Samuel J. Schultz
CĂLĂTORIE PRIN VECHIUL TESTAMENT

CUPRINS:

PREFAŢĂ
Titlul original: The Old Testament Speaks
Publicat de Harper and Row Publishers, Inc.
(c) 1960, 1970, 1980 de Samuel J. Schultz
I. PERIOADA ÎNCEPUTURILOR
Relatarea creaţiei 25
Căderea omului şi consecinţele ei 26
Potopul: judecata lui Dumnezeu asupra omului 27
Noul început al omului 28
II. EPOCA PATRIARHALĂ
Lumea patriarhilor 31
Mesopotamia. Egipt. Canaan
Geografia 39
Relatarea biblică 41
Avraam. Isaac şi Iacov. Iosif
III. ELIBERAREA LUI ISRAEL
Evenimente contemporane 57
Invazia hyksoşilor. Noul Regat
Religia Egiptului 60
Datarea Exodului 61
Relatarea biblică 63
Asuprirea sub Faraon. Pregătirea unui conducător Confruntarea cu Faraon. Pastele Drumul către Muntele Sinai
IV. RELIGIA ISRAELULUI
Legământul 71
Decalogul
Legi pentru o viaţă sfântă 73
Sanctuarul 73
Preoţia 76

Jertfele
Arderea de tot. Jertfa de pace. Jertfa de ispăşire
Jertfa pentru vină. Jertfa de mâncare
Sărbători şi ani prăznuiţi
Sabatul. Luna nouă şi Praznicul Trâmbifelor
Anul sabatic. Anul Jubileului. Sărbători anuale:
Pastele şi Sărbătoarea azimilor; Praznicul săptămânilor;
Praznicul corturilor; Ziua Ispăşirii
V. PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII
Organizarea Israelului
Rătăciri în pustie
Instrucţiuni pentru intrarea în Canaan
Retrospectivă şi perspectivă
VI. OCUPAREA CANAANULUI
Memoriile Canaanului 103
Era cuceririi 107
Intrarea în Canaan. Cucerirea. împărţirea Canaanului în vremea judecătorilor U7
Judecătorii şi naţiunile asupritoare Condiţii religioase, politice şi sociale
VII. VREMURI DE TRANZIŢIE
Naţiunile învecinate
Sub conducerea lui Eli şi Samuel
Primul rege al Israelului
VIII. UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON
Unirea şi expansiunea davidică 143 împărat peste Iuda. Ierusalim-capitala naţională
Prosperitate şi supremaţie. Păcatul în familia regală
Retrospectivă şi perspectivă
Epoca de aur a lui Solomon 157
Urcarea la tron. Organizarea împărăţiei
Construirea Templului. Sfinţirea Templului
Vaste proiecte de construcţie îndeletniciri, comerţ şi

venituri
Apostazia şi consecinţele ei
CUPRINS
IX. ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ 171
Cronologia 173
Date importante 174
Relatarea biblică 178
Evenimente simultane 182 împărăţia Asiriei. Marele Imperiu asirian.
X. SECESIUNEA NORDICĂ 189
Familia regală a lui Ieroboam 189
Dinastia lui Baeşa 191
Regii dinastiei Omri 192
XI. ÎMPĂRAŢII LOIALI DIN SUD 203
Regatul lui Roboam 203
Abiam continuă practicarea idolatriei 205
Aşa iniţiază reforma 205
Iosafat – un administrator pios 207
Ioram se întoarce la idolatrie 209
Ahazia încurajează cultul lui Baal 210
XII. INSURECŢIE, REFACERE ŞI RUINĂ 213
Dinastia lui Iehu 213 Ioahaz. Ioas. Ieroboam II. Zaharia
Ultimii împăraţi 217 Şalum. Menahem. Pecahia. Pecah. Osea
XIII. IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN 221
Atalia – Domnia terorii Ioas – Reformă şi recădere Amaţia – Victorie şi înfrângere Ozia sau Azaria – Prosperitate Iotam – Politică anti-asiriană Ahaz – Administraţie proasiriană Ezechia – Un împărat neprihănit Mânase – Idolatrie şi reformă Amon – Apostazie
XIV. SPERANŢELE APUSE ALE ÎMPĂRAŢILOR DAVIDICI 239
Perioada de optimism a lui Iosia

Supremaţia babiloniană
Ioahaz. Ioiachin. Ioiachin. Zedechia
XV. EVREII PRINTRE NAŢIUNI 249
Babilonia – 626 – 539 î.e.n. 251
Nabopolassar. Nebucadneţar. Awel-Marduk Neriglissar. Nabonidus
Persia – 539 – 400 î.e.n. 259
Cirus cel Mare. Cambyses. Darius I Xerxes I. Artaxerxes I
Condiţii de exil şi speranţe profetice 266
XVI. MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU 273
Refacerea Ierusalimului 273 întoarcerea de la Babilon. Aşezarea la Ierusalim
Noul Templu
Povestea Esterei 279
Evrei la curtea persană
Ameninţare la adresa poporului evreu
Triumful evreilor
Reformatorul Ezra 283 întoarcerea lui Ezra. Reformă în Ierusalim
Neemia – guvernator 286 împuternicit de Artaxerxes. Misiunea de la Ierusalim
Reforma condusă de Ezra. Programul şi politica lui Neemia
XVII. INTERPRETAREA VIEŢII 297
Iov – Problema suferinţei 297
Psalmii – Imnologia lui Israel 304
Proverbele – O antologie a Israelului 307
Eclesiastul – Investigare a vieţii 311
Cântarea Cântărilor 313
XVIII. ISAIA ŞI MESAJUL SĂU 317
Alături de proroc în Ierusalim 317
Scrierile lui Isaia 321
Analiza cărţii 322
XIX. IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI 343

O slujbă de patruzeci de ani 343
Cartea lui Ieremia 348
Plângeri 361
CUPRINS
XX. EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL
Un proroc printre exilaţi 365
Cartea lui Ezechiel 369
XXI. DANIEL – OM DE STAT ŞI PROFET în timpul domniei lui Nebucadneţar 388
Era Nabonidus-Belşaţar 391
Epoca mezo-perşilor 394
XXII. ÎN VREMURI DE PROSPERITATE
Iona – Misiunea de la Ninive 401
Amos – Păstor şi proroc 403
Osea – Mesagerul dragostei lui Dumnezeu 407
XXIII. AVERTISMENTE PENTRU IUDA
Ioel – Ziua crucială a Domnului 415
Mica – Reformator în vremuri tulburi 417
Tefania – Ziua mâniei şi binecuvântării 421
XXIV. PROFEŢII DESPRE NAŢIUNI STRĂINE
Obadia – Mândria Edomului 425
Naum – Soarta cetăţii Ninive 426
Habacuc – Dumnezeu îi foloseşte pe caldeeni 428
XXV. DUPĂ EXIL
Vremea reconstruirii Ierusalimului 433
Hagai – Promotor al programului de construcţie 434
Zaharia – Israelul într-un cadru mondial 436
Maleahi – Ultimul avertisment profetic 441
INDEXUL PASAJELOR BIBLICE
INDEXUL HĂRŢILOR
INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE 415
SCHIŢE
I CIVILIZAŢII ÎN TIMPURILE PATRIARHALE ÎI CALENDARUL ANUAL
III STABILIREA LUI ISRAEL ÎN CANAAN

IV ÎMPĂRAŢI ŞI PROROCI – ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ, 931 – 586
V VREMEA EXILULUI VI VREMEA LUI ISAIA VII VREMEA LUI IEREMIA VIII CRONOLOGIA LUI EZECHIEL
HĂRŢI
PERIOADA PATRIARHALĂ
ORIENTUL MIJLOCIU ÎN ANTICHITATE
DRUMUL PRIN PUSTIE
CUCERIREA CANAANULUI
DIVIZAREA SEMINŢIILOR
PERIOADA DE TRANZIŢIE
IMPERIUL LUI DA VID
TOPOGRAFIA PALESTINEI
ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ
IMPERIUL ASIRIAN
REGATUL LUI IOSIA
IMPERIUL BABILONIAN
IMPERIUL PERSAN
PALESTINA DUPĂ EXIL
IERUSALIM

PREFAŢA

Biblia trăieşte astăzi. Dumnezeu care a vorbit şi acţionat în vremuri trecute, confruntă oamenii generaţiei actuale cu cuvântul scris, păstrat în Vechiul Testament. Cunoştinţele noastre asupra culturilor antice care au început cu aceste scrieri au crescut în mod deosebit, prin descoperiri arheologice şi prin progresul cercetărilor biblice. Pregătirea acestui studiu, menit să prezinte studentului şi cititorului laic, istoria şi literatura Vechiului Testament, a fost inspirată de peste un deceniu de activitate de predare. În acest volum mă străduiesc să ofer o privire generală asupra întregului Vechi Testament, în lumina evenimentelor contemporane.

În studiile mele universitare am fost expus la o gamă largă de interpretări asupra Vechiului Testament prin defunctul Dr. Robert H. Pfeiffer de la Harvard University, cât şi prin Dr. Allan A. MacRae şi R. Laird Harris de la Faith Theological Seminary. Acestor oameni le datorez o înţelegere critică a problemelor fundamentale cu care se confruntă cercetătorul Vechiului Testament. Concepţia biblică a revelaţiei şi autorităţii este proiectată ca baza înţelegerii corecte a Vechiului Testament, nu fără a fi conştienţi de conflictul din gândirea religioasă contemporană privind autoritatea Scripturilor (vezi Introducerea). Deoarece această analiză se bazează pe forma literară a Vechiului Testament aşa cum ne-a fost transmisă, problema paternităţii este doar ocazional semnalată, iar faptele pertinente de critică literară sunt menţionate în trecere.

Schiţele sunt oferite pentru a ajuta cititorul să integreze cronologic evenimentele Vechiului Testament. Datele perioadelor mai îndepărtate pot fi încă supuse reevaluării. Toate datele anterioare epocii lui David trebuie considerate aproximative. Pentru împărăţia Divizată am urmat schema cronologică a lui Edwin E. Thiele. Deoarece numele împăraţilor din Iuda şi Israel constituie o problemă pentru cititorul obişnuit, în capitolul IX am dat variantele folosite în această carte.

Hărţile sunt destinate să ajute cititorul la o mai bună înţelegere a factorilor geografici care au afectat istoria contemporană a Vechiului Testament. Graniţele se schimbau frecvent. Cetăţile erau distruse şi reconstruite în raport cu soarta schimbătoare regatelor, care se ridicau şi cădeau.

Este o plăcere pentru mine să amintesc recunoştinţa pe care o păstrez Dr. Dwight Wayne Young de la Brandeis University pentru citirea integrală a acestui manuscris şi pentru observaţiile sale utile. De asemenea doresc să

mulţumesc Dr. Burton Goddard şi William Lane de la Gordon Divinity School şi Dr. John Graybill de la Barrington Bible Collège care au citit unele versiuni anterioare. îi mulţumesc în mod deosebit, prietenului meu, George F. Benett a cărui grijă şi îndrumare a fost pentru mine o continuă sursă de încurajare.

Doresc să-mi exprim mulţumirea către administraţia de la Wheaton Collège care mi-a asigurat timpul liber necesar pentru terminarea manuscrisului, către Wheaton Collège Alumni Association pentru o subvenţie de cercetare şi Bisericii Baptiste South Shore din Hingham, Massachusetts, care mi-a creat condiţii pentru cercetare şi alcătuirea manuscrisului. Sunt recunoscător pentru interesul şi încurajarea colegilor mei din Departamentul pentru Biblie şi Filosofie de la Wheaton Collège, îndeosebi Dr. Kenneth S. Kantzer care în absenţa mea a preluat responsabilităţile preşedinţiei.

Mulţumesc lui Elaine Noon pentru grija deosebită cu care a bătut la maşină manuscrisul. De asemenea, mulţumesc în mod deosebit bibliotecarilor de la Andover-Harvard şi Sion Research. Pentru hărţile acestui volum îi sunt datorat lui Carl Lingren de la Scripture Press. Dar mai presus de toate acestea, proiectul meu nu s-ar fi putut realiza fără cooperarea voluntară a familiei mele. Soţia mea, Eyla June, a citit şi recitit fiecare cuvânt dându-mi inestimabile aprecieri critice, iar Linda şi David au acceptat cu amabilitate schimbările pe care acest efort le-a impus asupra vieţii noastre de familie.

S. J. S.

Wheaton Collège Wheaton, Illinois Ianuarie, 1960

UA1 BICA

Introducere: Vechiul Testament

Interesul faţă de Vechiul Testament este universal. Milioane de oameni se întorc la paginile sale pentru a urmări începuturile iudaismului, creştinismului sau

islamismului. Nenumăraţi alţii sunt fascinaţi de desăvârşitele sale calităţi literare. Savanţii studiază intens Vechiul Testament, pentru contribuţia arheologică, istorică, geografică şi lingvistică pe care o aduce la mai buna înţelegere a culturilor Orientului Apropiat care au precedat era creştină.

În literatura universală, Vechiul Testament ocupă un loc unic. Nicio carte – antică sau modernă – nu a fost transmisă cu asemenea fidelitate şi nu a fost atât de larg răspândită. Salutată de omul de stat şi de omul de rând, de învăţat şi neînvăţat deopotrivă, de bogat ori sărac, Vechiul Testament ni se prezintă ca o carte vie. El vorbeşte cu putere fiecărei generaţii.

Origine şi conţinut

Din punct de vedere literar, cele treizeci şi nouă de cărţi componente ale Vechiului Testament aşa cum e folosit de protestanţi, pot fi împărţite în trei grupe. Primele şaptesprezece – de la Genesa la Estera – oferă o relatare a dezvoltării istorice a Israelului până spre sfârşitul secolului al cincilea î.e.n. Alte naţiuni intră în acest tablou doar în măsura în care au o influenţă asupra istoriei Israelului. Naraţiunea istorică se întrerupe cu mult înainte de vremea lui Hristos, astfel că Vechiul şi Noul Testament sunt separate printr-un interval de patru secole. Literatura apocrifă îmbrăţişată de Biserica Catolică s-a dezvoltat în această perioadă, dar niciodată nu a fost recunoscută de evrei ca făcând parte din cărţile lor acceptate sau din „canon”.

Cinci cărţi – Iov, Psalmii, Proverbele, Eclesiastul şi Cântarea Cântărilor – sunt clasificate drept literatură de înţelepciune şi poezie. Fiind mai degrabă generale prin natura lor, ele nu sunt strâns legate de vreun eveniment anumit din istoria Israelului. Cel mult câţiva psalmi pot fi asociaţi cu evenimente relatate în cărţile istorice.

Restul de şaptesprezece cărţi înregistrează mesajul

profeţilor, care s-au ridicat de-a lungul vremurilor în Israel pentru a face cunoscut cuvântul lui Dumnezeu. Cadrul general şi unele detalii specifice date în cărţile istorice servesc frecvent drept cheie a interpretării corecte a acestor mesaje profetice. Totodată, enunţurile profeţilor contribuie mult la înţelegerea istoriei Israelului.

Ordinea cărţilor Vechiului Testament a fost o chestiune de dezvoltare istorică. În Biblia ebraică modernă, cele cinci cărţi ale Legii sunt urmate de opt cărţi intitulate „Profeţi" – Iosua, Judecători, I şi II Samuel, I şi II Regi, Isaia, Ieremia, Ezechiel şi cei Doisprezece (Profeţi mici). Ultimele unsprezece cărţi sunt intitulate „Scrieri" sau Hagiografie – Psalmi, Iov, Proverbe, Rut, Cântarea Cântărilor, Eclesiastul, Plângerile, Estera, Daniel, Ezra-Neemia şi I şi II Cronici. Succesiunea cărţilor a oscilat timp de mai multe secole de la terminarea Vechiului Testament. Utilizarea codexului – sub formă de cărţi – introdusă în secolul al doilea al erei creştine, a impus necesitatea unei ordini precise. Atâta vreme cât erau păstrate pe suluri separate, ordinea cărţilor nu era de o importanţă primordială. Însă după ce codexul a înlocuit aranjamentele standard ale sulurilor, după cum se vede în Biblia noastră ebraică şi engleză, el a intrat treptat în uzul comun.

Conform dovezilor interne, Vechiul Testament a fost scris de-a lungul unei perioade de aproximativ o mie de ani (cca. 1400 – 400 î.e.n.), de cel puţin treizeci de autori diferiţi. Paternitatea unui număr de cărţi este necunoscută. Limba originală pentru cea mai mare parte a Vechiului Testament a fost ebraica, o ramură a marii familii de limbi semitice care include limba feniciană, asiriană, babiloniană, arabă şi altele. Până în perioada exilului, ebraica a continuat să fie limba vorbită în Palestina. În decursul timpului, aramaica a devenit lingua franca în Cornul de Aur astfel că părţi din Ezra (4: 8 – 6: 18; 7: 12 –

26). Ieremia (10: 11) şi Daniel (2: 4 – 7: 28) au fost scrise în această limbă.

Transmiterea textului ebraic

Pergamentul subţire preparat din piei de animale a fost materialul cel mai folosit pentru scrierea Vechiului Testament ebraic. Datorită durabilităţii lui, evreii au continuat să-l folosească în perioada grecească şi romanică, deşi papirusul era mai abundent şi acceptabil din pune de vedere comercial ca material de scris tipic. Un sul mijlociu de piele măsura înjur de nouă metri lungime şi aproximativ douăzeci şi cinci de centimetri lăţime. Textele antice se caracterizează prin faptul că în stadiul original erau scrise numai consoanele, apărând într-un şir continuu cu un spaţiu foarte mic între cuvinte. Odată cu începutul erei creştine, scribii evrei au fost deosebiţi de conştienţi de necesitatea acurateţei în transmiterea textului ebraic. Cercetătorii scolastici care s-au devotat în mod deosebit acestei sarcini în secolele următoare au fost cunoscuţi sub numele de masoreţi. Ei au copiat textul cu multă grijă iar cu timpul au numerotat chiar şi versetele, cuvintele şi literele fiecărei cărţi.1 Cea mai importantă contribuţie a lor a fost introducerea de simboluri vocalice în text, ca ajutor pentru citire.

Până în 1488 când la Soncino, Italia, a apărut prima Biblie ebraică tipărită, fiecare copie era scrisă de mână. Deşi apăruseră copii particulare atât pe pergament cât şi în formă de carte, textele sinagogice erau limitate la suluri de piele, fiind copiate cu grijă extremă. Până la descoperirea Sulurilor de la Marea Moartă, cel mai vechi manuscris ebraic existent era datat în jurul anului 900 e.n. În sulurile comunităţii de la Qumran, care a fost dispersată cu puţin timp înaintea distrugerii Ierusalimului în anul 70 e.n. este reprezentată fiecare carte a Vechiului Testament cu excepţia Esterei. Dovezile aduse de aceste descoperiri recente au confirmat punctul de vedere conform căruia

textul ebraic păstrat de masoreţi ne-a fost transmis din secuiul întâi e.n., fără modificări substanţiale.

Versiunile2

Septiiaginta (LXX), o traducere grecească a Vechiului Testament, a început să circule în Egipt în vremea lui Ptolemeu Filadelful (285 – 246 î.e.n.). A existat cererea din partea evreilor care vorbeau greceşte de a avea copii ale Vechiului Testament disponibile pentru uzul personal şi în sinagogi în lingua franca din zona est-mediteraneană. Este foarte probabil ca o copie oficială să fi existat în renumita bibliotecă din Alexandria.

Această versiune a fost utilizată nu numai de evreii de limbă greacă, ci a fost adoptată şi de Biserica creştină. După toate probabilităţile, Pavel şi alţi apostoli au folosit un Vechi Testament grecesc pentru a argumenta că Iisus este Mesia (Fapte 17: 2 – 4). În aceeaşi perioadă, Noul Testament a fost scris în greceşte şi a devenit o parte a Scripturilor, acceptată de creştini. Acuzând traducerea grecească a Vechiului Testament că ar fi inexactă şi influenţată de credinţa creştină, evreii au aderat cu tenacitate la textul din limba originală. Aşa cum remarcasem mai înainte, acest text ebraic a fost transmis cu grijă prin scribii evrei şi masoreţi în secolele următoare.

Datorită acestor desfăşurări a evenimentelor, Biserica creştină a devenit custodele versiunii greceşti. Cu excepţia unor eruditi remarcabili, ca Origen şi Ieronim, până în vremea Renaşterii puţini creştini au avut vreo consideraţie pentru Vechiul Testament în limba lui originală. Totuşi, printre creştini au circulat traduceri greceşti.

În decursul secolului al doilea a intrat în uz forma codexului – formatul de carte actual – cu file aranjate pentru legat. Papirusul era deja principalul material de scris în toată lumea mediteraneană. Înlocuind sulurile de piele ce fuseseră mijlocul acceptat de transmitere a

textului ebraic, codexurile pe papirus au devenit modelul copiilor greceşti ale Scripturilor. Prin secolul al patrulea, papirusul a fost înlocuit de velum (pergament). Cele mai vechi copii ale Septiiagintei existente în prezent datează din prima jumătate a secolului al patrulea. Recent, unele papirusuri, cele mai remarcabile aparţinând colecţiei Chester Beatty, au furnizat porţiuni ale Septiiagintei care antedatează codexurile pe velum menţionate mai sus.

Necesitatea unei alte traduceri a apărut atunci când greaca a fost înlocuită de latină ca limbă oficială şi specifică lumii mediteraneene. Deşi în Africa circulase mai devreme o versiune a Septiiagintei în latina veche, eforturilor savante ale lui Ieronim datorăm o traducere latină a Vechiului Testament ebraic, care a apărut spre sfârşitul secolului al patrulea. În următorul mileniu, această versiune cunoscută sub numele de Vulgata a fost cea mai populară ediţie a Vechiului Testament. Până în ziua de astăzi, Vulgata, cu adaosul cărţilor apocrife respinse de Ieronim, rămâne traducerea acceptată de Biserica Romano-Catolică.

Renaşterea a avut o influenţă decisivă asupra transmiterii şi circulaţiei Scripturilor. Nu numai că renaşterea învăţământului a stimulat multiplicarea copiilor Vulgatei, dar ea a stârnit şi un nou interes pentru studiul limbilor originale ale Bibliei. Un nou avânt a luat naştere odată cu căderea Constantinopolului care i-a determinat pe numeroşi cărturari greci să se stabilească în Europa apuseană. Dorinţa puternică de a face ca Biblia să fie la îndemâna laicului e dublată de interesul reînnoit faţă de limbile greacă şi ebraică. Ca rezultat, au apărut traduceri în limbile naţionale. Au existat versiuni în germană, franceză, italiană şi engleză, antedatând monumentala lucrare a Bibliei germane a lui Martin Luter din 1522. De primă importanţă a fost în Anglia traducerea lui Wyciliffe, aproape de sfârşitul secolului al XIV-lea. Limitată la Bibliile

sub formă de manuscris, disponibilitatea acestei versiuni engleze timpurii era destul de restrânsă. Odată cu inventarea tiparului în secolul următor, a răsărit o nouă eră pentru circulaţia Scripturilor.

William Tyndale e recunoscut ca adevăratul părinte al Bibliei engleze. Traducerea sa a început să apară în jurul lui 1525, anul de naştere al Bibliei tipărite în limba engleză. Spre deosebire de Wyciliffe care a tradus din latină, Tyndale s-a întors spre limbile originale pentru a realiza propria sa versiune a Scripturilor. În 1536 când lucrarea sa nu era încă terminată, Tyndale a fost condamnat la moarte. În momentul morţii, învăluit de flăcări şi-a rostit ultima rugăciune: „Doamne, deschide ochii regelui Angliei”.

Întorsătura bruscă a evenimentelor l-au reabilitat curând pe Tyndale şi opera sa. În 1537 a fost publicată Biblia lui Mattew, încorporând traducerea lui Tyndale suplimentată de versiunea lui Coverdale (1535). Din ordinul lui Cromwell, în fiecare biserică a Angliei a fost introdusă Marea Biblie (1541). Deşi aceasta era în primul rând o Biblie pentru uzul bisericii, unele copii au fost făcute disponibile pentru studiul individual. Perechea ei, Biblia de la Geneva, a intrat în circulaţie în 1560, devenind Biblia căminului. Timp de jumătate de secol, ea a fost cea mai populară Biblie în engleză pentru lectura particulară. Marea Biblie a fost revizuită şi tipărită în 1568 ca Biblia Episcopală, pentru uzul oficial în bisericile Angliei.

Versiunea Autorizată (AV) a Bibliei engleze a fost publicată în 1611. Reprezentând lucrarea cărturarilor greci şi evrei preocupaţi de obţinerea celei mai bune traduceri posibile a Scripturilor, această „Versiune King James” şi-a câştigat un loc indisputabil în lumea de limbă engleză de la mijlocul secolului al şaptesprezecelea. Ediţiile revizuite demne de notat, apărute de atunci sunt: „Versiunea Engleză Revăzută” 1881 – 1885, „Versiunea

Americană Standard" (ASV) 1901, „Versiunea Standard Revăzută" 1952 RSV şi „Versiunea Berkeley" în Engleza Modernă 1959.

Semnificaţia

Ni se adresează oare Vechiul Testament ca o simplă naraţiune de istorie şi cultură laică? Are el valuare doar ca literatură naţională a evreilor? Vechiul Testament este mai mult decât simpla înşirare a istoriei naţiunii ebraice. Atât pentru evrei cât şi pentru creştini, el e istoria sacră prin care ni se descoperă revelaţia lui Dumnezeu faţa de om. În el ne este înfăţişat nu numai ceea ce Dumnezeu a înfăptuit în trecut ci şi planul divin pentru viitorul omenirii.

Prin reuşitele şi nereuşitele lui Israel, Dumnezeu, Creatorul universului, ca şi al omului, a trasat calea poporului Său ales în arena internaţională a culturilor antice. Dumnezeu nu e numai Dumnezeul lui Israel, ci şi conducătorul suprem ce deţine controlul asupra problemelor tuturor naţiunilor. În consecinţă, Vechiul Testament înregistrează evenimente naturale, dar în această istorie lucrările lui Dumnezeu sunt întreţesute într-o manieră supranaturală. Această caracteristică distinctivă a Vechiului Testament – descoperirea lui Dumnezeu în evenimente şi mesaje istorice – îl ridică mai presus de literatura laică şi de istorie. Vechiul Testament poate fi înţeles în toată semnificaţia sa numai ca istorie sacră. Recunoaşterea faptului că atât naturalul cât şi supranaturalul sunt factori vitali în întreaga Biblie, este indispensabilă unei înţelegeri globale a conţinutului ei.

Manifestare unică de istorie sacră, Vechiul Testament îşi revendică dreptul de a fi o Scriere Sfântă. Astfel era atât pentru evrei cărora li s-au încredinţat aceste scrieri, cât şi pentru creştini (Romani 3: 2). Venind la noi prin intermediul natural al autorilor umani, rezultatul final în formă scrisă are amprenta aprobării divine. Duhul lui Dumnezeu a folosit cu siguranţă atenţia, spiritul

cercetător, memoria, imaginaţia, logica – toate facultăţile scriitorilor Vechiului Testament. Contrastând cu mijloacele mecanice, călăuzirea lui Dumnezeu s-a manifestat prin exercitarea liberă a capacităţilor istorice, literare şi teologice ale autorului. Înregistrarea scrisă aşa cum a fost primită de evrei şi creştini a constituit un produs divin-uman infailibil în scrierea sa originală. Ca atare, el conţine adevărul pentru întreaga rasă umană.

Aceasta a fost atitudinea lui Iisus Hristos şi a apostolilor. Iisus, Dumnezeul-om, a acceptat autoritatea întregului corp de literatură cunoscut ca Vechiul Testament şi a folosit în mod liber aceste Scripturi ca bază a chemării exprimate prin învăţătura Sa (conf. Ioan 10: 34 – 35; Matei 22: 29; 43: 45; Luca 16: 17; 24: 25). Astfel au procedat apostolii în perioada de început a Bisericii Creştine (II Timotei 3: 16; II Petru 1: 20 – 21). Scris de om sub călăuzire divină, Vechiul Testament a fost acceptat ca fiind în întregime valabil.

Este la fel de esenţial şi în zilele noastre să acceptăm Vechiul Testament ca autoritate supremă; aşa cum era pentru evrei şi creştini în vremurile noutestamentale.3 Ca relatare demnă de încredere – şi cu o manşă de toleranţă pentru erori de transmitere ce necesită o considerare atentă prin aplicarea ştiinţifică a principiilor corecte de critică a textului – Vechiul Testament vorbeşte cu autoritate în limbajul laicului de acum două sau mai multe milenii. Ceea ce el enunţă, declară ca adevărat – fie că foloseşte limbajul figurativ sau literal, fie că tratează probleme de etică sau probleme din lumea naturală a ştiinţei. Cuvintele scriitorilor biblici – corect interpretate în contextul lor global şi în sensul natural conform uzanţei vremii lor – comunică adevărul fără greşeli. Să lăsăm astfel ca Vechiul Testament să vorbească cititorului.

Acest volum oferă o privire de ansamblu asupra întregului Vechi Testament. Deoarece arheologia, Istoria şi

alte domenii de studiu se raportează la conţinutul Vechiului Testamnent, ele pot constitui mijloace de dobândire a unei mai bune înţelegeri a mesajului biblic. Această carte însă îşi va realiza scopul doar în măsura în care cititorul va lăsa ca Biblia însăşi să-i vorbească pentru sine.

1 întrucât împărţirea pe versete apare în textul ebraic în secolul zece e.n., ea a fost făcută în mod evident de către masoreţi. Diviziunea noastră pe capitole a început în secolul treisprezece, prin episcopul Stephen Langton (mort 1228).

2 Pentru istorisirea modului în care Scripturile au ajuns la noi, a se vedea Sir Frederic Kenyon, „Our Bible and Ancient Manuscripts", revăzută de A.W. Adams (New York, Harper and Brothers, 1958).

3 Pentru o discuţie a concepţiei biblice asupra revelaţiei, inspiraţiei şi autorităţii, făcută de cei ce studiază şi acceptă Sfintele Scripturi drept Cuvântul lui Dumnezeu către oameni, revelat profeţilor şi apostolilor Săi şi prin ei; vezi „The Bible – The Living Word of Revelation", M.C. Tenney. ed. (Grand Rapids: Zondervan, 1968). Vezi de asemenea articolele publicate în „Journal of Theological Society".

CAPITOLUL I

Perioada începuturilor

L

Preocupările privind originea vieţii şi a lucrurilor au caracterizat întotdeauna gândirea umană. Descoperirile trecutului, cum ar fi cele reprezentate de Manuscrisele de la Marea Moartă nu numai că îl stârneşte pe cercetător dar îl fascinează şi pe laic.

Vechiul Testament oferă un răspuns incursiunilor omului în trecut. În primele unsprezece capitole ale Genezei sunt dezvăluite faptele esenţiale privind crearea universului şi a omului. Referitor la consemnarea în scris a

lucrării lui Dumnezeu cu privire la om, aceste capitole înaintează în trecut dincolo de ceea ce a fost pe deplin stabilit sau confirmat de investigaţiile istorice. Totuşi creştinul evanghelic acceptă fără echivoc, fiind pe deplin asigurat că această parte a Bibliei este „prima" şi singura relatare autentică a creaţiei universului de către Dumnezeu.1

Primele capitole ale canonului sunt fundamentale pentru întreaga revelaţie dezvăluită în Vechiul şi Noul Testament. De-a lungul întregii Biblii există referinţe2 la creaţie şi la istoria timpurie a omenirii aşa cum este descrisă în aceste capitole introductive.

Cum vom interpreta această relatare a începutului omului şi lumii? Este ea mitologie, alegorie, o combinaţie contradictorie de documente, ori concepţia unui singur om asupra originii lucrurilor? Alţi scriitori biblici o recunosc drept ca naraţiune directă a activităţii lui Dumnezeu în crearea pământului, cosmosului şi omului. Dar cititorul modern trebuie să se ferească de a răstălmăci naraţiunea prin prisma interpretărilor ştiinţifice sau de a o considera un depozit de informaţii ce are înrâurire asupra teoriilor ştiinţifice dezvoltate recent. Interpretând această secţiune a Bibliei – sau în principiu orice alt text – este important să le acceptăm ca atare. Fără îndoială, autorul a folosit în mod obişnuit simboluri, alegorii, figuri de stil, poezie, sau alte mijloace literare. Pentru el textul constituia evident o relatare unitară şi rezonabilă a începutului tuturor lucrurilor aşa cum iau fost revelate de Dumnezeu prin mijloace umane şi divine.

Întinderea acestei perioade a începuturilor nu este indicată nicăieri în Scripturi. În timp ce punctul terminus – vremea lui Avraam – e datat în prima jumătate a mileniului al doilea, restul evenimentelor acestei ere nu pot fi datate cu precizie. Încercările de a interpreta referinţele genealogice ca o cronologie completă şi exactă nu par

rezonabile în lumina istoriei laice.

Deşi naraţiunea se face în general în ordine cronologică, autorul Genezei nu sugerează nicidecum o dată a creaţiei.

Nici detaliile geografice ale acestei perioade nu ne sunt cunoscute. Este improbabil că va fi identificată vreodată localizarea exactă a Edenului şi a unora dintre râurile şi ţările menţionate. Nu sunt indicate schimbările geografice care au avut loc odată cu expulzarea din Eden şi cu potopul. După toate probabilităţile, ele trec dincolo de limitele investigaţiei umane.

Citind primele unsprezece capitole ale Vechiului Testament, ne putem gândi la întrebări ce rămân fără răspuns în cadrul naraţiunii. Aceste chestiuni necesită continuarea studiului. Totuşi, este mai importantă luarea în considerare a ceea ce se afirmă, întrucât acest material oferă baza şi fondul pentru revelaţia mai importantă şi mai bogată a lui Dumnezeu dezvăluită progresiv în capitole ulterioare.

Prima parte a Genezei se încadrează net în următoarele subdiviziuni:

I. Relatarea creaţiei 1: 1 – 2: 25

A. Universul şi conţinutul său 1: 1 – 2: 3

B. Omul şi mediul său 2: 4 – 25 II. Căderea omului şi consecinţele ei 3: 1 – 6: 10

A. Neascultarea şi izgonirea omului 3: 1 – 24

B. Cain şi Abel 4: 1 – 24

C. Generaţia lui Adam 4: 25 – 6: 10 III. Potopul: judecata lui Dumnezeu împotriva omului 6: 11 – 8: 19

A. Pregătirea potopului 6: 11 – 22

B. Potopul 7: 1 – 8: 19 IV. Noul început al omului 8: 20 – 11: 32

A. Legământul încheiat cu Noe 8: 20 – 9: 19

B. Noe şi fiii săi 9: 20 – 10: 32

C. Turnul Babel 11: 1 – 9

D. Sem şi descendenţii săi 11: 10 – 32

PERIOADA ÎNCEPUTURILOR

Relatarea creaţiei 1: 1 – 2: 25 „La început” constituie o introducere la procesul de pregătire a universului pentru crearea omului. Este o problemă de interpretare3 dacă acest „la început” se referă la creaţia originară4 a lui Dumnezeu sau la actul Său iniţial de pregătire a lumii pentru om. În oricare din aceste două situaţii, naratorul începe cu Dumnezeu – prezentat în acest scurt paragraf introductiv drept Creatorul (1: 1 – 2) – atunci când explică existenţa omului şi a universului.

Succesiunea şi progresia caracterizează era creaţiei şi a organizării (1: 3 – 2: 3). Într-o perioadă menţionată ca fiind de şase zile, în univers a precumpănit o ordine5 ce se referă la Pământ. În prima zi au fost poruncite lumea şi întunericul pentru a forma perioadele de zi şi noapte. În a doua zi a fost separat spaţiul destinat atmosferei Pământului de bolta cerească. Apoi, a urmat separarea uscatului de apă, astfel încât vegetaţia să apară la timpul cuvenit. În a patra zi luminătorii cerului au început să funcţioneze la locurile lor pentru a determina durata, anotimpurile, anii şi zilele pe Pământ. Ziua a cincea a dus la apariţia creaturilor vii pentru a popula apele dedesubt şi cerul de deasupra. În această serie de evenimente creatoare, ziua a şasea6 a constituit punctul culminant. Animalele de uscat şi omul au fost menite populării Pământului. Omul s-a deosebit de restul creaţiei şi i s-a încredinţat răspunderea stăpânirii întregii vieţi animale. Pentru a le asigura traiul, Dumnezeu a creat vegetaţia. Dumnezeu şi-a încheiat actele creatoare în ziua a şaptea, pe care a sfinţit-o ca perioadă de odihnă.

Omul se deosebeşte imediat ca fiind cea mai importantă creaţie a lui Dumnezeu (2: 4 b-25).7 Creat după chipul lui Dumnezeu, el devine punctul de interes central pe măsură ce se desfăşoară naraţiunea. Ni se dau

tot mai multe detalii despre crearea sa. Dumnezeu a alcătuit bărbatul din ţarina pământului, i-a suflat viaţă şi l-a făcut o fiinţă vie. Omului nu i s-a încredinţat doar răspunderea de a se îngriji de animale, ci i s-a dat sarcina ca să le numească. Distincţia dintre om şi animale devine ulterior vizibilă prin faptul că omul nu a găsit o companie satisfăcătoare până când Dumnezeu nu a creat-o pe Eva ca să-i fie tovarăşă de viaţă. Drept mediu de viaţă al omului, Dumnezeu a pregătit o grădină în Eden. Însărcinat fiind cu îngrijirea acestei grădini, omului i s-au încredinţat pentru bucuria sa deplină toate lucrurile oferite de Dumnezeu din abundenţă. Exista o singură interdicţie-omul nu avea voie să mănânce din pomul cunoştinţei binelui şi răului.

Căderea omului şi consecinţele ei 3: 1 – 6: 10 în legătura omului cu Dumnezeu, o importanţă crucială o are schimbarea drastică pricinuită de neascultare (3: 1 – 24). Aceasta este o temă reluată deseori în Biblie, ca fiind cel mai tragic eveniment din istoria rasei umane.

Pusă faţă în faţă cu un şarpe ce vorbea, Eva a început să se îndoiască de interdicţia lui Dumnezeu şi în mod deliberat a ales neascultarea.8 La rândul său, Adam a cedat lăsându-se convins de Eva. Ei au fost imediat conştienţi de amăgirea şarpelui şi de neascultarea lor faţă de Dumnezeu. Acoperindu-se cu şorţuri din frunze de smochin, ei au încercat să-şi ascundă ruşinea. Toate părţile implicate în această fărădelege au fost solemn judecate, înaintea Domnului Dumnezeu. Şarpele a fost blestemat mai presus de orice alt animal (3: 14). Duşmănia perpetuă a fost relaţia stabilită între sămânţa şarpelui, care reprezenta mai mult decât acea reptilă anume, şi sămânţa femeii.9 în ceea ce i priveşte pe Adam şi Eva, Dumnezeu a precedat judecata lor arătându-le milă, asigurându-i de victoria finală a omului prin sămânţa femeii (3: 15).10 Femeia a fost destinată durerii în naşterea copiilor, iar omul a fost supus consecinţelor unui pământ blestemat.

Dumnezeu le-a asigurat piei pentru îmbrăcăminte, ceea ce presupunea omorârea animalelor în folosul omului păcătos. Fiind conştienţi de semnificaţia binelui şi răului, Adam şi Eva au fost imediat izgoniţi din grădina Edenului, ca să nu guste şi din pomul vieţii şi să trăiască veşnic. Exilat din locul binecuvântat, omul a fost confruntat cu urmările blestemului, având doar promisiunea uşurării ulterioare prin sămânţa femeii, spre alinarea sorţii sale.

Dintre copiii născuţi lui Adam şi Eva, numai trei sunt trecuţi pe nume. Experienţele lui Cain şi Abel relevă condiţia omului în noua lui stare. Ambii îl venerau pe Dumnezeu, aducându-l jertfe. În timp ce sacrificiul animal a lui Abel a fost acceptat, sacrificiul vegetal al lui Cain a fost respins. Mâniat de lucrul acesta. Cain şi-a ucis fratele. Întrucât fusese prevenit de Dumnezeu, Cain a manifestat o atitudine de neascultare deliberată şi a devenit primul ucigaş. Este rezonabil să concluzionăm că aceeaşi atitudine a predominat şi atunci când el şi-a adus jertfa, pe care Dumnezeu a respins-o.

Civilizaţia lui Cain şi a descendenţilor săi se reflectă într-o genealogie ce reprezintă neîndoielnic o foarte lungă perioadă de timp (4: 17 – 24). Cain însuşi a întemeiat un oraş. Societatea urbană a antichităţii a mers mână-n mână cu creşterea de cirezi şi turme. Artele s-au dezvoltat odată cu

PERIOADA ÎNCEPUTURILOR inventarea şi producerea instrumentelor muzicale. Odată cu utilizarea fierului şi a bronzului a luat naştere ştiinţa metalurgiei. Această cultură avansată a dat în mod vizibil oamenilor un fals sentiment de securitate. Acesta s-a reflectat în atitudinea batjocoritoare şi lăudăroasă a lui Lameh, primul poligam. El s-a mândrit cu folosirea de arme superioare pentru distrugerea vieţii. Prin contrast, era vădit absentă orice recunoaştere a lui Dumnezeu de către progenitura lui Cain.

În urma pierderii lui Abel şi în urma dezamăgirii pricinuite de Cain ca ucigaş, primii părinţi şi-au exprimat o nouă speranţă prin naşterea lui Set (4: 25, cont.). În vremea lui Enos, fiul lui Set, oamenii au început să se întoarcă la Dumnezeu. După trecerea a numeroase generaţii şi secole, preocuparea lor faţă de lucrările dumnezeieşti s-a manifestat prin omul Enoh. Acest om remarcabil nu a trecut prin experienţa morţii; viaţa lui de părtăşie cu Dumnezeu s-a încheiat cu înălţarea sa la cer.

Odată cu naşterea lui Noe, lipsa crescândă de sfinţenie a civilizaţiei a atins un punct culminant. Dumnezeu, care crease omul şi mediul său de viaţă, a fost dezamăgit de felul lor de viaţă. Căsătoriile între fiii lui Dumnezeu şi fiicele oamenilor îi displăceau.11 Corupţia, răutatea şi violenţa crescuseră până într-atât încât toate planurile şi gândurile omului purtau amprenta răului. Regretul lui Dumnezeu de a fi creat omenirea s-a evidenţiat în planul de a retrage Duhul Său din om.12 O perioadă de o sută douăzeci de ani de avertizare a precedat judecata ce plana asupra rasei umane. Doar Noe a căpătat trecere în ochii lui Dumnezeu. Nepătat şi drept, el şi-a menţinut o relaţie acceptabilă cu Dumnezeu.

Potopul: Judecata lui Dumnezeu asupra omului 6: 11 – 8: 19

Noe era omul ascultării. Când i s-a poruncit să construiască corabia, el a urmat instrucţiunile date (6: 11 – 22). Dimensiunile corăbiei încă reprezintă proporţiile de bază folosite în construcţia modernă de nave. Nefiind un vas rapid, corabia a fost construită pentru a adăposti întreaga viaţă ce urma să fie cruţată în vremurile grele de judecată a lumii. A fost rezervat un spaţiu vast pentru adăpostirea lui Noe, a soţiei lui, a celor trei fii şi a soţiilor lor, a unui reprezentant din fiecare specie de bază a animalelor şi păsărilor şi a hranei pentru toţi aceştia.13

Timp de aproximativ un an, Noe a stat închis în

corabie, în timp ce lumea era supusă judecăţii divine.14 Scopul lui Dumnezeu de a distruge rasa umană păcătoasă s-a realizat. Faptul că potopul a fost local sau universal e de importanţă secundară comparativ cu faptul că el s-a extins

PERIOADA ÎNCEPUTURILOR suficient pentru a include întreaga omenire. Ploi neîncetate şi ape din surse subterane au ridicat nivelul apei deasupra celor mai înalte piscuri muntoase. La timpul cuvenit, apa a scăzut. Corabia s-a oprit pe Muntele Ararat. Permiţându-i-se să părăsească corabia, omului i s-a oferit o nouă ocazie de a trăi într-o lume schimbată.15

Noul început al omului 8: 20 – 11: 32

Civilizaţia ce a urmat potopului a început cu jertfe. Ca răspuns, Dumnezeu a încheiat cu Noe şi urmaşii lui un legământ. Niciodată nu va mai fi distrusă viaţa prin potop. Curcubeul de pe cer a devenit simbolul permanent al legământului etern al lui Dumnezeu. Binecuvântându-l pe Noe, Dumnezeu l-a însărcinat să populeze şi să stăpânească întreg pământul. Animalele sacrificate în conformitate cu instrucţiunile lui Dumnezeu precum şi vegetaţia, vor constitui de acum înainte hrana omului. Totuşi omul a fost ţinut strict răspunzător în faţa lui Dumnezeu – după al cărui chip fusese creat – pentru vărsarea sângelui uman.

Întorcându-se spre îndeletniciri agrare, Noe a plantat o vie. Complacerea în a se îmbăta cu vin a avut ca rezultat o ieşire indecentă, faţă de care Ham şi probabil că şi fiul său Canaan au manifestat lipsă de respect. Acest incident a devenit ocazia blestemelor şi binecuvântărilor paterne ale lui Noe (9: 20 – 28). Verdictul lui Noe avea un orizont profetic. El a anticipat atitudinea păcătoasă a lui Ham reflectată în spiţa lui Canaan, unul din cei patru fii ai lui Ham.16 Secole mai târziu, vicioşii canaaniţi au fost supuşi unei judecăţi severe prin ocuparea ţării lor de către

israeliţi. Ceilalţi fii ai lui Noe, Sem şi Iafet, au primit binecuvântarea tatălui lor. Reprezentând o unitate rasială şi lingvistică, rasa umană şi-a păstrat aceeaşi localizare pentru o perioadă nedefinită (11: 1 – 9). Încâmpia Sinear, ei s-au angajat într-un extraordinar proiect de construcţie. Construirea Turnului Babel reprezenta atât mândria realizărilor umane, cât şi sfidarea poruncii lui Dumnezeu de a popula pământul. Dumnezeu care se interesase continuu de om încă de la crearea sa, nu-l putea ignora acum. În mod evident turnul nu a fost distrus, dar Dumnezeu a pus capăt sforţării prin confuzie lingvistică. Aceasta a avut ca rezultat dispersarea voluntară a rasei umane.

Distribuirea geografică a urmaşilor lui Noe este dată într-un scurt rezumat (10: 1 – 32). Această genealogie ce reprezintă o eră lungă, sugerează doar zone în care au migrat diversele familii. Iafet şi fiii lui s-au stabilit în vecinătatea mărilor Neagră şi Caspică, extinzându-se în vest spre Spania

— 5). E foarte probabil ca grecii, popoarele indo-germanice şi alte grupuri înrudite să fi descins din Iafet.

Trei fii ai lui Ham au coborât spre Africa (10: 6 – 14). Ulterior ei s-au răspândit înspre nord, către ţara Sinear şi Asiria, construind cetăţi ca Ninive, Calah, Babei, Akkad şi altele. Canaan, al patrulea fiu al lui Ham, s-a stabilit de-a lungul Mediteranei, extinzându-se de la Sidon în jos spre Gaza şi spre est. Deşi hamitici ca origine rasială, canaaniţii foloseau o limbă înrudită cu cea a semiţilor.

Sem şi descendenţii lui au ocupat zona de la nord de Golful Persic (10: 21 – 31). Elam, Asur, Aram şi alte denumiri geografice erau asociate cu semiţii. După 2000 î.e.n. oraşe ca Mari şi Nahor au devenit centre de frunte ale culturii semitice. Pentru a încheia cu perioada începuturilor, naraţiunea evenimentelor se concentrează asupra semiţilor (11: 10 – 32). Prin intermediul unui cadru

genealogic cuprinzând zece generaţii, relatarea se opreşte în final asupra lui Terah, care a migrat din Ur spre Haran. Punctul culminant este prezentarea lui Avram, cunoscut ulterior ca Avraam (Gen. 17: 5), care întruchipează începutul unui popor ales – poporul Israel, ce rămâne punctul central în tot restul Vechiului Testament.17

1 Pentru o discuţie a „începuturilor" înregistrate în istorie, a se vedea S.N. Kramer, „From the tablets of Sumer" („De la tăbliţele sumeriene"), (Indian Hills. Colo: The Falcon's Wing Press, 1956), pag. 293. Majoritatea evenimentelor din Geneza 1 – 11 preced civilizaţia sumeriană, unde scrierea a apărut spre sfârşitul mileniului al patrulea î.e.n.

2 Conform cu Isaia 40 – 50; Romani 5: 14; ICorinteni 15: 45; IŢim.2: 13 – 14 şi altele. 3 Construcţia ebraică din Gen. 1: 1 e un substantiv în construcţie cu o formă verbală finită. Observaţi traducerea literală: „La începutul creaţiei lui Dumnezeu a cerurilor şi pământului. când Duhul lui Dumnezeu se mişca pe deasupra apelor, Dumnezeu a zis: Să fie lumină". Conf. „The Soncino Chumach"; ed. de A. Cohen (ed. 2; Hindhead, Surrey: The Soncino Press, 1950), pag. 1. Conf. William Sanford Lasor, „Notes on Gen. 1: 1 – 2: 3", Gordon Review, II, Nr. 1 (1956), 26 – 32.

4 Estimările asupra vârstei universului variază atât de mult încât este imposibil de sugerat o dată acceptabilă. Einstein a sugerat ca vârstă a pământului, zece miliarde de ani. Calculele asupra vârstei galaxiilor stelare variază de la două la zece miliarde ani. (Conf. „Modern Science and Christian Faith") (Wheaton I 11: Van Kampen Press, 1948), pag. 30. Asupra datării ultimilor 50.000 de ani prin metoda „carbon 14" vezi W.F. Libby, „Radiocarbon Dating" (ed. a 2-a; University of Chicago Press, 1955). Conf. şi R. Laird Harris, „Inspiration and Canonicity of the Bible" (Grand Rapids: Zondervan, 1957), n.24, pag. 285.

5 Nu se afirmă lungimea acestor zile de creaţie. Unii

sugerează pe baza Gen. 1: 14; Ex. 20: 11 şi a altor referinţe, zile de 24 de ore. Aceste zile ar fi putut fi perioade foarte întinse, întrucât cuvântul „zi" e folosit în sensul acesta în Gen. 2: 4. Conf. Augustine, „Confessions" Cărţile XI, XII şi XIII şi J. Oliver Buswell, „The Lengh of Creative Days" (material nepublicat, Wheaton Collège, Wheaton III). Seara şi dimineaţa ar fi atunci folosite într-un sens figurativ. Pentru o discuţie sumară vezi Bernard Ramm, „The Christian View of Science and Scripture" (Grand Rapids: Erdmans, 1955), pag. 171 – 229. Această expunere nu oferă date pentru o stabilire concludentă a lungimii acestei perioade a zilelor de creaţie.

6 Folosind genealogiile din Genesa 5 şi 11 pentru a calcula timpul, episcopul Ussher (1654) a datat crearea omului în 4004 î.e.n. Această datare nu poate fi susţinută întrucât genealogiile nu constituie o cronologie completă. Conf. W.H. Green, „The Unity of Genesis" (New York: Charles Scribner's Sons, 1910), pag. 49 – 50

7 Pentru interpretarea. Gen. I: 1 – 2: 4 a şi 2: 4 b-25 ca două documente separate, a se vedea „Interpreter's Bible" la referinţe

8 Observaţi că a mai fost o singură împrejurare în Scriptură când un animal a vorbit şi anume când Dumnezeu a folosit măgăriţa lui Balaam (Numeri 22: 28).

9 Conf. interpretării din Noul Testament în Ioan 8: 44; Rom. 16: 20; Illorint. 11: 3; Apoc. 13: 9, 20: 2, etc.

10 Remarcaţi speranţa bazată pe această promisiune în Gen. 4: 1, 25; 5: 29 şi promisiunile mesianice de-a lungul Vechiului Testament.

11 „Fiii lui Dumnezeu" s-ar putea referii la fiinţe angelice sau la spiţa lui Set. În cazul ultimei interpretări, „fiicele oamenilor" se referă la spiţa lui Cain. Pentru discuţie, a se vedea Albertus Pieters, „Notes on Genesis" (Grand Rapids: Eerdmans, 1945), pag. 113 – 116. Aceste căsătorii mixte orice ar fi reprezentat, displăceau lui

Dumnezeu.

12 Pentru o discuţie asupra cuvântului ebraic tradus prin „a rezista” („strive” în AV şi ASV), „a locui” („abide”, în RSV), „arămâne” (remain în Berkeley) şi „a domni” („rule”, în LXX, Vulgata şi vers. siriană), vezi articolul lui E. A Speiser, „YDWN, Gen. 6: 3, „Journal of Biblical Literature, LXX „(1956), 126 – 129, care traduce acest cuvânt prin „a ispăşi, a răspunde pentru, a feri, a proteja” (n. trad „Expiate, answer for, shield, protect”). Conf. şi lui E.F. Kevan, „Genesis”, The New Bible Commentary”, F. Davidson, ed. (Londra: 1954, InterVarsity Fellowship), pag. 83.

13 Luând un cot ca fiind 45, 5 cm., dimensiunile corăbiei erau de 137 m cu 23 m şi 13, 5 m. Trei punţi ar permite un deplasament de aprox. 40.000 până la 50.000 tone.

14 Pentru o cronologie a acestui an, vezi E.F. Kevan, op. cit., pag. 84 – 85.

15 Datarea potopului propusă de Usser era 2348 î.e.n. S. R. Driver în comentariul său asupra Genesei (1904) a ales 2501 î.e.n. ca dată biblică a potopului. În lumina civilizaţiei continua din Egipt începând din jurul anului 3.000 î.e.n., aceste date se pare că nu pot fi susţinute. Ele nu sunt sprijinite nici printr-oexegeză corectă a Scripturii. Potopul ar fi putut avea loc încă în 10.000 î.e.n. Pentru cronologii relative, a se vedea R.W. Errich, „Chronologies în Old World Archeology” (Univ. of Chicago Press), 1965. Referitor la cultura indiană continuă din America, vezi R.M. Underhill, „Red Man’s America” (Chicago, 1953), pag. 8 – 9.

16 H.C. Leupold, „Expozitin of Genesis” (Grand Rapids: Baker, 1950), vol. I, pag. 349 – 352.

17 Scripturile nu indică nicăieri timpul scurs în Gen. 1 – 11. În consecinţă aceasta rămâne o problemă deschisă cercetării. Byron Nelson scoate în evidenţă că oricum ar

aproxima omul data începutului rasei umane, ea se află în orizontul calculului scriptural. Referitor la această „perspectivă nelimitată” vezi cartea sa „Before Abraham: Prehistoric Man în Biblical Light” (Minneapolis; Augsburg Publishing House, 1948). Pentru o discuţie recentă a cronologiei Orientului Apropiat al antichităţii, vezi R.K. Harrison, „Introduction to the Old Testament” (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1969), pag. 145 – 198.

CAPITOLUL II

Epoca Patriarhală în ultimele decenii, lumea patriarhilor a fost punctul central al unui studiu intensiv. Noi descoperiri au adus lumină asupra naraţiunilor biblice, furnizând o largă cunoaştere a culturilor contemporane ale Orientului Apropiat.

Geografic, lumea patriarhilor se identifică cu Cornul de Aur.1 întinzându-se la nord de Golful Persic de-a lungul bazinelor Tigrului şi Eufratului şi apoi spre sud-vest prin Canaan către fertila vale a Nilului, această zonă a fost leagănul civilizaţiilor preistorice. Când patriarhii apar în scenă în al doilea mileniu î.e.n., culturile mesopotamiană şi egipteană se lăudau deja cu un trecut de un mileniu. Având ca centru geografic al începutului unei noi naţiuni Canaanul, relatarea Genesei este legată de două civilizaţii timpurii, începând cu Avraam în Mesopotamia şi sfârşind cu Iosif în Egipt (Gen. 12 – 50).

Lumea Patriarhilor începuturile istoriei coincid cu dezvoltarea scrisului în Egipt şi Mesopotamia (cca. 3500 – 3.000 î.e.n.). Descoperirile arheologice ne-au ajutat să înţelegem mai bine culturile dominante din cel de-al treilea mileniu î.e.n. Perioada 4.000 – 3300 î.e.n., sau epoca cuprului, este îndeobşte cunoscută ca o civilizaţie preliterată, care a lăsat puţine materiale scrise. Oraşele stratificate din acele timpuri indică existenţa societăţii organizate, în consecinţă, mileniul al patrulea î.e.n. care

pune în evidenţă primele realizări de mari construcţii, marchează în limbajul istoricului, graniţele istoriei. Ceea ce se cunoaşte despre civilizaţiile anterioare este adesea desemnat ca preistorie.

Mesopotamia

Sumerienii, un popor nesemitic, controlau zona Eufratului de jos, ori

Schiţa I – CIVILIZAŢII ÎN TIMPURILE PATRIARHALE

Egipt-Valea Nilului Palestina şivalea Tigru-Eufratăiria Asia Mică Preistorie-înainte de 3200 Perioada timpurie-3200 – 2800 Egiptul unit sub Dinastiile I şi IIV – echiul Regat-2800 – 2250 Cultura sumeriană-2800 – 2400 Dinastiile IV-VI-prima literatură în Asia-marile piramide-mormintele regale-texte religioase-puterea extinsă către Marea Declinul şi refacerea-Mediterană2250 – 2000 Supremaţia Akkadiană-2360 – 2160 Dinastiile VII-X-Sargon marele rege Dinastia XI-invazia Guti-cea. 2080-puterea centralizatăla Teba2100 î.e.n. Regatul Mijlociu – 2000 – 1780A treia dinastie din Ur-2070 – 1950 Dinastia XII-presiunea hurianădin nord-guvernare centralizată Patriarhiiputernică cu capitale înân Memfis şi Fayyumlanaanliteratură clasică (Dinastiile X-XII) 1700 î.e.n. Prima dinastie babiloniană-1800 – 1500 (Amoriţii sau semiţii de vest, Declinul şi ocupaţia-1780 – 15461750) Dinastiile XIII-XIV-regele Zimri-Lim la Mari-obscuritate (Shamshi-Adad I la Ninive) Dinastiile XV-XVI-invadatorii hyksoşiocupă Egiptul cu caişi care Dinastia XVII hyksoşii alungaţi deHamurapi-cel mai mare rege-1700 regii tebanilsraeliţii în Declinul Babilonului Noul Regat-1546 – 1085 Egipta. Vechiul Imperiu Hitit 1600 – 1500 Dinastia XVIII-XX (Epoca Amarna-1400 – 1350) b. Regatul Mitanni 1500 – 1370 c. Noul Imperiu Hitit 1375 – 1200 d. Ridicarea Asiriei 1350 – 1200* Toate datele trebuie privite ca aproximative pentru această epocă.

Sumerul, în timpul Dinastiei Timpurii, cca. 2800 –

2400 î.e.n. Aceşti sumerieni ne-au dat primele lucrări literare din Asia. Pentru lumea cuneiformă, sumeriană a devenit limba clasică şi s-a dezvoltat în scriere prin culturile babiloniană şi asiriană, până către secolul întâi e.n., şi a încetat de a mai fi o limbă vorbită în jurul anului 1800 î.e.n. Originea scrierii sumeriene este încă învăluită în obscuritate. Ea ar fi putut fi împrumutată de la un popor literat mai vechi de la care nu ne-au rămas texte clare.2

Avansată cultură sumeriană a Primei Dinastii din Ur, ultima perioadă a Dinastiri Timpurii, a fost descoperită într-un cimitir excavat de C. Leonard Weelly.3 Sicriele de lemn ale oamenilor de rând în care s-au găsit hrană, băutură, arme, unelte, coliere, pudriere şi brăţări, sugerează ideea că aceşti oameni anticipau o viaţă după moarte. Mormintele regale aveau rezerve ample pentru viaţa de dincolo, incluzând instrumente muzicale, bijuterii, îmbrăcăminte, căruţe şi chiar servitori, care apar să fi băut fără opoziţie dintr-un anumit drog al vremii ca apoi să se întindă şi să doarmă, în mormântul regelui Abargi au fost găsite şaizeci şi cinci de victime. E evident că sacrificarea de fiinţe umane la înmormântarea persoanelor sacre, cum ar fi regii şi reginele, era considerată un lucru esenţial din punct de vedere religios, prin aceasta sperând să li se asigure servitori în perioada de după moarte.

În domeniul metaluragiei, ca şi în meştejugurile prelucrării aurului şi a pietrelor preţioase, sumerienii au fost fără egal în antichitate. Înregistrările comerciale păstrate pe tăbliţe de argilă evidenţiază o analiză detaliată a vieţii lor economice. Un coş de lemn (22 „x 9”) aflat într-unul din morminte zugrăveşte atât scene de pace cât şi de război. Carele erau deja folosite în luptă pentru aruncătorii de suliţe. Falanga, atât de eficient folosită de Alexandru cel Mare cu multe secole mai târziu, le era cunoscută sumerienilor. Principiile de bază în construcţie, folosite de arhitectul modern, le erau familiare. Având o agricultură

înfloritoare şi prosperând în comerţul extensiv, civilizaţia sumeriană a atins un stadiu avansat de cultură (2400 î.e.n.) care fără îndoială s-a dezvoltat de-a lungul unei perioade de câteva secole. Ultimul lor mare rege, Lugal-zaggisi a extins puterea sumeriană spre vest până la Mediterană.

Între timp, un popor semitic cunoscut sub numele de akkadieni a întemeiat oraşul Acade sau Akkad la nord de Ur, pe Eufrat. Începând cu Sargon, această dinastie semitică i-a dominat pe sumerieni deţinând astfel supremaţia timp de aproximativ două secole. După înlăturarea lui Lugal-zaggisi, Sargon şi-a desemnat propria fiică drept mare preoteasă în Ur, ca

EPOCA PATRIARHALĂ recunoaştere a zeului lunii Nannar. El şi-a extins dominaţia în toată Mesopotamia, astfel că Finnegan vorbeşte despre el ca fiind „cel mai puternic monarh" care a stăpânit vreodată Mesopotamia.4 Imperiul lui s-a extins în toată Asia Mică.

Absenţa unei agresiuni culturale la akkadieni pare să se reflecte în faptul că ei au adoptat cultura sumerienilor. Scrierea acestora a fost adoptată pentru limba babiloniană semitică. Tăbliţele dezgropate la Gasur, cunoscut ulterior drept Nuzu în vremea hurienilor – horiţii Bibliei

— Indică faptul că această perioadă Akkadiană Veche a fost o vreme a prosperităţii în care sistemul ratelor era folosit în comerţ în întreg imperiul, între aceste însemnări se găseşte o hartă de lut, care este cea mai veche cunoscută de om.5

Sub Naram-Sin, nepotul lui Sargon, puterea akkadiană a atins apogeul. Monumentul închinat victoriei sale poate fi văzut la Muzeul Louvre din Paris. El stă mărturie campaniei încununate de succes din munţii Zagros. Sub conducătorii ce au urmat, supremaţia acestui mare regat semitic a intrat în declin.

Invazia gutiană dinspre nord (2080 î.e.n.) a pus capăt

puterii dinastiei akkadiene. Deşi se ştie puţin despre aceşti invadatori caucazieni, ei au ocupat Mesopotamia timp de aproape un secol. Un conducător din Erech în Sumer a înfrânt puterea gutienilor şi a pregătit calea pentru o reînviere a culturii sumeriene, care a înflorit din plin sub Dinastia a Treia din Ur. Ur Nammu, întemeietorul acestei dinastii, a ridicat un mare zigurat la Ur. Cărămizile excavate din această impunătoare structură (61 cu 46 m la bază, atingând o înălţime de 24, 5 m) aveau una după alta, înscrise pe ele, numele regelui Ur Nammu cu titlul de „rege al Sumerului şi Akkadului”. Aici, în timpul perioadei de aur a cetăţii Ur, erau adoraţi zeul-lună Nannar şi consoarta lui zeiţa-lună, NinGal.

După un secol de supremaţie, această dinastie Neo-sumeriană a căzut, iar teritoriul Sumerului a revenit la vechiul sistem al cetăţilor. Aceasta a permis amoriţilor sau semiţilor de vest care se infiltraseră treptat în Mesopotamia să câştige influenţă. Curând semiţii au absorbit virtual întreaga Mesopotamie. Zimri-Lim, a cărui capitală era Mari de pe Eufrat, şi-a extins influenţa (1750 î.e.n.) de la Eufratul Mijlociu până în Canaan, ca stăpânitor al celui mai important stat. Magnificul palat de la Mari avea aproape trei sute de camere pe o suprafaţă de 30700 metri pătraţi; arheologii au recuperat din ruine cam 20.000 de tăbliţe cuneiforme. Aceste documente pe argilă, ce reflectă interesele comerciale şi politice ale conducătorilor amoriţi, pun în evidenţă o administrare eficientă ar întinsului imperiu.

În jurul lui 1700, Hammurapi care transformase micul sat Babilon într-un mare centru comercial, a putut cuceri Mari cu întinsele ei posesiuni.6 El nu a dominat doar Eufratul superior, ci a subjugat şi regatul lui Shamshi-Adad I a cărui capitală era la Ashur pe râul Tigru. Marduk, principalul zeu al Babilonului, şi-a câştigat recunoaşterea în imperiu. Cea mai semnificativă realizare a lui

Hammurapi a fost codul său de legi descoperit la Susa în 1901, unde fusese dus de elamiţi la căderea regatului lui Hammurapi. Deoarece în aceste legi sunt încorporate vechi obiceiuri sumeriene, este posibil ca ele să reprezinte cultura predominantă în Mesopotamia în vremurile patriarhale. Au fost descoperite multe scrisori ale lui Hammurapi care arată că era un conducător foarte eficient emiţându-şi ordinile cu claritate şi atenţie în ceea ce priveşte detaliul. Prima Dinastie a Babilonului (cca. 1800 – 1500 î.e.n.) şi-a atins apogeul sub Hammurapi. Succesorii lui au cedat treptat invaziei cassiţilor, care au cucerit Babilonul în 1500 î.e.n.

Egipt

Când Avraam a venit în Egipt, această ţară se putea lăuda cu o cultură de mai bine de o mie de ani vechime. Începutul istoriei Egiptului este de obicei marcat prin Regele Menes (3.000 î.e.n.) care a unit două regate – unul în Delta şi altul în Valea Nilului.7 Domnitorii primelor două dinastii şi-au avut capitala în Egiptul de Sus lângă Teba.8 Mormintele regale dezgropate la Abydos au scos la iveală vase de piatră, bijuterii, vase de aramă şi alte obiecte ce au fost îngropate în mormintele regale, fapt care reflectă un înalt nivel de civilizaţie în această perioadă timpurie. Aceasta a fost prima eră a comerţului internaţional în timpurile istorice.

Perioada clasică a civilizaţiei egiptene cunoscută ca perioada Vechiului Regat (cca. 2700 – 2200 î.e.n.) şi cuprinzând Dinastiile III-IV, a fost martora unor realizări notabile. Piramide uriaşe, minunile secolelor următoare aduc o mărturie amplă despre cultura avansată a acestor vechi conducători. Piramida în trepte de la Saggara, prima construcţie mare din piatră, a fost ridicată ca mausoleu regal de Imhotep, un preot şi arhitect renumit, autor de proverbe şi magician. Marea piramidă de la Giza se ridica până la 146, 5 m., pornind de la o bază de 26608 metri

pătraţi. Giganticul Sfinx reprezentându-l pe Regele Khafra al celei de-a Patra Dinastii este o altă lucrare ce n-a fost niciodată reprodusă. „Textele Piramidelor” înscrise pe pereţii camerelor şi holurilor în timpul Dinastiei a

EPOCA PATRIARHALĂ

Cincea şi a Şasea indică faptul că egiptenii prin adorarea soarelui anticipau o viaţă viitoare. Proverbele lui Ptahhotep ce a slujit ca mare vizir sub un Faraon al Dinastiei a Cincea sunt remarcabile pentru sfaturile lor practice.9

Următoarele cinci dinastii care au stăpânit Egiptul (cca. 2200 – 2000 î.e.n.) s-au ridicat într-o perioadă de decadenţă. Guvernarea centrală a slăbit. Capitala s-a mutat de la Memfis la Herakleopolis. Literatura clasică a acestei perioade reflectă un guvern slab şi schimbător. Spre sfârşitul acestei perioade, Dinastia a Unsprezecea a construit sub conducerea energică a lui Intefs şi Mentuhoteps un puternic stat la Teba.

Regatul Mijlociu (cca. 2000 – 1780 î.e.n.) marchează reapariţia unui guvern centralizat. Deşi originară din Teba, Dinastia a Douăsprezecea şi-a stabilit capitala lângă Memfis. Bunăstarea Egiptului a fost mărită printr-un proiect de irigaţii care a deschis fertila vale a râului Fayum pentru agricultură. Activitatea în construcţii înainta cu paşi repezi lângă Teba la Karnak şi oriunde în ţară. Alături de încurajarea exploatării minelor de cupru din Peninsula Sinai, conducătorii au construit şi un canal de legătură între Marea Roşie şi Nil; aceasta a făcut posibilă întreţinerea de relaţii comerciale mai bune cu coasta somaleză a Africii de est. Spre sud, Nubia a fost anexată până la a treia cataractă a Nilului menţinându-se acolo o colonie comercială fortificată. Obiectele egiptene găsite de arheologi în Siria – Palestina şi în Creta atestă viguroasele activităţi comerciale ale egiptenilor în sfera est-mediteraneană.

În timp ce Vechiul Regat s-a remarcat prin originalitatea şi geniul său în artă, Regatul Mijlociu şi-a adus contribuţia în literatura clasică. În timpul domniilor prospere ale lui Amenemhets şi Sen-userts din a Douăsprezecea Dinastie, şcoli ale palatului pregăteau funcţionari în domeniul scrisului şi cititului. Deşi masele trăiau în sărăcie, individul din pătura mijlocie avea posibilitatea în această epocă de feudalism să intre în serviciul guvernatorului prin intermediul educaţiei, pregătirii şi a unei capacităţi deosebite. Textele de instruire înregistrate în scrierile altor persoane decât cele de viţă regală arată că erau mulţi oameni ce se bucurau acum de perspectiva unei vieţi viitoare. „Istorisirea lui Sinuhe" este cel mai strălucit exemplu de literatură a Egiptului antic, destinată să amuze. O altă capodoperă a Regatului Mijlociu, „Cântecele harpisului", îi îndeamnă pe oameni să se bucure de plăcerile vieţii.10

Regatului Mijlociu i-au urmat două secole de dezintegrare, declin şi invazie; drept urmare această perioadă este obscură pentru istorie. Dinastiile a Treisprezecea şi a Paisprezecea au cedat în faţa invaziei hyksoşilor ori amurriţilor. Aceşti intruşi cutezători, veniţi probabil din Asia Mică, i-au copleşit pe egipteni cu ajutorul carelor trase de cai şi a arcului mixt, ambele necunoscute trupelor egiptene. Hyksoşii şi-au stabilit capitala în Deltă la Avans. Totuşi egiptenilor li s-a permis păstrarea unei forme de putere la Teba. Scurt timp după 1600 î.e.n., conducătorii tebani au devenit suficient de puternici pentru a alunga această putere străină şi a întemeia Dinastia a Optsprezecea, introducând Noul Regat.

Canaan

Denumirea „Canaan" se referă la ţinutul care se întinde între Gaza la sud şi Hamat la nord, de-a lungul coastei răsăritene a Mediteranei (Gen. 10: 15 – 19). În relaţiile lor comerciale cu Canaanul în primul mileniu

î.e.n., grecii îi numeau pe locuitorii ţării fenicieni, nume care probabil îşi are originea în echivalentul grecesc al cuvântului „purpură”, ce desemna culoarea carmin a unei vopsele textile fabricate în Canaan. Încă din secolul cincisprezece î.e.n., denumirea „Canaan” s-a aplicat în general provinciei egiptene din Siria sau cel puţin coastei feniciene, centrul industriei purpurei.11 Deci cuvintele „cananit” şi „fenician” au aceeaşi origine culturală, geografică şi istorică. Această zonă a ajuns să fie cunoscută mai târziu drept Siria şi Palestina. Denumirea de „Palestina” îşi are originea în numele „Filistia”.

Odată cu migrarea lui Avraam în Canaan, acest teritoriu devine punctul central de interes în evenimentele istorice şi geografice ale timpurilor biblice. Fiind aşezat strategic între două mari centre care au fost leagănul primelor civilizaţii, Canaanul a servit ca punte naturală între Egipt şi Mesopotamia. Aşadar nu este surprinzător să găsim pe acest teritoriu12 o populaţie mixtă. Începând cu întâia mare deplasare semitică (amorită) în Mesopotamia, pare probabil ca amoriţii să-şi fi extins aşezările în jos spre Palestina.13 în timpul Regatului Mijlociu, egiptenii şi-au extins interesele politice şi comerciale spre nord până în Siria.14 Cu mult înainte de 1500 î.e.n. poporul caftor s-a stabilit în Câmpia Maritimă.15 Şi nu cei mai puţin importanţi dintre invadatori au fost hitiţii, care au pătruns în Canaan dinspre nord, părând locuitori bine statorniciţi când Avraam a cumpărat peştera Macpela (Gen. 23). Refaim, un popor până acum obscur cu excepţia referinţei biblice, a fost recent identificat în literatura ugaritică.16 Despre alţi locuitori menţionaţi în relatarea Genesei se ştiu puţine lucruri. Denumirea de „canaanit” îmbrăţişa foarte probabil, amestecul complex de oameni ce ocupau teritoriul în epoca patriarhală.

EPOCA PATRIARHALĂ

Geografia17

Extinzându-se pe o lungime de 241 km de la Beerşeba spre nord până la Dan, Palestina are o suprafaţă de 15540 km², între Marea Mediterană şi râul Iordan. Lăţimea medie este de 64 km cu un maximum de 87 km între Gaza şi Marea Moartă, îngustându-se până la 45 km la Marea Galileei. Adăugând 10360 km² la est de Iordan, zonă numită adesea Transiordania, acest teritoriu cuprinde înjur de 25900 km², fiind cu puţin mai mare decât statul Vermont.

Pe lângă faptul că are o localizare strategică şi centrală faţă de focarele de civilizaţie şi marile naţiuni ale timpurilor Vechiului Testament, Palestina are şi o topografie variată, cu un efect semnificativ asupra evenimentelor istorice. Datorită aşezării ei, Palestina a fost supusă invaziilor, cedând de obicei datorită neutralităţii sale, puterii celei mai mari. Evenimantele locale nu arareori au fost cauzate de factori topografici.

Pentru analizarea caracteristicilor reliefului, Palestina poate fi împărţită în patru zone principale: Câmpia Maritimă, Ţinutul Deluros, Valea Iordanului şi Platoul Răsăritean.

Câmpia Maritimă constă în zona de coastă a Mării Mediterane. Linia coastei nu este potrivită pentru porturi; în consecinţă comerţul era în general direcţionat spre Sidon şi Tir, în nord. Chiar şi Gaza, care era unul din cele mari centre comerciale ale Palestinei antice şi se afla la numai 5 km depărtare de Mediterană, nu avea facilităţi portuare permanente. Acest pământ bogat aflat de-a lungul coastei poate fi uşor divizat în trei zone: Câmpia Acche sau Acra, întinzându-se în nord de la poalele Muntelui Cârmei, pe aproximativ 32 km, cu o lăţime variind între 3 şi 16 km. La sud de Muntele Carmel se află câmpia Saron, de aproximativ 80 km lungime atingând o lăţime maximă de 19, 3 km. Câmpia Filistiei începe cu 8 km la nord de Ioppa, se întinde cu 112 km spre sud şi se

extinde pe o lăţime de 40 km spre Beerşeba.

Ţinutul deluros, aflat în Valea Iordanului şi Câmpia Maritimă, este partea cea mai importantă a Palestinei. Cele trei zone principale – Galilea, Samaria şi Iudeea – au o altitudine aproximativă care variază între 610 şi 1220 m peste nivelul mării. Galileea se extinde spre sud de la râul Leontes, imediat spre est de Fenicia şi Câmpia Acra. Ea oferă un sol fertil pentru cultivarea viţei de vie, măslinilor, nucilor şi altor culturi, precum şi zone de păşune. Una din văile cele mai productive şi pitoreşti proprii agriculturii din Palestina separă dealurile Galileei şi Samaria. Această zonă cunoscută ca Valea lui Isreel sau Esdraelon, a fost de importanţă vitală prin aşezarea ei geografică, atât în vremurile biblice cât şi astăzi. Aflată la sud de Muntele Carmel, această câmpie fertilă se întinde pe o distanţă de aproximativ 64 km spre Muntele Moreh, de unde se desparte în două văi continuându-se până la râul Iordan. În timpurile Vechiului Testament evreii făceau distincţie între partea estică şi vestea, cunoscute respectiv ca Valea lui Isreel şi Esdraelon. Oraşul Izrael aflat la aproximativ 24 km de Iordan marca intrarea în această vale renumită. Secţiunea apuseană mai era cunoscută drept Câmpia Meghido, întrucât faimoasa trecătoare muntoasă de la Meghido era de importanţă crucială în cazul invaziilor. De pe Dealul lui Moreh din Valea Isreel, această câmpie roditoare poate fi văzută împreună cu Muntele Carmel la vest, Muntele Tabor la nord şi Muntele Gilboa la sud. Centrul geografic al Palestinei, ţinutul deluros al Samariei, se înalţă brusc începând cu Muntele Gilboa şi se continuă în sud spre Betel. Dealurile abrupte şi văile acestei zone fertile ofereau un adevărat paradis atât păstorului cât şi agricultorului. Sihem, Dotam, Betel şi alte oraşe din această zonă au fost frecventate de patriarhi. Ţinutul muntos al Iudeii se întinde în sud pe o distanţă de aproximativ 96, 5 km de la Betel la Beerşeba, având la

Ierusalim o altitudine de aproximativ 762 metri şi atingând lângă Hebron o cotă de peste 915 metri. Începând din apropierea Beerşebei dealurile Iudeii se revarsă în întinderile marelui deşert denumit adesea ca Negheb, ori Ţinutul de Sud, cu extremitatea sudică marcată de Cades-Barnea. La răsărit de dealurile Iudeii se întinde deşertul pe drept numit „Pustiul Iudeii". La vest de această cumpănă a apelor din Iudeea se află Sefela, cunoscută ca zona de şes. În această zonă – de importanţă strategică în apărare şi de valoare economică pentru agricultură – erau localizate cetăţi întărite ca Lachiş, Debir şi Libna.

Valea Iordanului reprezintă unul din cele mai fascinante ţinuturi din lume. Dincolo de ea, la vreo 64 km nord de Marea Galileei, domină Muntele Hermon cu altitudinea de 2794 metri. Spre sud Valea Iordanului atinge nivelul minim la Marea Moartă, aproximativ 389 metri sub nivelul mării. Patru izvoare – unul dintr-o câmpie vestică şi trei din Muntele Hermon – se unesc formând râul Iordan cam la 16 km nord de lacul Huleh.18 Din lacul Huleh care are înjur de 6, 5 km lungime şi este situat la 2 metri peste nivelul mării, Iordanul coboară de-a lungul a 32 km până la 209 metri sub nivelul mării, în Marea Galileei. Această întindere de apă, de aproximativ 24 km lungime, mai era cunoscută în vremea Vechiului Testament şi sub numele de Marea Chineret. Pe o distanţă de 96 km, Iordanul are o lăţime medie cuprinsă între 27 şi 30, 5 metri şi şerpuieşte spre sud pe un parcurs de 322 km spre Marea Moartă, având o cădere de

EPOCA PATRIARHALĂ aproape 183 metri. Zona văii, care este realmente un mare canal natural între două şiruri muntoase, este uneori cunoscută drept Ghor. Având o lăţime de 6, 5 km la Marea Galileei, ea se lărgeşte la Bet-şan până la 11 km, îngustându-se iar la 3, 2 km înainte de a se extinde la 22, 5 km în dreptul Ierihonului, la 8 km depărtarea de Marea Moartă. În timpurile biblice acest loc

era denumit „Marea Sărată”, deoarece apa avea un conţinut de sare de 25 la sută. E foarte probabil ca Valea Siddim, aflată la extremitatea sudică a mării ce se desfăşoară pe o lungime de 74 km, să fi fost locul Sodomei şi Gomorei în vremea lui Avraam. La sud de Marea Moartă se întinde regiunea aridă şi pustie cunoscută drept Arabă. La distanţa de 105 km de Petra, această zonă de deşert se ridică cu 600 metri, coborând până la nivelul mării după 80 km, la Golful Aqaba.

Platoul răsăritean poate fi în general împărţit în patru zone principale: Basan, Galaad, Amon şi Moab. Basan cu solul său bogat, se întinde de la sud de muntele Hermon până la râul Iarmuc pe o lăţime de 72 km la o altitudine de aproximativ 610 metri peste nivelul mării. Mai jos se află bine-cunoscuta zonă denumită Galaad, cu principalul râu Iaboc. La nord-est de Marea Moartă până spre izvoarele râului Iaboc se întinde teritoriul Amon. Moabul se află exact la răsărit de Marea Moartă şi la sud de râul Armon, extinzându-se în anumite perioade mult înspre nord.

Relatarea biblică – Genesa 12 – 50

Consensul general la care s-a ajuns de către cercetători, acordă patriarhilor un loc în istoria Cornului de Aur în prima jumătate a mileniului al doilea î.e.n. Afirmaţia că relatarea biblică nu constă decât din legende inventate, a fost înlocuită de un respect general pentru calitatea istorică a Gen. 12 – 50.19 Răspunzătoare pentru această schimbare revoluţionară au fost în mare măsură descoperirea şi publicarea tăbliţelor de la Nuzu, împreună cu a altor informaţii arheologice aduse la lumină începând din anul 1925. Deşi dovezi concrete nu sunt disponibile pentru a concorda anumite nume sau evenimente din surse externe cu cele metţionate în relatarea Genesei, este uşor de recunoscut că mediul cultural este acelaşi în ambele cazuri. Singura dovadă a existenţei lui Avraam provine din

naraţiunea ebraică, dar mulţi cercetători ai Vechiului Testament îi recunosc acum locul în începuturile istoriei ebraice.20

Cronologia patriarhilor rămâne încă un punct de discuţie. În această perioadă, vremea în care a trăit Avraam este cuprinsă între secolul douăzeci şi unu şi secolul cincisprezece. Datorită fluctuaţiei ordinii cronologice a acestei perioade este bine să luăm cunoştinţă de mai multe puncte de vedere referitoare la datarea epocii patriarhilor.

Pe baza anumitor date cronologice din Scripturi s-a calculat că intrarea lui Avraam în Canaan ar fi avut loc în 2091 î.e.n. Aceasta asigură 215 ani pentru viaţa patriarhală în Canaan, 430 pentru robia egipteană şi o dată timpurie pentru exodul din Egipt (1447 î.e.n.).21 Corelaţia între evenimentele biblice şi laice bazate pe această cronologie a fost supusă reconsiderării. Teoria respectivă, identificându-l pe Amrafel (Gen. 14) cu Hammurapi, reclamă o reinterpretarea a datelor biblice cu acceptarea unei cronologii babiloniene mai recente.22

Deşi Gordon sugerează o dată mai târzie, perioada Patriarhală pare să se încadreze cel mai bine între 2000 – 1750 î.e.n., conform lui Kenneh A. Kitchen.23 El scoate în evidenţă că evenimentele najore şi istoria externă, cum ar fi densitatea populaţiei, numele regilor răsăriteni (conf. Gen. 14) şi sistemul alianţelor mesopotamiene, sunt caracteristice acestei perioade. Numele personale ale patriarhilor prezintă un paralelism favorabil cu nume din documente mesopotamiene şi egiptene ale acestei perioade. De asemenea tocmai în această vreme, Negheb a fost temporar ocupat.

O dată rezonabilă pentru migrarea lui Avraam în Canaan este prima parte a secolului nouăsprezece. În perspectiva cronologiilor recent revizuite ale Cornului de Aur, această datare pare să permită o mai bună corelare

între evenimentele laice şi biblice. Aceasta ar identifica intrarea lui Iacov şi Iosif în Egipt cu perioada Hyksos şi ar aduce vremea lui Avraam, Isaac şi Iacov într-o mai strânsă asociere cu epoca Hammurapi şi cultura reflectată în documentele Nuzu şi Mari. Documentele Mari dezvăluie situaţia politică din Mesopotamia în jurul anilor 1750 – 1700 î.e.n. În timp ce tăbliţele Nuzu reflectă instituţiile sociale ale hurrienilor (horiţii biblici) în jurul anului 1500 î.e.n., este recunoscut faptul că unele din aceste obiceiuri predominau probabil în cultura Mesopotamiei de nord în 2000 î.e.n. Prezenţa unei colonii hitite în zilele lui Avraam viziază de asemenea o dată ulterioară anului 1900 î.e.n. (Gen. 23). Deşi prin localizarea lui Avraam în secolul al XIX-lea nu se răspunde tuturor problemelor, acest punct de vedere pare să fie favorizat de cei mai mulţi.

Pe baza personajelor dominante, naraţiunile despre perioada patriarhală pot fi divizate satisfăcător după cum urmează: Avraam – Gen. 12: 1 – 25: 18; Isaac şi Iacov – Gen. 25: 19 – 36: 43; Iosif Gen. 37: 1 – 50: 26.

EPOCA PATRIARHALĂ

Avraam (Gen. 12: 1 – 25: 18)

I. Avraam stabilit în Canaan 12: 1 – 14: 24 Tranziţia din Haran în Sihem, Betel şi Ţara de Miazăzi 12: 1 – 9

Şederea în Egipt 12: 10 – 20

Despărţirea lui Avraam de Lot 13: 1 – 13

Ţara promisă 13: 14 – 18

Lot salvat 14: 1 – 16

Avraam binecuvântat de Melhisedec 14: 17 – 24

II. Avraam aşteaptă fiul promis 15: 1 – 22: 24

Fiul promis 15: 1 – 21

Naşterea lui Ismael 16: 1 – 16

Promisiunea reînnoită-Legământul şi semnul său 17: 1 – 27

Avraam ca mijlocitor-Lot salvat 18: 1 – 19: 38

Avraam scapă de Abimelec 20: 1 – 18

Naşterea lui Isaac-Izgonirea lui Ismael 21: 1 – 21
Avraam locuieşte la Beerşeba 21: 22 – 34
Legământul confirmat prin ascultare 22: 1 – 24
III. Avraam se îngrijeşte de posteritate 23: 1 – 25: 18
Avraam obţine un loc de înmormântare 23: 1 – 20
Mireasa fiului promis 24: 1 – 67
Isaac desemnat ca moştenitor-moartea lui Avraam 25: 1 – 18

Mesopotamia, ţara dintre două râuri, a fost patria lui Avraam (Gen. 12: 6; 24: 10; Fapte 7: 2).

Aşezat pe Balikh, afluent al Eufratului, Haran era centrul cultural unde Avraam a trăit împreună cu rudele sale. Numele rudelor lui Avraam – Terah, Nahor, Peleg, Serug şi altele – sunt atestate în documentele Mari şi asiriene ca denumiri de oraşe din această zonă.24 Supunându-se poruncii lui Dumnezeu de a-şi părăsi pământul natal şi rudele, Avraam a părăsit Haranul pentru a-şi întemeia un nou cămin pe pământul Canaanului.

Înainte de a fi venit în Haran, Avraam trăise în Ur din Caldeea. Identificarea cea mai general acceptată a localităţii Ur, este modernul Teii el-Mugayyar, localizat la 14, 5 km vest de Nasiriyeh de pe Eufrat în sudul Irakului. O anumită consideraţie a fost acordată unei denumiri geografice contemporane cu vremea lui Avraam, respectiv oraşului Ur localizat în nordul Mesopotamiei. În 1922 – 34, partea sudică a Ur-ului (Un) a fost excavată de British Museum şi University Museum, Philadelphia, sub conducerea lui Sir Leonard Woolley. El a urmărit istoria Ur-ului din mileniul al patrulea î.e.n. până în 300 î.e.n. când acest oraş a fost abandonat.

În acest loc au fost descoperite ruinele unui zigurat ce fusese construit de prosperul rege sumerian Ur Nammu care a domnit cu puţin înainte de 2000 î.e.n. Oraşul a continuat să fie marea capitală sub Dinastia a Treia din Ur. Zeul Lunii, Nannar, care era adorat în Ur, era şi principala

zeitate din Haran.25

Viaţa lui Avraam poate fi privită din diverse puncte de vedere. Geografic putem urmări deplasările sale ce pornesc din oraşul de înaltă civilizaţie, Haran. Părăsindu-şi rudele dar însoţit de Lot, nepotul său, el a călătorit cam 640 km către ţara Canaanului, unde s-a oprit la vreo 48 km nord de Ierusalim. Pe lângă o călătorie în Egipt din cauza foametei, Avraam s-a oprit în locuri cunoscute ca Betel, Hebron, Gherar şi Beer-şeba. Sodoma şi Gomora, oraşele din câmpie către care a migrat Lot, se aflau exact la est de Ţara de Miazăzi sau Negheb, unde s-a stabilit Avraam.

Referiri frecvente indică faptul că Avraam era un om cu o bunăstare şi un prestigiu considerabil. Departe de a fi un nomad rătăcitor în sensul beduinului, el manifesta interese comerciale. Deşi evaluarea posesiunilor sale este rezumată modest printr-o afirmaţie simplă – „Toate averile pe care le strânseseră şi toate slugile pe care le câştigaseră în Haran” (12: 5) – se pare că averea lui era reprezentată de o mare caravană când a migrat în Palestina. O forţă de 318 servitori, folosită ulterior pentru eliberarea lui Lot (14: 14), şi o caravană de 10 cămile reprezintă o dovadă a. resurselor materiale ale lui Avraam. La acestea se adăugau servitori obţinuţi prin cumpărare, daruri şi naştere (16: 1; 17: 23.27; 20: 14). Turmele şi cirezile în creştere, argintul şi aurul precum şi servitorii care purtau de grijă marii sale averi, arată că Avraam era un om cu multe posibilităţi materiale. Căpeteniile palestiniene îl recunoşteau ca prinţ cu care făceau alianţe şi încheiau tratate (Gen. 14: 13; 21: 22; 23: 6).

Din punctul de vedere al instituţiilor sociale, relatarea Genesei asupra lui Avraam constituie un studiu fascinant. Planurile lui Avraam de a-l face pe Eliezer moştenitorul averii sale, neavând un fiu (Gen. 15: 2), reflectă legile din Nuzu care stabileau că un cuplu fără copii putea adopta ca fiu un servitor credincios care urma

să aibă drepturi legale depline şi să fie răsplătit cu moştenirea în schimbul unei îngrijiri permanente şi a unei înmormântări adecvade. Obiceiurile matrimoniale din Nuzu cât şi codul lui Hammurapi stabileau că dacă soţia unui bărbat nu avea copii, fiul unei slujnice putea fi recunoscut drept moştenitor legal. Relaţia lui Agar cu Avraam şi Sara e tipică pentru obiceiurile dominante din Mesopotamia. Preocuparea lui Avraam pentru binele lui Agar poate fi de asemenea explicată prin faptul că după lege, o slujnică ce purta un fiu nu putea fi

 vândută ca sclavă.

Un studiu devoţional al lui Avraam poate aduce şi el satisfacţii. Promisiunea cu cele şase specificaţii ale sale făcută patriarhului are implicaţii adânci în istorie. Promisiunea lui Dumnezeu de a face din el un mare popor e împlinită în evenimentele ulterioare ale Vechiului Testamen. „Te voi binecuvânta” a devenit curând o realitate în experienţa lui personală. Numele lui Avraam a fost făcut „mare” nu numai ca tată al israeliţilor şi mahomedanilor, ci şi ca exemplu măreţ de credinţă dat creştinilor în scrierile Noului Testament către Romani, Galateni, Evrei şi Iacov. În plus, atitudinea omului faţă de Avraam şi urmaşii lui va avea o influenţă directă asupra binecuvântării sau blestemului lui Dumnezeu asupra omenirii. Într-adevăr, promisiunea că Avraam va fi o binecuvântare s-a împlinit literalmente atât în decursul vieţii lui cât şi în vremurile ce au urmat. În sfârşit, promisiunea de a binecuvânta toate familiile de pe pământ îşi dezvăluie un orizont universal când Matei începe relatarea vieţii lui Iisus Hristos afirmând că El este „fiul lui Avraam”.

Legământul joacă un rol important în experienţa lui Avraam. Observaţi relaţiile succesive ale lui Dumnezeu după promisiunea iniţială căreia Avraam i-a răspuns prin ascultare. Pe măsură ce Dumnezeu şi-a mărit promisiunea,

Avraam a manifestat o credinţă care i-a fost socotită ca neprihănire (Gen. 15) Prin acest legământ, pământul Canaanului a fost în mod special chezăşuit urmaşilor lui Avraam. Odată cu promisiunea unui fiu, circumcizia a devenit semnul legământului (Gen. 17). Această promisiune cuprinsă în legământ a fost definitiv pecetluită prin actul de ascultare al lui Avraam, când acesta a fost gata să-şi sacrifice pe singurul său fiu Isaac (Gen.22).

Religia lui Avraam este o temă vitală în cronica patriarhilor. Provenind dintr-un mediu politeist în care zeul-lună Nannar era recunoscut drept zeul principal al culturii babiloniene, Avraam a venit în Canaan. În Iosua 24: 2 se afirmă clar că familia lui a servit altor zei. În Canaan, într-un mediu păgân, Avraam s-a detaşat prin faptul că „a ridicat un altar Domnului”. După ce i-a salvat pe Lot şi pe regele Sodomei, el a refuzat răsplata, făcând cunoscut că era în întregime devotat lui Dumnezeu, „ziditorul cerului şi al pământului”. Comuniunea şi părtăşia intimă ce a existat între Dumnezeu şi Avraam e minunat descrisă în capitolul 18, unde el mijloceşte pentru Sodoma şi Gomora. Probabil că pe baza lui Isaia 41: 8 şi Iacov 2: 23, textul Septiiagintei a înserat cuvintele „prietenul meu” în 18: 17. De-a lungul secolelor, poarta sudică a Ierusalimului ce duce spre Hebron şi Beer-şeba a fost desemnată ca „poarta prieteniei” în amintirea acestei legături dintre Dumnezeu şi Avraam.

Isaac, fiul promis, a fost moştenitorul tuturor posesiunilor lui Avraam. Alţi fii ai lui Avraam, cum ar fi Ismael, din care au descins arabii şi Madian, tatăl madianiţilor, au primit daruri când au plecat din Canaan, lăsându-i lui Isaac acest teritoriu. Înainte de moartea sa, Avraam i-a găsit lui Isaac drept soţie pe Rebeca. El a cumpărat de asemenea peştera Macpela26 care a devenit mormântul lui Avraam, Isaac, Iacov şi al soţiilor lor. Isaac şi Iacov (Gen.25: 19 – 36; 43)

I. Familia lui Isaac 25: 19 – 34

Rebeca, mamă a gemenilor 25: 19 – 26

Esau şi Iacov îşi schimbă dreptul de întâi născut 25: 27 – 34

II. Isaac stabilit în Canaan 26: 1 – 33

Legământul confirmat lui Isaac 26: 1 – 5

Neînţelegeri cu Abimelec 26: 6 – 22

Dumnezeu îl binecuvântează pe Isaac 26: 23 – 33

III. Binecuvântarea patriarhală 26: 34 – 28: 9

Isaac îl preferă pe Esau 26: 34 – 27: 4

Binecuvântarea furată-consecinţe imediate 27: 5 – 28: 9

IV. Peripeţiile lui Iacov cu Laban 28: 10 – 32: 2

Visul de la Betel 28: 10 – 24

Familia şi averea 29: 1 – 30: 43

Despărţirea de Laban 31: 1 – 32: 2

V. Iacov se întoarce în Canaan 32: 3 – 35: 21 împăcarea lui Esau şi Iacov 32: 3 – 33: 17

Neînţelegerile la Sihem 33: 18 – 34: 31 închinăciune la Betel 35: 1 – 15

Rahela înmormântată la Betleem 35: 16 – 21

VI. Urmaşii lui Isaac 35: 22 – 36: 43

Fiii lui Iacov 35: 22 – 26 înmormântarea lui Isaac 35: 27 – 29

Esau şi familia sa în Edom 36: 1 – 43

Caracterul lui Isaac aşa cum este descris în Genesa, e oarecum umbrit de viaţa bogată în evenimente a tatălui şi a fiului său. După comunicarea morţii lui Avraam, cititorului îi este imediat prezentat Iacov, ce apare ca verigă de legătură în succesiunea patriarhală. Probabil că multe din experienţele lui Isaac erau asemănătoare cu cele ale lui Avraam, astfel încât

EPOCA PATRIARHALĂ naraţiunea dedică primului o parte relativ mică.

Deşi Isaac a moştenit averea tatălui său şi a

continuat acelaşi mod de viaţă, e interesat de observat că el s-a ocupat de agricultură lângă Gherar (26: 12). Avraam s-a oprit ocazional la Gherar pe teritoriul Filistiei dar şi-a petrecut mult din timpul său în împrejurimile Hebronului. Când Isaac a început să lucreze pământul, el a cules recolte ce produceau însutit. Acest succes neobişnuit în agricultură a născut invidia filistenilor la Gherar, astfel că Isaac a considerat necesar să se mute la Beer-şeba pentru a menţine relaţii paşnice.

Prezenţa filistenilor în Canaan în vremea patriarhilor, a fost considerată un anacronism. Aşezarea caftoriţilor în Canaan în jurul anului 1200 î.e.n. a constituit o migraţie târzie a Poporului Mării, care stabilise aşezări anterioare de-a lungul unei lungi perioade de timp. Filistenii se stabiliseră deci în număr mai mic cu mult înainte de 1500 î.e.n. Cu timpul, ei s-au amestecat cu alţi locuitori ai Canaanului, dar numele „Palestina" (Filistia) continuă să poarte mărturia prezenţei lor în Canaan. Ceramica de provenienţă caftorită din tot sudul şi centrul Palestinei, cât şi referinţele literare, sunt o mărturie a superiorităţii filistenilor în arte şi meşteşuguri. În vremea lui Saul, ei au monopolizat în Palestina prelucrarea metalelor.

Cu un comportament controversat, Iacov a apărut ca moştenitor al legământului. Conform obiceiurilor Nuzu, el a negociat cu Esau pentru a-şi asigura drepturile de moştenire. Abilitatea lui în afaceri se vede uşor în achiziţionarea dreptului de întâi născut la preţul de nimic al unui blid de linte. Simţul nerealist al valorilor la Esau s-ar fi putut datora oboselii temporare şi sfârşelii rezultate în urma unei expediţii de vânătoare infructuoase. În plus, Iacov a câştigat binecuvântarea tatălui său aflat pe patul de moarte prin înşelăciune şi viclenie, instigat de mama sa Rebeca. Semnificaţia acestei achiziţii e mai bine înţeleasă prin comparaţia cu legi contemporane lui care dădeau acestor binecuvântări orale un caracter obligatoriu.

Este însă demn de notat faptul că relatarea biblică pune accent pe rolul de conducător pe care-l consideră mai presus de binecuvântarea materială.

Temându-se de căsătoria probabilă a lui Iacov cu femei hitite şi de răzbunarea lui Esau, Rebeca pune la cale planul de a-şi trimite fiul favorit la Padan-Aram. Pe drum, Iacov reacţionează unui vis avut la Betel prin promisiunea condiţionată de a-L sluji pe Dumnezeu şi prin angajamentul provizoriu de a da zeciuială din venitul său. Fiind primit cordial în patria lui strămoşească, Iacov stabileşte o înţelegere cu Laban, fratele Rebecăi.

Conform datinilor Nuzul, aceasta ar fi putut reprezenta mai mult decât un simplu contract de muncă în vederea căsătoriei. E evident că Laban nu avea în acel timp un fiu, astfel că Iacov a devenit moştenitor legal. Tipic pentru vremea aceea, Laban a dăruit o slujnică fiecăreia din fiicele sale, Rahele şi Lea. Mai târziu, soţia lui Laban a născut fii, astfel că Iacov nu mai era principalul moştenitor. Această schimbare a situaţiei nu era pe placul lui Iacov; el a vrut să plece, dar a fost abătut de la hotărârea sa de un nou contract care i-a deschis calea de a câştiga avere prin intermediul turmelor lui Laban. Cu timpul Iacov a devenit atât de prosper, în ciuda modificării contractului de către Laban, încât relaţiile dintre socru ginere au devenit încordate.

Încurajat de Dumnezeu să se întoarcă în ţara părinţilor săi, Iacov şi-a adunat toată averea şi a plecat într-un moment favorabil când Laban era la tunsul oilor. Trei zile mai târziu, Laban a aflat de fuga lui Iacov şi a pornit să-l urmărească cu înverşunare. L-a ajuns după şapte zile în ţinutul muntos din Galaad. Laban a fost foarte tulburat de dispariţia zeilor casei lui. Terafimul, pe care Rahela l-a ascuns cu succes în timp ce Laban a cercetat prin toate bunurile lui Iacov, ar fi putut avea pentru Laban27 mai mult o semnificaţie legală decât religioasă.

Conform legii Nuzu, un ginere care deţinea idolii căminului putea pretinde prin judecată moştenirea familiei. Astfel Rahela, a încercat să obţină unele avantaje pentru soţul ei, furând idolii. Dar Laban a anulat orice beneficiu de felul acesta printr-un legământ încheiat cu Iacov înainte de despărţire.

Înaintând spre Canaan, Iacov era înspăimântat la gândul întâlnirii cu Esau. Era copleşit de frică, deşi orice criză din trecut se terminase în avantajul său. În această situaţie fără ieşire, Iacov a avut o experienţă crucială (32: 1 – 32). împărţindu-şi în două toate posesiunile la râul Iabboc în vederea întâlnirii cu Esau, el s-a întors spre Dumnezeu în rugăciune. El a recunoscut cu umilinţă că nu era vrednic de toate binecuvântările pe care le primise. Şi în faţa primejdiei, el a cerut izbăvirea. În singurătatea nopţii s-a luptat cu un om. În această experienţă stranie, pe care el a recunoscut-o ca întâlnire divină, numele i-a fost schimbat din „Iacov" în „Israel". După aceea, Iacov nu a mai fost un înşelător; în schimb, el a fost dezamăgit şi mâhnit de proprii lui fii.

Când a venit Esau, Iacov s-a prosternut cu faţa la pământ de şapte ori înaintea lui – un alt obicei antic menţionat în documente Amarna şi Ugaritice – iar fratele său i-a acordat iertarea. Refuzând curtenitor ajutorul generos oferit de Esau, Iacov s-a îndreptat încet spre Sucot în timp ce Esau s-a întors la Seir.

În drum spre Hebron, Iacov şi-a aşezat tabăra la Sihem, Betel şi

EPOCA PATRIARHALĂ

Betleem. Deşi el a achiziţionat pământ la Sihem, scandalul şi perfidia lui Levi şi Simeon l-au împiedicat să rămână în această zonă (34: 1 – 31). Acest incident, precum şi actul ofensator al lui Ruben (35: 22), au avut influenţă asupra binecuvântării finale a lui Iacov dată fiilor săi (49).

Când a fost înştiinţat de Dumnezeu să se mute la Betel, Iacov s-a pregătit pentru întoarcerea în acest loc sfinţit, înlăturând idolii din familia lui. La Betel a construit un altar. Aici Dumnezeu şi-a reînnoit legământul cu asigurarea că în Israel nu îşi va avea obârşia o singură naţiune, ci o mulţime de naţiuni şi regi (35: 9 – 15).

În drum spre sud, Rahela a murit născându-l pe Beniamin. Ea a fost înmormântată în apropiere de Betleem, într-un loc numit Efrata. Continuându-şi călătoria împreună cu fiii şi averea lui, Iacov a ajuns în cele din urmă în Hebron, căminul tatălui său Isaac. Când a murit Isaac, Esau s-a întors din Seir, alăturându-i-se lui Iacov la înmormântarea tatălui lor.

Edomiţii au avut în mod vizibil o istorie glorioasă. Se ştie puţin despre ei, în afara acestei relatări sumare (Gen. 36U-43) care arată că ei au avut mai mulţi regi înainte ca vreun rege să fi domnit în Israel. În felul acesta, naraţiunea Genesei se detaşează de spiţa colaterală înainte de a reveni la relatarea asupra patriarhilor.

Iosif (Gen. 37: 1 – 50: 26)

I. Iosif, fiul favorit37: 1 – 36 Urât de fraţii lui37: 1 – 24 Vândut în Egipt37: 25 – 36II. Iuda şi Tamar38: 1 – 30III. Iosif – sclav şi conducător39: 1 – 41: 57 Iosif aruncat în închisoare39: 1 – 20 Interpretarea viselor39: 21 – 41: 36 Al doilea după Faraon41: 37 – 57IV. Iosif şi fraţii săi42: 1 – 45: 28 Prima călătorie – Simeon oprit ca ostatic42: 1 – 38A două călătorie îl include pe Beniaminlosii se face cunoscut43: 1 – 45: 28V. Familia lui Iosif stabilită în Egipt46: 1 – 50: 26 Gosen acordat Israeliţilor46: 1 – 47: 28 Binecuvântările patriarhilor47: 29 – 49: 27 înmormântarea lui Iacov în Canaan49: 28 – 50: 14 Speranţa lui Iosif pentru Israel50: 15 – 26 într-una din cele mai dramatice scrieri din literatura universală, experienţele lui Iosif îmbină viaţa patriarhală cu Egiptul. În timp ce contactele anterioare fuseseră stabilite mai ales cu mediul mesopotamian,

aşezarea lor în Egipt a rezultat într-un amestec al obiceiurilor acestor două centre de prim rang în civilizaţie. În această relatare observăm continuitatea primei influenţe, adaptarea la mediul egiptean şi, mai presus de toate, călăuzirea şi controlul lui Dumnezeu în reuşitele fascinante ale lui Iosif şi ale oamenilor săi.

Iosif, fiul Rahelei, era mândria şi bucuria lui Iacov. Spre a-şi arăta preferinţa, Iacov l-a înveşmântat cu o tunică, evident semnul distinctiv al unui şef de trib.28 Fraţii lui, care deja aveau resentimente faţă de Iosif pentru informaţiile negative privitoare la ei, au fost astfel incitaţi către o ură şi mai puternică. Situaţia a atins punctul critic când Iosif le-a povestit două vise ce sinbolizau înălţarea lui.29 Fraţii mai mari şi-au dat pe faţă sentimentele descotorosindu-se de Iosif cu prima ocazie.

Trimis de tatăl său la Sihem, Iosif nu şi-a putut găsi fraţii până când nu a ajuns la Dotan, la aproximativ 128 km nord de Hebron.30 După ce l-au ridiculizat şi maltratat, fraţii lui l-au vândut negustorilor madianiţi şi ismaeliţi care ulterior l-au vândut ca sclav lui Potifar în Egipt. Văzând haina lui Iosif pătată de sânge, Iacov a plâns pierderea fiului favorit, crezând că a fost sfâşiat de fiare sălbatice (37: 1 – 36).

Cititorul e lăsat în suspensie în legătură cu situaţia lui Iosif, datorită episodului cu Iuda şi Tamar (38: 1 – 30). Această relatare are semnificaţie istorică, oferind fundalul genealogic pentru spiţa davidică (Gen. 38: 29; Rut 4: 18 – 29; Matei 1: 1). De asemenea, în ciuda comportării neexemplare a lui Iuda, practicarea căsătorie e menţinută după legea leviratului. Cererea lui Iuda ca Tamar să fie arsă pentru prostituţie poate reflecta un obicei adus în Canaan de indo-europeni cum ar fi hitiţii sau filistenii. Surse ugaritice şi mesopotamiene atestă folosirea a trei articole ce confirmă identitatea cuiva. Tamar a stabilit că Iuda era vinovat de sarcina ei, folosind ca dovadă inelul cu

sigiliu, centura şi toiagul lui. Întrucât legea hitită permitea unui tată să împlinească obligaţii de levirat căsătorindu-se cu o noră văduvă, după legea locală Tamar nu era pasibilă de pedeapsă pentru înşelătoria ei în zădărnicirea planului lui Iuda de a-i ignora drepturile de căsătorie. În legislaţia mozaică existau prevederi referitoare la căsătoria după legea leviratului (Deut. 25).

Plasarea experienţelor lui Iosif în ţara Nilului s-a dovedit a fi autentică prin multe detalii (39 – 50). După cum era de aşteptat, întâlnim nume şi titluri egiptene. Potifar a desemnat drept „căpetenia străjerilor" ori „mai marele executorilor", titlu care era folosit pentru garda personală a regelui. Asenath (un nume egiptean), fiica unui preot al lui On (Heliopolis), a

EPOCA PATRIARHALĂ devenit soţia lui Iosif. Persoane oficiale importante ale curţii egiptene sunt corect identificate ca „mai marele paharnicilor" şi „mai marele pitarilor". Obiceiurile egiptene sunt şi ele reflectate. Ca semit Iosif purta barbă, dar pentru a se înfăţişa înaintea lui Faraon a fost ras conform portului egiptean. Haina de in de calitate, colierul de aur şi inelul cu sigiliu l-au împodobit pe Iosif după moda egipteană tipică atunci când şi-a însuşit conducerea administrativă sub Faraon. „Abrech", probabil un cuvânt egiptean însemnând „a lua aminte", (în româneşte „în genunchi"), e ordinul dat tuturor egiptenilor la instaurarea în funcţie a lui Iosif (Gen. 41: 43). îmbălsămarea lui Iacov şi mumificarea lui Iosif urmau de asemenea modelul egiptean de îngrijire a morţilor.

Sunt demne de remarcat şi paralelismele între viaţa lui Iosif şi literatura egipteană. Trecerea lui Iosif de la starea de sclav la cea de conducător se aseamănă cu lucrarea clasică egipteană, „Ţăranul elocvent". Cei şapte ani roditori şi cei şapte ani neroditori din visele lui Faraon se aseamănă cu o tradiţie egipteană antică.

De-a lungul acestor ani de restrişte, suferinţă şi succes, relaţia umano-divină e clar vizibilă: ispitit de soţia lui Potifar, Iosif nu a cedat. El nu a vrut să păcătuiască împotriva lui Dumnezeu (39: 9). În închisoare, Iosif a mărturisit deschis că interpretarea viselor aparţine lui Dumnezeu (40: 8). Când a apărut în faţa lui Faraon, Iosif a făcut cunoscut că Dumnezeu foloseşte visele pentru a dezvălui viitorul (41: 25 – 36). Chiar prin numele fiului său, Mânase, Iosif îl recunoaşte pe Dumnezeu ca izvorul promovării lui şi al alinării tristeţii sale (45: 51). De asemenea, l-a luat pe Dumnezeu în consideraţie în interpretarea istoriei: dezvăluindu-şi identitatea faţă de fraţii lui, el cu umilinţă atribuie lui Dumnezeu aducerea sa în Egipt. Nu le-a cerut deloc socoteală pentru faptul că l-au vândut ca sclav (45: 4 – 15). După moartea lui Iacov, Iosif i-a asigurat încă o dată că nu va căuta să se răzbune. Dumnezeu a ordonat evenimentele istoriei pentru binele tuturor (50: 15 – 21).

Proslăvirea lui Dumnezeu de către Iosif prin multe vicisitudini, a fost răsplătită prin propria lui înălţare. În casa lui Potifar, el a fost atât de eficient şi demn de încredere încât a fost promovat supraveghetor. Aruncat în închisoare în urma unor acuzaţii false, Iosif a fost curând însărcinat cu răspunderi de supraveghetor pe care le-a folosit cu înţelepciune pentru a-şi ajuta tovarăţii de temniţă. Prin intermediul paharnicului care timp de doi ani nu şi-a amintit de ajutorul primit, Iosif a fost adus pe neaşteptate înaintea lui Faraon spre a tălmăci visele regelui. Aceasta a fost într-adevăr o bună ocazie – suveranul egiptean avea nevoie de un om înţelept cum se dovedise a fi Iosif. Ca administrator şef, nu numai că a condus Egiptul prin anii cruciali de belşug şi foamete, dar a fost util şi în salvarea propriei sale familii. Poziţia şi prestigiul lui Iosif i-au dat posibilitatea de a acorda israeliţilor, în momentul intrării în Egipt, ţinutul Gosen.

Acesta le era foarte util deoarece le oferea terenuri prielnice păstoritului.

Binecuvântările lui Iacov formează o concluzie potrivită la perioada patriarhală relatată în Genesa. Pe patul de moarte, el şi-a exprimat ultima dorinţă şi testamentul. Deşi se afla în Egipt, această binecuvântare reflectă datina Mesopotamiei natale, unde dispoziţiile orale erau considerate prin lege ca având caracter de obligativitate. Conform promisiunilor divine făcute patriarhilor, binecuvântarea lui Iacov dată în formă poetică, avea semnificaţie profetică.

1 Pentru studiul geografic vezi J. Mckee Adams, „Biblica] Backgrounds" (a 8-a ed.; Nashville: Broadman press, 1934).

2 Conf. Samuel N. Kramer, „From the Tablets of Sumer" (Indian Hills, Cole.: The Falcon's Wing Press, 1956).

3 Leonard Woolley, „Ur of the Chaldees" (New York: Charles Scribner's Sons, 1930), pag. 45 – 68; „Ur Excavations II The Royal Cemetery", pag. 42.

4 Jack Finnegan, „Light from the Ancient Past" (Princeton University Press, 1946), pag. 38 – 40.

5 Pentru date asupra vieţii din Nuzu, a se vedea Edward Chiera, „They Wrote on Clay" (a 8-a ed.; University of Chicago Press, 1956).

6 Pentru datarea lui Hammurapi vezi Finnegan, op. cit., pag. 47. Pentru o tratare mai recentă vezi M.B. Rewton, „The Date of Hammurapi", Journal of Ne-ar Eastern Studies, XVII, Nr. 2 (Aprilie 1958), 97 – 111.

7 Numele arabic al Egiptului e Mizraim, care denotă prin sfârşitul său dual, două regate.

8 Manetho, preot în Egipt sub Ptolemy Philadelphus, per. 285 – 246, a făcut un studiu şi o analiză a istoriei egiptene. împărţirea dată de el istoriei Egiptului în treizeci de dinastii e păstrată în scrierile lui Josephus, 95 e.n.,

Sextus Julius Africanus, per. 221 e.n., şi Eusebius. Pentru o listă completă a acestor dinastii vezi Steindorff and Seele, „When Egypt Ruled the east" (ed. revăz; University of Chicago Press, 1957), pag. 274 – 275.

9 Referitor la istoria Egiptului dinainte de 1600 î.e.n. vezi W.C. Hayes, „The Scepter of Egypt", partea I (New York: Harper and Brothers, 1953).

10 Pentru traducere vezi James B. Pritchard, „Ancient Ne-ar Eastern Texts Relating to the Old Testament" (Princeton University Press, 1955), pag. 467.

11 Conf. Merrill F. Unger, „Israel and the Aramaeans of Damascus" (Londra: Jamesllarkeandlo., 1957), pag. 19

12 Conf. Gen 12: 6; 14: 13; 15: 16; 19 – 21; 2I: 34; 23: 3, şi altele. Aici sunt amintiţi canaaniţii, ameriţii, cheniţii, chemiziţii, iebusiţii, filistenii şi alţii.

13 Dotan a apărut în per. 3.000 î.e.n. Conf. Joseph P. Free, „The First Season of Excavation at Dothan", Bulletin of the American Schools of Oriental Research, Nr. 131, Octombrie 1953, pag. 16 – 20. Pentru datarea Ierihonului în mileniul şase sau oapte î.e.n., vezi Kathleem M. Kenyon, „Digging up Jericho" (Londra: Earnest Benn, 1957), pag. 51 – 76.

14 Simuhe, un oficial egiptean din vremea Regatului Mijlociu, evidenţiază contacte cu negustori egipteni şi locuitori permanenţi în Palestina. Pentru traducerea acestui clasic egipiean popular de către John A. Wilson, vezi James B. Pritchard, „Ancient Ne-ar Eastern Taxts", op. cit., pag 18 – 22.

15 Cyrus H. Gordon, „The World of the Old Testament" (Garden City: Doubleday and Co., 1958), pag. 121 – 122. Aceste popoare non-semitice includeau şi filistenii.

16 Ibid., pag. 97 – 98.

17 A se vedea Dennis Baby, cu un studiu excelent de geografie istorică, „The Geography of the Bible" (New

York: Harper and Brothers, 1957). Conf. şi lui George Adam Smith, „The Historical Geography of

 the Holy Land (a 25-a ed.; Londra: Hodder and Stoughton, 1931), şi G. Ernest Wright and Floyd V. Filson, „The Westminster Historical Atlas to the Bible" (Philadelphia: Westminster Press, 1956), pag. 15 – 20, şi J. McKee Adams, op. cit. Pentru o hartă topografică a Palestinei, vezi ultimapagină a acestui volum.

18 Lacul Huleh a fost recent asanat şi reclamat pentru agricultură.

19 J. Wellhausen, „Prolegomena to the History of Israel" (ed. a 3-a, Edimburgh), pag. 331. Conform teoriei Graf-Wellhausen, Avraam, Isaac şi Iacov nu au existat realmente ca indivizi istorici, fiind personaje mitologice create de genii literare între 950 şi 400 î.e.n. Moise ar fi putut fi un personaj istoric cu care a început istoria Israelului. Conf. Robert H. Pfeiffer, „Introduction to the Old Testament" (New York: Harper and Brothers, 1941). Elanar W.K. Moul, „Essentials of Bible History" (New York: Ronald Press Co., 1951), pag 92, consideră relatările patriarhale ca fiind istorisiri tribale ce conţin doar „puţină istorie" în terminologie moderna. Conform lui Moul, numai triburile Rahelei au migrat în Egipt şi au intrat mai târziu în Palestina pentru a se uni cu triburile care nu migraseră niciodată în Egipt. W.F. Albright, „From Stone Age to Christianity" (ed. a 2-a; Baltimore John's Hopkins Press, 1940) acordă mai multă consideraţie începutului Israelului prin patriarhi.

20 H.H. Rowly, „Recent Discoveries and the Patriarchal Age", în „The Servant of the Lordandother Essays on the Old Testament" (Londra: Lutterworth Press, 1952), pag. 269 – 305. Conform şi lui W.F. Albright, „The Bilical Period" (Pittsburg, 1950), pag. 6: „Dar ca un întreg, tabloul general e istoric, şi nu există niciun motiv pentru a ne îndoi de acurateţea generală a detaliilor biografice şi a

schiţelor de personalitate care dau viaţă patriarhilor”.

21 Pentru un calcul reprezentativ asupra referinţelor şi interpretărilor biblice, vezi Merril F. Unger, „Archeology and The Old Testament” (Grand Rapids: Zondervan, 1954) pag. 105 – 107.

22 Noua cronologie recentă îl datează pe Hammurapi în per. 1700 î.e.n., în loc de 2100 î.e.n., conform notei 6.

23 Gordon, op. cit., pag. 113 – 133, datează naşterea lui Avraam în ultima parte a secolului cincisprezece. Deşi Gordon recunoaşte că marea parte a materialului Genesei poate fi acceptată şi considerată ca demnă de încredere, el presupune că multe din cifrele date pentru ani în calcule ebraice timpurii sunt schematice şi nu trebuie luate literal. Pentru o bibliografie extensivă asupra datării Perioadei Patriarhale, vezi K. Kitchen, „Ancient Orient and Old Testament”. Chicago: Inter-Varsity Press, 1966, pag. 41.

24 Acest ţinut era de asemenea cunoscut ca Padan-Aram, astfel că lui Avraam şi rudelor sale li se aplicau numele „arameu”. Conf. Gen. 25: 20; 28: 5; 31: 20, 24 şi Deut. 26: 5. De asemenea, Laban vorbea aramaica, Gen. 31: 47.

25 G.E. Wright, „Biblical Archeology” (Philadelphia: Westminster Press, 1957), pag. 41, remarcă: „În orice caz, putem spune cu siguranţă că Haran era căminul de care patriarhii erau cel mai strâns legaţi, şi există puţine dovezi ale vreunei influenţe sud-mesopotamiene asupra tradiţiilor lor”.

26 Achiziţionarea de către Avraam a unei averi imobile (Ce, 23) reflectă legea hitită. Efron a insistat asupra vânzării întregului câmp, astfel că Avraam a devenit răspunzător pentru taxe şi alte impozite pe care voia să le evite cerând numai peştera. Conf. J.F. Lehmann, „Bulletin of the American Schools of Oriental Research”, Nr. 129 (1953), pag. 15 – 18. Conf. Gordon, op. cit., p. 124, şi Wright, op. cit., p. 51.

27 Laban făcea distincţie între Dumnezeii lui Nahor şi Dumnezeii lui Avraam (Gen. 31: 29 – 30). În timp ce Iacov era monoteist, Laban era politeist.

28 „Haină de multe culori”, conform Septiiagintei şi Targumului Jonthan, sau o tunică ajungândpână la glezne. Referitor la pictura funerară Bene Hassan, reprezentând conducători tribali semiţi apărând în Egipt aproximativ în 1900 î.e.n. cu haine pestriţe, vezi J.B. Pritchard, „Ancient Ne-ar Eastern Texts în Pictures” (Princeton University Press, 1954), Fig. 3

29 Deşi sensul dublu al viselor era tipic în literatura antică a Orientului Apropiat, acestea au adăugat semnificaţie divină vieţii lui Iosif.

30 Chiar şi astăzi păstorii îşi aduc vitele din sudul Palestinei lafântânalui Dotan, conform lui J.P. Free, care a excavat Dotanul începând cu 1953. Pe pân’ la superioară a săpăturii, straturile 3 şi 4 reprezintă oraşele Epocii Bronzului Mijlociu (2000 – 1600 î.e.n.), mergând până în perioadalui Iosif şi a primilor patriarhi. Nivelul cel mai coborât datat din 3.000 î.e.n. Conf. „Bulletin of the American Schools of Oriental Research”, Nr. 135 şi 139. În timpul sezonului 1959, nivelul superior aflat la numai 15 cm sub suprafaţă, indica o reconstrucţie după o distrugere asiriană din 722 (conf. II Regi 17: 5 – 6). Un al doilea nivel ar putea fi restauraţia după invazia asiriană din 733, în timp ce al treilea nivel sugerează o devastare mai timpurie, probabil de către sirieni. Conf. BASOR pentru Dec. 1959.

CAPITOLUL III

Eliberarea lui Israel

Secolele au trecut în linişte de la moartea lui Iosif până spre zorile conştiinţei naţionale, din vremea lui Moise. Istoria sfântă capătă însă noi şi captivante dimensiuni odată cu tranziţia unică a israeliţilor din starea sclaviei faraonice la statutul de naţiune independentă, ca

popor ales al lui Dumnezeu. În mai puţin de o viaţă de om, ei experimentează o eliberare miraculoasă faţă de cel mai puternic împărat al zilei, primesc o revelaţie divină care-i face conştienţi de faptul că sunt poporul legământului lui Dumnezeu, şi li se face cunoscut un cod de legi, pregătitor pentru ocuparea pământului promis patriarhilor. Nu e surprinzător că această experienţă remarcabilă era repovestită şi reînviată anual prin sărbătorirea Paştelui. Profeţii şi psalmiştii în repetate rânduri aclamă izbăvirea lui Israel din Egipt ca fiind cel mai semnificativ miracol al istoriei lor.

Atât de semnificativă este această eliberare şi atât de vitală este această lucrare a lui Dumnezeu faţă de Israel pentru generaţiile ce urmau să vină, încât patru cincimi ale Pentateuhului sau mai mult de o şesime din întreg Vechiul Testament e dedicată acestei scurte perioade din istoria Israelului. Pe lângă anii de oprimare egipteană, care primesc o descriere sumară în capitolele introductive, evenimentele celor patru cărţi – Exod, Levitic, Numeri şi Deuteronom – se încadrează în mai puţin de cinci decenii. Schiţa următoare oferă un rezumat al materialului:

Din Egipt la Muntele Sinai Aşezarea taberei la Muntele Sinai Rătăciri prin pustie Aşezarea taberei în faţa Canaanului

Exod 1 – 18

Exod 19-Num. 10

Num. 10 – 21

Num. 22-Deut. 34

Evenimente contemporane

Nu există niciun dezacord între cercetătorii care acceptă istoricitatea robiei lui Israel în Egipt, că Exodul a avut loc în perioada Noului Regat, întrucât capitolele finale ale Genesei relatează deja migrarea lui Israel la Gosen, evenimentele contemporane din Egipt sunt de primă importanţă.

Invazia hyksoşilor

Puternica Dinastie a Douăsprezecea sau Regatul Mijlociu din Egipt a fost urmat de două dinastii slabe sub care guvernul s-a dezintegrat. Invadatori semiţi din Asia, cunoscuţi sub numele de hyksoşi, popor ce folosea cai şi care, ce nu le erau cunoscute egiptenilor, au ocupat Egiptul prin anul 1700 î.e.n. Se ştie foarte puţin despre ei, însă Manetho a atribuit Dinastiile Cincisprezece şi şaisprezece acestor conducători străini care au controlat Egiptul de Jos timp de aproximativ un secol şi jumătate. În decursul timpului, rivalii tebani au ajuns să stăpânească folosirea calului şi a carului în bătălie, iar sub Ahmose din Dinastia a şaptesprezecea i-au izgonit pe hyksoşi din ţară (1550 î.e.n.). Aceasta a creat ocazia ridicării unui guvern puternic cunoscut drept Noul Regat. E de înţeles faptul că egiptenii nu au lăsat o mărturie scrisă a acestei mari umilinţe din partea conducătorilor hyksoşi. În consecinţă, cunoştinţele noastre despre această perioadă sunt foarte limitate.

Noul Regat (cca. 1546 – 1085 î.e.n.) în această perioadă în Egipt s-au succedat trei dinastii. Sub primii trei conducători ai Dinastiei a Optsprezecea, Amen-hotep I şi Thut-mose I şi II (cca. 1550 – 1500 î.e.n.), Egiptul a devenit imperiu puternic. Deşi Thut-mose III a domnit din 1504 până în 1450 î.e.n., el a fost umbrit în primii 22 de ani ai domniei sale de Regina Hatshepsut, care a deţinut controlul total al guvernului. Datorită puterii şi conducerii ei strălucite ea a fost recunoscută deopotrivă de Egiptul de Jos şi de Sus. Între impresionantele ei proiecte de construcţii, un loc dintre cele mai importante l-a ocupat un templu alb de calcar. Această casă mortuară a fost construită în terase cu colonade, pe impunătorul fundal stâncos de la Deir el-Bahri. Unul din cele două mari obeliscuri ale sale (conţinând 138 metri cubi de granit şi înălţându-se până la aproape 30 m), există încă la Karnak.

Thut-mose al III-lea, ale cărui ambiţii au fost zădărnicite timp de mulţi ani, a intrat în posesia necontestată a coroanei la moartea lui Hatshepsut. El a stabilit puterea absolută a Egiptului afirmându-se drept cel mai mare conducător militar din istoria Egiptului. În optsprezece campanii el a extins controlul regatului său până la Eufrat, trecând cu armatele prin Palestina sau navigând pe Mediterana până la coasta

ELIBERAREA LUI ISRAEL

Feniciană. Ca militar şi făuritor al imperiului, el este comparat adesea cu Alexandru cel Mare şi Napoleon. Deoarece aceste campanii erau efectuate vara, el iniţia de obicei în timpul iernii proiecte de construcţii de amploare, înfrumuseţând şi lărgind marele templu din Karnak, înălţat lui Amun în timpul Regatului Mijlociu. Obeliscuri înălţate de el pot fi astăzi văzute la Londra, New York, Lateran şi Constantinopol.

Thut-mose III a fost urmat de Amen-hotep II (1450 – 1425), care era un mare sportiv, Thut-mose IV (1425 – 1417) care a dezgropat sfinxul şi s-a căsătorit cu o prinţesă mitaniană, şi Amen-hotep III (1417 – 1379). Amen-hotep IV, sau Akh-en-Aton (1379 – 1362) e cunoscut îndeosebi pentru o revoluţie în religie. Se pare că Faraonii deveneau tot mai îngrijoraţi de forţa cresc încă a preoţilor lui Amun la Teba. Thut-mose IV îşi atribuise anterior ascendenţa regală anticului Ra, zeul-soare, mai degrabă decât lui Amun; dar Amen-hotep IV a mers mai departe încercând efectiv să nege puterea oprimată a preoţilor tebani. El a sprijinit adorarea lui Aton, care era reprezentat de discul solar. Încă în timp ce era regent alături de tatăl său, el a construit un templu noului său zeu la Teba şi s-a intitulat mare preot al lui Aton. Nesatisfăcut de înălţarea de temple în diverse oraşe din întreg imperiul, el a ales un loc nou la Amarna drept reşedinţă a zeului său. Din această capitală, situată cam la mijlocul distanţei dintre Teba şi Memfis, el a

instituit adorarea lui Aton ca religie de stat. Nu după mult timp, el şi-a avertizat supuşii de pretutindeni să slujească numai acestui dumnezeu. îi era atât de devotat lui Aton încât el şi adepţii săi ignorau apelurile de ajutor din diverse părţi ale regatului. Arhivele din Amarna, descoperite în 1887, poartă mărturie în acest sens.1 Când Akh-en-Aton a murit, noua capitală a fost abandonată. Ginerele său, Tut-ankh-Amon, şi-a asigurat tronul renunţând la Aton şi restaurând zeul teban anterior. Mormântul lui Tut-ankh-Amon descoperit în 1922, a furnizat numeroase dovezi ale devoţiunii sale pentru Amun. Odată cu domnia de scurtă durată a lui Ay, Dinastia a 18-a s-a încheiat în 1348 î.e.n.

Cei mai mari regi ai următoarei dinastii care a durat până în 1200 î.e.n. au fost Seti I (1318 – 1304) şi Ramses II (1304 – 1237). Primul a început recucerirea imperiului asiatic care fusese pierdut în vremea lui Akh-en Aten, şi a mutat capitala în Delta răsăriteană. Cel de-al doilea a continuat această tentativă de recucerire a Siriei însă ulterior a semnat un tratat de pace cu regele hitit, care a pecetluit înţelegerea căsătorindu-şi fiica cu Ramses II. Acesta e întâiul pact de neagresiune între naţiuni, cunoscut astăzi. Pe lângă amplele proiecte de construcţii la Teba ori în apropiere, Ramses II a înfrumuseţat şi Tanis, capitala Deltei, pe care conducătorii hyksoşi o folosiseră cu secole înainte.

Conducătorii egipteni din timpul Dinastiei a 19-a şi a-20-a, au luptat să-şi păstreze regatul. Pe măsură ce puterea centrală slăbea, preoţimea locală a lui Amun a câştigat forţă suficientă pentru a instaura în jurul lui 1085 î.e.n., Dinastia a Douăzeci şi una, dar Egiptul nu s-a mai refăcut niciodată suficient după declinul ce a urmat, pentru a-şi recâştiga poziţia ca putere mondială.

Religia Egiptului

Egiptul era o ţară cu mulţi zei. Având la baza religiei

zeităţi locale, numărul acestora a crescut considerabil. Zeii naturii erau în mod obişnuit reprezentaţi de animale şi păsări. Divinităţile cosmice, care erau personificate prin forţele naturii, erau înălţate deasupra zeilor locali şi teoretic erau considerate ca zeităţi naţionale sau universale. Acestea erau atât de numeroase încât au ajuns să fie grupate în familii de triade şi aneade (mai mult de trei divinităţi).

Templele erau la fel de numeroase, în întreg Egiptul. Odată cu asigurarea unui locaş or templu pentru fiecare zeu, au apărut preoţimea, sacrificiile, festivalurile şi ceremoniile de adorare. În schimbul acestei atenţii, oamenii îi priveau pe zei ca binefăcătorii lor. Fertilitatea solului şi a animalelor, victoria sau înfrângerea, inundarea Văii Nilului, de fapt orice factor care afecta bunăstarea în această viaţă, erau atribuite vreunui zeu.

Importanţa naţională acordată oricărui zeu era strâns legată de politică. Zeul şoim, Horus, a devenit dintr-o zeitate locală una de stat, atunci când Regele Menes a unit Egiptul de Jos şi de Sus, în zorii istoriei egiptene. Când Dinastia a Cincea a patronat zeul-soare din Heliopolis, Ra a devenit capul panteonului egiptean. Cea mai deplină recunoaştere a unui zeu naţional al Egiptului a constituit-o aceea acordată lui Amun în timpul Regatului Mijlociu şi Nou. Templele magnifice de la Karnak şi Luxor, în apropierea Tebei, poartă şi acum mărturia patronajului regal al acestui zeu. În timpul Dinastiei a Optsprezecea cultul lui Amun cu preoţia lui tebană a devenit atât de puternic încât contestarea puterii sale de către faraonul Akh-eh-Aton a fost spulberată cu desăvârşire la moartea acestuia, în pofida importanţei zeilor naţionali, ei nu au fost nicicând veneraţi în exclusivitate de populaţia egipteană. Pentru ţăranul egiptean zeul local era cel mai însemnat.

Egiptenii credeau într-o viaţă după moarte. O viaţă

nepătată aici pe pământ dădea omului dreptul la nemurire. Aceasta explică înmormântările

 regale reprezentate prin piramide, şi alte morminte, în care existau rezerve de hrană, băutură şi obiectele de lux ale vieţii. În vremuri străvechi, chiar şi servitorii erau omorâţi şi aşezaţi lângă corpul stăpânului lor. Ca şi Osiris, simbolul divin al nemuririi, egipteanul decedat anticipa judecata în faţa unui tribunal al lumii subpământene, cu speranţa că va fi apt din punct de vedere moral pentru binecuvântarea vieţii eterne.

Toleranţa extremă a religiei egiptene explică nesfârşita adăugare şi recunoaştere a atâtor zei. Niciunul nu era eliminat vreodată. Întrucât pentru studentul modern e dificil să analizeze logic multitudinea de elemente nelegate între ele ale acestei religii, e îndoielnic că vreun egiptean de atunci ar fi făcut-o. Orice încercare de a corela mulţimea de zeităţi cu ritualurile şi cultele respective, se termină în confuzie. De asemenea nu poate fi raţionalizată nici mulţimea de mituri şi credinţe.

Datarea Exodului

Aproape că nu mai există îndoială asupra faptului că Israel a părăsit pământul robiei în ultima jumătate a mileniului al doilea î.e.n. Foarte puţini cercetători ar data Exodul între limite mai largi decât două secole şi jumătate (1450 – 1200). Întrucât nicio referire sau incident din Cartea Exodului nu pot fi corelate în mod sigur cu istoria egipteană, data absolută necesită în continuare cercetări.

În legătură cu o datare mai specifică a perioadei mozaice, trebuie examinate cu grijă două tipuri de dovezi: arheologice şi biblice. Până acum niciunul nu a adus un răspuns care să câştige sprijinul unanim al cercetărilor Vehiului Testament.

Căderea Ierihonului care a avut loc până nir-o jumătate de secol după Exod, este încă datată din punct de

vedere arheologic între limitele a doua secole (1400 – 1200). Excavaţii recente au supus reexaminării descoperirile şi concluziile anterioare. Garstang, care a excavat Ierihonul (1930 – 1936), a argumentat că invazia lui Iosua e cel mai bine datată în jurul anului 1400 î.e.n. Kathleen Kenyon susţine că descoperirile pe care se bazau aceste concluzii datează încă din Epoca Timpurie a Bronzului (mileniul al treilea) şi că nu rămâne virtual nimic din secolele de-a lungul cărora e datată ocupaţia Israelită (1500 – 1200). În consecinţă, ea afirmă că săpăturile ei recente (1952 – 1956) nu aruncă lumină asupra distrugerii Ierrihonului de către Iosua. În timp ce Garstang data ceramica cea mai recentă ca aparţinând Epocii Bronzului, nu mai târziu de 1385 î.e.n., Kenyon preferă o dată mai târzie – cca. 1350 – 1325 î.e.n.2 întrucât aceasta reprezintă ultima ocupaţie din Epoca Bronzului, ea datează distrugerea Ierihonului de către israeliţi în a treia pătrime a secolului al paisprezecelea. Albright, Vincent, de Vaux şi Rowley înclină spre ultima jumătate a secolului al 13-lea pentru căderea Ierihonului sub Iosua.

Examinările de suprafaţă ale ceramicii din Arabah şi Transiordania au indicat faptul că regatele moabit, amonit şi edomit nu au fost întemeiate până în secolul 13. Toate acestea nu au fost confirmate prin săpături extensive, astfel că datarea ceramicii din această zonă ar putea fi încă supusă ajustărilor cronologice.3 Se cunoaşte relativ puţin despre condiţiile de viaţă ale oamenilor pe care i-au întâlnit israeliţii în drumul lor spre Canaan. De i Glueck nu a găsit dovezi ale existenţei locuinţelor în Transiordania în perioada dinaintea secolului 13, e posibil ca oamenii să fi locuit aici în corturi, nelăsând în acest caz ruine.4

Nici identificarea localităţilor Piton şi Ramses nu au adus dovezi concludente pentru datarea plecării lui Israel din Egipt.5 Aceste oraşe ar fi putut fi construite de israeliţi, dar reconstruite şi redenumite de Ramses în

timpul domniei lui. Aşadar mărturiile arheologice, supuse în prezent diverselor interpretări, nu oferă dovezi concludente pentru datarea precisă a Exodului.

Înregistrarea biblică furnizează date limitate pentru stabilirea datării precise a perioadei robiei lui Israel în Egipt. O singură referinţă cronologică leagă în mod precis epoca lui Solomon – bine stabilită cronologic – de Exod. Presupunerea că cei 480 ani notaţi în I Regi 6: 1 oferă o bază de datare exactă, conduce la o dată a Exodului în jurul lui 1450 î.e.n.7 Deşi alte referinţe8 şi considerarea evenimentelor intervenite conduc spre o lungă perioadă între izbăvirea din Egipt şi epoca regatelor în Israel, niciunul dintre pasajele biblice implicate nu garantează o datare precisă.

Mai numeroase sunt notaţiile biblice care aproximează perioada precedentă Exodului. Cu toate că problemele de interpretare sunt încă nerezolvate, ele dau impresia că israeliţii au petrecut mai multe secole în Egipt.9

Referinţele genealogice ar putea sugera o perioadă de timp comparativ scurtă între Iosif şi Moise, dar folosirea unei genealogii ca bază de aproximare a timpului e încă sub semnul întrebării. Genealogiile au deseori lungi breşe care le fac nepotrivite pentru fixarea unei cronologii.10 Sporirea numărului israeliţilor de la 70 la o mare mulţime care ameninţa guvernarea egipteană, sprijină de asemeni ideea scurgerii mai multor secole de rămânere a lui Israel în ţara Nilului.

ELIBERAREA LUI ISRAEL

Considerente biblice sugerează cronologii mai lungi înainte şi după Exod. Pe această bază e rezonabil să considerăm ca dată aproximativă a Exodului anul 1450, admiţând migrarea lui Iacov şi a fiilor săi în perioada supremaţiei hyksoşilor în Egipt.

Relatarea biblică

Izbăvirea dramatică a lui Israel din robia egipteană este viu descrisă în Exod 1: 1 – 19: 2. Începând cu o scurtă referire la Iosif şi greutăţile lui Israel, evenimentele dramatice se centrează în jurul lui Moise, culminând cu eliberarea lui Israel Această naraţiune se adaptează diviziunii care urmează:

I. Israel eliberat din sclavie 1: 1 – 13: 19

Condiţiile din Egipt 1: 1 – 22

Moise – naştere, educaţie şi chemare 2: 1 – 4: 31

Confruntarea cu Faraon 5: 1 – 11: 10

Pastele 12: 1 – 13: 19

II. Din Egipt către Muntele Sinai 13: 20 – 19: 2

Izbăvirea divină 13: 20 – 15: 21 în drum spre tabăra din Sinai 15: 22 – 19: 2

Asuprirea sub Faraon

În vremea lui Iosif, israeliţilor care erau interesaţi în păstorit, li s-au asigurat zonele cele mai fertile din Delta Nilului. E foarte probabil că invadatorii hyksoşi, şi ei un popor de păstori, îi priveau cu ochi buni pe israeliţi. Odată cu expulzarea hyksoşilor, conducătorii egipteni au câştigat mai multă putere, iar cu timpul au început să-i asuprească pe israeliţi. Noul conducător care nu-l cunoştea pe Iosif, nu avea niciun interes personal faţă de Israel; el a iniţiat o politică ce avea drept scop să-i micşoreze teama faţă de o revoltă israelită. Ca urmare, poporul ales a fost forţat să muncească din greu la construirea unor oraşe – depozit ca Piton şi Ramses (Exod 1: 11). Un edict regal îi instruia pe egipteni să înece la naştere toţi copiii de sex masculin ai israeliţilor. Acesta era proiectul lui Faraon de a contracara binecuvântarea lui Dumnezeu faţă de Israel, atunci când poporul se înmulţea şi prospera (Exod 1: 15 – 22). Cu ani mai târziu, când Moise a sfidat puterea lui Faraon, asuprirea s-a intensificat, iar sclavilor evrei li s-au retras paiele atât de folositoare în producerea cărămizilor (Exod 5: 1 – 21).

Pregătirea unui conducător

Moise s-a născut în vremuri primejdoiase. El a fost adoptat de fiica lui Faraon şi s-a bucurat de avantajele educaţiei în cel mai important centru de civilizaţie. Deşi nu se menţionează în Exod, Ştefan când se adresează Sinedriului din Ierusalim se referă la Moise ca fiind instruit după înţelepciunea egipteană (Fapte 7: 22). Înlesnirile educaţiei extensive la curtea egipteană erau folosite în perioada Noului Regat pentru pregătirea moştenitorilor regali şi prinţilor vasali. Deşi erau ţinuţi ostateci pentru asigurarea strângerii tributurilor, aceştia erau bine trataţi în această închisoare de lux. Dacă un prinţ neprietenos murea, la tron era desemnat un fiu care fusese instruit în cultura egipteană, cu speranţa că el va fi un vasal loial lui Faraon. E foarte probabil că Moise şi-a primit instruirea egipteană alături de moştenitori regali din Siria şi alte ţări.

Încercarea curajoasă a lui Moise de a-şi ajuta poporul a eşuat. Temându-se de răzbunarea lui Faraon el a fugit în ţara Madian, unde a petrecut următorii patruzeci de ani. Aici a fost bine primit în casa lui Revel, un preot din Madian, care mai era cunoscut drept Ietro.11 în decursul timpului Moise s-a căsătorit cu Sefora, fiica lui Revel, şi s-a stabilit ca păstor în pustia Madian. Prin experienţa câştigată din păstoria turmelor în zona din jurul Golfului Aqaba, Moise a dobândit fără îndoială o bună conoaştere a acestui teritoriu. Fără a fi conştient de semnificaţia acestui fapt, el a primit o excelentă pregătire pentru ca, după mulţi ani, să poată conduce pe Israel prin acest deşert.

Chemarea lui Moise e într-adevăr semnificativă în lumina originii şi pregătirii sale (Exod 3 – 4). La curtea lui Faraon a înţeles că va trebui să se împotrivească autorităţii. Nu fără motiv a şovăit el să ceară eliberarea lui Isral. Dumnezeu l-a asigurat pe Moise de ajutorul divin şi a pregătit trei miracole spre a-i da autoritate în faţa israeliţilor – toiagul care devenea şarpe, mâna cu lepră,

apa schimbată în sânge. Aceasta a furnizat israeliţilor o bază rezonabilă pentru a crede că Moise era trimis de Dumnezeul patriarhilor. Fiind asigurat că Aaron va fi purtătorul său de cuvânt, Moise s-a conformat chemării lui Dumnezeu şi s-a întors în Egipt.

Confruntarea cu Faraon în perioada Noului Regat, puterea lui Faraon era neîntrecută între naţiunile contemporane. Domeniul lui se extindea uneori până la Eufrat. Apariţia la curtea regală a lui Moise cerând eliberarea poporului său Israel era o contestare a puterii lui Faraon.

ELIBERAREA LUI ISRAEL

Având loc într-o perioadă relativ scurtă, urgiile demonstrează nu numai lui Faraon şi egiptenilor puterea Dumnezeului lui Israel, ci şi israeliţilor. De la bun început, atitudinea sfidătoare a lui Faraon se exprimă în întrebarea, „Cine este Domnul, ca să ascult de glasul Lui şi să las pe Isral să plece?” (Exod 5: 2). Confruntat cu ocazia de a se supune voinţei lui Dumnezeu, Faraon a opus rezistenţă, împietrindu-şi inima în decursul acestor evenimente. Cele trei cuvinte ebraice diferite prin care se menţionează atitudinea lui Faraon – afirmate de zece ori în Exod 7: 13 – 13: 15 – denotă intensificarea unei condiţii deja existente. Dumnezeu i-a permis lui Faraon să trăiască şi l-a înzestrat cu capacitatea de a rezista propunerilor dumnezeieşti (Exod 9: 16). În felul acesta Dumnezeu i-a împietrit inima, după cum e indicat în două referiri profetice (Exod 4: 21 şi 7: 23), ca şi în cursul naraţiunii (9: 12 – 14: 17). Scopul urgiilor – expuse clar în Exod 9: 16 – e de a-i arăta lui Faraon puterea lui Dumnezeu în folosul lui Israel. Conducătorul Egiptului a fost confruntat de o putere supranaturală. Nu se relatează amănunţit cât de mult au fost afectaţi egiptenii prin urgii. Ultima urgie era menită să aducă judecata asupra tuturor dumnezeilor Egiptului (Exod 12: 12). Incapacitatea lui Faraon şi a poporului său

de a împiedica plăgile trebuie să le fi demonstrat egiptenilor superioritatea Dumnezeului lui Israel în comparaţie cu dumnezeii pe care ei îi venerau. Aceasta i-a determinat pe unii egipteni să-L recunoască pe Dumnezeul lui Israel (Exod 9: 20).

Israel a devenit în aceeaşi măsură conştient de intervenţia divină. Fiind în robie timp de mai multe generaţii, israeliţii nu fuseseră martorii unei demonstraţii a puterii lui Dumnezeu în vremea lor. Fiecare urgie care urma, aducea cu ea o mai mare manifestare a supranaturalului, astfel că odată cu moartea primilor născuţi, israeliţii şi-au dat seama că erau izbăviţi de Unul care este atotputernic.

Urgiile sunt cel mai bine explicate ca fiind o manifestare a puterii lui Dumnezeu prin fenomene naturale. Nu trebuie exclus nici elementul natural nici cel supranatural. Toate urgiile au elemente cunoscute în mod obişnuit egiptenilor, cum ar fi broaştele, insectele şi inundaţia provocată de revărsarea Nilului. Dar intensificarea acestor lucruri naturale, prezicerea exactă a venirii şi îndepărtării urgiilor, cât şi deosebirea făcută între israeliţi şi egipteni, prin care israeliţii erau apăraţi de anumite urgii, au fost evenimente care ar fi trebuit să-l determine pe cel ce nu credea în supranatural ca să-l recunoască existenţa. Pastele

Israeliţilor li s-au dat înaintea împlinirii ultimei plăgi instrucţiuni speciale de către Moise (Exod 12: 1 – 51). Moartea primului născut ni i-a afectat pe cei care s-au conformat cerinţelor divine.

În a zecea zi a lui Abib era ales un miel sau un ied de parte bărbătească, de un an şi fără cusur. Animalul urma să fie ucis spre seara celei de-a paisprezecea zile, iar sângele său era aplicat pe tocul uşilor şi pe pragul fiecărei case. Odată încheiate pregătirile de plecare, israeliţii luau masa de Paşti compusă din carne, pâine nedospită şi

verdeţuri amare. Ei au părăsit Egiptul imediat după moartea primului născut din fiecare casă egipteană.

Exodul din Egipt a fost pentru Israel cel mai mare eveniment din vremurile Vechiului Testament. Când Faraon şi-a dat seama că primul născut din fiecare casă egipteană fusese ucis, el a permis plecarea lui Israel. Respectarea Paştelui era un memento anual al faptului că Dumnezeu i-a eliberat din robie. Luna Abib, cunoscută mai târziu ca Nisan, a marcat după aceea începutul anului lor religios.

Drumul către Muntele Sinai

Călătoria lui Israel spre Canaan prin peninsula Sinai a fost o poruncă divină. Fără îndoială că o rută directă – un drum circulat folosit în scopuri militare şi comerciale – i-ar fi adus pe pământul făgăduit în două săptămâni. Pentru o mulţime dezorganizată de sclavi eliberaţi, ecoul sinaitic nu a avut doar avantaje militare, ci a dat totodată timp şi posibilitatea de organizare.

Cunoştinţele arheologice şi topografice înmulţite au curmat întrebările anterioare referitoare la istoricitatea acestui itinerar sudic, chiar dacă unele identificări geografice sunt încă nesigure. Înţelesul vag al unor locuri cum sunt Sucot, Eram, Pihahirot, Migdol şi Baal-Tefon permit existenţa unor teorii diferite asupra rutei exacte.12 Lacurile Amare ar fi putut fi legate de Golful Suez, astfel că acest canal mlăştinos putea fi „Marea trestiilor” (Yam Suph). E foarte posibil ca egiptenii să fi avut un lanţ de fortificaţii corespunzând în mare Canalului de Suez pentru a-i proteja de invadatorii asiatici.

Punctul precis al trecerii apelor de către Israel e de importanţă secundară comparativ cu faptul că acest corp de apă, pe lângă înecarea urmăritorilor egipteni, a constituit o barieră de netrecut între israeliţi şi pământul Egiptului. Un puternic vânt de răsărit a despărţit apele pentru trecerea lui Israel. Deşi lucrul acesta ar fi putut fi similar fenomenelor

ELIBERAREA LUI ISRAEL naturale, factorul timp arată clar intervenţia supranaturală în favoarea sa (Exod 14: 21 şi cont.). Protecţia divină a fost evidentă şi când stâlpul de nor i-a împiedicat pe egipteni să-i atace pe israeliţi înainte de despărţirea apelor. După această izbăvire triumfală, Israel avea toate motivele să-l mulţumească lui Dumnezeu (Exod 15).

O călătorie de trei zile prin pustiul Şur l-a adus pe Israel până la Mara, unde apele amare au devenit dulci. Înaintând spre sud, călătorii şi-au aşezat tabăra la Elim unde s-au bucurat de binefacerea a douăsprezece izvoare de apă şi şaptezeci de palmieri. În pustiul Sin Dumnezeu le-a adus în mod miraculos mană, care le-a fost hrana zilnică până au intrat în Canaan. De asemenea, când israeliţii au tânjit după oalele cu carne ale Egiptului, au primit prepeliţe din belşug. La Refidim s-au întâmplat trei lucruri semnificative: apa a izvorât când Moise a lovit stânca cu toiagul său; la rugăciunea lui Moise, Amalec a fost respins de armata israelită condusă de Iosua; Moise şi-a împărţit funcţiile administrative căpeteniilor, conform sfaturilor lui Ietro.

În mai puţin de trei luni, israeliţii au ajuns la Muntele Sinai (Horeb).13 Aici şi-au aşezat tabăra pentru aproximativ încă un an.

1 Majoritatea acestor scrisori erau întocmite în akkadeană de scribi canaaniţidin Palestina, Feniciaşi sudul Siriei către Amen-hotep III şi Akh-en-Aton. Pentru traducerea unora din aceste texte cuneiforme de către W. F Albright, vezi tehard, „Ancient Ne-ar Eastern Texts, pag. 483 – 490.

2 Conf. G. Earnest Wright, „Biblical Archeology” (Philadelphia: Westminster Press, 1957) pag. 78 – 80. Wright şi Albright au ajuns independent la concluzia că ceramica cea mai târzie din „era Iosua” a lui Garstang, e cel mai bine dotată în a doua jumătate a secolului al

paisprezecelea. Totuşi, amândoi datează căderea Ierihonului în secolul al treisprezecelea.

3 Aşa s-a întâmplat cu cronologia ceramicii, pentru Palestina. Conf. Free, „Archeology and Bible history, (ed. a 5-a rev; Wheaton: Scripture Press Book Division, 1956), pag. 99.

4 Dwight Wayne Young de la Brandeis University semnalează că astfel s-a întâmplat cu madianiţii în vremea lui Ghedeon, Judec. 6 – 7.

5 Acest nume, Pi-Ramses, a intrat în Uz în Dinastia a 19-a, desemnând locul cunoscut anterior ca Avans. Începând cu Dinastia a 22-a, acest oraş a fost cunoscut drept Tanis. Utilizările din Gen 47: 11 şi Exod 1: 11 pot reprezenta modernizarea numelor geografice în textul ebraic.

6 Datele acceptabile privind sfârşitul domniei lui Solomon sunt acum restrânse la o perioadă variabilă de zece ani. Datele reprezentative sunt: Albright, 922; Thiele, 931.

7 Conform lui Thiele, Solomon a început construirea Templului în 967 î.e.n. Datarea Exodului bazată pe acest calcul este 967 plus 480, sau cca. 1447 î.e.n. Pentru o discuţie a diverselor teorii, vezi Rowley, „From Joseph to Joshua” (Londra: Oxford Universrity Press, 1950), pag. 74 – 98. Folosind numere rotunde şi alocând unei generaţii 25 în loc de 40 de ani, Wright, op. cit., pag. 83 – 84, reduce 480 la aproximativ 300 de ani, datând Exodul după 1300 î.e.n.

8 Conf. Judec. 11: 26 şi Fapte 13: 19; cu siguranţă ultima ne dă un total obţinut prin adunarea unor numere rotunde. Luarea în considerare a lui Moise, Iosua, a judecătorilor, a lui Saul şi David, conduclao perioadă mai lungă decât cea sugerată de o dată târzie a Exodului.

„Conf. Exod 12: 40, 41 (textul ebraic arată 430; LXX arată 215), Gen. 15: 13 şi Galat. 3: 17, se menţionează 400

de ani. Acestea par să fie numere rotunde şi lasă întinderea acestei perioade sub semnul întrebării. A început această perioadă cu Avraam, naşterea lui Isaac, sau cu migrarea lui Iacov şi a fiilor săi în Egipt? Tradiţia rabinică datează cei 400 de ani, de la naşterea lui Isaac. Conf. „The Soncinolhumash”, ed. A. Cohen (Hindhead, Surrey: The Soncino Press, 1947), pag. 397.

10 De exemplu în Matei 1 unde sunt omişi mai mulţi regi bine cunoscuţi. Conf. şi studiului lui W.H. Green din „Bibliotheca Sacra”, Aprilie 1890.

11 Pronunţia în ebraică este Revel (Exod 2: 18) iar în greacă este Reguel (Num. 10: 29 în A.V. şi A.S. V.). În alte părţi în Exod, el e denumit Ietro. Conf. „The New Bible Commentary”, discuţia asupra Num. 10: 29).

12 Sucot înseamnă „corturi” şi e folosit nu o singură dată ca nume al unui loc. Eram se referă la „zid” sau „întăritură”; Pihahirot înseamnă „casa mlaştinilor”; migdol desemnează o „fortăreaţă”. Conf. L.H. Grollenberg, „Atlas of the Bible” (New York: Nelson and Sons 1956), pag. 48.

13 Deşi un număr de cercetători localizează Muntele Sinai din Madian, la est de Golful Aqaba, locul tradiţional Jebel Musa e considerat zona taberei lui Israel. La capul peninsulei Sinai (un triunghi larg de 240 km la graniţa sa nordică şi lung de 416 km spre sud), munţii de granit se ridică până la o culme de aproape 2440 metri. Conf. Wright, op. cit., pag. 62 – 64, and Grollenberg, op. cit. pag. 48.

CAPITOLUL IV

Religia Israelului

Aşezarea taberei lui Israel la poalele Muntelui Sinai a avut un anumit scop. În mai puţin de un an, poporul legământului lui Dumnezeu a devenit o naţiune. Legământul şi-a găsit exprimarea în Decalog şi în legile unei vieţi sfinte, în construirea cortului, organizarea preoţiei, instituirea jertfelor şi respectarea sărbătorilor şi a

anilor prăznuiţi – acestea i-au dat lui Israel posibilitatea de a-L sluji efectiv pe Dumnezeu (Exod 19: 1-Num.10 – 10).

Religia lui Israel era o religie revelată. Israeliţii ştiuseră secole de-a rândul că Dumnezeu încheiase un legământ cu Avraam, Isaac şi Iacov, însă ei nu fuseseră conştienţi prin experienţă de puterea şi manifestarea Lui în folosul lor. Dumnezeu a ţinut seama de legământ în izbăvirea lui Israel din robia şi sclavia egipteană (Exod 6: 2 – 9). Aici, la Muntele Sinai, Dumnezeu S-a descoperit lui Israel.

Experienţa lui Israel şi revelaţia cu Dumnezeu în această tabără sunt înregistrate între Exod 19 şi Lev. 27. Următoarele subdiviziuni pot servi ca ghid pentru continuarea studiului:

I. Legământul lui Dumnezeu cu Israel Exod 19: 3 – 24: 8

Pregătirea pentru întâlnirea lui Dumnezeu 19: 3 – 25

Decalogul 20: 1 – 17

Legi pentru Israel 20: 18 – 23: 33

Ratificarea legământului 24: 1 – 8

II. Locul de închinare 24: 9 – 40: 38

Pregătirea pentru construcţie 24: 10 – 31: 18

Idolatrie şi judecată 32: 1 – 34: 35

Construirea cortului 35: 1 – 40: 38

III. Instrucţiuni pentru o viaţă sfântă Levitic 1: 1 – 27: 34

Jertfele 1: 1 – 7: 38

Prefaţă 8: 1 – 10: 20

Legi de purificare 11: 1 – 15: 33

Instrucţiunile din capitolele de început ţin în mare măsură de probleme organizatorice. E foarte probabil că recensământul datat în luna plecării lui Israel de la Muntele Sinai reprezintă o catalogare a numărării

Schiţa 11CALENDARUL ANUALAN sacruluni ebraicean civilechivalent modemlună jabiloniană-Sezon

AgricolJAbib (Nisan) 1-Lună nouă 4-Paşte 5-Sabat-adunare sfântă 6-Săptămâna pâinii nedospite 21-Adunare sfântă7 Martie/Aprilie Nisanu) toate târzie de primăvară începerea recoltării orzuluzyyar (Ziv) 1-Lună nouă8 Aprilie/Maiăiaruecoltarea orzului3 Sivan 1-Lună nouă 6 – 7 Praznicul săptămânilor9 vlai/Iunie Simanuecoltarea griului4 Tammuz 1-Lună nouă10 Iunie/Iulie Duzu5 Ab 1-Lună nouă11 Iulie/Augustăbucoacerea smochinelor şi măslinelor6 Elul 1-Lună nouă12 August/Sept. Uluiculesul viilor7 Tishri (Ethanim) 1-Lună nouă Ziua Anului Nou Praznicul Trâmbiţelor 10-Ziua ispăşirii 15 – 22 Praznicul Corturilor1 Sept. /Oct. Teshrituprimele ploi timpurii vremea aratului8 Heshvan 1-Lună nouă20 ct. /Nov. Arahsamnuvremea semănatului pentru grâu şi orz9 Kislev (Chislev) 1-Lună nouă3 Nov. /Dec. Kislimu10 Tebeth4 Dec/Ian. Tebetu11 Shebat5 Ian. /Febr. Shabatu12 Adar6 Febr. /Marticăddaruânfloresc migdalii RELIGIA ISRAELULUI

Ziua ispăşirii

Interzicerea obiceiurilor păgâne

Legi pentru sfinţire

Sărbători şi ani prăznuiţi

Condiţiile binecuvântării lui Dumnezeu

Legământul

După ce trăise în robie într-un mediu idolatru, Israel era acum un popor total devotat lui Dumnezeu. Printr-un act fără precedent în istorie şi nerepetat de atunci, el a trecut brusc de la starea de sclavie la cea a unei naţiuni independente. Aici la Sinai, pe baza acestei izbăviri, Dumnezeu a încheiat cu el un legământ, de a fi poporul Său sfânt.

Israel a fost instruit să se pregătească timp de trei zile pentru încheierea acestui legământ. Dumnezeu a revelat prin Moise Decalogul, alte legi, şi instrucţiuni pentru respectarea sărbătorilor sfinte. Sub conducerea lui

Aaron, a doi dintre fiii lui şi a 70 de bătrâni, poporul s-a închinat lui Dumnezeu cu arderi de tot şi jertfe de mulţumire. După ce Moise a citit cartea legământului, poporul a răspuns acceptând condiţiile. Stropirea cu sânge a altarului şi a oamenilor a pecetluit legământul. Israel a fost asigurat că va fi adus în ţara Canaanului la timpul potrivit. Condiţia legământului era ascultarea. Prin neascultare membrii naţiunii îşi puteau pierde drepturile date de legământ. Moise a reamintit public toate acestea pe Câmpia Moabului, înainte de moartea sa (Deut. 29: 1).

Decalogul

Cele zece cuvinte sau zece porunci constituie introducerea la legământ. Cele mai uzuale enumerări ale decalogului folosite în prezent sunt:

Majoritatea Protestanţilor şi Biserica Greco-Catolică (ordinul lui Josephus)

1. Dumnezei străini, Exod 20: 2 – 3
2. Chipuri cioplite, 20: 4 – 6
3. Numele lui Dumnezeu
4. Sabatul
5. Părinţii
6. Crima

Luteranii şi biserica Romano-Catolică (ordinul lui Augustin)

1. Dumnezei străini şi chipuri Exod 20: 2 – 6
2. Numele lui Dumnezeu
3. Sabatul
4. Părinţii
5. Crima
6. Adulterul
7. Furtul
8. Mărturie mincinoasă
9. A dori casa aproapelui 10. A pofti un alt bun sau nevasta aproapelui.

7. Adulterul

8. Furtul

9. Mărturie mincinoasă 10. A pofti

Evreii se deosebesc de Josephus prin faprul că folosesc Exod 20: 2 drept primă poruncă şi versetele 3 – 6 drept a doua. împărţirea folosită de evrei încă din primele secole de creştinism separă versetul 2 ca primă poruncă şi combină versetele 3 – 6 ca a doua poruncă. Enumerarea lui Augustin se deosebea uşor de cea de mai sus prin faptul că a noua poruncă se referea la a pofti nevasta aproapelui, în timp ce proprietatea era grupată în cea de-a zecea poruncă, urmând ordinea din Deuteronom.

Distribuind cele zece porunci pe două table, evreii începând de la Filo până în prezent, le împart în două grupe de câte cinci. Întrucât primul grup de cinci este de patru ori mai lung decât al doilea, această împărţire poate fi discutabilă. Augustin a repartizat trei porunci pe prima tablă şi şapte pe a doua, începând-o pe aceasta cu porunca de a respecta părinţii. Calvin şi mulţi alţii care urmează enumerarea lui Josephus foloseşte aceeaşi diviziune, cu patru pe prima tablă şi şase pe a doua. Această împărţire în două a lui Augustin şi Calvin alocă primei table toate îndatoririle către Dumnezeu. Îndatoririle faţă de oameni se află pe cea de-a doua. Când Iisus a redus poruncile la două în Mat. 22: 34 – 40, el ar fi putut face aluzie la o asemenea împărţire.

Trăsătura distinctivă a Decalogului e evidentă în primele două porunci. În Egipt erau veneraţi mulţi zei. Urgiile fuseseră îndreptate împotriva zeilor egipteni. Locuitorii Canaanului erau şi ei politeişti. Ca popor al lui Dumnezeu, Israel trebuie să fie deosebit şi unic, caracterizat printr-o devoţiune unică faţă de Dumnezeu şi numai faţă de El. Nu era permisă nici măcar o imagine sau o asemănare a lui Dumnezeu. Aşadar idolatria era unul din cele mai grave delicte în religia lui Israel.

Dumnezeu i-a dat lui Moise prima copie a

Decalogului pe Muntele Sinai. Moise a sfărâmat aceste table de piatră pe care cele zece cuvinte erau scrise de degetul lui Dumnezeu, când şi-a dat seama că oamenii lui adorau un viţel turnat. După ce Israel a fost pedepsit pe merit, dar salvat de la nimicire prin rugăciunea de mijlocire a lui Moise, Dumnezeu i-a poruncit să procure două table de piatră (Deut. 10: 2, 4). Pe acestea Dumnezeu a scris din nou Decalogul. Aceste table au fost mai târziu aşezate în chivotul legământului.

RELIGIA ISRAELULUI

Legi pentru o viaţă sfântă îmbogăţirea legilor morale şi a regulilor suplimentare pentru o viaţă sfântă erau menite să-i călăuzească pe israeliţi în comportamentul lor ca popor sfânt al lui Dumnezeu (Ex. 20 – 24; Lev. 11 – 26). Simpla ascultare faţă de aceste legi morale, civile şi ceremoniale era menită să-i deosebească de naţiunile înconjurătoare.

Aceste legi date pentru Israel pot fi mai bine înţelese în lumina culturilor contemporane din Egipt şi Canaan. Era interzisă căsătoria între frate şi soră, lucru obişnuit în Egipt. Reglementările privind maternitatea şi naşterea copiilor nu numai că le reaminteau faptul că omul e o creatură păcătoasă, dar contrastau cu perversiunea sexuală, prostituţia şi sacrificiul copiilor, asociate riturilor religioase şi ceremoniilor canaaniţilor. Legile asupra hranei curate şi restricţiile privitoare la sacrificarea animalelor erau destinate să-i împiedice pe israeliţi de a se conforma unor obiceiuri egiptene asociate cu ritualuri idolatre. Era firesc ca israeliţii, având amintirea vie a sclaviei, să fie instruiţi ca în vremea recoltei să lase spicele pentru săraci, să se îngrijească de cei neajutoraţi, să-l onoreze pe cel în vârstă şi să judece cu dreptate în toate relaţiile lor. Pe măsură ce devin disponibile mai multe cunoştinţe referitoare la mediul religios contemporan al Egiptului şi Canaanului, multe din restricţiile israeliţilor

vor părea desigur mai rezonabile minţii moderne.

Legile morale erau permanente, dar multe din legile civile şi ceremoniale erau de natură temporară. Legea care limita sacrificarea animalelor pentru hrană numai în sanctuarul central, a fost abrogată când Israel a intrat în Canaan (Conf. Lev. 17 şi Deut. 12: 20 – 24).

Sanctuarul

Până în acest moment locul de sacrificiu şi de închinare fusese altarul. Una din caracteristicile patriarhilor era că ei înălţau altare oriunde mergeau. Aici la Sinai, Moise a construit un altar cu doisprezece stâlpi reprezentând cele douăsprezece triburi pe care tinerii Israelului aduceau jertfe pentru ratificarea legământului (Ex. 24: 4 şi cont.). Un „cort al întâlnirii", menţionat în Ex. 33, a fost ridicat „în afara taberei". Acesta a slujit temporar nu numai ca loc de întâlnire pentru întregul Israel, dar şi ca loc al revelaţiei divine. Deoarece nu fusese organizată preoţia, Iosua era singurul slujitor. Imediat după ratificarea legământului lui Israel i s-a poruncit să construiască un cort, astfel ca Dumnezeu să poată „locui în mijlocul lor" (Ex. 25: 8). Contrastând cu multele temple din Egipt, Israel avea un singur sanctuar. Instrucţiunile detaliate sunt date în Ex. 25 – 40. Ca şef al lucrărilor de construcţie a fost desemnat Beţaleel din tribul lui Iuda. Oholiab din tribul lui Dan lucra în strânsă legătură cu el. Aceşti oameni au fost special umpluţi cu „Duhul lui Dumnezeu" şi „pricepere şi ştiinţă" pentru a supraveghea construirea locului de închinare (Ex. 31, 1 – 6). Ei erau asistaţi de mulţi oameni cu împuternicire divină şi înzestraţi cu abilitatea de a-şi realiza sarcina lor particulară. Darurile libere ale poporului au asigurat mai mult decât necesarul materialului de construcţie. Locul ce împrejmuia cortul era îndeobşte numit curtea (Ex. 27: 9 – 18; 38: 9 – 20).

Având perimetrul de 300 de coţi (137 metri), această

împrejmuire era marcată printr-o perdea de in subţire răsucit atârnată pe stâlpi de bronz cu cârlige de argint. Aceşti stâlpi aveau înălţimea de 2, 30 metri iar distanţa dintre ei era de 2, 30 metri. Singura intrare (cu o lăţime de 9 metri), era la extremitatea estică.

Jumătatea estică a acestei curţi era scuarul închinătorului. Aici israeliţii îşi aduceau jertfa pe altarul arderii de tot (Ex. 27: 1 – 8; 38: 1 – 7). Acest altar de aramă (de 70 decimetri pătraţi şi înalt de 1, 37 metri), cu coarne în fiecare colţ, era construit din lemn de acacia ori salcâm acoperit cu bronz. Altarul era portabil, înzestrat cu drugi şi verigi. Lângă altar se afla ligheanul (Ex. 30: 17 – 21; 38: 8; 40: 30), făcut şi el tot din bronz. Aici preoţii îşi spălau picioarele pregătindu-se pentru a oficia la altarul de jertfă ori în cort.

În jumătatea vestică a acestei curţi se afla cortul propriu-zis. Având o lungime de 14 metri şi o lăţime de 4, 5 metri, el era împărţit în două. Unica intrare se deschidea dinspre est spre locul sfânt (9 metri lungime), la care aveau acces preoţii. După perdea se afla sfânta sfintelor de 4, 5 x 4, 5 metri, unde era permisă intrarea marelui preot în Ziua Ispăşirii.

Cortul însuşi era făcut din 48 scânduri (înalte de 4, 5 metri şi late de 68 cm), 20 în fiecare parte şi 8 la extremitatea vestică. Făcute din lemn de salcâm acoperit cu aur (Ex. 26: 1 – 37; 36: 20 – 38), aceste scânduri erau susţinute împreună prin drugi şi socluri de argind. Plafonul consta într-o perdea de in subţire răsucit, albastru, purpuriu şi cărămiziu (stocojiu), lucrată cu heruvimi. Învelitoarea exterioară principală era din păr de capră servind ca protecţie pentru în Pentru protejarea primelor două învelitori mai existau încă două, una din piei de berbec şi una din piei de capră. Două perdele din acelaşi material ca şi prima învelitoare, erau folosite pentru partea estică a cortului cât şi pentru intrarea în locul prea

sfânt. Totuşi construcţia exactă a cortului nu poate fi determinată, deoarece relatarea

RELIGIA ISRAELULUI biblică nu conţine suficiente detalii.

În locul sfânt erau aşezate trei piese de mobilier: masa pentru punerea mâinilor înspre nord, sfeşnicul de aur (lampadar) înspre sud, altarul pentru tămâie în faţa perdelei ce separa locul sfânt de locul prea sfânt (Ex. 40: 22 – 28).

Masa pentru punerea mâinilor era din lemn de salcâm aurit, cu un chenar de aur. La fiecare din cele patru picioare era ataşat un inel, astfel încât ea putea fi uşor purtată cu ajutorul drugilor (Ex. 25: 23 – 30; 37: 10 – 16). Pe masa aceasta erau aşezate farfurii şi căţui pentru tămâie, cât şi cupe şi ceşti pentru libaţii. La fiecare Sabat, erau pregătite pentru această masă douăsprezece turte de pâine nedospită. Acestea erau mâncate de preoţi (Lev. 24: 5 – 9).

Sfeşnicul de aur era făcut dintr-o singură bucată de aur curat, bătut (Ex. 25: 31 – 39; 37: 17 – 24). Forma şi dimensiunile piedestalului sunt nesigure. Având o tulpină centrală – fusul, şi trei ramuri ce se desprindeau pe fiecare parte, acest sfeşnic avea şapte candele. Ornamentaţiile de pe fiecare ramură constau din trei potire, în timp ce fusul sfeşnicului avea patru. Mucările şi cenuşarele erau şi ele din aur curat. În fiecare seară preoţii umpleau aceste candele cu ulei de măsline adus de israeliţi, pentru a da lumină toată noaptea (Ex. 27: 20 – 21; 30: 7 – 8).

Altarul aurit, folosit mai ales pentru arderea tămâii, era aşezat în locul sfânt în faţa intrării în sfânta sfintelor. Lucrat din lemn de salcâm acoperit cu aur, acest altar avea 92 cm înălţime şi o suprafaţă de 14 decimetri pătraţi, în partea superioară avea o bordură de aur, iar la fiecare colţ câte un corn şi o verigă, astfel că putea fi purtat comod cu ajutorul drugilor (Ex. 30: 1 – 10, 28, 34 – 37). În fiecare

dimineaţă şi seară, când preoţii veneau să se îngrijească de sfeşnic, ei ardeau tămâie, folosind foc luat de la altarul de aramă.

Chivotul legământului sau mărturiei era obiectul cel mai sacru în religia Israelului. Acesta, şi numai el, îşi avea locul special în sfânta sfintelor. Făcut din lemn de salcâm şi acoperit în interior şi pe dinafară cu aur curat, acest sipet avea lungimea de 114 cm, cu o înălţime şi lăţime de 68, 5 cm (Ex. 25: 10 – 22; 37: 1 – 9). Având verigi de aur şi drugi de fiecare parte, putea fi uşor purtat de preoţi. Capacul acestui sipet era numit capacul ispăşirii (în unele traduceri apare denumirea de „scaunul îndurării"). Pe capac erau doi heruvimi de aur faţă în faţă, umbrind cu aripile lor mijlocul capacului ispăşirii. Acest capac împreună cu heruvimii săi erau lucrat dintr-o singură bucată de aur. Capacul ispăşirii simboliza prezenţa lui Dumnezeu. În contrast cu obiceiurile păgâne, în spaţiul dintre heruvimi nu

RELIGIA ISRAELULUI era niciun obiect material care să-L reprezinte pe Dumnezeul lui Israel. Decalogul interzicea clar orice imagine sau chip al lui Dumnezeu. Cu toate acestea, capacul ispăşirii era locul unde se întâlneau Dumnezeu şi omul (Ex. 30: 6), unde Dumnezeu vorbea omului (Ex. 25: 22; Num. 7: 89), şi unde marele preot venea în Ziua Ispăşirii ca să stropească cu sânge pentru poporul lui Israel (Lev. 16: 14). În interiorul chivotului era depozitat Decalogul (Ex. 25: 21; 31: 18; Deut. 10: 3 – 5), un vas cu mană (Ex. 16: 32 – 34), şi toiagul lui Aaron care a înflorit (Num. 17: 10). Înainte ca Israel să intre în Canaan, cartea legii stătea lângă chivot (Deut. 31: 26).

Preoţia înaintea vremurilor mozaice, jertfele erau aduse de obicei de capul unei familii, care-şi reprezenta oficial familia în recunoaşterea şi venerarea lui Dumnezeu. Cu excepţia referirii la Melhisedec ca preot în Gen. 14: 18, funcţia oficială de preot nu e menţionată. Acum însă, după

ce Isarel a fost răscumpărat din Egipt, slujba de preot devine tot mai important.

Dumnezeu a dorit ca Israel să fie o naţiune sfântă (Ex. 19: 6). Pentru o slujire sistematică şi o închinare eficientă, Dumnezeu l-a desemnat pe Aaron în slujba de mare preot în timpul şederii lui Israel în pustie. Cei patru fii îl asistau: Nadab, Abihu, Eleazar şi Itamar. Primii doi au fost mai târziu loviţii prin judecată pentru aducerea de foc străin în cort (Lev. 8: 10; Num. 10: 2 – 4). În virtutea faptului că au scăpat de la moarte în Egipt, primul născut al fiecărei familii aparţinea lui Dumnezeu. Aleşi ca reprezentanţi ai fiului cel mai mare din fiecare familie, leviţii îi ajutau pe preoţi în slujba lor (Num. 3: 5 – 13; 8: 17). În felul acesta, întreaga naţiune era reprezentată în slujba preoţiei.

Preoţii aveau mai multe funcţii. Principala lor responsabilitate era de a media între Dumnezeu şi om. Aducând jertfele prescrise, ei conduceau poporul asigurându-i astfel ispăşirea pentru păcat (Ex. 28: 1 – 43; Lev. 16: 1 – 34). Descoperirea voii lui Dumnezeu faţă de popor era o obligaţie extrem de solemnă (Num. 27: 21; Deut. 33: 8). Fiind custozi ai legii, ei aveau şi însărcinarea de a-i instrui pe laici. Îngrijirea şi slujirea în cort erau de asemenea sub jurisdicţia lor. Astfel, leviţii erau desemnaţi să-i ajute pe preoţi în împlinirea multelor responsabilităţi ce le erau atribuite.

Consacrarea preoţilor e vizibilă atât în cerinţele unei vieţi sfinte cât şi în condiţiile necesare pentru slujire (Lev. 21: 1 – 22: 10). Având o conduită exemplară, preoţii aveau obligaţia da a se îngriji în mod deosebit de problemele căsătoriei şi ale disciplinei familiale. În timp ce defectele fizice îi opreau pentru totdeauna de a sluji ca preot, necurăţia ceremonială rezultată din lepră, o scurgere trupească sau contacte interzise, îi descalifica temporar din slujbă. Obiceiurile păgâne, profanarea lucrurilor sfinte

sau depravarea – acestea trebuiau evitate întotdeauna de preoţi. Pentru marele preot restricţiile erau şi mai precise (Lev. 21: 1 – 15).

Sfinţenia caracteristică preoţilor era indicată şi prin îmbrăcămintea pe care erau instruiţi să o poarte. Făcute din materialele cele mai alese şi lucrate cu cea mai mare iscusinţă, aceste veşminte confereau preoţilor frumuseţe şi demnitate. Preotul purta o haină, un brâu, o scufie şi pantaloni – toate lucrate din în subţire (Ex. 28: 40 – 43; 39: 27 – 29). Haina era o tunică lungă şi albă fără cusături cu mânecile ajungând aproape până la picioare. Brâul sau cordonul, deşi nu e nicăieri descris în mod special, era purtat peste tunică. Conform cu Ex. 39: 29, inul alb al brâului era cusut cu albastru, purpuriu şi cărămiziu (stocojiu), corespunzând materialelor şi culorilor folosite la perdeaua şi garniturile cortului. Scufia preotului era o bonetă joasă, potrivindu-se exact pe cap. Când intra în sanctuar trebuia să poarte pe sub haină pantaloni de in (Ex. 28: 42).

Marele preot se distingea prin îmbrăcăminte suplimentară constând dintr-o mantie, un efod, un pieptar şi o mitră specială (Ex. 28: 4 – 39). Mantia, întinzându-se de la gât până sub genunchi era de culoare albastră şi foarte simplă, cu excepţia rodiilor şi clopoţeilor ataşaţi alternativ pe marginea mantiei. Primele – de culoare albastră, purpurie şi cărmizie – aveau scop ornamental. Clopoţeii, lucraţi din aur, erau meniţi să comunice adunării în aşteptare fiecare mişcare a marelui preot când acesta intra în sfânta sfintelor în Ziua Ispăşirii.

Efodul consta din două bucăţi de in cusute cu fir auriu, albastru, purpuriu şi cărmiziu, unite prin umerari. Pe şolduri una din bucăţi se prelungea printr-un brâu care le menţinea fixe. Pe fiecare umerar al efodului, marele preot purta o piatră preţioasă cu numele a şase triburi gravate în ordinea naşterii lor. Pentru ca numărătoarea să

fie cu soţ, leviţii erau omişi, deoarece ei îi asistau pe preoţi sau probabil că Iosif îi reprezenta pe Efraim şi Mânase. În felul acesta, marele preot reprezenta întreaga naţiune a Israelului în slujba sa de mijlocire. Efodul era ornamentat cu două borduri de aur şi două lănţişoare de aur curat.

Pieptarul, având mărimea de 58 cm pătraţi, era partea cea mai luxoasă, magnifică şi misterioasă din veşmintele marelui preot. Lanţuri de aur curat îl legau de umerarii efodului. Partea de jos era legată de cordon cu dantelă albastră. Pe pieptar erau montate în aur douăsprezece pietre gravate cu numele tribale, servind ca amintire vizibilă a faptului că preotul îşi reprezenta naţiunea în faţa lui Dumnezeu. În îndoitura pieptarului erau puse Urim şi Tumim, însemnând „lumină „şi „desăvârşire" (Ex. 28: 30; Lev. 8: 8). Puţin este cunoscut despre rolul lor sau despre procedura prescrisă preotului care oficia, dar, ca fapt important, ele constituiau un mijloc de a discerne voia lui Dumnezeu.

La fel de semnificativă era mitra sau turbanul marelui preot. De turban era ataşată, extinzându-se de-a lungul frunţii, o placă de aur curat pe care era înscris „Sfânt Domnului". Aceasta constituie o amintire permanentă a faptului că esenţa naturii lui Dumnezeu e sfinţenia. Prin prevederile ispăşirii, marele preot îşi prezenta poporul ca sfânt în faţa lui Dumnezeu. Prin intermediul veşmintelor sfinte, marele preot ca şi preoţii obişnuiţi puneau în evidenţă nu numai slava acestei slujbe de mediere între Dumnezeu şi Israel, ci şi frumuseţea în închinare, prin împletirea veşmintelor lor colorate cu sanctuarul.

Printr-o ceremonie minuţioasă de consacrare, preoţii erau separaţi în vederea slujirii lor (Ex.29: 1 – 37; 40: 12 – 15; Lev. 8: 1 – 36). După ce au fost spălaţi cu apă, Aaron şi fii lui au fost îmbrăcaţi cu veşmintele preoţeşti şi unşi cu undelemn. Moise a oficiat în calitate de mijlocitor, şi a adus

un bou tânăr ca jertfă pentru păcat, nu numai spre a face ispăşire pentru Aaron şi fiii lui, dar şi pentru purificarea altarului de păcatele asociate slujbei lor. Urma apoi o ardere de tot, prin care era sacrificat după ritualul obişnuit un berbec. Apoi era prezentat un alt berbec ca jertfă de mulţumire, printr-o ceremonie specială. Moise a aplicat sângele pe degetul cel mare de la mâna dreaptă, pe urechea dreaptă şi pe degetul mare de la piciorul drept al fiecărui preot. Apoi a luat grăsimea, piciorul drept şi trei bucăţi de aluat, care erau date în mod normal preotului care oficia, şi le-a prezentat lui Aaron şi fiilor lui, care le-au făcut dar legănat înainte de a fi arse pe altar. După ce a fost prezentat ca dar legănat, pieptul a fost fiert şi mâncat de Moise şi de preoţi. Înaintea acestei mese de jertfă, Moise a stropit cu undelemnul pentru ungere şi cu sânge peste preoţi şi veşmintele acestora. Această impresionantă ceremonie de ordinare a fost repetată timp de şapte zile consecutive, sfinţind preoţii pentru slujba în cort. Întreaga congregaţie devenea astfel conştientă de sfinţenia lui Dumnezeu, în timp ce oamenii veneau cu jertfele lor la preoţi.

Jertfele

Legile şi instrucţiunile asupra jertfelor, date la Muntele Sinai, nu implică absenţa jertfelor înaintea acestei perioade. Faptul că diversele

RELIGIA ISRAELULUI tipuri de jertfe erau sau nu bine delimitate şi cunoscute israeliţilor poate fi un lucru discutabil, însă practica sacrificiilor le era fără îndoială familiară din istorisirile referitoare la Cain, Abel, Noe şi patriarhi. Cerând lui Faraon eliberarea lui Israel, Moise a anticipat oferirea de jertfe şi a făcut acest lucru după plecarea din Egipt (Exod 5: 1 – 3; 18: 12 şi 24: 5).

Întrucât Israel era acum o naţiune liberă şi se găsea într-o relaţie de legământ cu Dumnezeu, el a primit instrucţiuni specifice referitoare la diversele tipuri de

jertfe. Aducând aceste jertfe după cum era prescris, israeliţii aveau ocazia de a-L sluji pe Dumnezeu într-o manieră acceptabilă (Lev. 1 – 7).

Patru tipuri de jertfe implicau vărsarea de sânge: arderea de tot, jertfa de pace, jertfa de ispăşire pentru păcat şi jertfa pentru vină sau fărădelege. Animalele considerate acceptabile pentru sacrificiu erau animale domestice curate a căror carne putea fi mâncată, cum ar fi oi, capre, sau boi, masculi sau femele, bătrâne sau tinere. În caz de extremă sărăcie era permisă înlocuirea cu porumbei.

Regulile generale pentru aducerea jertfei erau următoarele:

1. prezentarea animalului la altar
2. mâna celui ce aducea jertfa, aşezată pe victimă
3. omorârea animalului
4. stropirea sângelui pe altar
5. arderea jertfei

Când se aducea o jertfă pentru naţiune, preotul era cel care oficia. Când un individ aducea jertfă pentru sine, el aducea animalul, îşi punea mâna pe el şi îl omora. Apoi preotul stropea sângele şi ardea jertfa. Cel care aducea jertfa nu putea mânca din ea decât în cazul unei jertfe de mulţumire. Dacă erau prezentate mai multe jertfe în acelaşi timp, jertfa de ispăşire pentru păcat preceda arderea de tot şi jertfa de mulţumire.

Arderea de tot

Trăsătura distinctivă a arderii de tot era faptul că întreaga jertfă era consumată pe altar (Lev. 1: 5 – 17; 6: 8 – 13). Ispăşirea nu era exclusă, întrucât ea însoţea orice jertfă de sânge. Consacrarea totală faţă de Dumnezeu a celui care jertfea era întruchipată prin arderea întregii jertfe. Probabil că Pavel se referă la această jertfă în apelul său pentru consacrare totală (Rom. 12: 1) Israel avea porunca de a menţine o ardere de tot continuă, zişi noapte,

prin intermediul focului de pe altarul de aramă. În fiecare dimineaţă şi seară era jertfit un miel, prin aceasta amintindu-se lui Israel de devoţiunea lui faţă de Dumnezeu (Ex. 29: 38 – 42; Num. 28: 3 – 8).

Jertfa de pace

(Jertfa de mulţumire, în ed. românească Cornilescu)

Jertfa de pace era în întregime voluntară. Incluzând reprezentarea şi ispăşirea, acest sacrificiu avea ca principală trăsătură masa de jertfă (Lev. 3: 1 – 17; 7: 11 – 34; 19: 5 – 8; 22: 21 – 25). Aceasta reprezenta comuniunea şi părtăşia vie dintre om şi Dumnezeu. La masa de jertfă, familia şi prietenii aveau permisiunea de a se alătura celui care jertfea (Deut. 12: 6 – 7, 17 – 18). Întrucât acesta era un sacrificiu voluntar, era acceptat orice animal cu excepţia unei păsări, indiferent de vârstă ori sex. După uciderea victimei şi stropirea sângelui spre a se face ispăşire pentru păcat, grăsimea animalului era arsă pe altar. Prin ritualul legănării mâinilor jertfitorului care ţinea spata şi pieptul, preotul care oficia dedica lui Dumnezeu această parte a animalului. Restul jertfei constituia praznicul celui care jertfea şi al oaspeţilor săi. Voioasa părtăşie semnifica legătura de prietenie dintre Dumnezeu şi om.

Existau trei feluri de jertfe de pace. Acestea variau în conformitate cu motivul celui care aducea jertfa. Când sacrificiul era adus ca recunoştinţă pentru binecuvântări nemeritate sau neaşteptate, el era numit jertfă de mulţumire sau de laudă. Dacă jertfa era adusă pentru împlinirea unui jurământ, era desemnată ca jertfă de consfinţire. Dacă jertfa era expresia dragostei pentru Dumnezeu, ea era numită jertfă de bunăvoie. Fiecare dintre acestea era însoţită o jertfă de mâncare prescrisă. Jertfa de mulţumire dura o zi, iar celelalte două se extindeau la două zile, cu menţiunea că tot ce rămânea trebuia să fie ars în cea de-a treia zi. În felul acesta

israelitul avea privilegiul de a se bucura în mod practic de legătura sa cu Dumnezeu bazată pe lăgământ.

Jertfa de ispăşire

Păcatele din neştiinţă comise din nebăgare de seamă necesitau o jertfă de ispăşire pentru păcat (Lev. 4: 1 – 35; 6: 24 – 30). Violarea poruncilor negative, care atrăgea pedeapsa cu moartea putea fi îndreptată printr-un sacrificiu prescris. Deşi Dumnezeu avea un singur standard de moralitate, jertfa varia în funcţie de responsabilitatea individului. Niciun conducător religios sau civil nu era atât de marcat încât păcatul lui să fie trecut cu vederea, şi niciun om nu era atât de neînsemnat încât păcatul lui să fie ignorat. Exista o gradare în jertfele cerute: un bou tânăr pentru marele preot sau pentru adunare; un ţap pentru un conducător; o iadă pentru un cetăţean particular. Ritualul varia şi el. Pentru preot sau adunare, sângele

RELIGIA ISRAELULUI era stropit de şapte ori în faţa intrării în sfânta sfintelor. Pentru căpetenie sau omul de rând, sângele era aplicat pe coarnele altarului. Întrucât era o jertfă expiatorie, partea vinovată nu avea permisiunea de a mânca din animal. În consecinţă acest sacrificiu era ars fie pe altar fie în afara taberei, cu o excepţie – preotul primea o parte când oficia în beneficiul unui conducător sau om de rând.

Jertfa de ispăşire mai era cerută pentru anumite păcate ca refuzul de a depune mărturie, pângărirea ceremonială, sau jurămintele uşuratice (Lev. 5: 1 – 13). Deşi aceste păcate pot fi privite ca intenţionate, ele nu reprezintă o înfruntare calculată a lui Dumnezeu, pasibilă de pedeapsa cu moartea (Num. 15: 27 – 31). Expierea era posibilă pentru orice păcătos ce se pocăia, indiferent de statutul său economic. Dacă nu-şi putea permite o oaie sau o capră, el o putea înlocui cu o turturea sau un porumbel. În cazuri de extremă sărăcie, chiar şi o cantitate mică de

făină – echivalentul unei raţii zilnice de hrană – va asigura părţii vinovate acceptarea de către Dumnezeu. (Pentru alte situaţii necesitând o jertfă de ispăşire, vezi Lev. 12: 6 – 8; 14: 19 – 31; 15: 25 – 30 şi Num. 6: 10 – 14).

Jertfa pentru vină

Drepturile legale ale unei persoane asupra proprietăţii, în situaţii implicându-L pe Dumnezeu ca şi pe un alt om, erau expuse clar în cerinţele jertfei pentru vină (Lev. 5: 14 – 6: 7; 7: 1 – 7). Nerecunoaşterea lui Dumnezeu prin neglijarea aducerii primelor roade, a zeciuelii sau a altor jertfe cerute, necesita nu numai restituirea dar şi un sacrificiu. Pe lângă plătirea a şase cincimi din lucrurile datorate, delincventul mai sacrifica un berbec pentru a obţine iertarea. Această jertfă costisitoare îl făcea conştient de plata păcatului. Când acel rău era comis împotriva unui om, cincimea adiţională era de asemenea cerută ca despăgubire. Dacă restituirea nu putea fi făcută celui jignit sau unei rude apropiate, aceste compensaţii erau plătite preotului (Num. 5: 5 – 10). Încălcarea drepturilor unei alte persoane reprezenta de asemenea un păcat împotriva lui Dumnezeu. Aşadar era necesară o jertfă.

Jertfa de mâncare

Aceasta e singura jertfă care nu implica viaţa unui animal ci consta în principal din produsele solului, ce reprezentau rodul muncii omului (Lev. 2: 1 – 16; 6: 14 – 23). Această jertfă putea fi adusă în trei moduri, întotdeauna amestecată cu untdelemn, tămâie şi sare, dar fără plămădeală sau miere. Dacă o jertfă consta din primele roade, erau prăjite în foc spice coapte de curând. După ce boabele erau măcinate, ele puteau fi prezentate preotului ca făină fină sau pâinie nedospită, turte sau hoştii coapte în cuptor. Se pare că o parte secundară a acestei jertfe era o cantitate potrivită de vin pentru o jertfă de băutură (Ex. 39: 40; Lev. 23: 13; Num. 15: 5, 10). Este

justificabilă concluzia că jertfa de grâne nu era niciodată adusă singură. În primul rând ea însoţea arderea de tot şi jertfa de mulţumire. Pentru acestea două ea părea a fi suplimentul necesar şi adecvat (Num. 15: 1 – 13). Aceasta era situaţia în cazul arderii de tot zilnice (Lev. 6: 14 – 23, Num. 4: 16). Când era oferită de preot pentru adunare, jertfa era arsă în întregime. În cazul jertfei unui individ, preotul care oficia prezenta la altarul arderii de tot doar o mână plină de făină şi păstra restul pentru cort. Nici jertfa însăşi, nici ritualul nu sugerează că ea constituia ispăşire sau expiere pentru păcat. Prin intermediul acestei jertfe israelitul prezenta rodul muncii lui, semnificând dedicarea darurilor sale lui Dumnezeu.

Sărbători şi ani prăznuiţi

Prin intermediul sărbătorilor şi anilor prăznuiţi, israeliţilor li se amintea permanent că erau poporul sfânt al lui Dumnezeu. În legământul încheiat de Israel la Muntele Sinai, respectarea sărbătorilor stabilite era o parte a îndatoririlor lor (Ex. 20 – 24).

Sabatul

Prima, cea mai respectată, mai importantă şi mai frecventă sărbătoare era Sabatul. Deşi în Genesa sunt referiri la perioade de şapte zile, Sabatul e menţionat prima oară în Ex. 16: 23 – 30. În Decalog (Ex. 20: 8 – 11), israeliţilor li se spune să-şi „aducă aminte de ziua Sabatului”, indicându-se astfel că nu acum începea el să fie respectat. Prin odihnă sau încetarea lucrului israeliţilor li se amintea că Dumnezeu S-a odihnit după munca Lui creatoare în ziua a şaptea. Respectarea Sabatului era o amintire a faptului că Dumnezeu îl izbăvise pe Israel din robia egipteană şi îl sfinţise ca popor al Său (Ex. 31: 13; Deut. 5: 12 – 15). Fiind eliberat de robie şi servitute, Israel putea dedica lui Dumnezeu o zi a fiecărei săptămâni, ceea ce fără îndoială că nu a fost posibil atâta vreme cât poporul a slujit stăpânilor egipteni. Chiar şi slujitorii erau

incluşi în respectarea Sabatului Erau prevăzute pedepse extreme faţă de oricine ar fi nesocotit deliberat Sabatul (Ex. 35: 3; Num. 15: 32 – 36). În timp ce sacrificiul zilnic pentru Israel era un miel, de Sabat erau jertfiţi doi miei (Num. 28: 9, 19). Aceasta era de asemeni ziua în care pe masa din locul sfânt erau aşezate douăsprezece pâini (Lev. 24: 5 – 8).

RELIGIA ISRAELULUI

Luna nouă şi Praznicul trâmbiţelor

Sunete de trompetă proclamau oficial începutul unei noi luni (Num. 10: 10). Luna nouă era de asemenea sărbătorită prin arderi de tot şi jertfe de ispăşire, cu proviziile adecvate de mâncare şi băutură (Num. 28: 11 – 15). Luna a şaptea, Ziua Ispăşirii şi Praznicul Corturilor, marca punctul culminant al anului religios, sau sfârşitul anului (Ex. 34: 22). În prima zi a acestei luni, Luna nouă marca Praznicul Trâmbiţelor în care se aduceau jertfe suplimentare (Lev. 23: 23 – 25; Num. 29: 1 – 6). Aceasta era şi începutul anului civil.

Anul sabatic

Anul sabatic era strâns legat de Sabat şi a intrat în vigoare când israeliţii au păşit în Canaan (Ex. 23: 10 – 11; Lev. 25: 1 – 7). Respectându-l ca an de odihnă a pământului, la fiecare al şaptelea an ei lăsau câmpul nesemănat şi via netăiată. Orice s-ar fi strâns în acest an trebuia să fie împărţit în egală măsură între proprietar, slujitori şi străini, şi animalele sălbatice. Creditorii erau obligaţi să anuleze datoriile contractate de săraci în timpul celor şase ani precedenţi (Deut. 15: 1 – 11). Deoarece sclavii erau eliberaţi la fiecare şase ani, probabil că acesta era şi anul eliberării lor (Ex. 21: 2 – 6; Deut. 15: 12 – 18). Israeliţilor li se amintea astfel de izbăvirea lor din robia egipteană.

Instrucţiunile mozaice prevedeau de asemenea citirea publică a legii (Deut. 31: 10 – 31). În felul acesta

anul sabatic avea semnificaţie pentru bătrân şi tânăr, pentru stăpân ca şi pentru slujitor. Anul Jubileului

După ce anul sabatic era ţinut de şapte ori, urma Anul Jubileului sau Anul de veselie. El era anunţat prin sunetul trâmbiţei în a zecea zi din luna a şaptea, Tishri. Conform instrucţiunilor date în Lev. 25: 8 – 55, acesta marca un an de libertate în care moştenirea de familie era restituită celor care avuseseră nenorocul să o piardă şi în care sclavii evrei erau repuşi în libertate, iar pământul era lăsat necultivat.

În ceea ce priveşte proprietatea asupra pământului, israelitul trebuia să-L recunoască pe Dumnezeu ca dătător. Prin urmare, el trebuia păstrat în familie şi transmis ca moştenire. În caz de nevoie putea fi vândut numai dreptul asupra produselor terenului respectiv. Întrucât acest pământ revenea proprietarului originar la fiecare cincizeci de ani, preţul era direct legat de numărul de ani rămaşi înaintea Anului Jubiliar. Oricând în această perioadă pământul putea fi răscumpărat de proprietar sau de o rudă apropiată. Casele din cetăţile fortificate, cu excepţia cetăţilor levitice, nu erau incluse în prevederile Anului Jubiliar.

În acest an sclavii erau eliberaţi indiferent de lungimea serviciului lor. Pentru orice sclav evreu fără alternativa eliberării, perioada maximă de servitute era de şase ani (Ex. 21: 1). În consecinţă el nu putea fi redus la o stare perpetuă de sclavie, deşi el ar fi putut găsi necesar să se vândă altuia ca servitor salariat când avea greutăţi financiare. Nici măcar sclavii ne-evrei nu puteau fi consideraţi proprietate absolută. Moartea ca rezultat al cruzimii proprietarului atrăgea după sine pedeapsa (Ex. 21: 20 – 21). În cazul unui tratament deosebit de aspru, sclavul îşi putea cere libertatea (Ex. 21: 26 – 27). Prin eliberarea periodică a sclavilor evrei şi demonstrarea dragostei şi bunăvoinţei faţă de străinii din ţară (Lev. 19:

33 – 34), israeliţii trebuiau să-şi amintească de robia lor de odinioară în Egipt.

Deşi Anul Jubiliar urma anului sabatic, israeliţii nu aveau voie să cultive solul în această perioadă. Dumnezeu promitea că în al şaselea an vor primi o recoltă atât de bogată încât vor avea suficient pentru al şaptelea şi al optulea an, care erau perioadele de odihnă ale pământului. Israeliţii îşi aminteau astfel că pământul pe care-l deţineau ca şi recoltele primite erau un dar de la Dumnezeu.

Sărbători anuale

Cele trei sărbători anuale celebrate ca praznice erau: (1) Pastele şi Sărbătoarea azimilor; (2) Praznicul săptămânilor, Primele roade, sau Secerişul; (3) Praznicul corturilor, ori Sărbătoarea Roadelor. Aceste sărbători erau atât de semnificative încât li se cerea tuturor bărbaţilor israeliţi să participe la ele. (Ex. 23: 14 – 17)

Pastele şi Sărbătoarea azimilor

(Sau, a pâinii nedospite, în New A S.V.)

Din punct de vedere istoric, Pastele a fost ţinut prima oară în Egipt, când familiile Israelului nu au fost lovite prin moartea întâiului născut în urma sacrificării mielului pascal (Ex. 12: 1 – 13: 10). Mielul a fost ales în a zecea zi a lunii Abib şi omorât în cea de-a paisprezecea. În timpul celor şapte zile ce au urmat, trebuia mâncată doar pâine nedospită. Această lună Abib, cunoscută mai târziu ca Nisan, era desemnată ca „începutul lunilor” sau începutul anului religios (Ex. 12: 2). Al doilea Paşte a fost sărbătorit în a paisprezecea zi a lui Abib, la un an după ce Israel a părăsit Egiptul (Num. 9: 1 – 5). Întrucât nicio persoană netăiată împrejur nu putea participa la Paşte (Ex. 12: 48), Israel nu a respectat acest festival în restul perioadei de

RELIGIA ISRAELULUI rătăcire în pustie (Iosua 5: 6). Ei nu au sărbătorit al treilea Paşte până când poporul nu a intrat în Canaan, la patruzeci de ani de la părăsirea Egiptului.

Scopul afirmat al respectării Paştelui era de a aminti anual israeliţilor de intervenţia miraculoasă a lui Dumnezeu în favoarea lor (Ex. 13: 3 – 4; 34: 18; Deut. 16: 1). El marca deschiderea anului religios.

Ritualul Paştelui a suferit fără îndoială unele schimbări faţă de datina originară, când Israelul nu avea preoţi sau cort. Ritualurile cu caracter temporar erau: uciderea mielului de către capul fiecărei familii, stropirea sângelui pe tocul şi pragul uşilor, şi probabil atitudinea în care mâncau mielul. Odată cu ridicarea cortului, Israelul avea un sanctuar central la care bărbaţii trebuiau să se adune de trei ori pe an începând cu sezonul Paştelui (Ex. 23: 17; Deut. 16: 13). Zilele a cincisprezecea şi a douăzeci şi una erau zile de adunare sfântă. De-a lungul întregii săptămâni israeliţii mâncau doar pâine nedospită. Deoarece Pastele era principalul eveniment al săptămânii, pelerinii aveau voie să se întoarcă acasă numai în dimineaţa următoare praznicului (Deut. 16: 7). În acest timp, în tot cursul săptămânii, erau aduse jertfe zilnice suplimentare pentru popor, constând din doi viţei, un berbec şi şapte miei pentru arderea de tot, cu jertfa de mâncare poruncită şi un ţap pentru jertfa de ispăşire (Num. 28: 19 – 33; Lev. 23: 8).1 în plus Israelul era instruit să aducă Domnului un snop din primele roade (Lev. 23: 9 – 14). Ritualul prin care preotul legăna snopul înaintea Domnului era însoţit de prezentarea unei arderi de tot constând dintr-un miel plus o jertfă de mâncare din făină fină amestecată cu untdelemn şi o jertfă de băutură din vin. Din noua recoltă nu trebuia folosit niciun bob înainte de a se fi recunoscut public că aceste binecuvântări materiale veneau de la Dumnezeu. Aşadar, prin respectarea săptămânii Paştelui israeliţii erau conştienţi nu numai de istorica lor izbăvire din Egipt, ci recunoşteau şi că binecuvântarea lui Dumnezeu era permanent vizibilă în înlesnirile lor materiale.

Sărbătorirea Paştelui era atât de însemnată încât exista dispoziţia specială ca cei ce nu au putut participa la vremea fixată să o sărbătorească o lună mai târziu (Num. 9: 9 – 12). Oricine refuza respectarea Paştelui era expulzat din Israel. Chiar şi străinul din Israel era binevenit să participe la această celebrare anuală (Num. 9: 13 – 14).

Astfel Pastele era cea mai însemnată din toate sărbătorile lui Israel. Ea comemora cea mai mare dintre toate minunile pe care Domnul le înfăptuise pentru Israel. Lucrul acesta e indicat de multe referiri în Psalmi şi cărţile profetice. Deşi Pastele era sărbătorit la cortul întâlnirii, fiecare familie păstra o amintire vie a semnificaţiei lui mâncând pâinea nedospită.

Niciun israelit nu era scutit de participare. Ea slujea ca memento anual al faptului că Israel era poporul ales al lui Dumnezeu.

Praznicul săptămânilor în timp ce Pastele şi Sărbătoarea azimilor erau sărbătorite la începutul recoltării orzului, Praznicul săptămânilor avea loc peste cincizeci de zile, după recoltarea griului (Deut. 16: 9).2 Deşi era o ocazie foarte importantă, sărbătoarea ţinea doar o zi. În această zi era prezentată Domnului, pentru folosirea în cort, o jertfă specială de mâncare constând din două pâini cu aluat, simbolizând faptul că Dumnezeu asigura chiar şi pâinea de fiecare zi (Lev. 23: 15 – 20). Alături de această jertfă erau prevăzute sacrificii. Cu această ocazie de veselie, israelitul nu trebuia să-l uite pe cel neajutorat, lăsând săracilor şi celor nevoioşi spicele de pe câmp (Lev. 23: 22).

Praznicul Corturilor

Ultima sărbătoare a anului era Praznicul Corturilor3 – o perioadă de şapte zile în care israeliţii locuiau în corturi (Ex. 23: 16; 34: 22; Lev. 23: 40 – 41). Această sărbătoare marca nu numai sfârşitul sezonului recoltei, dar odată stabiliţi în Canaan se reamintea anual israeliţilor de

vremea şederii lor în pustie, când locuiseră în corturi.

Festivităţile acestei săptămâni îşi găseau expresia în cele mai ample arderi de tot aduse vreodată, sacrificându-se un total de şaptezeci de viţei. După ce se jertfeau treisprezece în prima zi, care era o adunare sfântă, numărul scădea zilnic cu câte unul. În fiecare zi se adăuga o ardere de tot care consta din paisprezece miei şi doi berbeci cu jertfele de mâncare şi băutură corespunzătoare. În a opta zi, o adunare sfântă încheia activităţile anului religios.

Fiecare al şaptelea an avea o semnificaţie deosebită în celebrarea Praznicului Corturilor. Acesta era anul citirii publice a legii. Deşi pelerinilor li se cerea să participe la Paşte ori la Sărbătoarea săptămânilor o singură zi, ei petreceau în mod normal întreaga săptămână la Praznicul Corturilor. Acesta oferea o bună ocazie pentru citirea legii conform poruncii lui Moise (Deut. 31: 9 – 13).

Ziua Ispăşirii

Ziua Ispăşirii era ocazia cea mai solemnă a întregului an (Lev. 16: 1 – 34; 23: 26 – 32; Num. 29: 7 – 11). Ea era respectată în a zecea zi din Tishri, prin

RELIGIA ISRAELULUI adunare sfântă şi post. În acea zi nu era permis lucrul. Acesta era singurul post cerut prin legea lui Moise.

Principalul scop al acestei datini era de a face ispăşire. Prin ceremonia sa minuţioasă şi unică se aduceau jertfe pentru Aaron şi casa lui, pentru locul sfânt, cortul întâlnirii, altarul arderii de tot şi pentru adunarea lui Israel.

În această zi putea oficia numai marele preot. Celorlalţi preoţi nu li se permitea nici măcar intrarea în sanctuar, ci ei se identificau cu adunarea. Pentru această ocazie marele preot lăsa deoparte veşmintele sale speciale, îmbrăcându-se în alb. Jertfele prescrise pentru acea zi erau următoarele: doi berbeci ca ardere de tot pentru el însuşi

şi pentru adunare, un viţel ca jertfă de ispăşire pentru el şi doi ţapi ca jertfă de ispăşire pentru popor.

În timp ce ţapii rămâneau la altar, marele preot aducea jertfa lui pentru păcat, făcând ispăşire pentru el însuşi. Sacrificând un ţap pe altar, el făcea ispăşire pentru congregaţie. În ambele cazuri el stropea capacul ispăşirii cu sânge. În mod asemănător el sfinţea sanctuarul interior, locul sfânt şi altarul arderii de tot. Astfel cele trei componente ale cortului erau purificate în mod adecvat, în Ziua Ispăşirii pentru popor. Punându-şi mâna pe ţapul viu, marele preot mărturisea păcatele poporului. Apoi ţapul era dus în pustie pentru a îndepărta păcatele adunării.4

După ce mărturisea păcatele poporului, marele preot se întorcea la cortul întâlnirii pentru a se curăţa pe sine însuşi şi pentru a-şi relua îmbrăcămintea oficială. El se reîntorcea la altarul din curtea exterioară. Aici el încheia rezultatul Zilei Ispăşirii cu două arderi de tot, una pentru sine şi alta pentru adunarea lui Israel.

Trăsăturile distinctive ale religiei revelate a Israelului contrastau cu mediul religios al Egiptului şi Canaanului. În locul mai multor idoli ei trebuiau să se închine numai lui Dumnezeu. În locul numeroaselor altare israeliţii aveau un singur sanctuar. Prin intermediul jertfelor prevăzute şi al preoţilor consacraţi, laicii se puteau apropia de Dumnezeu fără frică. Legea îi călăuzea către un model de comportament care-l deosebea pe Israel ca poporul legământului lui Dumnezeu, de culturile păgâne înconjurătoare. În măsura în care israeliţii practicau această religie de revelaţie divină ei îşi asigurau bunăvdinţa lui Dumnezeu, aşa cum era ea exprimată în formula preotului de binecuvântare a adunării lui Israel (Num. 6: 24 – 26): Domnul să te binecuvânteze şi să te păzească; Domnul să facă să lumineze faţa Lui peste tine, şi să se îndure de tine; Domnul să-şi înalţe faţa peste tine şi să-ţi dea pacea.

1 Jertfa de mâncare („grain offering” în New ASV, adică jertfa din grâne e identificată drept „Jertfa de alimente” în A.V. („meat offering”), „jertfa de mâncare” în A.S.V. („mea! offering”), „jertfa din ceriale” în R.S.V. („cereai offering”), şi „jertfa de hrană” în Barkeley Version („food offering”).

2 Acesta mai era cunoscut şi drept Sărbătoarea Primelor Roade (Num. 28: 26) ori Sărbătoarea secerişului (Ex. 23: 16). Pe baza cuvântului grecesc pentru „cincizeci”, ea a fost numită în vremea Noului Testament, „Penticost” (sau Sărbătoarea Cincizecimii).

3 Cunoscut şi drept Sărbătoarea Secerişului (Ex. 23: 16; 34: 22; Lev. 23: 39; Deut. 16: 13 – 15). Era ţinută în a cincisprezecea zi din Tishri, când se încheia recoltarea măslinilor, strugurilor şi grânelor.

4 Persoana care conducea acest ţap în pustie nu avea voie să se întoarcă în tabără decât după ce s-a curăţat şi şi-a spălat hainele.

CAPITOLUL V

Pregătirea formării naţiunii în împrejurimile Muntelui Sinai Israelul şi-a sărbătorit pentru întâia oară eliberarea. Peste aproximativ o lună poporul a ridicat tabăra, urmărind cu nerăbdare ocuparea imediată a ţării făgăduinţei. Printr-un marş de unsprezece zile au ajuns la Cades, unde o criză a adus verdictul divin de prelungire a rătăcirii prin pustie. Abia peste treizeci şi opt de ani au înaintat spre Câmpiile Moabului (Num. 33: 38) şi de aici în Canaan.

Organizarea Israelului în timp ce staţionau încă la Muntele Sinai, israeliţii au primit instrucţiuni detaliate (Num. 1: 1 – 10: 10), dintre care multe erau direct legate de pregătirea lor pentru continuarea călătoriei spre Canaan. Acest material e prezentat în Biblie într-o ordine mai degrabă logică decât cronologică, după cum se poate vedea din următoarea schiţă:

I. Numărătoarea lui Israel 1: 1 – 4: 49
Recensământul militar 1: 1 – 54
Aşezarea corturilor 2: 1 – 34
Leviţii şi îndatoririle lor 3: 1 – 4: 49
II. Regulamentul taberei 5: 1 – 6: 21
Restricţii asupra unor practici rele 5: 1 – 31
Jurăminte de nazireat 6: 1 – 21
III. Viaţa religioasă a Israelului 6: 22 – 9: 14
Instituirea închinării în cort 6: 22 – 8: 26
Al doilea Paşte 9: 1 – 14
Mijloace de călăuzire 9: 15 – 10: 10
Manifestări divine 9: 15 – 23
Responsabilitatea umană 10: 1 – 10

Instrucţiunile din capitolele de început ţin în mare măsură de probleme organizatorice. E foarte probabil că recensământul datat în luna plecării lui Israel de la Muntele Sinai reprezintă o catalogare a numărării efectuate anterior (Ex. 30: 11 şi cont; 38: 26). În timp ce înainte Moise era preocupat de colectarea celor necesare pentru construirea cortului, el e instruit acum să se asigure de forţa disponibilă pentru serviciul militar. Excluzând femeile, copiii şi leviţii, numărătoarea arăta peste 600.000. Cu aproape patru decenii mai târziu, după ce generaţia răzvrătită a pierit în pustie, cifrele erau aproximativ aceleaşi (Num. 26).

Trecerea unei asemenea mulţimi de oameni prin pustie depăşeşte orice date istorice obişnuite.1 Nu numai că aceasta necesita o aprovizionare supranaturală cu resurse materiale constând în mană, prepeliţe şi apă, dar era necesară şi o atentă organizare. Atât în tabără cât şi în timpul marşului, legea şi ordinea erau esenţiale bunăstării naţionale a Israelului.

Leviţii au fost număraţi separat. Substituind primul născut din fiecare familie, leviţii erau desemnaţi să slujească sub supravegherea lui Aaron şi a fiilor săi, care

fuseseră deja desemnaţi ca preoţi. În calitate de asistenţi ai preoţilor aaronici ei primeau responsabilităţi diverse. Leviţilor maturi între treizeci şi cincizeci de ani li se încredinţau sarcini speciale chiar în cort. Limita inferioară a vârstei, dată ca fiind douăzeci şi cinci în Num. 8: 23 – 26, probabil că oferea o perioadă de cinci ani de ucenicie.

Tabăra lui Israel era organizată cu grijă, locul central ocupându-l cortul şi curtea lui. împrejurul curţii erau desemnate locuri pentru leviţi, în timp ce Moise şi preoţii aaronici erau aşezaţi la extremitatea estică în faţa intrării. În spatele leviţilor se aflau patru tabere conduse de Iuda, Ruben, Efraim şi Dan. Fiecărei tabere i se mai adăugau încă două triburi. Atenţia şi eficienţa în organizarea taberei sunt indicate de însărcinările date diferitelor familii ale leviţilor: Aaron şi fiii lui supravegheau întregul cort şi curtea lui; gherşoniţii se îngrijeau de perdele şi învelitori; chehaniţii aveau în grijă mobilierul; merariţii răspundeau de scânduri şi stâlpi. Diagrama următoare indică poziţia fiecărui grup în tabăra lui Israel:

Aşez DAN Neftali

Merariţi Mânase Moise Isahar

EFRAIM Gherşoniţi CORTUL ŞI CURTEA Aaron şi IUDA

Beniamin fiii Zabulon

Chehatiţi

Simeon RUBEN Gad

PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII

Problemele specifice organizării unei tabere cu un popor atât de numeros necesitau reglementări speciale (5: 1 – 31). Din punct de vedere igienic şi ceremonial, erau necesare măsuri de precauţie pentru leproşi, persoane ce sufereau de alte boli, şi cei care se îngrijeau de morţi. Furtul reclama o jertfă şi o restituire. Infidelitatea conjugală atrăgea o pedeapsă aspră în urma unui test neobişnuit implicând un miracol, care descoperea partea

vinovată. Neexistând referiri ulterioare la un asemenea procedeu, e rezonabil să-l considerăm o metodă temporară folosită numai în vremea călătoriei prin pustie.

Jurământul de nazireat ar fi putut fi o practică comună care necesita reglementări (6: 1 – 21). Prin acest jurământ o persoană se consacra voluntar pentru o slujire neobişnuită a lui Dumnezeu. Nazireul avea trei obligaţii: să se abţină de la folosirea produselor viticole, chiar şi a mustului şi stafidelor; să-şi lase părul să crească, acesta fiind un semn public că a făcut un jurământ; să se ferească de contactul cu vreun trup mort. La încălcarea unui astfel de jurământ, chiar şi neintenţionată, era impusă o pedeapsă aspră. Fiind un angajament voluntar pentru o perioadă precizată, acest jurământ se încheia numai printr-o ceremonie publică la sfârşitul perioadei stabilite.

Una dintre ocaziile cele mai impresionante în timpul stabilirii taberei lui Israel la Muntele Sinai, a fost începutul celui de-al doilea an. În vremea aceea a fost înălţat şi dedicat cortul cu toate înzestrările sale (Ex. 40: 1 – 33). În Num. 6: 22 – 9: 14 sunt înregistrate informaţii suplimentare despre acest eveniment culminant, prin care cortul a devenit centrul vieţii religioase a lui Israel. Moise, care a oficiat la iniţierea închinării în cort, a transmis preoţilor şi poporului indicaţii de la Domnul privind serviciul lor religios ulterior (conf. 6: 22; 7: 89; 8: 5).

Preoţii au primit o formulă de binecuvântare a adunării (Num. 6: 22 – 27). Această bine cunoscută rugăciune îi asigura pe israeliţi nu numai de grija şi protecţia lui Dumnezeu, ci şi de prosperitatea şi bunăstarea lor.

După ce cortul a fost sfinţit în întregime, conducătorii tribali şi-au prezentat jertfele. Anticipând problemele practice de transportare a cortului, au fost procurate în acest scop şase care acoperite şi doisprezece boi. Acestea au fost date în grija leviţilor. Pentru sfinţirea altarului

fiecare căpetenie a adus jertfe minuţios pregătite ce au fost oferite în douăsprezece zile succesive. Aceste daruri şi jertfe erau atât de semnificative, încât în Num. 7: 10 – 88 erau enumerate jertfele fiecărei zile. Aaron a fost de asemenea instruit să aprindă candelele în cort (8: 1 – 4).

Leviţii au fost prezentaţi şi dedicaţi slujbei lor de asistare a preoţilor, în mod public (8: 5 – 26). În timp ce Moise oficiase singur cu ocazia sfinţirii lui Aaron şi a fiilor săi pentru slujba preoţiei, la riturile şi ceremonialele de instalare a leviţilor el a fost asistat de Aaron.

Pastele, marcând prima aniversare a plecării din Egipt a fost sărbătorit în prima lună a celui de-al doilea an (9: 1 – 14). Raportul asupra acestei celebrări festive e scurt, dar un accent deosebit se pune pe cerinţa ca toţi să participe, chiar şi străinii din tabără.2 Erau luate măsuri speciale pentru cei ce nu puteau participa din cauza pângăririi, astfel că ei puteau sărbători Pastele în luna a doua. Întrucât israeliţii nu au ridicat tabăra până în a douăzecea zi, toată lumea a putut lua parte la celebrarea primului Paşte de după Exod.

Înainte ca Israelul să ridice tabăra şi să părăsească Muntele Sinai s-au luat măsuri adecvate de călăuzire pentru tot timpul călătoriei spre Canaan (9: 15 – 10: 10). Odată cu dedicarea cortului, prezenţa lui Dumnezeu se manifesta prin stâlpul de nor şi foc ce putea fi văzut zi şi noapte. Aceeaşi manifestare divină oferise protecţie şi călăuzire când poporul a fost scos din Egipt (Ex. 13: 21 – 22; 14: 19 – 20). Când Israel îşi aşeza tabăra, norul plana deasupra sfintei sfintelor. În timpul drumului norul le arăta calea.

Călăuzirii divine i se adaugă organizarea umană eficientă. Semnalul transmis de nor era interpretat şi executat de oameni cu responsabilităţi de conducere. Lui Moise i s-a ordonat să procure două trâmbiţe de argint. Sunetul unei trâmbiţe îi convoca la cort pe conducătorii

tribali. Sunetul amândurora convoca adunarea publică a întregului popor. Un sunet puternic şi continuu din ambele trâmbiţe („sunarea alarmei”) era semnalul către diversele tabere de a se pregăti să înainteze în ordinea prestabilită. Astfel buna coordonare umano-divină a făcut posibilă deplasarea ordonată a unei naţiuni atât de mari prin pustie.

Rătăciri prin pustie

După ce tabăra a rămas la Muntele Sinai timp de aproape un an, israeliţii au înaintat spre nord către pământul făgăduit. După aproape patruzeci de ani ei au ajuns pe malul de răsărit al Iordanului. Comparativ istorisirea călătoriei lor e scurtă (Num. 10: 11 – 22: 1). Ea poate fi evaluată uşor prin intermediul următoarei împărţiri:

I. De la Muntele Sinai la Cades Ordinea înaintării Nemulţumiri şi judecată II. Criza de la Cades

Numeri

— 35

— 14: 45

PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII

Iscoadele şi rapoartele lor13: 1 – 33 Revolta şi judecata14: 1 – 45II. Anii rătăcirii15: 1 – 19: 22 Legi – viitor şi prezent15: 1 – 41 Marea răscoală16: 1 – 50 Confirmarea conducătorilor aleşi 17: 1 – 19: 22IV. De la Cades la Câmpiile Moabului20: 1 – 22: 1 Moartea Măriei20: 1 Păcatul lui Moise şi Aaron20: 2 – 13 Edomul refuză trecerea lui Israel20: 14 – 21 Moartea lui Aaron20: 22 – 29 Israel răzbună înfrângerea suferită din parteacanaaniţilor21: 1 – 3 Şarpele de aramă21: 4 – 9 Călătoria în jurul Moabului21: 10 – 20 înfrângerea lui Sihon şi Og21: 21 – 35 Sosirea în Câmpiile Moabului22: 1 După unsprezece zile Israel a ajuns la Cades în pustiul Paran (Deut. 1: 2). Mărşăluind ca o unitate organizată, tabăra lui Iuda a deschis drumul, urmat de gherşoniţi şi

merariţi, care aveau sarcina transportării cortului. Urma apoi tabăra lui Ruben. îi urmau chehatiţii, care purtau chivotul şi alte lucruri aparţinând cortului. Taberele lui Efraim şi Dan completau procesiunea. Pe lângă călăuzirea divină Moise a cerut ajutorul lui Hobab, 3 a cărui familiarizare cu deşertul îl recomanda în slujba de cercetaş în înaintarea Israelului. E evident că el a acceptat să-i însoţească, întrucât urmaşii lui s-au stabilit mai târziu în Canaan (Judec. 1: 16; 4: 11).

Pe drum israeliţii s-au plâns şi s-au răzvrătit. Fiind încolţit şi încurcat, Moise a apelat la Dumnezeu în rugăciune. Ca răspuns el a fost instruit să selecţioneze şaptezeci de bătrâni pe care Dumnezeu i-a însărcinat să poarte împreună cu Moise responsabilităţile sale. În plus, Dumnezeu a trimis un vânt puternic ce a adus israeliţilor o provizie abundentă de prepeliţe4. Poporul necumpătat şi uşuratic le-a mâncat negătite, astfel încât satisfacerea poftei lor a devenit o plagă ce a cauzat moartea multora. Acest loc a fost numit pe drept cuvânt Kibroth-Hattaava, însemnând „mormintele lăcomiei”.

Nemulţumirea şi gelozia a apărut şi printre conducători. Chiar Aaron şi Maria au pus în discuţie poziţia de conducere a fratelui lor.5 Maria a fost atinsă de lepră. Aaron s-a căit imediat, nemaicontestând niciodată autoritatea fratelui său, iar Maria a fost vindecată prin rugăciunea de mijlocire a lui Moise.

Din pustia Paran, Moise a trimis doisprezece spioni în ţara Canaanului. Când aceştia s-au întors, Israel îşi aşezase tabăra la Cades, la aproximativ 64 km spre sud şi puţin la vest de Beer-şeba. Oamenii au raportat în unanimitate atât despre calitatea foarte bună a pământului cât şi despre puterea şi cruzimea locuitorilor săi. Dar ei nu erau de acord cu planul de cucerire. Zece au declarat că ocupaţia era imposibilă şi au stârnit dorinţa publică de întoarcere imediată în Egipt. Doi – Iosua6 şi Caleb – au

afirmat cu încredere că prin ajutor divin cucerirea era posibilă. Poporul – nevoind să creadă că Dumnezeu care îi izbăvise de curând din Egipt le va da şi posibilitatea de a cuceri şi ocupa pământul făgăduit – a devenit o glotă violentă care amenința să-i omoare cu pietre pe Iosua şi Caleb. În disperare, ei s-au gândit chiar să-şi aleagă un nou conducător. Dumnezeu intenţiona să judece Israelul răzvrătit distrugându-l. Când Moise şi-a dat seama de aceasta, a mijlocit pentru poporul său, obţinând iertarea. Totuşi cele zece iscoade au murit atinşi de o molimă iar tuturor celor de peste douăzeci de ani, cu excepţia lui Iosua şi Caleb, nu li s-a permis să intre în Canaan. Tulburaţi de moartea celor zece iscoade şi de verdictul unei perioade prelungite de rătăcire în pustie, ei şi-au mărturisit păcatul. Faptul că pocăinţa lor nu era sinceră se vede în tentativa lor nedisciplinată de a intra în Palestina imediat. Ei au fost învinşi de amaleciţi şi canaaniţi. În timpul pribegiei prin pustie, a murit o întreagă generaţie de israeliţi (15: 1 – 20: 13). Legile din Num. 15, probabil date curând după anunţarea verdictului de pedepsire, arată contrastul dintre judecata asupra păcatului înfăptuit cu bună ştiinţă şi îndurarea faţă de individul pocăit care a păcătuit din neştiinţă. În plus, instrucţiunile de aducere a jertfelor în Canaan ofereau o speranţă pentru tânăra generaţie, anticipând vieţuirea propriu-zisă în ţara promisă lor. Marea răzvrătire condusă de Core, Datan şi Abiram a cuprins două grupuri rebele, întărite reciproc prin efortul lor de cooperare (Num. 16: 1 – 50). Conducerea eclesiastică de către familia aaronică la care fusese restrânsă preoţia, a fost contestată de Core şi de leviţii care-l sprijineau. Autoritatea politică a lui Moise a fost pusă la îndoială de Datan şi Abiram care aspirau la poziţia lui în virtutea descendenţei lor din Ruben, fiul cel mare al lui Iacov.

Atât Moise cât şi Aaron au fost susţinuţi prin judecată

divină. Pământul s-a deschis înghiţindu-i pe Datan şi Abiram împreună cu familiile lor. Core a dispărut împreună cu ei.7 înainte ca revolta să se fi potolit complet, în tabăra lui Israel pieriseră mai mult de 14.000 de oameni.

După moartea insurgenţilor, Israel a primit un semn miraculos, PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII preîntâmpinând orice dorinţă ulterioară de a contesta autoritatea conducătorilor lor (17: 1 – 11). Dintre douăsprezece toiege, fiecare reprezentând un trib, toiagul lui Levi a produs muguri, flori şi migdale. Confirmând desemnarea divină a lui Moise şi Aaron în slujbele lor, inscripţia numelui lui Aaron pe acest toiag îl destina anume ca preot al lui Israel. Păstrarea toiagului în cort servea ca dovadă permanentă a voii lui Dumnezeu.

Pentru a atenua teama poporului de a se apropia de cort, responsabilităţile preoţilor şi leviţilor au fost reafirmate şi delimitate clar (17: 12 – 18: 32). Preoţia era restrânsă la Aaron şi familia sa. Leviţii erau desemnaţi ca slujitori ai preoţilor. Mijloacele lor de trai erau asigurate prin zeciuiala adusă de popor. Leviţii dădeau în schimb preoţilor o zecime din venitul lor. Din acest motiv leviţii nu au fost incluşi în distribuirea pământului când israeliţii s-au stabilit în Canaan.

Poluarea rezultată din epidemii şi îngroparea atâtor oameni deodată necesita o ceremonie specială de purificare a taberei (19: 1 – 22). Cel care oficia era Eleazar, un fiu al lui Aaron. Acest ritual, care amintea cu solemnitate israeliţilor despre natura morţii (5: 1 – 4) şi asigura protecţia igienică, a fost stabilit ca regulament permanent.

Numeri 20: 1 – 22: 1 rezumă experienţele israeliţilor în călătoria spre Câmpiile Moabului, via Eţion-Gheber şi Elat. Maria a murit înaintea plecării lor din Cades. Când oamenii au avut neînţelegeri cu Moise din cauza lipsei de apă, el a fost instruit să poruncească unei stânci să scoată

apă. Mâniat şi neîncrezător, Moise a lovit stânca iar din ea a izvorât apă din abundenţă dar pentru neascultarea lui, i s-a interzis intrarea în Canaan.

De la Cades Moise a trimis mesageri către împăratul Edomului, cerând permisiunea de a trece prin ţara sa pe Drumul împărătesc. Nu numai că această cerere a fost respinsă, dar armata edomită a fost trimisă să păzească graniţa. Această atitudine neprietenoasă a fost frecvent semnalată de profeţi.8 înainte ca Israel să fi părăsit graniţa edomită, Aaron a murit pe vârful Muntelui Hor. Eleazar a fost îmbrăcat în veşmintele tatălui său şi desemnat ca mare preot în Israel. Înainte de plecare israeliţii au fost atacaţi de un rege canaanit, însă Dumnezeu le-a adus victoria. Locul acesta a fost numit Horma.

Înţelegând că înaintează spre sud în jurul Edomului poporul a devenit nerăbdător, arătându-şi nemulţumirea atât împotriva lui Dumnezeu cât şi împotriva lui Moise. Pedeapsa divină a venit printr-o invazie de şerpi, cauzând moartea a numeroşi israeliţi. Plin de căinţă, poporul s-a întors la

Moise, care le-a adus uşurare prin înălţarea unui şarpe de aramă. Oricine era muşcat, se vindeca privind la acest şarpe. Iisus a folosit incidentul acesta ca simbol al morţii Sale pe cruce, aplicând acelaşi principiu – oricine se va întoarce spre El nu va pieri, ci va avea viaţă veşnică (Ioan 3: 14 – 16).

Israel s-a deplasat spre sud prin Elat şi Eţion-Gheber, înconjurând atât Edomul cât şi Moabul şi înaintând spre nord către valea Arnon. Cele trei relatări date în Numeri (21 şi 33) şi Deuteronom (2) se referă la diferite locuri neidentificabile astăzi. Israelului i s-a interzis să lupte împotriva moabiţilor şi amoniţilor, urmaşii lui Lot. Totuşi când cei doi conducători amoriţi – Sihon regele Hesbonului şi Og regele Basanului – au refuzat trecerea lui Israel ripostând cu armata, israeliţii i-au învins şi le-au ocupat

ţara, la nord de valea Arnon. Aici, pe Câmpiile Moabului recent cucerite de amoriţi, israeliţii şi-au aşezat tabăra.

Instrucţiuni pentru intrarea în Canaan în timp ce-şi avea tabăra la nord-est de Marea Moartă, naţiunea Israelului a primit ultimele istrucţiuni pentru cucerirea şi ocuparea pământului făgăduit. Ocrotirea providenţială a lui Israel, aflat în umbra Moabului, şi pregătirea atentă a poporului în vederea intrării în Canaan, sunt redate în Num. 22 – 36. Diferitele aspecte ale acestei pregătiri pot fi observate în următoarea schiţă:

I. Apărarea poporului ales al lui Dumnezeu

Planul lui Balac de a blestema Israelul

Binecuvântările lui Balaam

Seducţie şi judecată II. Pregătiri de cucerire

Noua generaţie

Probleme de moştenire

Un nou conducător

Sacrificii şi jurăminte

Răzbunare asupra madianiţilor împărţirea Transiordaniei

Retrospectivă a călătoriei lui Israel III. Anticiparea ocupatei

Pământul ce urma a fi cucerit

Conducători desemnaţi pentru distribuirea pământului

— 4

— 25: 18

— 65

— 23

— 54

— 49

— 34: 15

PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII

Cetăţi levitice şi cetăţi de scăpare 35: 1 – 34

Reglementări privitoare la moştenire 46: 1 – 13

Proiectele subtile ale moabiţilor privitoare la poporul ales al lui Dumnezeu erau mai extraordinare decât un război deschis (22: 2 – 25: 18). Cuprins de frică după înfrângerea amoriţilor, regele moabit Balac a elaborat planuri de distrugere a Israelului. În colaborare cu mai marii Madianului, l-a angajat pe profetul Balaam din Mesopotamia pentru a blestema poporul tăbărât dincolo de râul Arnon.

Balaam a refuzat prima invitaţie, fiind prevenit clar să nu meargă şi să nu blesteme Israelul. Totuşi recompensele pentru prorocie erau atât de ademenitoare încât el a cedat apelului repetat al lui Balac. În această misiune, contrară voii clar revelate a lui Dumnezeu, Balaam a avut experienţa zguduitoare de a fi mustrat verbal de măgăriţa sa. Prorocului i s-a reamintit astfel într-un mod deosebit că merge spre Moab pentru a aduce numai mesajul lui Dumnezeu.9

Balaam a declarat cu fidelitate mesajul lui Dumnezeu de patru ori. Pe trei munţi diferiţi Balac şi prinţii lui au pregătit jertfe care să creeze o atmosferă de blestem, însă de fiecare dată profetul a spus cuvinte de binecuvântare. Adânc dezamăgit, regele moabit l-a mustrat şi i-a ordonat să înceteze. Deşi Balac l-a concediat fără a-l răsplăti, Balaam a rostit înainte de plecare o a patra prorocie. În aceasta el a conturat clar victoriile ulterioare ale Israelului faţă de Moab, Edom şi Amalec.10

Balac a avut mai mult succes cu următorul său plan împotriva lui

Israel. În loc de a se întoarce acasă în Mesopotamia, Balaam a rămas cu madianiţii dându-i sfaturi rele lui Balac (31: 16). Moabiţii şi madianiţii i-au urmat sfaturile atrăgând mulţi israeliţi în imoralitate şi idolatrie. Adorându-l pe Baal-Peor prin rituri imorale, participanţii şi-au atras mânia dumnezeiască. Pentru a salva de la judecată un număr mai mare de oameni, conducătorii

israeliţi vinovaţi au fost imediat spânzuraţi. Ţineas, un fiu al lui Eleazar, a arătat un zel deosebit în nimicirea celor ce au determinat acea urgie în care au murit mii de oameni. Urmaşii lui Ţineas au devenit ulterior preoţi în Israel. Porunca de a-i pedepsi pe madianiţi pentru influenţa lor imorală asupra lui Israel, a fost executată sub conducerea lui Moise (31: 1 – 54). Printre conducătorii remarcabili care au avut această soartă se numără şi Balaam fiul lui Beor.

După această criză Moise a luat măsuri spre a-şi pregăti oamenii în vederea cuceririi Canaanului. Recensământul efectuat sub supravegherea lui Eleazar era în parte o evaluare militară a forţei Israelului (26: 1 – 65). Numărul total a fost în realitate mai mic decât cel obţinut cu aproape patruzeci de ani înainte. Iosua a fost desemnat şi consacrat public drept noul conducător (27: 12 – 23). Soluţia dată în problema de moştenire ridicată de fetele lui Telofhad (27: 1 – 11) au indicat voinţa lui Dumnezeu ca pământul făgăduit să fie păstrat în posesiuni mici şi transmis moştenitorilor. De asemenea sunt date instrucţiuni suplimentare privind jertfele curente, sărbătorile şi ţinerea jurămintelor după stabilirea în ţara făgăduinţei (28: 1 – 30: 16).

Văzând că pământul aflat la răsărit de Iordan era un excelent teritoriu pentru păşune, triburile lui Ruben şi Gad au cerut permisiunea lui Moise de a se stabili acolo permanent. El le-a îndeplinit cererea cu ezitare. Pentru a fi sigur că nu se periclitează cucerirea Canaanului prin lipsa de cooperare, el a pretins o garanţie a sprijinului lor. Acest angajament verbal a fost repetat în public de două ori. Pământul Galaadului a fost apoi dat lui Ruben, Gad şi unei jumătăţi din tribul lui Mânase (32: 1 – 42). Moise a pregătit şi o relatare scrisă a călătoriei lui Israel prin pustie (Num. 33: 2). Datorită pregătirii şi experienţei sale pare rezonabil să considerăm că el a păstrat pentru posteritate

înregistrări exacte ale acestei emigrări bogate în evenimente, din Egipt spre Canaan (33: 1 – 49).

Privind în viitor Moise a anticipat nevoile israeliţilor la intrarea în Canaan (33: 50 – 36: 13). El i-a îndemnat să distrugă pe locuitorii idolatri şi să le ocupe pământul. Responsabilitatea împărţirii pământului la cele nouă triburi şi jumătate rămase a fost acordată unor zece conducători tribali, alături de Iosua şi Eleazar. În acest nou grup nu se află niciunul dintre prinţii enumeraţi în Num. 1, sau vreunul din fiii lor. În schimbul pământului, leviţilor le-au fost acordate patruzeci şi opt de cetăţi localizate în tot Canaanul. Cetăţile de refugiu destinate să preîntâmpine declanşarea unor duşmănii sângeroase sunt descrise de Moise. Înainte de moartea sa, el a rezervat în acest scop trei cetăţi la răsărit de Iordan (Deut. 4: 41-43).11 în ultimul capitol din Numeri, Moise tratează problema moştenirii, limitând căsătoria femeilor care moştenesc pământ la membrii aceluiaşi trib.

Retrosprectivă şi perspectivă

Moise era conştient că misiunea lui era aproape încheiată. Deşi nu-i era permisă intrarea în ţara făgăduită, el a dorit ca binecuvântarea lui Dumnezeu să-i însoţească pe israeliţi, care anticipau privilegiul cuceririi şi stăpânirii. Ca un conducător credincios el adresează poporului câteva discursuri, şi-l avertizează să fie sincer faţă de Dumnezeu. Cartea Deuteronomului, constând în principal din aceste cuvântări de despărţire

PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII ale lui Moise, poate fi studiată în cadrul următoarelor subdiviziuni:

I. Istoria şi semnificaţia ei 1: 1 – 4: 43

Rezumat al eşecurilor lui Israel 1: 1 – 3: 29 îndemn la ascultare 4: 1 – 40

Cetăţile de scăpare din Transiordania 4: 41 – 43

II. Legea şi semnificaţia ei 4: 44 – 28: 68

Legământul şi Decalogul 4: 44 – 11: 32

Legi asupra vieţii în Canaan 12: 1 – 26: 19

Bineuvântări şi blesteme 27: 1 – 28: 68

III. Pregătiri finale şi rămas bun 29: 1 – 34: 12

Alegerea lui Israel între binecuvântare şi blestem 29: 1 – 30: 20 împuternicirea lui Iosua 31: 1 – 29

Cântarea şi binecuvântarea lui Moise 31: 30 – 33: 29

Moartea lui Moise 34: 1 – 12

Nimeni nu era mai familiar decât Moise cu recentele experienţe ale lui Israel. Trecuseră patruzeci de ani de când el se împotrivise cu îndrăzneală lui Faraon reuşind să scoată din Egipt poporul ales al lui Dumnezeu. După revelaţia unică a lui Dumnezeu la Muntele Sinai, după ratificarea legământului şi după aproape un an de pregătire a naţiunii, Moise a anticipat că îşi va conduce naţiunea pe pământul Canaanului. În loc de a trece la cucerirea şi ocuparea pământului făgăduit, ei şi-au petrecut timpul în pustie până când generaţia răzvrătită şi necredincioasă a murit. Acum Moise se adresează noii generaţii care e pe punctul de a lua în stăpânire ţara promisă patriarhilor şi urmaşilor acestora.

În prima lui cuvântare publică Moise trece în revistă istoria (1: 6 – 4: 40). Începând cu organizarea taberei şi depărtarea de Muntele Horeb, el le aminteşte că din cauza necredinţei şi răzvrătirii, părinţii lor şi-au pierdut dreptul de a intra în ţara promisă, murind în pustie. De asemenea le-a reamintit de recentele victorii asupra amoriţilor şi de împărţirea teritoriului lor mai multor triburi care au garantat sprijinirea restului israeliţilor în cucerirea ţării de dincolo de Iordan. Cu toate că el însuşi nu avea privilegiul de a-i conduce în continuare, el i-a asigurat că Dumnezeu le va garanta victoria sub conducerea lui Iosua.

Având în vedere cele întâmplate generaţiei anterioare, Moise avertizează poporul să evite repetarea aceleiaşi greşeli. Condiţiile pentru obţinerea bunăvoinţei lui Dumnezeu sunt: ascultarea de lege şi un devotament

din toată inima faţă de Dumnezeu. Dacă nu ascultă şi se conformează obiceiurilor idolatre ale canaaniţilor, israeliţii se pot aştepta să fie luaţi în captivitate.

Moise şi-a început cea de-a doua cuvântare cu o recapitulare a legii (4: 44 şi cont.). El le aminteşte că Dumnezeu a încheiat cu ei un legământ şi că au obligaţia de a respecta legea, dacă sunt dornici să păstreze această legătură. El respectă Decalogul, care e baza unei vieţi acceptabile de către Dumnezeu. Chemaţi să fie un popor separat şi sfânt, ei pot continua să fie astfel numai prin dragostea adevărată faţă de Dumenezu şi prin ascultarea zilnică a voii lui exprimate în revelaţia pe care au avut-o la Muntele Sinai. Moise îi previne şi asupra pericolelor aşecului.

Anticipând stabilirea lor în Canaan, îi instruieşte cu privire la comportarea lor în stat organizat (12: 1 şi cont.). Idolatria trebuie îndepărtată complet, ca şi oamenii idolatri. Ei trebuie să se închine doar lui Dumnezeu în locurile hotărâte de El, şi sunt avertizaţi împotriva închinării alături de locuitorii ţării. Unele legi, cum ar fi restricţia asupra sacrificării animalelor permisă într-un singur loc central (Lev. 17: 3 – 7), sunt acum revizuite şi adaptate noilor condiţii. Pentru a-i îndruma în viaţa lor civilă, socială şi privată, Moise stabileşte reguli şi porunci de încurajare şi călăuzire. El reia pe scurt multe din legile deja date şi elaborează numeroase instrucţiuni ce îi vor ajuta să se conformeze cerinţelor lui Dumnezeu. În tot discursul lui îi îndeamnă la ascultare.

La sfârşit Moise specifică anumite binecuvântări şi blesteme (27: 1 – 30: 20). Prin ascultare Israel va prospera, însă neascultarea îi va aduce blestemul exilului şi robiei din care fusese atât de recent izbăvit. Pentru a le întipări bine în mintea oamenilor, Moise îi instruieşte să citească aceste binecuvântări şi blesteme înaintea întregii adunări când vor intra în Canaan.

Predând lui Iosua conducerea şi preoţilor misiunea de învăţare, el le dă o copie a legii. Nu se afirmă cât de mult cuprindea această copie scrisă. Fiind familiarizat cu istoria schimbătoare a Israelului, el era preocupat fără îndoială de oferirea unor relatări ample privind memorabila ridicare a lui Israel de la sclavie la statut de naţiune. E foarte probabil că el a fost ajutat de scribi.

După reglementările finale privitoare la conducerea în continuare a poporului, Moise îl laudă pe Dumnezeu pentru grija Lui providenţială (32: 1 – 43). El povesteşte naşterea şi copilăria naţiunii. Israeliţii au fost pedepsiţi pentru ingratitudinea şi apostazia lor, dar sunt reabilitaţi prin îndurarea lui Dumnezeu. Dreptatea şi mila lui Dumnezeu, exprimate prin grija plină de dragoste faţă de poporul său ales a predominat. Într-o rostire profetică, prin rugăciune şi laudă, Moise delimitează binecuvântările

PREGĂTIREA FORMĂRII NAŢIUNII pentru fiecare trib în parte (33: 1 – 29). Înainte de-a muri el are privilegiul de a vedea pământul făgăduinţei, de pe Muntele Nebo.

1 într-un studiu recent al obiceiurilor contemporane şi o examinare a listei recensământului din Numeri, G.E. Mendenhall sugerează că „elef, cuvântul ebraic tradus de obicei ca „mie", desemnează o secţiune a unui trib. Conform acestei teorii, Israel avea aproape 600 de unităţi, având o armată de aproximativ 5500 de oameni. Conf. George E. Mendenhall, „The Census Lists of Numbers 1 and 26", „Journal of Biblical Literature", LXXVII, (martie 1958), 52 – 66.

2 Un străin („stranger", n.trad.), într-un înţeles contrastând cu acela de rezident temporar (cunoscut ca „foreigner"), era un om care şi-a părăsit propriul popor, urmărind stabilirea permanentă într-unalt grup de oameni (Ex. 12: 19; 20: 10; Deut. 5: 14; 10: 18; 14: 29; 23: 8). Copf. Ludwig Kohler, „A Dictionary of the Hebrew Old

Testament in English and German" (Grand Rapids: Eerdmens, 1951), vol. I, pag. 192.

3 Cuvântul ebraic „hothen", redat de obicei prin „socru" poate fi aplicat şi cumnatului. Lucrul acesta s-ar fi putut aplica numai după ce Ietro (Revel) a murit şi Hobab a devenit conducătorul familiei. Conf. A. MacRae, „Numbers", în „The New Bible Commentary" (Londra, 1953), pag. 175.

4 Aceste prepeliţe, un gen de potârnichi, migrează de două ori pe an şi uneori sunt prinse în mare cantităţi pe coastele sau insulele Mediteranei.

5 Această opoziţie era mascată de dezaprobarea faţă de căsătoria lui. Nu e probabil ca plângerea să fi fost împotriva Seforei, cu care Moise se căsătorise cu mai mult de patruzeci de ani în urmă. Probabil Sefora murise – moartea ei nu este amintită în Biblie – şi Moise se căsătorise cu o femeie etiopiana.

6 În enumerarea spionilor e menţionat „Iosua", cu primul nume „Hosea". Conf. Num. 13: 8, 16; Deut. 32: 44. Iosua se distinsese deja în calitate de conducător militar (Ex. 17) şi slujitor al lui Moise (Num. 11: 28).

7 Deosebirea dintre atitudinile celor două grupuri poate explica faptul că familia lui Core nu a pierit împreună cu el. Descendenţii lui ocupă un loc de onoare în vremurile ce au urmat. Samuel urmează probabil imediat după Moise ca mare preot. Hernan, un nepot al lui Samuel, era un cântăreţ renumit în vremea domniei lui David. Un număr de psalmi sunt desemnaţi „pentru fiii lui Core".

8 Conf. îs. 34: 1 – 17; Ieremia 49: 7 – 22; Ezec. 25: 12 – 14; 35: 1 – 15.

9 MacRae, op. cit. pag. 188, sugerează că Balac a pregătit un praznic pentru a sărbători sosirea lui Balaam, Num. 22: 40. Cuvânt ebraic „Zabah", tradus prin „jertfit" în A.V. („offered", n.trad.) şi „sacrificat" în AS V şi RSV („sacrificed", n. trad), e mai bine redat prin „omorât"

(„killed”), ca în Deut. 12: 15, 21; I Sam. 28: 24; II Cron. 18: 2, şi Ezec. 34: 3, sau „ucis” („slew”), ca în I Regi 1: 9, 19, 25; 19: 21; şi II Regi 23: 20.

10 Agag din 24: 7 era probabil un nume general pentru regii amaleciţi, similar cu Faraon pentru conducătorul egiptean.

11 Num. 35: 9 – 34 constituie descrierea cea mai completă a cetăţilor de scăpare; în Deut. 19: 1 – 13 sunt date informaţii suplimentare. Iosua a desemnat trei cetăţi la vest de Iordan în acest scop (Iosua 20: 1 – 9).

Schiţa III – STABILIREA LUI ISRAEL ÎN CANAAN

Egipt*Canaanălte naţiuni1417 Amen-hotep III1406 Iosua conducătorv. U L1.111 e împărţircăvansarea hitită dinspre nordultimele zilea neutralizat influenţa1376 Mai marii (bătrânii) lui Israelegipteană1379 Amen-hotep IV1366 Asuprirea136 bluşan-Rişeataim în Akh-en-Atonmesopotamiană Mesopotamia1361 Tut-ankh-Amon13580 tniel-eliberarea şi 13581348 Harmhabodihnă timp de 40 de ani1318 Seti I-expediţie1318 Asuprirea de către Moabeglon, rege al Moabului de pedepsire în 1301 Ehud-eliberarea şi pace Palestinatimp de optzeci de ani1304 – 1237 Ramses II1286 Bătălia de la Cades Mer-ne-Ptah şi 1221 Asuprirea canaanită1280 Pactul de neagresiune1200 alţii Ramses III-XI1201 Debora şi Bar aceliberare şi pace 40 de ani1221 hitito-egiptean Regatul canaanit (Haţor) – Regele Iabin1161 Asuprirea madianită1161 Madianiţii asupresc1154 Ghedeon-eliberarelsraelul; ocupă valeaşi pace timp de 40 de ani1128 Izreel înaintare amonită si1114 Abimelec-rege timp deâasuprire la est de Iordantrei ani1111 – 1105 Ieftа-domnie de bani punând capăt asupririi1105 Asuprire de către filisteni-Samson judecător în 1100 Tiglath-pileser făceastă perioadă timp de in Asiria1085 Dinastia 21 aproximativ douăzeci de ani1066 (?) Eli1046 (?) Samuel Dinastia 221026 (?) Saul 1011 David1000 Ashur-rabi II în

Asiria945 Shişak971 Solomon969 – 936 Hiram în Fenicia931 Dezbinarea împărăţiei*Pentru datele revăzute asupra conducătorilor egipteni, a se vedea articolul „Chronoly” alcătuit de ywilliam Christopher Hayes pentru „Cambridge Ancient History”, ed. revăzută, vol. I, cap. VI. Aceasta a fost publicată de Syndies de la Cambridge University Press în 1964, ca Sinopsis al Volumului I, Capitolul VI. Conf. şi articolului „The Material from Western Asia and the Chronology of the Nineteenth Dynasty” de M.B. Rowton în „Journal of Ne-ar Eastern Studies”, Voi. 25, Nr. 4, 1966, pag. 240 – 258

CAPITOLUL VI Ocuparea Canaanului

Ziua mult aşteptată a sosit. Odată cu moartea lui Moise, Iosua a fost însărcinat să conducă naţiunea lui Israel la cucerirea Palestinei. Trecuseră secole de când li se promisese patriarhilor că urmaşii lor vor moşteni pământul Canaanului. În acest timp fiecare generaţie care se succeda în populaţia Palestinei fusese influenţată de diferite popoare ale Cornului de Aur. Din timp în timp acestea traversau Canaanul, motivate de interese economice şi militare.

Memoriile Canaanului în zilele de glorie ale succesului militar, puternica Dinastie a Douăsprezecea (2000 – 1780 î.e.n.) a extins pentru o scurtă vreme controlul egiptean în Palestina, ajungând spre nord până la Eufrat. În decadele următoare nu numai că puterea Egiptului a căzut, dar el a fost ocupat de puternicii hyksoşi, care stăpâneau de la Avans până în Deltă. Cu puţin înainte de 1550 stăpânirea uzurpatorilor hyksoşi în ţara Nilului a luat sfârşit.

Regatul hitit îşi are începuturile în Asia Mică încă din secolul nouăsprezece î.e.n. Numiţi în Vechiul Testament „copiii lui Het”, hitiţii sunt menţionaţi frecvent ca ocupanţi ai Canaanului. Prin 1600 puterea lor în Asia Mică a crescut într-atâta, încât şi-au extins domeniul în Siria, iar prin

1550 î.e.n. au distrus chiar Babilonul, aflat pe Eufrat. În secolul următor expansiunea hitită a fost oprită de două regate în ascensiune.

Pe vremea când poporul hyksos invada Egiptul iar Babilonia înflorea sub Dinastia întâi cel mai bine reprezentată de Hammurapi, în regiunea muntoasă a Mediei se ridica noul regat Mitanni. Acest indo-iranieni erau formaţi din două grupuri: clasa comună, cunoscută ca hurrieni, şi nobilimea sau clasa conducătoare, numită arieni. Venind de pe teritoriul aflat la răsărit de Haran, aceşti oameni mitanni şi-au extins continuu regatul spre vest, astfel că pe la 1500 î.e.n. au ajuns la Marea Mediterană. Principalul sport al poporului arian îl constituiau cursele de cai. La începutul acestui secol au fost descoperite tratate cu subiectul creşterii şi antrenării cailor, la Boghazkoy, unde fuseseră păstrate de hitiţi care au cucerit poporul Mitanni. Prin anul 1500 î.e.n., puterea mitannilor a oprit avansarea hitită pentru aproximativ un secol.

Armatele egiptene treceau frecvent prin Canaan pentru a se confrunta cu puterea mitannianã. Thut-mose III a organizat şaptesprezece sau optsprezece campanii în regiunile Siriei şi mai departe. În timpul primelor încercări de cucerire a Asiei, o confederaţie siriană sprijinită de regele din Cades (localizat pe Râul Orontes) a ţinut piept înaintării egiptene. E foarte probabil că teritoriul Siriei – o ţară cu oraşe prospere, câmpii fertile, bogăţii minerale şi alte resurse naturale, şi cu drumuri comerciale vitale care legau văile înfloritoare ale Nilului şi Eufratului – s-a aflat sub dominaţia Mitanni. După înfrângerea Siriei la Meghido, controlul egiptean s-a extins în Siria. Pentru scurt timp Mitanni au părut să utilizeze Cadesul ca stat tampon, însă ulterior Thut-mose III şi-a trecut armatele peste Eufrat şi a pus temporar capăt dominaţiei Mitanni în Siria. La moartea lui Thut-mose, virtual întreaga Sirie se

afla sub stăpânirea egipteană.

Fricţiunile au continuat între Egipt şi Mitanni în timpul domniei lui Amen-hotep II (1450 – 1425) şi Thut-mose IV (1425 – 1417), astfel că Siria a oscilat în ceea ce privea vasalitatea ei. Deşi regele din Mitanni, Saushshatar şi-a extins puterea spre răsărit până la Ashur şi dincolo de Râul Tigru, fiul său Artatama pare să fi fost supus presiunii hitite. Această ameninţare l-ar fi putut determina pe Artatama I s-a încheie o înţelegere de pace cu Thut-mose IV. Conform clauzelor acestei politici, prinţese mitanniene s-au căsătorit cu Faraon în decursul a trei domnii succesive. În această perioadă Damascul se afla sub administraţia egipteană. Scrisorile Amarna (per. 1400 î.e.n.) reflectă condiţiile din Siria, indicând faptul că între familiile regale din Mitanni şi Egipt existau relaţii diplomatice şi fraterne.

Puterea hitită a crescut curând, contestând controlul mitanno-egiptean asupra Cornului de Aur. Sub Regele Shuppiluliume (per. 1380 – 1346), hitiţii au trecut Eufratul ajungând la Washshukkanni şi reducând Mitanni la un stat tampon între regatul hitit şi imperiul asirian în ascensiune din Valea Tigrului. Aceasta a eliminat desigur Mitanni ca factor politic în Palestina. Deşi regatul Mitanni a fost absorbit complet de asirieni (per. 1250 î.e.n.), currienii, cunoscuţi în Vechiul Testament ca horiţi, se aflau în Canaan la pătrunderea israeliţilor. E posibil ca heviţii să fi fost şi ei de

OCUPAREA CANAANULUI 10 f origine mitannianã.

După înlăturarea ameninţării mitanniene, hitiţii şi-au îndreptat atenţia spre sud. Timp de aproximativ un secol, hitiţii avându-şi capitala la Boghazkoy şi egiptenii au rivalizat în controlul frontierei oscilante a Siriei. În această perioadă Cades a devenit centrul unui regat amorit renăscut. E foarte probabil ca aceasta să fi adoptat o politică avantajoasă de menţinere a prieteniei cu puterea

cea mai mare.

Când Ramses II (1304 – 1237 î.e.n.) a urmat la tron, egiptenii şi-au reînnoit eforturile de a-i îndepărta pe hitiţi din nordul Palestinei, pentru a-şi recâştiga posesiunile din Asia. Regele hitit Muthwatalli era bine apărat în cetatea Cades şi sprijinit de armate din oraşe siriene cât şi din Carchemis, Ugarit şi alte oraşe din această zonă. Ramses şi-a extins frontiera până la Beirut în detrimentul fenicienilor şi apoi a înaintat de-a lungul lui Orontes până la Cades, confruntându-se cu un inamic care i-a angajat în război pe egipteni timp de aproape două decade. Această bătălie de la Cades din 1286 î.e.n. nu a fost nicidecum decisivă pentru egipteni. După numeroase alte cuceriri de cetăţi în Canaan şi Siria, Ramses II şi regele hitit Hattusil au încheiat un tratat în 1280 î.e.n. – un renumit pact de neagresiune din istorie. Au fost găsite copii ale acestei faimoase înţelegeri în Babilon, Boghazkoy şi Egipt. Deşi în tratat nu sunt menţionate frontiere efective, e foarte probabil că statul amorit constituia o influenţă neutralizantă între egipteni şi hitiţi.

În zilele lui Merneptah, invadatori dinspre nord cunoscuţi drept arieni au distrus imperiul Hitit şi i-au slăbit pe amoriţi distrugând Cades-ul şi alte fortăreţe. Deşi regatul hitit s-a dezintegrat, hitiţii sunt menţionaţi frecvent în Vechiul Testament. Ramses III i-a respins pe aceşti invadatori dinspre nord într-o mare bătălie pe uscat şi pe mare, unificând încă odată Palestina sub controlul egiptean. După Ramses III puterea egipteană a scăzut, permiţând infiltrarea arameilor în zona Siriei care a devenit cam cu două secole mai târziu o puternică naţiune.

Locuitorii Canaanului nu erau organizaţi în unităţi politice puternice. Factorii geografici cât şi presiunea naţiunilor înconjurătoare din Cornul de Aur, care au folosit Canaanul ca teritoriu tampon, explică faptul că niciodată canaaniţii nu au format un imperiu unit, puternic.

Numeroase cetăţi controlau cât de mult teritoriu era posibil, oraşul fiind bine întărit pentru a rezista eventualelor atacuri duşmane. Când Canaanul era străbătut de armate, aceste oraşe evitau dese ori atacul plătind tribut. Totuşi când anumite popoare veneau să ocupe pământul, cum a făcut Israel sub conducerea lui Iosua, cetăţile alcătuiau ligi, unindu-se pentru a se opune invadatorului. Lucrul acesta e bine ilustrat în cartea lui Iosua.

Localizarea Palestinei în Cornul de Aur şi însăşi configuraţia geografică a ţării, au afectat adesea dezvoltarea ei culturală şi politică. Pe câmpiile aluvionare ale Tigrului şi Eufratului, ca şi în Valea Nilului, numeroase regate-cetăţi şi mici principalităţi ori districte s-au unit nu odată într-o mare naţiune. Aceasta nu s-a realizat atât de uşor în Siria-Palestina, întrucât topografia nu favoriza amalgamarea. Drept rezultat Canaanul avea o mai mică rezistenţă, deoarece niciunul din regatele-cetăţi nu aveau aceeaşi forţă ca invadatorii veniţi din regatele mai puternice de pe Nil sau Eufrat. În acelaşi timp, Canaanul era premiul râvnit de aceste naţiuni mai puternice. Fiind localizat între două mari centre ale civilizaţiei, Canaanul cu valea sa fertilă era adeseori invadat de puterile mai mari. Micile regate insuficient de puternice pentru a rezista invadatorilor ar fi putut pe moment găsi avantajos să se umilească plătind tribut unui regat cum era Egiptul. Însă de multe ori, când invadatorul se retrăgea, „darurile „erau suspendate. Deşi aceste regate-cetăţi erau cucerite uşor, era dificil ca cei victorioşi să le menţină în stăpânire permanentă.

Religia Canaanului era politeistă.1 Primul dintre zeităţile canaanite era considerat El. Asemănat unui bivol într-o turmă de vaci, era numit de oameni „bivolul tată” şi considerat drept creator. Aşeza era soţia lui El. În vremea lui Ilie, Izabela a susţinut patru sute de proroci ai lui Aşeza

(I Regi 18: 19). Regele Mânase i-a aşezat chipul în templu (II Regi 21: 7). Principalul dintre cei şaptezeci de zei şi zeiţe consideraţi vlăstarele lui El şi Aşeza era Hadad, cunoscut mai mult ca „Baal”, însemnând „Domn”. Ca rege al zeilor, el controla cerul şi pământul. Ca zeu al ploii şi al furtunii, răspundea de vegetaţie şi fertilitate. Anath, zeiţa care iubea războiul, era atât sora cât şi soţia lui. Astoreth sau Astarteea, zeiţa luceafărului de seară, era adorată în secolul al nouălea ca soţie a lui Baal. Principalul duşman al lui Baal era Moţ, zeul morţii. Zeul mării, Yomm a fost înfrânt de Baal. Aceştia şi mulţi alţii deschid lista panteonului canaanit.

Întrucât zeii canaaniţilor nu aveau caracter moral, nu e surprinzător că moralitatea poporului era extrem de scăzută. Brutalitatea şi imoralitatea din povestirile despre aceşti zei sunt cu mult mai rele decât orice manifestare a lor în Orientul Apropiat. Întrucât aceste caracteristici se reflectau în societatea canaanită, canaaniţii din vremea lui Iosua practicau riturile şi ceremoniile lor asociate religiei, sacrificarea copiilor, prostituţia sacră şi adorarea şarpelui. Desigur că civilizaţia lor a degenerat sub această influenţă coruptă.

Scripturile atestă această condiţie sordită prin numeroase interdicţii

OCUPAREA CANAANULUI date israeliţilor ca avertismente.2 Această influenţă religioasă degradantă era deja vizibilă pe vremea lui Avraam (Gen. 15: 16; 19: 5). Cu secole mai târziu, Moise a însărcinat solemn pe poporul său să-i distrugă pe canaaniţi – nu numai să-i pedepsească pentru fărădelegile lor, ci să prevină contaminarea poporului ales al lui Dumnezeu (Lev. 18: 24 – 28; 20 – 23; Deut. 12: 31; 20: 17 – 18).

Era cuceririi

Experienţa şi instruirea l-au pregătit pe Iosua pentru sarcina dificilă de a cuceri Canaanul. El a condus armata

israelită spre biruinţă în bătălia de la Refidim împotriva lui Amalec (Ex. 17: 8 – 16). Ca spion a dobândit cunoştinţe de primă mână asupra condiţiilor existente în Palestina (Num. 13 – 14). Sub supravegherea lui Moise, Iosua a fost antrenat în funcţia de conducere şi pregătit pentru a dirija cucerirea şi ocuparea pământului făgăduit.

După cum se observă în relatarea şederii în pustie, datele privind activitatea lui Iosua sunt incomplete. Nu este menţionată cucerirea zonei Sihemului dintre Muntele Ebal şi Muntele Garizim, dar aici a adunat Iosua întregul Israel ca să asculte citirea legii lui Moise (Iosua 8: 30 – 35). Este foarte probabil ca multe alte zone locale să fi fost cucerite şi ocupate, deşi nu sunt menţionate în Iosua. În timpul vieţii lui Iosua pământul Canaanului a fost luat în stăpânire de israeliţi, dar în niciun caz nu au fost alungaţi toţi locuitorii ţării. Astfel, Cartea lui Iosua trebuie considerată doar ca relatare parţială a activităţii lui Iosua. Ea se pretează următoarei împărţiri:

I. Intrarea în Canaan
Iosua preia conducerea
Doi spioni trimişi la Ierihon
Trecerea Iordanului
Pietre de aducere aminte II. Înfrângerea forţelor potrivnice
Pregătirea cuceririi
Campania centrală – Ierihon şi Ai
Campania de sud – liga amorită
Campania de nord – liga canaanită
Bilanţul cuceririi III. împărţirea Canaanului
Planul de împărţire
— 18
— 17
— 12: 24
— 8: 35
— 15

— 24: 33

Repartizarea de triburi 15: 1 – 19: 51

Cetăţi de scăpare şi cetăţi levitice 20: 1 – 21: 45

Cuvântarea de rămas bun şi moartea lui Iosua 22: 1 – 24: 33

Nu se precizează perioada de timp alocată cuceririi şi împărţirii

Canaanului. Presupunând că Iosua avea vârsta lui Caleb, evenimentele înregistrate în Cartea lui Iosua au avut loc de-a lungul unei perioade cuprinse între douăzeci şi cinci şi treizeci de ani.3

Intrarea în Canaan

Preluând conducerea lui Israel, Iosua a fost asigurat de sprijinul deplin al forţei armate ale triburilor lui Ruben, Gad şi Mânase, care s-au stabilit la răsărit de Iordan în moştenirea alocată lor înainte de moarte lui Moise. Pare rezonabil să presupunem că angajamentul de sprijinire din Iosua 1: 16 – 18 este răspunsul întregii naţiuni a Israelului când Iosua a dat ordinul de pregătire pentru trecerea Iordanului. Două iscoade au fost apoi trimise la Ierihon să cerceteze terenul. De la Rahav, care i-a ascuns, s-a aflat că locuitorii Canaanului erau conştienţi de Dumnezeul lui Israel, care intervenise pentru ei, prin mijloace supranaturale. După ce au reuşit cu greu să scape, cei doi bărbaţi s-au întors asigurându-i pe Iosua şi pe Israel că Domnul a pregătit calea pentru o luptă victorioasă (Iosua 2: 1 – 24).

Drept confirmare vizibilă a promisiunii că Dumnezeu va fi cu Iosua după cum fusese şi cu Moise, şi ca asigurare suplimentară asupra victoriei în Palestina, Dumnezeu le-a pregătit o trecere miraculoasă a Iordanului. Aceasta a constituit o bază rezonabilă pentru ca fiecare israelit să-şi dovedească credinţa în Dumnezeu (Iosua 3: 7 – 13). Israeliţii au trecut Iordanul pe uscat alături de preoţii care purtau chivotul, arătând drumul şi stând în mijlocul

Iordanului.

În relatare nu se fac referiri la modul cum au fost oprite apele pentru a face posibilă această trecere. Câteva lucruri afirmate sunt totuşi demne de luat în considerare. Locul traversării este identificat prin „în faţa Ierihonului” (Iosua 3: 16), ceea ce ar însemna la aproximativ 8 km nord de Marea Moartă. Apele au fost întrerupte sau oprite la Adam, identificat astăzi cu ed Damieh, localizat la 32 km de Marea Moartă sau la aproximativ 24 km de locul pe unde Israelul a traversat de fapt râul. Iordanul era un curs de 322 km pe o distanţă de 96, 5 km între Marea Galileei şi Marea Moartă, diferenţa de nivel fiind de 183 metri. La Adam, deasupra malului atârnă ameninţător stânci de calcar. Nu mai demult de 1927 o parte dintr-o stâncă înaltă de 46 metri a căzut în Iordan, blocând apa timp de douăzeci şi una de ore şi jumătate. Nu se afirmă dacă Dumnezeu a

OCUPAREA CANAANULUI făcut să se întâmple tocmai lucrul acesta când Israel a trecut râul. Dar întrucât cu alte ocazii Dumnezeu a folosit mijloace naturale pentru a-şi împlini voinţa (Ex. 14: 21), există posibilitatea ca un cutremur să fi fost mijlocul de a determina stăvilirea apelor Iordanului în acea vreme.

S-au luat măsuri ca Israel să nu uite acest mare eveniment. În acest scop au fost ridicate două monumente comemorative. Sub supravegherea lui Iosua, douăsprezece pietre au fost aşezate una peste alta spre a marca locul unde preoţii au stat cu chivotul mărturiei în mijlocul Iordanului în timp ce poporul traversa râul, Iosua 4: 9. La Ghilgal a fost ridicată o a doua movilă, Iosua 4: 3, 8 şi 20. Doisprezece bărbaţi reprezentând triburile lui Israel au dus la Ghilgal douăsprezece pietre pentru acest monument care a amintit generaţiilor următoare de calea miraculoasă creată israeliţilor pentru a trece Iordanul. În felul acesta, actele grandioase ale lui Dumnezeu urmau să fie ţinute

minte de israeliţi pentru anii ce aveau să vină.

Cucerirea

Aflându-se cu tabăra la Ghilgal, Israel a fost pregătit în mod realist pentru a locui în Canaan ca popor ales a lui Dumnezeu. În decurs de patruzeci de ani, timp în care generaţia necredincioasă a murit în pustie, circumciziunea a fost practicată ca semn al legământului (Gen 17: 1 – 27). Prin acest ritual însoţit de suferinţă, noii generaţii i s-a amintit de legământul şi de promisiunea lui Dumnezeu de a-i aduce în ţara „unde curge lapte şi miere”. Intrarea în ţară a fost de asemeni marcată prin sărbătorirea Paştelui şi încetarea aprovizionării cu mană. De acum înainte poporul răscumpărat va mânca din roadele ţării.

Însuşi Iosua a fost pregătit pentru cucerirea printr-o experienţă similară celei avute de Moise când Dumnezeu l-a chemat (Ex. 3). Printr-o teofanie Dumnezeu i-a împărtăşit lui Iosua conştiinţa faptului că ocuparea ţării nu depindea numai de el, ci el era însărcinat şi înzestrat cu putere prin hotărâre divină. Deşi se afla în fruntea lui Israel, Iosua nu era decât un slujitor subordonat comandantului oştirii Domnului (Iosua 5: 13 – 15).

Cucerirea Ierihonului a constituit un exemplu de izbândă. Israel nu a atacat oraşul conform strategiei militare obişnuite ci a urmat instrucţiunile Domnului. Timp de şase zile israeliţii au mărşăluit în jurul oraşului o dată pe zi. În a şaptea zi, când au înconjurat cetatea de şapte ori, zidurile acesteia s-au prăbuşit iar ei au putut intra şi pune stăpânire pe cetate. Dar israeliţilor nu li s-a permis să-şi însuşească nimic din pradă pentru ei înşişi. Lucrurile ce nu au fost distruse – obiectele metalice – au fost depuse în tezaurul Domnului. Cu excepţia lui Rahav şi a casei tatălui ei, locuitorii Ierihonului

Haţor r

Muntele Carmel

Muntele Garizim

Gaza
Betel „Ai
Ierihon Aialon Ghibea
Bet-şemeş *
Libna Iarmui

Lachis Eglon
Hebron

Debir

Beer-şeba
CUCERIREA CANAANULUI cca. 1400 – 1300 î.e.n.
REGATUL SIHON
Râul Arnon
EDOM
OCUPAREA CANAANULUI au fost nimiciţi.

Cucerirea miraculoasă a Ierihonului a reprezentat pentru Israeliţi o demonstraţie convingătoare a faptului că duşmanii lor pot fi înfrânţi. Următorul obiectiv al cuceririi a fost Ai. Urmând sfatul detaşamentului de recunoaştere Iosua a trimis o armată de trei mii de oameni, care a suferit o grea înfrângere. Cercetarea prin rugăciune de către Iosua şi mai marii lui Israel a scos la iveală faptul că Acân păcătuise cu ocazia cuceririi Ierihonului însuşindu-şi pentru sine o manta atrăgătoare de origine mesopotamiană plus argint şi aur. Pentru actul său deliberat de sfidare a poruncii de a dedica Domnului toată prada de război, Acân şi familia lui au fost ucişi cu pietre în valea Acor.

Sigur de succes, Iosua şi-a reînnoit planurile de a cuceri Ai. Spre deosebire de modul în care procedase în cazul Ierihonului, israeliţii urmau acum să ia în stăpânire vitele şi alte prăzi de război.

Forţele inamice au fost atrase la loc deschis, astfel încât cei treizeci de mii de bărbaţi care staţionau noaptea în afara cetăţii au putut ataca Ai din spate, dându-i foc. Apărătorii au fost nimiciţi, regele lor a fost spânzurat, iar locul a devenit un morman de moloz.

Wright identifică localizarea lui Ai cu et Teii, aflat la 24 km sud-est de Betel. Excavaţiile din acest loc arată că el Teii era o fortăreaţă canaanită înfloritoare prin 3300 – 2400 î.e.n. Ulterior a fost distrus şi lăsat în ruine până în aprox. 1.000 î.e.n. Totuşi în această perioadă Betel era o cetate înfloritoare, iar conform lui Albright care a făcut săpături acolo în 1934, cetatea a fost distrusă în secolul treisprezece. Întrucât în Cartea lui Iosua nu se afirmă nimic despre distrugerea ei, Wright sugerează trei explicaţii posibile: (1) povestirea despre Ai e o invenţie mai târzie care explică existenţa ruinelor; (2) oamenii din Betel foloseau Ai ca avanpost militar; (3) teoria lui Albright conform căreia istoria cuceririi Betelului a fost pusă mai târziu pe seama cetăţii Ai. Wright sprijină ultima teorie, luând în considerare data târzie a exodului şi cuceririi.

Alţii nu sunt atât de siguri în privinţa identificării lui et Teii cu Ai. Părintele H. Vincent sugerează că locuitorii din Ai aveau acolo doar un mic avanpost militar, astfel că nimic nu rămâne astăzi spre a furniza dovezi arheologice referitoare la existenţa acestuia în vremea lui Iosua. Unger formulează posibilitatea că locul real al lui Ai poate fi identificat şi în apropierea Betelului.

Deşi nu se afirmă nimic precis despre cucerirea Betelului, acest oraş, care de la intrarea lui Avraam în Canaan apare atât de proeminent în vremea Vechiului Testament, este menţionat în Iosua 8: 9, 12 şi 17. O deducţie rezonabilă este că locuitorii Betelului au fost implicaţi în această bătălie de la Ai. Nu se face nicio afirmaţie asupra distrugerii lui, dar regele din Betel este enumerat printre victime (Iosua 12: 16). Spionii trimişi la

Ai au fost de părere că Ai nu era o cetate foarte mare (Iosua 7: 3). Mai târziu, când Israel a atacat a doua oară, poporul din Ai ca şi locuitorii Betelului şi-au părăsit cetăţile pentru a urmări inamicul (Iosua 8: 17). Este probabil ca numai Ai să fii fost distrus atunci, şi Betelul să fi fost ocupat fără distrugere. Conflagraţia din secolul treisprezece poate fi identificată cu informaţia din Judec. 1: 22 – 26, ulterioară vremii lui Iosua.

În urma acestei mari victorii israeliţii au ridicat un altar pe Muntele Ebal pentru a-şi prezenta jertfele lor Domnului, conform poruncii lui Moise. Aici Iosua a făcut o copie a legii lui Moise. Israel fiind împărţit astfel încât o jumătate a poporului stătea în faţa Muntelui Ebal iar cealaltă jumătate în faţa Muntelui Garizim în jurul chivotului, legea lui Moise a fost citită norodului (Iosua 8: 30 – 35). Astfel, când erau pe punctul de a ocupa pământul făgăduit, israeliţilor le-au fost amintite în mod solemn responsabilităţile lor, pentru a nu se îndepărta de la calea pe care îi aşezase Dumnezeu.

Când vestea cuceririi cetăţilor Ierihon şi Ai s-a răspândit în Canaan, poporul din diferite localităţi a organizat lupta de rezistenţă împotriva ocupaţiei israeliene (Iosua 9: 1 – 2). Locuitorii din Gabaon, un oraş situat la 13 km nord de Ierusalim, au elaborat cu viclenie un plan înşelător. Simulând prin hainele uzate şi hrana alterată că sunt dintr-o ţară îndepărtată, ei au venit în tabăra israelită aflată la Ghilgal arătându-şi frica faţă de Dumnezeul lui Israel, şi acceptând să-l slujească dacă Iosua va încheia cu ei un legământ. Pentru că nu au cerut călăuzirea divină, conducătorii Israelului au fost înşelaţi şi au negociat un tratat de pace cu gabaoniţii. După trei zile s-a descoperit că Gabaon şi cele trei sate dependente se aflau în apropiere. Deşi israeliţii au cârtit împotriva conducătorului lor, tratatul nu a fost încălcat. În schimb gabaoniţii au trebuit să răspundă de aprovizionarea cu lemne şi apă a

taberei israelite.

Gabaon era una din marile cetăţi ale Palestinei. Când a capitulat înaintea lui Israel, împăratul Ierusalimului s-a alarmat foarte tare. Răspunzând apelului său, alţi regi amoriţi din Hebron, Iarmut, Lachis şi Eglon au format cu el o coaliţie în vederea atacării cetăţii Gabaon. În virtutea alianţei încheiate cu Israel, cetatea asediată a trimis imediat mesageri pentru a cere ajutor. După ce a mers toată noaptea plecând de la Ghilgal, Iosua a apărut pe neaşteptate la Gabaon, unde a învins şi a alungat inamicul prin trecătoarea Bet-Horon (cunoscută şi drept valea

Aialon), până la Azeca şi Macheda.

Ajutorul supranatural în această bătălie a avut ca rezultat victorie zdrobitoare de partea israeliţilor. Pe lângă elementul de surpriză şi panică din tabăra inamică, grindina a produs amoriţilor un mai mare dezastru decât luptătorii lui Israel (Iosua 10: 11). În continuare israeliţii au avut la dispoziţie o zi lungă pentru urmărirea inamicului. Ambiguitatea limbajului lui Iosua referitor la această zi lungă a dat naştere la diferite interpretări. A fost acesta un limbaj poetic? A cerut Iosua mai mult soare, sau dimpotrivă, a cerut el să nu mai fie apăsat de căldura zilei? Dacă acesta este limbajul poetic, atunci el reprezintă doar un apel al lui Iosua pentru ajutor şi putere. Ca rezultat israeliţii au căpătat atâta vigoare încât ceea ce se putea face într-o zi, ei au realizat într-o jumătate de zi. Acceptat ca o prelungire a luminii, acesta a fost un miracol prin care soarele sau luna şi Pământul au fost oprite.4 Dacă soarele şi luna şi-au păstrat traiectoria obişnuită, putea fi vorba de un miracol de refracţie sau de un miraj creat pe cale supranaturală prin care s-a prelungit lumina zilei, astfel încât soarele şi luna au părut că nu şi-au mai urmat traiectoria obişnuită. Lucrul acesta i-a dat lui Israel mai mult timp pentru a urmării inamicul. Apelul lui Iosua

pentru ajutor dumnezeiesc ar fi putut fi o cerere de atenuare a căldurii arzătoare a soarelui, poruncind soarelui să fie liniştit sau fără glas, adică să nu mai strălucească. Ca răspuns, Dumnezeu a trimis o furtună cu grindină care a adus şi potolirea căldurii solare şi pierderi inamicului. Soldaţii înviorați au parcurs calea de o zi de la Gabaon la Macheda reprezentând 48 de km numai într-o jumătate de zi, 5 iar la jumătatea zilei le-a părut că trecuse o zi întreagă. Deşi relatarea lui Iosua nu ne dă detalii asupra modului cum s-au întâmplat aceste lucruri, e evident că Dumnezeu a intervenit în favoarea lui Israel, liga amorită fiind complet înfrântă.

La Macheda cei cinci împăraţi amoriţi au fost încercuiţi într-o peşteră şi executaţi ulterior de Iosua. Odată cu cucerirea Machedei şi Libnei, dintre care ultima se afla la intrarea văii Elah unde David l-a învins mai târziu pe Goliat, împăraţii acestor două cetăţi au fost şi ei ucişi. Iosua a asaltat apoi cetatea bine fortificată a Lachişului (modernul Teii ed-Duweir), iar în a doua zi a asediului a doborât această fortăreaţă. Când împăratul Ghezerului a încercat să elibereze Lachişul, a pierit şi el cu armata sa; totuşi nu se menţionează nimic despre cucerirea Ghezerului. Apoi Israelul şi-a continuat victoriile îndreptându-se spre Eglon, identificat în prezent cu modernul Tell-el-Hesi. De aici trupele s-au îndreptat spre răsărit în ţinutul deluros şi au ocupat Hebronul, care nu a fost cucerit cu uşurinţă. Deplasându-se apoi spre sud, ele au atacat şi au luat Debirul sau Cheriatăeferul. Deşi statele-cetăţi ale Ghezerului şi Ierusalimului nu au fost cucerite prin această campanie, ele au fost izolate, astfel că întreaga regiune sudică, de la Gabaon la Cades-Barnea şi Gaza se afla sub controlul lui Israel când Iosua şi-a condus războinicii călăiţi în luptă în tabăra de la Ghilgal.

Cucerirea şi ocuparea Canaanului de nord este descrisă sumar. Opoziţia a fost organizată şi condusă de

împăratul Haţorului, Iabin, care avea sub comanda lui o mare forţă reprezentată prin care de luptă. Lângă apele de la Meron a avut loc o mare bătălie care s-a soldat cu totala înfrângere de către Iosua a coaliţiei canaanite. Caii şi carăle au fost distruse, iar cetatea Haţor a fost arsă în întregime. Nu se menţionează distrugerea altor oraşe din Galileea.

Haţor, identificat cu Teii el-Qedah este aşezat strategic la aproximativ 24 km nord de Marea Galileei şi la cca. 8 km vest de Iordan. În 1926 – 28 John Garstang a organizat aici săpături arheologice. Mai recent Dr. Yigael Yadin a dirijat excavaţii importante la Haţor, între 1955 – 58. Acropolisul însuşi, ce se întinde pe 5 hectare înălţându-se la peste 39 metri, a fost în mod evident întemeiat în mileniul al treilea î.e.n. O regiune mai joasă cu o suprafaţă de 31 hectare aflată la nord a fost ocupată în mileniul al doilea î.e.n., având probabil o populaţie de 40.000 de oameni. Haţor e frecvent menţionat în izvoare egiptene şi babiloniene, indicându-se importanţa lui strategică. Oraşul de jos a fost cu siguranţă construit în a doua jumătate a secolului optsprezece sau perioada hyksosă. După distrugerea acestui important centru de către Iosua, puterea canaanită la Haţor trebuie să se fi refăcut suficient pentru a reprima Israelul, până când Haţorul a mai fost înfrânt o dată (Judec. 4: 2), după care a fost încorporat în tribul lui Neftali. Iosua 11: 16 – 12: 24 relatează sumar cucerirea întregii ţări a Canaanului de către Israel. Teritoriul acoperit de forţele de ocupaţie se întindea de la Cades-Barnea sau Punctele cele mai îndepărtate ale Neghebului până la Valea Libanului înspre nord mai jos de Muntele Hermon. La răsărit de Iordan, zona cucerită anterior sub conducerea lui Moise se întindea de la Muntele Hermon în nord până la Valea Arnonului la est de Marea Moartă. Sunt enumeraţi treizeci şi unu de regi învinşi de Iosua. Fiind atât de multe state-cetăţi, fiecare cu

propriul ei împărat într-o ţară atât de mică, Iosua şi israeliţii puteau să-i înfrângă pe aceşti conducători locali organizaţi în mici federaţii. Deşi împăraţii au fost învinşi, nu toate cetăţile au fost realmente capturate sau ocupate. Prin această cucerire Iosua a supus locuitorii până într-atât încât perioada de pace care a urmat, israeliţii s-au putut aşeza în ţara făgăduită.

OCUPAREA CANAANULUI împărţirea Canaanului

Deşi principalii împăraţi fuseseră înfrânţi şi a urmat o perioadă de pace, în ţară au rămas însă zone neocupate (13: 1 – 7). Iosua avea însărcinarea divină de a repartiza teritoriul cucerit celor nouă triburi şi jumătate. Ruben, Gad şi jumătate din tribul lui Mânase îşi primiseră partea la răsărit de Iordan, în timpul lui Moise şi Eleazar (Iosua 13: 8 – 33); Num. 32).

În perioada cuceririi tabăra lui Israel s-a aflat la Ghilgal lângă Iordan, puţin spre nord-est de Ierihon. Unele triburi şi-au primit partea, sub supravegherea lui Iosua şi Eleazar, încă din perioada când erau cantonaţi acolo. Lui Caleb, care cu patruzeci de ani în urmă cu ocazia trimiterii celor douăsprezece iscoade în Canaan se dovedise un bărbat de o credinţă neobişnuită, i s-a arătat o deosebită consideraţie, fiindu-i alocată drept moştenire cetatea Hebron (14: 6 – 15). Tribul lui Iuda şi-a însuşit regiunea dintre Marea Moartă şi Marea Mediterană, care cuprindea cetatea Betleemului. Lui Efraim şi jumătăţii lui Mânase li s-au acordat cea mai mare parte a teritoriului de la vest de Iordan ce se întindea între Marea Galileei şi Marea Moartă (Iosua 16: 1 – 17: 18).

Centrul religios al Israelului a fost stabilit la Silo (Iosua 18: 1). Aici triburile rămase au fost îndemnate să ia în stăpânire teritoriile destinate lor. Lui Simeon i s-a dat ţinutul de la sud de Iuda, iar triburile lui Beniamin şi Dan şi-au primit partea imediat la nord de Iuda. La nord de Mânase, începând de la Valea Meghido şi Muntele Carmel,

şi-au primit proprietatea Isahar, Zabulon, Aşez şi Neftali.

În toată ţara au fost desemnate cetăţi de scăpare (20: 1 – 9). La vest de Iordan aceste cetăţi erau Chedeş în Neftali, Sihem în Efraim şi Hebron în Iuda. La răsărit de Iordan, în fiecare din teritoriile tribale ele erau: Beţer în Ruben, Ramot în Galaad între hotarele lui Gad şi Golan în Basan pe teritoriul lui Mânase. În aceste cetăţi se putea refugia oricine pentru a scăpa de o răzbunare sângeroasă în caz de omucidere.

Tribul lui Levi nu a primit niciun teritoriu, pentru că el răspundea de serviciul religios în întreaga naţiune. Diferitele triburi aveau obligaţia de a stabili cetăţi pentru leviţi. În jurul fiecăreia din cele patruzeci şi opt de cetăţi era asigurată şi zona de păşune pentru turmele şi cirezile leviţilor.

Lăudându-le pentru că au slujit cu credinţă şi povăţuindu-le să rămână credincioase lui Dumnezeu, Iosua a demobilizat triburile transiordaniene care participaseră sub comanda lui alături de restul naţiunii la cucerirea teritoriului de la est de Iordan. După întoarcerea în Transiordania ele au

OCUPAREA CANAANULUI
= MAREA MEDITERANĂ
DAN BENIAMIN
Timnata T°rea
SIMEON
DIVIZAREA SEMINŢIILOR cca. 1400 – 1200 î.e.n.

ridicat un altar – acţiune ce i-a alarmat pe israeliţii stabiliţi în Canaanul propriu-zis, Ţineas, fiul marelui preot, a fost trimis de la Silo pentru a cerceta situaţia. El s-a asigurat astfel că altarul din ţara Galaadului avea ca scop menţinerea unei slujiri corecte a lui Dumnezeu.

În Biblie nu se afirmă cât a mai trăit Iosua după campaniile sale militare. După cum se poate deduce pe baza lui Iosua 14: 6 – 12, cucerirea Canaanului a fost

realizată într-o perioadă de aproximativ şapte ani. E posibil ca Iosua să fi murit la scurt timp după aceasta, sau poate el a trăit încă vreo douăzeci, treizeci de ani, cel mult. Înainte de a muri, la vârsta de 110 ani, el a adunat Israelul la Sihem şi l-a avertizat cu seriozitate să se teamă de Domnul. Le-a amintit israeliţilor că Dumnezeu l-a chemat pe Avraam cerându-i să renunţe la slujirea idolilor şi că El a îndeplinit legământul încheiat cu patriarhii, aducând Israelul în ţara făgăduită. A fost încheiat un legământ public prin care conducătorii l-au asigurat pe Iosua că îl vor sluji pe Domnul. După moartea lui Iosua, Israel a îndeplinit această promisiune numai până la dispariţia vechii generaţii.

În vremea judecătorilor

Faptele relatate în Cartea Judecătorilor sunt strâns legate de evenimentele din vremea lui Iosua. În perioada judecătorilor au continuat să existe condiţii similare, întrucât canaaniţii nu au fost înlăturaţi în totalitate iar ocuparea de către Israel era incompletă. Drept urmare războiul a continuat în măsura în care anumite zone sau cetăţi au fost reocupate în decursul timpului. Referinţe ca cele din Judec. 1: 1, 2: 6 – 10 şi 20: 26 – 28 par să indice că evenimentele din Iosua şi Judecători sunt strâns legate cronologic sau sunt chiar simultane.

Cronologia acestei perioade este greu de stabilit. Faptul că au fost sugerate între patruzeci şi cincizeci de metode diferite pentru evaluarea perioadei judecătorilor, denotă multitudinea problemelor întâmpinate. Anii atribuiţi fiecărui judecător în relatarea biblică sunt după cum urmează: ani

Asuprirea mesopotamiană83: 80 tniel – eliberare şi odihnă403: 11 Asuprirea moabită183: 14 Ehud – eliberare şi odihnă803: 30 Asuprire canaanită – Iabin204: 3 Debora şi Barac – eliberare şi odihnă405: 31 Asuprire madianită76: 1118

m
OCUPAREA CANAANULUI
Ghedeon – eliberare şi odihnă
Abimelec – rege marionetă
Tola – judecător
Iair – judecător
Asuprire amonită
Iefta – eliberare şi odihnă
Ibţan – judecător
Elon – judecător
Abdon – judecător
Asuprire filisteană
Samson – erou şi judecător
2210: 3
1912: 11
2015: 20 Total 410 ani

Fără îndoială că Pavel are în vedere o asemenea diagramă când împarte perioada dintre Iosua şi Samuel, acordând lui Eli patruzeci de ani ca judecător (Fapte 13: 19). Chiar acceptând o dată timpurie a ocupării Canaanului sub Iosua (1400 î.e.n.), e imposibilă acceptarea unei succesiuni cronologice a acestor ani, întrucât David a devenit rege al întregului Israel prin anul 1.000 î.e.n. În I Regi 6: 1 se acordă perioadei dintre Exod şi al patrulea an al domniei lui Solomon 480 de ani. Chiar permiţând un minimum de câte 20 de ani pentru Eli, Samuel şi Saul, 40 de ani pentru David, 4 ani pentru Solomon, 40 de ani pentru rătăcirea în pustie şi un minimum de 10 ani pentru Iosua şi bătrâni, la cei 410 ani s-ar adăuga un total de 154 de ani, conducându-ne la un calcul total de 566 de ani. Concluzia evidentă este că perioadele de judecători nu se conformează unei ordini cronologice.

Garstang explică aceasta considerându-i pe Şamgar, Tola, Iair, Ibţan, Elon şi Abdon ca judecători locali ai căror ani sunt simultani cu cei ai altor perioade menţionate.

Omiţându-i pe aceştia din diagrama cronologică, numărul total de ani cuprinşi între Exod şi al patrulea an al domniei lui Solomon devine cu aproximaţie 480. În Judecători 11: 26, timpul scurs între înfrângerea amoniţilor sub Moise şi vremea lui Iefta e dat ca fiind de 300 de ani. Scăzând anii pentru Iosua şi bătrâni şi adăugând 20 de ani pentru Samson, perioada acordată judecătorilor, de la Otniel până la Samson va fi de aproximativ trei secole (per. 1360 – 1060 î.e.n.).

Considerarea datei târzii a cuceririi sub Iosua (1250 – 1225 î.e.n.), limitează perioada acordată judecătorilor, inclusiv perioada lui Eli, Samuel şi Saul, la două secole sau mai puţin. Cu acest calcul I Regi 6: 1 şi Judec. 11: 26 sunt privite ca adăugiri târzii, nevalabile din punct de vedere istoric. Deşi Garstang consideră referinţa din Regi ca adăugire, el o datează devreme şi o acceptă ca demnă de încredere. Această cronologie mai scurtă ar necesita în continuare sincronizarea perioadelor de asuprire şi odihnă din vremea judecătorilor.

Desigur că orice schemă cronologică propusă pentru această perioadă a judecătorilor e doar o soluţie cu titlul de sugestie. Datele publice sunt suficiente pentru fixarea unei cronologii absolute. Pare cu totul sigur că autorii cărţilor Iosua şi Judecători nu au intenţionat să dea o evaluare care să corespundă unei cronologii complete a acestei perioade. Fidelitatea faţă de tradiţia din I Regi 6: 1 şi Judec. 11: 26 presupune adoptarea cronologiei mai lungi.

În vremea judecătorilor Israelul nu avea capitală politică. Silo, stabilit ca centru religios în zilele lui Iosua (Iosua 18: 1), a continuat să deţină acest rol în vremea lui Eli (I Sam. 1: 3). Întrucât Israel nu avea un împărat (Judec. 17: 6; 18: 1; 19: 1 şi 21: 25), nu exista un loc central în care să poată funcţiona judecătorii. Aceştia se ridicau în posturi de conducere în măsura în care o cerea situaţia

locală sau naţională. Influenţa şi recunoaşterea multora era neîndoielnic limitată la comunitatea locală sau tribul lor. Unii dintre ei erau conducători militari care-i izbăveau pe israeliţi de duşmanul asupritor, în timp ce alţii erau recunoscuţi ca magistraţi cărora oamenii li se adresau pentru decizii legale şi politice. Lipsite de guvernare centralizată şi de capitală, triburile israelite erau conduse spasmodic, fără asigurarea unui succesor imediat la moartea unui anumit judecător. Unii judecători fiind restrânşi la zone locale, este de asemenea rezonabil să presupunem că perioadele mai multora dintre ei se suprapuneau. Următoarea analiză se referă la descrierea biblică a condiţiilor din această perioadă, aşa cum sunt date în Judecători şi Rut:

I. Condiţii predominante 1: 1 – 3: 6
Zonele neocupate 1: 1 – 2: 5
Cicluri politico-religioase 2: 6 – 3: 6
II. Naţiuni asupritoare şi eliberatori 3: 7 – 16: 31
Mesopotamia – Otniel 34: 7 – 11
Moab – Ehud 3: 12 – 30
Filistia – Şamgar 3: 31
Canaan (Haţor) – Debora şi Barac 4: 1 – 5: 31
Madian – Ghedeon (Ierubaal) 6: 1 – 8: 35
Abimelec, Tola şi Iair 9: 1 – 10: 5
Amon – Iefta 10: 6 – 12: 7
Ibţan, Elon şi Abdon 12: 8 – 15
Filistia – Samson 13: 1 – 16: 31
III. Condiţii culturale în vremea judecătorilor Mica şi idolatria lui Migrarea fiilor lui Dan Crimă şi război civil Istoria lui Rut
17: l-Rut4: 22
— 31
Rut 1: 1 – 4: 22

Citatul „Fiecare făcea ce era drept în ochii lui” (Fiecare făcea ce-i plăcea) (21: 25) descrie clar condiţiile

predominante în întreaga perioadă a judecătorilor.

Versetul inaugural din judecători sugerează că această carte se ocupă de evenimentele ce au avut loc după moartea lui Iosua. Relatarea din Judec. 2: 6 – 10 vine în sprijinul ideii că unele din aceste evenimente se referă în parte la cucerirea anumitor cetăţi sub Iosua. Cucerirea Hebronului în Judec. 1: 10 – 15 poate fi o paralelă a relatării din Iosua 15: 14 – 19. Alte afirmaţii reflectă schimbările ce au avut loc de-a lungul unei lungi perioade de timp. Ierusalimul nu a fost cucerit în zilele lui Iosua (15: 63). Conform cu Judec. 1: 8, poporul lui Iuda a dat foc oraşului, dar în versetul 21 se afirmă clar că beniamiţii nu i-au îndepărtat pe iebusiţi din Ierusalim. Cetatea nu a fost ocupată efectiv de israeliţi în vremea lui David. Victoria lui Iuda trebuie să fi fost numai temporară.

Cu toate că Iosua învinsese principalele forţe de opoziţie când a condus Israelul în Canaan şi a împărţit pământul diferitelor triburi, multe teritorii au rămas în mâinile canaaniţilor şi a altor locuitori. În cuvântul final adresat israeliţilor, Iosua i-a avertizat să nu se amestece ori să se căsătorească cu populaţia autohtonă rămasă, îndemnându-i să alunge popoarele idolatre şi să le ocupe ţara. S-au mai făcut încercări ulterioare de izgonire a acestor popoare, însă relatarea arată clar că israeliţii au ascultat numai în parte.

În timp ce unele zone au fost cucerite, anumite cetăţi bine întărite, ca Taanac şi Meghido, au rămas în stăpânirea Canaanită. Când Israel era destul de puternic el supunea aceste popoare la taxe şi muncă forţată, dar a eşuat în misiunea lui de a le izgoni din ţară. Ca urmare, amoriţii, canaaniţii şi alţii au rămas în ţara ce fusese dată lui Israel spre stăpânire şi ocupare deplină. Pare foarte natural ca în perioadele de slăbire a Israelului aceste popoare să pună din nou stăpânire pe cetăţile şi satele cucerite odinioară de Israel (conf. Judec. 1: 34).

Ocuparea parţială a ţării a creat Israelului greutăţi permanente. Ciclul evenimentelor se repeta mereu. Fraternizând cu locuitorii, istraeliţii au participat la adorarea lui Baal, abandonând închinarea faţă de Dumnezeu. Popoarele menţionate în mod special, care au determinat îndepărtarea de

OCUPAREA CANAANULUI

Dumnezeu a lui Israel, sunt canaaniţii, hitiţii, amoriţii, fereziţii, heviţii şi iebusiţii. În timpul acestei perioade de apostazie, căsătoriile mixte au condus la neglijarea ulterioară a slujirii şi devoţiunii faţă de Dumnezeu. În decursul unei generaţii populaţia Israelului a devenit atât de idolatră încât binecuvântările lui Dumnezeu promise prin Moise şi Iosua au fost retrase. Prin adorarea lui Baal, israeliţii încălcau prima poruncă a Decalogului.

Judecata a venit sub forma asupririi. În această perioadă, nici Egiptul şi nici Mesopotamia nu erau suficient de puternice pentru a domina Cornul de Aur. Influenţa egipteană în Palestina a slăbit în vremea domniei lui Tut-ankh-Amon (per. 1360 î.e.n.). Puterea Asiriei creştea (1250) dar nu ameninţa încă să intervină în Canaan. Aceasta a permis popoarelor din imediată apropiere şi statelor-cetăţi să impieteze stăpânirea lui Israel asupra Canaanului. Cei enumeraţi ca oponenţi politici în această perioadă erau mesopotamienii, moabiţii, filistenii, canaaniţii, medianiţii şi amoniţii. Aceşti invadatori au profitat de pe urma israeliţilor luându-le proprietăţile şi recoltele. Când situaţia ajungea de neîndurat, israeliţii deveneau suficient de deznădăjduiţi pentru a se întoarce la Dumnezeu.

Următoarea parte a ciclului era pocăinţa. Când îşi pierdeau independenţa şi slujeau asupritorilor, israeliţii recunoşteau că suportă consecinţele neascultării faţă de Dumnezeu. Devenind conştienţi de păcatul lor ei se

întorceau plini de căinţă la Dumnezeu. Apelul lor nu era zadarnic.

Izbăvirea venea prin luptători pe care Dumnezeu îi ridica pentru a cere socoteală asupritorilor. Conducătorii militari care i-au condus pe israeliţi în atacarea naţiunilor duşmane au fost Otniel, Ehud, Şamgar, Debora şi Barac, Ghedeon, Iefta şi Samson. Anume înzestraţi cu împuternicire divină, aceşti conducători îi respingeau pe duşmani şi Israelul se bucura din nou de o perioadă de odihnă.

Aceste cicluri religioase şi politice se repetau frecvent în zilele judecătorilor. Păcatul, tristeţea, implorarea şi salvarea constituiau ordinea obişnuită. Fiecare generaţie avea în mod evident suficienţi oameni care deveneau conştienţi de modul în care-şi puteau asigura bunăvoinţa şi binecuvântarea lui Dumnezeu, astfel că se renunţa la idolatrie iar adeziunea faţă de preceptele lui Dumnezeu era restabilită.

Judecătorii şi naţiunile asupritoare

Primul ciclu e introdus prin perioada de opt ani de asuprire din partea unei forţe invadatoare din nordul Mesopotamiei. După sugestia lui Garstang, acel Cuşan-Rişeataim era un rege hitit care anexase

Mesopotamia de nord cunoscută şi sub numele de Mitanni, şi care şi-a extins puterea până în ţara lui Israel.6 Otniel din tribul lui Iuda a luat iniţiativa în apărarea cauzei lui Israel, când Duhul Domnului a venit peste el. A urmat o perioadă de odihnă de 40 de ani.

Moabul a fost următoarea naţiune care a invadat Israelul. Sprijiniţi de amoniţi şi amaleciţi, moabiţii au pus piciorul pe teritoriul israelit, pretinzând tribut. S-a ridicat ca eliberator Ehud din tribul lui Beniamin, care a pus capăt celor optsprezece ani de dominaţie moabită. Plătind tributul, Ehud a obţinut o audienţă particulară cu Eglon, regele Moabului. Folosindu-şi sabia cu mâna stângă, Ehud

l-a surprins pe Eglon nepregătit şi l-a ucis; apoi a reuşit să scape înainte ca lucrul acesta să fie descoperit. Moabiţii au fost demoralizaţi, în timp ce israeliţii au fost încurajaţi să-l sprijine pe Ehud într-o ofensivă totală împotriva duşmanului. În această ciocnire şi-au pierdut viaţa aproximativ 10.000 de moabiţi, fapt care a adus Israelului o victorie copleşitoare. Odată cu expulzarea moabiţilor, Israelul a avut linişte timp de opt ani. În această perioadă, Ramses II care domnea în Egipt (cca. 1290 – 1224 î.e.n.) şi fiul său Memeptah (1224 – 1214) au menţinut un echilibru de forţe cu hitiţii, controlând Palestina până în sudul Siriei. Singura menţionare a Israelului în inscripţiile egiptene o constituie relatarea în care Merneptah se laudă că Israelul a fost pustiit. În linii mari, starea de pace a predominat câtva timp.

Carierei lui Şamgar i se acordă un singur verset. Nu se vorbeşte nimic despre asuprire şi nu apar detalii referitoare la originea şi formaţia lui Şamgar. Deducţia logică pare a fi că filistenii pătrundeau pe teritoriul lui Israel, iar Şamgar s-a ridicat pentru a li se împotrivi, omorând 600 în lupta sa curajoasă.

A urmat o perioadă de 20 de ani de hărţuială canaanită, timp în care influenţa egipteană în Palestina a intrat în declin sub Merneptah şi alţi conducători slabi de la sfârşitul secolului al treisprezecelea. În timp ce la Haţor, localizat la nord de Marea Galileei, domnea Iabin, regele canaaniţilor, fuseră, comandantul armatei lui, îi hărţuia pe israeliţii de la Haroşet-Goim, aflat lângă Râul Chison la intrarea dinspre nord-vest în câmpia Esdraelon.

În vremea acestei apăsări canaanite, Debora a fost recunoscută ca prorocită în ţara lui Efraim lângă Rama şi Betel. Trimiţând după Barac, ea nu l-a îndemnat doar să conducă lupta, ci i s-a alăturat personal la Chedeş în Neftali. Acolo Barac a alcătuit forţa de luptă şi a pornit spre sud către Muntele Tabor aflat la extremitatea nord-

estică a câmpiei triunghiulare Esdraelon. Totuşi, deoarece fuseră avea avantajul a 900 de care de luptă, OCUPAREA CANAANULUI

Barac se temea să-şi asume răspunderea unei lupte împotriva canaaniţilor cu cei 10.000 de oşteni ai săi. Deşi Debora l-a asigurat de victorie când forţele canaanite au fost atrase către Chison, Barac nu ar fi riscat dacă ea nu i s-ar fi alăturat în conducerea acestei lupte.

Forţele canaanite au fost puse pe fugă în mod surprinzător. O examinare atentă a expunerii pare să indice că în vremea când carele duşmanului se aflau în valea Chisonului, o ploaie puternică şi neaşteptată a redus avantajul canaaniţilor. Carele au trebuit să fie abandonate deoarece s-au afundat în mâl (5: 4, 20, 21; 4: 15).7 Prin înfrângerea forţelor canaanite şi uciderea lui fuseră de către Iael, israeliţii şi-au asigurat liniştea, care a durat 40 de ani. Victoria a fost sărbătorită printr-un cântec de laudă pentru ajutorul divin acordat (Judec. 5).

Revenirea lui Israel la idolatrie a fost urmată de incursiuni dinspre Deşertul Siriei, din partea unor nomazi ostili ce călăreau pe cămile, cunoscuţi ca madianiţi, amaleciţi şi Fiii Răsăritului, care veneau să prade recoltele şi vitele israeliţilor. Şapte ani de jaf de felul acesta i-au supus pe israeliţi la o încercare deosebit de grea, cu atât mai mult cu cât trebuiau să-şi caute adăpost în peşterile şi fortăreţele din munţi.

Într-un sat numit Ofra, Ghedeon se ocupa în secret cutreieratul griului pentru tatăl său, când Îngerul Domnului l-a împuternicit să-şi izbăvească poporul. Deşi Ofra nu poate fi identificat cu precizie, el se afla probabil lângă valea lui Izrael în Palestina centrală, unde presiunea madianită era cea mai puternică. Prima hotărâre a lui Ghedeon a fost de a dărâma altarul lui Baal de pe proprietatea tatălui său. Deşi oamenii din cetate s-au alarmat din această cauză, Ioas tatăl lui Ghedeon nu a luat

apărarea idolatriei. Pentru această faptă memorabilă şi curajoasă Ghedeon a fost numit Ierubaal, însemnând, „Apere-se Baal (împotriva lui)”.

În vreme ce forţele duşmane erau cantonate în valea Izrael, Ghedeon a alcătuit o armată. Prin semnul cu lâna, repetat de două ori, el s-a asigurat că Dumnezeu l-a chemat într-adevăr pentru izbăvirea Israelului (Judec. 6: 36 – 40). Când Ghedeon şi-a anunţat armata compusă din 32.000 de oameni adunaţi din seminţiile lui Mânase, Aşez, Zabulon şi Neftali, că oricine se teme e liber să se întoarcă acasă, 22.000 de bărbaţi au părăsit rândurile. În urma unui nou test a pierdut încă 9.700. El s-a pregătit de luptă împotriva hoardelor nomade, cu o companie ageră de numai 300 de oameni.

Pe pantele Muntelui More, către extremitatea estică a câmpiei Meghido, se afla tabăra marii oştiri a madianiţilor cu cămilele lor. împărţindu-şi trupa de 300 de oameni în trei companii, Ghedeon a atacat prin surprindere în timpul nopţii. La începutul străjii de la mijlocul nopţii (după ora 10 P. M.), când inamicul dormea adânc, oamenii lui Ghedeon au sunat din trâmbiţe, au spart ulcioarele şi au lansat strigătul de luptă, „Sabia Domnului şi a lui Ghedeon”. Madianiţii au fugit în neorânduială peste Iordan. Astfel, punându-şi credinţa în Dumnezeu, Ghedeon a pus duşmanul pe fugă izbăvindu-i pe israeliţi de asuprire (conf. Evrei 11: 32).

În urmărirea madianiţilor se reflectă din nou starea de dezordine din vremea judecătorilor (Judec. 8). După împăcarea bărbaţilor invidioşi din seminţia lui Efraim, care nu participaseră la marea victorie, Ghedeon i-a alungat pe madianiţi în Transiordania, luând o pradă importantă alcătuită din cercei de aur, hamurile cămilelor, lunişoare, pandantive, şi din veşminte de purpură purtate de regii madianiţi. Ca rezultat poporul i-a oferit lui Ghedeon domnia ereditară. Refuzul lui Ghedeon reflectă atitudinea

sa de rezistenţă împotriva tendinţei de instaurare a monarhiei. Totuşi Ghedeon a făcut un efod de aur din prada luată de la duşman. Nu e sigur dacă acesta era un idol, un simplu obiect comemorativ al victoriei sale, ori o replică la atracţia pe care o reprezenta efodul purtat de marele preot (Exod 27: 6 – 14). În orice caz, obiectul a devenit o cursă pentru Ghedeon şi familia lui cât şi pentru israeliţi, pregătindu-le calea spre idolatrie. Deşi prin acţiunea sa militară Ghedeon i-a pus pe israeliţi în siguranţă faţă de invadatori timp de 40 de ani, influenţa lui religioasă a fost nulă. Curând după moartea lui, poporul s-a întors făţiş la venerarea lui Baal, uitând că Dumnezeu le-a asigurat izbăvirea.

Abimelec, un fiu al ţiitoarei lui Ghedeon, s-a declarat rege la Sihem pe o perioadă de 3 ani după moartea lui Ghedeon. El a câştigat adeziunea sihemiţilor, omorându-i mişeleşte pe toţi cei şaptezeci de fii ai lui Ghedeon, cu excepţia lui Iotam. Acesta, adresându-se de pe Muntele Garizim bărbaţilor din Sihem printr-o parabolă, îl compară pe Abimelec cu un spin care a fost invitat să domnească peste copaci. El a invocat blestemul lui Dumnezeu peste Sihem pentru modul cum s-au purtat cu familia lui Ghedeon.

Curând a izbucnit revolta sub conducerea lui Gaal, care i-a îndemnat pe sihemiţi să se răzvrătească. În luptele civile care au urmat, Abimelec a fost în cele din urmă omorât cu o piatră de moară aruncată în capul lui de o femeie, în timp ce se apropia de un turn întărit din interiorul oraşului. Astfel s-a pus capăt tuturor încercărilor de a instaura regatul în Israel, în vremea judecătorilor.

Despre Tola şi Iair se cunosc puţine lucruri. Deoarece în legătură cu ei nu sunt menţionate fapte de arme, răspunderile lor erau doar judiciare.

OCUPAREA CANAANULUI

Tola, din tribul lui Isahar, a domnit la Samir, situat

undeva în ţinutul deluros al lui Efraim. I se atribuie o domnie de 23 de ani.

Iair a judecat timp de douăzeci şi doi de ani în ţara Galaad, la răsărit de Iordan. Faptul că avea o familie de treizeci de fii indică nu numai poligamia ostentativă, ci şi rangul şi bunăstarea sa în contextul cultural al acelor zile.

Apostazia predomina din nou, prin întoarcerea lui Israel către Baal şi alte zeităţi păgâne. De data aceasta asuprirea a venit din două direcţii: filistenii făceau presiuni dinspre sud-vest iar amoniţii invadau dinspre răsărit. Izbăvirea în zona transiordaneană a venit sub conducerea lui Iefta.

Deoarece era fiul unei prostituate, Iefta a fost surghiunit din căminul său încă din tinereţe. El a devenit căpetenia unei cete de haiduci, de tâlhan din Tob, aşezat probabil la nord de Galaad. Când galaadiţii erau în căutarea unui conducător, Iefta a fost rechemat. Înainte de accepta această misiune, a fost încheiată o înţelegere solemnă prin care bătrânii Galaadului l-au recunoscut drept conducător.

Amoniţii au răspuns prin forţă la cererea lui Iefta. Înainte de a porni la luptă el a făcut un jurământ pe care avea obligaţia să-l îndeplinească dacă se întorcea victorios. Întărit de Duhul Domnului, Iefta a câştigat o mare biruinţă, astfel că israeliţii au fost izbăviţi de amoniţii care-i oprimaseră timp de optsprezece ani. Când efraimiţii au protestat pentru că nu au fost chemaţi să ia parte la luptă împotriva amoniţilor Iefta a ţinut pient cu armata sa ameninţării lor militare.

Oare Iefta şi-a sacrificat realmente fiica pentru a-şi împlinii jurământul? Aflat în această dilemă, cu siguranţă că el nu ar fi fost pe placul lui Dumnezeu oferind o jertfă umană, care nicăieri în Scriptură nu are aprobarea divină. De fapt acesta era unul dintre păcatele evidente pentru care trebuiau exterminaţi canaaniţii. Pe de altă parte, cum

l-ar fi putut el mulţumi pe Dumnezeu neţinându-şi jurământul? Deşi în Israel jurămintele erau voluntare, de îndată ce o persoană făcea un jurământ, avea obligaţia de a-l duce la îndeplinire (Num. 6: 1 – 21). Implicaţia clară din Judec. 11 este că Iefta şi-a ţinut jurământul (vers. 39). Modul în care a făcut-o a fost subiectul a numeroase interpretări.

În vremea judecătorilor, conducătorii israeliţi nu se conformau religiei pure, lucru evident în relatarea biblică. Iefta, care era de provenienţă semicanaanită, s-ar fi putut conforma obiceiurilor păgâne predominante, sacrificându-şi efectiv fiica. Întrucât munţii erau priviţi de canaaniţi ca simboluri ale fertilităţii, fiica lui a mers în munţi spre a-şi plânge fecioria, pentru a preveni o posibilă încetare a fertilităţii pământului.

Periodic, în fiecare an, fecioarele israelite îşi vor petrece patru zile plângând amintirea fetei sacrificate.8

Dacă familiarizarea lui Iefta cu legea l-ar fi făcut conştient de dezaprobarea lui Dumnezeu faţă de jertfa umană, el şi-ar fi putut dedica fiica slujbei la tabernacol.9 Procedând astfel, el şi-ar fi împlinit jurământul şi s-ar fi conformat ideii esenţiale de consacrare totală simbolizată prin arderea de tot. Întrucât această fiică era singurul lui copil, Iefta şi-a pierdut speranţa de a avea urmaşi.10 în felul acesta el ar fi îndeplinit obligaţiile jurământului – fără aducerea unei jertfe omeneşti – jurământ care probabil fusese făcut în grabă, sub presiune.

Deşi în naraţiunea biblică nu e descris modul în care Iefta şi-a îndeplinit jurământul, el a realizat sarcina de a-şi izbăvi poporul de asuprire şi se numără printre eroii credinţei (Evrei 11: 32).

Ibţan a judecat în Israel timp de şapte ani. Nu este sigur dacă Betleemul, locul activităţii şi înmormântării sale, e binecunoscuta cetate a lui Iuda ori un sat din Zabulon. Menţionarea celor treizeci de fii şi treizeci de

fiice indică bunăstarea şi poziţia sa influentă.

Lui Elon i se atribuie zece ani ca judecător. Căminul său şi locul unde a slujit poporului său era Aialon, din ţara lui Zabulon.

Abdon, următorul judecător enumerat, a trăit în Efraim. Fiind în situaţia de a asigura măgari pentru cei şaptezeci de membri ai familiei sale, Abdon trebuie să fi fost un om foarte înstărit şi influent în ţara lui. El a judecat în Israel timp de opt ani.

Israelul a fost asuprit simultan de amoniţi şi filisteni (Judec. 10: 6). În vreme ce Iefta i-a învins pe primii, Samson este eroul care a opus rezistenţă şi a contestat puterea filistenilor. Întrucât niciodată Samson nu a eliberat complet Israelul de sub dominaţia filisteană, este greu să datăm perioada de patruzeci de ani menţionată în Judec. 13: 1. Se acordă douăzeci de ani perioadei de conducere a lui Samson (Judec, 15: 20).

Samson a fost un mare erou, dotat cu putere supranaturală care este ţinut minte mai ales pentru faptele sale de vitejie. Părinţii lui daniţi, au fost anunţaţi că el va fi un nazireu, încă înaintea naşterii sale. Manuah şi nevasta lui au fost înştiinţaţi prin revelaţie divină că fiul lor va începe eliberarea Israelului de asuprirea filisteană. Pe parcursul relatării se fac numeroase referiri la faptul că Duhul Domnului era peste el (13: 25; 14: 5, 19; 15: 14). Activităţile lui erau limitate la câmpia maritimă şi ţinutul deluros al lui Iuda, unde el s-a străduit să stăvilească ocuparea teritoriului israelit de către filisteni.

Cartea Judecători consemnează numeroase povestiri, care ar putea fi

OCUPAREA CANAANULUI doar o mostră din tot ce a făcut Samson. În drumul său spre Timna a sfâşiat cu mâinile goale un leu. Fiind obligat să dea treizeci de haine de sărbătoare filistenilor care aflaseră pe căi necinstite răspunsul unei ghicitori propuse de el la nunta din Timna,

Samson a ucis treizeci de oameni de-ai lor la Ascalon. Cu altă ocazie a dat drumul la trei sute de vulpi cu făclii aprinse, pentru a distruge holdele filistene. Ca răspuns la represaliile acestora el a ucis mulţi filisteni lângă Eram. Când bărbaţii lui Iuda l-au dat legat în mâinile duşmanilor, legăturile sale au fost slăbite, Duhul Domnului venind peste el. A ucis singur o mie de oameni cu falca unui măgar. La Gaza a scos porţile în timpul nopţii, ducându-le pe o distanţă de aproape 64 km spre răsărit, pe un deal de lângă Hebron.

Aventura lui Samson cu Dalila care era de partea filistenilor i-a adus căderea. De trei ori i-a respins cu succes pe filisteni, când femeia l-a trădat dându-l pe mâna lor. Dar când i-a dezvăluit secretul puterii sale şi i-a fost tăiat părul, Samson şi-a pierdut puterea. Filistenii i-au scos ochii şi l-au forţat să învârtească piatra de moară, ca un sclav. Însă Dumnezeu i-a redat puterea pentru ultima lui faptă vitejească, şi el a dărâmat stâlpii templului lui Dagon, omorând mai mulţi filisteni decât în toate ciocnirile anterioare.

În pofida slăbiciunilor sale, Samson şi-a câştigat renumele printre eroii credinţei (Evrei 11: 32). Înzestrat fiind cu o putere atât de mare el ar fi putut neîndoielnic face cu mult mai mult, dar prins în laţul păcatului, a eşuat în misiunea de izbăvire a lui Israel. El a reuşit cel mult să-i înfrâneze temporar pe filisteni, astfel încât Israelul nu a fost izgonit din ţara făgăduită.

Condiţii religioase, politice şi sociale

Capitolele finale din Judecători şi Cartea lui Rut descriu situaţia existentă pe vremea conducătorilor eroi ca Debora, Ghedeon şi Samson. În absenţa trimiterilor şi neavând referiri în legătură cu activitatea vreunuia dintre judecătorii numiţi în capitolele anterioare, datarea precisă a acestor evenimente este dificilă. Rabinii asociază povestea lui Mica şi migraţia daniţilor cu vremea lui

Otniel, dar în lipsa detaliilor istorice este imposibil să acordăm o încredere incontestabilă acestor tradiţii rabinice ori altora asemănătoare. Cel mult putem limita aceste evenimente la „vremea judecătorilor”, în zilele când „nu era împărat în Israel” (Rut 1: 1 şi Judec. 21: 25).

Mica şi locul lui de închinare constituie un exemplu al apostaziei religioase ce predomina în vremea judecătorilor. Când Mica, efraimitul, i-a restituit mamei lui cei 1160 de sâcâi de argint furaţi, ea a dat unui argintar 200 pentru a-i lucra un chip cioplit în lemn şi acoperit cu argint, cât şi un

Lehip turnat făcut în întregime din argint. Cu aceste simboluri idolatre Mica şi-a alcătuit un loc sfânt, adăugând un efod şi terafimi şi sfinţind pe unul din fiii săi ca preot. Întâmplându-se ca un levit din Betleem să se oprească la capela sa de pe Muntele Erfraim, Mica a stabilit o înţelegere prin care levitul era angajat ca preot oficial, în speranţa că Domnul va binecuvânta această iniţiativă.

Cinci daniţi trimişi în recunoaştere spre a găsi mai mult pământ pentru tribul lor, s-au oprit la locul de închinare al lui Mica cerând sfatul acestui levit. Fiind asiguraţi de succes ei şi-au continuat drumul şi au găsit condiţii prielnice pentru a cucerii mai mult teritoriu în Lais, o cetate aflată în apropierea izvoarelor Iordanului. Ca rezultat şase sute de daniţi au migrat spre nord. În drum l-au convins pe levit că era mai bine pentru el să fie preotul unui trib decât al unui singur om. Deşi Mica şi vecinii lui au protestat, daniţii fiind mai puternici au luat pur şi simplu pe levit şi dumnezeii lui Mica ducându-i spre nord în Lais, care după aceea s-a numit Dan. Aici Ionatan, care fără îndoială era acel levit, a înălţat un loc de închinare pentru daniţi, ca substitut pentru Silo. Dacă nu există nicio omisiune în genealogia acestui Ionatan (18: 30), e foarte posibil ca migraţia să fi avut loc la începutul perioadei

judecătorilor.

Crima sexuală de la Ghibea şi evenimentele care au urmat au dus la izbucnirea războiului civil în Israel. Un levit. din ţinutul deluros al lui Efraim şi concubina lui întorcându-se dintr-o vizită la părinţii femeii aflaţi în Betleem, s-au oprit peste noapte la Ghibea. Ei au trecut de Iebus, sperând să găsească mai multă ospitalitate în Ghibea, care era cetate beniamită. În timpul nopţii bărbaţii din Ghibea au cerut-o şi apoi au pus mâna pe concubina levitului. Dimineaţa ea a fost găsită moartă la uşă. El a luat cadavrul acasă şi l-a tăiat în douăsprezece părţi pe care le-a trimis în toată ţara. Întregul Israel, de la Dan la Beer-şeba, a fost atât de şocat de această atrocitate încât s-a adunat la Mipta. Aici, în faţa unei adunări de 400.000 de bărbaţi, levitul a povestit modul cum l-au tratat beniamiţii.

Când tribul lui Beniamin a refuzat să-i predea pe bărbaţii din Ghibea care comiseseră această crimă, a izbucnit războiul civil. Beniamiţii au alcătuit o forţă de luptă de 26.000 de oameni inclusiv o divizie de aruncători cu praştia formată din 700 de oameni. Restul Israelului s-a întâlnit atunci la Betel, unde se afla chivotul Domnului, pentru a primi încredinţare în privinţa luptei din partea lui Ţineas, marele preot. În atacul lor asupra cetăţii Ghibea, israeliţii au fost respinşi de două ori. Dar a treia oară au cucerit oraşul şi i-au dat foc, omorând toţi beniamiţii cu excepţia a 600 care au fugit găsind refugiu la stânca Rimon. Distrugerea şi devastarea pricinuită lui Beniamin a fost foarte mare, astfel că tribul a decăzut complet. După patru luni a avut loc împăcarea cu cei 600 de bărbaţi rămaşi. S-au luat măsuri pentru reintegrarea şi căsătoria acestora, astfel încât beniamiţii au putut fi repuşi în drepturi în naţiunea lui Israel.

Istoria lui Rut ne oferă o privire fugară într-o perioadă mai paşnică din vremea judecătorilor.11 Această naraţiune se referă la migraţia unei familii israelite –

Elimelec, Naomi şi cei doi fii ai lor – către Moab, când în Iuda era foamete. Cei doi fii s-au căsătorit aici cu două femei moabite, Rut şi Orpa. După moartea soţului şi a ambilor fii, Naomi s-a întors la Betleem însoţită de Rut. Apoi Rut s-a măritat cu Boaz, figurând ulterior în spiţa davidică a familiei regale din Israel.

1 Pentru informaţii suplimentare vezi G.E. Wright, „Biblical Archaeology", pag. 98 – 119.

2 Până în 1930 singura sursă laică referitoare la această condiţie religioasă a canaaniţilor era Philo din Byblos, un cărturar fenician care a scris o istorie a fenicienilor şi canaaniţilor. Conf. lui Merrill F. Unger, „Archeology and the Old Testament", pag. 167 şi cont.

3 Iosua a petrecut 40 de ani în pustie (Iosua 5: 6). El a murit la vârsta de 110 ani (24: 29). Caleb avea 40 de ani când Moise i-a trimis pe Iosua şi Caleb ca spioni (14: 7 – 10).

4 Conf. R.A. Torrey, „Difficulties in the Bible" (1907), pag. 53; Josephus, „Antiquities of the Jews", voi: 17, şi Ecclus 46: 4

5 Conf. D. Maunder, „The Battle of Beth-Horon", în „The International Standard Bible Encyclopedia", I, pag. 446 – 449. Conf. şi lui Robert Dich Wilson, „What does the the sun stootistill mean?", în „Moody Monthly", 21: 67 (Octombrie 1920), care interpreteată cuintele traduse prin „a se opri" (n.trad., „stand still", „a sta nemişcat"), ca însemnând „a se întuneca", pe baza astronomiei babiloniene. Hugh J. Blair, în „Joshua", în „The New Bible Commentary", pag. 231, sugerează că Iosua a făcut această cerere dimineaţa, astfel încât furtuna cu grindină a prelungit întunericul.

6 Conf. J. Garstang, „Joshua Judges" (Londra: Constable, 1931), pag. 62. Sau, ar fi putut fi acesta un grup aramaic?

7 Garstang, op. cit., pag. 298 – 299, semnalează că în

Primul Război Mondial mişcările cavaleriei au fost periclitate în aceeaşi zonă printr-o ploaie de 15 minute.

8 Dr. Dwight W. Young sugerează în sprijinul acestei păreri, că expresia problematică „Tana" e probabil un aramaism însemnând „a repeta, a re-face", şi e legat de cuvântul ebraic „Shana".

9 Pentru această părere, a se vedea C.F. Keil, comentariu despre „Judecători", pag. 388 – 295. David Kimehiu (sec 12) şi alţi rabini au adoptat acest punct de vedere, comparând actul lui Iefta cu experienţa pe care a avut-o Avraam, când sacrificiul uman nu a fost realmente executat.

10 Familiarizarea lui Iefta cu istoria Israelului aşa cum e înregistrată în Numeri, e evidentă în Num. 11: 12 – 28. Jertfa omenească era interzisă, Lev. 20: 2. A nu avea copii sau a rămâne fără moştenitor era o calamitate în Israel. Ana (I Sam. 1) şi-a dedicat fiulslujbei în tabernacol. Pentru referiri ocazionale la femei aflate într-o asemenea slujbă, a se vedea Ex. 38: 8 şi I Sam 2: 22.

11 Josephus, „Antiquities, v. 9: 1, datează povestea lui Rut în vremea lui Eli. Referirea la Salmon, tatăl lui Boaz, ca bărbatul lui Rahab, indică o dată mai timpurie. Întrucât Boaz era străbunicul lui David, genealogia lui Matei are posibile goluri.

= JMAREA MEDITERANA

Silo
Mipta
Rama t Chiriat-Iearim Ghibea
Ascalon – Betleem
Adulam % pa! Cheila
Ţiclag i
Beer-şeba
PERIOADA DE TRANZIŢIE cca. llOOÎ.e.n.
Iabesul din Galaac

CAPITOLUL VII Vremuri de Tranziţie în secolele unsprezece şi zece, Israelul şi-a instaurat şi menţinut cea mai puternică monarhie din întreaga sa istorie. Nici înainte şi nici după aceea, naţiunea nu a mai avut frontiere atât de vaste şi nu a impus atâta respect internaţional. Această expansiunea a fost posibilă în mare măsură pentru faptul că în această perioadă nu putea interveni niciun amestec dinspre extremităţile Cornului de Aur.

Naţiunile învecinate

Egiptul a decăzut, deţinând o poziţie foarte şubredă. Ramses III (per. 1198 – 1167), faraonul celei de-a douăzecea Dinastii, care fusese îndeajuns de puternic pentru a respinge invadatorii externi, a murit asasinat. Sub Ramses IV-XII (cca. 1167 – 1085), puterea regilor egipteni a sucombat treptat în favoarea familiei preoţeşti caracterizată prin agresivitate politică. Pe la 1085 î.e.n., marele preot Heri-Hor a început să conducă Egiptul de la Karnak la Teba, în vreme ce prinţi mărunţi controlau Tanisul. Pierderea prestigiului egiptean se reflectă în tratamentul lipsit de respect acordat lui Wen-Amun în călătoriile sale spre Byblos, ca trimis egiptean (cca. 1080 î.e.n.). Până în al patrulea an al domniei lui Roboam (cca. 927 î.e.n.), Egiptul nu a fost în situaţia de a invada Palestina (I Regi 14: 25 – 26).

Sub conducerea lui Ţiglat-Pileser I (cca. 1113 – 1074 î.e.n.), asirienii şi-au extins influenţa spre vest în Siria şi Fenicia. Totuşi, nu după mult timp, înşişi asirienii au simţit efectele invaziei dinspre vest. În vremea domniei lui Ashur-rabi II (cca. 1012 – 975), aşezările asiriene aflate de-a lungul Eufratului au fost dislocate de triburi aramaice migratoare. Abia după 875 î.e.n. Asiria a recâştigat controlul asupra Văii superioare a Eufratului, astfel încât să poată contesta dominaţia puterilor apusene în Palestina.

Duşmanul crâncen care ameninţa serios creşterea puterii Israelului, era Filistia. Respinşi în încercările lor de

a pătrunde în Egipt, filistenii s-au aşezat în număr mare în câmpiile maritime ale Palestinei, la scurt timp după 1200 î.e.n. cinci oraşe au devenit fortăreţe filistene: Ascalon, Asdod, Ecron, Gaza şi Gât (I Sam. 6: 17). În fiecare din aceste cetăţi independente conducea un „domn" care supraveghea cultivarea terenului înconjurător. Deşi după cum raporta Wen-Amun, filistenii se aflau într-o competiţie activă avantajoasă cu fenicienii în comerţul maritim. În vremea lui Samson, Eli, Samuel şi Saul ei ameninţau să invadeze Israelul. Fiind independenţi unul de altul, cei cinci conducători ai cetăţilor se uneau ocazional în scopuri militare şi politice.

Explicaţia reală a superiorităţii filistene asupra Israelului stă în faptul că filistenii deţineau secretele prelucrării fierului. Hitiţii din Asia Mică ştiau să topească fierul dinainte de 1200 î.e.n., dar filistenii au fost primii care au folosit acest procedeu în Palestina. Păstrarea cu grijă a acestui monopol făcea ca Israelul să depindă de ei. Acest lucru se vede clar în I Sam 13: 19 – 22: „În toată ţara lui Israel nu se găsea niciun fierar". Nu numai că israeliţii erau lipsiţi de fierari care să le facă săbii şi suliţe, dar erau dependenţi de filisteni chiar şi pentru ascuţirea uneltelor agricole. În aceste condiţii deosebit de nefavorabile, Israelul se afla pe punctul de a fi supus de filisteni, fără nicio speranţă de eliberare din sclavie.

Cu toate că Saul a opus o oarecare rezistenţă înaintării duşmane, abia în vremea lui David puterea filistenilor a fost înfrântă. Ocupând Edomul, David a învăţat secretele utilizării fierului şi a obţinut accesul la resursele naturale din peninsula Sinai. Astfel el a putut să realizeze o unire trainică a naţiunii lui Israel şi să stabilească supremaţia mulitară, care niciodată nu a mai fost serios contestată de filisteni.

Dinspre nord, principala ameninţare la adresa expansiunii lui Israel venea din Aram. Încă din timpurile

patriarhale, arameii se stabiliseră în regiunea Khabur din Mesopotamia de nord, cunoscut drept Aram-Naharaim. E foarte posibil ca teritoriul aflat sub controlul lor să se fi extins înspre vest până la Aleppo iar înspre sud până la Cades pe Orontes. Nu e sigur în ce măsură ei au ocupat zona Damascului şi regiunea dinspre sud, în vremea judecătorilor.

Cel mai puternic stat aramaic era Toba, aflat la nord de Damasc. Hadadezer, conducătorul Tobei, şi-a extins domeniul până la Eufrat (II Sam. 8: 3 – 9) şi e posibil chiar să fi purtat lupte cu unele colonii asiriene din vremea lui Ashur-rabi II, rege al Asiriei (1012 – 975 î.e.n.). Dinastiile hitite din Hamat şi Carchemiş au fost treptat înlocuite de aramei, pe măsură ce

VREMURI DE TRANZIŢIE aceştia s-au extins spre nord. Alte state aramaice aflate la sud-esi de Damasc erau Maaca, Cheşur şi Toba. La răsărit de Iordan şi la sud de Muntele Hermon se întindea Maaca, iar la sud de Maaca se afla Cheşur.2 După uciderea lui Amnon, Absalom s-a refugiat la Cheşur, întrucât mama lui provenea din această zonă.3 Tob (Judec. 11: 3) se afla la sud-est de Marea Galileei însă la nord de Galaad.4 Sub conducerea lui Hadadezer, aceste state au constituit în vremea lui David un obstacol imens în calea expansiunii israelite.

Fenicienii sau canaaniţii ocupau coasta Mediteranei, spre nord. În timp ce arameii formau un regat puternic dincolo de lanţul muntos al Libanului, fenicienii se concentrau asupra intereselor maritime. Cam pe vremea lui David, cetăţile Tir şi Sidon întemeiaseră un stat puternic înglobând teritoriul de coastă învecinat. Prin negoţ şi tratate ei şi-au extins influenţa comercială în întreaga lume mediteraneană. Hiram regele Tirului şi David, împăratul Israelului, au considerat că menţinerea unei atitudini prietenoase fără fricţiuni militare, era reciproc avantajoasă.

Edomiţii care populau regiunea muntoasă de la sudul Mării Moarte, erau conduşi de regi înainte ca Israelul să adopte monarhia (Gen. 36: 31 – 39). Cu toate că Saul a luptat cu edomiţii, David a fost acela care i-a supus cu adevărat. Afirmaţia că ei au devenit slujitorii lui David şi au aşezat garnizoane pe întreg teritoriul lor, are implicaţii vaste (II Sam. 8: 14). David obţinea din minele Edomului resurse naturale cum ar fi cuprul şi fierul, care îi erau extrem de necesare Israelului pentru a distruge monopolul filistean în producţia de armament.

Amaleciţii, şi ei descendenţi ai lui Esau (Gen. 36: 12), deţineau teritorii la vest de Edom, înspre frontiera egipteană. Saul a încercat să-i distrugă pe amaleciţi (I Sam. 15), dar nu a reuşit să-i nimicească cu desăvârşire. Mai târziu amaleciţii au atacat Ticlagul, cetate ocupată de David când era fugar pe teritoriul filistenilor; după aceea amaleciţii sunt foarte rar menţionaţi.

Moabiţii, aflaţi la est de Marea Moartă, au fost învinşi de Saul (I Sam. 14: 47) şi cuceriţi de David. Timp de vreo două secole ei au rămas subordonaţi Israelului, plătind tribut.

Amoniţii ocupau teritoriul mărginaş de la graniţa răsăriteană a Israelului. Saul i-a învins la Iabes-Galaad, unde s-a instaurat ca rege (I Sam. 11: 1 – 11). Când amoniţii au sfidat tratativele de prietenie iniţiate de David, prin alianţa lor cu arameii, acesta nu numai că i-a înfrânt, dar le-a cucerit şi cea mai importantă cetate, Raba-Amon (II Sam. 12: 27). În perioada regatului ei nu au mai contestat niciodată superioritatea Israelului.

VREMURI DE TRANZIŢIE

Sub conducerea lui Eli şi Samuel

Vremea lui Eli şi Samuel a marcat perioada de trecere de la conducerea spasmodică şi intermitentă a judecătorilor, la ridicarea unei monarhii israelite. Cei doi bărbaţi nu sunt amintiţi în Cartea Judecătorilor, dar li se

acordă atenţie în capitolele inaugurale din I Samuel (1: 1 – 8: 22), ca introducere la naraţiunea despre întâiul împărat al lui Israel. Aceste capitole pot fi împărţite astfel:

par I. Eli ca preot şi judecător
Naşterea lui Samuel
Slujba la templu
Două avertismente către Eli
Judecarea lui Eli II. Samuel ca profet, preot şi judecător
Chivotul readus în Israel
Renaştere şi victorie
Rezumatul misiunii lui Samuel
Cererea unui împărat III. Saul preia conducerea
Samuel îl unge pe Saul în taină
Saul ales de Israel
Victorie asupra amoniţilor
Investirea publică a lui Saul
— 2: 11
— 3: 21
— 8: 22
— 14
— 22
— 10: 16
— 11

Istoria lui Eli slujeşte ca fundal pentru misiunea lui Samuel. Ca mare preot, Eli se ocupa de închinarea şi de jertfa de la tabernacol din Silo. Către el priveau israeliţii, pentru călăuzire şi conducere în probleme religioase şi civile.

În vremea lui Eli, religia Israelului a fost într-o stare permanentă de decădere. El nu a reuşit să-şi înveţe propriii fii să-L cinstească pe Dumnezeu; „ei nu-L cunoşteau pe Domnul” (I Sam. 2: 12). Sub jurisdicţia lui, ei şi-au asumat responsabilităţi preoţeşti, profitând de pe urma oamenilor care veneau să aducă jertfe şi să se

închine. Nu numai că îl furau pe Dumnezeu pretinzând partea preoţească înainte de aducerea jertfei, dar purtarea lor făcea ca oamenii să deteste aducerea jetfelor la Silo. De asemenea ei au profanat sanctuarul prin ticăloşia şi desfrâul caracteristice religiei canaanite. După cum era de aşteptat, ei nu au dat atenţie acuzaţiilor tăioase ale tatălui lor. Nu e surprinzător deci că Israelul a continuat să degenereze prin intermediul practicilor religioase din ce în ce mai corupte.

Copil fiind, Samuel a fost adus în acest mediu dezgustător şi dat în grija lui Eli. Fiind închinat lui Dumnezeu şi încurajat de o mamă evlavioasă, Samuel a crescut în apropierea tabernacolului, neafectat de influenţa păcătoasă a fiilor lui Eli.

Un proroc al cărui nume nu se precizează l-a mustrat pe Eli pentru că îşi onora fiii mai mult decât pe Dumnezeu (I Sam. 2: 27 şi cont.). Neglijenţa lui a atras judecata lui Dumnezeu; fiii lui îşi vor pierde astfel viaţa iar în locul lor va sluji un preot credincios. Această hotărâre i-a fost repetat lui Samuel, când Dumnezeu i-a vorbit în timpul nopţii (I Sam. 3: 1 – 18).

Aceste cuvinte profetice s-au împlinit rapid şi pe neaşteptate. Fiind înspăimântaţi că vor pierde o luptă cu filistenii, israeliţii i-au îndemnat pe fiii lui Eli să aducă pe câmpul de bătaie obiectul cel mai sfânt al lui Israel, chivotul legământului. Religia ajunsese într-un asemenea declin încât oamenii credeau că, reprezentând însăşi prezenţa lui Dumnezeu, chivotul îi va scăpa de înfrângere. Dar ei nu L-au putut forţa pe Dumnezeu să-i slujească. Înfrângerea suferită a fost zdrobitoare. Duşmanul a capturat chivotul, omorându-i pe fiii lui Eli. Nu e de mirare că la auzul veştii zguduitoare despre ajungerea chivotului în mâinile filistenilor, Eli a căzut şi a murit.

Pentru Israel aceasta a fost o zi fatidică. Deşi Biblia nu spune nimic despre distrugerea cetăţii Silo, alte dovezi

confirmă că în acea vreme filistenii au transformat în ruină locul central de închinăciune care ţinuse triburile în unitate. Patru secole mai târziu, Ieremia îi prevenea pe locuitorii Ierusalimului să nu-şi pună încrederea în Templu (Ier. 7: 12 – 24; 26: 6 – 9). După cum israeliţii se încrezuseră în chivot pentru siguranţa lor, şi generaţia lui Ieremia presupunea că, întrucât Ierusalimul era lăcaşul lui Dumnezeu, nu putea să cadă în mâinile naţiunilor străine. Ieremia le-a sugerat să privească la ruinele din Silo, şi să tragă învăţăminte din acest exemplu istoric. Săpăturile arheologice indică distrugerea lui Silo în secolul al unsprezecelea. Distrugerea cetăţii în această perioadă explică faptul cala scurt timp după aceea preoţii au oficiat la Nob (I Sam. 21: 1). În legătură cu aceasta e important de observat că Israel nu a încercat niciodată readucerea chivotului la Silo.

Victoria filisteană i-a demoralizat efectiv pe israeliţi. Dând naştere unui fiu, nora lui Eli l-a numit pe bună dreptate „I-Cabod”, pentru că şi-a dat seama că Dumnezeu a retras binecuvântarea lui Israel (I Sam. 4: 19 – 22). Numele copilului înseamnă „Nu mai e slavă”, şi în acelaşi timp ar putea dovedi că religia canaanită impregnase deja gândirea israelită, întrucât pentru un adept al lui Baal numele ar fi fost o aluzie la moartea zeului fertilităţii.

Locul lui Samuel e unic în istoria Israelului. Fiind ultimul judecător, autoritatea sa civilă cuprindea tot Israelul. Mai mult încă, el a fost recunoscut drept cel mai mare profet în Israel, începând din vremurile mozaice. De asemenea el a oficiat ca preot conducător, deşi nu era din spiţa lui Aaron, căruia îi aparţineau responsabilităţile de mare preot.

Biblia a păstrat relativ puţin despre lucrarea efectivă a acestui mare conducător. Când a murit Eli, iar ameninţarea asupririi filistene s-a accentuat, israeliţii s-au întors în mod firesc spre Samuel ca spre un conducător.

După ce a scăpat, în urma jefuirii locului sfânt din Silo, Samuel s-a stabilit la Rama, unde a ridicat un altar. Totuşi nu sunt indicaţii că acesta a devenit centrul religios sau civil al naţiunii. Tabernacolul, care conform Psalmului 78: 60 fusese abandonat de Dumnezeu, nu e menţionat în legătură cu Samuel. Israel a recâştigat de la filisteni chivotul (I Sam. 5: 1 – 7: 2) dar l-a păstrat la Chiriat-Iearim în casa lui Abinadab, până în vremea lui David. Este evident că în această perioadă el nu a fost folosit public. Totuşi Samuel îndeplinea îndatoriri preoţeşti aducând jertfe la Mipta, Rama, Ghilgal, Betleem şi oriunde era nevoie în ţară.5 El a continuat să îndeplinească această funcţie chiar şi după ce i-a încredinţat lui Saul afacerile statului.

În decursul timpului Samuel a adunat în jurul său un grup de proroci asupra cărora trebuie să fi avut o mare influenţă (I Sam. 19: 18 – 24). E foarte probabil că Natan, Gad şi alţi profeţi activi în timpul lui David şi-au primit elanul de la Samuel.

Pentru a-şi îndeplini responsabilităţile juridice, Samuel mergea anual la Betel, Ghigal şi Mipta (I Sam. 7: 15 – 17). S-ar putea deduce că în primii ani, înainte de a-şi încredinţa responsabilităţile fiilor săi Ioel şi Abia (I Sam. 8: 1 – 5), circuitul său prin ţară includea şi puncte mai îndepărtate, cum ar fi Beer-şeba.

Lui i se atribuie insistenţa ca Israelul să înlăture din rândurile sale cultul religios canaanit (I Sam. 7: 3 şi cont.). La Mipta, poporul s-a adunat cu pocăinţă pentru rugăciune, post şi jertfă. Vestea acestei convocări a ajuns până la filisteni care au profitat de situaţie pentru a lansa un atac. În mijlocul încăierării, o puternică furtună cu tunete şi fulgere i-a înspăimântat pe mercenarii filisteni, producând confuzie şi determinându-i să fugă. Cu siguranţă că zgomotul tunetelor a constituit pentru filisteni o rea prevestire, pentru că atâta timp cât Samuel s-a aflat

la comanda triburilor, ei nu au mai încercat să se angajeze în luptă cu israeliţii.

După toate acestea, conducătorii tribali au simţit că ar trebui să-şi

VREMURI DE TRANZIŢIE întărească rezistenţa în faţa agresiunii filistene, şi drept urmare au cerut cu insistenţă un împărat. Drept scuză pentru instaurarea monarhiei, ei au arătat că Samuel era acum un om vârstnic, iar fiii lui nu aveau calităţile morale necesare, pentru a-l înlocui. Samuel le-a respins propunerea cu perspicacitate, implorându-i cu elocvenţă „să nu impună asupra lor o instituţie canaanită străină modului lor de viaţă”.6 Când ei au persistat totuşi în cererea lor, Samuel a acceptat cu resemnare, dar numai după intervenţia divină (I Sam. 8).

Când a consimţit fără tragere de inimă la introducerea regalităţii, Samuel nu ştia cine va fi ales de Dumnezeu. Într-o zi, în timp ce aducea o jertfă, el a fost întâlnit de un beniamit care venise să-l întrebe de locul unde s-au rătăcit măgarii tatălui său. Fiind prevenit de sosirea acestuia, Samuel a înţeles că Saul era ales de Dumnezeu drept primul împărat al lui Israel. Nu numai că l-a tratat pe Saul ca oaspete de onoare la acea masă de jertfă, dar l-a şi uns în ascuns drept „căpetenia moştenirii Lui (Domnului)”, indicând astfel că oficiul de rege era o încredinţare sacră. Întorcându-se la Ghibea, Saul a fost martorul împlinirii cuvintelor profetice ale lui Samuel, de confirmare a alegerii sale în această slujbă. Într-o întâlnire care a urmat la Mipta, Saul a fost ales în mod public şi sprijinit cu entuziasm de majoritate, prin populara urare „Trăiască împăratul” (I Sam. 10: 17 – 24). Deoarece Israelul nu avea capitală, Saul s-a întors în oraşul natal Ghibea din Beniamin.

Ameninţarea amonită de la Iabes-Galaad i-a oferit lui Saul ocazia de a-şi întări conducerea. Ca răspuns la apelul

său naţional, poporul s-a adunat pentru a-l sprijini, obţinând astfel o copleşitoare victorie asupra amoniţilor. Aducând întregul Israel la Ghilgal, Samuel îl confirmă public pe Saul ca împărat. Le reaminteşte israeliţilor că Dumnezeu le-a satisfăcut cererea. Bazându-se pe istoria Israelului, el îi asigură de prosperitate naţională dacă atât regele cât şi cetăţenii vor respecta legea mozaică. Acest mesaj al lui Samuel a primit confirmare divină în faţa israeliţilor printr-o ploaie neaşteptată – un adevărat fenomen în vremea recoltării griului.7 Oamenii au fost impresionaţi profund şi i-au cerut lui Samuel să continue să mijlocească pentru ei. Deşi israeliţii doriseră să fie conduşi de un împărat, cuvintele de asigurare ale lui Samuel – profetul care oprise valul de apostazie şi iniţiase o eficientă mişcare profetică prin lucrarea sa de învăţare – i-au convins de interesul lui sincer pentru bunăstarea lor: „Departe de mine să păcătuiesc împotriva Domnului, încetând să mă rog pentru voi”.

VREMURI DE TRANZIŢIE

Primul rege al Israelului

După o primă victorie asupra amoniţilor la Iabes-Galaad, Saul s-a bucurat de sprijinul entuziast al poporului său. Într-adevăr nu toţi au primit numirea lui cu satisfacţie neprefăcută, dar aceşti încăpăţânaţi nu s-au putut împotrivi popularităţii lui copleşitoare (I Sam. 10: 27; 11: 12, 13). Şi totuşi prin neascultarea lui deliberată Saul şi-a distrus curând şansele de succes. Din cauza suspiciunii şi urii, eforturile lui au fost atât de greşit canalizate iar forţa naţională atât de risipită, încât domnia lui s-a sfârşit printr-un eşec total.

Relatarea biblică despre domnia lui Saul, dată în I Sam. 13: 1 – 31: 13 poate fi subdivizată convenabil după cum urmează:

I. Victorii naţionale şi eşecuri personale 13: 1 – 15: 35

Saul nu îl aşteaptă pe Samuel 13: 1 – 15 a
Filistenii învinşi la Micmaş 13: 15 b-14: 46
Supunerea naţiunilor înconjurătoare 14: 47 – 52
Neascultarea într-o victorie asupra amaleciţilor 15: 1 – 35
II. Saul împărat, David fugar 16: 1 – 26: 25
David câştigă faima naţională 16: 1 – 17: 58
Saul caută să-l atragă într-o cursă pe David 18: 1 – 19: 24
Prietenia dintre David şi Ionatan 20: 1 – 42
Fuga lui David şi consecinţele ei 21: 1 – 22: 23
Saul îl urmăreşte pe David 23: 1 – 26: 25
III. Conflictul filisteano-israelit 27: 1 – 31: 13
Filistenii îl adăpostesc pe David 27: 1 – 28: 2
Saul caută ajutor în Endor 28: 3 – 25
David îşi recuperează bunurile 29: 1 – 30: 31
Moartea lui Saul 31: 1 – 13

Saul a fost un luptător care şi-a condus naţiunea către multe victorii militare. Într-un loc strategic de pe un deal aflat la cinci kilometri nord de Ierusalim, Saul a întărit Ghibea pentru a contracara superioritatea militară filisteană. Valorificând atacul reuşit al fiului său Ionatan, Saul i-a pus pe fugă pe filisteni în bătălia de la Micmaş (I Sam. 13 – 14). Printre alte naţiuni înfrânte de Saul (I Sam. 14: 47 – 48) au fost şi amaleciţii (I Sam. 15: 1 – 9).

Succesul iniţial al primului rege al lui Israel nu i-a ascuns slăbiciunile personale. Regele Israelului avea o poziţie unică între conducătorii contemporani, având obligaţia de a-l recunoaşte pe profetul ce-l reprezenta pe Dumnezeu. De două ori Saul nu a îndeplinit această cerinţă. Aşteptând nerăbdător sosirea lui Samuel la Ghilgal, Saul a oficiat el însuşi aducerea jertfei (I Sam. 13: 8). După victoria asupra amaleciţilor, în loc să urmeze instrucţiunile lui Samuel, a cedat presiunii poporului. Prorocul l-a avestrizat solemn că lui Dumnezeu nu-i plac

sacrificiile care înlocuiesc ascultarea. Cu această mustrare usturătoare, Samuel l-a lăsat pe împăratul Saul să se descurce singur. Prin neascultarea lui, Saul pierduse dreptul asupra regatului.

Ungerea lui David de către Samuel, într-o ceremonie particulară, s-a făcut fără ştirea lui Saul.8 Odată cu uciderea lui Goliat, David apare pe scena naţională. Fiind trimis de tatăl lui pentru a-i aprovizina pe fraţii săi care serveau în armata israelită mobilizată împotriva filistenilor, el a auzit ameninţările blasfematoare ale lui Goliat. David s-a gândit că Dumnezeu, care-l ajutase să omoare urşi şi lei, îi va da puterea de a-l ucide pe acest duşman care sfida armatele lui Israel. Când şi-au dat seama că Goliat uriaşul din Gât fusese ucis, filistenii au fugit dinaintea lui Israel. Recunoaşterea naţională a eroului David s-a exprimat ulterior prin zicala populară, „Saul a bătut miile lui, iar David zecile lui de mii”.

Cu alte ocazii, David fusese cântăreţ la curtea împăratului, liniştind spiritul tulburat al lui Saul. Boala mintală a împăratului era atât de serioasă încât el a încercat chiar să-l ucidă pe tânărul cântăreţ. Saul nu numai că l-a recunoscut pe David în urma faptei lui eroice – probabil pentru a-i răsplăti familia absolvind-o de taxe – dar l-a şi ataşat permanent curţii regale.

Lăsat în voia lui, Saul a devenit suspicios şi foarte gelos pe David. El a încercat să-l îndepărteze pe acest erou naţional prin numeroase planuri iscusite. Expus loviturilor de suliţă ale lui Saul ori primejdiilor luptei, David a reuşit să scape cu succes de toate uneltirile menite să-l piardă. Chiar mergând personal la Naiot, unde David se refugiase cu Samuel, Saul a fost atât de influenţat de duhul profeţilor, încât nu a putut să-l prindă pe David ori să-i facă vreun rău.

Faptul că era ataşat curţii regale, l-a avantajat pe David din mai multe puncte de vedere. El se distingea în

acţiunile militare conducând unităţile armate israelite la atacuri victorioase împotriva filistenilor. Prin legăturile lui personale cu Ionatan, el a fost părtaş la una din cele mai nobile prietenii din vremea Vechiului Testament. Prin legătura sa intimă cu fiul împăratului, David a putut evalua mai exact intenţile rele al lui Saul, neexpunându-se astfel inutil pericolului. Când au înţeles că venise timpul ca David să fugă, Ionatan şi David şi-au pecetluit prietenia printr-un legământ (I Sam. 20: 11 – 23).

David şi-a căutat siguranţa la filisteni. Deoarece Achiş, împăratul lui Gât, a refuzat să-l adăpostească, David a plecat la Adulam, unde i s-au alăturat patru sute de oameni din aceeaşi seminţie cu el. Având în grijă un grup atât de mare, el a făcut pregătiri din timp ca unii dintre oamenii lui să locuiască în ţara Moabului. Printre sfetnicii care i s-au asociat, se afla şi prorocul Gad.

Auzind că Ahimelec, preotul lui Nob, i-a dat provizii lui David aflat în drum spre Filistia, Saul a ordonat executarea lui Ahimelec împreună cu alţi optzeci şi cinci de preoţi. Un fiu al lui Ahimelec, Abiatar, a scăpat şi s-a alăturat grupului de fugari al lui David.

Nu după multă vreme, Saul şi-a dat pe faţă sentimentele răuvoitoare faţă de David printr-o urmărire deschisă. David s-a aflat în mare pericol de mai multe ori. După ce a scăpat cetatea Cheila de atacurile filistene, el a rămas acolo până când a fost alungat de apropierea lui Saul. Refugiindu-se la Zif, aflat la cinci kilometri sud de Hebron, el a fost trădat de zifiţi şi înconjurat de armata lui Saul. Un raid filistean venit la timp l-a împiedicat de astă dată pe Saul să se apropie de David. Ulterior într-o altă expediţie la En-Ghedi (I Sam. 24) şi apoi la Hachila, eforturile lui Saul de a-l ucide pe David au fost zadarnice.

De mai multe ori David a avut ocazia să-l ucidă pe regele Israelului cu mâna lui. De fiecare dată însă el a refuzat, recunoscându-l pe Saul drept unsul Domnului.

Deşi acesta a fost adânc mişcat iar un timp şi-a recunoscut greşeala, curând el a reluat din nou ostilităţile.

Aflându-se cu însoţitorii lui în pustia Paran, David i-a ajutat pe locuitorii acestei zone, apărându-le proprietatea de bandele de hoţi. Nabal, un proprietar de oi din Maon care-şi tundea oile lângă satul Cârmei, nu a luat în seamă cererea lui David referitoare la o „taxă de protecţie". Refuzând să dea din bogăţia sa şi pentru a-şi ascunde zgârcenia, Nabal a insinuat că David fugise de la stăpân. Înţelegând că situaţia era gravă, Abigail, nevasta lui Nabal, a evitat cu înţelepciune răzbunarea, ducându-se personal la David cu daruri pregătite. Când Nabal şi-a revenit din beţie şi a aflat că abia a scăpat de răzbunarea lui David, a fost atât de zbuciumat încât în zece zile a murit. Abigail a devenit după aceea nevasta lui David.

David s-a temut că într-o zi Saul îl va surprinde nepregătit. Pentru a se pune în siguranţă împreună cu cei peste şase sute de bărbaţi care-l însoţeau la care se adăugau femeile şi copiii, Achiş i-a permis să se stabilească în

VREMURI DE TRANZIŢIE cetatea filisteană Ţiclag. A rămas aici pentru aproape întreaga perioadă a ultimului an şi jumătate din domnia lui Saul. Spre sfârşitul acestui timp, David i-a însoţit pe filisteni pentru a lupta împotriva Israelului. Dar participarea i-a fost refuzată. El s-a întors la Ţiclag, tocmai la timp pentru a-şi recupera bunurile pierdute într-un raid al amaleciţilor.

Armatele israelite erau cantonate pe Muntele Ghilboa pentru lupta cu filistenii. De data aceasta împăratul lui Israel era neliniştit nu numai din cauza temerii de duşman, pe care îl învinsese în alte ocazii, dar şi pentru că lui Samuel, ignorat cu mult timp în urmă, nu i se putea cere sfatul. Saul s-a întors către Dumnezeu, dar nu a primit răspuns nici prin vis, nici prin Urim şi nici prin proroci. El a fost cuprins de panică. În disperare a apelat la mediile

culte pe care le interzisese în trecut.9 Găsind-o pe femeia din En-Dor, Saul a vrut să vorbească cu Samuel. Oricare ar fi fost puterea acestei femei, în relatare este clar (I Sam. 28: 3 – 25) că intervenţia puterii supranaturale în aducerea spiritului profetului Samuel, nu era sub controlul ei. Prin intermediul lui Samuel, i s-a reamintit lui Saul că datorită neascultării sale pierduse împărăţia. În mesajul către Saul, profetul a prevăzut moartea împăratului şi a celor trei fii ai lui, cât şi înfrângerea lui Israel.

În această noapte sumbră, Saul a revenit în tabără cu inima grea şi cu gândul la întâmplările tragice care-l aşteptau. În timpul luptei de pe câmpia Isreel, forţele israelite au fost puse pe fugă şi silite să se retragă pe Muntele Ghilboa. În timpul urmăririi, filistenii au luat viaţa celor trei fii ai împăratului. Chiar Saul a fost rănit de arcaşii duşmani. Pentru a evita tratamentul nemilos al inamicului, el s-a aruncat în propria lui sabie, punându-şi capăt zilelor. Filistenii au avut o victorie decisivă, câştigând controlul indisputabil asupra văii roditoare ce se întindea de pe coastă până la Râul Iordan. Ei au ocupat şi multe cetăţi din care israeliţii au trebuit să fugă. Trupul lui Saul şi cele ale fiilor lui au fost mutilate şi atârnate pe zidurile fortăreţei filistene Bet-şan, dar locuitorii din Iabes-Galaad le-au recuperat pentru a le îngropa. Mai târziu David a luat măsuri pentru aducerea osemintelor pe pământul familiei lui Saul, la Ţela, din tribul lui Beniamin (II Sam. 21: 12 – 14).

Sfârşitul domniei lui Saul, primul împărat al Israelului, 10 a fost într-adevăr tragic. Deşi a fost ales de Dumnezeu şi uns de către prorocul şi omul rugăciunii, Samuel, el nu a înţeles că ascultarea era esenţială în încredinţarea sacră şi unică pe care i-a dat-o Dumnezeu – aceea de a fi „căpetenia moştenirii Lui”.

1 Numele obişnuit pentru „Aramea” Vechiului Testament e Siria.

2 Conf. Deut. 3: 14; Iosua 12: 5 şi 13: 11
3 Conf. II Sam. 3: 3; 13: 37.
4 Conf. II Sam. 10: 8 – 10
5 Conf. I Sam. 7: 5 – 9; 7: 17; 13: 8; 16: 2

I. Mendelsohn, „Samuel's Denunciation of Kingship in the Kight of the Akkadian Documents from Ugarit", BASOR 143 (Octombrie, 11956), pag. 22.

7 în condiţii normale, Palestina nu avea de loc ploaie din aprilie până în octombrie. A avea ploaie în timpul recoltării grâului, cam între 15 mai şi 15 iunie, era considerat un miracol.

8 I Sam. 16 – 18 nu respectă neapărat ordinea cronologică.

8 Ocultismul practicat de naţiunile politeiste înconjurătoare nu era permis de legea mozaică Conf Lev. 19: 31; 20: 6, 27; Deut. 18: 10 – 11.

10 Deşi data încheierii domniei lui Saul e aproximativ 1011 î.e.n., datele exacte pentru Eli, Samuel şi începutul domniei lui Saul sunt nesigure.

CAPITOLUL VIII

Unirea Israelului în vremea lui David şi Solomon

Epoca de aur a lui David şi Solomon nu a fost nicicând egalată în vremea Vechiului Testament. Expansiunea teritorială şi idealurile religioase aşa cum au fost văzute de Moise, au fost realizate într-o mai mare măsură decât oricând în istoria Israelului, înainte sau după aceea. În secolele ce au urmat, speranţele profetice de refacere a prosperităţii Israelului aveau mereu ca ideal regatul davidic.

Unirea şi expansiunea davidică

Eforturile politice ale lui David au fost încununate cu succes. În mai puţin de un deceniu de la moartea lui Saul, întreg Israelul s-a unit să-l sprijine pe David, care-şi începuse domnia doar cu micul regat al lui Iuda. Datorită

succesului militar şi propunerilor prieteneşti, în scurt timp el controla teritoriul de la râul Egiptului şi golful Aqaba până la coasta feniciană şi ţara Hamatului. Recunoaşterea şi respectul internaţional pe care David le-a adus Israelului nu au fost contestate de puterile străine până în ultimii ani ai domniei lui Solomon.

Noul împărat s-a distins şi în domeniul conducerii religioase. Deşi i-a fost refuzat privilegiul construirii Templului, el a făcut pregătiri amănunţite pentru înălţarea acestuia în timpul fiului său Solomon. Sub conducerea lui David, preoţii şi leviţii au fost organizaţi în vederea participării efective la activităţile religioase ale întregii naţiuni.1

Cartea II Samuel descrie cu multe detalii domnia lui David. O lungă secţiunie (11 – 20) se referă exclusiv la păcatul, crima şi revolta din familia regală. Trecerea împărăţiei în mâna lui Solomon şi moartea lui David sunt relatate în primele capitole din I Regi. Cartea I Cronici, şi ea o relatare a perioadei davidice, constituie o unitate independentă, concentrându-şi atenţia asupra lui David ca primul conducător dintr-o dinastie durabilă.

IMPERIUL LUI DAVID cca. 1.000 î.e.n.

Eţioi-Gheber

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON

Ca introducere la instituirea dinastiei davidice, cronicarul urmăreşte genealogia celor douăsprezece triburi peste care conducea David. Saul e menţionat doar în trecere, după care e prezentat David ca împărat al întregului Israel. Organizarea politică şi religioasă a Israelului este dată mai amănunţit, iar supremaţia lui David peste naţiunile înconjurătoare capătă un accent mai puternic. Înainte de a încheia cu moartea lui David, ultimele opt capitole din această carte aduc o descriere amplă a pregătirilor sale pentru construirea Templului. I

Cronici este astfel o întregire valoroasă a relatării din II Samuel.

Privirea generală oferită în acest capitol asupra domniei lui David constituie o prezentare cronologică a evenimentelor înregistrate în II Samuel şi I Cronici: împărat peste Iuda

II Sam. I Cron. Cadru genealogic1: 1 – 9: 44 David deplânge moartea lui Saul 1: 1 – 2710: 1 – 14 Dezintegrarea dinastiei lui Saul2: 1 – 4: 12 Născut în vremuri tulburi, David a fost supus unei perioade aspre de pregătire pentru a domni peste Israel. El a fost înrolat în serviciul militar al împăratului după omorârea lui Goliat şi a câştigat o experienţă nepreţuită în acţiunile militare împotriva filistenilor. Fiind silit să părăsească curtea regală, el a condus un grup de fugari şi a câştigat încrederea proprietarilor de pământuri şi a stăpânilor de oi din sudul Israelului, protejându-i. În acelaşi timp, fiind proscris în Israel, a reuşit să încheie relaţii diplomatice cu filistenii şi moabiţii.

Când armata lui Saul a suferit o înfrângere decisivă pe Muntele Ghilboa, David se afla pe pământ filistean. La scurt timp după ce şi-a salvat soţiile şi prada luată de amaleciţi, un mesager i-a raportat evenimentele hotărâtoare ce avuseseră loc în Israel. Copleşit de mâhnire a adus un nemuritor omagiu lui Saul şi Ionatan într-una din cele mai frumoase elegii ale Vechiului Testament. Nu numai că Israelul şi-a pierdut împăratul, dar David a simţit pierderea celui mai apropiat prieten al său, Ionatan. Când aducătorul veştilor, un amalecit, aştepta o răsplată pentru uciderea lui Saul, David a ordonat executarea acestuia pentru că s-a atins de unsul Domnului.

După ce s-a asigurat de aprobarea lui Dumnezeu, David s-a întors pe pământul Israelului. La Hebron, conducătorii tribului său (Iuda) l-au uns şi l-au recunoscut ca împărat. El era binecunoscut familiilor din această zonă,

pe care le apărase şi cu care împărţise prăzile obţinute în incursiunile împotriva duşmanilor acestora (I Sam. 30: 26 – 31). Ca împărat al lui Iuda, David a trimis oamenilor din Iabes un mesaj prin care cerea ca împăratul Saul să aibă o înmormântare onorabilă. Fără îndoială că acest gest prietenos şi binevoitor avea şi implicaţii politice, prin faptul că David le cerea sprijinul.

Israelul avea mari greutăţi când s-a încheiat domnia lui Saul. Capitala de la Ghibea a fost fie distrusă, fie ruinată treptat. Ulterior, Abner, capul armatei israelite a reuşit să instaureze ordinea în suficientă măsură pentru a-l unge ca împărat pe IŞ-Boşet (IŞ-Baal). Întronarea a avut loc în Galaad, căci filistenii controlau teritoriul de la vest de Iordan. Întrucât fiul lui Saul a domnit peste trebuirle nordice doar doi ani (II Sam. 2: 10) în decursul celor şapte ani şi jumătate în care David a domnit în Hebron, se pare că problema filisteană a întârziat cu cinci ani ridicarea unui nou împărat.

Astfel poporul lui Iuda şi-a arătat devotamentul faţă de David, în timp ce restul israeliţilor au rămas loiali dinastiei lui Saul, sub conducerea lui Abner şi IŞ-Boşet. Faptul acesta a dus la izbucnirea unui război civil. Fiind aspru mustrat de IŞ-Boşet, Abner a apelat la David şi i-a oferit sprijinul întregului Israel. Conform cererii lui David, Mical fiica lui Saul, i-a fost redată ca soţie. Lucrul acesta s-a realizat prin grija lui Abner, cu consimţământul lui IŞ-Boşet. Astfel Israelul a luat cunoştinţă de faptul că David nu păstra duşmănie faţă de dinastia lui Saul. Însuşi Abner a mers la Hebron, unde l-a asigurat pe David de devotamentul poporului său. După încheierea acestei alianţe, Abner a fost ucis de Ioab pentru a-şi răzbuna moartea fratelui său Asael, pe care Abner îl omorâse în timpul războiului civil. Moartea lui Abner a lăsat Israelul fără o conducere puternică. La scurt timp IŞ-Boşet a fost ucis de doi bărbaţi din tribul lui Beniamin. Când au apărut

în faţa lui David, ucigaşii au fost executaţi imediat. El dezaproba uciderea unui om nevinovat. Fără răutate sau răzbunare, David a câştigat recunoaşterea întregului Israel în timp ce dinastia lui Saul a fost îndepărtată de la conducerea politică.

Ierusalim – capitala naţională

Cucerirea Ierusalimului Puterea militară a lui David Recunoaştere de către Filistia şi Fenicia Ierusalim – centru religios

Un tron veşnic

II Sam. I Cron.5: 1 – 911: 1 – 923: 8 – 3911: 10 – 12: 405: 10 – 2514: 1 – 176: 1 – 2313: 1 – 1415: 1 – 16: 437: 1 – 2917: 1 – 27UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON

Nu sunt indicaţii că filistenii ar fi intervenit în momentul urcării lui David pe tron ca împărat în Hebron. E posibil ca ei să-l fi considerat pur şi simplu vasal, atâta vreme cât restul Ierusalimului, măcinat de războiul civil, nu opunea o rezistenţă unită.

Dar ei s-au alarmat când David a fost acceptat de întreaga naţiune. E foarte probabil ca un atac filistean (II Sam. 5: 17 – 25 şi I Cron. 14: 8 – 17) să fi avut loc înainte de cucerirea şi ocuparea Sionului. David i-a înfrânt de două ori, evitând astfel amestecul lor în unificarea Israelului sub conducerea noului împărat. Fără îndoială că însăşi ameninţarea filisteană a avut asupra Israelului un efect unificator.

Căutând un loc central drept capitală a unui Israel unit, David s-a orientat spre Ierusalim. Acesta era un loc strategic şi mai puţin vulnerabil în faţa atacurilor. Ca fortăreaţă canaanită locuită de iebusiţi, rezistase cu succes cuceririi şi ocupării israelite. În izvoare egiptene datând încă din 1900 î.e.n. se făceau referiri la această cetate, denumită Ierusalim. Când David şi-a îndemnat oamenii să cucerească cetatea şi să-i alunge pe iebusiţi, Ioab a fost de

acord şi a fost răsplătit prin funcţia de conducător al forţelor militare din Israel. După ocuparea fortăreţei, aceasta a devenit cunoscută cu numele de „cetatea lui David” (I Cron. 11: 1).

În perioada davidică, Ierusalimul ocupa culmea unui deal, exact la sud de zona templului şi la o altitudine aproximativă de 762 de metri peste nivelul mării. Locul e cunoscut mai ales sub numele de Ofel. De-a lungul părţii de răsărit se afla valea Chedron, întâlnindu-se la sud cu valea Hinom, care se întindea către vest. Valea Tyropoeon îl separa apre vest de o înălţime care în vremurile moderne e numită Muntele Sion. Conform lui Josephus, la extremitatea nordică exista o vale ce separa Ofel de locul folosit pentru Templu. După cât se pare, în perioada cuceririi lui David, această zonă Ofel-Sion avea o altitudine mai mare decât locul templului, însă în secolul al doilea î.e.n. macabeii au nivelat dealul, depozitând ruinele oraşului davidic în vale. Ca rezultat, arheologii nu au putut stabili o legătură sigură între obiectele descoperite şi domnia lui David.

Preluând conducerea celor douăsprezece triburi, David a ales Ierusalimul drept capitală politică. În vremea când fusese un proscris, David fusese urmat de sute de bărbaţi. Aceştia au fost bine organizaţi sub comanda lui la Ţiclag şi apoi la Hebron (I Cron. 11: 10 – 12: 22). Ei s-au distins atât de mult în acţiunile militare încât au fost desemnaţi ca prinţi şi conducători. Când întregul Israel a venit în sprijinul lui David, această organizare a fost lărgită pentru a cuprinde întreaga naţiune, centrată în jurul Ierusalimului (I Cron. 12: 23 – 40). Pe baza contractelor încheiate cu fenicienii, un palat magnific a fost construit pentru împăratul David (II Sam. 5: 11 – 12).

În acelaşi timp, Ierusalimul a devenit centrul religios al întregii naţiuni (I Cron. 13: 1 – 17: 27 şi II Sam. 6: 1 – 7: 29). Când David a încercat să transporte chivotul

legământului din casa lui Abinadab la Chiriat-Iearim, cu ajutorul unui car în loc de a fi purtat de preoţi (Num. 4), Uza a fost brusc omorât. În loc de a aduce chivotul la Ierusalim, David l-a păstrat în casa lui Obed-Edom în Ghibea. Observând că Domnul binecuvânta această casă, David a transportat imediat chivotul la Ierusalim, pentru a fi adăpostit într-un cort sau tabernacol. Închinarea corectă a fost restaurată în Israel, pe scară naţională.2

Odată cu interesul reînnoit faţă de religia Israelului, David a dorit să construiască o casă de închinare mai trainică. împărtăşind acest plan profetului Natan, el a obţinut imediat aprobarea. Totuşi în noaptea următoare Natan a fost însărcinat de Dumnezeu să-l informeze pe împărat că ridicarea Templului va fi amânată până când la tron va veni fiul lui David. Aceasta a constituit pentru David asigurarea divină că fiul său îi va urma şi că nu va avea soarta dezastruoasă de care a avut parte împăratul Saul. Dar importanţa acestei promisiuni făcute lui David depăşeşte cu mult vremea şi sfera împărăţiei lui Solomon. Întrucât promisiunea afirma clar că tronul davidic urma să fie instaurat pentru totdeauna, sămâţa lui Daavid nu îl includea numai pe Solomon. Chiar dacă nelegiuirea şi păcatul ar precumpăni în rândul urmaşilor lui David, Dumnezeu îi va judeca temporar şi îi va pedepsi, dar nu-şi va încălca promisiunea şi nu-şi va retrage îndurarea sa pentru totdeauna.

Nicio împărăţie sau dinastie pământească nu a dăinuit veşnic – ca cerul şi pământul. Nici cu tronul lui David nu s-a întâmplat astfel – dacă nu legăm genealogia lui de Iisus, care este identificat concret în Noul Testament ca fiul lui David. Această asigurare dată lui David prin profetul Natan, constituie încă o verigă în seria promisiunilor mesianice date în timpurile Vechiului Testament. Dumnezeu desfăşura treptat angajamentul iniţial conform căruia victoria finală va veni prin sămânţa

femeii (Gen. 3: 15). În secolele următoare este dată o revelaţie mai completă a lui Mesia şi a împărăţiei sale eterne, prin profeţi.

De ce oare nu i s-a acordat lui David privilegiul construirii Templului? în ultimii ani ai domniei, el a ajuns la înţelegerea faptului că fusese menit să stabilească împărăţia lui Israel, ca om militar şi de stat (I Cron. 28: 3; 22: 8). În timp ce domnia lui David a fost marcată de război, Solomon s-a bucurat

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON de o perioadă de pace. Probabil că, pe vremea când David şi-a exprimat intenţiile de a construi un templu, domnea pacea, dar nu avem niciun mijloc prin care să constatăm cum războaiele relatate ulterior se raportează în mod cronologic pe baza Scripturii, la mesajul lui Natan. Probabil că până spre sfârşitul domniei lui, David nu a ajuns să înţeleagă că zilele lui Solomon vor reprezenta o perioadă mai oportună pentru construirea unui templu.

Prosperitate şi supremaţie

Lista naţiunilor cucerite

David împarte responsabilităţi şi binecuvântări

Foametea înfrângerea amoniţilor, sirienilor şi filistenilor

Cântec de izbăvire (Ps. 18)

II Sam. 8: 1 – 13

— 14

— 22

I Cron. 18: 1 – 13

— 20: 8

Biblia acordă prea puţină atenţie extinderii conducerii davidice, de la aria tribului lui Iuda până la un vast imperiu cuprins între râul Egiptului şi regiuni din apropierea Eufratului. Şi totuşi această relatare este de o importanţă istorică esenţială, deoarece la începutul secolului zece î.e.n. Israelul era naţiunea conducătoare în

Cornul de Aur. Din fericire cercetările arheologice au adus informaţii suplimentare.

Imediat după recunoaşterea sa ca împărat al întregului Israel, David a fost provocat de filisteni (II Sam. 5: 17 – 25). El i-a învins de două ori, dar e foarte probabil că pentru o perioadă s-au dat lupte dese, înainte ca David să-i fi redus la poziţia unui stat tributar şi subordonat. Capturarea cetăţii Gât, una dintre cele mai importante, şi uciderea uriaşilor filisteni (II Sam. 8: 1 şi 21: 15 – 22), ar putea fi doar mostre de ciocniri din această perioadă când Israelul a preluat întâietatea.

În această perioadă a fost cucerit Bet-şan-ul. Zidurile de cazemată de la Debir şi Bet-şemeş sugerează că David a construit o linie defensivă împotriva filistenilor. Observaţiile conform cărora în vremea lui Samuel (I Sam. 3: 19 – 20), filistenii deţineau monopolul fierului, iar David îl folosea din abundenţă spre sfârşitul domniei lui (I Cron. 22: 3), ne sugerează că s-ar fi putut scrie un lung capitol asupra revoluţiei economice din Israel. Perioada de prigoană şi de şedere pe pământul filistenilor nu numai că l-a pregătit pe David pentru conducerea militară, dar fără îndoială că i-a furnizat cunoştinţe directe legate de formula şi metodele utilizate de filisteni în producerea armelor. Probabil că multe din planurile de expansiune militară şi economică au fost concepute când David se afla la Hebron, dar au fost executate efectiv după stabilirea capitalei la Ierusalim. Filistenii aveau motive să se alarmeze când Israelul înfrânt şi sfâşiat de războaie a fost unificat sub conducerea lui David.

Cucerirea şi ocuparea Edomului a fost de importanţă strategică, creându-i lui David un izvor valoros de resurse naturale. Deşertul Arabah care se întinde de la sud de Marea Moartă până la golful Aqaba, era bogat în fier şi cupru, necesare pentru înlăturarea monopolului filistean. Pentru a se asigura ca această sursă să nu fie primejduită,

israeliţii au stabilit garnizoane în tot Edomul (II Sam. 8: 14).

Se pare că în această perioadă Israelul nu a suferit de pe urma intervenţiei Moabului şi amaleciţilor. Aceştia sunt enumeraţi printre naţiunile subordonate, trimiţându-i lui David argint şi aur.

Spre nord-est, creşterea forţei davidice în extinderea statului Israel, a întâmpinat rezistenţa triburilor amonite şi aramaice. Primii se aşezaseră de la Carchemis pe Eufrat până spre hotarele de răsărit ale Palestinei. În vremea lui Saul ei erau deja consideraţi duşmani (I Sam. 14: 47). Când David era exilat, cel puţin unul din aceste state aramaice trebuie să-i fi arătat prietenie, întrucât Talmai regele din Gheşur i-o dăduse pe Maacha, fiica lui, de soţie (II Sam. 3: 3). După ce David îi învinsese pe filisteni şi încheiase un tratat cu fenicienii, arameii se temeau de creşterea puterii lui Israel. Expansiunea acestuia le periclita bunăstarea, le împiedica controlul lor asupra câmpiilor roditoare şi asupra comerţului extensiv. După ce s-au purtat cu dispreţ faţă de mesagerii binevoitori ai lui David, amoniţii i-au atras imediat pe aramei în opoziţia faţă de Israel, dar forţele lor unificate au fost împrăştiate de trupele lui David.

Mai târziu, israeliţii au capturat cetatea Rabat, din Amon (I Cron. 20: 1). Forţele aramaice s-au organizat atunci sub conducerea lui Hadadezer, care utiliza sau aduna forţe dinspre nord tocmai din Aram-Naharaim sau Mesopotamia (I Cron. 19: 6). De data aceasta forţele israelite au înaintat până la Helam, învingând această coaliţie puternică. Aceasta a atras după sine sfârşitul alianţei aramaico-amonite.

Ulterior, David l-a mai atacat odată pe Hadadezer, când sirienii3 înaintau spre Eufrat pentru a ocupa teritorii aflate sub controlul asirian (II Sam. 8: 3). Damascul, atât de strâns aliat cu Hadadezer (I Cron. 18: 3 – 8), a ajuns

sub controlul lui David, adăugând astfel israeliţilor o nouă victorie. Garnizoanele acestora au ocupat cetatea impunându-i un greu tribut, iar

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON

Hadadezer i-a cedat lui David mari cantităţi de aur şi bronz. Dominarea statelor aramaice până la Hamat, pe Orontes a contribuit prin resursele acestora la îmbogăţirea Israelului. Până spre sfârşitul domniei lui David, administrarea Damascului de către Israel nu a fost contestată.

În aceste zile de expansiune naţională, măsurile luate pentru bunăstarea lui Mefiboşet ilustrează atitudinea generoasă a lui David faţă de urmaşii predecesorului său (II Sam. 9: 1 – 13). Când a aflat de nenorocirea lui Mefiboşet, fiul lui Ionatan, David i-a acordat o pensie din vistieria regală. Invalidul a primit o casă în Ierusalim şi a fost dat în grija unui slujitor numit Ţiba.

Lui Mefiboşet i s-a acordat o atenţie deosebită într-o criză care a urmat (II Sam. 21: 1 – 14), când foametea a cuprins ţinutul lui Israel. Dumnezeu i-a descoperit lui David că această foamete era judecata pentru crima gravă a lui Saul de a fi încercat să-i extermine pe gabaoniţi, cu care Iosua încheiase un legământ (Iosua 9: 3 şi cont.). Înţelegând că această vină nu putea fi decât ispăşită (Num. 35: 31, şi cont.), David a permis gabaoniţilor să execute şapte urmaşi ai lui Saul. Mefiboşet a fost cruţat. Aflând de doliul Riptei, o concubină a lui Saul, David a luat măsuri pentru înmormântarea cuvenită a oaselor acestor şapte victime în mormântul familiei, din Beniamin. Osemintele lui Saul şi Ionatan au fost şi ele transferate în locul acesta. După aceea foametea a luat sfârşit.

Ca împărat al imperiului israelit, David l-a recunoscut întotdeauna pe Dumnezeu ca fiind acela care i-a asigurat Israelului victoriile militare şi prosperitatea materială.

Într-un psalm de mulţumire (II Sam. 22: 1 – 51), David aduce laudă Celui Atotputernic pentru izbăvirea lui de duşmanii din interior şi din exterior (naţiunile păgâne). Acest psalm e cuprins şi în capitolul 18 din Psalmi. El este doar un exemplu din numeroşii psalmi pe care David i-a compus cu diverse ocazii în cariera lui variată de păstor, slujitor la curtea regală, proscris din Israel, şi în cele din urmă arhitect şi constructor al celui mai mare imperiu al Israelului.4

Păcatul în familia regală

Crima şi pocăinţa lui David Crima lui Ammon şi urmările ei înfrângerea răscoalei lui Absalom David recâştigă tronul

II Sam.

— 36

— 20: 26

Scripturile ebraice nu minimalizează imperfecţiunile de caracter ale unui membru din familia regală. Un împărat al lui Israel care se complăcea

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DA VID ŞI SOLOMON în păcat nu se putea aştepta să scape de judecata lui Dumnezeu. În acelaşi timp, David, ca păcătos care se caia sincer, şi-a recunoscut răzvrătirea fiind considerat astfel un om pe placul lui Dumnezeu (I Sam. 13: 14).

David a practicat poligamia (II Sam. 3: 2 – 5; 11: 27). Deşi interzisă clar prin revelaţia mai completă a Noului Testament, ea era tolerată în vremurilă Vechiului Testament din cauza împietririi inimii lui Israel. Ea era de asemenea practicată în mod nestingherit de naţiunile înconjurătoare. Un harem la curtea regală era un lucru acceptat. Deşi prevenit prin legea mozaică în privinţa numărului mare de neveste (Deut. 17: 17), David a avut multe. Unele din aceste căsătorii au avut desigur implicaţii politice, ca de exemplu căsătoria lui cu Mical, fiica lui Saul,

şi cu Maacha fiica lui Talmai, regele Gheşurului. Ca şi alţii, David avea să sufere consecinţele, manifestate prin crimele de incest, ucidere şi răzvrătire din familia sa.

Păcatul lui David, de adulter şi ucidere, constituia din punct de vedere omenesc o crimă perfectă. Era perioada succesului militar şi a expansiunii imperiului. Filistenii fuseseră deja înfrânţi, iar coaliţia aramaico-amonită fusese distrusă în anul precedent. În vreme ce David a rămas în Ierusalim, armatele israelite de sub comanda lui Ioab au fost trimise ca să cucerească cetatea amonită Raba. Fiind atras de frumuseţea Bat-şebei, David a comis adulterul. El ştia că aceasta era nevasta lui Urie, hititul, un mercenar loial în armata lui Israel. împăratul l-a rechemat pe Urie din prima linie, dar l-a trimis înapoi la Ioab cu o scrisoare prin care aranja ca Urie să fie ucis în luptă de către duşman. Când a venit ştirea la Ierusalim că Urie căzuse într-o luptă cu amoniţii, David s-a căsătorit cu Bat-şeba. Probabil că faptele odioasei crime a lui David au fost ascunse, întrucât o pierdere în linia întâi era o întâmplare obişnuită. Chiar dacă lucrul îi era cunoscut lui Ioab, cine era el să se opună ori să mustre pe un împărat?

Cu toate că David nu răspundea în faţa nimănui din împărăţia sa, el nu şi-a dat seama că această „crimă perfectă” îi era cunoscută lui Dumnezeu. Pentru un despot dintr-o naţiune păgână, adulterul şi crima ar fi putut trece nepedepsite; dar nu putea fi aşa în Israel, unde un împărat îşi ocupa poziţia prin încredinţare divină. Când Natan i-a descris crima prin povestea dramatică a unui om bogat care a profitat de pe urma slujitorului său sărac, David s-a mâniat că o asemenea nedreptate a putut avea loc sub jurisdicţia lui. Natan a declarat cu îndrăzneală că David era cel vinovat de crimă şi adulter. Din fericire pentru Natan, împăratul s-a pocăit. Crizele spirituale ale lui David şi-au găsit o expresie aleasă în poezie (Psalmii 32 şi 51). I s-a acordat iertare, dar consecinţele în familia lui au fost

într-adevăr grave (II Sam. 12: 11).

Imoralitatea şi crima din familie l-au implicat curând pe David în lupte civile şi revolte. Lipsa de disciplină şi de înfrânare la David, a constituit un exemplu rău pentru fiii lui. Purtarea imorală a lui Ammon faţă de sora sa vitregă a dus la asasinarea lui de către Absalom, un alt fiu al lui David. Desigur că Absalom a intrat în dizgraţia tatălui său. Prin urmare el a găsit că e înţelept să părăsească Ierusalimul, refugiindu-se la bunicul său Talmai în Gheşur. El a rămas aici trei ani.

Între timp, Ioab încerca să-i împace pe David şi Absalom. Cu ajutorul unei femei din Tecoa (II Sam. 14) r Ioab a obţinut permisiunea împăratului de a-l aduce pe Absalom la Ierusalim, cu condiţia să nu apară la curtea împăratului. După doi ani Absalom a primit în sfârşit permisiunea de a se înfăţişa înaintea împăratului. Recâştigând bunăvoinţa tatălui său, Absalom şi-a asigurat o gardă regală de cincizeci de oameni, cu cai şi car㠔. Timp de patru ani5 chipeşul Absalom a fost deosebit de activ în relaţiile publice la porţile Ierusalimului, câştigând bunăvoinţa şi aprobarea israeliţilor. Pretinzând că are de împlinit un jurământ, el a reuşit să plece de lângă împărat pentru a coborî la Hebron.

Răscoala înscenată de Absalom la Hebron a fost o surpriză totală pentru David. În tot ţinutul fuseseră trimişi spioni pentru a proclama că la sunetul trâmbiţei Absalom va deveni împărat. E foarte posibil ca mulţi oameni care fuseseră impresionaţi de Absalom, să fi considerat că, în calitate de fiu al lui David, el prelua acum conducerea împărăţiei. În orice caz, mulţi l-au sprijinit pe Absalom, inclusiv Ahitofel, consilierul lui David. Forţele răzvrătite conduse de Absalom au intrat în Ierusalim, iar David, care nu era pregătit să opună rezistenţă, a fugit la Mahanaim, dincolo de Iordan. Huşai, prieten devotat şi sfătuitor al lui David, a urmat îndemnul acestuia şi a rămas în Ierusalim

pentru a contracara sfaturile lui Ahitofel. Acesta din urmă, care se prea poate să fi plănuit de la început întreaga răscoală oferindu-şi sprijinul lui Absalom, i-a cerut să-l lase să plece imediat în urmărirea lui David, înainte de a putea fi organizată orice opoziţie. Dar Absalom i-a cerut părerea lui Huşai care l-a convins să amâne urmărirea, câştigând astfel timpul necesar pentru ca David să-şi organizeze forţele. Ajungând trădător şi dându-şi seama că David va fi repus în drepturi, Ahitofel s-a spânzurat.

David a fost un militar strălucit. El şi-a pregătit forţele pentru luptă şi curând a pus pe fugă armatele lui Absalom, în timpul urmăririi inamicului, Ioab l-a ucis pe Absalom, contrar ordinilor lui David. Acesta, pierzându-şi simţul priorităţilor, în loc de a sărbătorii victoria, a plâns moartea fiului său. Noua întorsătură a evenimentelor l-a determinat pe Ioab să-l mustre pe împărat pentru neglijarea bunăstării israeliţilor care-l sprijiniseră cu devotament.

După înlăturarea lui Absalom poporul s-a întors către David. Tribul lui Iuda, care-l sprijinise pe fiul răzvrătit a fost ultimul grup care l-a întâmpinat cu bunăvoinţă pe David, după ce el a făcut o concesie grăbită înlocuindu-l pe Ioab cu Amasa.

Când David s-a întors în capitală, confuzia care domnea a dat naştere unei alte revolte. Şeba beniamitul, folosindu-se de faptul că Iuda a fost cel care-l adusese pe David înapoi la Ierusalim, a aţâţat opoziţia împotriva lui. Amasa a fost însărcinat să înăbuşe revolta. În decursul întâmplărilor care au urmat, Ioab l-a ucis pe Amasa şi apoi a condus urmărirea lui Şeba, care a fost decapitat la frontiera siriană de oamenii lui Abel-Bet-Maaca. Ioab a sunat din trâmbiţă, s-a întors la Ierusalim şi a continuat să slujească în funcţia de comandant al armatei lui David.

În decursul a aproape zece ani de domnie a lui David, cuvintele solemne ale lui Natan au devenit realitate.

Începând cu imoralitatea lui Ammon şi până la înăbuşirea revoltei lui Şeba răul a atins casa lui David.

Retrospectivă şi perspectivă

Păcatul în numărarea poporului

Solomon însărcinat cu zidirea Templului îndatoririle leviţilor

Slujbaşi împărăteşti însărcinări date funcţionarilor şi poporului

Ultimele cuvinte ale lui David

Moartea lui David

II Sam. 24: 1 – 25

I Cron.

— 22: 19

— 27: 34

— 30 în ultimii ani de viaţă, ocupaţia favorită a lui David consta din pregătirile pe care el le făcea pentru construirea Templului. Pentru achiziţionarea materialelor de construcţie s-au elaborat cu grijă planuri minuţioase şi aranjamente detaliate. împărăţia era bine organizată pentru o folosire eficientă a forţei de muncă locale şi străine. David a schiţat chiar şi detaliile serviciului religios în construcţia plănuită.

Organizarea militară şi civilă a împărăţiei s-a dezvoltat treptat în timpul domniei lui David, pe măsura extinderii imperiului. Tiparul fundamental de organizare pe care l-a utilizat David ar fi putut fi similar practicii egiptene. Cel ce consemna sau cronicarul, se îngrijea de arhive şi în această calitate avea poziţia foarte importantă de a fi însărcinat cu

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON relaţiile publice dintre împărat şi slujbaşii lui. Scribul sau secretarul răspundea de corespondenţa internă şi externă şi în consecinţă avea un rol important în problemele diplomatice. Într-o perioadă mai târzie a domniei lui David (II Sam. 20: 23 – 25) e menţionat încă un

slujbaş, având în grijă munca forţată. E foarte posibil ca pe măsură ce responsabilităţile guvernului creşteau, să se fi adăugat şi alţi înalţi funcţionari. Este clar că problemele judecătoreşti erau rezolvate personal de împărat (II Sam. 14: 4 – 17; 15: 1 – 6).

Comandantul suprem al armatei era Ioab. Având aptitudini remarcabile şi calităţi de conducător, pe lângă faptul că de el depindeau victoriile militare, el exercita chiar asupra lui David o influenţă considerabilă. Probabil că armata personală a lui David era reprezentată de o unitate de trupe străine sau de mercenari, compusă din cheretiţi şi peletiţi, aflată sub comanda lui Benaia. împăratul avea şi un consilier personal. Ahitofel slujise în această funcţie înainte de a-l sprijinii pe Absalom în răscoala sa. Bărbaţii energici care i se alăturaseră lui David înainte de a deveni împărat erau cunoscuţi acum drept un consiliu sau o legiune de onoare (I Cron. 11: 10 – 47; II Sam. 23: 8 – 39). Când David şi-a organizat împărăţia cu capitala la Ierusalim, în acest grup se aflau treizeci de oameni. Cu timpul s-au adăugat şi alţii în rândurile bărbaţilor care s-au distins prin fapte eroice. Din acest grup select de eroi, doisprezece au fost aleşi pentru a răspunde de armata naţională care consta din douăsprezece unităţi (I Cron. 27: 1 – 24). David a numit supraveghetori peste fermele, livezile şi vitele sale, în întreaga împărăţie (I Cron. 27: 25 – 31).

Recensământul militar al lui Israel şi urmările represive pentru împărat şi popor, sunt strâns legate de planurile amănunţite ale lui David pentru construirea Templului. Nu este exprimat clar motivul pedepsei divine asupra lui David cât şi asupra întregii naţiuni. împăratul a ordonat efectuarea recensământului. Ioab a obiectat, dar nu a fost luat în seamă (II Sam. 24). În mai puţin de zece luni el a sfârşit numărătoarea lui Israel, cu excepţia triburilor lui Levi şi Beniamin. Forţa militară a Israelului

era de aproximativ un milion şi jumătate, 6 ceea ce ar însemna o populaţie totală în jur de cinci sau şase milioane.7

David era profund conştient de faptul că păcătuise efectuând recensământul. Întrucât în ambele relatări acest incident e precedat de o listă a eroilor militari, recensământul ar fi putut fi motivat de mândrie şi de bizuirea pe forţa militară, pentru realizările naţionale ale Israelului. În acelaşi timp, starea de spirit lumească a lui David în impunerea acestui recensământ, a fost privită ca o judecată asupra lui Israel (II Sam. 24: 1; şi I

Cron. 21: 1). Probabil că Israelul a fost pedepsit pentru revoltele conduse de Absalom şi Şeba în timpul domniei lui David.

Căindu-se pentru păcatul său, David a fost înştiinţat prin Gad, profetul, că putea alege una din următoarele pedepse: o foamete de trei ani, o perioadă de trei luni de eşecuri militare, sau ciuma timp de trei zile. David s-a supus pe sine şi poporul său milei lui Dumnezeu, alegând ultima pedeapsă. Ciuma a durat doar o zi, dar în Israel au murit 70.000 de oameni. David şi bătrânii, înveliţi cu saci, au recunoscut pe Îngerul Domnului stând lângă o arie chiar spre nord de Ierusalim, pe Muntele Moria. Recunoscându-l ca fiind îngerul nimicitor, David a înălţat o rugăciune de mijlocire pentru poporul său. Fiind îndrumat de Gad, David a achiziţionat această arie de la Ornan iebusitul. Oferind o jertfă înaintea lui Dumnezeu, David a cunoscut răspunsul divin prin încetarea ciumei, încheindu-se astfel judecata asupra poporului. Îngerul nimicitor a dispărut iar Ierusalimul a fost salvat.

David a fost atât de impresionat încât s-a hotărât să ridice în această arie un altar pentru ardere de tot. Aici urma să fie înălţat Templul. Se prea poate ca aici, cu aproximativ o mie de ani în urmă, să fi vrut Avraam să-l jertfească pe fiul său Isaac, având de asemenea revelaţia şi

aprobare divină.

Deşi pe vremea lui David Muntele Moria se afla în afara cetăţii Sionului (Ierusalim), Solomon l-a inclus în cetatea capitală. David adusese mai înainte chivotul la Ierusalim, adăpostindu-l într-un cort. Altarul arderii de tot şi tabernacolul construit sub supravegherea lui Moise se găseau în Gabaon, un loc înalt situat la opt sau zece kilometri nord-vest de Ierusalim. Întrucât lui David i-a fost refuzat privilegiul de a construi efectiv Templul, e foarte probabil că nu se făcuseră planuri anume referitoare la localizarea şi înălţarea sanctuarului central. Prin teofania de la aria lui Ornan, David a tras concluzia că acesta era locul unde trebuia construită casa lui Dumnezeu.

David a reflectat asupra faptului că el fusese un om al războiului şi vărsării de sânge. Probabil el a înţeles acum că dacă ar fi încercat să construiască Templul, acesta ar fi fost distrus în războaiele externe şi civile care izbucneau atât de frecvent în timpul domniei lui. Cei şapte ani şi jumătate de la Hebron constituiseră o perioadă de pregătire. În decada următoare Israelul a devenit capitală, în timp ce naţiunea se unea în vederea cuceririi popoarelor înconjurătoare. Solomon s-a născut probabil în această perioadă. Uciderea lui Amnon de către Absalom trebuie să fi avut loc spre sfârşitul celei de-a doua decade a domniei lui David, pentru că Absalom s-a născut în vreme ce David era la Hebron. Problemele familiale

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON ce au sfârşit prin răzvrătirea lui Absalom au durat cam zece ani şi coincid probabil cu a treia decadă a domniei. După ce David a reuşit să instaureze cu succes supremaţia militară a Israelului şi să organizeze naţiunea, se părea că a venit vremea să se concentreze asupra pregătirilor pentru construirea Templului.

Având ca localizare Muntele Moria, David şi-a imaginat casa lui Dumnezeu ce va fi construită sub

supravegherea lui Solomon, fiul lui. El a făcut un recensământ al străinilor din ţară şi i-a organizat imediat pentru lucrările în piatră, metal şi lemn. Mai înainte în perioada conducerii sale, David stabilise înţelegeri cu oamenii din Tir şi Sidon pentru construirea palatului său din Ierusalim (II Sam. 5: 11). Cedrii necesari pentru proiectul de construcţie au fost luaţi de la Hiram, împăratul Tirului. Solomon avea obligaţia de a respecta legea dată prin Moise. Ca rege al Israelului, el răspundea în faţa lui Dumnezeu, iar ascultarea urma să-i aducă binecuvântarea Lui.

Într-o adunare publică, David a cerut prinţilor şi preoţilor să-l recunoască pe Solomon drept succesorul lui. Apoi a trecut la descrierea amănunţită a slujbei în Templu. Cei 38.000 de leviţi au fost organizaţi în unităţi şi li s-au repartizat slujbe în lucrarea curentă la Templu. Unităţilor mai mici li s-a dat răspunderea de uşieri, iar grupurile de cântăreţi aveau în grijă muzica vocală şi instrumentală. Alţi leviţi au fost desemnaţi ca vistiernici, având în grijă darurile generoase dedicate de prinţii israeliţi din întreaga naţiune (I Cron. 26: 20 şi cont.). Aceste donaţii erau indispensabile pentru executarea planurilor amănunţite cu privire la Templu (I Cron. 28: 11 – 29: 9). Scena era acum pregătită pentru domnia glorioasă a lui Solomon.

Ultimele cuvinte ale lui David (II Sam. 23: 1 – 7) exprimă măreţia celui mai onorat erou al Ierusalimului. Un alt cântec (II Sam. 22), de mulţumire şi laudă pentru viaţa lui plină de mari victorii şi izbăviri, probabil că a fost compus în ultimii ani ai vieţii care au fost bine reprezentaţi de acest poem. Aici el vorbeşte profetic despre dăinuirea eternă a împărăţiei lui. Dumnezeu îi vorbise, confirmându-i un legământ veşnic. Această mărturie a lui David ar fi putut constitui un epitaf potrivit pentru mormântul său.

Epoca de aur a lui Solomon

Domnia lui Solomon a fost caracterizată prin pace şi

prosperitate. David instaurase împărăţia – acum Solomon avea să culeagă roadele eforturilor tatălui său.

Bilanţul acestei perioade e redat sumar în I Regi 1: 1 – 11: 43 şi II Cronici 1: 1 – 9: 31. Punctul central în ambele cărţi este construirea şi sfinţirea Templului, căruia i se acordă mai multă atenţie decât oricărui alt aspect al domniei lui Solomon. Alte proiecte de construcţie, îndeletnicirile şi comerţul, progresul industrial şi administrarea înţeleaptă a împărăţiei sunt menţionate doar în trecut. Multe din aceste activităţi, abia amintite în relatarea biblică, au fost clarificate prin săpăturile arheologice din ultimele trei decade. Cu excepţia construirii templului care e atribuită primei decade a domniei, şi a construirii palatului care a fost terminată cu treisprezece ani mai târziu, există puţine informaţii pe baza cărora s-ar putea face o analiză cronologică a domniei lui Solomon. În consecinţă, tratarea pe care o vom adopta va fi tematică, reunind date din două relatări întreţesute în următoarea schiţă:

IRegi

II Cron.

I. Solomon desemnat ca împărat

Solomon se detaşează ca singurul conducător

Rugăciunea pentru înţelepciune de la Gabaon înţelepciunea în administraţie

Comerţ şi prosperitate II. Programul de construcţie

Templul din Ierusalim

(Palatul lui Solomon-I Regi 7: 1 – 8)

Sfinţirea Templului înţelegerea cu Hiram din Tir III. Relaţii internaţionale încercări navale la Eţion-Gheber împărăteasa din Seba

Veniturile şi comerţul IV. Apostazie şi moarte

Neveste străine şi idolatrie

Judecată şi adversari

Urcarea la tron

Ascensiunea lui Solomon la tronul tatălui său nu a avut loc fără opoziţie. Atâta timp cât Solomon nu fusese încoronat în mod public, Adonia a nutrit ambiţia de a-i urma lui David. Într-un fel ambiţia lui era

— 151: 1 – 133: 16 – 4: 341: 14 – 175: 1 – 7: 512: 1 – 5: 18: 1 – 9: 95: 2 – 8: 169: 10 – 259: 26 – 288: 17, 1810: 1 – 139: 1 – 1210: 14 – 299: 13 – 3111: 1 – 811: 9 – 43UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON îndreptăţită. Amnon şi Absalom fuseseră ucişi. Chileab, al treilea fiu al lui David murise deoarece el nu este amintit, astfel încât Adonia era următorul ascendent la tron. Pe de altă parte, lipsa de autoritate ce îl caracterizează pe David în probleme familiale se evidenţia prin indisciplina din familia sa (I Regi 1: 6). Evident că Adonia nu fusese învăţat să respecte faptul revelat pe cale divină că Solomon urma să fie moştenitorul tronului lui David (II Sam. 7: 12; I Regi 1: 17). Urmând modelul fratelui său Absalom, Adonia şi-a însuşit o escortă de cincizeci de oameni completată cu cai şi care, şi-a asigurat sprijinul lui Ioab, l-a invitat pe preotul Abiatar la Ierusalim şi s-a uns pe sine ca împărat. Acest eveniment a avut loc în grădinile împărăteşti de la En-Roguel, la sud de Ierusalim. În această adunare de slujbaşi guvernamentali şi membri ai familiei împărăteşti se observa lipsa lui Natan profetul, Benaia comandantul armatei personale a lui David, Ţadoc preotul care oficia la Ghibea şi a lui Solomon împreună cu mama lui, Bat-şeba.

Când vestea acestei adunări festive a ajuns la palat, Natan şi Bat-şeba au apelat imediat la David. Ca rezultat, Solomon a călărit pe catârul lui David până la Ghihon, escortat de Benaia şi de armata împărătească. Aici, pe panta răsăriteană a Muntelui Ofel, Ţadoc l-a uns pe Solomon declarându-l public drept împărat al Ierusalimului. Oamenii Ierusalimului şi-au unit glasurile în aclamaţia publică: „Trăiască împăratul Solomon!” Când

zgomotul acestei încoronări a răsunat prin valea Chedron, Adonia şi susţinătorii lui au fost foarte tulburaţi. Sărbătorirea a încetat imediat, oamenii s-au împrăştiat iar Adonia a căutat siguranţă lângă coarnele din tabernacolul de la Ierusalim. Adonia a părăsit acest adăpost sacru numai după ce Solomon l-a asigurat că-i va lăsa viaţa, în cazul unei comportări bune.

Solomon a fost încoronat şi recunoscut oficial printr-o adunare ulterioară (I Cron. 28: 1 şi cont.). În prezenţa slujbaşilor şi oamenilor de stat din întreaga naţiune, David a vorbit poporului arătând răspunderile pe care le are faţă de Solomon, împăratul ales de Dumnezeu.

Într-o discuţie personală cu Solomon (I Regi 2: 1 – 12), David i-a amintit fiului său de responsabilitatea lui de a respecta legile lui Moise. Prin ultimele sale cuvinte David a întipărit în mintea lui Solomon faptul că Ioab vărsase sânge nevinovat prin uciderea lui Abner şi Amasa, i-a amintit de tratamentul nerespectuos acordat de Şimei împăratului pe vremea când a fugit din Ierusalim, şi i-a vorbit despre ospitalitatea pe care i-a oferit-o Barzilai galaaditul în vremea revoltei lui Absalom.

După moartea lui David, Solomon şi-a întărit dreptul la tron prin îndepărtarea oricărui conspirator posibil. Cererea lui Adonia de a se căsători cu Abişag, fecioara sunamită, a fost interpretată de Solomon ca trădare. Adonia a fost executat. Abiatar a fost îndepărtat de locul de onoare pe care-l deţinuse pe vremea lui David, fiind exilat la Anatot. Întrucât era din spiţa lui Eli (I Sam. 14: 3 – 4), destituirea lui Abiatar a însemnat împlinirea cuvintelor solemne spuse lui Eli de un proroc fără nume care venise la Silo (I Sam. 2: 27 – 37). Deşi Ioab se făcuse vinovat de trădare prin sprijinirea lui Adonia, el a fost executat în primul rând pentru crimele comise în vremea domniei lui David. Şimei, care fusese lăsat în libertate în anumite condiţii, nu a trăit conform restricţiilor ce-i fusese impuse,

fiind astfel pedepsit cu moartea.

Solomon a preluat conducerea Israelului încă din tinereţe. El avea cu siguranţă mai puţin de treizeci, poate în jur de douăzeci de ani. Simţind nevoia de a primi înţelepciune de la Dumnezeu, el i-a adunat pe israeliţi la Gabaon, unde se aflau tabernacolul şi altarul de bronz, şi a adus o jertfă importantă. Printr-un vis el a primit asigurarea divină că cererea lui pentru înţelepciune va fi îndeplinită. Pe lângă o minte pătrunzătoare, Dumnezeu îl va înzestra şi cu bogăţii, onoruri şi o viaţă lungă, condiţionate de ascultare (I Regi 3: 14).

Înţeleciunea lui Solomon a devenit un lucru uimitor. Hotărârea luată de împărat în cazul celor două femei care îşi disputau un copil în viaţă (I Regi 3: 16 – 28), fără îndoială că reprezintă numai un exemplu al împrejurărilor în care el şi-a demonstrat înţelepciunea. Prin acesta cât şi prin alte ştiri care circulau în mijlocul naţiunii, israeliţii au cunoscut că rugăciunea pentru înţelepciune a împăratului primise răspuns.

Organizarea împărăţiei

Există relativ puţine informaţii despre organizarea vastului imperiu al lui Solomon. Desigur că la început ea era simplă, dar fără îndoială că a devenit mai complexă, atunci când responsabilitatea a crescut odată cu trecerea anilor. împăratul constituia el însuşi curtea supremă de apel, după cum se exemplifică prin litigiul celor două femei. În I Regi 4: 1 – 6 se fac numiri în următoarele slujbe: trei preoţi, doi scribi ori secretari, un cronicar sau cancelar, un supraveghetor al slujbaşilor, un curtean dintre preoţi, un supraveghetor al palatului, un slujbaş ce răspundea de munca forţată, şi un comandant al armatei. Acestea reprezintă doar o mică lărgire a posturilor instituite de David.

Naţiunea a fost împărţită în douăsprezece districte, în scopul strângerii dărilor (I Regi 4: 7 – 19). Îngrijitorul

care răspundea de fiecare

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON distict trebuia să asigure aprovizionarea guvernului central timp de o lună pe an. În timpul celorlalte unsprezece luni el trebuia să colecteze şi să strângă proviziile în depozitele din cadrul districtului. Aprovizionarea pe o zi pentru rege şi curtea lui reprezentată de armată şi personalul pentru construcţie, consta din peste 300 baniţe de făină, aproape 700 baniţe de carne, 10 boi îngrăşaţi, 20 de boi de păscut şi 100 de oi, la care se adăugau alte animale şi păsări (I Regi 4: 22 – 23). Această aprovizionare presupunea o vastă organizare a fiecărui district.

Solomon a menţinut o mare forţă armată (I Regi 4: 24 – 28). Pe lângă armata organizată de David, Solomon mai utiliza o forţă de luptă de 1400 care şi 12.000 călăreţi, staţionată în Ierusalim şi în cetăţile pentru carele de luptă, răspândite în întreaga naţiune (II Cron. 1: 14 – 17). Lucrul acesta adăuga la povara taxelor o cotă regulată de orz şi fin. Organizarea eficientă şi administrarea înţeleaptă erau esenţiale pentru menţinerea unei stări de prosperitate şi progres.

Construirea Templului

Templul era cel mai important în vastul program de construcţii al lui Solomon. În vreme ce alte proiecte de construcţie sunt doar menţionate, aproximativ 50 la sută din relatarea biblică asupra domniei lui Solomon se ocupă de zidirea şi sfinţirea acestui centru al religiei lui Israel. El marca împlinirea dorinţei sincere a lui David, exprimată în prima parte a domniei lui în Ierusalim – de a întemeia un loc central de închinare.

Înţelegerile încheiate de David cu Hiram, împăratul Tirului, au fost continuate de Solomon. Ca „împărat al sidonienilor”, Hiram conducea peste Tir şi Sidon, care au constituit o unitate politică începând din secolul

doisprezece până în secolul şapte j.e.n. Hiram era un conducător prosper şi puternic, care avea întinse legături comerciale în întreaga lume mediteraneană. Întrucât Israelul avea o armată puternică iar fenicienii aveau forţe navale puternice, menţinerea relaţiilor de prietenie era reciproc avantajoasă. Întrucât fenicienii erau avansaţi în arhitectură şi în prelucrarea costisitoarelor materiale de construcţie asupra cărora deţineau controlul comercial, Solomon a procedat foarte înţelept atunci când a câştigat bunăvoinţa lui Hiram. La Ierusalim au fost trimişi arhitecţi şi tehnicieni din Fenicia. Şeful acestora era Hiram (Huram-Abi), al cărui tată era din Tir şi al cărui mamă era israelită din tribul lui Dan (II Cron. 2: 14). Pentru ajutorul calificat şi livrarea lemnului din Liban, Solomon a plătit în grâne, untdelemn şi vin.

Munca la construirea Templului a fost organizată cu grijă. În vederea pregătirii cedrilor din Liban pentru Templu, au fost selecţionaţi treizeci de mii de israeliţi. În fiecare lună, sub conducerea lui Adoniram însărcinat cu această recrutare, lucrau doar 10.000 de bărbaţi, întorcându-se timp de două luni la casele lor. Dintre străinii care trăiau în Israel, un total de 150.000 de bărbaţi erau folosiţi ca purtători de poveri (70.000) şi cioplitori în piatră (80.000), la care se adăugau 3.600 de supraveghetori II Cron. 2: 17 – 18. În II Cron. 8: 10 este menţionat un grup de 250 supraveghetori care erau israeliţi. Pe baza lui I Regi 5: 16 şi 9: 23, existau 3.300 supraveghetori peste care erau 550 de căpetenii.

E evident că 250 dintre aceştia erau israeliţi. Ambele evaluări dau un total de 3.850 de bărbaţi care supravegheau această forţă de 150.000 de lucrători.

Cercetătorii moderni nu au găsit vestigii arheologice ale Templului lui Solomon. Mai mult decât atât, în Palestina nu s-a dezgropat nici măcar un templu datând din cele patru secole în timpul cărora dinastia davidică a

condus la Ierusalim (per. 1.000 – 600 î.e.n.). Piscul muntos Moria, situat la nord de Ierusalim şi ocupat de David era nivelat suficient pentru Templul lui Solomon. E greu de apreciat mărimea suprafeţei în acea vreme, deoarece această construcţie a fost distrusă în 586 î.e.n. de regele babilonian. Reconstruit în 520 î.e.n., Templul a fost iarăşi dărâmat în 70 e.n. Începând din secolul al şaptelea e.n. pe acest loc considerat cel mai sacru din istoria universală, s-a înălţat moscheea mahomedană Domul Stâncii. Astăzi, această suprafaţă a Templului acoperă între 7 şi 8 hectare, indicând că vârful Muntelui Moria este acum mai lat decât în zilele lui Solomon.

Templul propriu-zis avea o suprafaţă de două ori mai mare decât cortul întâlnirii. Fiind o construcţie permanentă, el era mult mai complicat şi spaţios, cu anexe adecvate şi o curte înconjurătoare mult mai largă. Templul propriu-zis era orientat spre răsărit, având un pridvor sau intrare adâncă de 4, 50 metri, care se extindea în partea din faţă. O poartă dublă, largă de 4, 50 metri, placată cu aur şi decorată cu flori, finici şi heruvimi, se deschidea spre locul sfânt. Această cameră, largă de 9 metri, înaltă de 14 metri şi întinzându-se pe o lungime de 18 metri, avea podeaua şi tavanul din lemn de chiparos, şi era îmbrăcată în cedru de jur-împrejur şi deasupra. Pe pereţi erau încrustate folii de aur, pe care erau săpate figuri de heruvimi. Lumina naturală era asigurată de ferestre aflate de jur-împrejur înspre partea superioară. De fiecare parte a camerei erau cinci mese aurite pentru punerea pâinii şi cinci sfeşnice cu şapte ramuri făcute din aur curat. În capătul cel mai îndepărtat se afla altarul pentru tămâie, luctrat în lemn de

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON cedru şi placat cu aur.

Dincolo de altar se aflau două uşi cu două canaturi, care se deschideau spre sfânta sfintelor sau locul prea

sfânt. Această cameră avea de asemenea 9 metri lărgime, dar avea o adâncime de numai 9 metri şi o lăţime de 9 metri. Chiar dacă uşile erau deschise, un văl din ţesături albastre, purpurii, cărămizii din în subţire masca vederea acestui loc prea sfânt. Înăuntru se afla chivotul, considerat obiectul cel mai sacru. De fiecare parte a lui se afla un heruvim uriaş cu întinderea aripilor de 4, 50 metri, astfel încât cele patru aripi se întindeau peste întreaga cameră.

Zidurilor exterioare ale Templului le erau ataşate trei rânduri de camere, spre nord, spre sud cât şi spre vest. Aceste camere erau folosite cu siguranţă de slujbaşi dar şi ca spaţii de depozitare. De fiecare parte a intrării în Templu se înălţa câte un stâlp uriaş, unul numit Boaz iar celălalt Iachin. Conform textului din I Regi 7: 15 şi cont., ei aveau înălţimea de 7, 30 metri, circumferinţa de 5, 50 metri, erau făcuţi din aramă şi împodobiţi cu rodii.8 Deasupra fiecăruia era un capitel turnat din aramă, înalt de 2, 30 metri. În faţa Templului, extinzându-se spre răsărit, se aflau două curţi deschise (II Cron. 4: 9). Prima, curtea preoţilor, era largă de 46 metri şi lungă de 92 metri. Aici se afla marele altar pentru arderea de tot, în faţa Templului. Acest altar din aramă, cu o bază de 3 metri pătraţi şi înalt de 4, 6 metri, era cam de patru ori mai mare decât cel folosit în vremurile mozaice. Marea turnată sau ligheanul de aramă, aflată în această curte la sud-est de intrare, era la fel de impresionantă. Era de forma unei cupe şi avea înălţimea de 2, 30 metri, diametrul de 4, 50 metri şi perimetrul de 14 metri. Era lucratfrân aramă, având o grosime de 7, 62 cm. şi se sprijinea pe 12 boi, orientaţi câte trei în aceeaşi direcţie. O estimare rezonabilă a greutăţii acestui lighean gigantic e de aproximativ 25 de tone. Conform lui I Regi 7: 46, această mare de aramă, stâlpii uriaşi şi vasele costisitoare lucrate pentru Templu au fost toate turnate pe straturile argiloase din valea Iordanului.

Pe lângă acest urioaş lighean, care furniza preoţilor şi leviţilor apă pentru slujba lor la Templu, au fost alcătuite zece ligheane mai mici din alamă, aşezate de o parte şi de alta a Templului (I Regi 7: 38; II Cron. 4: 6). Acestea aveau înălţimea de 1, 80 metri şi erau aşezate pe roţi, astfel încât în timpul jertfei puteau fi duse oriunde erau mai necesare pentru spălarea diferitelor părţi ale animalului.

De asemenea în curtea preoţilor se afla o treaptă de aramă (II Cron. 6: 13). Aici a stat împăratul Solomon în timpul ceremoniei de sfinţire.

Treptele dinspre răsărit conduceau din curtea preoţilor în curtea exterioară sau curtea cea mare (II Cron. 4: 9). Prin analogie cu măsurile cortului mozaic, această zonă era largă de 92 metri şi lungă de 183 metri. Această curte largă era înconjurată de un zid solid de piatră, cu patru porţi masive acoperite cu bronz, care permiteau intrarea în zona Templului (I Cron. 26: 13 – 16). Conform lui Ezechiel 11: 1, poarta de răsărit servea drept intrare principală. Largi colonade şi încăperi din această zonă ofereau preoţilor şi leviţilor spaţiu de depozitare, astfel încât ei îşi puteau îndeplini îndatoririle în condiţii corespunzătoare.

Problema influenţei contemporane în construirea Templului a fost reconsiderată în ultimele decenii. Relatările biblice au fost atent examinate în lumina vestigiilor arheologice privind templele şi religiile din civilizaţiile contemporane ale Egiptului, Mesopotamiei şi Feniciei. Cu toate că Edersheim scria (1880) că planul şi proiectul templului erau strict ebraice, astăzi consensul general al arheologilor este că arta şi arhitectura erau esenţialmente feniciene. În Scriptură se arată clar că David a folosit arhitecţi şi tehnicieni ai lui Hiram, împăratul Tirului. În timp ce Israel a asigurat mâna de lucru necalificată, fenicienii au asigurat meşteşugarii şi supraveghetorii construcţiei efective. Odată cu excavaţia

de la Teii Tainatul sirian (anticul Hattina) efectuată în 1936 de Universitatea din Chicago, a devenit clar că stilul artistic şi arhitectural al Templului din Ierusalim era comun în Fenicia secolului zece î.e.n. De aceea pare rezonabil să atribuim meşteşugarilor şi arhitecţilor fenicieni planurile finale ale Templului, întrucât aceştia au fost utilizaţi de David şi Solomon anume pentru acest serviciu. Date fiind informaţiile limitate care sunt disponibile, ar fi greu de trasat o linie clară de demarcaţie între planurile prezentate de împăraţii Ierusalimului şi contribuţia adusă de fenicieni la construirea Templului.

Sfinţirea Templului întrucât Templul a fost terminat în a opta lună a anului al unsprezecelea (I Regi 6: 37 – 38), e foarte probabil că ceremoniile de sfinţire au avut loc în luna a şaptea a anului al doisprezecelea, şi nu cu o lună înainte de terminarea lui. Această situaţie ar fi asigurat timp pentru pregătirea minuţioasă a acestui important eveniment istoric (I Regi 8: 1 – 9; II Cron. 5: 2 – 7: 22). Pentru această ocazie întregul Israel a fost reprezentat prin bătrâni şi conducători.

Sărbătoarea Corturilor care nu numai că reamintea israeliţilor de vremea când erau pelerini în pustie, dar era şi o ocazie de mulţumire după vremea recoltei, începea în a cincisprezecea zi a lunii a şaptea. Edersheim conclude că ceremoniile de sfinţire au avut loc în săptămâna care preceda

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON

Sărbătoarea Corturilor. Întreaga sărbătoare a ţinut două săptămâni (II Cron. 7: 4 – 10) şi a implicat tot Israelul, de la Hamat până la graniţele Egiptului, prin intermediul reprezentanţilor săi. În comentariul asupra lui I Regi 8: 63, Keil sugerează că erau prezenţi 100.000 de capi de familie şi 20.000 de bătrâni. Aceasta ar explica miile de animale care au fost aduse pentru această ocazie

fără precedent.

În ceremoniile de sfinţire Solomon a fost persoana cheie. Poziţia lui ca împărat al Israelului era unică. Conform legământului, toţi israeliţii erau slujitorii lui Dumnezeu (Lev. 25: 42, 55; Ier. 30: 10 şi alte pasaje), consideraţi ca o împărăţie de preoţi ai lui Dumnezeu (Ex. 19: 6). În întreaga slujbă de sfinţire, Solomon îşi asumă poziţia unui slujitor al lui Dumnezeu, reprezentând naţiunea aleasă de Dumnezeu pentru a fi poporul Său. Această relaţie cu Dumnezeu era comună profetului, preotului, omului de rând, cât şi împăratului, ca o recunoaştere adevărată a demnităţii omului, în această calitate Solomon s-a rugat, a rostit cuvinte de sfinţire şi a oficiat aducerea jertfelor.

În istoria religioasă a Israelului, sfinţirea Templului era cel mai semnificativ eveniment de când poporul părăsise Sinaiul. Transformarea bruscă a sclavilor din Egipt într-o naţiune independentă în pustie, a constituit o memorabilă demonstrare a puterii lui Dumnezeu în folosul naţiunii Sale. Cortul fusese înainte ridicat pentru a-i ajuta în recunoaşterea şi slujirea lui Dumnezeu. Acum, sub conducerea lui Solomon, era înălţat Templul. Acesta constituia confirmarea instaurării tronului davidic în Israel. După cum prezenţa lui Dumnezeu se manifestase vizibil prin stâlpul de nor aflat deasupra cortului, la fel slava lui Dumnezeu plana deasupra Templului, semnificând binecuvântarea divină. Aceasta a constituit confirmarea dumnezeiască a instaurării împărăţiei, după cum anticipase Moise (Deut. 17: 14 – 20).

Vaste proiecte de construcţie

Palatul lui Solomon (Casa din pădurea Libanului) abia că este menţionat (I Regi 7: 1 – 12; II Cron. 8: 1). El a fost terminat în treisprezece ani, perioada construirii Templului şi palatului fiind astfel de douăzeci de ani. E foarte probabil ca el să fi fost localizat pe versantul sudic al

Muntelui Moria, între Templu şi Sion, cetatea lui David. Acest palat a fost complex şi minuţios alcătuit, cuprinzând birouri guvernamentale, apartamente de locuit pentru fiica lui Faraon şi reşedinţa particulară a lui Solomon, şi acoperind o suprafaţă de 46 cu 23 şi 14 metri. Acest important program de construcţii includea extinderea zidurilor Sionului (Ierusalim) spre nord, CĂLĂTORIE PRIN VECHIUL TESTAMINT pentru a îngloba între zidurile capitalei Ierusalimului atât palatul cât şi Templul.

De asemenea, armata permanentă a lui Solomon reclama o intensă activitate de construcţii în întreaga împărăţie. Construirea cetăţilor de depozitare destinate scopurilor administrative şi sistemului defensiv, era prevăzută în plan. În I Regi 9: 15 – 22 şi II Cron. 8: 1 – 11 se dă o listă impresionantă de cetăţi, sugestivă pentru vastul program de construcţii al lui Solomon. Fosta fortăreaţă canaanită Ghezer a fost capturată de faraonul Egiptului şi utilizată ca fort de Solomon, după ce a primit-o ca zestre. Excavaţii efectuate pe cei 2, 66 hectare ale Meghido-ului arată că Solomon avea aici condiţii de adăpostire pentru 450 de cai şi 150 de care. Această fortăreaţă străjuia importanta vale Meghido sau Esdraelon, străbătută de cel mai important drum dintre Egipt şi Siria. Acest drum era vital pentru Israel, din punct de vedere militar şi comercial. De asemenea s-au efectuat săpături şi la Haţor, mai întâi conduse de Garstang şi mai recent dirijate de Israel. Alte cetăţi menţionate sunt Bet-Horon, Baalat, Tamar, Hamat-Tola şi Tadmor. Pe lângă acestea, alte cetăţi funcţionau ca sedii ori capitale ale districtelor administrative (I Regi 4: 7 – 19). Descoperirile arheologice de la Bet-şemeş şi Lachiş arată că în aceste cetăţi existau clădiri cu încăperi mari pentru depozitarea proviziilor. Relatarea biblică nu ne dă decât sugestii în legătură cu programul de construcţii al lui Solomon, despre care s-ar fi putut scrie negreşit mult mai mult.

Îndeletniciri, comerţ şi venituri

Eţion-Gheber şi Elat sunt amintite pe scurt în I Regi 9: 26 – 28 şi II Cron. 8: 17 – 18, ca port maritim al lui Solomon la golful Aqaba. Tell-el-Kheleife aflat la capătul nordic al acestui golf e singurul loc cunoscut în prezent, care să arate istoria îndeletnicirilor în Elat, Eţion-Gheber. Dacă acest Teii nu identifică cu precizie locul acestor cetăţi, atunci e foarte posibil ca el să fi fost o suburbie a lui Eţion-Gheber şi Elat. Ca centru fortificat maritim industrial, pentru depozitare şi caravane al acestor cetăţi, Tell-el-Khleife ar fi putut fi la fel de important ca alte districte fortificate şi cetăţi de care de luptă, ca Haţor, Meghido şi Ghezer.

Existau numeroase mine de cupru şi fier în întreaga regiune Wadi Araba. David stabilise deja fortificaţii în ţara Edomului, când şi-a instaurat împărăţia (II Sam. 8: 14). Numeroase topitorii din Wadi Araba au aprovizionat probabil Tell-el-Kheleife cu minereu de fier şi cupru pentru rafinăria ulterioară şi producerea de tipare în scopuri comerciale. În valea

UNIREA ISRAELULUI ÎN VREMEA LUI DAVID ŞI SOLOMON

Iordanului I Regi 7: 45 – 46 şi mai jos în Wadi Araba, Solomon trebuie să fi înţeles adevărul afirmaţiei din Deut. 8: 9, că ţara făgăduită avea resurse naturale de cupru.

Dezvoltând şi controlând industria metalelor în Palestina, Solomon avea posibilitatea de a face negoţ acolo. În vremea lui Hiram fenicienii aveau legături cu turnătorii de metal aflate în puncte îndepărtate ale Mediteranei cum ar fi Spania, având astfel nu numai posibilitatea de a construi turnătorii pentru Solomon ci şi de a-l ajuta în comerţ. Corăbiile israelite duceau fier şi cupru în zone îndepărtate cum ar fi Arabia de sud-vest (modernul Yemen) şi coasta africană a Etiopiei.9 Ei aduceau în schimb în Israel aur, argint, fildeş şi maimuţe.

Aceste lungi expediţii navale care aduceau aur din Ofir au durat „trei ani” (II Cron. 9: 21), sau un an întreg plus perioade din alţi doi ani. Ele au asigurat marea bogăţie a lui Solomon, astfel că el era apreciat drept cel mai bogat dintre toţi împăraţii (II Cron. 9: 20 – 22; I Regi 10: 11 – 22).

Israeliţii au obţinut cai şi care de la conducătorii hitiţi din Cilicia şi din Egipt, care era învecinat. cu Cicilia. Intermediarii în comerţul cu cai şi care între Asia Mică şi Israel erau arameii (I Regi 10: 25 – 29; II Cron. 1: 14 – 17). Deşi David a tăiat vinele tuturor cailor capturaţi cu excepţia a 100 (II Sam. 8: 4), e evident că Solomon acumulase o forţă considerabilă. Lucrul ac” esta era important atât pentru protejarea cât şi pentru controlul comerţului realizat de negustori care traversau Israelul. Venitul lui Solomon a crescut şi datorită marilor caravane de cămile angajate în negoţul cu mirodenii, din sudul Arabiei până în Siria şi Fenicia, cât şi în Egipt. – împăratul Solomon a câştigat o asemenea recunoaştere şi respect internaţional, încât averea lui s-a mărit prin daruri primite din diferite colţuri ale lumii. Ca răspuns la cererea sa iniţială, el a fost înzestrat de Dumnezeu cu înţelepciune astfel că oamenii din alte ţări veneau să-i asculte proverbele, cântările şi discursurile pe teme diverse (I Regi 4: 29 – 34). Dacă relatarea vizitei împărătesei din Seba e doar un exemplu a unor evenimente ce se desfăşurau frecvent pe vremea domniei lui Solomon, atunci ne putem da seama că aurul exista din belşug în capitala Israelului. Faptul că împărăteasa a călătorit 1930 de kilometri pe cămilă ar putea fi motivat de asemenea de interese comerciale. Expediţiile navale de la Eţion-Gheber ar fi putut stimula negocieri în vederea stabilirii unor înţelegeri comerciale favorabile. Misiunea ei a fost încununată de succes (I Regi 10: 13). Deşi, pe lângă satisfacerea cererilor ei, Solomon i-a înapoiat tot ce

adusese, e îndoielnic că el proceda astfel cu toţi împăraţii şi guvernatorii Arabiei, care-i aduceau daruri (II Cron. 9: 12 – 14). Cu toate că e greu de apreciat

 valoarea bogăţiilor descrise aici, Solomon a fost neîndoielnic cel mai bogat şi mai a înţelept din toţi împăraţii care au domnit la Ierusalim.

Apostazia şi consecinţele ei

Capitolul final al domniei lui Solomon e tragic (I Regi 11). Faptul că împăratul Israelului, care prin binecuvântarea divină a atins zenitul succesului în înţelepciune, bogăţie, faimă şi recunoaştere internaţională şi-a încheiat domnia de 40 de ani sub semnele eşecului, este foarte greu de înţeles! Drept urmare unii au considerat că relatarea este contradictorie şi nu e demnă de încredere, căutând alte explicaţii. Adevărul constă în faptul că Solomon, care a jucat rolul principal în sfinţirea Templului, s-a îndepărtat de devoţiunea totală faţă de Dumnezeu – experienţa similară celei făcute de Israel în pustie, după construirea cortului. Solomon a încălcat chiar prima poruncă prin politica sa largă de tolerare a cultului idolilor în Ierusalim.

Căsătoriile între familiile regale erau o practică obişnuită în Orientul Apropiat. La începutul domniei, Solomon a încheiat o alianţă cu Faraon, căsătorindu-se cu fiica mai mică a acestuia. Deşi el a adus-o la Ierusalim, nu sunt indicii că i s-a permis să-şi practice idolatria (I Regi 3: 1).11 Aflat pe culmile succesului, Solomon şi-a luat neveste de la moabiţi, amoniţi, edomiţi, sidonieni şi hitiţi. Pe lângă aceasta el şi-a alcătuit un harem din 700 de neveste şi prinţese, la care se adaugă 300 de concubine. Nu se indică dacă lucrul acesta era motivat de avantaje diplomatice şi politice în asigurarea păcii şi siguranţei, ori de o încercare de a-i depăşi pe suveranii altor naţiuni, al căror lux se

exprima printr-un mare harem. Totuşi acest obicei era contrar poruncilor explicite ale lui Dumnezeu (Deut. 17: 17). Multitudinea de neveste a dus la distrugerea lui Solomon, acesta îngăduind inimii lui să se îndepărteze de Dumnezeu.12

Solomon nu numai că a tolerat idolatria, dar el însuşi a recunoscut-o pe Ashtoreth, zeiţa fertilităţii la fenicieni, cunoscută printre greci ca Astarte şi între babilonieni sub numele de Ishtar. Pentru adorarea lui Milcom sau Molah, zeul amoniţilor, şi a lui Chemoş zeul moabiţilor, Solomon a ridicat un loc înalt pe un munte aflat la est de Ierusalim. Aceştia nu au fost îndepărtaţi timp de trei secole şi jumătate, rămânând ca o oroare în apropierea Templului până în zilele lui Iosia (II Regi 23: 13). El a construit altare şi altor zei străini care nu au fost numiţi (I Regi 11: 8).

Idolatria, care era o violare a cuvintelor introductive ale Decalogului (Ex. 20), nu putea fi tolerată. Ripostele lui Dumnezeu (I Regi 11: 9 – 13) i-a fost probabil adusă la cunoştinţă lui Solomon prin profetul Ahia, care apare mai târziu în acest capitol, pin cauza neascultării, împărăţia Israelului va fi divizată. Dinastia lui David va continua să domnească peste o parte a împărăţiei de dragul lui David, cu care Dumnezeu încheiase un legământ, şi datorită Ierusalimului, pe care Dumnezeu îl alesese. Deşi Solomon pierduse dreptul la binecuvântările şi bunăvoinţa Domnului, totuşi Dumnezeu nu va călca promisiunea legământului, astfel că o judecată temporară era de aşteptat în viitorul apropiat. De asemenea, din pricina lui David, împărăţia nu va fi dezbinată în timpul vieţii lui Solomon, dar înainte de încheierea domniei lui se vor ridica potrivnici care vor ameninţa pacea şi siguranţa.

Un conducător care i s-a opus lui Solomon a fost Hadad edomitul. În timpul cuceririi Edomului de către Ioab, Hadad, care era de viţă regală, a fost salvat de servitori şi dus în Egipt, pe când era copil. Aici s-a

căsătorit cu sora împăratului Egiptului bucurându-se de favorul şi privilegiile curţii împărăteşti. După moartea lui Ioab şi David el s-a reîntors în Edom, iar cu timpul s-a întărit suficient pentru a constitui o ameninţare la adresa lui Solomon în ultimii ani ai acestuia (I Regi 11: 14 – 23). Poziţia lui Solomon ca „regele cuprului" era pusă în discuţie, ca de altfel şi negoţul arabic rentabil şi comerţul pe Marea Roşie.

Rezon din Damasc constituia probabil o ameninţare şi mai mare (I Regi 11: 23 – 25). Formarea unui regat aramaic sau sirian independent reprezenta o serioasă ameninţare politică, cu consecinţe comerciale. Deşi David cucerise Hamatul când puterea lui Hadadezer slăbise, a fost nevoie ca Solomon să înăbuşe acolo o răscoală şi să construiască cetăţi de depozitare (II Cron. 8: 3 – 4). El controla chiar şi Tifsah, de pe Eufrat (I Regi 4: 24), care era extrem de important pentru dominarea căilor comerciale. În cursul domniei lui Solomon, Rezon a reuşit să se stabilească în Damasc, devenind în ultimii ani ai lui Solomon personificarea unui pericol permanent la adresa păcii şi prosperităţii Israelului.

În cele din urmă, unul din oamenii lui Solomon – Ieroboam, fiul lui Nebat – s-a dovedit a fi adevăratul factor subminator în Israel. Fiind un bărbat foarte capabil el avea în grijă unitatea de muncă forţată care repara zidurile Ierusalimului şi construia Milo. El a folosit această ocazie în propriul său avantaj politic, câştigându-şi adepţi. Într-o zi l-a întâlnit profetul Ahia, care i-a rupt mantaua în douăsprezece bucăţi dându-i zece. Prin acest act simbolic îl informa pe Ieroboam că împărăţia lui Solomon va fi divizată, rămânând dinastiei davidice numai două triburi, în timp ce zece vor constitui împărăţia lui. Ieroboam a fost asigurat, cu condiţia ascultării din toată inima, că împărăţia lui va fi la fel de durabile ca aceea a lui David.

În mod clar Ieroboam nu voia să aştepte evoluţia

evenimentelor; se sugerează că el şi-a arătat deschis poziţia faţă de împărat. În orice caz, Solomon s-a temut de-o insurecţie şi a căutat să-l ucidă pe Ieroboam. Drept urmare acesta a fugit în Egipt unde a găsit azil la Şişac până la moartea lui Solomon.

Deşi împărăţia s-a menţinut, nedivizându-se până după moartea lui Solomon, acesta a suferit teroarea revoltei la el acasă şi a secesiunii în diverse părţi ale împărăţiei sale. Ca rezultat al eşecului său de a asculta şi a-L sluji pe Dumnezeu cu toată inima, bunăstarea generală şi prosperitatea paşnică a împărăţiai a fost primejduită.

1 Fără îndoială că multe din cetăţile acordate leviţilor sau desemnate ca cetăţi de scăpare în timpul lui Moise şi Iosua, nu au fost utilizate ca atare până în vremea lui David, când ocupanţii păgâni au fost izgoniţi.

2 Ierusalimul nu era centrul exclusiv de închinare. Tabernacolul mozaic şi altarul de sacrificiu au rămas la Gabaon (II Cron. 1: 3).

3 G.E. Wright, „Biblica! Archaeology", pag. 124. Din pune de vedere cronologic acest eveniment urmează atacului lui David asupra alianţei amonito-siriene din II Sam. 10: 1 – 14.

4 Variaţiile din aceste două capitole sunt similare cu problema sinoptică a Evangheliilor. C.F. Kei! „The Book of Samual", sugerează că aceste două capitole provin dintr-o sursă comună.

5 Vuagata Siriacă şi alte versiuni adoptă „patru" în loc de „patruzeci". Absaloms-a născut la Hebron. Domnia totală a lui David a fost de 40 de ani.

6 Cifra reprezintă populaţia aptă pentru serviciul militar, întrucât armata reală e menţionată în I Cron. 27: 1 – 15 ca fiind de 288.000. Remarcaţi variaţia: II Sam. 24: 9 notează 800.000 de oameni pentru Israel şi 500.000 pentru Iuda. I Cron. 21: 5 notează cu 300.000 mai mulţi pentru Israel şi cu 30.000 mai puţini pentru Iuda. Întrucât aceste

paragrafe nu apăreau în înregistrările oficiale ale împăratului, I Cron. 27: 24, ambele surse dau numere rotunde aproximative, motivul precis al variaţiei nefiind dat în niciuna din relatări. A se vedea Keil, op. cit. comentariul asupra lui II Sam. 24.

7 Albright sugerează că populaţia totală a Israelului în timpul lui Solomon era numai de aproximativ 750.000 de oameni. El consideră datele recensământului din Num. 1 şi 26 drept revizuiri ale recensământului davidic. A se vedea „Biblical Period", pag. 59 – 60 (subsol 75). A Edersheim consideră că o populaţie a Israelului de cinci sau şase milioane nu este excesivă. A se vedea „Bible History of the Old Testament" (Grand Rapids: retipărită 1949), vol. II, pag. 40.

8 în II Regi 25: 17 şi Ier. 52: 21 e dată aceeaşi cifră, 7, 30 metri sau 18 coţi. În II Cron. 3: 15 e dată înălţimea de 38 de coţi. Keil, op. cit., sugerează că aceasta se datorează confuziei a doua litere în transmiterea textului ebraic.

9 Cuvântul „Tarshish" poate însemna „rafinărie". A se vedea Albright, „Archaeology and the Religion of Israel", pag. 136. Întrucât fenicienii controlau comerţul mediteranean, întreprinderile navale ale lui Solomon se limitau la Marea Roşie. Corăbiile sale din „Tarshish" însemnau că punctul originar era „rafinăria" de la Eţion-Gheber. A se vedea Unger, „Archaeology and the Old Testament", pag. 225.

10 Denumirea se referă la o provincie de lângă Cilicia, care se poate să-şi fi primit numele ca avanpost militar al lui Thut-mose III.

11 Această căsătorie ar fi putut fi legată de evenimente ulterioare. Ieroboam s-a refugiat în Egipt. Curând după moartea lui Solomon, regele Egiptului a luat comori din Ierusalim.

12 Comerţul exterior ar fi putut avea o influenţă

asupra acestor fapte. Asigurarea de locuri de închinare pentru aceşti străini ar fi putut trezi interesul lor de a veni la Ierusalim.

CAPITOLUL IX împărăţia divizată

Cele două regate formate după moartea lui Solomon sunt de obicei diferenţiate prin denumirile „de nord” şi „de sud”. Ultima desemnează statul mai mic condus de dinastia davidică, cu capitala la Ierusalim până în 586 î.e.n. El consta din triburile lui Iuda şi Beniamin care l-au sprijinit pe Roboam cu o armată când restul triburilor s-au detaşat revoltându-se împotriva măsurilor oprimate ale lui Solomon şi ale fiului acestuia (I Regi 12: 21). „Regatul de Nord” desemnează triburile secesioniste, care l-au ales ca împărat pe Ieroboam. Acest regat a dăinuit până în 722 î.e.n., având succesiv capitala la Sihem, Tirţa şi Samaria.

Desemnările biblice obişnuite pentru aceste două regate sunt „Israel” şi „Iuda”. Utilizarea celei dintâi se restrânge de obicei la Regatul de Nord, în timp ce ultima se referă la Regatul de Sud. La origine, numele de „Israel” i s-a dat lui Iacov (Gen. 32: 22 – 32). În timpul vieţii acestuia, numele era deja utilizat pentru fiii lui (Gen. 44: 7), iar de atunci orice urmaş al lui Iacov era desemnat ca „israelit”. Din vremea patriarhilor până la ocuparea Canaanului, „Israel” specifica întreaga naţiune ebraică. Această denumire a predominat în timpul monarhiei lui David şi Solomon, cu toate că la începutul domniei lui David conducerea a fost divizată.

Tribul lui Iuda, aşezat strategic şi excepţional de puternic, a ieşit în evidenţă pe vremea lui Saul (conf. I Sam. 11: 8 etc). După diviziunea din 931 î.e.n., numele „Iuda” identifica Regatul de Sud, ce a continuat să se considere fidel dinastiei davidice. Dacă nu există alte indicaţii, denumirile „Israel” şi „Iuda” reprezintă în acest volum respectiv Regatul de Nord şi de Sud.1

Un alt nume al Regatului de Nord este „Efraim”. Deşi

la origine acest nume a fost dat unuia din fiii lui Iosif (Gen. 41: 52), el a desemnat în mod specific principalul trib secesionist. Aflându-se la nord de Beniamin şi Iuda, „Efraim” reprezenta opoziţia faţă de Iuda şi deseori includea întregul Regat de Nord (conf. Isaia şi Osea).

ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ

Schiţa IV – ÎMPĂRAŢI ŞI PROROCI – ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ, 931 – 586

Data Regatul de nord Proroci Regatul de Sudăsiria-Siria931 Dinast. lui Ieroboamăhia Roboam Rezonleroboam Şamaialdoăbia Nadabăzaria A sa909 Dinast. lui Baeşa Hananibaeşalehuela (Ziruri) 885 Dinastia lui omnilielosafatăsumarsipalben-Hadad Omri fâibni) Mica Ahabeliezerăhaziaeliseiloramloramlehoiada Ahazia841 Dinast. lui Iehuătalia-Salmanasar IIIH – azaellehu Zaharialoasloahazămaţiaben-Hadadlehoas (IoasJIona Ozia (Azaria) Ieroboam IIO – sea Zaharia Amos752 Ultimii împăraţilotam şalum Menahemlsaia Tiglat-Pileser IIIP – ecahia Odedăhaz Reţin Pecahăalmanasar VOsea-Sargon II722 Căderea Samariei Micaezechia-Sanherib (Sennaherib) Mânaseesarhadonăsurbanipalămon640 Ieremialosiababilon Hulda Nabopolassarloahazloiachim Nebucadneţarloiachin (Nabucodonosor) (Ezechiel) Zedechia586 (Daniel) Căderea Ierusalimuluilronologia

Aceasta e prima perioadă din istoria Vechiului Testament, când anumite date pot fi fixate cu reală certitudine. Istoria laică, deseperită prin cercetarea arheologică, oferă o listă eponimă care ia în considerare fiecare an din istoria asiriană, între 891 şi 648 î.e.n. Ptolemeu, un remarcabil cărturar ce a trăit între 70 – 161 e.n., a alcătuit un canon care enumera conducătorii babilonieni şi persani începând cu Nabonassar, 747 î.e.n., până la Darius III, 332 î.e.n. Pe lângă aceştia el enumera conducătorii greci, Alexandru şi Filip, conducătorii ptolemeici ai Egiptului şi conducătorii romani până în 161

e.n. Ca astronom, geograf, istoric şi cronicar, Ptolemeu aduce informaţii vitale. Pentru istoricii moderni materialul său astronomic este deosebit de valoros, făcând posibilă controlarea exactităţii datelor sale în numeroase puncte, „canonul lui Ptolemeu putând fi astfel utilizat ca ghid istoric, cu toată încrederea”.2

Două fapte semnificative relatează legătura dintre istoria asiriană şi consemnarea biblică a împăraţilor evrei din perioada împărăţiei divizate. Inscripţii asiriene arată că Ahab, împărat al Israelului, a participat la lupta de la Karkar (853 î.e.n.) împotriva lui Salmanasar III, şi că Iehu, un alt împărat al Israelului plătea tribut aceluiaşi rege asirian în 841 î.e.n. Identificând datele biblice privitoare la împăraţii evrei Ahazia şi Ioram cu această perioadă de doisprezece ani din istoria asiriană, Thiele a sugerat un fir călăuzitor în interpretarea corectă a cronologiei.3 Odată cu stabilirea sigură a acestor două date în sincronismul dintre istoria asiriană şi ebraică, el propune o schemă de cronologie absolută a perioadei dintre sciziunea împărăţiei şi căderea Ierusalimului. Aceasta serveşte ca o cheie practică în interpretarea numeroaselor referinţe cronologice ale relatărilor din Regi şi Cronici.

Acceptând un factor variabil de un an, datele terminale pentru Israel (căderea Samariei) şi pentru Iuda (căderea Ierusalimului) sunt fixate respectiv în anii 722 şi 586 î.e.n. În legătură cu lupta de la Karkar din 853 î.e.n. se pot spune aceleaşi lucruri. Data pentru începutul celor două regate e supusă unei variaţii mai mari.

O simplă adunare a tuturor anilor alocaţi împăraţilor evrei, dă ca rezultat aproape patru secole. Pe baza acestui calcul, numeroşi cercetători cum ar fi Hales, Oppert, Graetz, Ussher şi Mahler au datat sciziunea împărăţiei lui Solomon în perioada 990 – 953 î.e.n. Data cel mai mult popularizată îi aparţine lui Ussher, fiind adoptată de Edersheim şi încorporată marginal pe multe Biblii în

secolul trecut. Recente descoperiri arheologice legate de istoria contemporană a Orientului Apropiat au

T clarificat multe pasaje biblice, impunând o reinterpretare a datelor biblice.

Perioada împărăţiei divizate e considerată de aproximativ trei secole şi jumătate. Pe bza cronologiei asiriene şi istoriei contemporane a Orientului Apropiat, Olmstead, Kittel, Albright şi alţii datează începutul acestei perioade între anii 937 – 922 î.e.n. Data cea mai populară în literatura curentă asupra Vechiului Testament este 922 î.e.n.

Studiul cel mai complet al cronologiei perioadei împărăţiei divizate, e publicat în cartea lui E.R. Thiele, „The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings”, („Numerele misterioase ale împăraţilor evrei”). Printr-o analiză detaliată a datelor statistice din relatarea biblică şi din istoria contemporană, el a concluzionat că 931 î.e.n. e data cea mai rezonabilă pentru începerea acestei perioade. În timp ce un număr de cronologii au fost construite pe baza presupunerii că în textul actual din Regi şi Cronici există multe erori, Thiele porneşte de la presupunerea că textul prezent e demn de încredere. Prin această abordare, numărul referinţelor cronologice care rămân problematice în lumina înţelegerii actuale a acelei perioade, este mult mai mic decât problemele textuale rezultate din presupunerea apriori că textul ebraic e eronat. Deşi în cronologia lui Thiele rămân probleme nerezolvate, ea pare să fie cea mai rezonabilă şi mai completă interpretare a datelor biblice şi a faptelor istorice contemporane cunoscute nouă în prezent. Dacă se va confirma corectitudinea datării începerii Templului lui Solomon în 959 î.e.n., ar putea fi necesară o reinterpretare parţială a acestei cronologii. În prezent această dată e acceptată cu un grad înalt de probabilitate. De-a lungul acestei analize a perioadei împărăţiei divizate e adoptată ca model

cronologia lui Thiele. Orice deviaţie este indicată.

Vom considera pe scurt unii factori esenţiali în analiza datării cronologice a acestei perioade. În Iuda sistemul de numerotare al anilor de domnie efectivă a fost utilizat de la început până în vremea lui Ioram (cca. 850 î.e.n.) care a adoptat sistemul anului calendaristic ce fusese utilizat în Israel în zilele lui Ieroboam I.4 în timpul domniilor lui Ioas şi Amaţia (cca. 800 î.e.n.), ambele împărăţii au adoptat sistemul anilor de domnie efectivă.5 în stabilirea cronologiei acestei perioade trebuie luată în considerare problema regenţei. Uneori anii de conducere comună a tatălui şi fiului au fost atribuiţi ambilor împăraţi adunându-se la durata domniei lor.

Date importante

Un anumit număr de date este semnificativ pentru o bună înţelegere a

ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ oricărei perioade istorice. Cele trei evenimente de importanţă majoră pentru era împărăţiei divizate sunt următoarele:

— Divizarea împărăţiei

— Căderea Samariei

— Căderea Ierusalimului

Fără a recurge la liste şi tabele ale conducătorilor acestor împărăţii, cu date pentru fiecare împărat, considerăm utilă sugerarea unui index cronologic al acestor secole. Evoluţia evenimentelor din Regatul de Nord se poate încadra într-o schemă cronologică simplă după cum urmează:

— Dinastia lui Ieroboam I 909-Dinastia lui Baeşa 885-Dinastia lui Omri 841-Dinastia lui Iehu 752-Ultimii împăraţi 722-Căderea Samariei

Toţi împăraţii, prorocii şi toate evenimentele importante pot fi datate aproximativ cu ajutorul acestui cadru cronologic.6

Evenimentele contemporane din împărăţia sudică pot

fi comod legate de acest cadru de referinţă. Aşezându-i pe cei patru împăraţi remarcabili ai lui Iuda în ordinea cuvenită şi adăugând o dată, problema alcătuirii unei cronologii simple de lucru devine o chestiune uşoară. Datele aproximative devin uşor vizibile pe baza următoarei schiţe:

— Dinastia lui Ieroboam IRoboam909-Dinastia lui Baeşa885-Dinastia lui omniosafat841-Dinastia lui Iehu752-Ultimii împăraţi Ozia722-Căderea Samarieiezechia640-Iosia586-Căderea Ierusalimului Folosind datele indicate ca schemă de lucru, problema datelor cronologice din relatarea biblică poate fi redusă la minimum. Deşi datele individuale ale fiecărui împărat sunt menţionate ulterior, ele nu sunt necesare pentru înţelegerea evoluţiei generale a evenimentelor. Datele anterioare sunt suficiente pentru un studiu global, în timp ce datele individuale devin semnificative în cadrul unui studiu detaliat.

TOPOGRAFIA PALESTINEI
CÂMPIA I
MAREA MEDITERANĂ
MOAB
ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ
Relatarea biblică

Principala sursă literară referitoare la împărăţia divizată e I Regi 11: 1 până la II Regi 25: 30 şi II Cronici 10: 1 – 36: 23. În Isaia, Ieremia şi alţi proroci putem găsi material suplimentar ce reflectă cultura contemporană.

Singura sursă care prezintă o relatare istorică continuă a Regatului de Nord este I Regi 12: 1 – 11 Regi 17: 41. În această cronică sunt înregistrate evenimentele contemporane din Regatul de Sud, Regatul de Nord dăinuind până în 722 î.e.n.; autorul Regilor continuă relatarea curentă asupra împărăţiei de sud în II Regi 18: 1 – 25: 30 până la căderea Ierusalimului în 586 î.e.n. În II Cronici 10: 1 – 36: 23 e prezentată relatarea paralelă

pentru împărăţia sudică între 931 şi 586 î.e.n., autorul concluzionând cu referinţa asupra eliberării din captivitate în vremea lui Cir (538 î.e.n.). Pagina din Cronici completează istoria împărăţiei nordice însemnate în Cărţile Regilor, numai în Cazul când aceasta are o influenţă directă asupra evenimentelor din împărăţia sudică.

Întrucât fiecare împărăţie are o listă de aproximativ douăzeci de conducători, pentru a evita confuzia, o analiză simplă este esenţială. Deseori memorarea a doua liste de împăraţi împiedică analizarea atentă a acestei perioade ca fond de bază în studiul mesajelor profetice din Vechiul Testament. Deoarece în împărăţia nordică un număr de familii a condus în paralel cu o singură dinastie din Iuda, sugerăm o schiţă simplă bazată pe dinastiile principale din Israel. Aceasta poate fi utilizată drept cadru convenabil de referinţă pentru asocierea altor nume şi evenimente. Observaţi următoarele:

Israelăchiţa din Regiluda Dinastia lui Ieroboaml Regi 12 – 15 Roboamăbiam Dinastia lui Baeşal Regi 15 – 16 AsaDinastia lui omni Regi 16 – 22 Iosafat II Regi 1 – 9 Ioramăhazia Dinastia lui Iehul I Regi 10 – 15 Atalialoasămaţia Oziaultimii împăraţilI Regi 15 – 17 IotamăhazlI Regi 18 – 25 De la Ezechia la Zedechia deoarece Israelul a încetat să existe ca guvern independent, ultima parte din Regi e dedicată Regatului de sud. Israelul a fost redus la statutul unei provincii asiriene.

Pentru analiza amănunţită a relatării biblice din Regi şi Cronici asupra perioadei împărăţiei divizate, observaţi următoarele:

Ieroboam
I Regi 12: 25 – 14: 20
Nadab
I Regi 15: 25 – 31
Baeşa

I Regi 15: 32 – 16: 7
Ela
I Regi 16: 8 – 14
Ziruri
I Regi 16: 15 – 20
Omri
I Regi 16: 21 – 28
Ahab
I Regi 16: 29 – 22: 40
Ahazia
I Regi 22: 51 – 53
II Regi 1: 1 – 18
Roboam
I Regi 12: 1 – 24
II Cron. 10: 1 – 12: 16
Abiam (Abia) IRegi 15: 1 – 8 II Cron. 13: 1 – 22
Aşa
I Regi 15: 9 – 24
II Cron. 14: 1 – 16: 14
Iosafat
I Regi 22: 41 – 50
II Cron. 17: 1 – 20: 37
Ioram (Ieroboam) II Regi 1: 17 – 8: 15
II Regi 9: 1 – 37
Iehu
II Regi 10: 1 – 36
Ioahaz
II Regi 13: 1 – 9
Iehoas (Ioas) II Regi 13: 10 – 24
Ieroboam II II Regi 14: 23 – 29
Zaharia
II Regi 15: 8 – 12
Şalum
II Regi 15: 13 – 15
Menahem

II Regi 15: 16 – 22
Pecahia
II Regi 15: 23 – 26
Pecah
II Regi 15: 27 – 31
Iehoram (Ioram) II Regi 8: 16 – 24 II Cron. 21: 1 – 20
Ahazia
II Regi 8: 25 – 29
II Cron. 22: 1 – 9
Atalia
II Regi 11: 1 – 21
II Cron. 22: 10 – 23: 21
Ioas (Iehoas) II Regi 12: 1 – 21 II Cron. 24: 1 – 27
Amaţia
II Regi 14: 1 – 22
II Cron. 25: 1 – 28
Ozia (Azaria) II Regi 15: 1 – 7 II Cron. 26: 1 – 23
ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ
Osea
II Regi 17: 1 – 41
Iotam
II Regi 15: 32 – 38
II Cron. 27: 1 – 9

181 Ahaz II Regi 16: 1 – 20 II Cron. 28: 1 – 27 Ezechia II Regi 18: 1 – 20: 21 II Cron. 29: 1 – 32: 33 Mânase II Regi 21: 1 – 18 II Cron. 33: 1 – 20 Amon II Regi 21: 19 – 26 II Cron. 33: 21 – 25 Iosia II Regi 22: 1 – 23: 30 II Cron. 34: 1 – 35: 27 Ioahaz (Salum) II Regi 23: 31 – 34 II Cron. 36: 1 – 4 Ioiachim (Eliachim) II Regi 23: 35 – 24: 7 II Cron. 36: 5 – 8 Ioiachim (Ieconia) II Regi 24: 8 – 17 II Cron. 36: 9 – 10 Zedechia (Matania) II Regi 24: 18 – 25: 7 II Cron. 36: 11 – 21

Exilul şi întoarcerea II Regi 25: 8 – 30 II Cron. 36: 22 – 23

Evenimente simultane

Relaţiile internaţionale au o semnificaţie vitală în aceste secole când imperiul lui Solomon s-a divizat în două împărăţii – care în cele din urmă au căzut în mâna puterilor străine. Fiind aşezate strategic în Cornul de Aur între Egipt şi Mesopotamia, ele nu au putut evita presiunea diverselor naţiuni care au dobândit o mare putere în această perioadă. În consecinţă, aceste naţiuni merită să fie luate în considerare pentru înţelegerea corectă a istoriei biblice.

Împărăţia Siriei

Aramea, cu capitala la Damasc, este cunoscută mai bine sub numele de Siria. Timp de vreo două secole ea s-a bucurat de putere şi prosperitate în detrimentul Israelului. Când David şi-a extins împărăţia, el l-a învins pe Hadadezer, conducătorul Tobei şi a stabilit relaţii de prietenie cu Toi, împăratul Hamatului. Solomon a extins frontierele cu 160 kilometri dincolo de Damasc şi Toba, cucerind Hamatul care se afla pe Orontes şi instaurând în acea zonă cetăţi de depozitare. Rezon, care înaintea înfrângerii de către David fusese un tânăr ofiţer la Toba în armata lui Hadadezer, a cucerit Damascul punând bazele ridicării unui regat aramaic sau sirian. Răscoala din timpul lui Roboam i-a oferit o ocazie favorabilă. Pentru următoarele două secole, Siria a devenit un pretendent la putere în zona siriano-palestiniană.

Războiul dintre Iuda şi Regatul de nord, având-i pe aşa şi Baeşa drept conducători, a permis Siriei din vremea lui Ben-Hadad, să se ridice ca naţiunea cea mai puternică din Canaan spre sfârşitul secolului al nouălea î.e.n. Când Baeşa a început fortificarea cetăţii de graniţă Rama aflată la numai opt kilometri nord de Ierusalim, aşa i-a trimis lui Ben-Hadad comori ale Templului ca mită, încheind cu el o alianţă împotriva Regatului de nord. Deşi în felul acesta aşa şi-a realizat scopul imediat eliberându-se de presiunea militară a lui Baeşa, în realitate Siria a devenit puterea

dominantă, astfel că în decursul timpului ambele regate israelite au fost ameninţate de invazii din nord. Cucerind o parte din teritoriul nordic al Israeluli, Ben-Hadad a putut controla drumurile de caravane spre Fenicia, care a adus imense bogăţii Damascului – întărind astfel regatul Siriei.

Supremaţia Siriei ca putere militară şi comercială a fost temperată de Regatul de Nord odată cu venirea la conducere a dinastiei lui Omri în 885 î.e.n. Omri a distrus monopolul Siriei în comerţul cu Fenicia, stabilind relaţii prieteneşti cu Etbaal, împăratul Sidonului. Acest lucru a dus la căsătoria dintre Izabela şi Ahab. Creşterea puterii asiriene înspre răsărit a

ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ constituit o altă frână în calea Siriei pe vremea lui Ahab. În anii când regele Asiriei, Asumarsipal s-a mulţumit să ignore Siria înspre nord extinzându-şi contactele spre Mediterana, Ahab şi Ben-Hadad s-au confruntat frecvent, în decursul timpului Ahab a reuşit să deţină cheia echilibrului puterii. Cu toate acestea în 853 î.e.n. Ahab şi Ben-Hadad şi-au unit forţele în faimoasa bătălie de la Karkar din valea Orontes, la nord de Hamat.7 Cu toate că Salmanasar III a pretins o mare victorie e îndoielnic că aceasta ar fi fost decisivă, întrucât el nu a înaintat spre Hamat ori Damasc decât peste şapte ani. Imediat după aceasta ostilitatea siriano-efraimitică a continuat iar Ahab a fost ucis în luptă. Când Asiria şi-a reînnoit atacurile asupra Siriei, e posibil ca Ben-Hadad să nu fi avut sprijinul lui Ioram. După moartea lui Ben-Hadad în jurul lui 843 î.e.n., Siria a fost greu afectată din cauza invadatorilor asirieni cât şi din cauza lipsei de sprijin din partea Regatului de Nord.

Hazael, următorul conducător, a uzurpat tronul şi a devenit unul din regii cei mai puternici – extinzând domeniul Siriei în Palestina. Deşi noul împărat al Israelului, Iehu i s-a supus lui Salmanasar III plătindu-i taxe (841 î.e.n.), Hazael a rezistat singur invaziei regelui

asirian. În câţiva ani Hazael a reuşit să-şi lărgească regatul odată cu retragerea asirienilor. A fost anexat un larg teritoriu din Regatul de Nord, în detrimentul lui Iehu. După 814 î.e.n., Ioahaz împăratul Israelului era atât de slab încât armatele lui Hazael i-au străbătut teritoriul şi au cucerit câmpia filisteană, distrugând Gâtul şi pretinzând tribut de la împăratul lui Iuda, din Ierusalim.

Ben-Hadad (cca. 801 î.e.n.) nu a reuşit să menţină regatul instaurat de tatăl său Hazael. În ultimii săi ani de domnie, Adadnirari III al Asiriei a îngenuncheat Damascul suficient pentru a-i pretinde un greu tribut. Pe lângă aceasta, Ben-Hadad a întâmpinat opoziţie de la statele asiriene ostile dinspre nord. Damascul a ajuns astfel într-o stare atât de slăbită încât, datorită continuării presiunii asiriene, Ioas a reclamat pentru Israel o mare parte a teritoriului luat de Hazael. În zilele lui Ieroboam II (793 – 753) Siria a pierdut chiar şi Damascul cu „împrejurimile Hamatului", restabilindu-se astfel graniţa nordică deţinută de David şi Solomon (II Sam. 8: 5 – 11).

Damascul a mai avut o dată ocazia de a se impune, atunci când puternicul Ieroboam a murit, în 753 î.e.n. Reţin (cca. 750 – 732 î.e.n.), ultimul dintre regii aramei la Damasc, a recâştigat independenţa Siriei. Odată cu ascensiunea lui Ţiglat-Pileser III la tronul asirian (745 î.e.n.), atât Siria cât şi Israelul au fost supuse invaziei şi unui greu tribut. În timp ce Ţiglat-Pileser (Pul) lupta în Armenia (737 – 735 î.e.n.), Reţin şi Pecah au organizat o alianţă pentru a evita plătirea tributului. Deşi Edomul şi

ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ

Filistia s-au alăturat Siriei şi Ierusalimului în această alianţă anti-asiriană, Ahaz împăratul lui Iuda a trimis tribut lui Pul, ca garanţie a loialităţii sale. Ca răspuns la această invitaţie, Pul a organizat o campanie împotriva Filistiei, stabilind legătura cu Ahaz, iar prin 732 a cucerit Damascul. Samaria a fost salvată de data aceasta, Pecah

fiind înlocuit de Osea care a plătit de bunăvoie tribut, ca rege marionetă. Odată cu moartea lui Reţin şi căderea Damascului, regatul Siriei s-a prăbuşit, pentru a nu se mai ridica niciodată.

Marele Imperiu asirian

În colţul nord-estic al Cornului de Aur se afla ţinutul cunoscut sub numele de Asiria, întinzându-se de-a lungul Râului Tigru pe vreo 560 de kilometri şi având o lăţime de aproximativ 320 kilometri. Numele derivă probabil de la zeul naţional Ashur, după care a fost denumită una din principalele ei cetăţi. Importanţa Asiriei în perioada împărăţiei divizate se reflectă imediat prin faptul că, în culmea puterii sale ea a absorbit regatele Siriei, Israelului, Iuda şi chiar Egiptul până la Teba. Timp de aproximativ două secole şi jumătate ea a exercitat o influenţă covârşitoare asupra evenimentelor din ţara Canaanului, astfel că ea apare frecvent în relatarea biblică.

Deşi unii cercetători stabilesc începutul Asiriei în prima parte a mileniului al treilea, puţine lucruri se cunosc despre ea înaintea secolului nouăsprezece când unele aşezări comerciale înfloritoare din această arie şi-au extins interesele în Asia Mică. În zilele lui Shamshi-Adad I (cca. 1748 – 1716) Asiria s-a bucurat de o perioadă de prosperitate, având ca cetate principală Ashurul. După aceea, timp de mai multe secole, Asiria a fost umbrită de regatul hitit din Asia Mică şi de regatul Mitanni care domina zona superioară Tigru-Eufrat.

Istoria propriu-zisă a Asiriei îşi are începuturile în jurul anului 1100 î.e.n., odată cu domnia lui Ţiglat-Pileser I (cca. 1114 – 1076 î.e.n.). Conform analelor acestuia, el a extins puterea naţiunii sale înspre vest către Marea Mediterană, dominând naţiunile mai mici şi mai slabe din această zonă. Totuşi în următoarele două secole puterea asiriană trece pe planul al doilea în timp ce Israelul, sub conducerea lui David şi Solomon, devine o putere

dominantă în Cornul de Aur.

Începând cu secolul al nouălea, puterea Asiriei începe să crească. Listele eponime asiriene dintre anii 892 î.e.n. şi 648 î.e.n. fac posibilă corelarea şi integrarea istoriei asiriene în evenimentele din Israel aşa cum sunt ele înregistrate în relatarea biblică. Asumarsipal II (883 – 859 î.e.n.) şi-a stabilit capitala la Calah. Formându-şi o mare putere militară el a început să preseze spre vest, terorizând naţiunile ce se împotriveau, cu brutalitatea şi cruzimea lui; a traversat Eufratul şi a stabilit legături comerciale în zona mediteraneană. Desele încleştări cu sirienii înspre sud, au dus la importanta bătălie de la Karkar, pe Râul Orontes în 853 î.e.n., în vremea fiului său Salmanasar III (858 – 824 î.e.n.). Ahab regele Israelului, aflat în coaliţia condusă de Ben-Hadad din Damasc, a furnizat 2000 de care de luptă şi 10.000 de soldaţi, constituind cea mai mare unitate a grupului. Deşi regele asirian a pretins victoria, e îndoielnic că aceasta ar fi fost decisivă, întrucât Salmanasar a evitat apoi contactele cu sirienii timp de mai mulţi ani. Ben-Hadad a opus rezistenţă altor două invazii asiriene în 848 şi apoi în 845 î.e.n., dar de data aceasta nu se menţionează forţe israelite venite în ajutorul sirienilor. Iehu, care a uzurpat tronul Samariei (841 î.e.n.), i-a făcut propuneri de vasalitate lui Salmanasar III, trimiţându-i tribut. Aceasta a făcut ca problema opunerii la agresiunea asiriană să-i revină lui Hazael, noul rege al Damascului. Deşi în vremea lui Hazael, Salmanasar a hărţuit Siria timp de câţiva ani, după 837 î.e.n., el a găsit avantajos să-şi îndrepte atenţia asupra cuceririi de teritorii înspre nord, uşurând Canaanul de presiunea asiriană mai mult de câteva decenii.

Timp de aproape un secol puterea asiriană îşi pierde din importanţă. Shamshi-Adad V (823 – 811 î.e.n.) a fost ocupat cu înăbuşirea revoltelor din diferite părţi ale regatului. Adadnirari III (810 – 783) a atacat Damascul

înainte de începutul secolului, astfel încât asuprirea siriană asupra israeliţilor s-a domolit. Salmanasar IV (782 – 773), Ashurdan III (772 – 755) şi Ashurnirari (754 – 745) au reuşit să menţină puterea naţională a Asiriei, dar nu au avut suficientă putere pentru a o lărgi, aşa cum a făcut următorul conducător.

Ţiglat-Pileser III (745 – 727 î.e.n.) a fost un luptător remarcabil care şi-a condus naţiunea spre noi cuceriri. În Babilon, unde a fost recunoscut ca rege, era cunoscut sub numele de Putu. I Regi 15: 19 se referă la el numindu-l Pul. În procesul de cucerire de noi teritorii spre vest, el a adoptat politica împărţirii zonei în provincii supuse, pentru a realiza un control mai sigur. Deşi e posibil ca această practică să fi fost utilizată şi înainte, el a devenit notoriu terorizând naţiunile prin schimbarea a mări grupuri de oameni din cetăţile cucerite cu captivi dintr-o regiune îndepărtată. Aceasta a pus capăt în mod clar posibilităţilor de răzvrătire. De asemenea a reprezentat şi un proces de uniformizare lingvistică, astfel că în vastul teritoriu al regatului limba aramaică a luat locul altora. La începutul domniei Pul a pretins tribut de la Menahem, împăratul Israelului şi de la Reţin, împăratul Damascului. Întrucât la vremea aceea Iuda era cea mai puternică naţiune din Canaan, e posibil ca Azaria să fi organizat o coaliţie de forţe împotriva asirienilor. Se pare că urmaşii lui, Iotam şi Ahaz au rezistat presiunii Israelului şi Siriei pentru a li se alătura acestora cât şi Filiţiei şi Edomului, în opoziţia lor faţă de Pul. În schimb Ahaz a iniţiat relaţii prieteneşti cu Pul, iar ca răspuns forţele asiriene au avansat în 733 î.e.n. până în Filistia, ocupând teritorii în dauna acestor naţiuni ce opuneau rezistenţă. După un înspăimântător asediu, marea cetate a Damascului a căzut, Reţin a fost ucis, iar regatul sirian a capitulat. Samaria a evitat cucerirea înlocuindu-l pe Pecah cu Osea.

Salmanasar V (727 – 722 î.e.n.) a continuat politica

tatălui său. În vremea lui Osea israeliţii erau nerăbdători să pună capăt servituţii lor faţă de Asiria. Salmanasar a replicat printr-o invadare a ţării, asediind Samaria timp de trei ani. În 722 î.e.n., Sargon II, care era general în armată, a uzurpat tronul şi a instaurat în Asiria o nouă dinastie. În documente el pretinde capturarea Samariei, deşi unii cred că Salmanasar V a cucerit în realitate cetatea iar Sargon şi-a însuşit meritul. Conducând în perioada 721 – 705 î.e.n., El a folosit drept capitale cetăţile Ashur, Calah şi Ninive, dar în cele din urmă a construit importanta cetate Khorsabad, pentru care a rămas cunoscut. Campania lui împotriva Asdodului din 711 poate fi cea care este menţionată în îs. 20: 1. Domnia lui Sargon s-a încheiat brusc prin moartea lui în luptă.

Sanherib (704 – 681 î.e.n.) a făcut cetatea Ninive renumită, stabilindu-şi acolo capitala şi construind un zid împrejmuitor înalt de 12 – 15 metri de-a lungul Tigrului pe o lungime de 4 km. El menţionează în analele sale cucerirea Sidonului, Iope, şi asaltul asupra Ierusalimului în vremea lui Ezechia. A fost ucis în 681 de doi dintre fiii lui.

Cu toate că Sanherib fusese oprit la graniţele Egiptului, fiul său Esarhaddon (681 – 668 î.e.n.) a înaintat în Egipt şi l-a înfrânt pe Tirhaca. Interesul lui asupra Babiloniei se manifestă prin reconstruirea cetăţii Babilon, probabil pentru că soţia lui aparţinea nobilimii babiloniene. Sanherib l-a desemnat pe Samassumukin la conducerea Babilonului, dar acesta s-a răzvrătit după şaisprezece ani de guvernare împotriva fratelui său Asurbanipal şi a pierit în incendierea Babilonului (648 î.e.n.). În vremea domniei lui Esarhaddon, Mânase, împăratul lui Iuda, a fost luat prizonier în Babilon (II Cron. 33: 10 – 13). Moartea l-a ajuns pe Esarhaddon când îşi conducea armatele către Egipt.

ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ în timpul domniei lui Asurbanipal (668 – cca. 630 î.e.n.), Imperiul Asirian şi-a

atins zenitul în ceea ce priveşte bogăţia şi prestigiul. În Egipt armatele sale au urcat cam 800 de kilometri de-a lungul râului Nil, capturând Teba în 663 î.e.n. Războiul civil cu fratele său, căruia i se încredinţase Babilonul, a dus la capturarea acestei cetăţi în 648. Deşi ca general militar era crud şi nemilos, Asurbanipal a rămas cunoscut mai ales pentru interesul lui asupra operelor religioase, ştiinţifice şi literare. El a acumulat mult material în biblioteca regală din Ninive, trimiţând scribi pe tot cuprinsul Asiriei şi Babilonului pentru a copia înregistrări ale creaţiei, inundaţiilor, istoriei antice şi altele asemenea.

În mai puţin de trei decenii după moartea lui Asurbanipal, regatul asirian care exercitase o atât de covârşitoare influenţă în întreg Cornul de Aur, a slăbit – pentru a nu se mai ridica niciodată. Cei trei conducători care au urmat nu au putut face faţă regatelor Mediei8 şi Babiloniei aflate în ascensiune. Ninive a căzut în 612 î.e.n. Odată cu luptele de la Haran (609) şi Carchemis (605) au dispărut ultimele urme ale rezistenţei asiriene. Extinzându-se spre vest, regatul babilonian9 a absorbit Regatul de Sud şi a distrus Ierusalimul în 586 î.e.n.

1 „Israel” mai este utilizat în Biblie ca termen identificator al rămăşiţei credincioase ori al poporului lui Dumnezeu. În consecinţă folosirea lui în Scriptură trebuie interpretată în context.

2 A se vedea E. R Thiele, „The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings” (University of Chicago Press, 1951), pag. 47.

3 A se vedea ibid., pag. 53 – 54. Pentru a lăsa loc în această perioadă domniilor lui Ahazia şi Ioram, pare necesar să considerăm 853 ca ultimul an al lui Ahab, şi 841 ca anul ascensiunii lui Iehu.

4 în sistemul anului calendaristic, anul iniţial al unui împărat – fie că era reprezentat printr-olună sau douăsprezece luni – e socotit ca un an întreg.

5 Metoda anului calendaristic era comună în Egipt. Thiele atribuie această schimbare influenţei asiriene, pag. 41.

6 Evenimentele istorice din perioada împărăţiei divizate sunt de importanţă vitală pentru o bună înţelegere a cărţilor profetice din Vechiul Testament. Pe lângă aceasta, mulţi alţi proroci au avut un rol activ în istoria Israelului.

7 Regele Siriei identificat în înregistrările biblice drept Ben-Hadad, din per. 900 – 843 î.e.n., se poate referi la doi conducători diferiţi purtând acelaşi nume. În cazul acesta e posibil ca al doilea Ben-Hadad să fi început să conducă în jurul lui 860 î.e.n. Pentru părerea că cei 57 de ani trebuie să fie atribuiţi unui singur rege, a se vedea M.F. Unger, „Archaeology and the Old Testament, pag. 240 – 41.

8 Cyaxares a instaurat Regatul Mediei în 633 iar mai târziu a pecetluit o alianţă cu Babilonul prin căsătoria nepoatei sale pe linie paternă Amytis cu Nebucadneţar, fiul lui Nabopolassar.

9 Pentru o privire de ansamblu referitoare la expansiunea babiloniană, a se vedea Cap. XV din acest volum.

r
EMarea Mediterană
E7 Sidon f/ARAM (SIRIA)

Damasc
AMON în ÎMPĂRĂŢIA DIVIZATĂ cca. 860 î.e.n.
Eţion-Gheber

CAPITOLUL X Secesiunea nordică

Unitatea Israelului stabilită de David a luat sfârşit odată cu moartea lui Solomon. Cea mai importantă dintre părţile rezultate prin divizarea împărăţiei era Regatul de Nord – localizat între Iuda şi Siria. În mai puţin de un secol (931 – 841 î.e.n.), în acest regat s-au ridicat şi au căzut trei

dinastii.

Familia regală a lui Ieroboam

Ieroboam I s-a distins în timpul lui Solomon ca administrator, supraveghind construirea zidului Ierusalimului, cunoscut sub denumirea de Milo (I Regi 11: 26 – 29). împărtăşind cu dramatism un mesaj divin, profetul Ahia a rupt mantaua lui Ieroboam în douăsprezece bucăţi şi i-a dat acestuia zece, simbolizând astfel că el avea să domnească asupra a zece din triburile lui Israel. Spre deosebire de David, care a fost şi el ales ca rege cu mult înaintea urcării la tron, Ieroboam a dat semne de răzvrătire căzând în dizgraţia lui Solomon. Ca urmare, el a fugit în Egipt unde şi-a găsit refugiu până la moartea lui Solomon.

Când Roboam, fiul lui Solomon, a convocat la Sihem o adunare naţională, Ieroboam a fost rechemat pentru a susţine cauza bătrânilor care cereau o reducere a taxelor. Neştiind lucrul acesta, Roboam a fost confruntat cu o răscoală şi a fugit la Ierusalim. În vreme ce Iuda şi Beniamim s-au raliat în sprijinul său, triburile secesioniste l-au ales ca împărat pe Ieroboam. Roboam a luat în seamă avertismentul profetului Şemaia de a-şi opri forţele, şi astfel războiul civil şi vărsarea de sânge au fost evitate. Aceasta i-a dat lui Ieroboam ocazia de a se instaura ca împărat al Israelului.

Vremea domniei de 22 de ani a lui Ieroboam a fost dominată de război civil, deşi Scriptura nu indică amploarea lui. Fără îndoială că agresivitatea lui Roboam a fost temperată de ameninţarea invaziei egiptene, însă II

Cronici 12: 15 raportează o permanentă stare de război. Şişac a întreprins incursiuni chiar şi asupra unor oraşe din Regatul de Nord. După moartea lui Roboam, Ieroboam a atacat Iuda, al cărei nou împărat, Abia, a respins Israelul ajungând să deţină controlul Betelului şi a altor cetăţi israelite (II Cronici 13: 13 – 20). Lucrul acesta

pare să fi avut oarecare influenţă asupra alegerii capitalei de către Ieroboam. Mai întâi Sihemul, a fost fortificat ca cetate capitală. Nu e sigur dacă întărirea cetăţii Penuel aflată la răsărit de Iordan avea acelaşi scop. Ieroboam şi-a avut reşedinţa în frumoasa cetate Tirţa, folosită drept capitală în timpul următoarei dinastii (I Regi 14: 17).1 Este evident că Ieroboam a găsit avantajoasă menţinerea aceleiaşi structuri de organizare care a existat în vremea lui Solomon.

Ieroboam a luat iniţiativa în probleme religioase. Desigur că el nu dorea ca poporul lui să participe la festivităţile sacre din Ierusalim pentru ca nu cumva să se întoarcă spre Roboam. Înălţând viţei de aur la Dan şi Betel, el a instituit în Israel idolatria (II Cronici 11: 13 – 15). A numit preoţi după placul lui, ignorând restricţiile mozaice şi permiţând israeliţilor să aducă jertfe pe diferite înălţimi în toată ţara. Ca preot conducător, el nu numai că a oficiat la altar ci a schimbat o zi de sărbătoare din luna a şaptea într-a opta (I Regi 12: 25 – 13: 34).

Agresivitatea lui Ieroboam în domeniul religios a fost temperată prin avertismentul unui proroc nenumit din Iuda. Acest om al lui Dumnezeu l-a prevenit cu îndrăzneală în vreme ce stătea în faţa altarului din Betel arzând tămâie. împăratul a ordonat imediat arestarea lui. Cu toate acestea, mesajul prorocului a primit confirmare divină prin despicarea altarului şi neputinţa împăratului de a-şi retrage mâna îndreptată împotriva omului credincios al lui Dumnezeu. Dintr-odată porunca sfidătoare a împăratului s-a schimbat într-o rugăciune de mijlocire. Mâna lui Ieroboam a fost vindecată la rugăciunea prorocului. împăratul a vrut să-l răsplătească, dar prorocul nu a acceptat nici măcar găzduirea. Omul lui Dumnezeu avea porunca divină de a pleca imediat. Consecinţele slujbei credincioase a omului lui Dumnezeu constituie un fapt demn de luat în considerare. Fiind amăgit de un proroc

bătrân din Betel, prorocul din Iuda a acceptat ospitalitatea acestuia, grăbind astfel judecata lui Dumnezeu. În drum spre casă a fost ucis de un leu şi adus înapoi la Betel pentru a fi înmormântat. Probabil că mormântul acestui proroc a servit ca amintire generaţiilor următoare, asupra faptului că ascultarea faţă de Dumnezeu a fost esenţială. Cu siguranţă că acest lucru trebuie să fi avut semnificaţie pentru Ieroboam.

Ieroboam a primit încă un avertisment prin prorocul Ahia. Când fiul

SECESIUNEA NORDICĂ său Abia s-a îmbolnăvit grav, Ieroboam şi-a trimis nevasta să ceară sfatul bătrânului proroc din Silo. Deşi era deghizată, profetul lipsit de vedere a recunoscut-o imediat. Ea a fost trimisă înapoi la Tirţa cu mesajut trist că fiul ei nu se va însănătoşi. Mai mult încă, prorocul a avertizat-o că nepăzirea poruncilor lui Dumnezeu va grăbi judecata divină – exterminarea dinastiei lui Ieroboam şi robia israeliţilor. Copilul a murit înainte ca femeia să ajungă acasă.

Idolatria lui Ieroboam a continuat cu toate avertismentele profetice. Fără îndoială că luptele civile au slăbit Israelul atât de mult încât în vremea lui Abia, fiul lui Roboam, Israelul a pierdut în favoarea lui Iuda chiar şi cetatea Betel.

În decursul a numai câţiva ani, avertismentul de temut al profetului s-a împlinit. Nadab, fiul lui Ieroboam, a domnit mai puţin de doi ani. El a fost asasinat de Baeşa în timp ce asedia cetatea filisteană Ghibeton.

Dinastia lui Baeşa

Baeşa din tribul lui Isahar, s-a instaurat ca împărat peste Israel, la Tirţa. Deşi în toată perioada domniei lui s-a făcut simţit războiul permanent cu Iuda, când el a încercat fortificarea Ramei a avut loc o criză însemnată. Este evident că în anii 896 – 895 î.e.n. mulţi israeliţi fugeau în

Iuda (II Cronici 15: 9). Pentru a împiedica lucrul acesta, Baeşa şi-a împins frontiera până la Rama, cu opt kilometri la nord de Ierusalim. Ocupând această importantă cetate, el putea controla principalele drumuri dinspre nord ce se întâlneau la Rama şi duceau spre Ierusalim. Ca răspuns la acest act de agresiune, Aşa, împăratul lui Iuda, a obţinut o victorie diplomatică reînnoind o alianţă cu Ben-Hadad I al Damascului. Ca rezultat, Ben-Hadad şi-a anulat alianţa cu Israelul şi a invadat teritoriul nordic al lui Baeşa, obţinând controlul asupra unor cetăţi ca Haţor, Chedeş, Merom şi Tefat. El a cucerit şi terenul bogat şi roditor de la vest de Marea Galileei, precum şi câmpiile de la vest de muntele Hermon. Siria a câştigat astfel şi controlul asupra drumurilor rentabile de negoţ ale caravanelor către Aco, pe coasta feniciană. În faţa presiunii din nord, Baeşa a abandonat fortificarea Ramei, Slăbind astfel ameninţarea asupra Israelului.

În vremea lui Baeşa, prorocul Iehu, fiul lui Hanani, proclama neobosit mesajul Domnului. El l-a povăţuit pe Baeşa să-L slujească pe Dumnezeu, care-l înălţase ca împărat. Din nefericire, Baeşa nu a luat în seamă sfatul prorocului, continuând obiceiurile păcătoase ale lui Ieroboam.

Ela i-a urmat tatălui său Baeşa, domnind mai puţin de doi ani (886 – 885). Fiind găsit beat în casa primului său administrator, Ela a fost asasinat de Ziruri, care avea sub comanda lui jumătate din carele regale. Numai în câteva zile, cuvântul lui Iehu s-a împlinit, Ziruri ucigând toate rudele şi prietenii familiei lui Baeşa şi Ela.

Ziruri s-a instaurat în grabă ca împărat al Israelului, dar domnia lui s-a încheiat brusc – durând şapte zile cu totul. Fără îndoială că el nu şi-a făcut cunoscute planurile lui Omri, care conducea trupele cantonate împotriva Ghibetonului. Este evident că Ziruri nu a avut sprijinul lui Omri, întrucât acesta şi-a condus trupele împotriva Tirţei.

În disperare, Ziruri s-a izolat în palatul regal în vreme ce acesta era transformat în cenuşă. Întrucât a avut o domniei de numai şapte zile, Ziruri nu poate fi considerat ca reprezentând o dinastie conducătoare.

Regii dinastiei Omri

Omri a fost întemeietorul dinastiei celei mai faimoase din Regatul de Nord. Deşi relatarea biblică a celor doisprezece ani ai săi de domnie se reduce la opt versete (I Regi 16: 21 – 28), Omri a adus Regatului de Nord, prestigiul internaţional.

Comandând armata în timpul lui Ela (poate şi în vremea lui Baeşa), Omri a dobândit o experienţă militară valoroasă. În decurs de şapte zile de la asasinarea lui Ela, el a cucerit regatul, cu sprijin militar. A întâmpinat opoziţie din partea lui Tibni, care a murit cu şase ani mai târziu, lăsându-l pe Omri singur conducător al Israelului.

Noua lui capitală a fost Samaria. Sub conducerea sa, ea a devenit cetatea cea mai bine fortificată din tot Israelul. Aşezată strategic la unsprezece kilometri nord-est de Sihem, pe drumul către Fenicia, Galileea şi Esdraelon, Samaria a fost capitala imbatabilă a Israelului timp de peste un secol şi jumătate, până la cucerirea ei de către asirieni în 722 î.e.n.

Excavaţiile în Samaria au fost începute în 1908 de doi importanţi arheologi americani, George A. Reisner şi Clarence S. Fisher care au dirijat expediţia Harvard continuată de alţii în anii următori. Se pare că Omri şi Ahab au construit un zid puternic înconjurând palatul şi curtea. La acesta se adăuga un alt zid pe o terasă mai joasă şi un zid adiţional la poalele dealului, cetatea fiind bine apărată împotriva invadatorilor. Zidăria şi iscusinţa dovedită în ridicarea acestor ziduri nu au fost egalate nicăieri în Palestina. Fildeşul folosit pentru încrustaţii, găsit în aceste ruine, datează din timpul dinastiei Omri, indicând importul şi negoţul cu

SECESIUNEA NORDICĂ

Fenicia şi Damascul.

Omri a reuşit să stabilească o politică externă favorabilă. Conform pietrei moabite descoperită în 1868 în capitala Dibon, de Clermont-Ganneau şi aflată în prezent la Muzeul Louvre din Paris, Omri a fost cel care i-a subordonat pe moabiţi, Israelului. Prin colectarea tributului şi controlul comercial, Israelul a dobândit o mare bunăstare. Omri a stabilit relaţii prieteneşti cu Fenicia, pecetluite prin căsătoria fiului său Ahab cu Izabela, fiica lui Etbaal, împăratul sidonienilor (I Regi 16: 31).2 Acest lucru a avut o semnificaţie vitală pentru expansiunea comercială a Israelului şi fără îndoială că a iniţiat o politică de sincretism religios, care a înflorit în zilele lui Ahab şi Izabela. Ultima afirmaţie pare să fie sugerată de I Regi 16: 25, unde Omri este acuzat că a făcut mai mult rău decât toţi împăraţii dinaintea lui.

Relaţiile siriano-israelite din vremea lui Omri sunt oarecum neclare (I Regi 20: 34). E puţin probabil ca Omri, care a avut abilitate şi succes ca militar şi diplomat, să fi cedat Siriei cetăţi şi să-i fi asigurat drepturi comerciale în capitala sa. În vremea lui Baeşa, sirienii aflaţi sub conducerea lui Ben-Hadad au câştigat controlul asupra bogatelor drumuri de caravane aflate la vest de Aco, însă Omri a contestat cu siguranţă acest monopol, prin tratatul său cu Fenicia, şi prin întărirea Samariei cu fortificaţii puternice. Interpretând în textul anterior cuvântul „tată” ca „predecesor” şi aplicând cuvântul „Samaria” Regatului de Nord, concesiile făcute de Israel, Siriei se referă la zilele lui Ieroboam. Fără a avea dovezi concludente în sens contrar, pare rezonabil să tragem concluzia că Israelul nu a fost invadat de Siria şi nu a fost tributar lui Ben-Hadad în vremea lui Omri. E posibil ca Omri să fi avut legături cu Asiria, fapt care ar fi temperat cu siguranţă atitudinea Siriei faţă de Israel.

Deşi perioada lui Baeşa a fost dominată de războiul civil dintre Israel şi Iuda, în Biblie nu există indicaţii că el ar fi continuat şi în urmea lui Omri. Foarte probabil, războiul a fost înlocuit de avansurile prieteneşti faţă de Regatul de Sud care au culminat prin căsătorie între familiile regale ale Israelului şi ale lui Iuda.

După ce Omri a murit în 874 î.e.n., cetatea Samariei a devenit un monument durabil al conducerii lui. Deşi el a organizat regatul lui Israel, starea lui de păcat a depăşit-o pe cea a tuturor predecesorilor.

Ahab (874 – 853) a fost împăratul remarcabil al dinastiei Omri. Moştenitor al unui regat ce beneficiase de o politică favorabilă referitoare la naţiunile înconjurătoare, Ahab a reuşit să extindă interesele politice şi comerciale ale Israelului în timpul celor douăzeci şi doi de ani de domnie.

Căsătorindu-se cu Izabela din Sidon, Ahab a încurajat relaţiile favorabile cu fenicienii. Comerţul în creştere între cele două ţări reprezenta o serioasă ameninţare la adresa intereselor comerciale active ale Siriei. Şi se prea poate ca Ben-Hadad să fi contracarat această afinitate feniciano-israelită printr-o acţiune diplomatică, care s-a soldat fie cu intercăsătorie regală fie cu devoţiune religioasă faţă de zeul Tirului, Melcart. Atâta vreme cât această competiţie cu Siria nu s-a manifestat prin război deschis, Ahab a profitat cu dibăcie de ocazia de a asigura bunăstarea naţiunii lui.

Ahab a construit şi a întărit multe cetăţi din întregul Israel, printre care şi Ierihonul (I Regi 16: 34; 22: 29). Pe lângă aceasta el a pretins Moabului un greu tribut în vite (II Regi 3: 4), fapt care i-a asigurat un echilibru comercial favorabil cu Fenicia şi Siria. Şi-a asigurat o politică de prietenie cu Iuda prin căsătoria fiicei sale Atalia cu Ioram, fiul lui Iosafat (cca. 865 î.e.n.) 4 Sprijinul lui Iuda a întărit Israelul împotriva Siriei. Menţinând pacea şi promovând

un comerţ activ, Ahab a putut constinua programul de construcţie în Samaria. Bogăţia pe care şi-a câştigat-o pentru sine este indicată în I Regi 22: 29, unde se face referire la o „casă de fildeş”. Fildeşul descoperit de arheologi în ruinele Samariei ar putea prea bine să fie din vremea lui Ahab.

În timp ce este posibil ca Omri să-l fi introdus în Israel pe Baal, zeul Tirului, Ahab a încurajat cultul acestui idol. El a construit un templu al lui Baal în marea lui capitală, Samaria (I Regi 16: 30 – 33). Sute de proroci au fost aduşi în Israel pentru a face cultul lui Baal, religia poporului lui Ahab. Din acest considerent, Ahab şi-a câştigat reputaţia de a fi cel mai păcătos dintre toţi împăraţii care au domnit în Israel.

În această eră de apostazie clară, Ilie a fost mesagerul lui Dumnezeu. Fără a avea informaţii privitoare la chemarea sau originea sa, el a apărut brusc din Galaad şi a anunţat o secetă4 în Israel, care se va încheia numai la cuvântul său. Timp de trei ani şi jumătate (Iacov 5: 17), Ilie a stat în singurătate. Atâta timp cât a durat aprovizionarea cu apă la pârâul Cherit, Ilie a fost hrănit de corbi. În restul acestei perioade, el a fost îngrijit de o văduvă din Sarepta5, ale cărei provizii erau înmulţite zilnic în mod miraculos. Un alt mare miracol înfăptuit aici a fost vindecarea fiului văduvei.

În timpul foametei din Israel au avut loc drastice repercusiuni. Nereuşind să-l descopere pe Ilie, Izabela i-a ucis pe unii din prorocii Domnului, însă un slujitor al lui Ahab numit Obadia a protejat o sută dintre ei. Ilie era căutat cu îndârjire în tot Israelul şi în ţările din jur, dar nu a putut fi găsit. Atunci prorocul s-a întors în Israel şi i-a cerut lui Obadia

SECESIUNEA NORDICĂ să-l înştiinţeze pe Ahab.

Când împăratul l-a învinuit pe Ilie de necazurile Israelui, profetul l-a mustrat cu îndrăzneală pe Ahab şi

familia sa pentru că neglijau poruncile Domnului şi îl venerau pe Baal. La ordinul lui Ilie, Ahab i-a convocat pe cei 450 de proroci ai lui Baal şi pe cei 400 de proroci ai Asherei (Astarteea) care erau sprijiniţi de Izabela. Deoarece foametea se făcea simţită în întreaga naţiune, aceasta era o acţiune decisivă. Având întregul Israel şi prorocii adunaţi înaintea sa la Muntele Carmel, Ilie i-a confruntat curajos pe oameni cu adevărul că nu-i pot sluji în acelaşi timp lui Dumnezeu şi lui Baal. Prorocii lui Baal au fost provocaţi să ceară dumnezeului lor să dea foc jertfei pregătite. De dimineaţă până după amiază târziu, ei şi-au încercat ritualurile inutile în timp ce Ilie ridiculiza eforturile lor zadarnice. Apoi, Ilie a pregătit altarul Domnului şi jertfa, a udat-o cu apă şi l-a chemat pe Dumnezeu pentru confirmare divină. Jertfa a fost arsă iar întregul Israel L-a recunoscut pe Dumnezeu. Imediat falşii proroci au fost executaţi la pârâul Chişon. După ce Ilie s-a rugat cu putere pe vârful muntelui, l-a anunţat pe Ahab că ploaia mult aşteptată va începe curând. Ahab a parcurs în grabă cu carul cei douăzeci şi patru de kilometri până la Izreeel, dar Ilie i-a luat-o înainte.

Ahab i-a dat Izabelei un raport de primă mână asupra întâmplărilor de la muntele Carmel. Ea l-a ameninţat imediat pe Ilie. Din fericire i s-a dat un preaviz de 24 de ore. Deşi cu o zi înainte înfruntase fără teamă sutele de proroci falşi, el s-a îndreptat acum spre graniţa cea mai apropiată, încercând să părăsească Israelul. Mergând spre sud, şi-a lăsat slujitorul la Beer-şeba şi a continuat să meargă cale de o zi, odihnindu-se apoi sub un ienuper şi rugându-se să moară. Un înger i-a adus hrană iar prorocul descurajat a fost îndemnat să-şi continue drumul spre muntele Horeb. Aici a avut o relevaţie divină prin care a fost asigurat că în Israel existau 7.000 de oameni care nu acceptaseră cultul lui Baal, şi a primit o triplă însărcinare: să-l ungă pe Hazael ca împărat al Siriei, pe Iehu ca

împărat al Israelului şi să-l aleagă pe Elisei ca propriul său succesor. Întorcându-se în Israel, Ilie i-a împărtăşit lui Elisei chemarea lui Dumnezeu dându-i mantaua lui. Elisei a devenit apoi co-lucrătorul său.

Printr-o diplomaţie eficientă şi prin tratate favorabile, Ahab a putut menţine relaţii paşnice cu ţările din jur până în ultima parte a domniei lui. Nu se spune motivul atacului sirian asupra regatului israelit în ascensiune (I Regi 20: 1 – 43). Probabil că împăratul Siriei a profitat de pe urma Israelului după ce ţara suferise de foamete. Ar mai fi posibil ca ameninţarea asiriană să-l fi determinat pe Ben-Hadad la acţiuni de agresiune în acea vreme. Sprijinit de treizeci şi doi de regi vasali, sirienii au asediat Samaria. Sfătuit de un proroc, Ahab şi-a folosit guvernatorii de districte pentru a întruni o forţă de 7.000 de oameni în vederea unui atac prin surprindere. Cu sprijinul trupelor regulate, israeliţii i-au alungat pe sirieni care au suferit mari pierderi în oameni, cai şi care. Ben-Hadad abia a scăpat cu viaţă.

În primăvara următoare, sirienii au reluat lupta împotriva Israelului – conform avertismentului dat de proroc lui Ahab. Acesta l-a învins din nou pe Ben-Hadad, printr-o strategie strălucită. Deşi era cu mult depăşit numeric, Ahab care îşi avea tabăra pe dealuri a atacat pe neaşteptate şi a câştigat o victorie decisivă prin capturarea cetăţii Alec, la cinci kilometri est de Marea Galileei. Ben-Hadad a fost prins dar Ahab l-a eliberat, permiţându-i chiar să-şi impună propriile condiţii de pace, în timp ce unele cetăţi au fost restituite Israelului iar învingătorilor li s-au asigurat drepturi comerciale în Damasc. Acest tratament generos şi binevoitor faţă de cel mai mare duşman al Israelului se încadra în politica externă a lui Ahab de stabilire a alianţelor prieteneşti cu naţiunile înconjurătoare. Ahab ar fi putut anticipa agresiunea asiriană, astfel încât tratatul de la Alec să reprezinte

planul lui de a păstra Siria ca stat tampon, prieten.

În această semnificativă victorie militară, Ahab nu L-a recunoscut pe Dumnezeu (I Regi 20: 26 – 43). În drum spre Samaria, un proroc i-a amintit în mod dramatic faptul că datorită neascultării, un soldat de rând îşi pierde viaţa. Cu atât mai adevărat este lucrul acesta pentru împăratul lui Israel care nu-şi îndeplinise însărcinarea când Dumnezeu îi asigurase victoria. Avertismentul de rău augur al profetului a stricat sărbătoarea victoriei lui Ahab.

Ciocnirea finală dintre Ilie şi Ahab a avut loc în via lui Nabot (I Regi 21: 1 – 29). În urma nereuşitei sale de a achiziţiona această vie, dezamăgirea lui Ahab a fost observată de nevasta sa, Izabela. Neîndurătoarea Izabela nu avea respect pentru legea israelită şi nu i-a păsat de refuzul principial al lui Nabot de a-şi vinde proprietatea pe care o moştenise – nici chiar unui împărat. Fiind acuzat de nişte martori mincinoşi, Nabot a fost condamnat de bătrâni şi ucis cu pietre. Ahab nu a avut ocazia să se bucure prea mult de proprietatea râvnită, căci l-a întâlnit curând pe Ilie. Acest purtător al cuvântului lui Dumnezeu l-a acuzat cu îndrăzneală pe Ahab pentru vărsarea de sânge nevinovat. Datorită acestei nedreptăţi izbitoare, dinastia lui Omri a fost condamnată la distrugere. Cu toată pocăinţa lui Ahab, această judecată a fost uşurată doar prin amânarea ei până după moartea lui.

SECESIUNEA NORDICĂ

Deşi nu este menţionată în Scriptură, bătălia de la Karkar (853 î.e.n.) a fost destul de importantă pentru a fi considerată în detaliu în analele asiriene, ea având loc în perioada armistiţiului de trei ani dintre Siria şi Israel (I Regi 22: 1). Asirienii conduşi de Asurbanipal II (883 – 859 î.e.n.) au stabilit contacte cu zona mediteraneană dar au evitat orice agresiune faţă de Siria şi Israel.

Salmanasar III (859 – 824 î.e.n.) a întâmpinat totuşi opoziţie. După luarea a numeroase cetăţi la nord de

Karkar, înaintarea asirienilor a fost oprită de o coaliţie puternică pe care Salmanasar a descris-o în inscripţia sa monolitică după cum urmează: Hadadezer (Ben-Hadad) din Damasc avea 1200 de care, 1200 de cavalerişti şi 20.000 infanterişti; regele Irhuleni din Hameth a contribuit cu 700 care, 700 cavalerişti şi 10.000 infanterişti; Ahab israelitul a adus 2000 de care şi 10.000 infanterişti. Deşi lui Ahab nu i se atribuie cavalerie, el este menţionat cu cea mai importantă contribuţie a Israelului în care de război, de la David încoace. Salmanasar se laudă cu o mare victorie. Însă este îndoielnic cât a fost de decisivă, întrucât în următorii cinci sau şase ani, asirienii nu au înaintat spre Hamat şi nici nu şi-au reluat atacul.

După evitarea pericolului imediat al invaziei asiriene, armistiţiul de trei ani dintre Israel şi Siria a luat sfârşit prin încercarea lui Ahab de a recâştiga Ramot-Galaad (I Regi 22: 1 – 40). Thiele sugerează că bătălia de la Karkar a avut loc în iulie sau la începutul lui august, astfel încât această luptă siriano-isralită a avut loc mai târziu în acelaşi an, înainte ca Ahab să-şi fi demobilizat trupele. Înrudirea dintre familiile regale ale Israelului şi ale lui Iuda l-a implicat pe Iosafat în această încercare de a-i înlătura pe sirieni din Ramot-Galaad. Timp de trei ani, nerestituirea acestei cetăţi de către Ben-Hadad, în conformitate cu pactul de la Alec, a fost neîndoielnic trecută cu vederea de către Ahab în faţa ameninţării comune din partea asirienilor.

Iosafat l-a sprijinit pe Ahab în această tentativă, dar era preocupat în realitate numai de călăuzirea divină. Cei 400 de proroci ai lui Ahab i-au asigurat în unanimitate pe împăraţi, de victorie, Zedechia folosind chiar o pereche de coarne de fier pentru a demonstra cum îi va împunge Ahab pe sirieni. Dar împăratul Iosafat nu avea conştiinţa uşoară. Cu toate că Mica i-a încurajat sarcastic pe împăraţi să se aventureze împotriva Siriei, el a afirmat cu sinceritate că

Ahab va fi ucis în luptă. Drept urmare, Mica a fost întemniţat, cu ordinul împărătesc de a fi eliberat când Ahab se va întoarce în pace.

Cunoscând lucrurile acestea, Ahab s-a deghizat, în timp ce Israel şi

Iuda şi-au declanşat atacul asupra lui Ramot-Galaad. Recunoscând calitatea lui Ahab de a conduce cu succes Israelul, regele Siriei a dat ordin ca el să fie ucis. Urmărind carul regal şi recunoscându-l în el pe Iosafat, sirienii s-au îndepărtat. Fără ştiinţa sirienilor o săgeată rătăcită l-a străpuns pe Ahab, rănindu-l mortal. Nu numai că Israelul era fără păstor, după cum prezisese Mica, dar cuvintele profetului Ilie s-au împlinit literalmente prin moartea lui Ahab (I Regi 21: 19).

Ahab a fost urmat de Ahazia, care a domnit aproximativ un an (853 – 852 î.e.n.). În legătură cu afacerile sale externe merită să fie reţinute două lucruri. Nu numai că el nu a reuşit să revendice Moabul pentru dinastia Omri (II Regi 3: 5), dar expediţia lui navală întreprinsă împreună cu Iosafat la golful Aqaba s-a sfârşit şi ea printr-un eşec (II Cronici 20: 35). Când Ahazia i-a propus o altă acţiune aventuroasă, Iosafat, fiind mustrat de profetul Eliezer pentru această alianţă, a refuzat să coopereze (I Regi 22: 47 – 49).

Cu ocazia unei căzături grave, Ahazia l-a ignorat pe profetul Ilie, trimiţând mesageri la Baal-Zebub în Ecron6 Ilie i-a oprit din drum cu avertismentul solemn că Ahazia nu se va însănătoşi. După ce mai multe încercări de a-l prinde pe Ilie au eşuat, el s-a înfăţişat înaintea împăratului. Ilie l-a înştiinţat pe Ahazia, ca pe Ahab, tatăl său că îl aşteaptă judecata lui Dumnezeu pentru că recunoscuse zei păgâni şi îl nesocotise pe Dumnezeul lui Israel. Aceasta se poate să fi fost ultima apariţie a lui Ilie înaintea unui împărat (cca. 852 î.e.n.) 7, întrucât nu se menţionează nicio legătură cu Ioram, împăratul Israelului.

Ilie şi Elisei au colaborat în instituirea de şcoli pentru proroci. Când Elisei a înţeles că lucrarea lor comună se apropie de sfârşit a cerut să aibă o îndoită măsură din duhul care se odihnise peste Ilie. Cai şi care de foc i-au separat pe cei doi, iar Ilie a fost ridicat la cer de un vârtej. Când Elisei şi-a văzut stăpânul dispărând, el a ridicat mantaua lui Ilie şi a trecut înapoi Iordanul cu conştiinţa că cererea i-a fost îndeplinită. La Ierihon, poporul i-a acordat lui Elisei recunoaştere deplină ca proroc al lui Dumnezeu. Ca răspuns la cererea lor, el a îndulcit în mod miraculos apele amare. Mergând spre Betel a fost zeflemisit şi ridiculizat de un grup de băieţi care au fost apoi sfâşiaţi de urşi prin judecată divină. De aici, Elisei s-a îndreptat spre Muntele Carmel şi apoi spre Samaria, fiind recunoscut public ca proroc al Domnului în Israel.

Ioram, un alt fiu al lui Ahab şi al Izabelei, a devenit împărat al Israelului după moartea lui Ahazia în 852 î.e.n. În cei doisprezece ani ai acestui ultim împărat al dinastiei Omri în Israel, numele lui Elisei a fost

SECESIUNEA NORDICĂ asociat deseori cu cel al lui Ioram. În consecinţă, relatarea dedicată acestei perioade (II Regi 3: 1 – 9: 26) este în mare măsură consacrată misiunii utile a acestui mare proroc.

Una din primele probleme cu care a fost confruntat Ioram ajungând împărat în Israel, a fost revolta Moabului. Beneficiind şi de ajutorul lui Iosafat, Ioram a condus armatele unite ale Israelului şi ale lui Iuda într-un marş de şapte zile în jurul capătului sudic al Mării Moarte, unde Edomul s-a alăturat alianţei. Deşi Israelul controla ţinutul moabit de la nord de râul Arnon, Ioram şi-a plănuit atacul dinspre sud. În timp ce se aflau cantonate în zona deşertică situată de-a lungul frontierei dintre Moab şi Edom, armatele aliate au simţit lipsa apei. După ce a fost găsit, Elisei le-a asigurat celor trei împăraţi o rezervă miraculoasă de apă, datorită prezenţei lui Iosafat. În

dimineaţa următoare moabiţii au atacat, însă au fost respinşi. Retrăgându-se din faţa invadatorilor care înaintau, împăratul Moabului s-a refugiat la Chir-Hareset (modernul Kerak), care era construit la o altitudine de 1134 metri peste nivelul Mediteranei. În disperare, Meşa şi-a jertfit fiul cel mai mare ca ardere de tot, zeului moabit Chemoş. Înspăimântaţi, aliaţii au părăsit Moabul fără a-l subjuga din nou lui Israel.

Elisei a avut o lucrare deosebit de eficientă în tot Israelul. Într-o zi, o văduvă al cărui bărbat fusese unul din proroci i-a cerut lui Elisei s-o ajute să-şi răscumpere fiii din mâna unui creditor care era pe punctul de a-i lua ca robi. Prin înmulţirea miraculoasă a untdelemnului, ea a putut strânge bani suficienţi pentru a-şi plăti datoria (II Regi 4: 1 – 7).

Călătorind cu slujitorul său, Ghehazi, Elisei s-a bucurat de ospitalitatea unei femei bogate din suntem, aflat la câţiva kilometri nord de Izrael. Pentru această faptă bună, Elisei a asigurat-o că la vremea potrivită va avea un fiu. Copilul promis s-a născut în primăvara următoare. Când acest fiu a murit de insolaţie, mama sunamită a mers la casa lui Elisei pe muntele Carmel, cerându-i ajutorul. Fiul ei şi-a recăpătat viaţa (II Regi 4: 8 – 37). Mai târziu, când se prevedea o foamete, Elisei a sfătuit-o pe femeia sunamită să se mute într-o comunitate mai prosperă. După şapte ani de şedere pe pământul filistean, ea s-a întors şi a fost ajutată de Ghehazi să-şi redobândească bunurile (II Regi 8: 1 – 6).

Când prorocii de la Ghilgal au avut de înfruntat o foamete, Elisei le-a dat un antidot pentru planta otrăvitoare pe care se pregăteau s-o mănânce. De asemenea, el a înmulţit douăzeci de pâini de orz şi câteva spice de grâu, astfel că au fost hrăniţi o sută de oameni, rămânând încă hrană.

Istoria lui Naaman, (II Regi 5: 1 – 27) ni-l prezintă pe

Elisei în legătură cu conducători politici ai Siriei cât şi ai Israelului. Naaman, căpitanul lepros al armatei siriene a auzit de lucrarea de vindecare a proorocului Elisei, prin intermediul unei tinere israelite, roabă în casa lui. Ducând scrisori ale lui Ben-Hadad, Naaman a ajuns în Samaria cerându-i lui Ioram să-l vindece de lepră. Înspăimântat, Ioram şi-a sfâşiat hainele, căci se temea că împăratul Siriei caută ceartă. Elisei a salvat situaţia, amintindu-i lui Ioram la momentul potrivit că în Israel există un proroc.

Ajungând acasă la Elisei, Naaman a primit instrucţiunea simplă de a se scălda în Iordan de şapte ori. Cedând în cele din urmă îndemnului slujitorilor săi de a asculta porunca simplă a proorocului, el a fost vindecat. S-a întors pentru a-i oferi lui Elisei o răsplată, pe care acesta a refuzat-o. Angajându-se să se închine Domnului care-l vindecase prin intermediul lui Elisei, căpitanul sirian a plecat spre Damasc. Urmarea tristă a vindecării lui Naaman este că Ghehazi, slujitorul lui Elisei, a fost atins de lepră ca pedeapsă pentru încercarea de a-şi însuşi răsplata pe care o refuzase proorocul.

Când Elisei a vizitat una din şcolile proorocilor, studenţii seminarului tocmai îşi propuneau să ridice o altă clădire, deoarece locuinţa existentă era prea mică. Însoţiţi de Elisei, ei au mers la Iordan ca să taie lemne pentru acest proiect. Unul din ei şi-a pierdut fierul de la secure în apă iar Elisei a făcut o minune determinându-l să plutească (II Regi 6: 1 – 7).

Între Israel şi Siria, războiul s-a purtat intermitent în timpul domniei lui Ioram (II Regi 6: 8 – 17: 20). Dându-şi seama că mişcările sale militare din Israel erau parate de Ioram, Ben-Hadad a bănuit că vreun sirian devenise trădător. Dar nu se întâmplase astfel; Elisei era cel care prin lucrarea sa profetică îl sfătuise pe împăratul Israelului. Astfel sirienii au fost trimişi să-l prindă pe Elisei. Slujitorul proorocului s-a temut văzând puternica

armată siriană care împresura Dotanul, dar Elisei i-a amintit de caii şi carele de foc aflate în jurul lor. Ca răspuns la rugăciunea lui Elisei, oastea siriană a fost orbită, astfel că prorocul i-a putut conduce de la Dotan spre Samaria. În prezenţa împăratului israelit, orbirea a fost înlăturată. Ioram a fost învăţat să le ofere un praznic şi apoi să le dea drumul.

Mai târziu, Ben-Hadad şi-a adus armata în jurul Samariei supunând cetatea la foamete. Când criza de hrană a devenit atât de disperată încât mamele îşi mâncau proprii copii, Elisei a anunţat că în decurs de 24 de ore va fi abundenţă de hrană. Între timp, patru leproşi din împrejurimile Samariei au decis să-şi asume riscul de a merge în tabăra siriană. Ei erau disperaţi şi pe punctul de a muri de foame. Pătrunzând în cantonamentele siriene, au descoperit că invadatorii părăsiseră totul în tabără, când au fugit să-şi scape viaţa. Printr-o manifestare supranaturală, sirienii se

SECESIUNEA NORDICĂ îngroziseră, auzind zgomotul carelor, cailor şi oştenilor unei mari armate. Când leproşii au împărtăşit samaritenilor vestea cea bună a belşugului de provizii, porţile s-au deschis, iar poporul Samariei a avut hrană din abundenţă, conform cuvintelor lui Elisei. Căpitanul care refuzase să-l creadă pe Elisei a văzut proviziile dar nu s-a bucurat niciodată de ele – el a fost călcat în picioare la porţile Samariei.

Lucrarea lui Elisei a fost cunoscută nu numai în întregul Israel, ci şi în Siria, în Iuda şi Edom. Prin vindecarea lui Naaman şi întâlnirea ciudată a armatelor siriene cu prorocul, acesta a fost recunoscut drept „om al lui Dumnezeu” chiar şi în Damasc, capitala Siriei. Către sfârşitul domniei lui Ioram (cca. 843 sau 842 î.e.n.), Elisei a vizitat Damascul (II Regi 8: 7 – 15). Aflând acest lucru, Ben-Hadad l-a trimis pe slujitorul său Hazael la Elisei. Aducând daruri impresionant distribuite într-o caravană de

patruzeci de cămile, conform obiceiului oriental, Hazael l-a întrebat pe proroc dacă Ben-Hadad, împăratul Siriei se va însănătoşi sau nu. Elisei i-a descris dramatic lui Hazael distrugerea şi suferinţa care-i aştepta pe confraţii săi israeliţi. După aceea, prorocul a îndeplinit o parte din însărcinarea dată lui Ilie la muntele Horeb (I Regi 19: 15), informându-l pe Hazael că va fi următorul împărat al Siriei. Întorcându-se la Ben-Hadad, Hazael i-a comunicat mesajul lui Elisei, iar în ziua următoare l-a sufocat cu o învelitoare udă pe regele suferind. Hazael a pus apoi mâna pe tronul sirian din Damasc.

Odată cu schimbarea regilor la tronul Siriei, Ioram a încercat în ultimul an al domniei lui să recucerească Ramot-Galaadul (II Regi 8: 28 – 29). El a fost sprijinit în acest efort de nepotul său, Ahazia, care domnea de un an în Ierusalim (II Cronici 22: 5). Deşi Ioram a capturat această fortăreaţă strategică, el a fost rănit în luptă. În timp ce se însănătoşea la Izrael, a fost vizitat de Ahazia, împăratul lui Iuda. Armata israelită staţionată la Ramot-Galaad, la est de Iordan, a fost lăsată în grija lui Iehu.

Elisei devine din nou centrul scenei naţionale, realizând o altă misiune neîmplinită, care i-a fost dată lui Ilie la muntele Horeb (I Regi 19: 15 – 16). De data aceasta nu a mers el însuşi, ci l-a trimis la Ramot-Galaad pe unul din ucenici pentru a-l unge pe Iehu ca împărat al Israelului (II Regi 9: 1 şi cont.). Iehu a fost însărcinat să răzbune sângele profeţilor şi slujitorilor Domnului. Familia lui Ahab şi a Izabelei trebuia exterminată întocmai cum fuseseră exterminate dinastiile lui Ieroboam şi Baeşa înainte de Omri.

Iehu a fost proclamat împărat în sunetele trâmbiţei. Într-un asalt rapid asupra Izraelului, Ioram a fost rănit fatal şi aruncat pe bucata de pământ luată de Ahab prin vărsarea sângelui lui Nabot. S-au împlinit astfel, cuvintele lui Ilie (I Regi 21). Ahazia a încercat să fugă, dar şi el a fost

rănit mortal. S-a refugiat la Meghido, unde a murit, fiind apoi dus la Ierusalim pentru înmormântare. Deşi Izabela a încercat să-l înduplece pe Iehu, ea a fost aruncată fără milă pe fereastră aflându-şi astfel moartea. Trupul ei a fost mâncat de câini. Astfel a venit judecata asupra dinastiei lui Omri, împlinindu-se literal, cuvintele profetului Ilie.

1 Se consideră că Tirţa se afla pe locul modernului Tell-el-Farah, aflat la 11 kilometri nord de Sihem, pe drumul către Bet-şan. Identificarea nu e sigură. Săpăturile efectuate de Părintele R. De Vaux în 1947 sprijină această opinie. A se vedea Wright, „Biblical Archaeology", pag. 151. conf. Iosua 12: 24 şi Cântarea Cântărilor 6: 4.

2 Dacă Ahazia, fiul lui Atalia, fiica lui Ahab şi Izabela, avea 22 de ani în 842 î.e.n., atunci căsătoria Ahab-lzabela a avut loc în timpul domniei lui Omri. A se vedea discuţia lui M. Unger, op. cit.; pag. 63, „Israel and the Aramaeans of Damascus".

3 Observaţi că AIbright o consideră pe Atalia mai degrabă sora decât fiica Izabelei. A se vedea discuţia lui Unger, op. cit., pag. 63, f. 2. Totuşi, cronologia lui Thiele acordă timp suficient pentru ca Atalia să fie fiica lui Ahab şi Izabela.

4 Pentru atestarea acestei secete în istoria feniciană, vezi Gordon, „The World of the Oldâestament", pag. 198.

5 E interesant de observat că Dumnezeu nu a avut nevoie să-l îndepărteze pe Ilie de la locul primejdiei: Sarepta se afla între Tir şi Sidon, care erau vizitate frecvent de Izabela.

— Sub acest nume, zeul-soare Baal era recunoscut ca zeul ce producea şi controla muştele. 7 Scrisoarea trimisă de Ilie lui Ioram, împăratul lui Iuda, 11 Cronici 21: 12 – 15 ar putea indica o dată mai târzie. Acesta este singurul mesaj scris atribuit lui Ilie.

CAPITOLUL XI împăraţii loiali din sud

Dezbinarea împărăţiei lui Solomon a lăsat dinastiei

davidice o mică părticică din imperiul iniţial. Avându-şi capitala la Ierusalim, spiţa regală a lui David şi-a menţinut o succesiune neîntreruptă conducând micul regat al lui Iuda, timp de aproape un secol. În aceste nouă decenii au condus numai şapte împăraţi (931 – 841 î.e.n.).

Regatul lui Roboam

Adunându-se la Sihem în 931 î.e.n., israeliţii aflaţi sub conducerea lui Ieroboam i-au cerut lui Roboam, moştenitorul tronului lui Solomon, reducerea taxelor. Ei au aşteptat verdictul timp de trei zile. În timp ce bătrânii îl sfătuiau pe Roboam să uşureze povara taxelor, bărbaţii mai tineri sugerau ca taxele să fie mărite. Anunţând că va urma politica celor din urmă, Roboam a întâmpinat o revoltă făţişă. Refugiindu-se la Ierusalim a cerut armatei să înăbuşe răscoala, dar numai bărbaţii lui Iuda şi Beniamin au răspuns chemării. Urmând sfatul lui Şemaia, Roboam nu a înăbuşit răscoala.

Deşi cauza imediată a sciziunii regatului a fost politica de taxe a lui Roboam, sunt demne de luat în considerare o serie de alte evenimente. De câtva timp, între triburile lui Iuda şi Efraim se manifesta gelozia (conf. Judecători 8: 1 – 3; 12: 1 – 6; II Sam. 2: 9; 19: 42 – 43). Cu toate că David unise tot Israelul într-un singur mare regat, greaua contribuţie în taxe şi muncă a celorlalte triburi către Ierusalim a grăbit revolta. Moartea lui Solomon a oferit acestor triburi ocazia de a se răzvrăti împotriva lui Iuda.

Egiptul ar fi putut avea o contribuţie vitală în dezbinarea regatului solomonic. Acolo s-a refugiat Ieroboam în ultimele zile ale lui Solomon. Hadad edomitul a găsit azil în Egipt în primii săi ani, dar s-a întors în Edom chiar în timpul lui Solomon (I Regi 11: 14 – 22). Deşi nu există detalii, se prea poate ca Egiptul să-l fi sprijinit pe Ieroboam în revolta împotriva dinastiei davidice.

Un alt factor ce a contribuit la dezbinarea regatului

este menţionat explicit în relatarea biblică – apostazia şi idolatria lui Solomon (I Regi 11: 9 – 13). Datorită lui David, judecata a fost amânată până la moartea lui Solomon. Roboam avea să sufere consecinţele.

Diviziunea efectivă a împărăţiei devenind realitate, preoţii şi leviţii din diverse părţi ale naţiunii au venit în Regatul de Sud. Ieroboam înlocuia adevărata religie a lui Israel cu idolatria. Îi destituia pe cei care fuseseră în serviciul religios, astfel că mulţi şi-au abandonat proprietăţile, stabilindu-se în Iuda. Lucrul acesta a stimulat o adevărată fervoare religioasă în întregul Regat de Sud, în primii trei ani ai domniei lui Roboam (II Cronici 11: 13 – 17).

În primii ani de domnie, Roboam a fost foarte activ în construirea şi întărirea multor cetăţi în ţinutul lui Iuda şi Beniamin. El a aşezat comandanţi în fiecare din ele – organizându-şi şi întărindu-şi astfel regatul. Aceste cetăţi erau folosite şi pentru repartizarea familiei lui, întrucât Roboam a urmat exemplul tatălui său, practicând poligamia

Roboam şi-a început domnia cu o sinceră devoţiune religioasă. Când regatul a fost bine organizat, el şi poporul lui s-au lepădat de credinţă (II Cronici 12: 1). Ca urmare, Şişac, împăratul Egiptului, a invadat Iuda în al cincilea an al domniei lui Roboam şi a cucerit multe cetăţi întărite, intrând chiar şi în Ierusalim. Când Şemaia a anunţat că aceasta era judecata lui Dumnezeu asupra lor, împăratul şi prinţii s-au smerit. Drept răspuns, profetul i-a asigurat că invazia egipteană se va domoli iar Iuda nu va fi distrusă. Conform Listei de la Karnak, Şişac egipteanul, sprijinit de bărbaţi în Libia şi Etiopia, a subjugat vreo 150 de localităţi din Edom, Filistia, Iuda şi chiar Israel inclusiv Meghido. Pe lângă devastarea lui Iuda, Şişac a năvălit în Ierusalim însuşindu-şi unele din comorile Templului. Splendidei etalări a scuturilor strălucitoare de aur i-au luat locul

scuturile de bronz din zilele lui Roboam.

În pofida fervoarei sale religioase iniţiale, Roboam a cedat idolatriei. Ido, prorocul care a scris o istorie a domniei lui Roboam ar fi putut fi mesagerul lui Dumnezeu care-l sfătuia pe împărat. Adăugându-se idolatriei crescânde şi invaziilor Egiptului, războiul intermitent dintre Nord şi Sud a făcut ca zilele lui Roboam să fie zile de nelinişte. Sub conducerea lui, Regatul de Sud a decăzut rapid.

ÎMPĂRAŢII LOIALI DIN SUD

Abiam continuă practicarea idolatriei în timpul celor trei ani de domnie (913 – 910 î.e.n.), Abiam a continuat pur şi simplu politica nechibzuită a tatălui său (I Regi 15: 1 – 8; II Cronici 13: 1 – 22). El a activat războiul cronic dintre Israel şi Iuda, provocându-l cu agresivitate pe Ieroboam, pe teritoriul efraimit. O deplasare circulară a adus trupele Israelului într-o poziţie avantajoasă, dar în conflictul care a urmat, forţele lui Abiam, inferioare numeric, i-au alungat pe israeliţi. El a stabilit Regatul de Nord, luând Betelul, Efronul şi Ieşana cu satele înconjurătoare.

Abiam a continuat tradiţia inclusivismului religios, începută de Solomon şi promovată de Roboam. El nu a abolit slujirea lui Dumnezeu în Templu, dar în acelaşi timp a trecut cu vederea închinarea la dumnezeii străini. Extinderea acestei stări de lucru se reflectă din plin în reformele succesorului său. Astfel, în vremea lui Abiam idolatria a devenit mai puternică şi mai larg răspândită în întreg regatul lui Iuda. Dacă nu ar fi existat promisiunea făcută lui David prin legământ, această politică idolatră ar fi avut ca rezultat îndepărtarea familiei regale din Ierusalim (I Regi 15: 4 – 5).

Aşa iniţiază reforma

Aşa a domnit la Ierusalim timp de patruzeci şi unu de ani (910 – 869 î.e.n.). Starea de pace a predominat cel puţin în primii zece ani ai lungii sale domnii. Consideraţii

cronologice duc la concluzia că el era foarte tânăr la moartea lui Abiam. Probabil că lucrul acesta a avut legătură cu faptul că Maaca a continuat ca regină-mamă în decursul primilor patrusprezece sau cincisprezece ani ai domniei lui Aşa. În pofida influenţei ei, aşa a adoptat un program de reformă prin care altarele şi locurile înalte străine au fost înlăturate iar stâlpii idoleşti şi Astarteele au fost dărâmate. Poporul a fost îndemnat să respecte legea mozaică şi poruncile. Din pune de vedere politic, această perioadă de pace a fost utilizată avantajoas de tânărul împărat, pentru întărirea cetăţilor din Iuda şi a armatei sale.

În al patrusprezecelea an de domnie (897 – 896 î.e.n.), Iuda a fost atacată din sud de o puternică armată etiopiana. S-ar putea ca Zerah, conducătorul lor, să fi făcut aceasta sub presiunea lui Osorkon I, succesorul lui Şişac la tronul Egiptului. Cu ajutor dumnezeiesc, aşa şi armata lui i-au respins pe invadatori, urmărindu-i până la Gherar şi s-a întors la Ierusalim cu o bogată pradă de război, cuprinzând vite, oi şi cămile.

Sfătuit după această mare victorie de prorocul Azaria, aşa şi-a pus cu curaj în aplicare reforma în întreg regatul, înlăturând idolii din diferite cetăţi. În a treia lună al celui de-al cincisprezecelea an, el şi-a adunat propriul popor precum şi mulţi din Regatul de Nord care i se alăturaseră când au cunoscut că Dumnezeu era cu el. După repararea altarului Domnului, cu ocazia acestor festivităţi s-au adus multe jertfe. Încurajaţi de proroc şi de împărat, oamenii au încheiat un legământ de a-L sluji pe Dumnezeu din toată inima. Desigur, cu acest sprijin public aşa a îndepărtat-o pe Maaca din poziţia de regină-mamă. Chipul lui Asherah (Astarteea), zeiţa canaanită a fertilităţii a fost dărâmat şi ars în valea Ghedron. Datorită sprijinului popular, aceste festivităţi religioase au fost cele mai mari ţinute în Ierusalim de la sfinţirea Templului lui Solomon.

Fără îndoială că astfel de sărbători religioase în Iuda l-au incomodat pe Baeşa. Israelul fusese învins de Abiam cu puţin timp înainte că aşa să devină împărat. De atunci fusese încontinuu slăbit de răscoale până la înlăturarea dinastiei lui Ieroboam. Simultan, aşa îşi organiza regatul într-o perioadă de pace. Refugierea poporului Israel spre Ierusalim în al cincisprezecelea an al domniei lui aşa (896 – 895 î.e.n.) l-a determinat pe Baeşa să întărească cetatea Rama (II Cronici 16: 1). Întrucât drumurile din Regatul de Nord convergeau spre Rama, aflată la opt kilometri nord de Ierusalim, aşa a considerat actul agresiv al lui Baeşa ca fiind de importanţă strategică. Trimiţându-i împăratului sirian Ben-Hadad un dar alcătuit din argint şi aur de la Templu, aşa a parat agresiunea israelită. Ben-Hadad a cucerit apoi teritorii şi cetăţi în nordul Israelului. După retragerea lui Baeşa din Rama, aşa a folosit piatra şi lemnul adunate aici pentru întărirea Ghebei şi Miptei.

Cu toate că alianţa lui aşa cu Ben-Hadad părea a fi izbutită, profetul Hanani l-a mustrat aspru pe împărat pentru asocierea lui păcătoasă. El i-a amintit cu îndrăzneală lui aşa că îşi pusese încrederea în Dumnezeu atunci când i-a învins pe libienii şi etiopienii conduşi de Zerah. Dar în această ultimă problemă l-a nesocotit pe Dumnezeu. În consecinţă de acum înainte va avea parte de războaie. Auzind aceasta, aşa s-a mâniat atât de tare încât l-a întemniţat pe Hanani. Au mai suferit şi alţii de pe urma mâniei lui.

Nu s-a consemnat nimic referitor la războaiele sau activitatea din restul lungii domnii a lui Aşa. Cu doi ani înaintea morţii, el a fost lovit de o boală fatală. Nici măcar în această perioadă de suferinţă nu L-a căutat pe Domnul. Deşi în primii cincisprezece ani de domnie, aşa a fost un conducător evlavios şi drept, în relatarea biblică nu există indicaţii că el şi-ar fi revenit din atitudinea de sfidare a cuvintelor profetului. După cât se

ÎMPĂRAŢII LOIALI DIN SUD pare, restul celor 41 de ani de domnie nu s-au caracterizat prin activitatea de slujire evlavioasă care i-a marcat începutul domniei. Întemniţarea profetului Hanani, pare să indice că nu se temea de Domnul sau de trimisul Lui (II Cronici 17: 3).

Iosafat – un administrator pios

Cei douăzeci şi cinci de ani de domnie ai lui Iosafat (872 – 848 î.e.n.) au constituit una din perioadele cele mai încurajatoare şi pline de speranţă din istoria religioasă a lui Iuda. În primii ani de domnie, Iosafat a reînviat politica reformei religioase, atât de eficientă în prima parte a conducerii lui Aşa. Întrucât Iosafat avea treizeci şi cinci de ani când a început să domnească, este foarte probabil că în copilărie se aflase sub influenţa marilor conducători religioşi ai lui Iuda. Programul său era bine organizat. Cinci prinţi însoţiţi de nouă leviţi şi doi preoţi au fost trimişi în tot ţinutul lui Iuda pentru a învăţa legea. De asemenea, înălţmile şi Astarteele au fost îndepărtate, astfel încât oamenii să nu se îndrepte spre ele. În loc de a căuta să se închine lui Baal, cum probabil că procedaseră oamenii în ultimele două decenii ale domniei lui Aşa, acest împărat s-a întors către Dumnezeu, împreună cu tot poporul.

Renaşterea interesului faţă de Dumnezeu a avut un efect salutar asupra naţiunilor înconjurătoare cât şi asupra lui Iuda. În vreme ce Iosafat îşi întărea cetăţile, filistenii şi arabii nu i-au declarat război ci au recunoscut superioritatea Regatului de Sud, aducându-i împăratului daruri şi tribut. Această bunăvoinţă şi sprijin providenţial l-au încurajat să construiască cetăţi de depozitare şi fortăreţe în toată ţara, staţionând în ele unităţi militare. Pe lângă aceasta, el mai avea cinci comandanţi de armată în Ierusalim, care îi erau direct subordonaţi (II Cronici 17: 1 – 19). Aşadar, sub conducerea lui Iosafat, Regatul de Sud a prosperat din punct de vedere religios şi politic.

Între Israel şi Iuda existau relaţii prieteneşti. Alianţa matrimonială dintre dinastia davidică şi cea a lui Omri a fost încheiată foarte probabil în prima decadă a domniei lui Iosafat (cca. 865 î.e.n.), întrucât Ahazia, fiul rezultat din această unire, avea douăzeci şi doi de ani când s-a urcat la tronul lui Iuda în 841 î.e.n. (II Regi 8: 26).1 Această legătură cu dinastia conducătoare din Regatul de Nord l-a asigurat pe Iosafat împotriva atacului şi invaziei dinspre nord.

Între primele două versete din II Cronici 18 cu siguranţă că s-a scurs, fără a fi luată în considerare, mai mult de o decadă a domniei lui Iosafat. Era anul 853 î.e.n. După bătălia de la Karkar la care Ahab participase alături de Siria pentru a opri înaintarea forţei asiriene, acesta i-a pregătit lui Iosafat o primire deosebit de somptuoasă în Samaria. Reflectând la recuperarea cetăţii Ramot-Galaad pe care Ben-Hadad al Siriei nu i-o restituise conform tratatului de la Alec, Ahab l-a invitat pe Iosafat să i se alăture în luptă. împăratul lui Iuda a răspuns favorabil, dar a insistat să aibă serviciile şi sfaturile unui proroc adevărat. Mica a prezis că Ahab va fi ucis în luptă. Ştiind aceasta, Ahab s-a deghizat. În timp ce el a fost rănit mortal de o săgeată rătăcitoare, Iosafat abia a reuşit să scape, întorcându-se în pace la Ierusalim.

Cutezătorul Iehu l-a confruntat pe Iosafat cu cuvântul Domnului. Fraternizarea cu familia regală a Israelului îi displăcea lui Dumnezeu. Judecata era inevitabilă. Pentru Iehu aceasta era o faptă deosebit de curajoasă, deoarece tatăl său Hanani fusese închis de aşa pentru că îl mustrase pe împărat. În încheierea mesajului său, Iehu l-a lăudat pe Iosafat pentru înlăturarea Astarteelor şi căutarea lui Dumnezeu.

Spre deosebire de Aşa, tatăl său, Iosafat a reacţionat favorabil la această mustrare. El a mers personal prin Iuda, de la Beer-şeba la Efraim, încurajându-şi poporul să

se întoarcă la Dumnezeu. El a realizat această reformă, numind judecători în toate cetăţile întărite şi îndemnându-i să judece cu dreptate, în frica lui Dumnezeu, în loc de a fi părtinitori şi de a primi mită. Cazurile discutabile puteau fi aduse la Ierusalim, unde leviţii, preoţii şi capii familiilor de frunte erau însărcinaţi cu elaborarea unor decizii juste.2 Amaria, primul preot, era în ultimă instanţă răspunzător de toate procesele religioase. Procesele civile şi penale cădeau în cele din urmă în grija lui Zebadia, guvernatorul casei lui Iuda.

Nu peste mult timp, Iosafat a fost confruntat cu o înfricoşătoare invazie dinspre sud-est. Un mesager i-a raportat că un mare număr de amoniţi şi moabiţi se îndreptau împotriva lui Iuda dinspre ţinutul Edomului de la sud de Marea Moartă. Dacă aceasta era pedeapsa dedusă din prezicerea lui Iehu referitoare la mânia lui Dumnezeu ce urma să vină, atunci Iosafat şi-a pregătit cu înţelepciune poporul. El a anunţat un post, iar poporul din toate cetăţile lui Iuda a răspuns imediat. împăratul a condus el însuşi rugăciunea în noua curte a Templului, mărturisind că Dumnezeu le-a dat pământul făgăduit, că şi-a manifestat prezenţa în Templul sfinţit în zilele lui Solomon şi le-a promis izbăvirea dacă îşi vor înălţa glasul spre El cu umilinţă. Prin cuvintele simple „nu ştim ce să facem: dar ochii noştri sunt îndreptaţi spre Tine”, Iosafat şi-a exprimat credinţa în Dumnezeu, în încheierea rugăciunii sale (II Cronici 20: 12). Prin Iahaziel, un levit dintre fiii lui Asaf, adunarea a primit asigurarea divină că vor fi

ÎMPĂRAŢII LOIALI DIN SUD martorii unei mari victorii, chiar fără să lupte. Ca răspuns, Iosafat şi poporul lui s-au plecat cu faţa la pământ şi s-au închinat lui Dumnezeu, în timp ce leviţii îl lăudau cu glas tare pe Domnul.

În dimineaţa următoare, împăratul şi-a condus oamenii spre pustia Tecoa şi i-a îndemnat să se încreadă în

Dumnezeu şi în proroci. Cântând laudă lui Dumnezeu, poporul se îndrepta către duşman. Forţele inamice au intrat în derută şi s-au masacrat reciproc. Poporul lui Iuda a petrecut trei zile întregi adunând prăzile de război. În a patra zi, Iosafat şi-a adunat poporul în valea Beraca pentru o slujbă de mulţumire – recunoscând că Dumnezeu le-a adus victoria. Într-un marş triumfal, Iosafat şi-a condus oamenii înapoi către Ierusalim. La auzul veştii despre această victorie miraculoasă, toate naţiunile înconjurătoare s-au temut de Dumnezeu. Iosafat s-a bucurat iar de pace şi linişte.

Odată cu venirea noului împărat, Ahazia, pe tronul dinastiei lui Omri în Israel, Iosafat a intrat din nou într-o legătură strânsă cu această familie nelegiuită. Unindu-şi eforturile, ei au încercat să lanseze corăbii în scopuri comerciale la Eţion-Gheber. Conform prezicerii profetului Eliezer, corăbiile au naufragiat (II Cronici 20: 35 – 37). Iosafat a refuzat o altă propunere aventuroasă a lui Ahazia (I Regi 22: 47 – 49).

Înainte de sfârşitul domniei lui, Iosafat a încheiat din nou o alianţă cu împăratul lui Israel. De data aceasta e vorba de Ioram, un alt fiu al lui Ahab. După moartea lui Ahab, Moabul a încetat să mai plătească tribut Israelului. Este evident că Ahazia, în scurta sa domnie, nu a luat nicio măsură în această privinţă. Devenind împărat, Ioram l-a solicitat pe Iosafat să-şi unească forţele cu ale sale, pentru a subjuga Moabul atacând dinspre Edom (II Regi 3: 1 – 27).3 Iosafat şi-a dat seama încă o dată că se aliase cu regi neevlavioşi, când profetul Elisei a salvat cele trei armate de la distrugere.

Iosafat a murit în 848 î.e.n. Deosebindu-se total de dinastia lui Omri, el şi-a condus poporul în lupta împotriva idolatriei. Totuşi, el a fost mustrat cu asprime de diferiţi profeţi pentru legăturile strânse pe care le-a avut cu împăraţii neevlavioşi şi nelegiuiţi ai lui Israel. Această

politică de intercăsătorii nu a afectat serios naţiunea în timpul vieţii lui, aproape că a desfiinţat dinastia davidică din Iuda, la mai puţin de un deceniu de la moartea sa. Urmările politicii sale inclusiviste au anulat în mare măsură eforturile de o viaţă ale „cucernicului Iosafat”.

Ioram se întoarce la idolatrie

Ioram, fiul lui Iosafat, a domnit peste Iuda timp de opt ani (848 – 841 î.e.n.). Deşi a fost regent, alături de tatăl său, el nu şi-a asumat mari răspunderi până la moartea lui Iosafat. În relatarea biblică (II Cronici 21: 1 – 20; II Regi 8: 16 – 24) apar unele date având la bază urcarea sa la tron în 853, în timp ce altele au ca punct de referinţă 848 î.e.n., când el şi-a asumat controlul deplin al regatului.4

Moartea lui Iosafat a determinat schimbări radicale în Iuda. Guvernarea paşnică ce caracterizase vremea lui Iosafat a fost curând înlocuită prin vărsare de sânge şi idolatrie făţişă. De îndată ce şi-a asigurat tronul, Ioram i-a ucis pe cei şase fraţi ai lui cărora Iosafat le atribuise diferite cetăţi întărite. Unii dintre prinţi au avut aceeaşi soartă. Faptul că el a urmat căile păcătoase ale lui Ahab şi Izabela s-ar putea prea bine datora influenţei nevestei lui, Atalia. El a restaurat înălţimile şi idolatria care fuseseră îndepărtate de tatăl său. Au avut loc schimbări şi în alte domenii. Conform lui Thiele, în această perioadă Ioram a adoptat în Iuda sistemul de numerotare al anului calendaristic, folosit în Regatul de Nord.5

Profetul Ilie l-a certat aspru pe Ioram printr-o scrisoare (II Cronici 21: 1 – 15). Prin aceasta, Ioram a fost înştiinţat de judecata hotărâtă pentru crima de a-şi fi ucis fraţii şi pentru atragerea lui Iuda pe căile păcătoase ale Regatului de Nord. Viitorul mohorât ascundea o urgie pentru Iuda şi o boală incurabilă pentru împărat.

Edomul s-a răzvrătit împotriva lui Ioram. Deşi a fost înconjurat împreună cu armata lui de către edomiţi, Ioram a reuşit să scape, dar Edomul şi-a dobândit independenţa.

Filistenii şi arabii, care-l recunoscuseră pe Iosafat plătindu-i tribut, nu numai că s-au răsculat, dar au intrat chiar în Ierusalim, pustiind casa împăratului. Au luat cu ei comori imense iar familia lui Ioram a fost luată în captivitate cu excepţia Ataliei şi a unui singur fiu, Ioahaz sau Ahazia.

Cu doi ani înainte de a muri, Ioram a fost lovit de o boală fatală. A murit în 841, după o suferinţă îngrozitoare. Efectele tragice şi zguduitoare ale scurtei lui domni s-au reflectat în faptul că nimeni nu i-a regretat moartea. Nu i s-a acordat nici măcar onoarea tradiţională de a fi îngropat în mormântul împăraţilor.

Ahazia încurajează cultul lui baal în această perioadă, Ahazia a avut cea mai scurtă domnie, fiind împărat al lui Iuda mai puţin de un an (841 î.e.n.).6 în timp ce Ioram îşi ucisese toţi fraţii când devenise rege, fiii lui Ioram cu excepţia lui Ahazia au fost ucişi de arabi. Prin urmare poporul lui Iuda nu a avut altă alegere decât

ÎMPĂRAŢII LOIALI DIN SUD să-l încoroneze ca rege pe Ahazia. Când Ahazia a devenit împărat al lui Iuda, nelegiuirea lui Ahab şi a Izabelei şi-au găsit expresie deplină prin sfatul personal al mamei lui Ahazia. Fiind dominat de ea şi influenţat de unchiul său Ioram care guverna în Samaria, Ahazia nu avea posibilitate de alegere. Modelul fusese deja creat de tatăl său.

Urmând sfatul unchiului său, noul împărat s-a alăturat israeliţilor în lupta împotriva Siriei. Întrucât Hazael abia luase locul lui Ben-Hadad ca rege al Damascului, Ioram a hotărât că acum era momentul oportun pentru recucerirea cetăţii Ramot-Galaad de la Sirieni. În conflictul care a urmat, Ioram a fost rănit. Ahazia tocmai se afla cu Ioram în Izrael, palatul de vară al dinastiei lui Omri, când în Israel a izbucnit revolta. În timp ce Iehu intra în Izrael, Ioram a fost rănit mortal iar Ahazia s-a refugiat în Samaria. În urmărirea ulterioară, el a fost

rănit mortal şi a murit la Meghido. În semn de respect pentru Iosafat, nepotul său Ahazia a beneficiat de o înmormântare regală în Ierusalim.

Neexistând un moştenitor potrivit pentru a prelua regatul lui Iuda, Atalia a pus mâna pe putere în Ierusalim. Pentru a-şi asigura poziţia, ea a trecut la execuţia familiei regale (II Cronici 22: 10 – 12). Atalia a procedat cu dinastia davidică din Iuda la fel cum procedase mama sa, Izabela cu prorocii din Israel. Prin alianţa matrimonială pusă la cale de Iosafat cu nelegiuitul Ahab, această nepoată a lui Etbaal, regele Tirului, devenise nevasta moştenitorului tronului davidic. Neîndoielnic că ea nu s-a afirmat câtă vreme a trăit Iosafat. Ce a făcut ea în Iuda după moartea acestuia se vede în mod tragic în evenimentele din vremea soţului ei, Ioram, şi a fiului ei, Ahazia. Au urmat apoi, şase ani de domnie a terorii (841 – 835 î.e.n.).

1 Observaţi că în II Cronici 22: 2, vârsta lui este dată ca fiind de 42 de ani, dar luând în considerare II Cronici 21: 20 şi II Regi 8: 17, numărul 42 este o eroare de transcriere.

2 Pentru premizele istorice, a se vedea Exod 18: 21 – 22; Deuteronom 1: 13 – 17; 16: 18 – 20.

3 Pentru continuarea discuţiei, a se vedea capitolul X

— Observaţi că discuţia lui Thiele asupra acestui fapt clarifică unele contradicţii aparente ca în II Regi 1: 17 şi 8: 16. A se vedea „Mysterious Numbers of the Hebrew Kings”, pag. 61 – 65. Probabil că Ioram a devenit coregent înainte ca Iosafat să i se alăture lui Ahab, în lupta împotriva Siriei, din 853 î.e.n.

5 Thiele, op. cit., pag. 62. Acest sistem era folosit în Israel în timp ce Iuda utiliza sistemul anilor de domnie efectivă.

„Observaţi că el mai este numit „Ioahaz” în II Cronici 21: 17 şi „Azaria” în II Cronici 22: 6.

CAPITOLUL XII Insurecţie, refacere şi ruină

Spiţa lui Iehu a ocupat tronul timp de aproape un secol, mai mult decât oricare altă dinastie din Regatul de Nord (841 – 753 î.e.n.). Când Iehu s-a întronat în urma unei revolte, Israelul era slăbit şi redus la cea mai mică geografie a sa, cedând teritorii vecinilor agresivi. Sub cel de-al patrulea împărat al acestei familii, Regatul de Nord a atins culmea prestigiului său internaţional. Această prosperitate efemeră a căzut în uitare în mai puţin de trei decenii în urma creşterii puterii asiriene.

Dinastia lui Iehu în Israel a avut loc o răscoală sângeroasă când Iehu, un căpitan al armatei, a înlăturat dinastia lui Omri. Ocupând Izraelul, el i-a lichidat pe Ioram, împăratul israelit, Ahazia, împăratul lui Iuda şi pe Izabela – care era răspunzătoare de integrarea într-o măsură atât de mare a baalismului în religia lui Israel.

Înaintând spre Samaria, Iehu a omorât şaptezeci de fii din familia lui Ahab şi a organizat executarea tuturor adepţilor lui Baal care fuseseră atraşi la o sărbătoare religioasă în templul ridicat de Ahab. Întrucât religia şi politica fuzionaseră atât de intim în timpul dinastiei lui Omri, distrugerea nemiloasă a baalismului era avantajoasă pentru Iehu.

Iehu avea probleme în toate privinţele. Prin exterminarea dinastiei lui Omri a pierdut bunăvoinţa lui Iuda şi Fenicia ale căror familii regale erau strâns legate de Izabela. El nu i s-a alăturat nici noului rege sirian, Hazael, în opoziţia împotriva înaintării asiriene către vest.

Pe vestitul Obelisc Negru descoperit de Layard în 1846, Salmanasar III raportează că a primit tribut de la Iehu. După cinci atacuri nereuşite împotriva Damascului, regele asirian şi-a condus armatele spre coasta mediteraneană la nord de Beirut luând tribut de la Tir şi Sidon cât şi de la împăratul Israelului. Prin acest act conciliator, Iehu a evitat o invadare a Israelului de către asirieni, dar împăcându-l pe Salmanasar III şi-a atras

duşmănia lui Hazael. În primii ani ai acestei perioade (841 – 837 î.e.n.), Hazael a opus singur rezistenţă agresiunii asiriene. În timp ce unele din cetăţile nordice au fost cucerite, Damascul a reuşit să facă faţă crizei cu succes. Timp de aproape două decenii, asirienii nu şi-au reînnoit atacurile. Faptul acesta i-a permis lui Hazael să-şi îndrepte forţa militară bine pusă la punct înspre sud, reluând războiul cu Israelul. Sirienii au ocupat în detrimentul lui Iehu ţinutul Galaadului, la răsărit de Iordan (II Regi 10: 32 – 33). Venind la tronul Israelului printr-o insurecţie sângeroasă, desigur că Iehu nu şi-a unit nicicând naţiunea îndeajuns pentru a rezista forţei lui Hazael. Nu e sigur dacă Hazael l-a transformat pe Iehu în vasal al Siriei, dar în tot restul zilelor lui Iehu, Israelul a fost hărţuit şi a suferit de pe urma acestui agresiv rege Sirian.

Deşi Iehu a pus capăt baalismului, el nu s-a conformat legii lui Dumnezeu. Idolatria încă predomina, de la Dan la Betel – de unde şi avertismentul divin că fiii lui vor domni numai până la a patra generaţie.

Ioahaz

Ioahaz, fiul lui Iehu, s-a războit cu acelaşi rege sirian de-a lungul domniei lui (814 – 798 î.e.n.). Hazael a profitat de pe urma noului conducător din Israel extinzând domeniul sirian în ţinutul deluros al lui Efraim. Armata Israelului a fost redusă la 50 de călăreţi, 10 care şi 10.000 pedeştri. În vremea lui Ahab, Israelul contribuise cu 2000 de care în bătălia de la Karkar. În timpul domniei lui Ioahaz, Hazael a înaintat chiar dincolo de Israel capturând gâtul şi ameninţând să cucerească Ierusalimul (II Regi 12: 17).

Înglobarea treptată a Israelului de către Siria a slăbit atât de mult Regatul de Nord încât Ioahaz a fost incapabil să reziste altor invadatori. Naţiunile înconjurătoare ca edomiţii, amoniţii, filistenii şi tinenii au profitat de situaţia Israelului. Lucrul acesta e reflectat de Amos (1: 6 – 15) şi

Isaia (9: 12).

Constrâns de asuprirea străină, Ioahaz s-a întors către Dumnezeu – iar Israelul nu a fost complet invadat de sirieni. În ciuda acestei uşurări, el nu s-a îndepărtat de idolatria lui Ieroboam şi nici nu a distrus Astarteele din Samaria (II Regi 13: 1 – 9).

Ioas

Ioas, al treilea împărat al dinastiei lui Iehu a condus Israelul timp de

INSURECŢIE, REFACERE ŞI RUINĂ şasesprezece ani (798 – 782 î.e.n.). Odată cu moartea lui Hazael, cu puţin timp înainte de începutul secolului, a fost posibilă începerea repunerii în drepturi a Israelului, sub conducerea lui Ioas.

La urcarea pe tron a lui Ioas, profetul Elisei trăia încă. Tăcerea Scripturilor ne duce la concluzia că nici Iehu şi nici Ioas nu au avut prea mult de-a face cu Elisei. Când profetul era pe moarte, Ioas s-a dus să-l vadă. Plângând în faţa lui, împăratul şi-a exprimat îngrijorarea pentru securitatea Israelului. Pe patul de moarte, Elisei i-a cerut cu dramatism împăratului să tragă cu săgeţi, asigurându-l că lucrul acesta simboliza victoria israelită asupra Siriei. Ultimul miracol legat de Elisei a avut loc după moartea lui. În timpul unui raid moabit, un mort aruncat în mormântul lui Elisei a înviat.

Odată cu schimbarea regilor în Siria, Ioas a putut să-şi organizeze o forţă de luptă mai puternică. Prin recâştigarea de către Ioas a unei mari părţi din teritoriul ocupat de sirieni sub Hazael, Ben-Hadad II a trecut în mod clar în defensivă. Deşi este posibil ca recuperarea zonei de la răsărit de Iordan să nu fi fost realizată până în vremea urmaşului lui Ioas, aceasta a fost o perioadă de pregătire în care puterea şi prestigiul Israelului au fost în creştere.

În timpul domniei lui Ioas, împăratul lui Iuda, Amaţia a angajat o armată israelită ca ajutor în subjugarea

edomiţilor (II Cronici 25: 6); totuşi, la sfatul unui proroc, el i-a demobilizat înainte de luptă. Pe drumul de întoarcere spre Israel, soldaţii au prădat cetăţile din drumul lor, între Bet-Horon şi Samaria omorând 3.000 de oameni (II Cronici 25: 13). Întorcându-se triumfător în urma victoriei asupra edomiţilor, Amaţia l-a provocat la luptă pe Ioas. Acesta i-a răspuns cu un avertisment despre soarta spinului care a adresat o cerere cedrului din Liban. Evident că Amaţia nu i-a înţeles sensul. În ciocnirea militară care a urmat nu numai că Ioas l-a înfrânt pe Amaţia dar a şi invadat Iuda, a dărâmat o parte din zidul Ierusalimului, a prădat palatul şi Templul şi a luat unii ostateci înapoi în Samaria. Sincronizând cronologia acestei perioade, Thiele a concluzionat că această bătălie a avut loc în 791 – 790 î.e.n.

Cu toate că Ioas a fost tulburat de pierderea lui Elisei, el nu era sincer interesat în a-L sluji pe Dumnezeu ci a continuat să meargă pe căi idolatre. Scurta lui domnie a marcat punctul de cotitură în soarta Israelului, după cum prezisese Elisei.

Ieroboam II

Ierobom, al patrulea conducător din dinastia lui Iehu a fost împăratul remarcabil al Regatului de Nord. El a domnit patruzeci şi unu de ani (793 – 753 î.e.n.), inclusiv doisprezece ani de regenţă alături de tatăl său. După ce şi-a asumat controlul total al regatului (781 î.e.n.), el a putut să folosească din plin ocaziile de expansiune. La fel ca în cazul lui Omri, cel mai puternic împărat dinaintea lui, istoriografia lui Ieroboam II apare foarte sumar în Scriptură (II Regi 14: 23 – 29). Vasta expansiune politică şi comercială din vremea acestui puternic rege este rezumată în profeţia lui Iona, fiul lui Amitai, care se prea poate să fi fost prorocul cu acest nume trimis cu o misiune la Ninive (Iona 1: 1). Iona a prezis că Ieroboam va restaura Israelul de la Marea Moartă până la graniţele Hamatului.

Există surse laice care confirmă referinţele biblice conform cărora Ben-Hadad II nu a fost capabil să păstreze regatul întemeiat de Hazael, tatăl său. Regatul Siriei a fost slăbit considerabil de asirieni prin două atacuri conduse de Adadnirari III (805 – 802) şi Salmanasar IV (773). Pe lângă aceasta, Zakir din Hamat a alcătuit o coaliţie care l-a învins pe Ben-Hadad II dobândindu-şi în această perioadă independenţa faţă de Siria. Ieroboam a avut astfel ocazia să recucerească teritoriul de la răsărit de Iordan pe care sirienii îl controlaseră aproxiamtiv timp de un secol. După 773 î.e.n., regii asirieni au fost atât de ocupaţi cu probleme naţionale şi locale, încât până după vremea lui Ieroboam nu au avansat către Palestina. Regatul israelit s-a bucurat deci de o prosperitate paşnică, neegalată de pe vremea lui Solomon şi David.

Samaria care fusese întemeiată de Omri a fost acum reîntărită de Ieroboam. Zidul a fost lărgit în vederea invaziilor, ajungând să aibă în unele locuri strategice zece metri. Fortificaţiile au fost atât de bine construite încât, peste o jumătate de secol mai târziu, asirienilor le-au trebuit trei ani pentru a cucerii cetatea.

Amos şi Osea, ale căror cărţi apar în listele Prorocilor Mici, descriu prosperitatea acestei perioade. Succesul militar şi comercial al lui Ieroboam a adus multe bogăţii Israelului. Odată cu acest lux a apărut şi decăderea morală şi indiferenţa religioasă, condamnate cu îndrăzneală de aceşti proroci. Ieroboam II a înfăptuit lucruri rele în ochii Domnului şi l-a determinat pe Israel să păcătuiască aşa cum făcuse şi primul împărat al Israelului.

Zaharia

După ce Ieroboam a murit în 753 î.e.n., el a fost urmat de fiul său, Zaharia a cărui domnie a durat numai şase luni. El a fost ucis de şalum (II Regi 15: 8 – 12). Aceasta a pus brusc capăt domniei dinastiei lui Iehu.

Ultimii împăraţi

Oamenii care i-au ascultat pe Amos şi Osea prea puţin au înţeses cât de curând va veni judecata cu care fusese ameninţat Israelul. În decurs de numai trei decenii (752 – 522 î.e.n.), puternicul Regat de Nord a încetat să existe ca naţiune independentă. El a capitulat în faţa imperiului asirian în expansiune – pentru a nu se mai ridica niciodată ca regat israelit.

Şalum (752 î.e.n.)

Exceptând cârmuirea de şapte zile a lui Ziruri, Şalum a avut cea mai scurtă domnie din Regatul de Nord. După uciderea lui Zaharia şi uzurparea tronului a mai domnit numai o lună. El a fost asasinat.

Menahem (752 – 741 î.e.n.)

Menahem a avut perspective mai bune. El a reuşit să se impună atât de bine încât a deţinut tronul aproximativ zece ani. Se ştiu puţine lucruri despre politica sa internă cu excepţia faptului că a urmat modelul idolatriei lui Ieroboam I.

Cea mai serioasă problemă a lui Menahem era agresiunea asiriană. În 745 î.e.n., Ţiglat-Pileser III sau Pul a început să conducă în Asiria ca unul din împăraţii cei mai puternici ai acestei naţiuni.2 El a terorizat popoarele introducând politica de a deporta naţiunile cucerite în ţări îndepărtate. Cetăţenii de frunte, oamenii politici şi administratorii erau înlocuiţi cu străini pentru a preveni orice revoltă ulterioară cuceririi. În anii 743 – 738, Ţiglat-Pileser III a purtat o campanie nord-vestică care includea naţiunile Palestinei. Dovezile arheologice sprijină teoria conform căreia împăratul lui Iuda, Ozia, a condus forţele Asiriei de Vest împotriva puternicei înaintări asiriene. În cronica asiriană, Menahem este citat ca fiind reîntronat cu condiţia plătirii tribului. Deşi momentul precis al acestei plăţi nu poate fi stabilit cu certitudine, Thiele aduce dovezi în sprijinul ideii că prima parte a acestei campanii nord-

vestice coincide cu ultimii ani ai domniei lui Menahem. îmblânzit prin această concesie, Pul s-a reîntors în Asiria iar Menahem a murit în pace, fiul lui asumându-şi conducerea Regatului de Nord.

Pecahia (741 – 739 î.e.n.)

Pecahia a urmat politica tatălui său. Continuând strângerea de taxe ca vasal al Asiriei, Pecahia trebuie să fi întâmpinat opoziţie din partea propriului său popor. E foarte probabil că Pecah a susţinut o mişcare de revoltă împotriva Asiriei şi a purtat răspunderea asasinării lui Pecahia. Pecah (739 – 731 î.e.n.)

Cei opt ani de domnie ai lui Pecah au marcat o perioadă de crize atât naţionale cât şi internaţionale. Cu toate că Siria cu capitala ei Damascul ar fi putut fi subjugată de Isreal în zilele lui Ieroboam II, în această perioadă de declin a Israelului, ea s-a afirmat sub conducerea unui nou rege, Reţin. Găsind în asirieni un duşman comun, Pecah a fost întărit în politica lui anti-asiriană prin colaborarea cu Reţin. În timp ce asirienii erau ocupaţi îndeosebi cu o campanie în Urartu (737 – 735 î.e.n.), aceşti doi împăraţi s-au străduit să construiască o alianţă vestică solidă pentru a ţine piept invaziei asiriene.

În Iuda, partidul proasirian existent a avut în mod vădit succes (735 î.e.n.) în a-i asigura lui Ahaz controlul activ asupra regatului chiar dacă Iotam încă trăia. Astfel, el a respins propunerea Israelului şi Siriei de a colabora împotriva Asiriei. În 734, Ţiglat-Pileser III a invadat Filistia. Este posibil ca Ahaz să fi cerut sprijinul asirienilor pentru a se elibera de presiunea filisteană (II Cronici 28: 16 – 21) sau poate că era deja tributar al lui Ţiglat-Pilesar. Unger sugerează că asirienii au capturat cetăţi din Regatul de Nord în timpul acestei invazii în Filistia (II Regi 15: 29).

Presiunea siriano-israelită asupra lui Iuda s-a concretizat în lupta efectivă cunoscută drept Războiul siro-efraimit (II Regi 16: 5 – 9; II Cronici 28: 5 – 15; Isaia 7: 1 –

8: 8). Armatele siriene au coborât către Elat spre a redobândi acel port maritim al lui Iuda pentru edomiţii care au sprijinit neîndoielnic coaliţia împotriva Asiriei. Deşi Ierusalimul a fost asediat iar prizonierii din Iuda au fost duşi în Samaria şi Damasc, Regatul de Sud nu a fost subjugat sau constrâns să ia parte la această alianţă anti-asiriană.

Două evenimente importante au influenţat retragerea forţelor invadatoare din Iuda. Când prizonierii au fost aduşi în Samaria, un proroc pe nume Oded a declarat că aceasta era judecata divină asupra lui Iuda şi i-a prevenit pe israeliţi de mânia apropiată a lui Dumnezeu. În urma presiunii prinţilor şi unei adunări israelite, prizonierii au fost eliberaţi de ofiţerii armatei.

Un alt fapt important a fost că Ahaz a refuzat să se conformeze cererilor siriano-efraimite solicitând ajutor direct de la Ţiglat-Pileser. împăratul asirian îşi elaborase desigur planurile pentru cucerirea ţinutului vestic. Această invitaţie l-a stimulat imediat la acţiune, Damascul devenind punctul central al atacului în campanie din 733 şi 732 î.e.n. Ţiglat-Pileser se laudă cu cucerirea a 591 de oraşe din această zonă a Siriei

INSURECŢIE, REFACERE ŞI RUINĂ urmată de capitularea Damascului în 732. Siria a devenit incapabilă să se amestece în înaintarea spre vest a Asiriei. În secolul următor, Damascul şi provinciile sale – care timp de două sute de ani constituiseră regatul influent al Siriei – s-au aflat sub dominaţia asiriană.

Căderea Damascului a avut repercusiuni ulterioare în Samaria. Pecah, venit la putere ca promotor al unei politici anti-asiriene nu a mai putut face faţă. Siria fiind supusă puterii asiriene, Israelul nu avea şanse de supravieţuire. Pecah a devenit victima unei conspiraţii conduse de Osea, următorul împărat. Fără îndoială că de data aceasta, Samaria a fost salvată prin înlăturarea lui Pecah.

Osea (731 – 722 î.e.n.)

Devenit împărat al Regatului de Nord, Osea nu a prea avut de ales în politica sa de început. El era vasal al lui Ţiglat-Pileser care se lăuda că l-a aşezat pe tronul Samariei.

Domeniul lui Osea se restrângea în linii mari la ţinutul deluros al lui Efraim. Galileea şi teritoriul de la răsărit de Iordan se afla sub controlul Asiriei de la campania din 734. Ţiglat-Pileser a cucerit probabil Meghido în această serie de înaintări spre vest şi a folosit-o drept capitală administrativă a provinciilor sale galileene.

Ţiglat-Pileser III, marele împărat al Asiriei, a murit în 727 î.e.n. Sperând că Salmanasar V nu va putea menţine controlul vastului său teritoriu, Osea s-a bazat pe sprijinul Egiptului sistând tributul către Asiria. Totuşi nu aceasta era situaţia. Salmanasar V şi-a adus armata în Israel asediind puternica cetate întărită a Samariei în 725 î.e.n. Osea a putut rezista trei ani la atacul sălbatic al puternicei armate asiriene dar în cele din urmă s-a predat, în 722 î.e.n.3

Aceasta a pus capăt Regatului de Nord. Prin politica asiriană a deportării, israeliţii au fost duşi în regiuni din Persia. Conform analelor asiriene, Sargon, urmaşul lui Salmanasar, şi-a atribuit aproape 28.000 de victime. În schimb, în Samaria au fost aşezaţi colonişti din Babilonia – iar Regatul de Nord a fost redus la statutul de provincie asiriană.

Timp de două secole, israeliţii au urmat modelul lui Ieroboam I, întemeietorul Regatului de Nord. Cu toată schimbarea dinastiilor, Israel nu a renunţat niciodată la idolatrie care era diametral opusă legii lui Dumnezeu prescrise în Decalog. În tot acest timp au existat proroci credincioşi care au proclamat mesajul lui Dumnezeu avertizând atât împăraţii cât şi poporul de judecata

iminentă. Din cauza idolatriei făţişe şi faptului că nu l-au slujit pe Dumnezeu, israeliţii au ajuns prizonieri în mâna conducătorilor asirieni.

1 Descrierea acestei tranzacţii poate fi încă văzută pe o colină de la vărsarea râului Nahr el Kelb (râul Câinelui) din Liban, lângă Beirut. Conf. G.E. Wright, „Biblical Archaeology", pag. 156 – 157.

2 Conf. I Cronici 5: 26. A se vedea discuţia lui Thiele, „The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings", pag. 76 – 77. Este evident că Pul a fost numele luat de „Ţiglat-Pileser" când a cucerit tronul Babilonului.

3 Deşi Sargon II îşi atribuie cucerirea Samariei, Salmanasar V era încă împărat al Asiriei. Este posibil ca Sargon să fi fost general al armatei având astfel sarcina asediului. Pentru discuţia cea mai revelantă asupra acestei date, a se vedea Thiele, op. cit., pag. 121 – 128.

CAPITOLUL XIII

Iuda supravieţuieşte imperialismului asirian

Cei nouăzeci de ani de conducere ai dinastiei davidice la Ierusalim s-au încheiat brusc prin urcarea la tron a Ataliei în 841 î.e.n. Politica inclusivistă a alianţelor ce nu erau după voia lui Dumnezeu, practicată de Iosafat, a avut ca urmare aducerea la tronul lui Iuda a imoralei fiice a lui Ahab şi a Izabelei la mai puţin de un deceniu după moartea lui Iosafat. Conform promisiunii divine primite de David, spiţa regală a fost repusă în drepturi după un interludiu de şapte ani.

În această vreme, în care Iuda a fost condus de opt regi ai dinastiei davidice, domnia lui Ezechia a fost cea mai importantă perioadă religioasă. Cu el a fost contemporan marele proroc Isaia care oferă informaţii suplimentare. Istoria acestor două veacuri este înregistrată în II Regi 11: 1 – 21: 26 şi II Cronici 22: 10 – 33: 25.

Atalia – domnia terorii

După îngroparea fiului ei, Ahazia, Atalia a uzurpat

tronul Regatului de Sud în 841 î.e.n. Pentru a-şi asigura poziţia de conducător, ea a ordonat executarea oricărei persoane de viţă regală iniţiind astfel o domnie a terorii. Este evident că nu a scăpat niciun moştenitor al tronului, cu excepţia lui Ioas, fiul cel mai mic al lui Ahazia. În timpul celor şapte ani de domnie a Ataliei, o soră a lui Ahazia pe nume Ioşeba l-a ascuns pe moştenitorul regal în Templu.

Moartea lui Iosafat a fost urmată de o drastică schimbare în climatul religios. Fiind ca şi mama sa, Izabela, o adeptă a lui Baal, Atalia a promovat această practică idolatră în Ierusalim şi peste tot în Iuda. Obiectele închinate în Templu au fost însuşite pentru cultul lui Baal. Matan a slujit ca mare preot al lui Baal în Ierusalim. Fără îndoială că vărsarea de sânge şi persecutarea baalismului în Regatul de Nord în vremea

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN lui Iehu au făcut-o pe Atalia să fie cu atât mai fervent în instaurarea cultului fertilităţii în Iuda din această perioadă.

Iehoiada, un preot care fusese martor al renaşterilor religioase de sub conducerea lui aşa şi Iosafat a contribuit mult la restaurarea vieţii regale. La momentul oportun, el şi-a asigurat sprijinul gărzii palatului şi l-a încoronat pe Ioas ca împărat în curtea Templului. Auzind aclamaţiile, Atalia a încercat să intre dar a fost arestată şi executată în palat.

Ioas – reformă şi recădere

Ioas era doar un tânăr de şapte ani când şi-a început lunga domnie (835 – 796 î.e.n.). Deoarece Iehoiada iniţiase încoronarea lui Ioas, politica statului a fost formulată şi condusă de el în tot timpul vieţii sale.

Odată cu execuţia Ataliei a fost distrusă şi adorarea lui Baal. Altarele lui au fost dărâmate iar preotul Matan a fost ucis. Iehoiada a iniţiat un legământ prin care poporul promitea să-L slujească pe Dumnezeu. În tot timpul vieţii

lui Iehoiada s-a manifestat un interes general faţă de adevărata închinare deşi o parte din înălţimi au rămas în uz.

Templul şi slujbele lui fuseseră deosebit de neglijate în timpul domniei terorii. Urmând sfatul lui Iehoiada, Ioas a sprijinit reinstituirea arderilor de tot, în mod regulat. Deoarece urma ca Templul să fie din nou folosit oficial, este evident că el necesita unele reparaţii. Preoţii au fost instruiţi să strângă fonduri din întreaga naţiune în acest scop, dar eforturile lor nu au fost încununate de succes. În al douăzeci şi treilea an al domniei lui Ioas (aprox. 812 î.e.n.) a fost adoptată o nouă metodă de colectare. În curte, la dreapta altarului era aşezată o cutie. În urma unei proclamaţii publice, poporul a dăruit la început cu entuziasm, după cum făcuse când Moise a solicitat daruri pentru construirea cortului. Meşteşugarii s-au apucat de repararea şi curăţarea incintelor. Cu argintul şi aurul rămas au pregătit accesorii adecvate. Dărnicia poporului în acest scop nu diminua contribuţiile regulate aduse preoţilor. Sprijinul popular adus religiei adevărate a atins o nouă culme sub influenţa lui Iehoiada, prin restaurarea Templului.

La scurt timp, asupra lui Iuda a venit judecata. După moartea lui Iehoiada iarăşi s-a instaurat idolatria, prinţii lui Iuda convingându-l pe Ioas să se întoarcă la idoli şi la slujirea Astarteelor. Deşi prorocii au avertizat cu perseverenţă poporul, acesta a nesocotit mustrările. Zaharia, fiul lui Iehoiada, care i-a avertizat pe oameni că nu vor prospera dacă vor continua să nu asculte de poruncile Domnului, a fost omorât cu pietre în curtea Templului. Ioas nu i-a salvat viaţa lui Zaharia nici măcar în amintirea bunătăţii lui Iehoiada.

Hazael îşi extinsese deja regatul siro-palestinian către sud, în detrimentul Regatului de Nord. După cucerirea Gâtului în câmpia filisteană, el şi-a îndreptat

privirile spre Ierusalim, aflat la numai 48 de kilometri în interiorul ţării (II Regi 12: 17 – 18). Pentru a evita o invazie a acestui împărat războinic, Ioas a luat din Templu comorile care fuseseră închinate încă din vremea lui Iosafat şi i le-a trimis lui Hazael alături de aurul din trezoria palatului. Datorită acestui semn de supunere, Ierusalimul a fost scutit de experienţa umilitoarea a asediului şi a cuceririi. Probabil că neplata tributului l-a determinat pe regele arameu să trimită la un mult timp după aceea un contingent de trupe împotriva Ierusalimului (II Cronici 24: 23 – 24). Întrucât „împăratul Damascului" nu este identificat după nume, este foarte probabil că Ben-Hadad II îl înlocuise deja pe Hazael la tronul Siriei. De data aceasta, armata siriană a intrat în Ierusalim.1 După ce au omorât mai mulţi prinţi şi l-au rănit pe Ioas, sirienii s-au întors la Damasc cu prada de război. Servitorii palatului au profitat de situaţie şi au răzbunat sângele lui Zaharia asasinându-şi împăratul. Ioas a fost îngropat în cetatea lui David, dar nu în mormântul împăraţilor.

În timp ce Aşa, punându-şi încrederea în Dumnezeu, a învins o mare forţă duşmană cu mica lui armată, Ioas a fost copleşit de o mică unitate duşmană. Aceasta a fost în mod clar judecata lui Dumnezeu. După moartea lui Iehoiada, Ioas a permis apostaziei să se infiltreze în Iuda şi a tolerat chiar vărsarea de sânge nevinovat.

Amaţia – victorie şi înfrângere

După încheierea bruscă a domniei lui Ioas, Amaţia a fost imediat încoronat ca împărat al lui Iuda. Deşi a domnit în total douăzăci şi nouă de ani (796 – 767 î.e.n.), el a fost conducător unic pentru o perioadă scurtă. După 791 î.e.n., fiul său Ozia a început să domnească în calitate de regent pe tronul davidic.

Atât Iuda cât şi Israelul suferiseră mult de pe urma agresiunii lui Hazael, regele Siriei. Moartea acestuia, la începutul secolului, a constituit un punct de cotitură în

soarta regatelor ebraice. Ioas, care a urcat la tronul Samariei în 798 î.e.n. şi-a alcătuit o puternică armată care cu timpul a contestat puterea Siriei. În Iuda, Amaţia a adoptat o politică asemănătoare care a permis naţiunii lui să-şi revină de pe urma invaziei şi vărsării de sânge împărătesc. Unul din primele acte agresive ale lui Amaţia a fost recucerirea Edomului. Ioram îi învinsese pe edomiţi dar nu a reuşit să-i supună lui Iuda. Deşi avea o armată de 300.000 de oameni, Amaţia a angajat în plus 100.000 de soldaţi de la Ioas, împăratul Israelului. Un om al lui Dumnezeu a venit să-l înştiinţeze că dacă-i va folosi pe aceşti soldaţi israeliţi va pierde lupta. În consecinţă, Amaţia a demobilizat contingentele din Regatul de Nord, cu toate că le plătise serviciile. El i-a înfrânt pe edomiţi numai cu armata lui şi a cucerit capitala, Seir. Întors în Ierusalim, Amaţia a adus poporului pe dumnezeii Edomului şi li s-a închinat lor. Idolatria lui nu a trecut însă nepedepsită; un proroc a anunţat că Amaţia va fi înfrânt pentru nesăbuinţa lui de a nu-l recunoaşte pe Dumnezeu (II Cronici 25: 1 – 16).

Având la activ o victorie asupra Edomului, Amaţia era atât de încrezător în puterea lui militară încât l-a provocat la luptă pe Ioas. Trupele israelite care fuseseră demobilizate fără a-şi efectua serviciul militar au fost atât de stârnite încât au prădat cetăţile lui Iuda de la Bet-Horon la Samaria (II Cronici 25: 10, 13). Lucrul acesta ar fi putut influenţa hotărârea deliberată a lui Amaţia de a întrerupe pacea existentă între Israel şi Iuda de aproape un secol. Ioas l-a anunţat tăios pe Amaţia că e prea arogant spunându-i cum spinul adresând o cerere impertinentă cedrului din Liban, a fost călcat în picioare de o fiară sălbatică. Amaţia nu i-a acordat atenţie, continuând să-şi îndrepte armata împotriva Regatului de Nord. Iuda a fost complet înfrântă în bătălia de la Bet-Semeş. Învingătorii au dărâmat o parte din zidul Ierusalimului, au jefuit cetatea şi

l-au luat prizonier pe Amaţia (II Regi 14: 11 – 14). Ioas s-a întors triumfător în Samaria cu ostateci ai familiei regale şi cu multe prăzi. În Biblie nu se afirmă cât de dezastruoasă a fost pentru Amaţia această înfrângere. Dar în limbajul lumii antice, actul de spargere a zidului înseamnă subjugare totală.

Thiele datează invadarea Ierusalimului de către Israel în 791 – 790 î.e.n. Această perioadă coincide cu începerea domniei lui Ozea în vârstă de şasesprezece ani. După capturarea lui Amaţia care făcuse o greşeală atât de grosolană provocând cu nesăbuinţă Israelul, căpeteniile lui Iuda l-au făcut pe Ozea regent. Faptul că Amaţia a trăit cincisprezece ani după moartea lui Ioas (II Regi 14: 17) sugerează că este posibil ca împăratul lui Iuda să fi fost ţinut prizonier câtă vreme a trăit Ioas. În 782 – 781, el a fost eliberat şi reinstaurat pe tronul lui Iuda, Ozea rămânând co-regent. În acea vreme, Ieroboam II care fusese regent alături de tatăl său încă din 793 şi-a asumat în întregime conducerea Regatului de Nord aflat în expansiune. Eliberarea lui Amaţia se încadra probabil în politica lui de bunăvoinţă faţă de Iuda, în timp ce-şi îndrepta efortul spre recâştigarea teritoriului cedat Siriei.

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN

Este foarte probabil că strânsa asociere dintre Israel şi Iuda în timpul lui Ioas şi Amaţia au dus la schimbarea sistemului de datare. Sistemul anului calendaristic fusese utilizat în Israel de pe vremea lui Ieroboam I, iar în Iuda din perioada domniei lui Ioram. Acum ambele regate au adoptat sistemul anilor de domnie efectivă. Dacă Iuda era subordonată Israelului urmează în mod logic că ambele au adoptat sistemul de calcul ce devenise comun în Asia de Vest sub influenţa asiriană crescândă.

Deşi la începutul domniei Amaţia avea mari speranţe de a restabili vremurile bune ale lui Iuda, odată cu

capturarea lui de către Ioas, perspectivele sale de izbândă au fost zdruncinate. Reinstaurat pe tronul davidic din Ierusalim în 790 sau 781, el trebuie să fi fost total ineficient în încercarea de a-şi readuce naţiunea la o poziţie de supremaţie. În restul domniei sale, Iuda a fost pusă în umbră de expansiunea israelită. Amaţia a fugit până la urmă în Lachiş unde a fost ucis de asasinii care-l urmăreau.

Ozia sau Azaria – prosperitate

Domnia lui Ozia e remarcabilă în istoria lui Iuda (791 – 740 î.e.n.). Cu toate că în cei cincizeci şi doi de ani de domnie ai săi, în Iuda au avut loc evenimente oarecum hotărâtoare, expunerea biblică e relativ scurtă (II Cronici 26: 1 – 23; II Regi 14: 21 – 22; 15: 1 – 7). Trebuie observat că în această lungă perioadă, Ozia a fost conducător unic doar şaptesprezece ani. El a fost atât de eficient în ridicarea lui Iuda din starea de vasalitate la rangul unei naţiuni puternice, încât este recunoscut drept cel mai capabil suveran pe care l-a cunoscut Regatul de Sud din vremea lui Solomon.

Ordinea evenimentelor din această parte a secolului al optulea poate fi urmărită după schiţa următoare:

798 Ioas începe să domnească în Israel

— 96 în Iuda, Amaţia îl urmează pe Ioas 793 – 92 Ieroboam II devine co-regentul lui Ioas 791 – 90 Ozia devine co-regent cu Amaţia

(Iuda învinsă, Amaţia luat prizonier) 782 – 81 Ioas a murit-Ieroboam II devine conducător unic

(Amaţia este probabil eliberat în această perioadă) 768 – 67 Amaţia asasinat-Ozia îşi asumă conducerea unică 753 Domnia lui Ieroboam ia sfârşit-Zaharia conduce şase luni

752 Şalum (o lună de guvernare) este înlocuit de Menahem 750 Ozia atins de lepră – Iotam devine co-regent

— 41 Pecahia devine împărat al Israelului 740 – 39

Domnia lui Ozia ia sfârşit

Când Ozia a devenit pe neaşteptate împărat, perspectivele naţionale ale lui Iuda atinseseră punctul cel mai scăzut din perioada ce a urmat divizării împărăţiei lui Solomon. Înfrângerea de către Israel a însemnat într-adevăr o calamitate. În vremea lui Ioas este îndoielnic că Ozia a putut face mai mult decât să păstreze aparenţa unui stat organizat. Probabil că a reconstruit zidurile Ierusalimului; dar dacă Amaţia a rămas în închisoare tot restul domniei lui Ioas, ar fi fost inutil ca Iuda să-şi fi afirmat în acel timp puterea militară. Deşi Amaţia şi-a câştigat libertatea în 782 î.e.n., la moartea lui Ioas este greu de crezut că el a mai avut respectul poporului când întreaga naţiune suferea urmările dezastruoasei sale politici. Ozia a continuat după toate aparenţele să exercite o influenţă considerabilă în afacerile statului, întrucât Amaţia a fugit în cele din urmă în Lachiş.

Tăcerea Scripturii în ceea ce priveşte legătura dintre Israel şi Iuda în vremea lui Ieroboam II şi Ozia pare să sprijine concluzia că prietenia şi cooperarea au predominat. Vasalitatea lui Iuda faţă de Israel trebuie să şefi încheiat cel mai târziu cu moartea lui Amaţia sau poate odată cu eliberarea lui cu cincisprezece ani mai devreme. Pe lângă reconstruirea zidurilor Ierusalimului, Ozia a adus îmbunătăţiri fortificaţiilor ce înconjurau capitala. Armata era bine organizată şi echipată cu armament de calitate.

Pregătirea militară a fost calea spre expansiune. Spre sud-vest, zidurile Gâtului au fost dărâmate. Când Ozia a înaintat împotriva filistenilor şi arabilor, Iabne şi Asdodul au capitulat şi ele în faţa lui Iuda. În timp ce Amaţia subjugase Edomul, Ozia a putut acum să extindă graniţele lui Iuda spre sud până la Elat în golful Aqaba. Recenta descoperire a unui sigiliu aparţinând lui Iotam, fiul lui Ozia, atestă activitatea iudaică la Elat în această perioadă. Spre răsărit, Iuda şi-a impus puterea asupra amoniţilor

care i-au plătit tribut lui Ozia. Aceste acţiuni fuseseră probabil temperate de expansiunea lui Ieroboam la răsărit de Iordan. Pe de altă parte, după moartea lui Ieroboam, problemele interne ale Ierusalimului i-ar fi putut permite lui Ozia să aibă mână liberă în zona transiordaniană.

Lui Iuda i-a mers bine din punct de vedere economic în timpul lui Ozia. împăratul era vital interesat în agricultură şi creşterea animalelor. Pentru turmele mari din regiunile deşertice erau necesare fântâni şi turnuri de pază. Viticultorii şi-au mărit producţia. Dacă Ozia a promovat asemenea interese încă de la începutul lungii sale domnii, lucrul acesta trebuie să fi avut un efect favorabil asupra bunăstării întregii naţiuni.

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN

Extinderea teritorială i-a asigurat lui Iuda controlul unor importante centre şi drumuri comerciale ducând spre Arabia, Egipt şi alte ţări. Industriile fierului şi cuprului de la Elat, lângă Marea Moartă, care înfloriseră sub David şi Solomon, au revenit Regatului de Sud. Cu toate că Iuda a rămas în urmă faţă de Regatul de Nord în privinţa expansiunii militare şi economice sub conducerea lui Ozia, ea s-a bucurat de o dezvoltare susţinută continuând să prospere chiar în perioada de declin a Israelului, după moartea lui Ieroboam. Dezvoltarea şi influenţa lui Iuda în această perioadă au fost depăşite numai de experienţa zilelor lui David şi Solomon.

Prosperitatea lui Ozia era în directă legătură cu dependenţa lui faţă de Dumnezeu (II Cronici 26: 5, 7). Zaharia, un proroc de altfel necunoscut, i-a dat sfaturi utile împăratului care până prin 750 î.e.n. a avut o atitudine sănătoasă şi umilă faţă de Dumnezeu. Totuşi, aflat pe culmile succesului, Ozia şi-a arogat dreptul de a intra în Templu pentru a arde tămâie. Marele preot, numit tot Azaria, susţinut de încă optzeci de preoţi, l-a încunoştinţat

pe Ozia de faptul că aceasta era prerogativul celor consacraţi în acest scop (Exod 30: 7 şi Numeri 18: 1 – 7). Mânios, împăratul i-a sfidat pe preoţi. În urma judecăţii divine, Ozia a devenit lepros. În restul perioadei de domnie, el a fost surghiunit din palat fiind lipsit de privilegiile sociale obişnuite. Nu putea nici măcar să intre în Templu. Iotam a devenit co-regent însuşindu-şi responsabilităţile regale pe durata vieţii tatălui său. În ultima decadă a lungii domnii încununate de succes a lui Ozia, ameninţarea prevestitoare de rău a agresiunii asiriene a făcut să plătească perspectivele naţionale ale lui Iuda. Dacă după moartea lui Ieroboam II, Ozia nutrea speranţa să redea lui Iuda întregul imperiu solomonic, el şi-a văzut speranţele zdruncinate prin ascensiunea puterii asiriene. În 745 î.e.n., Ţiglat-Pileser III a început să-şi delinieze imperiul. Cu primul atac, el a supus Babilonul. Apoi s-a îndreptat către vest învingându-l pe Sarduris III, rege în Urartu. În timpul acestei campanii nord-vestice (743 – 738 î.e.n.), el a întâmpinat opoziţie din partea Siriei. În analele sale el menţionează că a luptat la Arpad împotriva lui Azaria, împăratul lui Iuda. Această bătălie este plasată de Thiele în prima parte a campaniei nord-vestice, de preferat în 743. Deşi Ţiglat-Pileser a zdrobit opoziţia condusă de Azaria (Ozia), el nu pretinde că a luat tribut din Iuda. Deoarece Menahem a plătit o sumă enormă pentru evitarea unei invazii de pedepsire din partea cruzilor asirieni, de data aceasta Ţiglat-Pileser nu a înaintat cu armatele sale către sud, în Iuda. Astfel, Ozia a putut menţine o politică anti-asiriană având Israelul proasirian ca stat tampon la nord.

Iotam – politică anti-asiriană între 750 şi 740 î.e.n., Iotam a fost strâns asociat cu tatăl său. Întrucât Ozia era un conducător puternic, Iotam avea în Iuda o poziţie secundară ca co-regent. Când şi-a asumat controlul deplin în 740 – 39, el a continuat politica tatălui său.

Activităţile interne ale lui Iotam au cuprins ridicarea de cetăţi şi turnuri pentru încurajarea agriculturii în întreaga Iuda. Au fost construite cetăţi în locuri strategice. El a stimulat interesul religios în Ierusalim construind poarta de sus a Templului, dar nu a intervenit în privinţa înălţimilor unde oamenii se închinau la idoli.

După toate probabilităţile, la moartea lui Ozia amoniţii s-au răzvrătit împotriva lui Iuda. Iotam a înăbuşit ulterior revolta şi a pretins tribut. Faptul că plata acestuia este menţionată în al doilea şi al treilea an al lui Iotam (II Cronici 27: 5) ar putea duce la concluzia că problemele cu Asiria au devenit atât de însemnate încât Iuda nu a putut insista asupra taxei.

Ameninţat de o invazie asiriană prevestitoare de rău, Iotam a întâmpinat greutăţi în menţinerea politicii sale anti-asiriene. Când armatele asiriene au devenit active în regiunile muntelui N-ai şi Urartu în 736 – 735, un partid proasirian din Ierusalim l-a înălţat pe Ahaz pe tronul davidic, drept co-regent al lui Iotam. Înregistrări asiriene confirmă 735 ca dată a urcării la tron a lui Ahaz.

Iotam a murit în 732 î.e.n. Întreaga lui domnie a fost apreciată ca fiind de douăzeci de ani, însă el a domnit singur numai trei sau patru ani. Conducând alături de tatăl său, el a avut puţine ocazii de a se afirma. Mai târziu, ameninţarea asiriană a determinat criza care l-a pus pe planul al doilea, în timp ce Ahaz promova prietenia cu capitala de pe Tigru.

Ahaz – administraţie proasiriană

Cei douăzeci de ani ai domniei lui Ahaz (II Cronici 28: 1 – 27; II Regi 16: 1 – 20) au fost plini de greutăţi. împăraţii asirieni înaintau în tentativa lor de a controla Cornul de Aur, iar Ahaz se afla neîntrerupt supus presiunii internaţionale.

Regatul de Nord subscrisese deja la politica de rezistenţă a lui Pecah. La vârsta de douăzeci de ani, Ahaz a

fost confruntat cu dificila problemă de a menţine pacea cu Siria şi Israel. În 734, Ţiglat-Pileser III şi-a condus armatele în Filistia. E foarte posibil ca Ahaz să fi apelat la ajutorul regelui asirian în urma raidurilor extensive ale filistenilor în districtele periferice ale lui Iuda. Trecerea lui de partea lui Ţiglat-Pileser i-a adus curând

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN încurcături serioase. Mai târziu, în acelaşi an după retragerea invadatorilor asirieni, Pecah şi Reţin au declarat război lui Iuda.

În vremea acestei crize neliniştitoare, Isaia fusese activ deja ca proroc, timp de vreo şase ani. Printr-un mesaj de la Dumnezeu, el i-a oferit lui Ahaz, soluţia problemei. Cheia victoriei împotriva Israelului şi Siriei era credinţa în Dumnezeu. Pecah şi Reţin intenţionau să aducă la tronul davidic din Ierusalim un conducător marionetă, dar ca răspuns la credinţa lui Ahaz, Dumnezeu va anula planul asiriano-efraimit (Isaia 7: 1 şi continuare). Ahaz l-a nesocotit cu încăpăţânare pe Isaia. Sfidător, el a căutat o ieşire din situaţia sa dificilă printr-un apel disperat către Ţiglat-Pileser III.

Invadând Iuda, armatele Siriei şi Israelului au asediat fără a putea cuceri Ierusalimul care tocmai fusese întărit de Ozia. Totuşi Iuda a suferit mari pierderi, mii de oameni fiind ucişi iar alţii luaţi prizonieri în Samaria şi Damasc. Din fericire însă, în Regatul de Nord mai erau oameni care nu-l repudiaseră pe Dumnezeu. La reproşul adresat de un proroc, conducătorii tribului au răspuns eliberându-i pe prizonierii din Iuda.

Deşi era greu încercat, Ahaz a supravieţuit atacului siriano-efraimit. Stăruinţa lui pe lângă Ţiglat-Pileser a avut rezultate imediate. Asirienii au invadat Siria şi Israelul prin două campanii succesive (733 şi 732). În Samaria, Pecah a fost înlocuit cu Osea care a făgăduit loialitate împăratului asirian.

Ahaz l-a întâlnit pe Ţiglat-Pileser în Damasc şi l-a asigurat de vasalitatea lui Iuda. Ahaz a fost atât de impresionat încât i-a ordonat preotului Urie să facă o copie după altarul din Damasc în Templul din Ierusalim. La întoarcerea sa, împăratul însuşi a luat conducerea în promovarea cultului păgân atrăgându-şi astfel condamnarea.

Ahaz a menţinut o politică proasiriană în tot cursul domniei sale. În timp ce în Asiria s-au schimbat conducătorii, iar Regatul de Nord s-a prăbuşit odată cu revolta lui Osea, Ahaz şi-a condus cu succes naţiunea printre crizele internaţionale. Deşi Iuda îşi pierduse libertatea şi plătea un greu tribut Asiriei, ea a beneficiat de prosperitatea economică instaurată prin politica eficientă a lui Ozia. Bogăţiile erau mai puţin concentrate decât în Regatul de Nord unde ele erau exclusiv beneficiul aristocraţiei. Atâta vreme cât armate distrugătoare nu tulburau status quo-ul, Iuda îşi putea permite să achite Asiriei o taxă considerabilă.

Deşi contemporan cu marele proroc Isaia, Ahaz a încurajat cele mai odioase practici idolatre. Conformându-se obiceiurilor păgâne, el şi-a trecut fiul prin foc. Nu numai că a luat multe comori din Templu spre a satisface cererile împăratului asirian dar a şi introdus culte străine chiar în locul unde numai Dumnezeu trebuia venerat. Nu e de mirare că Iuda şi-a atras mânia lui Dumnezeu.

Ezechia2 – un împărat neprihănit

Ezechia a început să domnească în 716 î.e.n. Cei douăzeci şi nouă ani de domnie ai săi marchează o remarcabilă eră religioasă în istoria lui Iuda. Deşi era asediat de asirieni, Ezechia a supravieţuit atacului crucial din 701 asupra Ierusalimului. În ultima decadă a domniei lui, Mânase i s-a alăturat lui Ezechia în calitate de co-regent. La relatarea din II Regi 18: 20 şi II Cronici 29 – 32 se adaugă informaţii pertinente despre viaţa lui Ezechia în

Isaia 36 – 39.

Ezechia şi-a început domnia printr-o reacţie drastică faţă de idolatria deliberată a tatălui său, efectuând cea mai largă reformă din istoria Regatului de Sud. Ca tânăr de douăzeci şi cinci de ani, el a fost martorul treptatei dezintegrări a Regatului de Nord şi a cuceririi de către asirieni a Samariei, aflată doar la vreo 64 kilometri nord de Ierusalim. Înţelegând pe deplin că prizonieratul lui Israel era consecinţa nerespectării legământului şi neascultării faţă de Dumnezeu (II Regi 18: 9 – 12), Ezechia şi-a pus încrederea în Dumnezeul lui Israel. Deoarece Iuda era deja vasală Asiriei, Ezechia a recunoscut suzeranitatea lui Sargon II (721 – 705 î.e.n.). Cu toate că trupele asiriene au fost trimise la Asdod în 711 î.e.n., împăratul lui Iuda nu a suferit imixtiuni serioase din partea Asiriei.

Ezechia a redeschis imediat Templul. Leviţii au fost chemaţi pentru a repara şi curaţi locul de închinare. Ceea ce fusese folosit pentru idoli a fost aruncat în pârâul Chedron, în timp ce vasele pângărite de Ahaz au fost sfinţite. În 16 zile Templul a fost gata de închinăciune.

Ezechia şi slujbaşii din Ierusalim au reluat sacrificiile în Templu. Au participat grupurile muzicale cu harfe, chimvale şi lire, după cum era obiceiul în vremea lui David. Aducerea arderii de tot a fost însoţită de cântări liturgice. Cântăreţii îl lăudau pe Dumnezeu cu cuvintele lui David şi Asaf, în timp ce poporul se închina.

Încercând să refacă ruptura ce separase Israelul şi Iuda după moartea lui Solomon, împăratul a trimis scrisori în toată ţara, invitându-i pe toţi la Ierusalim pentru sărbătoarea Paştelui. Deşi unii au ignorat chemarea lui Ezechia, totuşi au răspuns mulţi din Aşez, Mânase, Efraim şi Isahar cât şi din Iuda, venind la celebrarea sărbătorii. Sfătuindu-se cu cei care au iniţiat închinarea în Templu, Ezechia a anunţat sărbătorirea Paştelui cu o lună

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI

ASIRIAN mai târziu decât era prevăzută, asigurând timpul necesar pregătirilor. Cu această excepţie, lucrurile au decurs în conformitate cu legea lui Moise. Amânarea a fost probabil o măsură conciliatoare, pentru a câştiga participarea triburilor nordice care respectaseră data instituită de Ieroboam I (I Regi 12: 32). Deoarece unii preoţi au venit fără a se sfinţi după cum era necesar, Ezechia s-a rugat pentru curăţirea lor. În Ierusalim s-a adunat o mare mulţime pentru a participa la reformă. Altarele din întreaga capitală au fost duse în valea Chedron spre a fi distruse. Condus de preoţi şi leviţi, poporul a adus jertfe, a cântat cu veselie şi s-a bucurat înaintea Domnului. De la sfinţirea Templului, Ierusalimul nu mai cunoscuse o sărbătoare atât de veselă.

Reforma s-a extins din Ierusalim în toată Iuda, în Beniamin, Efraim şi Mânase. Ezechia a distrus chiar şarpele de aramă pe care-l făcuse Moise (Numeri 21: 4 – 9), deoarece oamenii îl foloseau acum ca obiect de adorare. Inspirat de exemplul împăratului şi al conducătorilor, poporul a continuat să dărâme stâlpii, astarteele, înălţimile şi altarele din toată ţara.

La Ierusalim, Ezechia i-a organizat pe preoţi şi leviţi pentru slujba lor permanentă.

S-a reinstituit zeciuiala, pentru întreţinerea celor care se dedicau legii Domnului. S-au făcut planuri pentru ţinerea cu regularitate a sărbătorilor şi perioadelor prevăzute în legea scrisă (II Cronici 31: 2 şi cont.). Poporul i-a răspuns lui Ezechia cu atâta generozitate încât contribuţiile au fost suficiente pentru întreţinerea tuturor leviţilor şi preoţilor care aveau răspunderi în slujba Domnului. Reforma lui Ezechia a avut succes deplin în încercarea ei de a pune practicile religioase ale poporului în conformitate cu legea şi poruncile lui Dumnezeu.

În toată această relatare a reformei religioase, Isaia nu este amintit. Nici prorocul nu se referă în cartea lui la

reforma lui Ezechia. Deşi Ahaz îl sfidase pe Isaia, e rezonabil să presupunem că Ezechia şi Isaia au colaborat din plin în această încercare de a instaura închinarea la Dumnezeu. Activitatea lui Isaia în această perioadă este evidenţiată printr-o singură referinţă biblică asupra lui Sargon, împăratul Asiriei (Isaia 20: 1). În plus, cucerirea cetăţii Asdod de către asirieni reprezintă pentru Isaia ocazia de a da glas avertismentului profetic asupra faptului că este inutil ca Iuda să se bazeze pe Egipt pentru izbăvirea sa. Din fericire, Ezechia nu a fost implicat în revolta de la Asdod, evitând astfel atacul asupra Ierusalimului.

La moartea lui Sargon II (705) au izbucnit revoluţii în multe părţi ale imperiului Asiriei. Prin 702, Merodac-Baladan a fost înfrânt, îndepărtat de la tronul babilonian şi înlocuit cu Bel-ibni, un caldean care era probabil

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN membru al aceleiaşi familii regale. În Egipt, naţionalismul s-a întărit sub conducerea energică a lui Shabako, un rege etiopian care a fondat Dinastia a Douăzeci şi cincea prin 710 î.e.n. Ca urmare a revoltei altor naţiuni din Cornul de Aur, Sanherib, fiul lui Sargon, şi-a întors armatele spre vest. După supunerea Feniciei şi a altor state de pe coastă, armatele asiriene au reuşit să ocupe teritoriul filistean în 701 î.e.n.

Ezechia anticipase atacul asirian. După reforma religioasă el s-a concentrat asupra unui program defensiv în înţelegere cu slujbaşii de frunte ai guvernului. Fortificaţiile din jurul Ierusalimului au fost reîntărite. Meşteşugarii au produs scuturi şi arme, în timp ce comandanţii combatanţi au organizat forţele de luptă. Pentru a asigura buna aprovitionare cu apă a Ierusalimului pe timpul unui asediu prelungit, Ezechia a construit un tunel care lega lacul Siloam cu izvorul Ghihon. Străpungând 542 metri de rocă tare, inginerii iudei au

canalizat apă proaspătă în lacul Siloam, construit tot în această perioadă. De la descoperirea lui în 1880 când a fost descifrată inscripţia de pe zidul său, tunelul Siloam a continuat să fie o atracţie turistică. Lacul Siloam aflându-se în sudul Ierusalimului, zidul oraşului a fost extins pentru a cuprinde această sursă vitală de apă. Când a fost clar că armatele asiriene se îndreptau spre Ierusalim, alte izvoare de apă au fost astupate pentru ca duşmanul să nu le poată folosi.

Cu toate că a întreprins tot ce-i stătea în putere pentru a se pregăti împotriva atacului asirian, Ezechia nu s-a bazat în întregime pe resursele umane. Înainte de aceasta, când poporul s-a adunat în piaţa oraşului, Ezechia îi încurajase exprimându-şi cu îndrăzneală încrederea în Dumnezeu, „Cu el este un braţ de carne, dar cu noi este Domnul, Dumnezeul nostru, care ne va ajuta şi va lupta pentru noi” (II Cronici

Ameninţarea lui Sanherib asupra regatului lui Iuda a devenit realitate în 701 î.e.n. Deoarece relatarea biblică (II Regi 18 – 20; II Cronici 32 şi Isaia 36 – 39) se referă la Tirhaca ce a devenit co-regent în Egipt în 689 î.e.n. se pare că regele asirian a făcut încă o încercare de a-l supune pe Ezechia cam prin 688 î.e.n. Într-un studiu recent, integrarea surselor laice şi biblice ne prezintă următoarea succesiune a evenimentelor.

Asirienii au intrat în Palestina dinspre nord luând Sidonul, Iopa şi alte cetăţi aflate în cale. În timpul asedierii şi cuceririi Ecranului, Sanherib i-a înfrânt pe egipteni la Eltekeh. Ezechia a fost forţat nu numai să-l elibereze pe Padi, regele Ecronului, pe care-l luase prizonier, dar a plătit şi un greu tribut dezgolind Templul de argintul şi aurul său (II Regi 18: 14).

E foarte probabil că tocmai în această perioadă a presiunii asiriene, L aproximativ 701 î.e.n., Ezechia s-a îmbolnăvit grav. Deşi Isaia l-a anunţat pe împărat să se

pregătească de moarte, Dumnezeu a intervenit. Promisiunea divină făcută împăratului lui Iuda avea două părţi – prelungirea vieţii lui cu cincisprezece ani şi izbăvirea Ierusalimului de ameninţarea asiriană (Isaia 38: 4 – 6).

Între timp Sanherib asedia Lachişul. Probabil cunoscând faptul că Ezechia şi-a pus încrederea în Dumnezeu pentru izbăvire, regele asirian şi-a trimis ofiţerii pe drumul către Ogorul Nălbitorului, lângă zidul Ierusalimului, îndemnând poporul să se predea. Sanherib a pretins chiar că era însărcinat de Dumnezeu să le ceară să capituleze şi le-a citat o listă impresionantă de cuceriri arătând că alte naţiuni nu fuseseră izbăvite de dumnezeii lor. Dar Isaia a asigurat poporul şi pe împărat că sunt în siguranţă.

În vreme ce asedia Libna, Sanherib a aflat zvonuri despre o revoltă babiloniană. Asirienii s-au îndepărtat imediat. Deşi cucerise patruzeci şi şase de cetăţi împrejmuite aparţinând lui Ezechia, el nu pretinde că ar fi cucerit Ierusalimul. El s-a lăudat cu 200.000 de prizonieri din Iuda şi a afirmat că Ezechia era închis în Ierusalim ca o pasăre în colivie.

Ovaţiile şi recunoaşterea naţiunilor înconjurătoare s-au exprimat prin daruri bogate aduse împăratului lui Iuda (II Cronici 32: 23). Merodac-Baladan, puternicul conducător babilonian care încă stârnea revolte, i-a trimis felicitări lui Ezechia pentru însănătoşirea acestuia – probabil o recunoaştere atât a succesului obţinut de împărat în refacerea de pe urma greutăţilor economice ale ocupaţiei asiriene (II Cronici 32: 31) cât şi a însănătoşirii sale. Este foarte probabil ca ambasada babiloniană să fi fost pe drept cuvânt impresionată de etalarea bogăţiei Ierusalimului. Totuşi, triumful lui Ezechia a fost temperat de avertismentul ulterior al lui Isaia, care spunea că generaţiile următoare vor fi supuse robiei babiloniene. Cu

toate acestea, remarcabila izbăvire probabil că a dat un nou impuls reformei religioase, în timp ce lunga domnie a lui Ezechia s-a bucurat de pace şi prosperitate.

Ştiind că mai avea doar cincisprezece ani de domnie, se pare că a fost natural ca Ezechia să şi-l asocieze la tron pe fiul său Mânase cu prima ocazie posibilă. În 696 – 695, Mânase a devenit „fiu al legii" la vârsta de doisprezece ani şi în acelaşi timp şi-a început co-regenţa.

Regele asirian a înăbuşit revoltele din zona Tigru-Eufrat iar în 689 î.e.n. a distrus cetatea Babilonului. Îndreptându-se învingător către Arabia, Sanherib a aflat de înaintarea lui Tirhaca. Deoarece Egiptul ar fi putut constitui adevăratul obiectiv al campaniei asiriene din 701 î.e.n., se

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN prea poate că Sanherib să fi sperat să evite amestecul lui Iuda trimiţându-i lui Ezechia scrisori-ultimatum de a se preda. În timp ce ofiţerii asirieni ameninţaseră poporul, această directivă îi era adresată personal lui Ezechia. De data aceasta împăratul s-a dus să se roage în Templu. El a fost asigurat prin intermediul lui Isaia că regele asirian se va întoarce pe drumul pe care a venit. Relatarea nu indică unde era cantonată armata când a suferit pierderea a 185.000 de soldaţi, dar este cert că aceasta nu a ajuns niciodată la Ierusalim. Domnia lui Ezechia a continuat în pace.

Spre deosebire de un număr de strămoşi ai săi, Ezechia a fost îngropat cu onoruri. Sincer devotat îndatoririi lui, el şi-a condus poporul către cea mai mare reformă din istoria lui Iuda. Întrucât Regatul de Nord nu şi-a mai menţinut un guvern independent, această reformă religioasă s-a extins pe acel teritoriu. Exceptând ameninţarea asiriană, Ezechia s-a bucurat de o domnie paşnică.

Mânase – idolatrie şi reformă

Lui Mânase i se atribuie cea mai lungă domnie din istoria lui Iuda (II Regi 21: 1 – 17; II Cronici 33: 1 – 20); incluzând cei zece ani de co-regenţă cu Ezechia, el a fost împărat timp de cincizeci şi cinci de ani (696 – 642 î.e.n.). Dar conducerea lui a constituit antiteza domniei tatălui său. Regatul de Sud a fost catapultat de pe culmea fervoarei religioase în cea mai întunecată eră a idolatriei sub conducerea lui Mânase. În caracter şi practică s-a asemănat cu bunicul său Ahaz, deşi acesta murise înainte de naşterea lui Mânase. Este foarte probabil că Mânase nu a adoptat reversul politicii tatălui său decât după moartea acestuia.

Reconstruind înălţimile, ridicând altare lui Baal şi construind Astartee, el a atras Iuda în idolatrie făţişă, după cum făcuse Ahab şi Izabela în Regatul de Nord. Prin riturile şi ceremoniile religioase s-a instituit închinarea la stele şi corpuri cereşti. împăratul evreu a recunoscut chiar şi zeitatea amonită Moloh, prin jertfirea copiilor în valea Hinon dinafară Ierusalimului. Sacrificiul uman era unul dintre cele mai urâcioase rituri păgâne canaanite şi a fost asociat de Psalmist cultului demonic (Ps. 106: 36 – 37). Astrologia, ghicirea şi ocultismul au fost declarate oficial drept practici comune. Sfidându-L deschis pe Dumnezeu, altarele pentru adorarea oştirii cereşti se aflau în curţile Templului, şi chiar în Templu erau imagini gravate ale lui Asherah (Astarteea), soţia lui Baal. Pe lângă toate acestea, Mânase a vărsat mult sânge nevinovat. Putem considera o urmare logică faptul că multe voci care au protestat faţă de o asemenea idolatrie făţişă au fost reduse la tăcere prin moarte (II Regi 21: 16). Întrucât în cronica istorică, ultima menţionare a marelui proroc Isaia este asociată cu Ezechia, se pare că tradiţia are dreptate atunci când îi atribuie nelegiuitului Mânase martirizarea lui Isaia. Starea morală şi religioasă din Iuda era mai rea decât cea a naţiunilor exterminate sau izgonite din Canaan. Astfel,

Mânase a reprezentat nelegiuirea cea mai de jos din lunga listă a împăraţilor davidici. Judecăţile prezise de Isaia trebuiau să vină cu siguranţă.

Relatările istorice nu arată în ce măsură Mânase a fost influenţat de Asiria în practicile lui idolatre. Asiria a atins culmea bogăţiei şi prestigiului sub Esar-Hadon şi Asurbanipal. Fără îndoială că Mânase a încercat să câştige bunăvoinţa politică a Asiriei devenind vasal, în timp ce Esar-Hadon (681 – 669 î.e.n.) şi-a extins controlul până în Egipt. Spre deosebire de Sanherib, Esar-Hadon a adoptat o politică conciliatoare şi a reconstruit Babilonul. În 678 a subjugat Tirul, cu toate că populaţia a reuşit să scape într-o fortăreaţă de pe o insulă apropiată. În 673 a fost ocupat Memfisul, iar peste câţiva ani a fost luat prizonier Tirhaca, ultimul rege al Dinastiei Douăzeci şi cinci. În lista celor douăzeci şi doi de regi din ţara hitiţilor, Esar-Hadon îl aminteşte pe Mânase, împăratul lui Iuda, printre cei care au făcut o vizită obligatorie la Ninive în 678 î.e.n. Deşi în acea vreme Babilonul era reconstruit, nu este cu totul sigur că şi el fusese dus acolo de Esar-Hadon.

Odată cu distrugerea Tebei în 663 î.e.n., Asurbanipal a extins controlul asirian pe o distanţă de 800 kilometri de-a lungul Nilului în Egiptul de Sus. Imperiul asirian a fost zdruncinat de un război civil sângeros (652) prin răzvrătirea lui Shamash-shum-ukim care era frate cu Asurbanipal şi rege vasal al Babilonului. În momentul când această insurecţie şi-a atins punctul culminant prin cucerirea Babilonului în 648, în Siria şi Palestina au izbucnit revolte. Se poate ca Iuda să fi participat alăturându-se Edomului şi Moabului care sunt menţionate în inscripţiile asiriene. În această vreme s-a pus capăt autonomiei Moabului, iar Mânase, împăratul lui Iuda, a fost luat prizonier în Babilon şi ulterior eliberat (II Cronici 33: 10 – 13).

Deşi nu avem informaţii cronologice precise pentru

datarea perioadei exacte a captivităţii şi eliberării lui Mânase, relatarea biblică favorizează părerea că aceste evenimente au avut loc în ultima decadă a domniei lui. Dacă a fost prins în 648 şi s-a întors la Ierusalim ca rege vasal chiar în acelaşi an, i-ar fi rămas relativ puţin timp pentru a desfiinţa practicile religioase pe care le întreţinuse de atâţia ani. Totuşi el s-a pocăit în perioada

IUDA SUPRAVIEŢUIEŞTE IMPERIALISMULUI ASIRIAN activităţii şi apoi L-a recunoscut pe Dumnezeu. Printr-o reformă începută în Ierusalim, el şi-a manifestat frica de Dumnezeu şi a poruncit poporului lui Iuda să-L slujească pe Domnul Dumnezeul lui Israel. Este îndoielnic că reforma lui a fost foarte eficientă, întrucât cei care slujiseră sub Ezechia închinându-se în adevăr, fuseseră mai înainte înlăturaţi sau executaţi.

Amon – apostazie

Amon i-a urmat tatălui său Mânase ca împărat al lui Iuda, în 642. El a revenit fără ezitare la practicile idolatre iniţiate şi promovate de Mânase în cea mai mare parte a domniei sale. Experienţa timpurie a lui Amon a avut cu siguranţă un impact mai mare asupra lui, decât perioada târzie a reformei.

În 640 î.e.n. sclavii din palat l-au ucis pe Amon. Cu toate că domnia lui a fost scurtă, exemplul păcătos al acestor doi ani a dat lui Iuda ocazia de a se întoarce la o îngrozitoare stare de apostazie.

În decursul ultimelor două veacuri, Regatul de Sud a avut perioade de glorie şi de declin. Domniile lui Atalia, Ahaz şi Mânase au fost martore ale idolatriei neînfrânate. Reforma religioasă a început cu Ioas, a câştigat teren sub Ozia şi a atins un nivel fără precedent sub Ezechia. Din punct de vedere politic, Iuda a atins punctul cel mai de jos în zilele lui Amaţia, când Ioas din Regatul de Nord a invadat Ierusalimul. În aceste două secole, prosperitatea şi conducerea autonomă a lui Iuda au fost umbrite de

interesele expansioniste ale regilor asirieni.

1 Data morţii lui Hazael şi a urcării lui Ben-Hadad II la tron nu este cunoscută precis, în afara sugestiei aproximative a anului 800 î.e.n.

2 Adoptând ca dată a începerii domniei lui Ezechia 716 – 715 î.e.n., cronologia biblică se sincronizează cu cronologia Siriei, Asiriei, Babilonului şi Egiptului. Thiele discută problemele legate de această perioadă deosebit de dificilă, în „The Mysterious Numbersof the Hebrew Kings, pag. 99 – 152. II Regi 17: Îşi 18: 1, 9 şi 10 reprezintă un sincronism adaptat. Deşi s-ar putea ca aceasta să nu fie soluţia finală, ea pare a fi cea mai satisfăcătoare.

3 Recente informaţii cronologice arată că Shabako şi-a început domnia aprox. În 708 î.e.n. Shebitko. asociat cu Shabako în 699 î.e.n. a început să conducă singur aprox. În 697 î.e.n. Tirhaca, născut prin 709 a fost asociat cu Shebitko în 689 şi a devenit conducător unic în 684 î.e.n. Conf. M.F. Laming Macadam, „The Temple of Kawa”, vol. I: „The Inscriptions” (Londra: Geoffrey Comberlege on behalf of the Griffith Institute Ashmolean Museum, Oxford University Press, 1949).

= Marea Mediterană fciiip-REGATUL LUI IOSIA M cca. 625 î.e.n.

CAPITOLUL XIV

Speranţele apuse ale împăraţilor davidici

Iuda a supravieţuit timp de peste un secol expansiunii încununate de succes a Imperiului asirian. Încă de când Ahaz a pierdut libertatea lui Iuda prin tratatul cu Ţiglat-Pileser III, acest mic regat a suportat criză după criză, ca vasal faţă de încă cinci conducători asirieni. Tratatele, manevrele diplometice, rezistenţa şi intervenţia supranaturală au avut o influenţă vitală asupra continuităţii guvernării semiautonome, în care la tronul davidic s-au aflat şi împăraţi nelegiuiţi şi neprihăniţi.

Acum când Asiria îşi descleşta strânsoarea asupra lui

Iuda, speranţele naţionale s-au ridicat încă o dată în decursul celor trei decade ale domniei lui Iosia. Încheierea bruscă a conducerii sale a marcat pentru Regatul de Sud începutul sfârşitului. Înainte de a fi trecut douăzeci şi cinci de ani, aceste speranţe au început să pălească datorită puterii cresc înde a Imperiului babilonian. În 586 î.e.n., ruinele Ierusalimului constituiau un realist memento al prezicerii lui Isaia că dinastia davidică va fi distrusă de Babilonia.

Perioada de optimism a lui Iosia

La vârsta de numai opt ani, Iosia a fost pe neaşteptate încoronat ca rege – urmând tatălui său Amon. După o domnie de treizeci şi unu de ani (640 – 609 î.e.n.), el a fost ucis în lupta de la Meghido. Activităţile lui Iosia (rezumate în II Regi 22: 1 – 23: 30 şi II Cronici 34: 1 – 35: 27) sunt în principal limitate la reformele sale religioase.

Slăbirea influenţei Asiriei în ultimii ani ai lui Asurbanipal, care a murit în jurul lui 630 î.e.n., i-a dat lui Iuda ocazia să-şi extindă influenţa asupra teritoriului de la nord. Se pare că posibilitatea includerii triburilor nordice şi chiar a graniţelor regatului lui Solomon în Regatul de Sud, a fost anticipată de conducătorii politici. Prin căderea cetăţii asiriene Ashur în mâinile mezilor în 614 şi prin distrugerea cetăţii Ninive în 612 de către forţele aliate ale Mediei şi Babiloniei, perspectivele lui Iuda au devenit şi mai favorabile. În această perioadă de frământări politice şi revolta din Orient, Iuda şi-a câştigat eliberarea deplină faţă de vasalitatea asiriană, lucru care în mod natural a dat naştere naţionalismului.

Regatul fiind impregnat de idolatrie, perspectivele religioase ale copilului-rege nu erau deloc promiţătoare. Este îndoielnic că reforma lui Mânase pătrunsese în rândurile poporului, mai ales dacă prizonieratul şi întoarcerea penitentă au avut loc în ultima decadă a domniei sale. Amon a fost cu siguranţă nelegiuit. Domnia

lui de doi ani a oferit timp suficient pentru ca poporul să se întoarcă la practici idolatre. E foarte probabil că acestea au continuat când fiul său de opt ani a fost brusc urcat pe tronul lui Iuda. Pe acest făgaş al apostaziei excesive, Iuda nu se putea aştepta decât la judecată, conform avertismentelor lui Isaia şi ale altor proroci.

Devenit bărbat, Iosia a reacţionat faţă de starea păcătoasă a vremii lui. La vârsta de şaisprezece ani, el mai degrabă îi dădea întâietate lui Dumnezeu decât să se conformeze practicilor idolatre. În patru ani, devoţiunea lui faţă de Dumnezeu s-a cristalizat până într-atât încât a iniţiat o reformă religioasă (628 î.e.n.). În al optsprezecelea an de domnie (622 î.e.n.), în timp ce se repara Templul, cartea legii a fost regăsită. Stimulaţi de citirea acestei „cărţi a Domnului dată de Moise" şi anunţaţi de prorocită Hulda că judecata este aproape, Iosia şi poporul său au ţinut Pastele într-un mod fără precedent în istoria lui Iuda. Deşi relatarea scripturală păstrează tăcerea asupra activităţilor religioase consacrate din ceilalţi treisprezece ani ai domniei lui Iosia, el şi-a continuat domnia evlavioasă, având asigurarea că în restul vieţii lui va domni pacea (II Cronici 34: 28).

Reforma a început în 628 şi a atins apogeul prin sărbătorirea Paştelui în 622 î.e.n. Întrucât nici Regii şi nici Cronicile nu dau o ordine cronologică detaliată a evenimentelor, este posibil ca relatările sumare ale fiecărei cărţi să se aplice întregii perioade. În acea vreme, înlăturarea oricăror practici religioase asociate cu vasalitatea lui Iuda faţă de Asiria constituia o măsură de siguranţă politică.

Au fost necesare măsuri drastice pentru a scăpa ţara de idolatrie. După doisprezece ani de evaluare a condiţiilor, Iosia şi-a impus cu îndrăzneală autoritatea regală, abolind practicile păgâne în Iuda cât şi printre triburile nordice. Altarele lui Baal au fost dărâmate,

astarteele au fost distruse, iar vasele dedicate închinării la idoli au fost îndepărtate. În Templu, unde femeile au ţesut perdele pentru Asherah (Astarteea), camerele de prostituţie rituală au fost refăcute. Caii închinaţi soarelui au

fost îndepărtaţi de la intrare iar carelor li s-au dat foc. Practica odioasă a jertfirii copiilor a fost brusc abolită. Altarele ridicate de Mânase în curtea Templului au fost sfărâmate iar bucăţile lor au fost împrăştiate în valea Ghedron. Trebuie că au fost în uz curent chiar şi unele din înălţimile ridicate de Solomon, deoarece Iosia le-a dărâmat şi le-a pângărit cu oasele morţilor.

Preoţii consacraţi închinării la idoli au fost înlăturaţi din slujbă; ei fuseseră numiţi de împăraţii anteriori. Prin destituirea lor s-a încetat arderea tămâii pentru Baal, soare, lună şi stele. Cu toate că i-a destituit din slujba preoţească, Iosia le-a oferit sprijin material din veniturile

Templului.

De asemenea, la Betel, Iosia a distrus altarul care fusese ridicat de Ieroboam I. Timp de peste trei sute de ani, aceasta a fost înălţimea publică pentru practicile idolatre introduse de primul conducător al Regatului de Nord. Acest altar a fost sfărâmat, iar Astarteea care probabil că înlocuise viţelul de aur, a fost arsă.1 Când au fost adunate oasele din cimitirul apropiat pentru pângărirea publică a acestei înălţimi, Iosia a observat monumentul profetului din Iuda care-l denunţase cu atâta curaj pe Ieroboam (I Regi 13). Fiind informat că aici era îngropat omul lui Dumnezeu, Iosia a poruncit ca mormântul lui să nu fie deschis.

Reforma era la ordinea zilei în toate cetăţile Samariei (Regatul de Nord). Înălţimile erau înlăturate iar preoţii erau arestaţi pentru lucrarea lor idolatră.

Aspectul constructiv al acelei reforme s-a manifestat

prin repararea Templului din Ierusalim. Leviţii au fost însărcinaţi cu supravegherea acestui proiect oportun ce se realiza pe baza contribuţiilor celor din Iuda şi triburilor nordice. De pe vremea lui Ioas (cu două secole în urmă), Templul fusese neglijat lungi perioade de timp îndeosebi sub conducerea lui Mânase. Când marele preot Hilchia a început să adune fonduri pentru lucrători, el a găsit cartea legii. Hilchia i-a înmânat-o lui Şafan, secretarul împăratului. Acesta a examinat-o şi i-a citit-o imediat lui Iosia. împăratul a fost deosebit de tulburat când a înţeles că poporul lui Iuda nu respectase legea. Hilchia şi funcţionarii guvernului au primit ordinul de a găsi pe cineva care i-ar putea sfătui. Hulda, prorocită din Ierusalim a avut pentru ei un mesaj oportun, simplu şi clar: Blestemul şi judecata pentru idolatrie erau inevitabile. Ierusalimul nu va scăpa de mânia lui Dumnezeu. Totuşi Iosia va fi scutit de suferinţa distrugerii Ierusalimului deoarece a manifestat căinţă aflând de cartea legii.

Sub conducerea împăratului, bătrânii lui Iuda, preoţii, leviţii şi populaţia Ierusalimului s-au adunat pentru citirea publică a cărţii nou găsite. împăratul Iosia, sprijinit de popor, a promis printr-un legământ solemn că se va dedica în întregime ascultării de lege.

S-au elaborat de urgenţă planuri pentru sărbătorirea Paştelui. Au fost desemnaţi preoţi şi s-a reluat slujba la Templu. S-a acordat multă atenţie modului de organizare al leviţilor, aşa cum fusese poruncit de David şi Solomon. În ritualul de Paşte s-a manifestat multă grijă pentru conformarea la ceea ce era „scris în cartea lui Moise” (II Cronici 35: 13). Prin modul în care s-a conformat legii şi prin ampla participare, această sărbătoare a Paştelui a depăşit toate festivităţile similare care au avut loc începând din vremea lui Samuel (II Cronici 35: 18).

Nu se indică exact conţinutul cărţii legii descoperită în Templu. Numeroase referinţe ale relatării biblice îi

asociază originea cu Moise. Numai pe această bază, cartea legii ar fi putut include întregul Pentateuh sau numai o copie a Deuteronomului. Cei ce consideră Pentateuhul drept o operă literară mixtă care şi-a atins forma finală în secolul V î.e.n., limitează cartea legii la întreg Deuteronom sau chiar la mai puţin. Deoarece la găsirea cărţii, reforma se desfăşura deja de şase ani, Iosia avusese cunoştinţe anterioare privind religia adevărată. Când cartea a fost citită înaintea lui, el a fost înspăimântat datorită faptului că Iuda nu respectase legea. Nimic nu indică în relatarea biblică că această carte a fost publicată în acea vreme sau măcar ratificată de popor. Ea era considerată autorizată, iar Iosia se temea de urmările neascultării. Fiind dată de Moise, cartea legii reprezentase de atunci regula de desfăşurare a practicilor religioase. Iosua, judecătorii şi împăraţii, alături de întreaga naţiune, aveau obligaţia dea se conforma cerinţelor ei prin ascultare. Ceea ce l-a alarmat pe Iosia când a avut îndrumarea profetică, era faptul că „părinţii noştri n-au ţinut cuvântul Domnului” (II Cronici 34: 21). Necunoaşterea legii nu era o scuză, deşi cartea legii fusese pierdută câtva timp.

Idolatria făţişă dominase timp de jumătate de secol înainte ca Iosia să-şi înceapă domnia. De fapt, Mânase şi Amon îi persecutaseră pe adepţii religiei adevărate. Deoarece Mânase vărsase chiar sânge nevinovat, este rezonabil să-i atribuim distrugerea tuturor copiilor legii care circulau în Iuda. În lipsa copiilor scrise, e foarte posibil ca Iosia să se fi asociat cu preoţi şi bătrâni care deţineau o suficientă cunoaştere a legii pentru a-i da învăţături orale. De aici a decurs convingerea lui fermă din primii doisprezece ani de domnie că era necesară o reformă naţională. Când cartea legii i-a fost citită efectiv, el a înţeles profund că un popor idolatru merită blestemul şi judecata. Cunoscând prea bine practicile nelegiuite

SPERANŢELE APUSE ALE ÎMPĂRAŢILOR DAVIDICI

comune strămoşilor săi, el era îngrozit de faptul că distrugerea ar putea veni în vremea lui.

Oare cartea legii fusese realmente pierdută? E foarte probabil că în vremea domniei lui Mânase au existat oameni care aveau destul interes să păstreze nişte copii ale legii. Întrucât fiecare copie era scrisă de mână, acestea erau relativ puţine. După ce glasul lui Isaia şi ale altora fusese redus la tăcere, numărul oamenilor neprihăniţi a scăzut rapid din cauza persecuţiei. Dacă Ioas, moştenitorul regal a putut fi ascuns de nelegiuita Atalia timp de şase ani, putem trage concluzia că o carte a legii a putut fi ascunsă de nelegiuitul Mânase timp de o jumătate de secol.

O altă posibilitate privind păstrarea acestei cărţi a legii ne este sugerată de arheologie. Deoarece atât în antichitate cât şi în vremuri moderne, în pietrele unghiulare ale clădirilor importante erau aşezate valoroase înregistrări şi documente, cartea legii s-ar fi putut păstra în piatra unghiulară a Templului.2 Aici au găsit-o lucrătorii lui Iosia. Înainte de moarte, David l-a însărcinat pe Solomon, ca împărat al Israelului, să se conformeze celor „scrise în legea lui Moise” (I Regi 2: 3). În clădirea Templului, în piatra unghiulară, ar fi fost locul cel mai potrivit pentru păstrarea întregului Pentateuh sau cel puţin a legii lui Moise. Probabil că acesta a fost mijlocul providenţial de păstrare în siguranţă a Pentateuhului timp de peste trei secole, în care uneori Iuda avea conducători ce nesocoteau legământul lui Dumnezeu cu Israel. Scoasă din Templu în zilele reformei lui Iosia, ea a devenit încă odată „cuvântul viu” pentru o generaţie care a luat cu ea cartea legii în robia babiloniană.

Este îndoielnic că reforma lui Iosia a reprezentat o trezire spirituală autentică printre oamenii de rând. Fiind iniţiată şi executată din ordine împărăteşti, cât timp a trăit Iosia opoziţia a fost împiedicată. Imediat după moartea

acestuia, poporul s-a întors la idolatrie sub conducerea lui Ioiachin.

Ieremia a fost chemat la lucrarea profetică în al treisprezecelea an al lui Iosia, 627 î.e.n. Întrucât Iosia îşi începuse deja reforma e logic să concluzionăm că profetul şi împăratul au lucrat mână-n mână.3 Predicile lui Ieremia (capitolele 2 – 4) reflectă relaţia încordată dintre Dumnezeu şi Israel. Israelul L-a părăsit pe Dumnezeu ca o soţie necredincioasă care-şi calcă jurământul de căsătorie. Ieremia i-a prevenit cu realism că Ierusalimul se poate aştepta la aceeaşi soartă pe care a avut-o Samaria cu un secol în urmă. E greu de stabilit cât de mult din Ieremia 1 – 20 se referă la vremea lui Iosia. Deşi ar putea să pară ciudat că la citirea cărţii legii cuvântul profetic a venit din partea lui Hulda în loc de a veni din partea lui

Ieremia, necesitatea unei soluţionări imediate a problemei împăratului ar fi putut-o implica pe Hulda care se afla în Ierusalim. Ieremia locuia la Anatot – la cinci kilometri nord-est de cetate.

Odată cu ajungerea la Ierusalim a veştii despre căderea cetăţii Ashur (614) şi distrugerea cetăţii Ninive (612), fără îndoială că Iosiaşi-a îndreptat atenţia spre problemele internaţionale. Aflându-se într-o etapă de pregătire militară, el a făcut o greşeală fatală. În 609, asirienii duceau o luptă pierdută, guvernul lor aflându-se în exil la Haran. Neco, regele Egiptului şi-a condus armatele prin Palestina pentru a-i ajuta pe asirieni. Deoarece nu prea avea la inimă apărarea asirienilor, Iosia şi-a grăbit armatele către Meghido făcând un efort pentru a-i opri pe egipteni.4 Iosia a fost rănit mortal când armata sa a fost pusă pe fugă. Speranţele naţionale şi religioase ale lui Iuda s-au risipit brusc, odată cu înmormântarea împăratului în vârstă de 39 ani, în cetatea lui David.

După optsprezece ani de legături strânse cu Iosia, marele proroc este singularizat pe nume în paragraful de

încheiere – „Ieremia a făcut un cântec de jale pentru Iosia”.

Supremaţia babiloniană

Poporul lui Iuda l-a înscăunat în Ierusalim pe Ioahaz (II Cronici 36: 1 – 4). Dar noul împărat a avut de suferit urmările amestecului lui Iosia în afacerile egiptene. El a condus numai trei luni, în anul 609 î.e.n. (II Regi 23: 31 – 34).

Învingând Iuda la Meghido, egiptenii s-au îndreptat spre nord către Carchemiş oprind temporar înaintarea babilonienilor către apus. Faraonul Neco şi-a stabilit cartierul general la Ribla (II Regi 23: 31 – 34). Ioahaz a fost destituit de la tronul lui Iuda şi luat prizonier în Egipt, via Ribla. Ioahaz, cunoscut şi sub numele de şalum a murit acolo, conform prezicerii profetului Ieremia (22: 11 – 12).

Ioiachin (609 – 598 î.e.n.)

Ioiachin, un alt fiu al lui Iosia, şi-a început domnia fiind ales de Neco. Pe lângă faptul că faraonul egiptean i-a schimbat numele din Eliachim în Ioiachin, el a pretins lui Iuda un greu tribut (II Regi 23: 35). Ioiachin a fost împărat în Iuda timp de unsprezece ani. Ioiachin i-a fost supus lui Neco până când babilonienii i-au scos pe egipteni din Carchemiş (605 î.e.n.).

Ieremia a întâmpinat o opoziţie dârză cât timp a domnit Ioiachin. Stând în curtea Templului, Ieremia le-a prezis locuitorilor Ierusalimului

SPERANŢELE APUSE ALE ÎMPĂRAŢILOR DAVIDIC1 robia babiloniană. Când poporul a auzit că Templul va fi distrus, 5 el a cerut conducătorilor politici să-l omoare pe Ieremia (Ieremia 26); totuşi unii dintre bătrâni s-au raliat în apărarea sa, citind experienţa lui Mica, cu un secol în urmă. Profetul anunţase şi atunci pieirea Ierusalimului, dar Ezechia nu i-a făcut niciun rău. Viaţa lui Ieremia a fost cruţată, deşi un profet contemporan pe nume Urie a fost martirizat de Ioiachin pentru predicarea aceluiaşi mesaj.

Ahicam, o figură politică proeminentă, l-a susţinut pe Ieremia în această vreme de primejdie.

În al patrulea an al lui Ioiachin, sulul lui Ieremia a fost citit în faţa împăratului. Ascultând mesajul de judecată, Ioiachin a rupt sulul în bucăţi şi l-a aruncat în foc. Spre deosebire de Iosia – care s-a pocăit şi s-a întors către Dumnezeu – Ioiachin a nesocotit sfidător avertismentele primite (Ieremia 36: 1 – 32).

Ieremia a demonstrat într-un mod impresionant înaintea poporului, mesajul rău prevestitor – el a anunţat că avea porunca divină de a-şi ascunde brâul nou de in pe malul stâncos al Eufratului. După ce s-a deteriorat l-a expus în public, anunţând că mândria lui Iuda va fi distrusă în mod asemănător (Ieremia 13: 1 – 11).

Cu altă ocazie, Ieremia a condus preoţii şi bătrânii în valea Hinom, unde se aduceau jertfe omeneşti. Spărgând în faţa acestei mulţimi un vas de lut, Ieremia le-a spus cu îndrăzneală că Ierusalimul va fi zdrobit de Dumnezeu. Atât de mare va fi distrugerea, că până şi această vale blestemată va sluji ca loc de înmormântare. Nu e de mirare că preotul Paşur l-a prins pe Ieremia şi l-a aruncat timp de o noapte în temniţă, cu picioarele în butuci (Ieremia 19: 1 – 20: 18). Cu toate că era descurajat, Ieremia şi-a amintit lecţia învăţată în casa olarului – că Dumnezeu va trebui să expună robiei pe Iuda, pentru a modela vasul dorit.

Al patrulea an al lui Ioiachin (605) a constituit o perioadă crucială pentru Ierusalim. Prin bătălia decisivă de la Carchemiş, la începutul verii, egiptenii au fost puşi pe fugă de babilonieni. Prin august, Nebucadneţar înaintase destul de mult în sudul Palestinei pentru a pretinde comori şi ostateci din Ierusalim – Daniel şi prietenii lui au devenit cei mai renumiţi dintre prizonierii iudei (Daniel 1: 1). Deşi Ioiachin şi-a păstrat tronul, întoarcerea babilonienilor în Siria în 604, la Ascalon în 603 şi ciocnirea cu Neco la

frontiera Egiptului în 601, au împiedicat orice încercare de a pune capăt vasalităţii babiloniene. Întrucât această ciocnire cu egiptenii nu a fost decisivă – ambele armate retrăgându-se cu mari pierderi – e posibil ca Ioiachin să fi folosit ocazia pentru a nu plăti tributul. Deşi Nebucadneţar nu şi-a trimis armata cuceritoare către Ierusalim timp de mai mulţi ani, el a

incitat raiduri împotriva lui Iuda prin bande caldeene de tâlhari, sprijinite de moabiţi, amoniţi şi sirieni. În timpul acestei stări de război, domnia lui Ioiachin s-a încheiat brusc prin moartea acestuia, lăsându-i tânărului său fiu, Ioiachin, o politică anti-babiloniană precară.

În Regi sau Cronici nu se arată cum a murit Ioiachin. Arderea sulului lui Ieremia a grăbit judecata divină asupra lui Ioiachin – trupul lui va fi expus la căldură ziua şi la frig noaptea, ceea ce arată că nu va avea o înmormântare regală (Ieremia 36: 27 – 32). Ieremia a prezis cu altă ocazie că Ioiachin va fi înmormântat ca un măgar – trupul său va fi azvârlit în afara porţilor Ierusalimului (Ieremia 22: 18 – 19). Deoarece niciuna din relatările istorice nu raportează împrejurările morţii lui şi nici măcar nu amintesc de înmormântarea sa, concluzia logică pare a fi că acest împărat sfidător a fost ucis în luptă. În vreme de război asigurarea unei înmormântări onorabile era imposibilă.

Ioiachin, cunoscut şi drept Conta sau Ieconia a rezistat ca împărat în Ierusalim doar trei luni. În 597 armatele babiloniene au înconjurat cetatea, înţelegând că era inutil să opună rezistenţă, Ioiachin s-a predat lui Nebucadneţar. De data aceasta regele babilonian a luat mai mulţi prizonieri cerând totodată asigurarea verbală asupra tributului şi loialităţii. Babilonienii au jefuit Templul şi visteriile regale. Ioiachin şi regina mamă au fost luaţi prizonieri. Ei au fost însoţiţi în robia babiloniană de

oficialităţile palatului, administratori, artizani şi de toţi conducătorii comunităţii. Nu ultimul printre aceste mii de oameni era Ezechia. Matania, al cărui nume a fost schimbat în Zedechia de către Nebucadneţar a fost lăsat să supravegheze poporul rămas în Ierusalim.

Zedechia (597 – 586 î.e.n.)

Zedechia era fiul cel mai tânăr al lui Iosia. Întrucât Ioiachin era considerat moştenitorul de drept al tronului davidic, Zedechia era privit ca rege marionetă – supus suveranităţii babiloniene. După zece ani de politică slabă şi oscilantă, Zedechia a pierdut guvernarea naţională a lui Iuda, Ierusalimul fiind distrus în 586.

Ieremia şi-a desfăşurat cu credinţă lucrarea, prin anii de nelinişte ai războiului, foametei şi distrugerii. Fiind lăsat în Ierusalim cu poporul de jos, Ieremia a avut pentru auditoriul său un mesaj adecvat, bazat pe viziunea a doua coşuri cu smochine (Ieremia 24). Smochinele bune îi reprezenta pe captivii care fuseseră luaţi. Smochinele rele care nu puteau fi mâncate, reprezentau poporul rămas în Ierusalim. Robia îi aştepta la timpul cuvenit. Nu trebuiau să se mândrească pentru că au scăpat.

Ieremia a trimis scrisori exilaţilor din Babilon, încurajându-i să se adapteze condiţiilor din exil. Ei nu se puteau aştepta să se întoarcă în Iuda mai devreme de şaptezeci de ani (Ieremia 25: 11 – 12; 29: 10).

Zedechia se afla permanent sub presiunea de a se alătura egiptenilor într-o revoltă împotriva Babilonului. Când Psammetichus II i-a urmat lui Neco (594), Edomul, Moabul, Amon şi Fenicia s-au alăturat Egiptului într-o coaliţie anti-babiloniană, determinând o criză în Iuda. Purtând la gât un jug de lemn, Ieremia a anunţat într-un mod dramatic că Nebucadneţar era robul lui Dumnezeu, căruia naţiunile trebuiau să i se supună de bunăvoie. Zedechia a fost asigurat că supunerea faţă de împăratul babilonian va evita distrugerea Ierusalimului (Ieremia

27).6

Opoziţia faţă de Ieremia a crescut datorită falşilor proroci care îndemnau la răzvrătire. Ei i-au tulburat chiar şi pe prizonieri spunându-le că bogăţiile Templului vor fi înapoiate curând. Contrar sfatului lui Ieremia, ei i-au asigurat pe exilaţi de refacerea grabnică a pământului natal. Într-o zi, Hanania a luat jugul lui Ieremia şi l-a sfărâmat, pretinzând public că jugul babilonian va fi sfărâmat şi el peste doi ani. Uluit, Ieremia şi-a continuat calea. El s-a întors curând cu un mesaj dat de Dumnezeu. Noul jug – nu de lemn ci de fier – va aduce naţiunile în mâinile lui Nebucadneţar, de unde nu vor avea scăpare. Cât despre Hanania, Ieremia a anunţat că va muri înainte de sfârşitul anului – şi chiar aşa s-a întâmplat. Funeraliile lui Hanania au fost confirmarea publică a faptului că Ieremia era cu adevărat trimisul lui Dumnezeu.

Deşi Zedechia a supravieţuit primei crize, el a cedat planurilor agresive de revoltă în 588, când noul faraon al Egiptului a organizat o expediţie în Asia. În urma răzvrătirii lui Amon şi Iuda, Nebucadneţar s-a stabilit imediat la Ribla, în Siria. Armata lui a asediat Ierusalimul. Zedechia nu s-a predat aşa cum îl sfătuise Ieremia, ci a făcut tot posibilul pentru a găsi o soluţie favorabilă. El a anunţat eliberarea sclavilor, lucru avantajos pentru proprietari în timp de foamete deoarece nu mai trebuiau să-i întreţină. Când asediul Ierusalimului a fost brusc ridicat, forţele babiloniene întorcându-se împotriva Egiptului, proprietarii şi-au cerut imediat sclavii înapoi (Ieremia 37). Ieremia i-a anunţat acum că babilonienii îşi vor relua curând asediul.

Într-o zi, în drumul lui spre Anatot, Ieremia a fost arestat, bătut şi întemniţat sub acuzaţia că era probabilonian. Zedechia l-a chemat. Într-o întrevedere secretă, împăratul a fost din nou sfătuit să nu-i asculte pe cei care-l îndemnau să-i opună rezistenţă lui

Nebucadneţar. La cererea sa, nu s-a întors în închisoare ci a fost aşezat în curtea gărzii. Când slujitorii palatului au obiectat, Zedechia a cedat cererii lor de a-l omorî pe Ieremia. Drept urmare, prinţii l-au coborât într-o groapă sperând că va pierii în noroi. Promisiunea lui Dumnezeu de a-l izbăvi s-a împlinit când un eunuc etiopian l-a readus în curtea gărzii. Curând armata babiloniană a reluat asediul Ierusalimului. Fără îndoială că mulţi locuitori au acceptat inevitabilitatea capitulării în faţa lui Nebucadneţar. Pentru o asemenea vreme, Ieremia a avut un nou mesaj. Având posibilitatea de a cumpăra un ogor în cetatea Anatot, Ieremia, deşi închis, a cumpărat imediat proprietatea şi a avut o grijă deosebită pentru legalizarea vânzării. Aceasta reprezenta reîntoarcerea în ţara făgăduinţei a celor exilaţi (Ieremia 32).

Într-o ultimă întrevedere secretă, Zedechia a ascultat încă o dată pledoaria lui Ieremia. Ascultarea şi predarea erau de preferat chiar şi la această dată târzie. Rezistenţa nu putea aduce decât dezastru. Temându-se de căpeteniile care erau hotărâte să meargă până la sfârţşit, Zedechia nu a cedat îndemnului.

În vara lui 586, babilonienii au pătruns în Ierusalim printr-o breşă în zidul cetăţii. Zedechia a încercat să scape dar a fost prins la Ierihon şi dus la Ribla. După executarea fiilor săi, Zedechia, ultimul împărat al lui Iuda a fost orbit şi dus în lanţuri la Babilon. Marele Templu al lui Solomon, care timp de aproape patru veacuri fusese mândria şi gloria lui Israel, a fost transformat în cenuşă, iar cetatea Ierusalimului a fost prefăcută în ruine.

1 Observaţi împlinirea prezicerii proorocului nenumit din Iuda, I Regi 13: 1 – 3. * Conform Deuteronom 31: 25 – 26, Moise a luat măsuri pentru păstrarea ei în siguranţă, cât şi a chivotului. Într-o clădire permanentă cum era Templul, piatra unghiulară ar fi fost alegerea logică.

3 Lucrarea lui Ieremia din timpul domniei lui Iosia nu

e înregistrată în Regi şi Cronici. Experienţele sale din timpul domniei lui Ioiachin sugerează că revenirea nu a fost autentică.

4 Observaţi traducerea din II Regi 23: 29, care în lumina arheologiei e preferabil să fie citită: „. împăratul Egiptului s-a suit la împăratul Asiriei”. A se vedea C.J. Gadd, „The Fall of Nineveh” (Londra, 1923), pag. 41. De asemenea, Merrill F. Unger, „Archaelogy and the Oldâestament”, pag. 282.

5 Aceasta se poate să nu fi fost prima ocazie când Ieremia a rostit un mesaj atât de ameninţător (Ier. 7 – 10) – atâta vreme cât a trăit Iosia, prorocul nu avea de ce să se teamă.

e Observaţi că „Ioiachin” din versetul 1 esteconsideratoeroaredetranscrieresau copiere. Versetele3 şi 12 confirmă cuvântul „Zedechia”.

CAPITOLUL XV Evreii printre naţiuni încă din vremea lui David, Ierusalimul a întruchipat speranţele naţionale ale Israelului. Templul reprezenta punctul central al devoţiunii religioase, în timp ce tronul davidic de pe Muntele Sionului insufla, cel puţin pentru regatul lui Iuda, optimism politic în privinţa supravieţuirii naţionale. Deşi Ierusalimul îşi pierduse poziţia marcantă, caracterizată prin respectul şi prestigiul internaţional din epoca de glorie a lui Solomon şi fusese redus la o stare vasalitate faţă de Asiria aflată pe culmea succesului, el încă se menţinea drept capitală a lui Iuda când Ninive a fost distrusă în 612 î.e.n. Timp de peste patru secole, în care Damascul, Siria şi Ninive cu guvernele respective s-au ridicat şi au căzut, el a continuat să fie locul de guvernământ al tronului davidic.

Ierusalimul a fost distrus în 586 î.e.n. Templul a fost ars iar evreii au fost luaţi prizonieri. Teritoriul cunoscut drept regatul lui Iuda a fost absorbit înspre sud de edomiţi şi de provincia babiloniană Samaria înspre nord. Dărâmat

şi părăsit, Ierusalimul a devenit un subiect de batjocură printre naţiuni.

Analele au fost păstrate atâta vreme cât guvernul din Ierusalim a rămas intact. Cărţile Regi şi Cronici reprezintă istoria neîntreruptă a conducerii davidice în Ierusalim. Odată cu încheierea existenţei naţionale organizate, este puţin probabil să se fi ţinut cronici oficiale; şi chiar dacă ar fi, ele nu sunt disponibile. Prin urmare se cunosc puţine lucruri despre starea generală a poporului împrăştiat în toată Babilonia. Referinţele limitate din surse biblice şi nebiblice ne oferă unele informaţii despre soarta evreilor din exil.

Noul cămin al evreilor era Babilonia. Regatul Neo-Babilonian care a înlocuit controlul asirian în vest, a fost răspunzător de căderea Ierusalimului. Evreii au rămas în exil atâta vreme cât conducătorii babilonieni şi-au menţinut supremaţia internaţională. În 539 î.e.n., când

Schiţa V – VREMEA EXILULUI

IUDABABILONMEDO PERSIAEGIPT639 Iosia626 Nabopolassar609 Ioahaz Necoloiachim605 Nebucadneţar597 Ioiachin Zedechia Psammetichus594 i588 Apries586 Ierusalimulditrus568 Amasis562 Awel-Marduc560 Neriglissar559 Cirus (Cir) 556 Nabonidus (Belşaţar) 539 Edict-Căderea întoarcereababilonuluievreilor530 Cambyses522 Zorobabel Darius Hagai, Zaharia515 Templulrezidit485 Xerxes479 (Estera) 464 Artaxerxes I457 Ezra444 Neemia423 Darius II404 Artaxerxes IIEVREII PRINTRE NAŢIUNI

Babilonul a fost cucerit de mezo-perşi, evreilor li s-a acordat privilegiul de a-şi stabili căminul naţional în Palestina. Deşi unii din ei s-au întors să-şi reconstruiască Templul şi să reabiliteze Ierusalimul, statul evreu nu şi-a recâştigat niciodată statutul de completă independenţă, rămânând o provincie a imperiului Persan. Mulţi evrei au

rămas în exil, pentru a nu se mai întoarce niciodată pe pământul natal.

Babilonia 626 – 539 e.n.

Babilonia constituise o provincie foarte importantă în vremea dominaţiei asiriene. Deşi conducătorii Babiloniei au făcut dese încercări de a-şi declara independenţa, ei nu au reuşit acest lucru până după moartea lui Asurbanipal, prin 633 î.e.n.1 Samassumukin a devenit guvernator al Babilonului în conformitate cu un tratat încheiat de Esar-Hadon. După şaisprezece ani de conducere, Samassumukin s-a răzvrătit împotriva fratelui său, Asurbanipal, şi a pierit în asediul şi incendierea Babilonului (648 î.e.n.). Succesorul desemnat de Asurbanipal era Kandalanu, a cărui conducere s-a încheiat după cât se pare printr-o insurecţie nereuşită (627 î.e.n.). Revolta a continuat în Babilon în timpul conducerii asiriene nesigure de după moartea lui Asurbanipal. Nabopolassar s-a detaşat drept conducătorul politic ce a continuat să apere cauza independenţei babiloniene.

Nabopolassar 626 – 605 î.e.n.

Opoziţia lui Nabopolassar faţă de forţele asiriene care înaintau către Nippur, aflat la 96 km sud-est de Babilon, a grăbit asaltul asirian. Faptul că Babilonul a reuşit să reziste acestui atac a dus la recunoaşterea lui Nabopolassar ca rege al Babilonului în 22 – 23 Noiembrie, 626 î.e.n. Prin 622, se pare că el a devenit suficient de puternic pentru a cucerii cetatea Nippur, care era de importanţă strategică pentru controlul traficului pe râurile Tigru şi Eufrat.

În 616 î.e.n., Nabopolassar i-a alungat pe asirieni de-a lungul Eufratului spre nord până la Haran, întorcându-se şi luând prăzi importante înainte ca armata siriană să poată lansa un contraatac. Lucrul acesta a determinat alianţa Asiriei cu Egiptul, care fusese eliberat de sub dominaţia asiriană de Psammetichus I în 654 î.e.n.

În urma raidurilor repetate împotriva Asiriei, cetatea Ashur a căzut în mâinile mezilor sub Cyaxares în 614. Rezultatul eforturilor babiloniene de a-i ajuta pe mezi în această cucerire a fost alianţa medo-babiloniană confirmată prin căsătorie.2 în 612 î.e.n. mezii şi babilonienii s-au îndreptat

EVREII PRINTRE NAŢIUNI Frinâk spre Ninive, distrugând marea capitală asiriană şi împărţindu-şi prăzile.3 E foarte posibil ca Sinsariskun, împăratul asirian, să fi pierit în distrugerea cetăţii Ninive.

Asirienii care au reuşit să scape s-au retras către vest la Haran. Timp de mai mulţi ani, babilonienii au efectuat raiduri şi cuceriri în diferite puncte de-a lungul Eufratului, dar au evitat orice conflict direct cu Ashruballit, regele asirian de la Haran. În 609 î.e.n., cu sprijinul forţelor Umman-manda, Nabopolassar s-a îndreptat către Haran. Asirienii, cărora prin această perioadă li se alăturaseră forţe egiptene, au abandonat Haranul retrăgându-se pe malurile vestice ale Eufratului. Aşadar Nabopolassar a ocupat Haranul fără luptă, lăsând acolo o garnizoană când s-a întors în Babilon. Armata babiloniană a revenit în Haran când Ashuruballit a încercat să recucerească cetatea. De data aceasta se pare că Asuruballit s-a refugiat cu forţele asiriene către nord în Urartu, deoarece Nabopolassar şi-a îndreptat campania către această zonă; în Cronici nu mai apar după aceea menţiuni despre asirieni ori despre Ashuruballit.

După ce timp de câţiva ani şi-a îndreptat expediţiile către nord-est, Nabopolassar şi-a reînnoit eforturile de a se confrunta cu trupele egiptene aflate de-a lungul Eufratului. La finele anului 607 şi în anul următor, babilonienii s-au angajat în mai multe ciocniri cu egiptenii, întorcându-se acasă la începutul lui 605. Aceasta a fost ultima oară când Nabopolassar şi-a condus armata în luptă.

Nebucadneţar 605 – 562 î.e.n

În primăvara lui 605 î.e.n. Nabopolassar l-a trimis pe Nebucadneţar, prinţul moştenitor, împreună cu armata babiloniană, să facă faţă ameninţării egiptene de pe Eufratul superior. El s-a îndreptat cu hotărâre direct spre Carchemiş, care aparţinuse egiptenilor din 609, când Neco a venit în ajutorul forţelor asiriene. Egiptenii au suferit aici o înfrângere decisivă, la începutul verii. Porniţi în urmărirea inamicului, babilonienii au susţinut o altă bătălie la Hamat. Prin august, Nebucadneţar controla Siria şi Palestina, egiptenii retrăgându-se în propria lor ţară. Wiseman observă corect că lucrul acesta a avut un efect hotărâtor asupra lui Iuda. Deşi este posibil ca Nebucadneţar să se fi stabilit el însuşi la Ribla, care ulterior a devenit cartierul său general, el şi-a trimis neîndoielnic armata către sud suficient de departe pentru a-i izgoni pe egipteni din Palestina. loiachim, fost vasal al lui Neco, a devenit acum supus lui Nebucadneţar. Au fost luate ca simbol şi duse în Babilon comori ale Templului din Ierusalim şi ostateci – printre care se afla şi Daniel (Dan 1: 1).

EVREII PRINTRE NAŢIUNI

Nabopolassar a murit pe 15 – 16 august, 605 î.e.n. Prinţul moştenitor s-a grăbit imediat spre Babilon. În ziua sosirii, 6 – 7 septembrie, Nebucadneţar a fost încoronat ca împărat al Babilonului. Asigurându-şi tronul, el s-a întors la armata lui în vest pentru întărirea poziţiei babiloniene şi strângerea tributului. În anul următor (604) el şi-a condus încă o dată armata în Siria. De data aceasta a cerut regilor diferitelor cetăţi să vină înaintea lui cu tribut. Alături de conducătorii Damascului, Tirului şi Sidonului, s-a conformat şi Ioiachin al Ierusalimului, rămânând supus babilonienilor timp de trei ani (II Regi 24: 1). Ascalonul a opus rezistenţă, sperând în mod nerealist într-un ajutor al Egiptului. Când s-a întors în Babilon, în februarie 603, Nebucadneţar a lăsat această cetate în ruine.

În următorii câţiva ani, controlul lui Nebucadneţar asupra Siriei şi Palestinei nu a fost în mod serios contestat. În 601 armata babiloniană şi-a etalat încă o dată puterea, mărşăluind victorios prin Siria şi ajungându-i pe guvernatorii locali în strângerea tributului. Mai târziu în acelaşi an, Nebucadneţar a preluat personal comanda armatei şi a intrat în Egipt.5 Neco II şi-a organizat forţele pentru a rezista agresiunii babiloniene. Cronica babiloniană recunoaşte deschis că ambele părţi au suferit pierderi grele în conflictul ce a urmat. Se pare că această contra-lovitură explică retragerea lui Nebucadneţar şi concentrarea eforturilor sale în anul următor pentru reechiparea armatei cu mulţi cai şi care de război. De asemenea e posibil ca această situaţie să fi avut darul de a-l reţine pe monarhul babilonian de la invadarea Egiptului, timp de mai mulţi ani. În 599 babilonienii s-au întors în Siria pentru a-şi extinde controlul asupra zonei vestice a Deşertului Sirian şi pentru a fortifica Ribla şi Hamatul ca baze puternice de lansare a agresiunii împotriva Egiptului.

În decembrie 598 î.e.n. Nebucadneţar şi-a îndreptat iarăşi armata către apus. Deşi relatarea cronicii e sumară, ea identifică precis Ierusalimul ca obiectiv. Desigur că Ioiachin nu-i plătise lui Nebucadneţar tributul, bazându-se pe Egipt, deşi Ieremia îl avertizase în permanenţă împotriva unei astfel de politici. Conform lui Iosefus, Ioiachin a fost surprins de faptul că înaintarea babiloniană îl viza pe el şi nu Egiptul. După un scurt asediu Ierusalimul s-a predat, în 15 – 16 martie, 597 î.e.n. Deoarece Ioiachin murise pe 6 – 7 decembrie 598, regele lui Iuda care s-a supus efectiv a fost Ioiachin, fiul său.6 Ioiachin a fost luat prizonier în Babilon împreună cu alţi membri ai familiei regale şi vreo zece mii de cetăţeni de frunte ai Ierusalimului. În plus, au fost confiscate multe bogăţii din Iuda, în folosul Babiloniei. Zedechia, un unchi al lui Ioiachin, a fost desemnat ca rege marionetă în Ierusalim.

Cronicile babiloniene raportează că în anii 596 – 594 î.e.n. Nebucadneţar şi-a păstrat controlul în vest, a întâmpinat oarecare împotrivire în est şi a înăbuşit o revoltă în Babilon. Ultimele rânduri ale cronicilor existente afirmă că în decembrie 594 î.e.n. Nebucadneţar şi-a adunat trupele intrând în Siria şi Palestina. Pentru ultimii treizeci şi trei de ani ai domniei lui Nebucadneţar nu ne sunt disponibile consemnări oficiale, de tipul acestor cronici.

Pentru următoarea decadă activităţile lui Nebucadneţar în Iuda sunt bine atestate în relatările biblice din Regi, Cronici şi Ieremia. În urma răzvrătirii lui Zedechia, în ianuarie 588 a început asedierea Ierusalimului. Deşi asediul a fost ridicat temporar, babilonienii îndreptându-şi eforturile împotriva Egiptului, regatul lui Iuda a capitulat în cele din urmă. Zedechia a încercat să scape, dar a fost prins la Ierihon şi dus la Ribla, unde în prezenţa lui fiii săi au fost ucişi. După ce a fost orbit, el a fost dus în Babilonia, unde a murit. Pe 15 august 586 î.e.n., a început distrugerea definitivă a Ierusalimului în vremea Vechiului Testament. Golită de populaţie din cauza exilului, capitala lui Iuda a fost abandonată în stare de ruine. Astfel în zilele lui Nebucadneţar a luat sfârşit guvernarea davidică în Iuda.

O tăbliţă de la British Museum, care pare a fi un text religios şi nu o parte din seria Cronicilor babiloniene, raportează o campanie a lui Nebucadneţar în al treizeci şi şaptelea an al său (568 – 567 î.e.n.), împotriva Faraonului Amasis. Se pare că Apries, regele Egiptului, fusese învins de Nebucadneţar în 572 şi înlocuit la tron prin Amasis. Când acesta s-a răzvrătit în 568 – 567, Nebucadneţar a intrat cu armata în Egipt.

Vastul program de construcţii al lui Nebucadneţar e binecunoscut chiar din inscripţiile regelui. Moştenind un regat solid, în lunga sa domnie Nebucaup. eţar a făcut

mari eforturi în direcţia proiectelor de construcţie în Babilonia. Frumuseţea şi măreţia cetăţii regale a Babilonului a fost neîntrecută în vremurile antice. E recunoscută acurateţea istorică a lăudăroşeniei arogante a lui Nebucadneţar, că a construit acest mare oraş prin puterea şi pentru slava sa (Dan. 4: 30).

Babilonul a fost întărit pentru apărare printr-un şanţ cu apă şi un zid dublu. În întreaga cetate exista un vast sistem de străzi şi canale pentru facilitarea transportului. Pe larga stradă a procesiunilor şi în palat se aflau lei, tauri şi dragoni făcuţi din cărămizi cu smalţ colorat. Intrarea pe această stradă era marcată de renumita poartă Iştar. Cărămizile folosite în construcţia obişnuită erau imprimate cu numele lui Nebucadneţar. Acestui faimos împărat i se atribuie vreo douăzeci de temple din Babilon şi

Borsippa. Acţiunea remarcabilă întreprinsă în zona templului a fost reconstruirea ziguratului. Grădinile suspendate construite de Nebucadneţar pentru plăcerea reginei sale mede, erau considerate de greci drept una din cele şapte minuni ale lumii.

Studierea a vreo trei sute de texte cuneiforme găsite într-o clădire boltită de lângă poarta Iştar au dus la identificarea evreilor în ţara exilului în vremea domniei lui Nebucadneţar. Pe aceste tăbliţe, datate aprox. 595 – 570 î.e.n., sunt enumerate raţiile alocate prizonierilor din Egipt, Filistia, Fenicia, Asia Mică, Persia şi Iuda. Deosebit de semnificativă este menţionarea lui Ioiachin cu cei cinci fii sau prinţi ai săi. Din aceste documente reiese clar că atât babilonienii cât şi evreii îl recunoşteau pe Ioiachin drept moştenitor al tronului evreilor.

Gloria regatului babilonian a început să apună odată cu moartea lui Nebucadneţar în 562 î.e.n. Succesul lui marcant lărgise micul regat al Babilonului, extinzându-l în

Orientul Apropiat de la Susa şi Mediterana, de la Golful Persic la Tigrul superior, şi de la Munţii Taurus în jos până la prima cataractă din Egipt. Fiind un constructor îndrăzneţ, el a transformat cetatea Babilonului în cea mai puternică fortăreaţă a lumii, a împodobit-o cu o splendoare şi frumuseţe neîntrecute. Puterea şi geniul care au caracterizat cei 43 de ani ai domniei lui nu au fost nicicând egalate de vreunul din succesorii săi.

Awel-Marduk – 562 – 560 î.e.n.

Awel-Marduk, cunoscut şi sub numele de Merodac cel Rău, a condus numai timp de doi ani imperiul moştenit de la tatăl său. Deşi Iosefus îl consideră un conducător dur, Scripturile arată generozitatea lui faţă de Ioiachin.7 Acest fost rege al lui Iuda care în 597 î.e.n. fusese dus în exil, a fost acum eliberat la vârsta de cincizeci şi cinci de ani. Domnia lui Awel-Marduk s-a încheiat brusc, el fiind ucis de Neriglissar care s-a întronat la 13 august 560 î.e.n.

Neriglissar 560 – 556 î.e.n.

Neriglissar a venit la tron fie prin revoluţia condusă de el cu sprijinul preoţilor şi armatei, fie ca moştenitor al tronului în virtutea căsătoriei lui cu fiica lui Nebucadneţar. E foarte probabil că Neriglissar este corect identificat cu Nergal-Sareţer, „căpetenia magilor” sau comandantul suprem care l-a eliberat pe Ieremia în 586, după cucerirea Ierusalimului (Ier. 39: 3, 13). Cunoscut popular drept Neriglissar, el este menţionat în

Icontractele din Babilon şi Opis ca fiu al unui înstărit proprietar de pământuri. Conform unui alt text care a fost datat în vremea domniei lui Nebucadneţar, Neriglissar a fost însărcinat cu controlul afacerilor de la templul zeului-soare din Sippar. Dacă Neriglissar e acelaşi cu individul menţionat pe acest nume în contracte încă din 595 î.e.n., atunci el trebuie să fi fost cel puţin de vârstă mijlocie dacă nu mai în vârstă, când a pus mâna pe tronul babilonian.

Până nu demult, Neriglissar era cunoscut mai ales

pentru activitatea sa de restaurare a templului Esagila al lui Marduc din Babilon şi a templului Ezida al lui Nebo, din Borsippa. În plus el a reconstruit capela destinului (locul central al sărbătorii Anului Nou în Babilon), a reparat un vechi palat şi a construit canale, după cum era de aşteptat din partea oricărui rege. O nouă tăbliţă-cronică publicată recent îl descrie pe Neriglissar ca foarte agresiv şi viguros în menţinerea controlului asupra imperiului.8 în al treilea an al lui Neriglissar, Appuasu regele din Pârându din Cilicia de Vest a înaintat peste câmpia de coastă în Cilicia de Est invadând şi prădând Hume. Neriglissar s-a deplasat imediat cu armata pentru a-l respinge pe invadator şi l-a urmărit până la Ura, dincolo de Râul Lamos. Appuasu a scăpat, dar armata lui a fost dispersată. În loc să înainteze către Lydda, Neriglissar s-a îndreptat spre coastă cu o garnizoană de 6.000 de oameni pentru a cuceri insula stâncoasă Pitusu, demonstrându-şi capacitatea în utilizarea forţelor de uscat şi maritime. El s-a întors victorios în Babilon în februarie-martie, 556 î.e.n.

Cilicia se aflase înainte sub controlul regilor asirieni, dar şi-a recâştigat independenţa după moartea lui Asurbanipal, cca. 631 î.e.n. Deşi nu beneficiem de cronici babiloniene referitoare la domnia lui Nebucadneţar după cel de-al zecelea an (594 î.e.n.), s-a sugerat că el a cucerit Cilicia între 595 – 570. În lista prizonierilor ţinuţi la Babilon în această perioadă, apar referiri la exilaţi din Pârându şi Hume.

După moartea lui Neriglissar în 556 î.e.n., tânărul său fiu Labashi-Marduk a condus numai câteva luni. Printre curtenii care l-au detronat şi ucis pe tânărul rege se afla Nabonidus, care a cucerit tronul.

Nabonidus 556 – 539 î.e.n.

Când şi-a început conducerea, Nabonidus a pretins că el era succesorul îndreptăţit al tronului babilonian. Marduk a fost şi el recunoscut conform obiceiului la

sărbătoarea Anului Nou din 31 martie, 555 î.e.n., la care pe lângă faptul că a participat ca rege, Nabonidus a adus daruri bogate templului Esagila.

Interesele religioase ale noului rege nu-şi aveau rădăcina în Babilon ci în Haran, unde părinţii lui s-au închinat cu devoţiune zeului-lună Sin. Acest cult n-a mai fost reinstituit după distrugerea templului lui Sin din Haran în 610 î.e.n., care a fost atribuită cu precizie mezilor. Nabonidus a încheiat un tratat cu Cirus, care s-a răsculat împotriva mezilor, astfel că regele babilonian a putut reinstitui cultul lui Sin în Haran. El s-a concentrat cu atâta devoţiune asupra acestui interes religios, încât timp de mai mulţi ani a suspendat celebrarea Anului Nou în Babilon şi nu a apărut la procesiunea lui Marduk. Acest ritual cultic anual adusese întotdeauna profituri comerţului din Babilon. Astfel, suspendarea sărbătorii timp de mai mulţi ani i-a afectat nu numai pe preoţi, dar şi pe comercianţii de frunte ai acestui mare oraş. Rezultatul a fost că prin 548 î.e.n., Nabonidus a fost silit să-şi delege autoritatea lui Belşaţar şi să se retragă în cetatea Tema din Arabia. Aici Nabonidus şi-a manifestat interesul faţă de comerţul cu caravane şi faţă de promovarea cultului zeului-lună.9

Deşi Nabonidus a neglijat cetatea Babilonului, el a încercat să menţină imperiul. În 554 a trimis armate în Hume, Munţii Amanus şi spre sud prin Siria; spre sfârşitul lui 553 el l-a omorât pe regele Edomului. De aici a înaintat la Tema, unde a construit un palat. Peste câtva timp lui Belşaţar i s-a dat controlul asupra Babilonului, deoarece între 549 şi 545 î.e.n. cronica fiecărui an începe cu afirmaţia că regele era în Tema.

Între timp Cirus înaintase împotriva Mediei. Prin 550 el câştigase preponderenţa, cucerise Ecbatana şi ridica pretenţii asupra conducerii mezilor peste Asiria şi dincolo de ea în Cornul de Aur. Trei ani mai târziu şi-a condus

armata prin porţile Ciliciei în Cappadocia unde s-a confruntat cu Croesus al Lydiei într-o bătălie nehotărâtoare. Deşi atunci când Cirus i-a copleşit pe mezi balanţa puterii fusese dezechilibrată suficient pentru ca Nabonidus al Babilonului, Amasis al Egiptului şi Croesus să formeze o alianţă, niciunul dintre aliaţi nu i-a venit în ajutor lui Croesus. Acesta s-a retras la Sardis, sperând că în primăvara următoare va primi sprijin suficient pentru doborârea inamicului. Cu toate că venea iarna, Cirus a înaintat spre vest către Sardis atacând prin surprindere şi l-a capturat pe Croesus în toamna anului 547 î.e.n. După înfrângerea celui mai apusean duşman al său, Cirus s-a întors în Persia.

Fără îndoială că aceste evenimente l-au neliniştit profund pe Nabonidus, care s-a întors în Babilon. Sărbătoarea Anului Nou nu fusese ţinută timp de câţiva ani până în 546 î.e.n., din cauza absenţei regelui; proasta guvernare şi necinstea domneau, iar poporul suporta greutăţi economice mari. În anii următori când Cirus şi-a extins imperiul pe

EVREII PRINTRE NAŢIUNI teritoriul iranian, cetăţi cum ar fi Susa, aflată sub conducerea lui Gobryas, se răsculau împotriva alianţei babiloniene cu Cirus. În disperare de cauză, Nabonidus a salvat o parte din zeii acestor cetăţi şi i-a adus la Babilon. De ziua Anului Nou din aprilie 539, Nabonidus a făcut o încercare de a celebra sărbătoarea conform tradiţiei. Deşi au fost aduşi mulţi zei din cetăţile înconjurătoare, preoţii lui Marduk şi Nebo nu s-au alăturat cu entuziasm în sprijinul regelui. În jurul lui 11 octombrie 539, cetatea Sippar s-a temut într-atât de Cirus încât s-a predat fără luptă. Peste două zile Gobryas a luat Babilonul, cu trupele lui Cirus. În timp ce Belşaţar a fost ucis, Nabonidus a reuşit probabil să scape, dar ulterior a fost prins şi se pare că a beneficiat de un tratament favorabil după eliberarea sa. Înainte de sfârşitul

lui octombrie, însuşi Cirus a intrat în Babilon, ca învingător şi cuceritor.

Persia 539 – 400 î.e.n.

La începutul primului mileniu î.e.n., valuri succesive de triburi ariene au invadat platoul iranian, stabilindu-se aici. Două grupe s-au detaşat ulterior prin importanţa lor istorică: mezii şi perşii.

Sub conducerea dinamică a lui Cyaxares, Media a devenit o ameninţare la adresa supremaţiei asiriene, în ultima jumătate a secolului al şaptelea. În 612 î.e.n., forţele combinate ale Mediei şi Babilonului au distrus Ninive. Căsătoria lui Nebucadneţar cu nepoata lui Cyaxares a pecetluit această alianţă, astfel că perioada expansiunii şi supremaţiei babiloniene a fost dominată de un echilibru sensibil al puterii.

Cirus cel Mare 559 – 530 î.e.n.

Persia a devenit o putere internaţională de prim rang sub conducerea lui Cirus cel Mare.10 El a venit la tron în 559 ca vasal al Mediei, având sub control numai Persia şi un teritoriu elamit cunoscut sub numele de Anshan. Pentru el existau regate ce urmau a fi cucerite. Astyages (585 – 550) a exercitat o slabă conducere peste imperiul Mediei. Babilonia era încă foarte puternică sub Neriglissar, dar a început să dea semne de slăbiciune când Nabonidus a neglijat afacerile statului dedicându-şi timpul pentru restaurarea adorării lumii la Haran. Lydia, din vestul îndepărtat, se aliase cu Media, în vreme ce Amasis al Egiptului se afla nominal sub controlul Babilonului.

La începutul domniei sale, Cirus a consolidat triburile persane din jurul său. După aceea a încheiat cu Babilonul o alianţă împotriva Mediei.

EVREII PRINTRE NAŢIUNI

Când Astyages, conducătorul mezilor, a încercat să suprime revolta, propria lui armată s-a răzvrătit predându-l pe rege lui Cirus. În starea de supunere care a urmat,

mezii au continuat să joace un rol important (conf. Estera 1: 19; Dan. 5: 28 etc).

Dinspre vest, Croesus, regele Lydiei faimos pentru bogăţia sa, a traversat Râul Habys pentru a se confrunta cu puterea persană. În primăvara anului 547, ocolind Babilonul, Cirus a înaintat de-a lungul Tigrului şi a traversat Eufratul spre Cappadocia. Când Croesus a respins avansurile pacifiste ale lui Cirus, cele două armate s-au întâlnit într-o bătălie nedecisivă. La apropierea iernii, Croesus şi-a demobilizat armata şi s-a retras în capitală, la Sardis, cu o forţă de apărare minimă. Anticipând că Cirus îl va ataca în primăvara următoare, el a cerut ajutor din Babilonia, Egipt şi Grecia. Acţionând prin surprindere, Cirus s-a îndreptat imediat spre Sardis. Croesus avea o cavalerie superioară, dar îi lipsea infanteria pentru a rezista atacului. Cirus a aşezat cu viclenie cămile în faţa propriilor trupe. De îndată ce caii Lydieni au simţit cămilele, s-au înspăimântat şi nu au mai putut fi stăpâniţi. Astfel perşii au câştigat avantajul şi au alungat inamicul. Asigurându-şi Miletul şi Sardis, Cirus a soluţionat ciocnirea cu grecii la frontiera vestică şi s-a întors către est pentru a cuceri alte ţinuturi.

În est, Cirus şi-a condus victorios armatele către râurile Exus şi Jaxartes, pretinzând teritoriul sogdian şi extinzând suveranitatea persană până la graniţele Indiei. Înainte de a se întoarce în Persia el şi-a dublat imperiul.

Apoi Cirus şi-a îndreptat interesul către câmpiile bogate, roditoare din Babilonia, unde populaţia nesatisfăcută de reformele lui Nabonidus era gata să-l întâmpine pe cuceritor. Cirus a sesizat că era vremea potrivită pentru invazie şi nu a pierdut timpul, conducându-şi trupele prin trecătorile muntoase şi apoi către formaţia aluvială. În urma cedării în faţa cuceririi persane a unor cetăţi periferice cum ar fi Ur, Larsa, Erech şi Kish, Nabonidus a recuperat zeii locali şi i-a dus pentru

a-i păstra în siguranţă în marea cetate a Babilonului, care se presupunea că e inexpugnabilă. Dar babilonienii s-au retras în faţa înaintării invadatorului. În scurt timp Cirus s-a instaurat ca rege al Babilonului.

În Babilon, Cirus a fost întâmpinat ca mare eliberator. Zeii care fuseseră luaţi din cetăţile înconjurătoare au fost restauraţi în templele lor locale. Pe lângă faptul că l-a recunoscut pe Marduk drept zeul care l-a întronat ca rege în Babilon, Cirus a rămas aici timp de mai multe luni pentru a celebra sărbătoarea Anului Nou. Lucrul acesta era avantajos din punct de vedere politic, pentru asigurarea sprijinului popular necesar la preluarea controlului asupra vastului Imperiu Babilonian, care se întindea spre vest prin Siria şi Palestina până la graniţele Egiptului.

Asirienii şi babilonienii erau renumiţi pentru politica lor de a duce popoarele cucerite în ţinuturi străine. Reversul acestei politici l-a distins pe Cirus drept izbăvitorul binevenit. El a înconjurat popoarele dezrădăcinate să se întoarcă în ţara lor şi să-şi restaureze zeii în temple.11 Evreii, a căror capitală şi templu zăceau încă în ruine, s-au aflat printre cei care au beneficiat de bunăvoinţa lui Cirus.

În 530 Cirus şi-a condus armata către graniţa de nord. În timp ce invada teritoriul aflat dincolo de Râul Araxes, la vest de Marea Caspică, el a fost rănit mortal în luptă. Cambyses a adus corpul tatălui său înapoi la Pasargadae, capitala Persiei, pentru înmormântarea cuvenită.

Mormântul pe care şi l-a construit Cirus se află încă pe o platformă cu înălţimea de 4 metri, având şase trepte care coboară spre un pavaj rectangular de 13, 5 cu 14, 5 metri. Cirus a fost aşezat într-un sarcofag de aur aflat pe o canapea cu picioare de aur forjat. La locul de odihnă al marelui constructor de imperiu au fost îngropate cu grijă

veşminte alese, giuvaieruri scumpe, o sabie persană, tapiţerii babiloniene şi alte obiecte de lux. Pavajul era înconjurat de un canal, dincolo de care se aflau grădini frumoase. Santinele păzeau mormântul, prin dispoziţie regală. În fiecare lună ei sacrificau un cal acestui distins erou. Două secole mai târziu, când Alexandru cel Mare a descoperit că vandalii pustiiseră mormântul a ordonat restaurarea corpului cât şi a tuturor comorilor. Azi mormântul gol aduce mărturie măreţiei lui Cirus, care a cucerit pentru perşi imperiul, dar după aceea a fost lipsit de locul de odihnă pe care şi-l pregătise atât de minuţios.

Cambyses 530 – 522 î.e.n.

Când a părăsit Babilonul în 538 î.e.n., Cirus l-a desemnat pe fiul său Cambyses ca reprezentant al regelui persan în procesiunile regale din ziua Anului Nou. Recunoscându-i conform obiceiului pe Marduk, Nebo şi Bel, şi păstrând în Babilon ofiţerii şi demnitarii palatului, Cambyses şi-a consolidat poziţia în Babilon, având cartierul general la Sippar.

La moartea bruscă a lui Cirus în 530, Cambyses s-a declarat rege al Persiei. După ce şi-a asigurat recunoaşterea din partea multor provincii aduse de tatăl lui sub controlul Persiei, Cambyses şi-a îndreptat atenţia asupra cuceririi Egiptului, care se afla încă în afara graniţelor imperiului.

Anasis anticipase de mulţi ani visurile imperialiste ale Persiei. Se pare că în 547 el fusese aliat cu Croesus. De asemenea a dezvoltat relaţii

EVREII PRINTRE NAŢIUNI prieteneşti şi a căutat să lege coaliţii cu grecii.

În drum spre Egipt, Cambyses şi-a aşezat tabăra la Gaza unde a achiziţionat cămile de la nabateeni pentru marşul de 88 km. prin deşert. Doi bărbaţi care l-au trădat pe Amasis şi-au legat soarta de cea a cuceritorului Persan. Phanes, un conducător grec de mercenari, l-a părăsit pe

Faraon şi i-a furnizat lui Cambyses importante informaţii militare. Polycrates din Samos şi-a încălcat alianţa cu Amasis, venind în ajutorul lui Cambyses cu trupe şi corăbii greceşti.

Ajungând în Delta Nilului Cambyses a aflat că bătrânul Amasis murise. Noul Faraon, Psamtik III, fiul lui Amasis, a pornit la atac împotriva forţei invadatoare, cu mercenarii greci şi soldaţii egipteni. În lupta de la Pelusium (525 î.e.n.) egiptenii au suferit o înfrângere decisivă din partea perşilor. Deşi Psamtik a încercat să se pună la adăpost în cetatea Memfis, el nu a reuşit să scape de urmăritorii lui. Cambyses l-a tratat bine pe regele prizonier, însă mai târziu Psamtik a încercat să organizeze o revoltă şi a fost executat. Invadatorul victorios şi-a însuşit titlurile regelui egiptean şi s-a reprezentat pe monumente ca Faraon.

În următorii câţiva ani Cambyses a cultivat prietenia cu grecii pentru a încuraja comerţul avantajos pe care aceştia l-au adus în Egipt. Această acţiune a extins dominaţia persană peste jumătatea mai avansată şi cea mai bogată a lumii greceşti. De asemenea Cambyses a încercat să-şi extindă domeniul înspre vest către Cartagina şi înspre sud către Nubia şi Etiopia, prin forţa militară, dar aceste încercări au eşuat.

Părăsind Egiptul, unde-i lăsase conducerea lui Aryandes ca satrap, Cambyses şi-a început drumul de întoarcere spre Persia. Lângă Muntele Carmel a primit vestea că un uzurpator pe nume Gaumata pusese mâna pe tronul persan. Pretenţia lui Gaumata de a fi Smerdis, un alt fiu al lui Cirus pe care Cambyses îl executase înainte, l-a zdruncinat atât de mult pe Cambyses încât s-a sinucis. Timp de opt ani Gaumata a ţinut frânele conducerii. Sfârşitul scurtei lui domni a constituit ocazia răscoalelor din diferite provincii.

Darius I 522 – 486 î.e.n.

Darius I, cunoscut şi drept Darius cel Mare, a salvat Imperiul Persan în această vreme de criză. După ce a servit sub Cirus, el a devenit purtător de spadă al lui Cambyses în Egipt. Când domnia acestuia s-a încheiat brusc în drumul din Egipt către Persia, Darius s-a grăbit spre est. El l-a executat pe Gaumata în septembrie 522 î.e.n., şi a cucerit tronul. Trei luni mai târziu, Babilonul răzvrătit a ajuns sub controlul său. După doi ani de luptă grea, el a înfrânt orice opoziţie în Armenia şi Media.

Darius s-a întors în Egipt ca rege în 519 – 518. Nu se ştie ce contacte a avut cu aşezarea evreiască de la Ierusalim. La începutul domniei el a acordat permisiunea de a se relua construirea Templului (Ezra 6: 1 şi Hag. 1: 1). Deoarece construcţia a fost încheiată în 515 î.e.n., pare logic să presupunem că înaintarea persană prin Palestina nu a afectat situaţia de la Ierusalim.12 în Egipt Darius a ocupat Memfis fără a întâmpina multă opoziţie şi l-a reinstaurat pe Aryandes ca satrap.

În 513 Darius şi-a condus personal armatele către vest, peste Bosfor şi Dunăre pentru a-i întâlni pe sciţii care coborau dinspre stepele Rusiei. Această aventură nu a avut succes, dar el s-a întors pentru a adăuga Tracia la imperiul său, şi a petrecut anul următor la Sardis. Aici a iniţiat o serie de angajamente cu grecii. Înaintarea perşilor către apus a fost brusc oprită printr-o înfrângere crucială la Maraton în 490 î.e.n.

Darius a avut succes în reprimarea răscoalelor, iar în administraţie el a fost un geniu. A demonstrat lucrul acesta organizându-şi vastul imperiu în douăzeci de satrapii. Pentru întărirea internă a imperiului, a promulgat legi în numele lui Ahuramazda, zeul zoroastric simbolizat de discul înaripat. Darius şi-a intitulat cartea legilor „Porunca bunelor regulamente”. Statutele sale arată dependenţa faţă de coduri mesopotamiene mai timpurii, îndeosebi faţă de cel al lui Hammurapi. Legile au fost

scrise în aramaică pe pergament, pentru a fi distribuite poporului. După un secol, Platon îl recunoştea pe Darius ca fiind marele legiuitor al perşilor.

Un excepţional fler arhitectural l-a determinat pe Darius să iniţieze proiecte impunătoare de construcţii în capitale şi în alte părţi. Ecbatana care la început fusese capitala Mediei, a devenit acum o reşedinţă regală de vară favorită, în timp ce Susa era reşedinţa aleasă pe timpul iernii.

Persepolis, aflat la 40 km. sud-vest de Pasargades, s-a dezvoltat devenind cea mai importantă cetate a Imperiului Persan. Darius şi-a pregătit în amănunţime un mormânt săpat în stâncă, pe o colină de lângă Persepolis. În depărtata ţară a Egiptului a iniţiat construirea unui canal între Marea Roşie şi Râul Nil.

Susa, aflată la 96 km. nord de vărsarea Tigrului avea o localizare centrală, în scopuri administrative. Cu ajutorul unui sistem eficient de canale, Darius a transformat câmpia dintre râurile Choaspes şi Ulai într-un ţinut roditor. Pretenţiosul palat regal început de Darius şi înfrumuseţat de succesorii lui era cel mai important monument persan din această cetate. Conform unei inscripţii a lui Darius, acest palat era ornamentat cu cedru

EVREII PRINTRE NAŢIUNI din Liban, fildeş din India şi argint din Egipt. Astăzi a rămas puţin din această structură, în afara unui simplu contur al curţilor şi pavajelor. Din cauza căldurii excesive din timpul verii, Susa nu constituia o aşezare ideală pentru capitala permanentă.

Persepolis, primul oraş al Imperiului Persan, era capitala cea mai impresionantă. Tachara, palatul lui Darius a fost început de el, dar mărit şi completat de conducătorii care au urmat. Coloanele acestei structuri impresionante mai aduc încă mărturie despre arhitectura şi arta persană. Persepolis era fortificat strategic cu un sistem de triplă apărare. Pe creasta „Muntelui îndurării” pe care fusese

construită această mare capitală, se afla un rând de ziduri şi turnuri. În spatele lui se afla marea câmpie cunoscută în prezent ca Marv Dasht.

Dintre inscripţiile persane se remarcă monumentul comemorativ săpat în piatră de lângă Behistun. Marele basorelief reprezentând victoria lui Darius asupra răzvrătiţilor e însoţit de trei inscripţii cuneiforme în persană veche, akadiană sau babiloniană şi elamită. Înscrispţia victoriei fiind săpată pe faţa unei stânci la înălţimea de 152 metri deasupra câmpiei şi având sub ea doar o margine îngustă, aceasta a rămas necitită mai mult de două milenii. În 1835 Sir Henry C. Rawlinson a copiat această înregistrare şi a descifrat-o – asigurând cercetătorilor moderni cheia descifrării limbii babiloniene şi îmbunătăţind înţelegerea persanei. O copie aramaică a acestei inscripţii descoperită printre papirusurile de la Clephantine în Egipt ne arată că ea avea o largă circulaţie în Imperiul Persan.

Xerxes I 486 – 465 î.e.n.

Xerxes a fost ales ca moştenitor al tronului persan la moartea lui Darius în 486 î.e.n. El fusese timp de doisprezece ani viceregе în Babilon, în vremea domniei tatălui său. Când a preluat imperiul, în atenţia sa au intrat proiecte de construcţie incomplete, reforme religioase şi revolte din diverse părţi ale domeniului său.

Babilonul s-a numărat printre cetăţile răzvrătite care au fost aspru pedepsite în vremea lui Xerxes. În 482 fortificaţiile ridicate aici de Nebucadneţar au fost distruse, templul Esagila a fost dărâmat, iar statuia de aur masiv a lui Marduk, având 363 kilograme, a fost luată, topită şi transformată în lingouri. Babilonul şi-a pierdut identitatea, fiind încorporat în Asiria.

Deşi era vital interesat de continuarea programului de construcţii din Persepolis, Xerxes a cedat insistenţelor consilierilor lui, canalizându-şi fără tragere de inimă

energia în direcţia expansiunii frontierei nord-vestice. În

EVREII PRINTRE NAŢIUNI fruntea enormei armate persane el a înaintat către Grecia, sprijinit de flota sa alcătuită din unităţi feniciene, greceşti şi egiptene. Armata a suferit eşecuri la Termopilae, flota a fost înfrântă la Salamis, iar în cele din urmă perşii au fost categoric puşi pe fugă la Plataea şi capul Mycale. În 479 Xerxes s-a retras în Persia, abandonând cucerirea Greciei.

Acasă, Xerxes a reluat programul de construire. În Persepolis a terminat Apadana, unde încă mai stau în picioare treisprezece din cele şaptezeci şi două de coloane ce susţineau plafonul acestei spaţioase săli publice. Xerxes a arătat în sculptură tot ce are mai bun arta persană. Ea a fost magnific etalată prin împodobirea scărilor de la Apadana cu figuri sculptate înfăţişând gardieni din Persia şi Susa.

Deşi în calitate de conducător militar Xerxes a fost inferior şi va fi întotdeauna ţinut minte pentru înfrângerea lui din Grecia, el şi-a întrecut predecesorii în domeniul construcţiilor. Datorită lui, Persepolis a devenit oraşul renumit al regilor perşi, excelând prin sculptură şi arhitectură.

Xerxes a fost asasinat în 465 î.e.n. de Artabanus, şeful gărzii palatului. El a fost înmormântat în mormântul săpat în piatră, alături de cel al lui Darius cel Mare.

Artaxerxes I 464 – 425 î.e.n.

Cu sprijinul asasinului Artabanus, Artaxerxes Longimanus a pus mâna pe tronul tatălui său. După ce s-a debarasat de alţi aspiranţi la tron, el a reprimat cu succes revoltele din Egipt (460 î.e.n.) şi o răscoală din Siria (448). Atenienii au negociat cu el un tratat prin care ambele părţi acceptau menţinerea status quo-ului. În vremea domniei lui, Ezra şi Neemia au călătorit la Ierusalim cu aprobarea regelui pentru a-i ajuta pe evrei.

În timpul regilor care au urmat, Darius II (423 – 404)

Artaxerxes II (404 – 359), dinastia a intrat în declin. Artaxerxes III (359 – 338) a realizat o revenire a unităţii şi forţei, dar sfârşitul era aproape. În timpul lui Darius III, Alexandru cel Mare, dispunând de tactici militare superioare, a înfrânt puterea armatei persane (331) şi a încorporat Orientul Apropiat în domeniul său.

Condiţii de exil şi speranţe profetice

Ultimele două secole din vremea Vechiului Testament reprezintă era stării de exil pentru cea mai mare parte din Israel. În timpul cuceririi lui Nebucadneţar, mulţi prizonieri israeliţi au fost duşi în Babilon. După distrugerea Ierusalimului alţi evrei au migrat în Egipt. Deşi după 539 unii dintre exilaţi s-au întors din Babilonia pentru a restabili un stat evreiesc la Ierusalim, ei nu au câştigat niciodată poziţia de independenţă şi recunoaştere internaţională pe care o avea odinioară Israelul, sub conducerea davidică.

Pentru poporul lui Iuda trecerea de la statul naţional la exilul babilonian a fost treptată. În vremea lui Nebucadneţar, au fost duşi prizonieri din Ierusalim în Babilon în cel puţin patru etape.

Conform lui Berosus, regele babilonian Nabopolassar l-a trimis în 605 î.e.n. pe fiul său Nebucadneţar să înăbuşe revoltele din vest. În timpul acestei campanii, cel din urmă a aflat vestea morţii tatălui său. Lăsând prizonierii din Iuda, Fenicia şi Siria în grija armatei, Nebucadneţar s-a întors grabnic pentru a se instaura pe tronul Babilonului. Dovezi biblice (Dan. 1: 1) datează aceasta în al treilea an al lui Ioiachin, care a continuat să conducă în Ierusalim timp de încă opt ani după această criză. Nu e indicată amploarea acestei luări în captivitate, însă Daniel şi prietenii lui se aflau printre membrii familiei regale şi nobilii luaţi atunci în exil. Dintre aceşti prizonieri israeliţi au fost luaţi la curte oameni tineri, fiind pregătiţi să intre în slujba regelui. Câteva dintre experienţele lui Daniel şi

ale tovarăşilor săi la curtea Babilonului sunt bine cunoscute prin relatările din Dan. 1 – 5.

A doua invazie babiloniană în Iuda a avut loc în 597 î.e.n. Aceasta a fost deosebit de decisivă pentru Regatul de Sud. Neplătind Babiloniei tributul, Ioiachin a adus nenorocirea. Fiind ocupat în alte părţi, Nebucadneţar a instigat statele înconjurătoare să năvălească în Ierusalim. Este evident că Ioiachin a fost ucis într-unul din aceste raiduri, lăsând tronul davidic fiului său Ioiachin, în vârstă de optsprezece ani. Cele trei luni de domnie ale acestuia s-au încheiat brusc, el predându-se armatelor babiloniene (II Regi 24: 10 – 17). Surse babiloniene confirmă că această invazie a avut loc în martie 597 î.e.n. Scrisorile din Lachis indică de asemenea o invazie a lui Iuda în acea perioadă. Nu numai că împăratul a fost luat prizonier, dar cu el au plecat mii de oameni de frunte din Ierusalim, printre care meşteşugari, fierari, slujbaşi importanţi, prinţi războinici. Zedechia, un unchi al lui Ioiachin, a fost lăsat să conducă clasa mai săracă de oameni, rămasă în ţară.

Prizonieratul lui Ioiachin nu i-a împiedicat pe cetăţenii lui Iuda şi nici pe exilaţi să-l considere împăratul lor legitim. Minere de vase ştampilate, dezgropate în anticul Debir şi Bet-Semeş în 1928 – 1930 arată că oamenii deţineau proprietăţi în numele lui Ioiachin, chiar în timpul domniei lui Zedechia. Texte cuneiforme descoperite în Babilon se referă la Ioiachin ca împărat al lui Iuda. Când Ierusalimul a fost mai târziu distrus, fiilor lui Ioiachin li s-au acordat raţii sub supravegherea regală, în vreme ce fiii lui Zedechia au fost ucişi cu toţii. Deşi Ierusalimul a menţinut timp de alţi unsprezece ani aparenţa unei guvernări, luarea în captivitate din 597 a avut un efect devastator asupra ţinutului lui Iuda.

În 586 ţara a suportat presiunea unei alte invazii, cu rezultate încă mai grave şi mai cumplite. Ierusalimul a fost distrus, împreună cu templul său. Iuda nu a mai existat ca

stat naţional. Ierusalimul fiind în ruine, capitala a fost abandonată de poporul rămas în ţară. Sub conducerea lui Ghedalia, care fusese desemnat de Nebucadneţar ca guvernator al lui Iuda, cei rămaşi s-au adunat la Mipta (II Regi 25: 22; Ier. 40: 14). După câteva luni Ghedalia a fost asasinat de Ismael, iar cei rămaşi, descurajaţi, au migrat în Egipt. Pe drumul prăfuit şi-a tras picioarele alături de ei şi profetul Ieremia.

În Ieremia 52: 30 e menţionată o a patra deportare. Iosefus raportează că în 582 î.e.n., când Nebucadneţar a subjugat Egiptul, au fost luaţi prizonieri mai mulţi evrei.

Conform lui Berosus, coloniilor evreieşti li s-au atribuit aşezăminte potrivite în întreaga Babilonie, după cum indicase Nebucadneţar. Râul Gheber, lângă care Ezechiel a avut prima viziune şi chemare profetică (Ezech. 1: 1), a fost identificat cu canalul N-ar Kabari de lângă Babilon. Tell-Abib (Ezech. 3: 15), un alt centru al activităţii, se presupune că era în aceeaşi zonă.

Nebucadneţar şi-a dedicat interesul spre înfrumuseţarea cetăţii Babilon în asemenea măsură încât grecii o recunoşteau drept una din minunile lumii antice. Nu avem motive să ne îndoim că prizonierii evrei au fost puşi să muncească în marea capitală. Textele Weidner menţionează nume evreieşti alături de cele ale unor lucrători iscusiţi din alte state, care erau folosiţi de Nebucadneţar în strădania sa încununată de succes de a face ca Babilonul să devină mai impresionant decât a fost vreodată o cetate asiriană. În felul acesta regele babilonian a utilizat cu înţelepciune meşteşugarii, artizanii şi lucrătorii experimentaţi luaţi prizonieri din Ierusalim.

Vecinătatea Babilonului ar fi putut fi la început centrul aşezărilor evreieşti, dar prizonierii s-au răspândit în cadrul imperiului pe măsură ce au primit mai multă libertate, mai întâi sub stăpânirea babiloniană şi apoi sub cea persană. Excavaţiile de la Nippur au scos la iveală

tăbliţe cuprinzând nume comune relatării Ezra-Neemia, indicând faptul că acolo exista o colonie evreiască în timpul exilului. Nippur, aflat la 96 km. sud-est de Babilon, a continuat să fie o comunitate evreiască până la distrugerea ei în

EVREII PRINTRE NAŢIUNI jurul anului 900 e.n. Alte locuri menţionate ca aşezări evreieşti sunt lel-Melah şi Tel-Harşa (Neem. 7: 61), Ahava şi Casifia (Ezra 8: 15, 17). La acestea Iosefus adaugă Neerda şi Nisibis, undeva de-a lungul Eufratului („Antichităţi" 18: 9).

Dorul după ţara natală îi cuprinsese pe exilaţi. Lucrul acesta a fost mai cu seamă adevărat în perioada când guvernul Ierusalimului a rămas intact. Falşii proroci au insuflat un spirit de revoltă în Babilon, cu rezultatul că doi rebeli şi-au pierdut viaţa, ucişi de scutierii lui Nebucadneţar (Ier. 29). La scurtă vreme după luarea în robie în 597, Hanania a prezis că peste doi ani evreii vor sfărâma jugul babilonian (Ier. 28). Şi Ezechiel s-a lovit în vremea lui de incitatori la revoltă (Ezech. 13). Ieremia, care le era bine cunoscut captivilor datorită lungii sale lucrări la Ierusalim, a trimis scrisori sfătuindu-i să se stabilească în Babilon, să înalţe case, să planteze vii şi să se organizeze pentru o perioadă de 70 de ani de prizonierat (Ier. 29).

Când speranţa întoarcerii imediate a dispărut odată cu căderea şi distrugerea Ierusalimului în 586, iudeii exilaţi s-au resemnat la gândul lungii captivităţi prezise de Ieremia. Nume babiloniene ca Immer şi Cherub (Neem. 7: 61) i-au sugerat lui Albright că evreii s-au adaptat la o viaţă pastorală şi agricolă în câmpia roditoare aflată de-a lungul Eufratului. De asemenea evreii s-au angajat în acţiuni comerciale în cadrul imperiului. Înregistrări din secolul al cincilea arată că ei au devenit foarte activi în afaceri şi comerţ, concentrate la Nippur.

Din punct de vedere lingvistic, evreul obişnuit se

confrunta cu o nouă problemă. Chiar înainte de Sennaherib, triburile aramaice se infiltraseră în Babilonia şi ulterior au devenit elementul predominant în cadrul populaţiei, astfel că aramaica a intrat în uzul comun.13 încă din secolul al şaptelea era limba diplomaţiei internaţionale a asirienilor (II Regi 18: 17 – 27). Cu toate că această trecere la o nouă limbă a creat pentru majoritatea evreilor o problemă lingvistică, este foarte posibil ca unii să fi fost familiarizaţi cu aramaica – de fapt unii au studiat probabil aramaica în Ierusalim. În plus, israeliţii din Regatul de Nord, care se aflau deja în Babilonia, vorbeau probabil fluent atât în ebraică cât şi în aramaica.

Deşi referirile sunt limitate, dovezile disponibile relevă faptul că prizonierii primeau un tratament favorabil. Ieremia şi-a adresat corespondenţa „bătrânilor din robie" (Ier. 29: 1). Ezechiel se întâlnise cu „bătrânii casei lui Iuda" (8: 1), arătând astfel că aveau libertatea de a se organiza în scopuri religioase. Cu alte ocazii „bătrânii lui Israel" au venit să-l vadă pe Ezechiel (14: 1 şi 20: l).14 în mod evident, Ezechiel avea libertate de a desfăşura o largă lucrare printre prizonieri. El era căsătorit, trăia în casa lui şi discuta în mod liber probleme religioase cu bărtânii când aceştia îl întâlneau sau veneau la el acasă. Prin acte simbolice în public, Ezechiel a discutat soarta politică şi pieirea Regatului de Sud, până când Ierusalimul a fost distrus în 586. După aceea el a continuat să-şi încurajeze poporul cu speranţele şi perspectivele restaurării regatului davidic.

Experienţa lui Daniel şi a tovarăşilor săi pune şi ea în evidenţă tratamentul favorabil acordat prizonierilor din Iuda. Dintre primii prizonieri luaţi în 605 î.e.n., au fost aleşi tineri din nobilimea şi familia regală a lui Iuda, pentru a fi educaţi şi pregătiţi la curtea babiloniană (Dan. 1: 1 – 7). Dându-i-se ocazia de a interpreta visul lui

Nebucadneţar, Daniel a fost brusc înălţat într-o poziţie conducătoare, fiind considerat printre înţelepţii Babilonului. La cererea lui, celor trei prieteni ai săi li s-au acordat de asemenea poziţii importante în provincia Babilonului. În timpul lungii domnii a lui Nebucadneţar, Daniel şi prietenii lui au câştigat din ce în ce mai multă recunoaştere datorită evenimentelor în cartea lui Daniel. E logic să presupunem că şi altor prizonieri li s-au încredinţat poziţii de răspundere la curtea babiloniană. Daniel a ajuns al treilea în conducere, în timpul co-guvernării lui Belşaţar şi Nabonidus. După căderea Babilonului în 539 î.e.n., Daniel şi-a continuat slujba lui distinctă de guvernare sub Darius medul şi Cirus persanul.

Tratamentul acordat lui Ioiachin şi fiilor lui de asemenea vorbeşte despre grija mărinimoasă faţă de unii prizonieri evrei. Ioiachin îşi avea proprii însoţitori şi hrană alocată întregii sale familii, deşi oficial nu a fost eliberat din închisoare până în 562, la moartea lui Nebucadneţar (II Regi 25: 27 – 30). Enumerarea pe aceste tăbliţe a altor bărbaţi din Iuda arată că aprovizionarea generoasă nu s-a limitat la familia regală.

Destinul Esterei la curtea persană a lui Xerxes I este caracteristic pentru tratamentul acordat evreilor de suveranii lor. Neemia a slujit şi el la curtea regală. Prin contactul lui personal cu Artaxerxes, el a avut ocazia de a susţine cauza bunăstării celor care se întorseseră pentru a reconstrui Ierusalimul.

Whitley pune pe drept cuvânt la îndoială descrierile unor autori ce redau soarta evreilor în captivitatea babiloniană ca fiind de suferinţă şi sclavie. Ewald şi-a fundamentat concluziile pe fragmente selecţionate din Isaia, Psalmi şi Plângeri, afirmând că pentru prizonierii evrei condiţiile au devenit din ce în ce mai grele. Dovezile istorice par să nu sprijine ideea că prizonierii evrei au fost maltrataţi, ori că li s-au suprimat activităţile civice şi

religioase în vremea supremaţiei babiloniene. Dovezile limitate existente

EVREII PRINTRE NAŢIUNI în surse biblice şi arheologice sprijină afirmaţia lui George Adam Smith că situaţia evreilor era onorabilă şi fără suferinţe excesive.

Exilaţii din Ierusalim care erau conştienţi de motivele prizonieratului, trebuie să fi experimentat un sentiment adânc de umilinţă şi chin sufletesc. Timp de patruzeci de ani Ieremia îi prevenise cu credinţă pe concetăţenii săi de judecata inevitabilă – Ierusalimul va fi atât de devastat încât orice trecător va fi îngrozit la vederea lui (Ier. 19: 8). În pofida avertismentelor, ei aveau încredere că Dumnezeu nu va permite ca templul Lui să fie distrus. Ca păstrători ai legii, aceşti oameni nu credeau că Dumnezeu va permite ca ei să fie luaţi prizonieri. Acum, comparând gloria lui Solomon şi faima internaţională a Israelului cu ruinele Ierusalimului, mulţi şi-au exprimat pe faţă ruşinea şi tristeţea. Cartea Plângerilor regretă adânc faptul că Ierusalimul a devenit un trist spectacol internaţional. Daniel a recunoscut în rugăciunea sa că poporul lui a devenit ruşinea şi ocara naţiunilor (Dan. 9: 16). O asemenea suferinţă era pentru prizonierii îngrijoraţi de viitorul Ierusalimului o povară mai mare decât orice privaţiune fizică pe care trebuiau să o îndure în ţara exilului.

Atât Ieremia cât şi Ezechiel au prezis că Dumnezeu îi va readuce pe evrei în propria lor ţară. Un alt izvor de mângâiere şi speranţă pentru exilaţi era mesajul lui Isaia. În scrierile lui prezisese exilul babilonian (îs. 39: 6). De asemenea el i-a asigurat că se vor întoarce în vremea lui Cirus (îs. 44: 28). Începând cu capitolul 40 el a dezvoltat acest mesaj încurajator, pe care-l anunţase deja în capitolele anterioare. Dumnezeu era atotputernic. Toate naţiunile se aflau sub controlul Său. Dumnezeu a folosit naţiunile şi pe împăraţii lor pentru a aduce judecata

asupra Israelului, şi tot aşa îi putea folosi pentru a-şi repune poporul în drepturi. Apariţia lui Cirus la conducerea Persiei trebuie că a mărit aparenţele de restaurare ale exilaţilor care credeau în mesajul profetic al profeţilor.

1 D.J. Wiseman, „Chronicles of Chaldaean Kings (626 – 556 î.e.n. in the British Museum" (Londra: Trustees of the Brilish Museum, 1956). Wiseman datează urcarea lui Sinsariskun la tronul asirian în 629 î.e.n.

2 Căsătoria dintre fiul lui Nabopolassar, Nebucadnţar şi Amytis, fata fiului lui Cyaxares. Conf. C.J. Gadd, „The Fall of Nineveh", pag. 10 – 11.

3 Cine erau Umman – manda menţionaţi în această campanie ca aliaţi ai Babilonului? Unii cercetători îi identifică cu mezii, în vreme ce alţii îi identifică cu sciţii. Deşi Wiseman, op. cit., pag. 15 – 16 înclină către prima posibilitate, remarcaţi discuţia lui, care enumera izvoare istorice în sprijinul ambelor opinii.

4 Wiseman sugerează că Nabopolassir a rămas acasă din motive politice, sau, după cum sugerează Berosus, el nu a putut îndura efortul luptei datorită vârstei ori sănătăţii.

5 Wiseman, pag. 30, sugerează că referirea lui Iosefus, „Antiquities of the Jews X. 6 (87)" se aplică unei perioade anterioare acestei lupte. În al patrulea an al lui Nebucadneţar şi al optulea an al lui Ioiachin, acesta din urmă şi-a plătit din nou tributul ca răspuns la o ameninţare de război. Deşi Neco se retrăsese în Egipt după lupta decisivă de la Carchemiş, el era suficient de puternic pentru a-l influenţa pe Ioiachin să nu-i achite tributul lui Nebucadneţar. Regele Babilonului şi-a asigurat fără îndoială sprijinul lui Ioiachin înainte de a declanşa lupta cu Egiptul.

6 Wiseman, op. cit., pag. 33 – 35. El sugerează că Ioiachin ar fi putut fi ucis într-un atac babilonian anterior

asupra Ierusalimului, deoarece el a murit înainte ca principalele forţe să fi părăsit Babilonul în decembrie 598.

7 Conf. Ier. 52: 31 – 34 şi II Regi 25: 27 – 30.

8 A se vedea discuţia şi harta lui Wiseman, op. cit., pag. 39 şi cont.

3 Traficul pe caravane este menţionat în Iov 6: 19 şi îs. 21: 4. Remarcaţi de asemenea referirea la Tema, în Gen. 25: 15.

10 Persia a fost primul adevărat imperiu mondial. Spre deosebire de imperiile anterioare, Persia includea multe rase diferite – mai multe grupuri semite, mezi, armeni, greci, egipteni, indieni şi persanii înşişi. Factorii care au dat perşilor posibilitatea de a menţine această diversitate, dându-i un aspect unitar timp de peste 200 de ani sunt: (1) organizarea eficientă, (2) o puternică armată, (3) toleranţa persană, (4) un excelent sistem de drumuri.

11 Cilindrul lui Cirus, din „Ancient Ne-ar Eastern Texts", edit. de P. Pritchard (Princeton, 1950), pag. 315 – 316. E evident că Astyages din Media, Croesus din Lydia şi Nabonidus din Babilonia au fost bine trataţi de Cirus. Conform lui Robert William Rogers, „History of Ancient Persia (New York, 1929), pag. 49, Croesus a fost trimis la Barene în Media, unde i-a fost alocat un venit regal într-un stat semiregal, cu o gardă formată din 5.000 de cavalerişti şi o infanterie de 10.000 de oameni.

12 A.T. Olmstead, „History of the Persian Empire" (Chicago, 1948), pag. 142, foloseşte argumentul tăcerii pentru a presupune că Zorobabel s-a răzvrătit şi a fost executat, întrucât el nu mai este menţionat ulterior în nicio relatare. Albright, „The Biblical Period", pag. 50, afirmă că deoarece nu se ştie nimic despre moartea lui Zorobabel, nu există motive pentru a se presupune că nu i-a fost loial lui Darius.

13 Dovezi concludente că aramaica a înlocuit akkadiana ca limbaj diplomatic internaţional, sunt evidente

într-o scrisoare aramaica descoperită la Saqqara, Egipt, în 1942 şi publicată în 1948, prin care un rege palestinian cerea ajutor Egiptului. A se vedea John Bright, „A new Letter în Aramaic written to a Pharaoh în Egipt”, în „Biblical Archaeologist” XII, nr. 2 (mai, 1949), 46 şi cont.

14 Oesterly sugerează că evreii care trăiseră în Babilon timp de peste un secol, au fost recunoscuţi drept conaţionali, având toate privilegiile cetăţeniei. Oesterly şi Robinson, „Hebrew Religion” (ed. a. 2-a, 1937), pag. 283 – 284.

CAPITOLUL XVI

Mâna cea bună a lui Dumnezeu

După criza internaţională din 539 î.e.n., prin care Persia a câştigat supremaţia asupra Babilonului, pentru evrei s-a creat ocazia de a se restabili în Ierusalim. Dar în timpul acesta mulţi dintre exilaţi se stabiliseră atât de confortabil lângă apele Babilonului încât nu au luat în seamă decretul care le permitea întoarcerea în Palestina. Prin urmare, ţara exilului a continuat să fie căminul evreilor şi pentru generaţiile următoare

Sursele biblice tratează în principal despre exilaţii care s-au întors în ţara lor natală. Memoriile lui Ezra şi Neemia, deşi scurte şi selective, prezintă faptele esenţiale privind situaţia statului evreiesc restaurat la Ierusalim. Estera, singura carte a Vechiului Testament dedicată exclusiv sorţii evreilor care nu s-au întors, aparţine şi ea acestei perioade. Pentru a păstra ordinea istorică, acest studiu tratează povestea Esterei alături de Ezra-Neemia. Din punct de vedere cronologic acest material se încadrează în patru perioade: (1) Restabilirea Ierusalimului, Ezra 1 – 6 (cca. 539 – 515 î.e.n.); (2) Estera împărătească, Est. 1 – 10 (cca. 483); (3) Ezra reformator, Ezra 7 – 10 (cca. 457); (4) Neemia guvernator, Neem. 1 – 13 (cca. 444).

Restabilirea Ierusalimului

Întâmpinând opoziţie şi greutăţi în ludea, evreii care se întorseseră n-au putut dintr-odată să termine construirea Templului. S-au scurs aproximativ douăzeci şi trei de ani până şi-au atins obiectivul principal. Relatarea din Ezra 1: 1 – 6: 22 poate fi convenabil împărţită după cum urmează:

I. Întoarcerea din Babilon în Ierusalim Edictul lui Cirus Pregătirea Lista emigranţilor

— 4

— 70

= MAREA MEDITERANĂ

(c) Hebron

IDUMEA

PALESTINA DUPĂ EXIL cca. 450 î.e.n.

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU

II. Stabilirea la Ierusalim

Ridicarea altarului-instituirea închinării Ţinerea Praznicului Corturilor Aşezarea temeliei Templului Oprirea construcţiei (Opoziţia în ultima perioadă) III. Noul Templu

Conducătorii îndemnaţi la acţiune Cererea adresată lui Darius Decretul regal Terminarea Templului Sfinţirea Templului Instituirea sărbătorilor întoarcerea din Babilon

— 3

— 13

— 23

— 2

— 12

— 18

Când a intrat în cetatea Babilonului în 539, Cirus a pretins că fusese trimis de Marduk, principalul zeu babilonian, ce căuta un prinţ neprihănit, în consecinţă, ocuparea Babilonului a avut loc fără luptă sau distrugerea oraşului. Imediat Cirus a anunţat o politică ce era exact reversul practicii brutale de dislocare a popoarelor cucerite. Începând cu Ţiglat-Pileser III (745 î.e.n.), regii

asirieni terorizaseră naţiunile subjugate mutându-le în ţinuturi îndepărtate. Ulterior babilonienii urmaseră exemplul asirian. Cirus, pe de altă parte, a proclamat în mod public că popoarele dislocate se puteau întoarce în ţara natală şi-şi puteau venera zeii în propriile lor sanctuare.

În cartea lui Ezra sunt păstrate două copii ale proclamaţiei lui Cirus. Prima relatare (1: 2 – 4) este în ebraică, în timp ce a doua (6: 3 – 5) este dată în aramaică. Un studiu recent arată că ultima reprezintă o „dikrona", termen oficial aramaic desemnând un decret oral al unui conducător. Acesta nu era destinat publicării, ci servea ca memorandum pentru ca slujbaşii în drept să iniţieze acţiuni legale. Ezra 6: 2 arată că această copie aramaică a fost identificată în dosarele guvernului din Ecbatana, reşedinţa de vară a lui Cirus în 538 î.e.n.

Documentul ebraic a fost pregătit în scopul publicării pentru exilaţii israeliţi. În comunităţile evreieşti din întreg imperiul ei a fost anunţat verbal în limba ebraică. Adaptându-l religiei acestora, regele persan a susţinut că era însărcinat de Domnul Dumnezeul cerului pentru a construi un templu la Ierusalim. Prin urmare le permitea evreilor să se întoarcă în ţinutul lui Iuda. I-a încurajat pe cei rămaşi să-i susţină pe emigranţi cu

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU

Ldaruri în aur, argint, animale şi alte provizii pentru reinstituirea Templului din Ierusalim. După cum îl recunoscuse pe Marduk la intrarea în Babilon, Cirus i-a acordat recunoaştere şi Dumnezeului evreilor. Cu toate că din partea lui aceasta ar fi putut să fie doar o problemă de avantaj politic, Cirus a împlinit totuşi prorocia lui Isaia conform căreia după exil Dumnezeu îl va folosi pe Cirus pentru a-i aduce pe evrei înapoi în ţara lor (îs. 45: 1 – 4).

În urma acestei proclamaţii, mii de exilaţi s-au pregătit pentru întoarcere. Cirus a poruncit vistiernicului

său să redea evreilor vasele pe care Nebucadneţar le luase din Ierusalim. Aceste vase i-au fost încredinţate lui Şeşbaţar, un prinţ al lui Iuda care răspundea de transportarea lor.1 Unici printre naţiuni, evreii nu aveau de restaurat o statuie a Dumnezeului lor, deşi această măsură era cuprinsă în decretul general al lui Cirus. Chivotul legământului, obiectul cel mai sacru al Ierusalimului, fusese fără îndoială pierdut cu ocazia distrugerii Ierusalimului. Cu aprobarea şi sprijinul oficial al regelui Persiei, exilaţii au parcurs cu succes calea lungă şi primejdioasă către Ierusalim, intenţionând să reconstruiască Templul care fusese în ruine timp de aproximativ cincizeci de ani. Deşi nu se dă data exactă a acestei întoarceri, ea a avut loc cel mai probabil în 538 î.e.n. sau în anul următor.

Conform lui Ezra 2, la Ierusalim s-au întors aproximativ 50.000 de exilaţi.2 Dintre cei unsprezece conducători numiţi, Zorobabel şi Iosua (Ieşua) par să fi fost cei mai activi îndrumători ai poporului în încercarea de a restabili ordinea în acele condiţii haotice. Primul fiind nepotul lui Ioiachin, reprezenta casa lui David în conducerea politică. Al doilea slujea ca mare preot, oficiind în problemele religioase.

Stabilirea la Ierusalim

Prin luna a şaptea a anului întoarcerii, oamenii se stabiliseră suficient de bine în împrejurimile Ierusalimului, pentru a se aduna în masă la construirea altarului Dumnezeului lui Israel şi pentru a reinstitui jertfa arderii de tot prescrisă de Moise (Ex. 29: 38 şi cont.). În a cincisprezecea zi a lunii, ei au ţinut Sărbătoarea Corturilor sau a Colibelor, conform cerinţei scrise (Lev. 23: 34 şi cont.). Prin aceste festivităţi impresionante, cultul religios s-a reinstaurat la Ierusalim, astfel că luna nouă şi alte sărbători fixate au urmat la timpul cuvenit. Odată cu reinstituirea închinării, oamenii au adus bani şi materiale

zidarilor şi tâmplarilor care negociau cu fenicienii pentru materiale de construcţie, conform permisiunii acordate de Cirus.

Construirea Templului a început în a doua lună a anului următor, sub conducerea lui Zorobabel şi Iosua. Leviţi în vârstă de peste douăzeci de ani au servit ca supraveghetori. Temelia Templului a fost pusă printr-o ceremonie adecvată, cu preoţi înveşmântaţi pentru ceremonie, slujind ca trompetişti. Conform instrucţiunilor lui David, împăratul Israelului, fiii lui Asaf au înălţat laude, acompaniaţi de chimvale. Se pare că o cântare antifonică, în care un cor cânta „Lăudaţi pe Domnul căci este bun”, în timp ce altul răspundea „Iar îndurarea Lui ţine în veac, „3 după care mulţimea adunată s-a alăturat cu laude victorioase. Dar nu toţi au strigat de bucurie; oamenii mai în vârstă îşi aminteau încă slava şi frumuseţea Templului lui Solomon, plângând cu amar şi fără să se ascundă.

Aflând de reconstrucţia din Ierusalim, oficialităţile Samariei au încercat să se amestece, deoarece în mod evident ei considerau Iuda ca parte a provinciei lor. Susţinând că şi ei se închinaseră aceluiaşi Dumnezeu încă din vremea când Esar-Hadon (681 – 668 î.e.n.) îi aşezase în Palestina, au cerut lui Zorobabel şi altor conducători să-i lase să participe la construirea Templului. Când cererea le-a fost respinsă, au devenit făţiş ostili şi au adoptat o politică de zădărnicire şi descurajare a coloniei ce lupta să se menţină. Ei au reuşit să împiedice lucrul la Templu în tot restul domniei lui Cirus şi în timpul lui Cambyses, chiar până în al doilea an al domniei lui Darius (520 î.e.n.).

În acest punct, în naraţiunea lui Ezra este inserată opoziţia care a urmat. Ezra 4: 6 – 23 este relatarea intervenţiei inamice în zilele lui Ahaşveroş sau Xerxes (485 – 465) şi în timpul domniei lui Artaxerxes (464 – 424). Străinii, stabiliţi în cetăţile Samariei, i-au cerut lui Artaxerxes să cerceteze înregistrările istorice referitoare

la revoltele şi răzvrătirile care avuseseră loc la Ierusalim în vremuri trecute. Ca rezultat, un decret regal i-a împuternicit pe conducătorii samariteni să-i oprească pe evrei în efortul lor de a reconstrui cetatea Ierusalimului. Întrucât Neemia a venit la Ierusalim în 444 î.e.n. autorizat de Artaxerxes să reconstruiască zidurile, probabil că acest decret ce-i favoriza pe samariteni a fost dat în primii ani ai domniei sale, probabil înainte de venirea lui Ezra în 457 î.e.n.

Noul Templu în al doilea an al lui Darius (520 î.e.n.), evreii au reluat lucrul la Templu. Hagai, aducând mesajul lui Dumnezeu pentru această ocazie, i-a mişcat pe oameni şi pe conducători amintindu-le că deveniseră atât de absorbiţi de construirea propriilor case încât neglijaseră locul de închinare.4 în mai puţin de o lună Zorobabel şi Iosua au condus poporul într-un nou efort de reconstruire a Templului (Hag. 1: 1 – 15). La scurt timp după aceea profetul Zaharia a colaborat cu Hagai, stimulând programul de construcţie (Zah. 1: 1).

Reluarea activităţii de construire în Ierusalim a atras imediat atenţia lui Tatnai, satrapul Siriei, şi colegilor lui care reprezentau interesele Persiei în această zonă. Deşi au venit la Ierusalim pentru a face o investigaţie completă, ei au amânat acţiunea aşteptând verdictul lui Darius. Ei au raportat într-o scrisoare către regele persan descoperirile lor privind evenimentele trecute şi viitoare legate de înălţarea Templului. Ei erau în primul rând preocupaţi de pretenţia evreilor că Cirus le-a acordat permisiunea de a construi Templul.

Urmând această sugestie, Darius a ordonat cercetarea arhivelor din Babilonia şi Ecbatana, capitala Mediei. În ultima a fost găsită o dikrona ce consemna în aramaică edictul lui Cirus. Pe lângă verificarea acestui decret, Darius a dat ordine stricte care interziceau intervenţia lui Tatnai şi asociaţilor săi. În plus el a poruncit

ca venitul regal din provincia Siriei să fie alocat evreilor pentru programul lor de construcţie. De asemenea i-a instruit să asigure o bună aprovizionare pentru jertfele zilnice, astfel ca preoţii din Ierusalim să poată mijloci pentru binele regelui persan. Prin urmare intervenţia lui Tatnai care avea intenţia de a defăima, a avut ca rezultat providenţial nu numai sprijinul politic al lui Darius ci şi ajutorul material pentru realizarea proiectului, din partea oficialităţilor districtuale directe.

Templul a fost terminat în cinci ani, 520 – 515 î.e.n. Deşi a fost ridicat pe acelaşi loc, el nu putea egala în frumuseţe ori măiestrie structura construită de Solomon în urma pregătirii minuţioase a lui David, cu resursele lui inegalabile. Pe baza lui I Macab. 1: 21 şi 4: 49 – 51, este evident că înzestrarea era inferioară. În locul sfânt se aflau altarul pentru tămâie, masa pentru punerea pâinilor şi un candelabru cu şapte braţe (în vremea lui, Solomon a pus cu dărnicie zece candelabre). Din locul prea sfânt lipsea chivotul legământului. Iosefus arată că în fiecare an de Ziua Ispăşirii marele preot îşi aşeza cădelniţa pe lespedea de piatră ce marca poziţia anterioară a chivotului.

În studiile sale asupra Templului, Parrot trage concluzia că este foarte probabil ca planurile sanctuarului lui Solomon să fi fost respectate de Zorobabel. Referirile răzleţe din Ezra şi cărţile Macabeilor pot servi cel mult ca sugestii. Conform lui Ezra 5: 8 şi 6: 3 – 4, pentru construirea zidurilor au fost utilizate pietre mari şi grinzi de lemn. Măsurătorile date sunt incomplete în textul actual. O recentă interpretare a decretului lui Antiochus III al Siriei (223 – 187 î.e.n.) indică existenţa unei curţi interioare

 şi exterioare. În cea din urmă era admis oricine, dar intrarea în curtea interioară le era permisă doar evreilor care se conformaseră legilor levitice de curăţire. De asemenea,

curţile erau înzestrate cu camere pentru depozitarea diferitelor daruri cât şi a vaselor folosite în Templu. Una din aceste camere şi-a însuşit-o amonitul Tobia pentru o scurtă perioadă, în vremea lui Neemia (Neem. 13: 4 – 9).

Ceremoniile de sfinţire a acestui templu trebuie să fi fost impresionante.5 Jertfele pregătite constau din 100 de tauri, 200 berbeci, 400 miei şi o jertfă de ispăşire pentru păcat alcătuită din 12 ţapi reprezentând cele douăsprezece triburi ale lui Israel. Ultima jertfă semnifica faptul că această închinare reprezenta întreaga naţiune cu care se stabilise legământul. Prin această slujbă de sfinţire, preoţii şi leviţii şi-au inaugurat serviciile regulate în sanctuar, după cum le fusese prescris prin legea lui Moise.

În luna următoare, evreii au sărbătorit Pastele. Preoţii şi leviţii au fost pregătiţi prin ceremoniile de purificare adecvate, pentru a oficia la celebrarea acestei datini istorice. Preoţii au fost astfel împuterniciţi să stropească sângele, în vreme ce leviţii omorau miei pentru întreaga congregaţie. Cu toate că iniţial capul fiecărei familii ucidea mielul pascal (Ex. 12: 6), leviţii preluaseră această îndatorire, pe bază comunitară, încă din vremea lui Iosia (II Cron. 30: 17), când cei mai mulţi dintre laici nu aveau dreptul de-a o face. În felul acesta leviţii au uşurat îndatoririle istovitoare ale preoţilor, în timp ce aceştia aduceau jertfele şi stropeau sângele (II Cron. 35: 11 – 14).

Israeliţii care trăiau încă în Palestina s-au alăturat exilaţilor reîntorşi, la această sărbătoare voioasă. Separându-se de practicile păgâne în faţa cărora cedaseră, aceşti israeliţi şi-au reînnoit devotamentul faţă de Dumnezeu prin închinarea la Templu.

Sfinţirea Templului şi ţinerea Paştelui în primăvara lui 515 î.e.n., au marcat un moment istoric în Ierusalim. Speranţele exilaţilor s-au împlinit prin restabilirea Templului ca loc de închinare. În acelaşi timp, Pastele le-a reamintit de izbăvirea lui Israel din robia egipteană. În

plus, ei s-au bucurat de realizarea restaurării după exilul babilonian.

Povestea Esterei

De la terminarea Templului, în al şaselea an al lui Darius (515 î.e.n.) până în vremea domniei lui Artaxerxes I care a început în 464 î.e.n., cronica biblică păstrează o tăcere aproape totală asupra situaţiei evreilor în

Ierusalim. Povestea Esterei constituie principalul izvor biblic asupra acestei perioade. Din pune de vedere istoric ea se identifică cu domnia lui Ahaşveroş, ori Xerxes (485 – 465 î.e.n.), şi se referă numai la situaţia exilaţilor care nu s-au întors la Ierusalim.

Deşi în cartea Esterei nu e menţionat numele lui Dumnezeu, providenţa divină şi grija supranaturală sunt evidente în tot cuprinsul ei. Postul e recunoscut ca practică religioasă. Sărbătoarea Purim, comemorând izbăvirea evreilor, îşi găseşte o explicaţie logică dacă evenimentele din Estera sunt recunoscute drept cadru istoric. Referirea la această sărbătoare în II Macab. 15: 36, unde este numită ziua lui Mardoheu, arată că ea era respectată în secolul al doilea î.e.n. În zilele lui Iosefus, Purim era sărbătorit o săptămână întreagă (Antichităţi XI 6: 13).

Cartea Esterei poate fi sistematizată după cum urmează:

I. Evrei la curtea persană

Vasti îndepărtată de Ahaşveroş Alegerea Esterei ca împărătească Mardoheu salvează viaţa împăratului II. Ameninţare la adresa poporului evreu

Complotul lui Haman de nimicire a evreilor Evreii se tem de nimicire Mardoheu o înştiinţează pe Estera Estera îşi riscă viaţa III. Triumful evreilor

Mardoheu primeşte onoruri împărăteşti

Estera mijloceşte – Haman spânzurat

Avansarea lui Mardoheu

Răzbunarea evreilor

Sărbătoarea Purim
Mardoheu îşi păstrează înaltele onoruri
— 23
— 15
— 17
— 10: 3
— 7: 10
— 15

Shushan (ori Susa), capitala Persiei, e punctul geografic de interes în Cartea Esterei. Asemenea Babilonului sau Ecbatanei, ea s-a distins în vremea lui Cirus ca cetate regală. Magnificul palat al lui Xerxes ocupa 5117 metri pătraţi pe acropolisul acestei mari cetăţi clamice. Cronologic, evenimentele din Estera sunt datate între anul al treilea şi al doisprezecelea al domniei lui Xerxes (483 – 471 î.e.n.).

Evrei la curtea persană

În al treilea an al domniei, Xerxes şi-a adunat la Susa guvernatorii şi

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU oficialităţile din vastul lui imperiu ce se întindea din India până în Etiopia, pentru o perioadă de şase luni. În cadrul unei sărbători culminante de şapte zile, s-a distrat împreună cu ei bând şi benchetuind, în timp ce împărăteasa Vasti era gazda unui banchet al femeilor. În a şaptea zi, Xerxes, fiind beat, a cerut ca împărăteasa Vasti să vină şi să-şi etaleze coroana şi frumuseţea înaintea asistenţei festive alcătuită din demnitari guvernamentali. Ea a nesocotit porunca împăratului, refuzând să-şi rişte prestigiul regal. Dar Xerxes a fost furios! El a conferit cu înţelepţii săi, care l-au sfătuit s-o destituie pe împărătească. împăratul a urmat sfatul acesta şi a îndepărtat-o pe Vasti de la curtea regală. Femeile din întregul imperiu au fost îndemnate să-şi respecte bărbaţii, pentru a nu urma exemplul lui Vasti.

Când şi-a dat seama că prin edictul său regal Vasti

fusese permanent ostracizată, Xerxes s-a îngrijit de alegerea unei noi împărătesc Fecioare din tot Imperiul Persan au fost alese şi duse la curtea împăratului, în Susa. Printre ele se afla şi Estera, o evreică orfană care fusese adoptată de vărul ei Mardoheu. La timpul cuvenit, când fecioarele au apărut în faţa împăratului, Estera, care-şi ascunsese identitatea rasială, a fost plăcută mai presus de toate celelalte şi a fost încoronată ca împărătească a Persiei. În al şaptelea an al domniei lui Xerxes ea a fost recunoscută public înaintea prinţilor, printr-un banchet regal.6 împăratul şi-a exprimat plăcerea pentru recunoaşterea Esterei, anunţând reducerea taxelor şi împărţind daruri.

Înainte de înălţarea Esterei, Mardoheu a manifestat o adâncă preocupare pentru soarta ei, zăbovind în preajma curţii regale. De asemenea, el a păstrat legături strânse cu Estera şi după ce aceasta a devenit împărătească. S-a întâmplat astfel ca Mardoheu, întârziind pe la poarta palatului, să afle că doi ostaşi din garda regală plănuiau uciderea împăratului. Prin intermediul Esterei complotul a fost adus la cunoştinţa autorităţilor în drept, iar inculpaţii au fost spânzuraţi. În cronica oficială s-a menţionat că Mardoheu a salvat viaţa împăratului.

Ameninţare la adresa poporului evreu

Haman, un membru influent la curtea lui Xerxes, a fost avansat în rang mai presus de tovarăşii lui. Conform poruncii împăratului, el fusese onorat de toţi cu excepţia lui Mardoheu, care fiind evreu refuza să i se închine.7 Deşi era furios, Haman nu a îndrăznit să-l singularizeze pe Mardoheu pentru a fi pedepsit. Totuşi ştia că acesta era evreu şi astfel a plănuit executarea tuturor evreilor. El a apelat cu diplomaţie la împărat pentru a obţine executarea evreilor. Nu numai că a aruncat asupra lor bănuiala că ar fi un pericol pentru imperiu, dar l-a asigurat pe împărat şi de marele câştig financiar care s-ar realiza prin confiscarea

averilor acestora, împăratul i-a satisfăcut cu promptitudine cererea şi i-a dat inelul cu sigiliu pentru a pecetlui ordinul. Ca urmare, în a treisprezecea zi din Nisan (prima lună) a fost dat un edict pentru nimicirea evreilor în întreg Imperiul Persan. Haman a desemnat ca dată a execuţiei a treisprezecea zi din Adar (luna a douăsprezecea).

Oriunde era făcut public acest decret, evreii reacţionau prin post şi jale. Când însuşi Mardoheu a apărut la poarta palatului îmbrăcat în sac şi cenuşă, Estera i-a trimis grabnic un nou rând de haine. El a refuzat oferta şi a anunţat-o despre situaţia evreilor. Când Estera i-a vorbit despre primejdia pe care o implica apropierea de împărat fără a fi invitată, Mardoheu i-a sugerat că poziţia de împărătească îi fusese încredinţată tocmai pentru o ocazie ca aceasta. Astfel Estera a hotărât să-şi rişte viaţa pentru cei din poporul ei, iar lor le-a cerut să se consacre postului timp de trei zile.

În cea de-a treia zi, Estera s-a adresat împăratului. Ea l-a invitat la ospăţ, însoţit de Haman. Cu această ocazie nu şi-a făcut cunoscut adevăratul motiv de îngrijorare, ci le-a cerut doar să se întoarcă în ziua următoare pentru un alt ospăţ. În drum spre casă Haman din nou s-a mâniat când Mardoheu a refuzat să se închine înaintea lui. El s-a lăudat soţiei sale şi unui grup de prieteni, amintind toate onorurile regale care i s-au acordat, dar a arătat că toată bucuria promovării i-a fost împrăştiată de atitudinea lui Mardoheu. La sfatul lor de a-l spânzura pe Mardoheu, Haman a poruncit imediat ridicarea spânzurătorii.

Triumful evreilor în acea noapte Xerxes nu a putut dormi. Insomnia i-ar fi putut da sentimentul că ceva rămăsese nefăcut. În orice caz, el a cerut să i se citească cronicile regale. Tocmai după ce împăratul a aflat, spre surprinderea lui, că Mardoheu nu fusese răsplătit niciodată pentru descoperirea complotului din garda palatului, Haman a ajuns la curte sperând să-şi asigure

aprobarea pentru execuţia lui Mardoheu. împăratul l-a întrebat imediat pe Haman ce ar trebui făcut pentru un om pe care împăratul dorea să-l cinstească. Pe deplin încrezător că el e cel în cauză, Haman a recomandat ca acela să fie îmbrăcat în veşminte regale, escortat de un prinţ nobil prin piaţa oraşului pe un cal al împăratului, şi proclamat de un înalt funcţionar ca fiind ales de împărat pentru o recunoaştere şi cinste deosebită. Haman a fost într-adevăr şocat când împăratul i-a poruncit să-l escorteze pe Mardoheu în

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU felul descris.

Clarificarea lucrurilor se apropia cu repeziciune. La cel de-al doilea ospăţ Estera nu a mai ezitat. În prezenţa lui Haman l-a implorat curajoasă pe împărat să o salveze pe ea şi poporul ei de la nimicire. Când împăratul a întrebat cine ar putea avea astfel de planuri pentru poporul Esterei, ea l-a acuzat deschis pe Haman. Mâniat, împăratul a ieşit grabnic din cameră, înţelegând gravitatea situaţiei, Haman a implorat-o pe împărătească să-i scape viaţa. Când s-a întors, Xerxes l-a găsit pe Haman căzut pe patul pe care era aşezată Estera. Înţelegând greşit intenţiile lui Haman, Xerxes a ordonat executarea lui. Ironia sorţii a făcut ca Haman să fie spânzurat de spânzurătoarea pregătită lui Mardoheu. După moartea dezonorantă a lui Haman, Mardoheu a căpătat influenţă la curtea lui Xerxes. Desigur că porunca celui dintâi, ca evreii să fie omorâţi, a fost anulată. Mai mult decât atât, Mardoheu a emis cu aprobarea împăratului un nou edict afirmând că evreii se vor răzbuna pe orice duşman care i-ar putea ataca. Evreii au fost atât de triumfători în urma acestui anunţ, încât mulţi oameni au început să se teamă de urmări. Nu puţini au adoptat formele exterioare ale religiei evreilor, pentru a evita violenţa.

Data crucială a fost ziua a treisprezecea a lui Adar, pe care Haman o hotărâse pentru nimicirea evreilor şi

confiscarea proprietăţii lor. În lupta care a izbucnit au fost ucişi mii de ne-evrei. Totuşi pacea s-a reinstaurat repede, iar evreii au instituit o sărbătoare anuală pentru comemorarea izbăvirii lor. Numele acestei sărbători era Purim pentru că Haman fixase acea dată aruncând sorţii, sau Pur.8

Reformatorul Ezra între Ezra 6 şi 7 au trecut cincizeci şi opt de ani de tăcere. Se ştiu puţine lucruri despre evenimentele care au avut loc în Ierusalim după sfinţirea Templului (515 î.e.n.), până la întoarcerea lui Ezra (457 î.e.n.) în al şaptelea an al lui Artaxerxes, împăratul Persiei.

În Ezra 7: 1 – 10: 44 se dă o scurtă relatare a activităţii lui Ezra în Ierusalim şi a întoarcerii exilaţilor sub conducerea lui. Pentru analiza acestui pasaj observaţi următoarele:

I. Întoarcerea lui Ezra Pregătirea

Decretul lui Artaxerxes Organizarea întoarcerii Călătoria şi sosirea

— 288: 1 – 30

II. Reforma în Ierusalim

Problema căsătoriilor mixte Rugăciunea lui Ezra Adunare publică Pedepsirea vinovaţilor

— 5

— 15

Cronologic, datele din aceste capitole nu acoperă în mod necesar mai mult de un an. Ordinea evenimentelor pare a fi următoarea:

Nisan (prima lună)

— 3 tabăra lângă râul Aha va

— 11 pregătirea pentru călătorie

12 începutul călătoriei spre Ierusalim Ab (luna a cincea) în prima zi a acestei luni ajung la Ierusalim Kislev (luna a noua) adunare publică în Ierusalim, după ce Ezra e informat despre căsătoriile mixte Tabeth (luna a zecea)

începerea examinării părţilor vinovate şi încheierea primei zile din

Nisan.

Întoarcerea lui Ezra

Aflat printre exilaţii din Babilonia, Ezra, un levit pios din familia aaronică, s-a dedicat studiului Torei. Interesul lui pentru stăpânirea legii lui Moise şi-a găsit expresia în învăţătura dată poporului său. Fiind mereu dornic să se întoarcă în Palestina, Ezra a apelat la Artaxerxes cerându-i aprobarea de întoarcere. Pentru a-i încuraja pe exilaţi să se întoarcă în Ierusalim sub conducerea lui Ezra, regele persan a dat un decret semnificativ (Ezra 7: 11 – 26), însărcinându-l pe Ezra să numească magistraţi şi judecători în provincia evreiască. Pe lângă aceasta, Ezra a fost împuternicit să confişte proprietăţi şi să închidă ori să execute pe oricine nu se conforma.

Artaxerxes i-a asigurat lui Ezra mijloace financiare deosebit de generoase. Lui Ezra i-au fost date pentru Templul din Ierusalim contribuţii regale substanţiale, darurile de bunăvoie ale exilaţilor şi vase pentru utilizarea sacră. Artaxerxes avea o încredere atât de mare în Ezra încât i-a dat un cec în alb către vistieria regală, pentru orice ar fi considerat că e necesar slujbei la Templu. Conducătorii provinciilor de dincolo de Eufrat aveau porunca de a-i asigura lui Ezra hrană şi bani, pentru ca familia

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU regală să nu-şi atragă mânia lui Dumnezeu. Mai mult încă, toţi cei angajaţi în slujba Templului din Ierusalim – cântăreţi, slujitori, uşieri şi preoţi – erau scutiţi de taxe.

Recunoscând bunăvoinţa lui Dumnezeu şi încurajat fiind de sprijinul sincer al lui Artaxerxes, Ezra i-a adunat pe oamenii de frunte ai Ierusalimului pe malurile râului Ahava, în prima zi a lui Nisan.9 Observând că leviţii erau în mod vădit absenţi, el a alcătuit o delegaţie pentru a

apela la Ido din Casifia.10 Drept răspuns, grupului de emigranţi li s-au alăturat 40 de leviţi şi 22 de slujitori la Templu. Înaintea celor 1800 de bărbaţi şi a familiilor lor, ce aveau ca destinaţie Ierusalimul, Ezra a mărturisit cu sinceritate că i-a fost ruşine să-i ceară regelui protecţie armată. Prin post şi rugăciune, ei i-au cerut lui Dumnezeu protecţie divină, înainte de a-şi începe drumul lung şi nesigur de aproape 1600 kilometri către Ierusalim.

Călătoria a început în a douăsprezecea zi din Nisan. Peste trei luni şi jumătate, în prima zi din Ab, au ajuns în Ierusalim. După ce preoţii şi leviţii au verificat comorile şi vasele aduse din Babilon pentru Templu, exilaţii reîntorşi au adus jertfe. La timpul potrivit satrapii şi guvernatorii din Siria şi Palestina i-au asigurat lui Ezra ajutorul şi sprijinul necesar statului evreiesc.

Reformă în Ierusalim

Un comitet local de slujbaşi i-a raportat lui Ezra că israeliţii se făceau vinovaţi de căsătorii mixte cu locuitori păgâni. Printre cei care procedaseră astfel se aflau chiar şi conducători religioşi şi civili. Exprimându-şi indignarea morală şi mânia, Ezra şi-a sfâşiat hainele şi şi-a smuls părul. Şocat şi copleşit, el stătu în curtea Templului, în vreme ce oamenii care se temeau de urmări se adunaseră în jurul lui. Când a venit timpul jertfei de seară, el s-a sculat din postul său, şi cu hainele sfâşiate a îngenuncheat în rugăciune, mărturisind cu voce tare păcatul lui Israel.

O mare mulţime i s-a alăturat lui Ezra în vreme ce el se ruga şi plângea. Vorbind în numele poporului, Şecania a sugerat că exista speranţă pentru ei printr-un nou legământ şi l-a asigurat pe Ezra de sprijinul deplin în înlăturarea acestor rele sociale. Ezra a pretins imediat conducătorilor un jurământ de ascultare.

Retrăgându-se pe timpul nopţii în camera lui Iohanan, Ezra a continuat să postească şi să se roage, plângând pentru starea păcătoasă a poporului. Printr-o

proclamaţie în întreaga ţară, oamenii au fost îndemnaţi, sub ameninţarea cu excomunicarea şi pierderea proprietăţii, să se adune la Ierusalim în trei zile. În a douăzecea zi a lunii Kislev, ei s-au

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU întâlnit pe locul deschis dinaintea Templului.

Ezra a vorbit adunării tremurânde, arătându-i gravitatea păcatului. După ce ei şi-au exprimat dorinţa de a-i da ascultare, Ezra a încuviinţat ca ei să fie reprezentaţi de căpeteniile lor, astfel încât congregaţia să poată fi demobilizată deoarece era sezonul ploios. Asistat de un grup selecţionat de bărbaţi şi ajutat de reprezentanţi din diferite părţi ale statului evreiesc, Ezra a condus timp de trei luni examinarea celor vinovaţi.

Exista o listă impresionantă de preoţi, leviţi şi laici, totalizând 114 oameni, vinovaţi de căsătorii mixte. Printre cei optsprezece preoţi vinovaţi se aflau rude apropiate ale lui Iosua, marele preot, care se întorsese cu Zorobabel. De fapt o comparaţie între Ezra 10: 18 – 22 şi 2: 36 – 39 arată că niciunul dintre ordinele preoţeşti reîntoarse nu era liber de această vină. Sacrificând un berbec drept jertfă pentru vină, părţile vinovate s-au angajat solemn să-şi anuleze căsătoriile.

Neemia Guvernator

Istoricitatea lui Neemia nu a fost niciodată pusă în discuţie de niciun cercetător competent. Detaşându-se ca una dintre figurile cele mai cunoscute din era post-exilică, el şi-a slujit efectiv poporul începând din 444 î.e.n. El a renunţat la poziţia sa la curtea persană pentru a-şi servi propria naţiune în reconstruirea Ierusalimului. Handicapul său fizic ca eunuc a devenit un avantaj pentru slujirea devotată şi conducerea remarcabilă din anii când a fost guvernator activ al statului evreiesc.

La venirea lui Neemia, Ezra se afla deja în Ierusalim de treisprezece ani. În timp ce Ezra era un scrib şi

învăţător priceput, Neemia a demonstrat calităţi în conducerea agresivă şi energică a afacerilor civice şi politice. Reuşita înălţării zidurilor Ierusalimului, cu toată opoziţia duşmanilor, a oferit siguranţă exilaţilor reîntorşi, astfel că ei se puteau dedica sub conducerea lui Ezra responsabilităţilor religioase prescrise în lege. În felul acesta guvernarea lui Neemia a oferit condiţii favorabile extinderii lucrării lui Ezra.

Datele cronologice din Neemia alocă doisprezece ani primei perioade de guvernare a acestuia, începând din al douăzecilea an al lui Artaxerxes (444 î.e.n.). În al doisprezecelea an al acestei perioade (Neem. 13: 6), Neemia s-a întors în Persia (432). Nu se arată cât de curând s-a întors el la Ierusalim, ori cât timp a continuat ca guvernator.

Evenimentele relatate în Neem 1 – 12 ar fi putut avea loc toate în primul an al conducerii sale. În prima zi a lunii întâi, Nisan (444 î.e.n.), lui Neemia i s-a aprobat cererea de a pleca în Ierusalim (Neem. 2: 1). Fiind un om al acţiunilor hotărâte, fără îndoială că el a plecat la scurt timp după aceasta. Repararea zidurilor s-a încheiat în a şasea lună, Elul (Neem. 6: 15). Deoarece acest proiect a fost început la câteva zile după sosire şi terminat în cincizeci şi două de zile, timpul rămas pentru pregătirea şi călătoria lui este de aproximativ patru luni. În luna a şaptea (Tishri), Neemia a cooperat din plin cu Ezra în ceea ce priveşte îndatoririle religioase (Neem. 7 – 10), şi-a continuat consemnarea şi foarte probabil a sfinţit zidurile în perioada imediat următoare (Neem. 11 – 12). Cu excepţia câtorva afirmaţii ce rezumă politica lui Neemia, cititorul rămâne cu impresia că toate aceste evenimente au avut loc în primul an al întoarcerii sale.

Cartea lui Neemia permite următoarea împărţire: I. împuternicit de Artaxerxes1: 1 – 2: 8 Relatare din Ierusalim1: 1 – 3 Rugăciunea lui Neemia1: 4 – 11

Bunăvoinţa regelui2: 1 – 8II. Misiunea la Ierusalim2: 9 – 6: 19 Călătorie izbutită2: 9 – 10 Inspecţie şi evaloare2: 11 – 160 poziţie – Sanbalat şi Tobia2: 17 – 200 rganizarea pentru construcţie şi apărare3: 1 – 32 Succesul în construcţie şi apărare4: 1 – 23 Politica economică5: 1 – 19 Terminarea zidurilor6: 1 – 19[II. Reforma sub conducerea lui Ezra7: 1 – 10: 39 Planurile de înregistrare ale lui Neemia7: 1 – 73 Citirea legii lui Moise8: 1 – 12 Sărbătoarea Corturilor8: 13 – 18 Serviciul divin9: 1 – 5 Rugăciunea9: 6 – 38 Legământul de a respecta legea10: 1 – 39IV. Programul şi politica lui Neemia11: 1 – 13: 31 Registrul statului evreiesc11: 1 – 12: 26 Sfinţirea zidurilor12: 27 – 43 Desemnarea îndatoririlor la Templu12: 44 – 47 Citirea legii13: 1 – 3 Alungarea lui Tobia13: 4 – 9 Reinstituirea ajutorului leviţilor13: 10 – 14T

Restricţii asupra comerţului în ziua de Sabat 13: 15 – 22

Căsătorii mixte 13: 23 – 29

Rezumat 13: 30 – 31 împuternicit de Artaxerxes

Printre miile de exilaţi evrei care nu se întorseseră în Iuda, se număra şi Neemia. El a fost deosebit de norocos prin faptul că a dobândit un rang înalt printre slujbaşii curţii persane ca paharnic al lui Artaxerxes Longimanus. Trăind în bogata cetate Susa, aflată la aproximativ 160 kilometri nord-est de Golful Persic, el era aşezat confortabil în capitala Persiei. Aflând că zidurile Ierusalimului erau încă în ruină, Neemia a fost cuprins de mâhnire. Zile întregi a deplâns lucrul acesta, postind şi rugându-se pentru poporul lui din Ierusalim.

Rugăciunea înregistrată în Neem. 1: 5 – 11 reprezintă esenţa lucrării sale de mijlocire în această perioadă de jale. Ea reflectă familiaritatea lui Neemia cu istoria Israelului, cu legământul de la Muntele Sinai, legea lui Moise care fusese încălcată de Israel, şi cu promisiunea de restaurare a exilaţilor care se pocăiau. Neemia îl

recunoştea pe Dumnezeul legământului ca Dumnezeu al cerului – invocându-L să arate milă pentru Israel. În încheiere L-a rugat pe Dumnezeu să-i asigure bunăvoinţa regelui Persiei, stăpânul său.

După trei luni de stăruinţă în rugăciune, Neemia a întâlnit o ocazie unică. Pe când îl aştepta pe Artaxerxes, regele a observat că e deosebit de trist. La întrebarea stăpânului său, Neemia şi-a exprimat, cu teamă şi cutremur, mâhnirea cauzată de situaţia haotică din Ierusalim. Când Artaxerxes i-a cerut cu amabilitate să-şi spună dorinţele, Neemia a înălţat imediat o rugăciune tăcută, şi i-a cerut cu îndrăzneală regelui să-l trimită să reconstruiască Ierusalimul, cetatea în care erau mormintele părinţilor săi. Regele Persiei nu numai că l-a autorizat pe Neemia să meargă în această misiune, dar a trimis scrisori dând porunci guvernatorilor de dincolo de Eufrat, de a-i furniza materiale de construcţie pentru zidurile şi porţile cetăţii cât şi pentru propria lui casă.

Misiunea de la Ierusalim

Sosirea lui Neemia la Ierusalim, însoţit de ofiţeri de armată şi cavalerie, i-a alarmat pe guvernatorii din împrejurimi. Însoţit de un mic comitet, Neemia a făcut imediat un tur nocturn al cetăţii, cercetând starea zidurilor. Apoi i-a adunat pe oameni şi le-a expus propunerea de reconstrucţie. Ei s-au raliat în sprijinul său cu entuziasm. Fiind un

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU organizator eficient, Neemia a repartizat oameni pentru diferite porţi şi secţiuni ale zidului Ierusalimului (3: 1 – 32).

O astfel de activitate intensă şi neaşteptată a născut opoziţie în provinciile înconjurătoare. Conducători influenţi, cum erau Sambalat horonitul, Tobia amonitul şi Cheşem arabul, i-au învinuit pe evrei de răzvrătire de îndată ce a început lucru.11 Când şi-au dat seama că proiectul de reparaţii progresa rapid, s-au mâniat într-

atâta încât au organizat rezistenţă. Aşadar, Sambalat şi Tobia, sprijiniţi de arabi, amoniţi şi asdodiţi, au plănuit atacarea Ierusalimului.

În acel moment zidul era înălţat până la jumătate. Pe lângă faptul că s-a rugat, Neemia a fixat gărzi zi şi noapte. De-a lungul părţilor celor mai joase ale zidului paza a fost încredinţată la diverse familii. Dându-şi seama că duşmanii au fost împiedicaţi în planurile lor prin acest eficient sistem de pază, evreii şi-au reluat construcţia. Jumătate din oameni continuau reparaţiile având sabia pregătită, în timp ce altă jumătate rămânea de gardă. De asemenea, la sunetul trâmbiţei toţi aveau ordinul de a se grăbi spre locul primejdiei pentru a se împotrivi atacului. Niciunul dintre lucrători nu avea permisiunea de a părăsi Ierusalimul. Lucrau din zori până la căderea întunericului şi rămâneau de pază în timpul nopţii.

Acest efort intens de încheiere a reparaţiilor punea probleme îndeosebi clasei mai sărace de oameni. Din punct de vedere economic pentru ei era greu să plătească taxe, dobânzi, şi să-şi întreţină familiile, în timp ce ajutau la reconstruirea zidurilor. Unii chiar erau confruntaţi cu perspectiva de a-şi da copiii ca robi pentru a-şi stopa datoriile. Neemia a convocat o adunare publică şi a cerut vinovaţilor să promită că vor înapoia oamenilor nevoiaşi ceea ce li se luase. Plata dobânzilor a fost oprită. Ca administrator, Neemia a dat el însuşi exemplu. În cei doisprezece ani ai primei perioade de guvernare, spre deosebire de predecesorii lui, el nu a colectat de la oameni ajutorul guvernamental în bani şi hrană. Pe lângă aceasta, 150 de evrei şi persoane oficiale care frecventau Ierusalimul, erau oaspeţi la masa lui Neemia fără plată. Nici el şi nici servitorii lui nu ipotecau pământul când acordau împrumuturi în bani şi cereale pentru a-i ajuta pe săraci. În felul acesta Neemia a rezolvat cu eficienţă criza economică din zilele cruciale ale reparaţiei.

Aflând că zidurile erau aproape terminate, duşmanii evreilor au plănuit să-l prindă în cursă pe Neemia. Sambalat şi Cheşem l-au chemat de patru ori să se întâlnească cu ei într-unul din satele din valea lui Ono. Bănuindu-le intenţiile rele, Neemia a refuzat invitaţia, găsind scuza rezonabilă că era prea ocupat. Cel de-al cincilea avans a fost o scrisoare deschisă din partea lui Sambalat, acuzându-l pe Neemia că plănuieşte o revoltă şi are ambiţia de a deveni rege. Avertizându-l că aceste lucruri îi vor fi raportate regelui Persiei, Sambalat l-a îndemnat pe Neemia să stabilească o întâlnire pentru a discuta problema. Neemia a răspuns cu îndrăzneală acestei ameninţări, acuzându-l pe Sambalat că născoceşte. În acelaşi timp, s-a rugat ca Dumnezeu să-l întărească în misiunea lui.

Următorul plan a fost de a-l coborî pe Neemia în ochii poporului său. Sambaalat şi Tobia au folosit cu viclenie un proroc mincinos, Şemaia, pentru a-l intimida şi îndruma greşit pe guvernatorul evreu. Când Neemia a avut ocazia de a se întâlni cu Şemaia, care se închisese în reşedinţa lui, falsul proroc l-a îndemnat să se refugieze împreună cu el în Templu.12 El l-a înştiinţat pe Neemia de complotul urzit pentru uciderea sa. Neemia a răspuns cu un „Nu!” apăsat. În primul rând nu va fugi. De asemenea nu va intra în Templu.13 Fără îndoială, Neemia a prevăzut că un asemenea act îl va expune criticii aspre a poporului său şi probabil judecăţii lui Dumnezeu pentru intrarea în Templu, nefiind preot. El a înţeles pe deplin că Şemaia era un proroc mincinos, angajat de Sanbalat şi Tobia. Neemia şi-a exprimat prin rugăciune dorinţa ca Dumnezeu să-şi amintească nu numai de aceşti doi duşmani, ci şi de prorocită Noadia şi de alţi falşi proroci care au încercat să-l intimideze.

La toate aceste probleme s-a adăugat faptul că Tobia şi fiul său Iohanan erau înrudiţi cu familii de seamă din

Iuda. Socrul lui Tobia, Şecania, era fiul lui Arah, care s-a întors împreună cu Zorobabel (Ezra 2: 5). Socrul lui Iohanan, Meluşam, participa activ la reconstruirea zidurilor (Neem. 3: 4, 30). Chiar şi marele preot avea legături cu Tobia, deşi ele nu sunt precizate. Prin urmare între Tobia şi aceste familii din Iuda se purta o corespondenţă frecventă. Acest eficient canal de comunicaţie îi crea mari greutăţi lui Neemia, căci acţiunile şi planurile anunţate de el îi erau permanent raportate lui Tobia. Deşi rudele lui Tobia dădeau rapoarte elogioase despre faptele sale bune, Neemia ştia că Tobia nu avea decât intenţii rele faţă de poporul din Ierusalim.

În ciuda acestei opoziţii, zidul Ierusalimului a fost terminat în cincizeci şi două de zile.14 Duşmanii au pierdut teren, iar naţiunile înconjurătoare au fost pe drept cuvânt impresionate, înţelegând încă odată că Dumnezeu l-a ajutat pe Neemia. Încheierea cu succes a proiectului de reparaţie al lui Neemia, cu toată opoziţia întâmpinată, a adus statului evreiesc respect şi prestigiu între provinciile aflate la vest de Eufrat. Reforma condusă de Ezra

După împrejmuirea sigură a Ierusalimului, Neemia şi-a îndreptat

MINA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU atenţia spre alte probleme. Sistemul de pază, esenţial în prevenirea atacului duşmanilor, le-a fost încredinţat lui Hanani fratele lui Neemia şi lui Hanania, care deja avea în grijă cetăţuia alăturată zonei Templului înspre nord. Alături de portarii care aveau în grijă curtea, Neemia a recrutat cântăreţi şi leviţi, distribuindu-i la porţile şi zidurile întregii cetăţi.

Civilii care trăiau în Ierusalim erau însărcinaţi cu paza pe timpul nopţii în părţile zidului unde se aflau locuinţele lor. Deşi trecuseră nouăzeci de ani de la recolonizarea cetăţii, existau zone cu o populaţie atât de rară încât apărarea nu era suficientă. Confruntat cu această problemă, Neemia a cerut conducătorilor să

înregistreze toţi oamenii din provincie, urmând să-i recruteze pe unii pentru a se stabili în Ierusalim. Gândindu-se la executarea acestui plan, a găsit registrul genealogic al oamenilor care se întorseseră din exil în vremea lui Zorobabel. Cu excepţia unor varietăţi minore, care s-ar putea datora greşelilor de transcriere, această listă din Neemia 7: 6 – 73 este identică cu lista înregistrată în Ezra 2: 3 – 67.

Înainte ca Neemia să aibă ocazia de a-şi pune în aplicare planurile, poporul a început să se adune pentru activităţile religioase ale lunii a şaptea, Tishri, în care se ţineau Sărbătoarea Trâmbiţelor, Ziua Ispăşirii şi Sărbătoarea Corturilor (Lev. 23: 23 – 43).15 Neemia a încurajat din plin poporul în consacrarea lui religioasă – numele său este primul pe lista celor care au semnat legământul (Neem. 10: 1). Fără îndoială că programul lui administrativ a dat întâietatea activităţilor religioase din această lună şi a fost reluat cu forţe noi în perioada următoare. În timpul activităţilor religioase, Neemia, care nu era preot, s-a retras în umbră fiind amintit numai de două ori în Neem. 8 – 10.

Ezra, preotul şi scribul, se detaşează drept conducătorul religios marcant. Venind cu aproximativ treisprezece ani în urmă ca învăţător renumit al legii, el era, fără îndoială, bine cunoscut tuturor oamenilor din provincie. Deşi în Ezra sau Neemia nu e trecut acest lucru, este foarte logic să presupunem că în anii precedenţi Ezra adunase oamenii pentru respectarea sărbătorilor religioase. În acest an poporul avea motive să facă din ele cea mai mare sărbătoare. Ei se puteau aduna în pace şi siguranţă în spatele zidurilor închise ale Ierusalimului, fără teama atacului duşman. Cu siguranţă că moralul poporului s-a ridicat în urma reuşitei activităţii de conducere a lui Neemia.

Praznicul Trâmbiţelor a detaşat prima zi a lunii a

şaptea faţă de toate celelalte luni noi. Adunându-se în acest an în Piaţa Porţii Apelor, la sud de curtea Templului, oamenii i-au cerut în unanimitate lui Ezra să citească legea lui Moise. Stând pe o platformă de lemn, el a citit legea în faţa congregaţiei aflate în picioare, din zori până la amiază. Pentru a-i ajuta pe oameni să înţeleagă, leviţii interpretau intermitent legea, în timp ce Ezra citea. Când lectura i-a emoţionat pe oameni până la lacrimi, Neemia susţinut de Ezra şi de leviţii care explicau, i-a îndemnat să se bucure şi să facă din aceasta o ocazie festivă, mâncând în părtăşie din hrana pregătită.

A doua zi, reprezentanţii familiilor, preoţii şi leviţii s-au întâlnit cu Ezra pentru studierea amănunţită a legii. Înţelegând că Dumnezeu a dezvăluit prin Moise că israeliţii trebuiau să locuiască în colibe pentru respectarea Sărbătorii Corturilor (Lev. 23: 39 – 43), au adus la cunoştinţa oamenilor acest lucru printr-o proclamaţie publică. Oamenii au ieşit pe dealuri cu entuziasm şi au adus ramuri de măslini, mirt şi palmier din belşug, ridicând pretutindeni bărăci – pe acoperişul caselor, în curţi publice şi particulare, şi în pieţele publice. Participarea a fost atât de largă încât aceasta s-a dovedit a fi cea mai remarcabilă Sărbătoare a Corturilor începând din vremea lui Iosua, care condusese Israelul la cucerirea Canaanului.16

Legea a fost citită în fiecare zi în decursul celor şapte zile ale acestei sărbători (Tishri 15 – 21). În a opta zi a avut loc o adunare sfântă şi au fost aduse jertfele prescrise.

După o pauză de două zile, poporul s-a adunat din nou pentru rugăciune şi post. Ezra şi leviţii care îl asistau, au condus slujbele publice, îndrumând poporul în citirea legii, mărturisirea păcatului şi aducerea de mulţumiri lui Dumnezeu. Dreptatea şi mila lui Dumnezeu sunt pe drept cuvânt recunoscute într-o lungă şi semnificativă rugăciune (9: 6 – 37).17

Printr-un legământ scris, semnat de Neemia şi alţi reprezentanţi ai congregaţei, oamenii s-au legat printr-un jurământ să respecte legea lui Dumnezeu, care fusese dată de Moise. Două legi au fost singularizate pentru a fi accentuate: căsătoria mixtă cu păgânii şi ţinerea Sabatului. Ultima nu împiedica doar preocupările negustoreşti în ziua Sabatului, ci includea respectarea celorlalte zile de sărbătoare şi promisiunea de a nu cultiva pământul în fiecare al şaptelea an.

Implicaţiile acestui angajament erau realiste şi practice. Fiecare individ era obligat să plătească anual a treia parte dintr-un siclu, pentru finanţarea lucrării în Templu18 – se asigura astfel aprovizionarea constantă cu pâinea pentru punerea înainte şi jertfele zilnice şi de sărbătoare. Lemnul pentru jertfe a fost rechiziţionat prin tragere la sorţi. Oamenii au luat cunoştinţă de obligaţia de a da zeciuială, primele roade, primul născut şi alte contribuţii prevăzute de lege. În timp ce primul născut şi primele roade trebuiau aduse preoţilor la Templu, zeciuială putea fi

MÂNA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU colectată de leviţi în întreaga provincie şi adusă de ei în încăperile Templului. În acest fel poporul şi-a luat un angajament public de a nu neglija casa lui Dumnezeu.

Programul şi politica lui Neemia

Neemia şi-a reluat planul de mărire a populaţiei Ierusalimului, asigurând astfel apărarea civilă. El era încrezător că aceasta era voinţa divină (Neem. 7: 5). Fără îndoială că el a adus înregistrarea la zi folosind registrul genealogic din vremea lui Zorobabel. Prin tragerea la sorţi, o zecime a populaţiei a fost aleasă pentru a-şi schimba locuinţa în Ierusalim, în felul acesta zonele cu populaţie rărită din interiorul cetăţii au fost ocupate suficient pentru a asigura o apărare adecvată.

Registrul celor care trăiau în Ierusalim şi oraşele

învecinate (Neem. 11: 3 – 36), reprezintă populaţia existentă în vremea lui Ezra şi Neemia. Locuitorii Ierusalimului sunt enumeraţi prin capii de familie, în timp ce locuitorii din restul provinciei erau notaţi 4 oar prin satele lor. Registrul preoţilor şi leviţilor (Neem. 12: 1 – 26) începe notaţia cu vremea lui Zorobabel şi se extinde până în vremea lui Neemia.19

Sfinţirea zidurilor Ierusalimului a antrenat întreaga provincie. Conducătorii civili, religioşi şi toţi ceilalţi participanţi au fost organizaţi în două procesiuni. Conduse de Ezra şi Neemia, una s-a îndreptat spre dreapta iar cealaltă spre stânga, mergând pe zidurile Ierusalimului. Când cele două grupuri s-au întâlnit la Templu, a avut loc o mare slujbă de mulţumire însoţită de muzica unei orchestre şi a corurilor. S-au adus jertfe bogate, ca expresie a bucuriei şi mulţumirii. Chiar femeile şi copiii s-au bucurat de această ocazie festivă, participând la praznicul care a însoţit aceste jertfe. Sărbătoarea a fost atât de amplă şi de voioasă încât zgomotul triumfului se auzea până departe.

Fiind un administrator eficient, Neemia a organizat preoţii şi leviţii pentru a avea în grijă zeciuială şi alte contribuţii ale poporului (Neem. 12: 44 şi cont.). Aceste daruri erau canalizate din diverse oraşe de provincie către Ierusalim prin leviţii care răspundeau de lucrul acesta, astfel încât preoţii şi leviţii îşi puteau îndeplini cum trebuie îndatoririle.20 Cântăreţii şi portarii îşi primeau şi ei indemnizaţia regulată, astfel! încât să poată sluji după cum era prescris de David şi Solomon (II Cron. 8: 14). Bucurându-se de lucrarea preoţilor şi leviţilor, oamenii sprijineau cu bunăvoinţă lucrarea la Templu.

Citirea cărţii lui Moise i-a făcut conştienţi de faptul că amoniţii şi moabiţii nu trebuiau să fie bineveniţi în adunarea evreiască.21 S-au luat măsuri adecvate pentru respectarea legii.

În cel de-al doisprezecelea an al său ca guvernator al lui Iuda (cca. 432 î.e.n.), Neemia a întreprins o călătorie înapoi în Persia. Nu se afirmă durata şederii lui acolo, însă după un timp Artaxerxes i-a aprobat din nou întoarcerea în Ierusalim.

În vremea absenţei lui Neemia s-a făcut simţită delăsarea religioasă. Marele preot Eliaşib îi acordase amonitului Tobia o cameră în curtea Templului. Nu se asigurase întreţinerea leviţilor şi a cântăreţilor Templului. Şi întrucât oamenii neglijaseră să aducă jertfele zilnice între care zeciuiala şi primele roade le erau destinate leviţilor, aceştia au plecat în ţară pentru a-şi câştiga existenţa.

Neemia a fost indignat deoarece camera utilizată înainte pentru depozitarea rezervelor leviţilor fusese ocupată de amonitul Tobia. El a îndepărtat imediat mobila, a poruncit renovarea camerelor şi repunerea vaselor, şi a jertfelor de mâncare şi tămâie.

Apoi au fost cercetaţi slujbaşii. Neemia i-a învinuit cu îndrăzneală că au neglijat Templul nestrângând zeciuiala. Pe urmă au fost desemnaţi ca administratori ai depozitelor, oameni pe care-i considera demni de încredere. Leviţii şi-au primit iarăşi raţiile. Neemia s-a rugat din nou ca Dumnezeu să-şi amintească de faptele lui bune pentru Templu şi personalul acestuia.

Pe lista de reforme a lui Neemia urma ţinerea Sabatului. Nu numai că evreii lucrau şi vindeau în ziua Sabatului, dar ei permiteau tinenilor stabiliţi în Ierusalim să încheie afaceri în această zi. El i-a avertizat pe nobilii iudei că acesta a fost păcatul care a dus la robie şi la distrugerea Ierusalimului. Drept urmare, Neemia a poruncit ca porţile Ierusalimului să fie închise în ziua de Sabat. El şi-a desemnat ca paznici proprii servitori pentru a opri traficul comercial. Un avertisment personal al lui Neemia a reuşit să pună capăt venirii negustorilor în ziua

Sabatului, care au aşteptat apoi deschiderea porţilor la sfârşitul zilei sfinte. El i-a cerut lui Dumnezeu să-şi amintească şi de aceasta.

Căsătoriile mixte reprezentau ultima problemă majoră de care s-a ocupat Neemia. Unii evrei se căsătoreau cu femei din Asdod, Moab şi Ammon. Deoarece copiii vorbeau limba mamelor lor, este foarte probabil că aceşti oameni trăiau la marginile statului evreu. De la aceşti bărbăţieare se căsătoriseră astfel, Neemia a pretins jurământul de a suspenda aceste legături, amintindu-se că şi Solomon fusese dus în păcat prin neveste străine.

Neemia a acţionat drastic faţă de nepotul lui Eliaşib, marele preot. El

MINA CEA BUNĂ A LUI DUMNEZEU se căsătorise cu fiica lui Sambalat, guvernatorul Samariei, care-i făcuse lui Neemia nesfârşite necazuri în primul an în care evreii reparau zidul Ierusalimului. Neemia l-a izgonit imediat din Iuda.22

Neemia îşi încheie relatarea activităţii sale printr-un scurt rezumat al reformelor religioase şi măsurilor pentru buna desfăşurare a serviciului în Templu. Cu un sincer elan pentru cauza lui Dumnezeu, el rosteşte o rugăciune finală: „Adu-ţi aminte de mine, spre bine, Dumnezeule!”

1 Şeşbaţar este identificat de Wright, „Biblical Archaeology”, pag. 202, cu „Senatar”, menţionat în I Cron. 3: 8 ca fiu al lui Ioiachin. Keil în „Comentariu” asupra lui Ezra 1: 8 sugerează că Şeşbaţar este numele caldean pentru Zorobabel. „Harper’s Bible Dictionary” identifică aceste două nume. sugerându-l pe primul e o critogramă a celui de-al doilea. În Ezra 5: 14 Şeşbaţar e identificat drept guvernatorul, iar în 5: 16 i se atribuie aşezarea temeliei Templului.

2 Albright, „The Biblical Period”, pag. 62, nota 122, interpretează această cifră ca reprezentând populaţia totală din I uda în vremea lui Neemia, în 444 î.e.n. Ezra 2

dă această cifră ca numărul total al celor care s-au întors din robia babiloniană. Neemia a găsit această listă când s-a întors, Neem. 7: 5.

3 Deşi Keil, în „Commentary” asupra lui Ezra 3: 11, susţine că textul nu necesită această interpretare, el îi citează pe Clericus şi pe alţii care au înclinat spre ea.

4 Albright îi priveşte pe Hagai şi Zaharia ca oportunişti care au profitat de revoltele din Imperiul Persan ce au urmat urcării la tron a lui Darius Hystaspes în 522. Cu două la ni înainte de mesajul iniţial al lui Hagai, un bărbat numit Nebucadneţar a condus o revoltă babiloniană, care încă părea izbutită când Hagai şi-a emis cel de-al patrulea mesaj, peste două luni. „The Biblical Period” (Pittsburgh, 1950), pag. 49 – 50.

s Templul a fost terminat în ziua a treia a lunii Adar, care începe la mijlocul lui februarie. Aceasta era ultima lună a anului religios ebraic. Prima lună a anului era Nisan, care începe la mijlocul lui martie. A paisprezecea zi a acestei luni era data Paştelui. La început această lună era cunoscută sub numele de Abib, Ex. 13: 3.

6 Intervalul dintre demiterea Vastiei în anul al treilea şi recunoaşterea Esterei ca împărătească în anul al şaptelea. se explică prin faptul că Xerxes era angajat în lupta cu grecii. În 480 î.e.n., flota lui a fost înfrântă la Salamis. În anul următor armata lui a fost învinsă la Plataea.

7 A se vedea Keil, „Commentary” asupra Est. 3: 3 – 4. Fiind un evreu credincios, Mardoheu nu s-a conformat. Potrivit cu II Sam. 14: 4, 18: 28 şi alte pasaje, israeliţii îi recunoşteau pe împăraţi de obicei, făcând plecăciuni. În Persia un asemenea act ar fi implicat recunoaşterea calităţii divine a unui conducător. Conform lui Herodot, spartanii refuzau să-l onoreze pe Xerxes în acest fel.

8 De la începutul său, Purim a fost una din tradiţiile cele mai populare. După postul din a treisprezecea zi a lui

Adar, evreii se întâlneau în sinagogă seara pentru începutul zilei a paisprezecea, când se citea în public Cartea Esterei. La menţionarea lui Ham an ei răspundeau la unison, „Numele lui să fie uitat”. În dimineaţa următoare se adunau pentru a schimba daruri. A se vedea Davis, „Dictionary of the Bible” (a 4-a ed. rev., Grand Rapids, 1954), pag. 639.

9 Ahava era fie un râu, fie un canal din Babilonia, aflat fără îndoială lângă Eufrat, şi care nu a fost identificat precis în vremea modernă.

10 Casifia era foarte probabil un centru al exilaţilor evrei, aflat poate în apropierea Babilonului, dar neidentificat în prezent.

11 Sambalat este menţionat în „Papirusurilearam aice” scrise de evrei la Clephantine, prin care se apela la ajutorul fiilor lui Sambalat în 407 î.e.n. Acest lucru îl face pe Sambalat contemporan cu Neemia. A se vedea Cowley, op. cit. Numele Tobia, săpat în scriere aramaică într-o rocă de lângă Amman, Iordania, e datat în jurul lui 400 î.e.n. Această inscripţie s-ar putea referi realmente la Tobia duşmanul lui Neemia. Conf. Albright, „Archaeology of Palestine and the Bible”, pag. 171, 222.

12 „El se închisese” – Keil, „Comentariu” asupra lui Neemia 6: 10, sugerează că Şemaia, închis în casă, l-a chemat pe Neemia pentru a-l convinge că el însuşi era într-un pericol atât de mare încât nu putea părăsi locuinţa. De aici sfatul ca amândoi să se refugieze în Templu.

13 întrebarea lui Neemia din 6: 11 este ambiguă. Şi-ar salva el efectiv viaţa mergândin Templu, sau ar fi pedepsit cu moartea, conform cu Num. 18: 7? A se vedea Keil, „Comentariu” asupra lui Neem. 6: 11.

14 Iosefus, „Antichităţi” XI 5: 7 acordă doi ani şi patru luni pentru repararea zidurilor. Keil, în „Comentariu” Neem. 6: 15, aduce următoarele motive în sprijinul textului ebraic, ce acordă numai cincizeci şi două de zile:

1) necesitatea de a termina imediat lucrarea;

2) zelul deosebit şi marele număr de constructori din Tecoa, Ierihon, Gabaon, Mipta, ect.

3) un asemenea efort concentrat, în ceea ce priveşte mu nea şi paza ar fi putut cu greu continua timp de doi ani;

4) zidurile au fost reparate unde era necesar – părţi mari ale zidului şi poarta lui Efraim nu fuseseră distruse.

Albright şi alţii îl urmează pe Iosefus în locul textului ebraic. A se vedea Albright, „Biblica! Period", pag. 52

15 Nu există nicio bază logică pentru a presupune că Neemia ne dă o relatare completă a tuturor activităţilor. E foarte probabil că Ziua Ispăşirii a fost ţinută în a zecea zi a lui Tishri. Sărbătoarea Trâmbiţelor şi a Corturilor prezentau un interes special în anul acela.

16 Keil, „Comentariu" asupra lui Neem. 8: 17, sugerează că aceasta ar putea însemna pur şi simplu că niciodată până atunci nu participase întreaga congregaţie atât de deplin, sau că niciodată în celebrările anterioare nu se arătase atâta entuziasm în construirea corturilor. Conf. I Regi 8: 65 şi Ezra 3: 4.

17 Textul ebraic din Neem. 9: 6 nu identifică pe cel care a înălţat această rugăciune. LXX îl numeşte pe Ezra, care era confirmare logică din context.

18 Valoarea unui siclu este aproximativ 65 de cenţi. Conform cu Ex. 30: 13, fiecare bărbat având peste douăzeci de ani trebuia să plătească anual o jumătate de siclu. Keil, în „Comentariu" asupra lui Neem. 10: 33, sugerează că această sumă a fost redusă din cauza sărăciei exilaţilor reîntorşi.

19 Pentru compararea şi discutarea acestei liste de preoţi în raport cu lista celor care au semnat legământul, Neem. 10: 3 – 9, şi a celor care s-au întors din Babilon, Ezra 2: 36 – 39 şi Neem. 7: 39 – 42, a se vedea Keil, „Comentariu" asupra lui Neem. 12: 1 – 26.

20 Aceste evenimente din Neem 12: 44 – 13: 3 ar fi

putut avea loc la scurt timp după sfinţire şi legământ, sau în anii următori. Ele sunt semnificative pentru condiţiile şi obiceiurile dominante în vremea lui Neemia.

21 Pasajele specifice tratând această problemă sunt: Num. 22: 2 şi cont. şi Deut. 23: 4 – 6.

22 Expulzarea ginerelui lui Sam balat din Ierusalim ar fi putut constitui începutul cultului rival instituit în Samaria. Fiind nepotul lui Eliaşib, marele preot al lui Iuda, el ar fi putut contribui la încurajarea construirii unui templu pe Muntele Carizim. Deşi Iosefus, „Antichităţi iudaice", VIII. 3, plasează aceasta cu un secol mai târziu, este foarte probabil că aceste evenimente datează din Timpul lui Neemia.

CAPITOLUL XVII

Interpretarea vieţii

Cele cinci unităţi literare cunoscute drept cărţi poetice sunt: Iov, Psalmi, Proverbe, Eclesiastul şi Cântarea Cântărilor. Niciuna din ele nu ar putea fi corect clasificată printre cărţile istorice sau profetice. Ca părţi ale canonului Vechiului Testament, ele ne oferă o înţelegere suplimentară a vieţii israeliţilor.

Cărţile poetice nu pot fi datate cu certitudine. În aceste bucăţi literare aluziile la date istorice sunt atât de limitate încât perioada compunerii lor este relativ nesemnificativă. Nici paternitatea lor nu e de primă importanţă. Regi, proroci, filosofi, poeţi, oameni de rând – toţi sunt reprezentaţi printre colaboratori, iar mulţi sunt anonimi.

În această literatură se reflectă problemele, experienţele, credinţele, filosofiile şi atitudinile israeliţilor. Este exprimată o asemenea varietate de aspecte încât aceste scrieri prezintă aproape un interes universal. Utilizarea lor frecventă de oameni obişnuiţi din toată lumea şi voluminoasa literatură scrisă asupra lor încă din vremea Vechiului Testament arată că problemele şi

adevărurile tratate în cărţile poetice sunt familiare întregii omeniri. Cu toată diferenţa de tip, cultură şi civilizaţie, ideile fundamentale exprimate de scriitorii israelţi prin această interpretare a vieţii sunt încă de o importanţă vitală pentru omul de pretutindeni.

Iov – Problema suferinţei

Suferinţa umană, o problemă veche de când lumea, e discutată în Cartea lui Iov. Acest subiect continuă să fie una din problemele nerezolvate ale omului. Nici Cartea lui Iov nu oferă o soluţie finală. Totuşi, în acea lungă discuţie sunt puse în evidenţă adevăruri semnificative.

Considerată în unitatea ei, Cartea lui Iov, în forma ei actuală, poate fi considerată propriu-zis ca dramă epică. Deşi partea principală a compoziţiei este poetică şi are forma unei dezbateri, cadrul ei este în proză. Prin aceasta naraţiunea oferă o bază pentru întreaga discuţie. Nu pot fi stabilite cu siguranţă nici data contextului istoric şi nici perioada compunerii acestei cărţi, iar autorul rămâne anonim.

Cartea lui Iov a fost recunoscută drept una din cele mai însemnate opere poetice ale tuturor timpurilor. Printre scriitorii evrei, autorul acestei cărţi expune vocabularul cel mai larg – el este uneori definit Shakespeare al epocii Vechiului Testament. În această carte sunt expuse vaste surse de cunoaştere, un stil superb şi o expresie plină de forţă, profunzime de gândire, o excelentă stăpânire a limbajului, idei nobile, un înalt standard etic şi o sinceră dragoste pentru natură. Ideile religioase şi filosofice au reţinut atenţia celor mai mari teologi şi filosofi de până acum.

Nu numai că pentru Cartea lui Iov au fost sugerate multiple interpretări – prea numeroase pentru a fi tratate în acest volum – dar textul însuşi a suferit considerabil de pe urma unor corectări extensive, ipoteze, rectificări şi reconstrucţii.1 Numeroase au fost aranjamentele şi

speculaţiile privind originea cărţii.

Cititorul începător trebuie să considere această carte ca o. unitate. Variatele interpretări şi numeroasele teorii asupra originii sale merită să fie cercetate de studentul avansat, dar adevărul simplu exprimat de această carte privită în unitatea ei constituie o faţetă însemnată a relevaţiei vechi testamentale. Pentru a îndruma cititorul în înţelegerea mesajului, cartea poate fi împărţită după cum urmează:

I. Introducere sau cadru istoric II. Dialogul cu cei trei prieteni

A. Ciclul întâi
Elifaz
Iov
Bildad
Iov
Ţofar
Iov
B. Ciclul doi
Elifaz
Iov
Bildad
Iov
Ţofar
— 31: 40
— 5: 27
— 22
— 20
— 21: 34
— 17: 16
— 29
INTERPRETAREA VIEŢII
Iov
C. Ciclul trei Elifaz Iov Bildad Iov

III. Cuvântările lui Elihu IV. Cuvântările Celui

Atotputernic V. Concluzie

— 3023: 1 – 24: 2525: 1 – 626: 1 – 31: 4032: 1 – 37: 2438: 1 – 41: 34

Ţinutul natal al lui Iov era ţara Uţ.2 Deşi lipsesc corelaţiile cronologice specifice, vremea în care a trăit Iov pare să se încadreze cel mai bine în era patriarhală.3 Nenorocirile acestui om drept constituie cadrul dialogului ce reprezintă partea cea mai mare a cărţii.

Iov e descris cu strălucire în trei situaţii diferite: în vreme de inegalabilă bunăstare, de sărăcie extremă şi de nemăsurată suferinţă personală. Credinţa lui Iov se ridică mai presus de cea obişnuită spre nădejdea eternă. Deşi nădejdea lui nu este clar explicată, Iov nu ajunge să fie complet deznădăjduit în perioada lui crucială de suferinţă.

Iov e descris ca un om cu frica lui Dumnezeu, care nu avea egal în rasa umană (1: 1, 8; 2: 3; 42: 7 – 8). Înaltul standard etic după care trăia era mai presus de înţelegerea celor mai mulţi oameni (29: 31). Chiar şi după ce prietenii săi i-au cercetat întregul comportament, conduita lui morală a rămas mai presus de orice reproş.

De la început trebuie să spunem că Iov a fost cel mai înstărit om din Orient. Totuşi bunurile materiale nu i-au atenuat devotamentul faţă de Dumnezeu. În zilele de ospăţ el aducea întotdeauna jertfe pentru binele familiei sale (1: 1 – 5). În întreaga carte se reflectă folosirea averii lui pentru ajutorarea celor nevoiaşi.

Iov e redus brusc la sărăcie extremă. Prin patru evenimente catastrofale el îşi pierde toate proprietăţile materiale. Două din aceste nenorociri au în mod evident cauze naturale – atacul sabeenilor şi caldeenilor. Celelalte două – un foc distrugător şi un vânt mare – erau în afara controlului omenesc. Iov nu numai că s-a ruinat material, ci şi-a pierdut şi toţi copiii.

Iov a rămas mut – şi-a sfâşiat hainele şi şi-a tuns capul. Apoi s-a întors către Dumnezeu, închinându-se.

Recunoscând că tot ceea ce deţinea îi venise de la Dumnezeu, a admis şi faptul că prin providenţa Lui pierduse totul. Pentru aceasta L-a binecuvântat pe Dumnezeu, neînvinuindu-L de nimic.

Atins de abcese îngrozitoare (2: 7 – 8), Iov s-a aşezat pe o grămadă de cenuşă şi a încercat cu disperare să-şi aline durerea scărpinându-se cu un ciob. În acest moment, nevasta lui l-a îndemnat să-L blesteme pe Dumnezeu şi să moară. Acest om neprihănit s-a ridicat încă odată mai presus de împrejurări, recunoscând că Dumnezeu controla cursul vieţii.

Trei prieteni – Elifaz, Bildad şi Ţofar – au venit să-i vorbească lui Iov cu scopul mărturisit de a-l mângâia. L-au recunoscut cu greu în starea lui de suferinţă. Cei trei au fost atât de uimiţi încât au tăcut timp de şapte zile. Iov a rupt în cele din urmă tăcerea blestemând ziua naşterii sale – inexistenţa ar fi mai bună decât suportarea unei asemenea suferinţe. Chinuit sufleteşte şi fizic, el a cugetat asupra enigmei existenţei lui prin întrebarea: oare de ce m-am născut? 4

Problema care se afla la baza întregii discuţii era faptul că nici Iov şi nici prietenii lui nu cunoşteau motivul acestor nenorociri evidente. Evenimentele din spatele scenei le erau necunoscute. Satana venise înaintea lui Dumnezeu pentru a contesta devotamentul şi credinţa lui Iov. El a lansat acuzaţia că Iov îl slujea pe Dumnezeu doar pentru răsplata materială; a primit astfel permisiunea de a-l deposeda pe cel mai bogat om al Orientului de toate proprietăţile pământeşti, cu condiţia de a-i cruţa viaţa. Când filosofia de viaţă a lui Iov nu a confirmat pariul Satanei, Dumnezeu i-a dat acuzatorului libertatea de a-l afecta pe Iov, cu restricţia specifică de a-i cruţa viaţa. Deşi Iov blestemase ziua când s-a născut, el nu L-a blestemat niciodată pe Dumnezeu. Fiind pe deplin conştient de suferinţa lui şi neavând nicio explicaţie, Iov a pus

întrebarea „de ce?”, adâncindu-se în misterul sorţii lui în viaţă.

Cu groază, prietenii au încercat să-l mângâie pe cel care altă dată îi învăţa şi-i ajuta pe alţii (4: 1 şi cont.). Elifaz a observat prudent că niciun muritor cu înţelepciune limitată nu ar putea apărea total neprihănit în faţa unui Dumnezeu atotputernic. Neînţelegând devoţiunea sinceră a lui Iov faţă de Dumnezeu, Elifaz presupunea că acesta suferă din cauza păcatului (4 – 5).

Răspunzând, Iov a descris intensitatea nenorocirii sale, pe care nici chiar prietenii lui n-o înţelegeau. I se părea că Dumnezeu îl părăsise într-o stare de continuă suferinţă. Zadarnic tânjea după o criză care să-i aducă fie uşurarea prin moarte, fie iertarea păcatului său (6 – 7).

Bildad a replicat imediat că Dumnezeu nu ar denatura dreptatea. Apelând la tradiţie şi afirmând că Dumnezeu nu ar respinge un om fără pată, Bildad a presupus că Iov suferea pe bună dreptate pentru propriul

INTERPRETAREA VIEŢII său păcat (8).

„Cum ar putea omul să-şi scoată dreptatea înaintea lui Dumnezeu?” a fost următoare, întrebare a lui Iov. Nimeni nu este egalul lui Dumnezeu – Dumnezeu este atotputernic şi acţionează conform voinţei Lui, fără a da nimănui socoteala. Neavând un arbitru sau mediator care să intervină ori să-i explice cauza suferinţei, Iov a apelat direct la Cel Atotputernic. Dezgustat de viaţa dusă într-o asemenea stare de nesuportat, Iov spera să-şi găsească liniştea prin moarte (9 – 10).

Ţofar l-a mustrat cu îndrăzneală pentru că punea asemenea întrebări. Dumnezeu îi putea descoperi păcatul, însă înţelepciunea şi puterea divină se aflau mai presus de înţelegerea omului. El l-a sfătuit pe Iov să se pocăiască şi i-a sugerat că este vinovat prin concluzia că pentru cel rău singura speranţă este moartea (11).

Iov a afirmat curajos că înţelepciunea nu se limita la

cea a prietenilor săi. Întreaga viaţă – omul ca şi sălbăticiunea – se află în mâna lui Dumnezeu. Fiind de acord cu adversarii lui, el a reafirmat că Dumnezeu este atotputernic, atotştiutor şi drept. Având o intensă dorinţă după Dumnezeu, dar neobservând nicio uşurare temporară, Iov s-a scufundat în disperarea cea mai adâncă. Într-o perioadă de îndoială el se întreba dacă într-adevăr există o viaţă după moarte (12 – 14).

Elifaz l-a acuzat pe Iov că vorbeşte absurdităţi şi nu-I arată respect lui Dumnezeu. Afirmând că Iov este prea arogant, Elifaz a insistat asupra faptului că tradiţia deţine răspunsul: suferinţa era rezultatul păcatului. E lucru cunoscut că cel rău trebuie să sufere (15).

Amintindu-le ascultătorilor săi că nu i-au spus nimic nou, Iov a concluzionat pe bună dreptate că erau nişte mângâietori jalnici. Deşi spiritul lui era zdrobit, planurile sale distruse iar viaţa lui aproape sfârşită, el susţinea că martorul din cer va garanta pentru el.

Bildad a avut puţine de adăugat. El a reluat doar afirmaţia tovarăşilor săi că oamenii răi suferă. Oricine era supus suferinţei, cu siguranţă că nu era după voia lui Dumnezeu (18).

Părăsit de prieteni, înstrăinat de familie, dispreţuit de soţia lui şi nesocotit de servitori, Iov şi-a descris starea de suferinţă însingurată sub mâna lui Dumnezeu. El s-a ridicat deasupra împrejurărilor numai cu ajutorul credinţei. El şi-a anticipat reabilitatea viitoare pe baza trecutului său (19).

Răspunsul lui Ţofar a arătat în esenţă că bunăstarea celui nelegiuit este de scurtă durată. El s-a grăbit să reafirme că suferinţa era partea celui rău (20).

Iov a încheiat al doilea ciclu de cuvântări pornind de la concluziile fundamentale ale prietenilor săi. Mulţi oameni răi prosperau, se bucurau de viaţă din plin, aveau o înmormântare onorabilă şi erau respectaţi pentru reuşita

lor. Lucrul acesta era confirmat de observatori ce deţineau o bună cunoaştere a oamenilor şi întâmplărilor (21).

În al treilea ciclu de cuvântări a continuat căutarea unei soluţii pentru problema lui Iov. Crezând cu fermitate că suferinţa era rezultatul păcatului, prietenii lui Iov s-au văzut siliţi să-şi impună concluzia că Iov era un păcătos. Deoarece cauza suferinţei nu-i putea fi atribuită unui Dumnezeu drept, atotputernic şi atotcunoscător, ea trebuia să se afle în individul care suferea. Prin urmare, Elifaz l-a învinuit pe Iov de păcate tăinuite. L-a acuzat cu îndrăzneală că ar presupune că Dumnezeu din depărtarea Lui nu cunoştea tratarea tiranică a celor săraci şi oprimaţi, întrucât starea păcătoasă a lui Iov era cauza nenorocirii sale, Elifaz l-a sfătuit să se întoarcă spre Dumnezeu cu pocăinţă (22).

Iov era dezorientat. Suferinţa lui continuă, iar cerul rămânea tăcut. Pentru că nu-L vedea pe Dumnezeu acţionând în favoarea sa, a fost cuprins de nerăbdare şi de sentimentul unei situaţii presante. Tot ce făcuse îi era pe deplin cunoscut Celui pe care îl slujise cu fidelitate, prin credinţă şi ascultare. În acelaşi timp continuau să existe nedreptatea, violenţa şi inechitatea, Dumnezeu susţinând viaţa celor răi (23 – 24).

Bildad a vorbit foarte scurt. Ignorând argumentele, el s-a străduit să-l îngenuncheze pe Iov înaintea lui Dumnezeu. Nu a reuşit acest lucru (25).

Iov a fost de acord cu prietenii săi că omul este inferior lui Dumnezeu (26). Afirmând că era nevinovat şi că învinuirile lor erau nedrepte, el a descris soarta celor răi. Aceştia nu aveau garanţia că bunăstarea lor va dura. Deşi omul explorase şi folosise resursele naturii, el se străduie zadarnic în căutarea înţelepciunii. Ea nu poate fi cumpărată, deşi Dumnezeu şi-a demonstrat înţelepciunea în Univers. O poate găsi omul? Numai omul moral, temător de Dumnezeu are acces la înţelepciune şi înţelegere (28).

Iov a încheiat al treilea ciclu de cuvântări nevăzând întreaga problemă. El a comparat zilele de aur ale fericirii extreme, ale bunăstării şi prestigiului cu actuala lui stare de suferinţă, nemulţumire şi chin sufletesc rezultat din conştiinţa faptului că soarta lui era poruncită de Dumnezeu. Iov a vorbit cu multe detalii despre standardul său etic şi integritatea sa în comportarea faţă de oamenii din jurul său. Neîntinat de imoralitate, mândrie deşartă, nesocotinţă, lăcomie, idolatrie, amărăciune şi nesinceritate, Iov şi-a pledat nevinovăţia. Nici oamenii şi nici Dumnezeu nu puteau susţine acuzaţiile pe

INTERPRETAREA VIEŢII care prietenii le ridicaseră împotriva lui (29 – 31).

Se pare că Elihu ascultase răbdător dezbaterea dintre Iov şi cei trei prieteni ai săi. Fiind mai tânăr, el s-a abţinut să vorbească până când a simţit necesar să exprime ceea ce el a desluşit ca fiind adevărul lui Dumnezeu. După ce l-a denunţat pe Iov pentru atitudinea lui faţă de suferinţă, el i-a combătut plângerile. Având o fină sensibilitate faţă de păcat şi o sinceră veneraţie pentru Dumnezeu, Elihu a sugerat măreţia lui Dumnezeu ca învăţător ce urmăreşte să-l disciplineze pe om. Măreţia lui Dumnezeu exprimată prin lucrarea Sa creatoare în natură este copleşitoare, înţelegerea de către om a căilor lui Dumnezeu, e condiţionată de limitele minţii lui. Cum ar putea omul să-L înţeleagă corect pe Dumnezeu? Aşadar el nu trebuie să se considere înţelept în vanitatea lui, ci trebuie să se teamă de Acela care e mare prin putere, dreptate şi credincioşie (32 – 37).

În urma multelor cuvinte, nici Iov şi nici prietenii lui nu au rezolvat problema răsplăţii, taina suferinţei, sau scopurile disciplinare ale destinului lui Iov în viaţă. Nici cuvântările Celui Atotputernic nu au reprezentat o expunere argumentată care să permită o explicare logică detaliată (38 – 41). Răspunsul lui Dumnezeu din mijlocul

furtunii L-a înfăţişat în măreţia Sa. Minunile universului fizic şi ale regnului animal redau înţelepciunea lui Dumnezeu mai presus de orice imaginaţie şi înţelegere. Chiar Iov, Care le răspunsese prietenilor săi în repetate rânduri, a recunoscut cu smerenie că nu-i putea răspunde lui Dumnezeu. Însă Dumnezeu a continuat să vorbească. Oare nu a creat El monştrii marini, după cum l-a creat şi pe Iov? Avea Iov puterea de a-i stăpâni pe Behemoth (hipopotamul) şi Leviatan (crocodilul)? Dacă omul nu poate stăpâni aceste creaturi, cum se poate aştepta el să stea în picioare înaintea Creatorului său – Cel care le-a dat fiinţa?

Iov a fost copleşit de înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu. Cu siguranţă că scopurile şi planurile Celui care are o asemenea înţelepciune şi putere nu pot fi puse în discuţie de o minte finită. Cine ar putea să se îndoiască de justeţea căilor lui Dumnezeu în ceea ce priveşte suferinţa celui neprihănit sau bunăstarea celui rău? Tainele şi motivele lui Dumnezeu în judecata asupra omenirii depăşesc aprecierea umană. În pulbere şi cenuşă Iov s-a plecat smerit venerându-L pe Dumnezeu şi mărturisindu-şi nimicnicia. Având o nouă perspectivă asupra lui însuşi ca şi asupra lui Dumnezeu, El a înţeles că vorbise despre lucruri aflate în afara cunoştinţelor şi înţelegerii lui limitate. Prin credinţă şi încredere în Dumnezeu a depăşit limitele raţiunii umane în soluţionarea problemelor pe care le ridicase cu atâta îndrăzneală înainte ca tăcerea cerului să fie întreruptă (42: 1 – 6).

Numit de Dumnezeu „slujitorul Meu”, Iov a devenit preotul oficiant şi mijlocitor pentru cei trei prieteni care vorbiseră atât de nebuneşte. Averea i-a fost redată îndoit. Prin părtăşia cu rudele şi prietenii săi, Iov a experimentat mângâierea şi binecuvântarea lui Dumnezeu după această vreme de grea încercare.

Psalmii – Imnologia lui Israel

Timp de peste două milenii Cartea Psalmilor a fost

cea mai populară colecţie de scrieri din canonul Vechiului Testament. Psalmii au fost utilizaţi de israeliţi în slujba divină începând din vremea lui David. De-a lungul secolelor Biserica creştină a încorporat Psalmii în liturghie şi ritual, în toate timpurile Cartea Psalmilor s-a bucurat de mai mult interes personal şi de o mai mare utilizare în închinarea publică, decât orice altă carte a Vechiului Testament, depăşind limitele geografice şi rasiale.5

Popularitatea Psalmilor decurge din faptul că ei reflectă experienţele comune ale rasei umane. Compuşi de numeroşi autori, diferiţi Psalmi exprimă emoţiile, sentimentele personale, atitudinile, recunoştinţa şi interesele individului obişnuit. Oamenii şi-au identificat în mod general destinul în viaţă cu cel al psalmiştilor.

Aproximativ două treimi din cei 150 de psalmi le sunt atribuiţi prin titlu diverşilor autori.6 Restul sunt anonimi. În identificarea autorilor, şaptezeci şi trei îi sunt atribuiţi lui David, doisprezece lui Asaf, zece fiilor lui Core, doi lui Solomon, unul lui Moise şi câte unul ezrahiţilor Hernan şi Etan.7 Titlurile pot de asemenea furniza informaţii privind ocazia compunerii psalmului şi îndrumării muzicale pentru folosirea corectă în slujba divină.8

Problema perioadei şi modului în care au fost colecţionaţi psalmii a fost obiectul multor speculaţii. Întrucât David avea un interes atât de real în instituirea închinării şi începerea folosirii liturgige a unora dintre ei, este logic să asociem primele colecţii cu perioada când el era împărat în Israel (I Cron. 15 – 16). Intonarea cântecelor în casa Domnului a fost de asemenea introdusă de David (I Cron. 6: 31). După toate probabilităţile, Solomon, Iosafat, Ezechia, Iosia şi alţii au contribuit la aranjarea şi extinderea folosirii psalmilor în secolele următoare. În perioada post-exilică Ezra ar fi putut să fie editorul final al cărţii.

Cu câteva excepţii, fiecare psalm constituie o unitate

în sine, fără legătură cu cei care-l preced sau îl urmează. Drept urmare, această carte

INTERPRETAREA VIEŢII lungă de 150 de capitole este foarte greu de rezumat. În textul ebraic şi în versiunile cele mai vechi este păstrată următoarea diviziune în cinci părţi: I (Psalmii 1 – 41), II (42 – 72), III (73 – 89), IV (90 – 106), V (107 – 150). Fiecare din aceste unităţi se încheie cu o doxologie. În ultima diviziune, psalmul final serveşte ca doxologie de încheiere. Deşi s-au dat numeroase sugestii pentru acest aranjament, rămân totuşi întrebări în legătură cu istoria sau scopul acestei împărţiri.

Criteriul subiectului pare să ofere cea mai bună bază pentru studiul sistematic al psalmilor. Diverse tipuri pot fi clasificate în anumite grupe, deoarece ele prezintă o similaritate în ceea ce priveşte experienţa de viaţă şi au o temă comună. Deoarece în această tratare sumară nu putem acorda atenţie întregii psaltiri, următoarea clasificare cu exemple din fiecare categorie poate fi utilizată ca sugestie pentru continuarea studiului:

I. Rugăciuni ale celui neprihănit-17, 20, 25, 28, 40, 42, 55, etc. II. Psalmi de pocăinţă-6, 32, 38, 51, 102, etc. III. Psalmi de laudă-65, 95 – 100, 111 – 118, 146 – 150 IV. Psalmi de pelerinaj-120 – 134 V. Psalmi istorici-78, 105, 106, etc. VI. Psalmi mesianici-22, 110, etc. VII. Psalmi alfabetici-25, 34, 111 – 112, 119, etc.

Nevoia de izbăvire a omului este universală. Ea a fost exprimată în mulţi psalmi prin care cei neprihăniţi şi-au înălţat glasul spre Dumnezeu, cerând ajutorul divin. Apăsat de nelinişte şi îngrijorare, de un pericol apropiat, un sentiment de dezvinovăţire, sau de nevoia unei regenerări, sufletul tânguitor se întoarce cu smerenie către Dumnezeu.

Cu cea mai mare intensitate sunt exprimate năzuinţele interioare ale penitenţilor. Cu câteva excepţii,

aceşti psalmi îi sunt atribuiţi lui David. El îşi exprimă liber sentimentele prin mărturisirea sinceră a păcatului. Cel mai tipic este Psalmul 51, al cărui cadru istoric apare atât în titlu cât şi în II Sam. 12: 1 – 13. Pe deplin conştient de vina lui îngrozitoare exprimată printr-o triplă subliniere – păcat, răzvrătire şi fărădelege (conf. Psalm 51: 1 – 2, comparat cu Exod 34: 7, nelegiuire = răzvrătire) – David nu încearcă nicidecum să se sustragă de la responsabilitatea personală. Copleşit şi total smerit, el se întoarce la Dumnezeu cu credinţă, înţelegând că un duh zdrobit şi mâhnit este acceptat de Dumnezeu. Jertfele şi slujirea celui întristat sunt pe placul Dumnezeului îndurării. Psalmul 32, legat de aceeaşi experienţă, arată călăuzirea divină şi lauda care au devenit realitate în viaţa celui ce şi-a mărturisit cu remuşcare păcatul.

Psalmii de laudă sunt mai numeroşi. Aceste expresii ale bucuriei şi recunoştinţei sunt adesea urmarea firească a unei mari izbăviri. Oamenii II lăudau deseori pe Dumnezeu văzând lucrarea Lui creatoare în natură (Psalmii 8, 19 etc). Mulţumirea pentru recoltă (65), bucuria adoraţiei (95 – 100), celebrările festive (111 – 118) şi „Halelul Mare” (146 – 150) au devenit părţi importante ale Psalmilor lui Israel.

Psalmii de pelerinaj (120 – 134) sunt denumiţi în Bibliile engleze „Cântece ale urcării” sau „Cântări ale treptelor”. Contextul istoric al acestei denumiri este necunoscut. Au fost promovate diverse teorii iar acum e general acceptat faptul că aceşti psalmi erau asociaţi cu pelerinajele anuale ale israeliţilor către Sion, cu ocazia celor trei mari sărbători. Acest grup distinct fusese recunoscut drept o Psaltire în miniatură, deoarece conţinutul ei exprimă o mare varietate de emoţii şi experienţe.

În psalmii istorici, psalmistul reflectează asupra lucrării lui Dumnezeu faţă de Israel în vremuri trecute.

Israelul a avut o istorie cu experienţe variate, care au oferit poeţilor şi scriitorilor de cântece un bogat izvor de inspiraţie. În aceşti psalmi există numeroase referiri la izbăvirile miraculoase şi la bunăvoinţa divină faţă de Israel în trecut.

Psalmii mesianici au exprimat în mod profetic unele aspecte ale lui Mesia, aşa cum au fost ele revelate în Noul Testament. În acest sens e remarcabil Psalmul 22, conţinând mai multe referiri comparabile cu patimile lui Iisus – descrise în cele patru Evanghelii. Deşi acest grup reflectă experienţele emoţionale ale autorilor, expresiile lor de inspiraţie divină au avut semnificaţie profetică. Fiind corelat cu viaţa şi mesajul lui Iisus, acest element al psalmilor capătă o semnificaţie vitală prin interpretarea sa în Noul Testament. Exprimate vag în psalmii de adorare, referirile mesianice au devenit mai clar prin împlinirea lor în Iisus, Mesia.9 Un alt grup de psalmi poate fi deosebit pe baza aranjării în acrostihuri. Din această categorie cel mai familiareste Psalmul 119. Pentru fiecare serie de opt versete este utilizată o literă succesivă a alfabetului ebraic. În alţi psalmi se alocă fiecărei litere un singur rând. Desigur că folosirea unui asemenea procedeu nu poate fi transmisă efectiv în versiunea românească

Având în faţă această analiză, cititorul începător va recunoaşte că diversitatea Cărţii Psalmilor e la fel de mare ca şi cea a unei culegeri de imnuri bisericeşti. O clasificare mai amplă a psalmilor sporeşte posibilitatea apartenenţei unui psalm la diverse categorii. Fie ca aceste consideraţii să reprezinte numai un început în aprofundarea studiului fiecărui psalm în parte.

INTERPRETAREA VIEŢII

Proverbele – O antologie a Israelului

Cartea Proverbelor este o minunată antologie de zicale înţelepte. Stimulând gândirea, un proverb scoate în relief un adevăr simplu, evident prin sine. În uzul popular

el avea adeseori o conotaţie defavorabilă.10 însă proverbul literar reprezintă înţelepciunea bunului simţ exprimată în formă scurtă, concisă. În decursul timpului, proverbul – mashal, în ebraică – a devenit nu numai un mijloc eficient de instruire, ci a câştigat o utilizare largă ca formă de discurs didactic.

Colecţia de proverbe păstrate în carte sub acest nume, conţine titluri repetate indicând originea diverselor ei părţi. Următoarele titluri indică numeroase diviziuni ale acestei cărţi:

1. Proverbele lui Solomon 1: 1
2. Proverbele lui Solomon 10: 1
3. Cuvintele înţelepţilor 22: 17
4. Proverbele lui Solomon copiate de oamenii lui Ezechia 25: 1
5. Cuvintele lui Agur 30: 1
6. Cuvintele împăratului Lemuel 31: 1

O scurtă examinare a acestor notaţii scoate în evidenţă că în actuala ei formă Cartea Proverbelor acoperă secole. Chiar dacă cea mai mare parte a acestei colecţii îi este atribuită lui Solomon, e clar că unele părţi au fost adăugate până în vremea lui Ezechia sau mai târziu (cca. 700 î.e.n.).

Asocierea înţelepciunii cu Solomon este atestată în Regi şi Cronici. Expunerile istorice despre acest mare împărat îl înfăţişează ca întruchipare a înţelepciunii în perioada de glorie a celei mai mari prosperităţi a Israelului. În umilă dependenţă faţă de Dumnezeu, el şi-a început domnia rugându-se pentru înţelepciune. Solomon a reprezentat esenţa înţelepciunii practice prin dragostea lui pentru Dumnezeu, prin preocuparea de a judeca după dreptate şi prin administrarea înţeleaptă a afacerilor interne şi externe (I Regi 3: 3 – 28; 4: 29 – 30; 5: 12). Depăşindu-i pe toţi înţelepţii timpului, el a câştigat un asemenea renume internaţional încât conducătorii străini,

printre care şi împărăteasa din Seba, au venit să-şi arate admiraţia şi să beneficieze de înţelepciunea lui (II Cron. 9: 1 – 24).

Fiind multilateral în domeniul lucrărilor literare, Solomon ţinea discursuri cu subiecte de interes general, cum ar fi viaţa plantelor şi animalelor. Fiindu-i atribuită compunerea a trei mii de proverbe şi a o mie cinci cântece, părţile care-i aparţin din Cartea Proverbelor reprezintă numai o mostră a cuvintelor sale înţelepte.11

Legătura dintre Cartea Proverbelor şi înţelepciunea lui Amen-em-opet rămâne în continuare o problemă de studiat. Întrucât faima înţelepciunii lui Solomon exista în întreg Cornul de Aur, pare logic să luăm în serios posibilitatea ca înţelepciunea egipteană să fi fost influenţată de israeliţi.12 Faptul că Amen-em-opet este îndatorat Proverbelor pare mai probabil dacă Griffith îl datează corect pe acesta în jurul lui 600 î.e.n., când înţelepţii fuseseră deja activi în Israel de câteva secole.

Este foarte posibil ca Proverbele 1 – 24 să fi provenit în mare măsură din timpul lui Solomon, constituind baza pentru adăugarea altor proverbe de către oamenii lui Ezechia (25 – 29). Aceştia au editat probabil întreaga colecţie în capitolele precedente. Ne rămân necunoscute până în ziua de astăzi identitatea lui Agur şi Lemuel, şi data adăugării ultimelor două capitole.

În Proverbe se observă o mare varietate de forme poetice. Primele nouă şi ultimele două capitole sunt discursuri ample, în vreme ce secţiunile intermediare conţin scurte cuplete – fiecare constituind o unitate.

Paralelismul, atât de caracteristic poeziei ebraice, este folosit cu succes în aceste proverbe. Prin paralelismul „sinonimic”, ideea este repetată în al doilea rând al cupletului, ca de exemplu în 20: 13:

Nu iubi somnul, căci vei ajunge sărac;
Deschide ochii, şi te vei sătura de pâine.

În mod frecvent găsim paralelismul „antitetic”, în care al doilea rând exprimă un contrast. Observaţi exemplul din 15: 1:

Un răspuns blând potoleşte mânia:

Dar o vorbă aspră aţâţă mânia.

În paralelismul „sintetic” sau „ascendent”, ideea exprimată în primul vers este completată prin cel de-al doilea. Progresia gândirii este bine ilustrată în 10: 22:

Binecuvântarea Domnului îmbogăţeşte, şi El nu lasă să fie urmată de niciun necaz.

Deşi multe părţi din proverbe sunt complete prin ele însele, cartea ca întreg merită o examinare atentă din partea cititorului începător. Ea poate fi schiţată convenabil după cum urmează:

I. Introducere 1: 1 – 7

II. Contrast şi comparaţie între înţelepciune şi nesăbuinţă 1: 8 – 9: 18

A. Înţelepciunea este de dorit 1: 8 – 2: 22

Ea te fereşte de un anturaj rău 1: 8 – 19

Ea este dispreţuită de cei nechibzuiţi 1: 20 – 33

INTERPRETAREA VIEŢII

Ea ne fereşte de bărbaţi şi femei cu gânduri rele 2: 122

B. Binecuvântarea practică a înţelepciunii 3: 1 – 35

Dumnezeu îl face să prospere pe cel înţelept 3: 1 – 18

Dumnezeu îl apără pe cel înţelept 3: 19 – 26

Dumnezeu îl binecuvântează pe cel înţelept 3: 27 – 35

C. Experimentarea foloaselor înţelepciunii 4: 1 – 27

D. Avertismente împotriva căilor nesăbuite 5: 1 – 7: 27

Fereşte-te de femeia străină 5: 1 – 23

Evită afacerile nechibzuite 6: 1 – 5

Pericolul leneviei şi al înşelătoriei 6: 6 – 19

Nebunia adulterului 6: 20 – 7: 27

E. Personificarea înţelepciunii 8: 1 – 9: 18 înţelepciunea are mari bogăţii 8: 1 – 31 Binecuvântarea îi este asigurată celui care are înţelepciune 8: 32 – 36

Invitaţie la masa înţelepciunii 9: 1 – 12

Chemarea nesăbuinţei 9: 13 – 18

III. Maxime etice 10: 1 – 22: 16

A. Contrastul binelui şi răului în practică 10: 1 – 15: 33

B. Îndemn la temerea şi ascultarea de Dumnezeu 16: 1 – 22: 16 IV. Cuvintele înţelepţilor 22: 17 – 24: 34

A. Căile înţelepciunii şi nebuniei 22: 17 – 24: 22

B. Avertismente practice 24: 23 – 34 V. Colecţia oamenilor lui Ezechia 25: 1 – 29: 27

A. împăraţii şi supuşii trebuie să se teamă de Dumnezeu 25: 1 – 28

B. Avertismente şi lecţii morale 26: 1 – 29: 27 VI. Cuvintele lui Agur 30: 1 – 33

VII. Cuvintele lui Lemuel 13: 1 – 31

Titlul acestei cărţi este cel mai propriu scurtelor aforisme din 10: 1 – 22: 16, ce sunt caracterizate drept proverbe. Totuşi introducerea din 1: 1 – 7, include întreaga colecţie în scopul său declarat. Deşi sunt desemnate drept ghid pentru tineri, aceste proverbe oferă tuturor înţelepciune. Nota cheie este „teama de Domnul” – înţelepciunea începe printr-o legătură corectă cu Dumnezeu. Recunoaşterea personală a lui Dumnezeu stă pe baza unei vieţi neprihănite. Adevărata aplicaţie a înţelepciunii este veneraţia faţă de Dumnezeu, exemplificată prin viaţa de fiecare zi.

În 1: 8 – 9: 18 este integrată o discuţie asupra înţelepciunii şi nebuniei. Ea este prezentată sub forma unei relaţii profesor-elev sau tată-fiu, r ascultătorul fiind deseori denumit „fiul meu”. Din şcoala experienţei se nasc cuvinte de înăţătură pentru tânărul care se aventurează pe drumurile nebătute ale vieţii. Înţelepciunea e

personificată. Ea vorbeşte cu o logică incontestabilă. Pledează ca tinerii să cântărească toate avantajele pe care le oferă înţelepciunea şi îi avertizează împotriva căilor nesăbuite, prezentând în mod realist pericolele, crimele sexuale, ale proastei companii şi ale altor ispite fatale. Într-un ultim apel, înţelepciunea întinde o ademenitoare masă de ospăţ. Nebunia duce la ruină şi moarte, dar adepţii înţelepciunii sunt siguri de bunăvoinţa lui Dumnezeu.

Proverbele lui Solomon păstrate în 10: 1 – 22: 16 constau în 375 de versete, fiecare din ele constituind în mod obişnuit un cuplet. Marea majoritate sunt antitetice, în vreme ce altele sunt comparaţii sau afirmaţii complementare. Sunt aduse în obiectiv diverse aspecte ale tipului de comportament al înţeleptului şi nebunului. Bunăstarea, integritatea, respectarea legii, limbajul, cinstea, aroganţa, pedeapsa, răsplata, politica, mita, arta guvernării, societatea, viaţa de familie, reputaţia, caracterul – aproape orice etapă a vieţii este descrisă din perspectiva corectă.

Cuvintele înţelepte din 22: 17 – 24: 34 conţin aforisme instructive, dintre care majoritatea sunt mai lungi decât cupletele din secţiunea precedentă. În acest discurs profesor-elev se acordă atenţie pericolelor asupririi; etichetei la masa regală; nesăbuinţei de a învăţa pe un nebun; fricii de Dumnezeu, femeilor, beţiei şi foloaselor înţelepciunii.

Proverbele adunate de oamenii lui Ezechia sunt grupate în 25 – 29. Probabil că înfrângerea lui Sanherib şi renaşterea religioasă din timpul lui Ezechia au stimulat interesul pentru acest efort literar. Nu este ilogică posibilitatea ca Isaia şi Mica să se fi aflat în acest grup de oameni. Aceste proverbe conţin sfaturi pentru împăraţi şi supuşi, acordând o atenţie specială tipului de comportament al nebunilor. În ocaziile pe care le oferă

viaţa, nebunul îşi arată nesăbuinţa, în timp ce omul înţelept demonstrează căile înţelepciunii.

Ultimele două capitole sunt unităţi independente. Agur, un autor necunoscut, vorbeşte despre limitele omului şi necesitatea călăuzirii după cuvântul lui Dumnezeu. Caracteristic pentru formele literaturii antice, el pune întrebări retorice, vorbind în distih şi tetrastih despre diferite probleme ale vieţii, şi încheind cu sfaturi practice.

Capitolul final se deschide cu învăţăturile lui Lemuel pentru împărat. Printr-un acrostih alfabetic el laudă femeia inteligentă şi harnică – mama devotată căminului şi copiilor săi fiind demnă de laudă.

INTERPRETAREA VIEŢII 31]

Eclesiastul – Investigare a vieţii

Cartea Eclesiastului expune experienţele fascinante şi concepţia filosofică a autorului. Vorbind în calitate de „Kuheleth" sau „Propovăduitor", el expune în proză şi poezie cercetările şi concluziile sale.

Deşi această carte este legată de Solomon, problema paternităţii ei rămâne o enigmă. A fost Eclesiastul scris de Solomon, nu şi-a atribuit autorul rolul împăratului israelit, ce reprezenta chintesenţa înţelepciunii? 13 Nici data scrierii nu este stabilită cu precizie. Oricine ar fi fost autorul, el a folosit pasaje clasice din alte cărţi ale Vechiului Testament.14 Această carte, ce este un tratat profund, a fost clasificată alături de Iov şi Proverbe ca literatura de înţelepciune a evreilor. Ea era citită public la Sărbătoarea Corturilor şi inclusă de evrei în „Meghilot" sau cărţile folosite în zilele de sărbătoare. Faptul că autorul accentua asupra bucuriei vieţii făcea ca ea să reprezinte o lectură potrivită în timpul acestui praznic de bucurie.

Eclesiastul constituie o expresie a încercărilor şi eşecurilor omului. Deşi autorul nu prezintă o filosofie sistematică precum cele elaborate de Aristotel, Spinoza,

Heghel ori Kant, el efectuează o examinare atentă pe baza observaţiei şi experienţei, tratând apoi concluzii proprii. În general el îşi limitează investigaţia la lucrurile petrecute „sub soare” – o expresie ce apare frecvent. O altă expresie, „totul este deşertăciune” (totul e abur ori suflare), care intervine de douăzeci şi cinci de ori, redă aprecierea autorului asupra lucrurilor pământeşti la care a reflectat. În deliberarea finală el s-a întors către Dumnezeu.

Ca analiză şi ajutor în citirea Eclesiastului, consideraţi următoarea prezentare:

— 31: 4 – 111: 12 – 3: 22

I. Introducere

Afirmarea temei şi scopului

Ciclul continuu al vieţii şi evenimentelor II. Examinarea lucrurilor temporale înţelepciunea ca ţintă a vieţii Plăcerea ca obiectiv Paradoxul înţelepciunii înţelepciunea şi scopul lui Dumnezeu în creaţie Răspunderea omului în faţa lui Dumnezeu III. Analiza relaţiilor economice ale omului Viaţa celui oprimat este deşartă Deşertăciunea religiei şi bogăţiei

— 11

— 3: 15

— 7: 29

— 17

Capacitatea bucuriei este dată de Dumnezeu Cumpărarea este practică în toate lucrurile Omul a decăzut din condiţia lui originară IV. Limita înţelepciunii omeneşti

Analiza omului limitată la această viaţă Viaţa este destinată pentru bucuria omului înţelepciunea este practică şi folositoare Sfat pentru tineri Concluzie – teme-te de Dumnezeu

— 19

— 12: 14

— 12

— 12: 7

Autorul pune cu scepticism întrebarea: Care este lucru care merită cel mai mult să devină obiectivul vieţii? Ca şi în natură, în viaţa omului există un ciclu repetitiv, nesfârşit (1: 4 – 11). În această lume nimic nu este nou. Prin această introducere el afirmă zădărnicia a tot ce este sub soare.

Explorând valorile vieţii, Koheleth caută înţelepciunea – dar aceasta pare să mărească tristeţea (1: 12 – 18). El îşi continuă explorarea căutând satisafeţie într-o viaţă variată şi echilibrată. Ca om cult, încearcă să îmbine plăcerea, râsul, bucuria grădinilor şi caselor, vinul şi muzica, într-un model armonios de viaţă, dar şi aceasta este zădărnicie (2: 1 – 11). Într-un anumit sens urmărirea înţelepciunii este un paradox, pentru că omul înţelept se străduieşte să acţioneze în perspectiva unui viitor care nu-i este cunoscut. Oare de ce să nu procedeze ca nebunul ce trăieşte doar pentru ziua de azi (2: 12 – 23)? însă Dumnezeu a creat şi proiectat toate lucrurile pentru bucuria omului. În acest ciclu al vieţii ce pare să meargă la nesfârşit, există un scop pentru orice lucru creat de El (2: 24 – 3: 15), şi în ultimă instanţă omul este responsabil faţă de Dumnezeu (3: 16 – 22).

Ce influenţă are situaţia economică a omului asupra vieţii? Cine se bucură mai mult de viaţă – cel care-şi îndeplineşte îndatoririle ca slujitor de rând (4: 1 – 3), ori individul întreprinzător şi energic, care încearcă să câştige avere şi popularitate (4: 4 – 16)? Practicarea religiei ca o chestiune de rutină sau cu ipocrizie nu aduce avantaje. Câştigurile vieţii îi pot aduce ruina chiar şi unui rege, pentru că toate depind de ceea ce aduce Dumnezeu în natură (5: 1 – 17). Capacitatea de a te bucura de bogăţiile abundente date de Dumnezeu, vine tot de la El (5: 18 – 6: 12). Este bine să arăţi înţelepciune şi cumpătare în toate lucrurile. Din nefericire, nicio creatură finită nu poate

realiza un model de viaţă perfect echilibrat, deşi la început Dumnezeu l-a creat pe om fără prihană (7: 1 – 29).

Niciun om nu atinge perfecţiunea înţelepciunii în această viaţă. Necunoscând viitorul, analiza omului asupra vieţii este categoric limitată.

INTERPRETAREA VIEŢII

Când îl cheamă moartea – fie el neprihănit sau nemernic – el este la fel de neajutorat (8: 1 – 11). În pofida faptului că moartea vine pentru toţi fără deosebire şi că universul pare indiferent faţă de standarde mortale, este totuşi un lucru înţelept să te temi de Dumnezeu (8: 12 – 17). Probabil că omul nu înţelege viaţa – iar moartea este inevitabilă – dar acest lucru nu trebuie să-l împiedice să se bucure din plin de viaţă (9: 1 – 12). Dar în toate lucrurile trebuie aplicată înţelepciunea. Exemplul omului sărac a cărui înţelepciune a salvat un oraş, este remarcabil (9: 13 – 18). Cumpătarea în toate trebuie să reglementeze modul în care omul se bucură de viaţă. Puţină nesăbuinţă poate aduce unui om multă tristeţe şi-l poate lipsi de multe avantaje.

Trebuie reţinute anumite principii şi practici. Să împărtăşim cu alţii darurile vieţii, cu toate că nu cunoaştem viitorul (11: 1 – 6). Filosofia epicuriană de a trăi numai pentru binele de moment este pusă la îndoială. Tânărul să se bucure de viaţă la maximum, dar să-şi aducă aminte că în final trebuie să-i dea socoteală lui Dumnezeu (11: 7 – 10). Printr-o lucidă alegere a bătrâneţii, tânărul este sfătuit să-şi amintească de Creatorul său în primii ani ai vieţii. Deteriorarea organelor sale corporale sau a facultăţilor mintale ar putea să-l ia prin surprindere, făcându-l incapabil de a-l lua în consideraţie pe Dumnezeu (12: 1 – 7).

Îndemnul final către om este exprimat în ultimele două versete. Omul are datoria de a se teme de Dumnezeu şi de a-i păzi poruncile – baza responsabilităţii sale

înaintea lui Dumnezeu (12: 8 – 14).

Cântarea Cântărilor

Includerea Cântării cântărilor între cărţile poetice rămâne enigmatică. Acest lucru este evident din marea diversitate a interpretărilor. Deşi este imposibil de precizat dacă această carte a fost scrisă de sau pentru Solomon, titlul asociază compunerea ei cu împăratul literaturii israelite. Conţinutul sugerează că această carte se referă la Solomon, al cărui nume apare de cinci ori după versetul inaugurat.

Această compoziţie poetică a primit numeroase interpretări. Imaginea alegorică a evreilor şi creştinilor, teoria dramatică, teoria ciclului căsătoriei, teoria literaturii lui Adonis-Tamuz şi alte opinii, şi-au avut apărători pasionaţi de-a lungul secolelor. Într-o publicaţie recentă, Cântarea Cântărilor reprezintă o superbă antologie lirică, compusă din cântece despre natură, dragoste, curte şi căsătorie – şi care se întinde din era lui Solomon până în perioada persană. În prezent, în rândul r cercetătorilor Vechiului Testament nu există o interpretare care să aibă o aprobare largă.

Acestei cântări i se atribuie prin acordul unanim al cercetătorilor înalte calităţi poetice în exprimarea caldelor emoţii ale iubirii omeneşti, încorporată ca o unitate în canonul evreiesc, ea trebuie să fie considerată mai degrabă un singur poem, decât o colecţie de cântări. Ea are drept părţi componente monologuri, solilocvii şi apostrofe. O diversitate de scene – curtea regală din Ierusalim, o grădină, un peisaj rural sau un decor pastoral – formează cadrul diferitelor părţi ale destui poem, în care personajele sunt prezentate în acţiune cvasi-dramatică. Întrucât din acest cântec de dragoste lipsesc atât de multe detalii, cel care îl interpretează este confruntat cu numeroase probleme.

Interpretarea literală ar putea părea cititorului cea

mai naturală. Personajul principal pare să fie o fecioară sulamită care este adusă dintr-un mediu pastoral în palatul regal al lui Solomon. În vreme ce împăratul o curtează pe această fată de la ţară, avansurile îi sunt respinse. Splendoarea palatului şi apelul coral al femeilor de la curte nu reuşesc s-o impresioneze. Ea tânjeşte cu pasiune după primul ei iubit. În final conflictul se rezolvă, ea respingând avansurile împăratului şi întorcându-se la eroul ei păstor.

Pentru interpretarea acestei cărţi poetice în această manieră, se poate folosi ca ghid următoarea analiză:

L

I. Fecioara sulamită la curtea regală întâmpinarea de către doamnele de la curte

Replica fecioarei

Răspunsul doamnelor de la curte

Vorbeşte împăratul

Fecioara se adresează doamnelor de la curte împăratul se adresează fecioarei

Apostrofa fecioarei

Vorbeşte împăratul

Fecioara către doamnele de la curte II. Fecioara într-un palat de ţară

Amintiri despre iubitul ei de la ţară

Un vis III. Chemarea împăratului

O paradă regală – intră împăratul împăratul o curtează pe fecioară IV. Fecioa/a reflectează

— 4

— 14

— 2: 1

— 7

— 17

— 4: 7

— 7

INTERPRETAREA VIEŢII

Implorările iubitului ei păstor Un vis V. împăratul îşi

reînnoieşte cererea

Avansurile de dragoste ale împăratului Apelul doamnelor de la curte Reunirea fecioarei cu iubitul ei Dorul ei după iubitul păstor întoarcerea

VI

— 5: 1

— 7: 9

— 9

— 8: 4

Deşi interpretarea literală vorbeşte despre dragostea umană, includerea providenţială a acestei cărţi în canonul evreiesc are neîndoielnic o semnificaţie spirituală. După toate probabilităţile evreii recunoşteau lucrul acesta citind anual Cântarea Cântărilor la sărbătoarea Paştelui, care le reamintea israeliţilor de dragostea arătată lor de Dumnezeu prin izbăvirea din robia egipteană. După cum arată Isaia (50: 1; 54: 4 – 5) Ieremeia (3: 1 – 20) Ezechiel (16 şi 23) şi Osea (1: 3), pentru evrei dragostea conjugală reprezenta dragostea lui Dumnezeu pentru Israel. Legătura dintre Israel (fecioara sulamită) şi iubitul ei păstor (Dumnezeu) era atât de puternică încât nicio chemare lumească (împăratul) nu putea înstrăina Israelul de Dumnezeul său. În Noul Testament această relaţie este comparată cu cea dintre Hristos şi biserică.16 Pe baza interpretării literală, Cântarea Cântărilor a constituit deci o aplicaţie spirituală atât în Noul cât şi în Vechiul Testament.

1 E.J. Kissane, „The Bookof Job” (New York 1946), p. XLI, arată că indulgenţa unor critici ca H. Totezyner, „Das Buch Hioh” (Viena, 1920), care consideră Cartea lui Iov ca o simplă colecţie de fragmente, dau o falsă impresie despre starea textului ebraic din Iov. Poezia de nivelul cel mai înalt, vocabularul amplu, marele număr de hapaxiegomena, argumente subtile şi obscure, repetarea aceleiaşi opinii în cuvinte diferite – toate acestea au dus la

erori de transcriere şi traducere, scribii neînţelegând pe deplin limbajul.

2 Probabil în Arabia de nord-vest sau Edom. A se vedea „Harper's Bible Dictionary", pag. 792, pentru discuţie.

1 Argumente în sprijinul acestei corelaţii: (1) condiţii familiale; (2) nicio referire la lege sau la starea religioasă din ultima perioadă; (3) nicio referire la învăţătura profeţilor; (4) simplitatea vieţii e similară cu cea a patriarhilor. Conf. S.C. Yoder, „Poetry of the Old Testament" (Scottdale, Pa.: Herald Press, 1948), pag. 83.

Remarcaţi că şi Ieremia şi-a blestemat ziua naşterii, Ier. 20.

5 Pe baza textelor ebraic şi grecesc şi a altor izvoare, a fost sugerată utilizarea liturgică a următorilor Psalmi: 30 – Sărbătoarea consacrării; 7 – Purim; 29 – Ziua Cincizecimii; 83 sau 135 – Pastele; 137 – comemorarea distrugerii Templului; 29 – ultimele zile ale Sărbătorii Corturilor; iarurmătorii erau cântaţi în timpul arderii de tot zilnice: 24 – duminică; 38 – Iu ni; 82 – marţi; 94 – miercuri; 81 – joi; 93 – vineri; 38 şi 92 – sâmbătă. Conf. R.H. Pfeiffer, „The Books of the Old Testament" (New York: Harper and Brothers, 1957), pag. 195 – 196.

8 Prezenta împărţire a Psalmilor nu apare în cele mai vechi manuscriseebraice încă existente. Numărul total variază în diferitele aranjamente. Talmudul din Ierusalim are un total de 147. LXX combină psalmii 9 şi 10, şi de asemenea 114 şi 115, dar îi divide pe fiecare dintre psalmii 116 şi 147, adăugând şi un psalm apocrif, dând un total de 150.

7 Expresia ebraică „Ledhavith" poate însemna uneori „aparţinând lui David", iar conţinutul unor psalmi ca 3, 18, 34, 51 – 54, 56 – 57, 59 – 60 şi alţii, stabilesc realitatea paternităţii lui David. Prin urmare mulţi alţi psalmi ar fi putut fi scrişi de el. Conf. E.J. Young „Introducţiontothe Old

Testament" (Grand Rapids: Eerdmans, 1949), pag. 87 – 300.

8 Faptul că unii din termenii folosiţi în titlurile Psalmilor nu au fost înţeleşi de traducătorii versiunii LXX, pledează în favoarea antichităţii lor.

Cf. referinţe mesianice din următorii psalmi: 2: 7 – Evrei 1: 5 şi Fapte 13: 33; 16: 9 – 10 – Fapte 2: 31 – 32; 40: 6 – 7 – Evrei 10: 9; 41: 9 – Ioan 13: 18; 45: 6 – Evrei 1: 8; 68: 18 – Efes. 4: 8; 110: 1 – Mat. 22: 43 – 46; 110: 4 – Evrei 7: 17; 118: 22 – Mat. 21: 42.

10 Cf. Num. 21: 27; 1 Sam. 10: 12; îs. 14: 4; Ierem. 24: 9; Iov 17: 6, etc.

11. Cele 374 de proverbe din Prov. 10: 1 – 22: 16 ar putea reprezenta doar una din colecţiile făcute în vremea lui Solomon.

12 Amen-em-opet este datat în perioada 1.000 – 600 î.e.n.

13 Faptul că Solomon era omul potrivit pentru o asemenea experienţă şi cercetare se bazează pe referiri ca: I Regi 2: 9; 3: 12; 5: 9 – 13; 10: 1; Ecles. 1: 16; 2: 7. Cartea pare să fie fictiv autobiografică.

14 Cf. Gen. 3: 19 cu Ecles. 12: 7; Deut. 4: 2 şi 12: 1 cu Ecles. 3: 14; Deut. 23: 22 – 25 cu Ecles. 5: 3; I Sam. 15: 22 cu Ecles. 4: 13; şi I Regi 8: 46 cu Ecles. 7: 20.

15 În Noul Testament aceeaşi legătură este menţionată în Mat. 9: 15; Ioan 3: 29; II Cor. 11: 2; Efes. 5: 23 – 32; Apoc. 19: 7; 21: 2, 9; 22: 17.

CAPITOLUL XVIII Isaia şi mesajul său

Pentru a înţelege mesajul acestei cărţi este necesar să ne familiarizăm cu cadrul istoric al profetului şi al poporului căruia i-a fost trimis mesajul. Multe din aluzii, referiri şi avertismente pot fi greşit înţelese dacă nu examinăm atent evenimentele politice din Iuda, în legătură cu naţiunile înconjurătoare.

Alături de proroc în Ierusalim

Se ştie puţin despre spiţa, naşterea, tinereţea ori educaţia lui Isaia, cu excepţia faptului că era fiul lui Amoţ. Se pare că el s-a născut şi a crescut în Ierusalim. Deoarece chemarea lui către misiunea profetică este datată precis în anul morţii lui Ozia (740 î.e.n.), este rezonabil să credem că el s-a născut între 765 – 760 î.e.n.

Isaia s-a născut în vremuri prospere. Iuda îşi recâştiga puterea militară şi economică sub conducerea competentă a lui Ozia. Înainte, politica nesăbuită a lui Amaţia supusese Iuda invaziei şi asupririi Israelului, şi probabil ruşinii întemniţării lui Amaţia. Acest ultim fapt ar fi putut să fi dus la recunoaşterea lui Ozia ca asociat la conducere încă din 792 – 91 î.e.n. După schimbarea împăraţilor în Israel, Amaţia a fost reinstaurat la tron (782 – 81), doar pentru a fi asasinat (768 î.e.n.). Lucrul acesta i-a adus lui Ozia controlul deplin asupra lui Iuda şi ocazia de a-şi impune conducerea eficientă.

În curând evenimente neliniştitoare au aruncat umbre negre asupra speranţelor de viitor ale lui Iuda. În Samaria, moartea lui Ieroboam în 753 a fost urmată de revoluţie şi vărsare de sânge, până când Menahem a pus mâna pe tron. În Iuda, Ozia a fost lovit de lepră ca judecată divină pentru faptul că şi-a asumat îndatoriri preoţeşti. Deşi în acest timp Iotam a devenit co-regent (cca. 750 î.e.n.), Ozia şi-a continuat conducerea activă.

Schiţa VI – VREMEA LUI ISAIA

— 81 Amaţia eliberat probabil din închisoare când Ieroboam II şi-a asumat conducerea unică în Israel după moartea lui Ioas 768 – Ozia îşi asumă conducerea unică în Iuda – moartea lui Amaţia 760 – data aproximativă a naşterii lui Isaia 753 – domnia lui Ieroboam în Israel la sfârşit 750 – Ozia atins de lepră

— Ţiglat-Pileser III începe să conducă în Asiria 743 – asirienii îl înfrâng pe Sarduris III, rege în Urartu

— Ozia şi aliaţii săi înfrânţi de asirieni în lupta de la Arpad 740 – Iotam îşi asumă conducerea unică – moartea lui Ozia

— 35 armate asiriene în N-ai şi Urartu

— Pecah începe să conducă în Israel

— Ahaz e făcut împărat de partidul proasirian din India 734 – armate asiriene invadează Filistia

— Război siriano-efraimit după retragerea asirienilor 733 – invazie asiriană în Siria

— Asirienii cuceresc Damascul, punând capăt guvernării siriene

— Pecah înlocuit de Osea în Samaria

— Salmanasar V începe să guverneze în Asiria 722 – căderea Samariei

— Urcarea lui Sargon II pe tronul asirian 716 – 15 Ezechia începe să domnească în Iuda

— Reformă religioasă – curăţirea Templului 711 – trupe asiriene în Asdod

— 8 – naşterea lui Mânase

— Sanherib începe să guverneze în Asiria

— Bel-ibni îl înlocuieşte pe Merodac-Baladan la tronul Babilonian 702 – 1 – boala lui Ezechia – ameninţarea lui Sanherib – Isaia asigură securitatea

— Ierusalimul este vizitat de o solie babiloniană din partea lui Merodac-Baladan aflat în exil

— 6 Mânase făcut coregent

— Sanherib îl ameninţă a doua oară pe Ezechia 687 – 6 Ezechia moare – Mânase îşi începe conducerea unică

— Isaia ar fi putut fi martirizat de Mânase

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU

Prosperitatea economică domina, în vreme ce Iuda îşi extindea frontiera spre sud, înglobând Elatul, din golful Aqaba. Către est, amoniţii erau tributarii lui Iuda.

Deosebit de periculoasă era ridicarea la tronul asirian a lui Ţiglat-Pileser, sau Pul în 745 î.e.n. Cucerirea

ulterioară a Babilonului de către asirieni a grăbit pregătirea unitară a conducătorilor palestnieni în vederea agresiunii asiriene. Această ameninţare a devenit realitate în 743 – 738, când armata asiriană a înaintat spre vest în mai multe campanii. În analele sale, regele asirian raportează că a înfrânt o forţă palestiniană aflată sub conducerea lui Azaria sau Ozia al lui Iuda. Thiele datează acest eveniment în primul an al acestei perioade. De asemenea, Menahem împăratul Israelului, a plătit un greu tribut regelui Asiriei (II Regi 15: 19).

Sub ameninţarea agresiunii asiriene, în Israel au avut loc schimbări rapide, care fără îndoială că au avut repercusiuni în Iuda. Când Menahem a murit, el a fost urmat de fiul său Pecahia, care a fost ucis de Pecah, după o domnie de doi ani. Acesta din urmă a cucerit tronul Samariei în 740 – 39 şi a inaugurat o agresivă politică anti-asiriană. În acelaşi an a murit Ozia, cel mai eminent împărat al lui Iuda, din vremea lui David şi Solomon încoace.

În acest an marcat de tensiune atât acasă cât şi peste graniţă, tânărul Isaia şi-a primit chemarea profetică. Se pare că el urmărise cu profund interes evenimentele internaţionale, până când speranţele de supravieţuire naţională ale lui Iuda au pălit în faţa înaintării armatelor Asiriei. Nu se arată care era atitudinea religioasă a lui Isaia în acest timp. S-ar putea să-i fi cunoscut pe Amos şi Osea, care erau activi în Regatul de Nord. În tinereţe ar fi putut veni în contact cu Zaharia, profetul care a avut o influenţă atât de bună asupra lui Ozia. În acest an crucial, el a fost chemat ca purtător de cuvânt al lui Dumnezeu – pentru a comunica mesajul lui Dumnezeu unei generaţii confruntate cu evenimente istorice fără precedent.

În vreme ce Pecah se opunea cu fermitate asirienilor, în Iuda câştiga putere un partid proasirian. Această mişcare era evident răspunzătoare de ridicarea la tron a

lui Ahaz în 736 – 35 î.e.n., când armatele asiriene acţionau în N-ai şi Urartu. Probabil că Ahaz a grăbit invazia asiriană a Filistiei în 734. Cel puţin, după retragerea asirienilor, Pecah al Samariei şi Reţin al Damascului i-au dat lui Ahaz un ultimatum pentru a li se alătura în opoziţia lor contra Asiriei. În acest moment a fost implicat Isaia. El primise însărcinarea precisă de a-l sfătui pe împărat să se bazeze pe Dumnezeu (îs. 7: 1 şi cont.). Nesocotind sfatul profetului, Ahaz a încheiat un tratat cu Ţiglat-Pileser III. Deşi Iuda a fost invadată de armatele siriano-efraimite şi a pierdut Edomul ca vasal, Ahaz a supravieţuit înaintării armatei asiriene. Companiile asiriene succesive au dus la cucerirea şi capitularea Siriei în 732 î.e.n. Simultan, Pecah a fost executat şi înlocuit cu Osea, care i-a asigurat regatului asirian tributul Israelului. Ahaz l-a întâlnit pe Ţiglat-Pileser la Damasc şi a pecetluit alianţa introducând cultul asirian în Templul din Ierusalim.

Activitatea lui Isaia în restul domniei lui Ahaz e obscură. El trebuie să fi împărtăşit interesul profund şi neliniştea cetăţenilor lui Iuda cu privire la luptele din Samaria – aflată la aproximativ şaizeci şi patru de kilometri de Ierusalim. Când Salmanasar l-a urmat pe Ţiglat-Pileser la tronul Asiriei, Osea a pus capăt servituţii sale. În urma unui asediu asirian ce a durat trei ani, Osea a fost ucis iar Samaria a fost cucerită de invadator în 722. În mod vădit Ahaz a putut menţine relaţii diplomatice favorabile cu Asiria, prevenind astfel invadarea lui Iuda în acea perioadă. Nu există indicaţii că Ahaz l-a recunoscut vreodată pe Isaia ca profet adevărat.

Odată cu urcarea la tron a lui Ezechia, (716 – 15 î.e.n.), pentru Isaia a început o nouă eră. Ahaz îl sfidase pe profet sprijinind cultul idolatrie în Templu, dar Ezechia a adoptat un mod de acţiune radical diferit. El a introdus cu entuzioasm reforme, a reparat şi purificat Templul şi i-a invitat pe israeliţi, de la Beer-şeba până la Dan, să se

alături activităţilor religioase din Ierusalim. Deşi Isaia nu aminteşte în cartea lui de aceste reforme, sărbătorirea naţională a Paştelui şi conformarea faţă de legea lui Moise trebuie să-l fi încurajat în privinţa viitorului lui Iuda.

Cunoştinţele actuale asupra relaţiilor iudeo-asiriene în timpul domniei lui Sargon II (722 – 705 î.e.n.) sunt cu totul limitate. În cronica biblică, Sargon este menţionat doar o singură dată (îs. 20: 1). Se ştie că Asdod a fost cucerit de asirieni în 711 î.e.n. Isaia îşi avertizează poporul că nu trebuie să aştepte sprijin din partea Egiptului chiar dacă Shabako etiopianul instaurase cu succes Dinastia a Douăzeci şi cincea în anul anterior. Timp de trei ani Isaia a umblat desculţ şi îmbrăcat ca un sclav, explicându-şi acţiunea ca simbol al sorţii Egiptului şi Etiopiei. Cât de nesocotit era poporul său, căutând ajutor egiptean în răzvrătirea împotriva Asiriei! Este evident că în această perioadă Ezechia a menţinut relaţii favorabile cu Asiria, plătind tribut. Conform unei prisme fragmentare, Sargon se laudă că a primit „daruri” din Iuda.1 Deci în acea vreme Ierusalimul era asigurat împotriva atacurilor.

Între timp Ezechia îşi construia fortificaţii. A fost construit tunelul Siloam pentru a se asigura aprovizionarea corespunzătoare cu apă a Ierusalimului în cazul unui asediu prelungit. Cu mult timp înainte de

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU aceasta, în timpul lui Ahaz Isaia declarase cu îndrăzneală că Asiria îşi va extinde cucerirea şi controlul în regatul lui Iuda.

În evenimentele hotărâtoare care au succedat ridicarea la putere a lui Sanherib în Asiria (705 î.e.n.), Isaia a avut pentru Ezechia sfaturi vitale şi oportune. Naţionalismul se manifesta prin revolte în tot Imperiul Asirian. Nu de mică importanţă între succesele lui Sanherib în înăbuşirea acestor răscoale, a fost în 702 înlocuirea lui Merodac-Baladan cu Bel-ibni la tronul babilonian. În anul următor asirienii au înaintat spre vest.

Ezechia a supravieţuit printr-o intervenţie miraculoasă.

Din cronicile existente nu putem şti cât a trăit Isaia. În afară de asocierea lui cu Ezechia în jurul anului 700 î.e.n., sunt disponibile puţine dovezi privind ultimii lui ani. Neexistând dovezi biblice care să sprijine contrariul, este rezonabil să dăm credit supoziţiilor care sugerează că Isaia şi-a continuat lucrarea în timpul domniei lui Mânase. Dacă data morţii lui Sanherib este acceptată ca provenind de la Isaia, atunci profetul trebuie că mai trăia încă în 680 î.e.n. pentru a fi putut indica ce i s-a întâmplat până în urmă regelui asirian care a vorbit atât de defăimător despre Dumnezeul în care îşi pusese încrederea Ezechia. Tradiţia îi atribuie lui Mânase martirizarea lui Isaia; fiind găsit ascuns în trunchiul scorburos al unui copac, profetul a fost tăiat în două. Din punct de vedere al longevităţii, este corect să plasăm lucrarea lui Isaia până în vremea lui Mânase. Faptul că Isaia avea cam douăzeci de ani când a primit chemarea profetică în 740 î.e.n., este o presupunere logică. Vârsta lui în momentul morţii, după 680 î.e.n., nu trebuie neapărat să depăşească optzeci de ani.

Scrierile lui Isaia

Oare Isaia a scris cartea care-i poartă numele? Niciun cercetător competent nu se îndoieşte de istoricitatea lui Isaia şi nici de faptul că o parte a cărţii a fost scrisă de el. Unii limitează contribuţia personală a lui Isaia la porţiuni selectate în capitolele 1 pânş la 32, în vreme ce alţii îi atribuie toate cele şaizeci şi şase de capitole.

Cea mai frecventă analiză a acestei cărţi este bazată pe împărţirea în trei. Deşi în privinţa detaliilor nu există unanimitate în rândul cercetătorilor, analiza următoare deţine aprobarea generală a celor care nu susţin unitatea lui Isaia.

Primul Isaia constă în 1 – 39. În cadrul acestei diviziuni, profetului din secolul al optulea îi sunt

realmente atribuite doar părţi limitate din 1 – 11, 13 – 23 şi 28 – 32. Partea mai mare a acestei secţiuni îşi are originea în perioade ulterioare. Al doilea Isaia, ori Deotero-Isaia, 40 – 55 este atribuit unui autor anonim care a trăit după 580 î.e.n. Acest scriitor a trăit printre prizonierii din Babilonia şi a reflectat în scrierile sale condiţiile exilului. În ciuda faptului că numeroşi cercetători îl aclamă drept unul din cei mai remarcabili proroci ai Vechiului Testament, existenţa lui nu este atestată nici prin numele său real, nici prin alte fapte. Al Treilea Isaia, sau Trito-Isaia, 56 – 66, este atribuit unui autor care descrie condiţiile în Iuda secolului al cincilea; cercetătorii îl datează pe acest autor înainte de întoarcerea lui Neemia în 444 î.e.n. Mulţi dintre cei care susţin această analiză nu limitează Cartea lui Isaia la trei autori. Numeroşi scriitori, dintre care cei mai mulţi au trăit după exil, până către secolul al doilea î.e.n., au adus contribuţii fragmentare.

Opinia că Isaia a scris întreaga carte care-i poartă numele, datează cel puţin din secolul al doilea î.e.n. Deşi unii scriitori moderni ar putea pretinde că există „un consens universal printre cercetători” cu privire la diversitatea paternităţii acestei cărţi, unitatea lui Isaia a fost bine apărată. Popularitatea teoriei moderne a avut tendinţa de a eclipsa argumentele celor ce erau convinşi că întreaga carte îi revenea lui Isaia, prorocul secolului al optulea.

În apărarea unităţii lui Isaia, un scriitor a semnalat că teoria modernă nu poate fi considerată în întregime satisfăcătoare, atâta timp cât nu explică tradiţia care-i atribuie originea ei lui Isaia. Afirmaţii evreieşti din secolul al doilea î.e.n. îi atribuie lui Isaia întreaga carte. Recent descoperitele Suluri de la Marea Moartă, datând din aceeaşi perioadă, verifică faptul că întreaga carte era considerată unitară în acea vreme.

Analiza cărţii

Cartea lui Isaia este una din cele mai ample cărţi ale Vechiului Testament. În textul ebraic, Isaia se clasează al cincilea ca lungime după Ieremia, Psalmi, Genesa şi Ezechiel. În Noul Testament Isaia e citat nominal de douăzeci de ori, ceea ce depăşeşte numărul total de referii din cărţile Noului Testament, la toţi ceilalţi profeţi ai scrisului.

În carte pot fi urmărite teme variate. Atributele şi caracteristicile lui Dumnezeu, rămăşiţa lui Israel, Mesia, împărăţia mesianică, speranţele de restaurare, folosirea de către Dumnezeu a naţiunilor străine şi multe alte idei, apar frecvent în mesajele proorocului.

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU

Următoarea schiţă rezumă conţinutul lui Isaia:

I. Mesajul şi mesagerul 1: 1 – 6: 13

II. Perspectivele împărăţiei – contemporane şi viitoare 7: 1 – 12: 6

III. Vedere panoramică a naţiunilor 13: 1 – 23: 18

IV. Israelul într-un cadru universal 24: 1 – 27: 13

V. Speranţe adevărate şi false în Sion 28: 1 – 35: 10

VI. Amânarea judecăţii Israelului 36: 1 – 39: 8

VII. Promisiunea izbăvirii divine 40: 1 – 56: 8

VIII. Instaurarea împărăţiei universale a lui Dumnezeu 56: 9 – 66: 24

Având ca ghid această schiţă, Cartea lui Isaia poate fi mai complet analizată prin examinarea separată a fiecărei diviziuni.

I. Mesajul şi mesagerul – 1: 1 – 6: 13 Introducere

Condamnarea naţiunii păcătoase Promisiunea păcii absolute Zădărnicirea încrederii în idoli Salvarea unei rămăşiţe Parabola vieţii Chemarea la slujbă

— 31

— 3: 26

— 30

Acest pasaj ar putea prea bine fi drept considerat o

introducere. Aproape toate temele majore dezvoltate ulterior sunt menţionate iniţial aici. Citirea şi analizarea atentă a acestor capitole introductive oferă o bază pentru mai buna înţelegere a restului cărţii.

A primit Isaia chemarea la slujba profetică după ce a rostit mesajele din 1 – 5? 2 De ce îşi consemnează chemarea în 6 în loc de 1, întocmai ca în cazul lui Ieremia şi Ezechiel? Probabil că a dorit să descrie starea de păcătoşenie extremă a generaţiei lui, şi astfel să confere cititorului o mai bună înţelegere în legătură cu ezitarea lui Isaia de a accepta răspunderea ce-i fusese dată prin această misiune profetică.

Isaia 1 zugrăveşte condiţiile morale deosebit de păcătoase. Israel l-a părăsit pe Dumnezeu şi este mai rău decât un bou care cel puţin are atâta pricepere încât să se întoarcă la ieslea stăpânului, pentru hrană. Prin formalismul lor religios oamenii sunt mai răi decât Sodoma şi Gomora. Jertfele pe care le aduc cu corectitudinea pe care o presupune legea, nu sunt plăcute atât timp cât nedreptatea socială predomină. Jertfele şi rugăciunea sunt o oroare înaintea lui Dumnezeu, dacă nu sunt aduse într-un spirit de pocăinţă, smerenie şi ascultare. Condamnarea planează asupra poporului păcătos al lui Iuda. Sionul, ce reprezintă centrul de guvernământ, va fi „mântuit prin judecată”, aceasta însemnând că judecata va veni asupra tuturor celor păcătoşi (îs. 1: 27 – 31). Singura speranţă exprimată în acest capitol de deschidere, este dată celui ce este ascultător (Versetele 18 – 21).

În contrast direct cu această condamnare a Ierusalimului, Isaia nutreşte cele mai strălucitoare speranţe de restaurare. Fără niciun fel de nesiguranţă, el anunţă că în viitor Sionul va fi distrus şi arat ca un câmp, dar într-o perioadă ulterioară va fi restaurat ca centru de guvernare a tuturor naţiunilor.3 Pacea şi neprihănirea vor izvorî din Sion către toate popoarele. Când Sionul va fi

restabilit ca centru de guvernare al tuturor naţiunilor, va domni pacea universală.

Îndemnându-şi poporul să se întoarcă la Dumnezeu prin ascultare (2: 5), Isaia atenţionează poporul de problemele contemporane. Cât timp oamenii se încred în idoli şi trăiesc în păcat, această speranţă nu li se aplică. Pe ei îi aşteaptă judecata, iar salvarea este promisă celor care-şi pun încrederea în Dumnezeu (2: 6 – 4: 1). Pin procesul de purificare şi judecată, cei rămaşi se vor bucura de protecţia şi binecuvântarea lui Dumnezeu. Ei vor împărtăşii slava Sionului restaurat (4: 2 – 6).

În capitolul 5 Isaia ilustrează în mod viu mesajul său. Parabola viei a fost etichetată drept una din cele mai izbutite de acest gen, din Biblie. Israelul este via lui Dumnezeu. După ce a epuizat toate posibilităţile de a o face roditoare, proprietarul decide să-şi distrugă via. Prin urmare nenorocirile şi judecăţile pronunţate asupra lui Iuda sunt drepte şi logice, deoarece Dumnezeu şi-a arătat dragostea şi mila dar nu a obţinut în poporul Său ales rodul trăirii neprihănite

Isaia este chemat să fie purtătorul de cuvânt al lui Dumnezeu către această generaţie păcătoasă. Nu este de mirare că el este cuprins de frică şi cutremur când devine conştient de slava unui Dumnezeu sfânt a cărui dreptate presupune judecarea păcatului. Asigurat de curăţire şi de iertarea păcatelor sale, Isaia acceptă, prin ascultare voluntară, să fie mesagerul lui Dumnezeu. El nu e asigurat de ecoul pe care-l va avea lucrarea lui în întregul oraş. Faptul că el trebuie să prevină poporul până când cetăţile vor rămâne pustii şi fără locuitori, i-ar fi putut sugera că relativ puţini vor da atenţie avertismentului său; totuşi el nu trebuie să dispere. I se dă o rază de speranţă – când pădurea va fi distrusă va mai rămâne un butuc, simbolizându-i pe cei rămaşi după distrugerea lui Iuda.

Chemarea lui Isaia constituie punctul culminant

adecvat acestei acţiuni introductive. Deşi cea mai mare parte a pasajului accentuează starea de păcat actuală a poporului şi judecata care-l aşteaptă, chemarea

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU prorocului arată preocuparea lui Dumnezeu pentru poporul Său. În lucrarea lui Isaia, Dumnezeu îşi arată mila faţă de Iuda înainte de executarea judecăţii.

II. Perspectivele împărăţiei-contemporane şi viitoare- 7: 1 – 12: 6

Izbăvirea imediată de sub Reţin şi Pecah 7: 1 – 16

Pericolul invaziei asiriene 7: 17 – 8: 8

Promisiunea izbăvirii complete 8: 9 – 9: 7

Judecarea lui Efraim, a Siriei şi a Asiriei 9: 8 – 10: 34

Starea de pace şi binecuvântare 11: 1 – 12: 6

Criza care a ridicat problema perspectivelor regatului era războiul siriano-efraimit din 734. În urma invaziei asiriene în Filistia la începutul acelui an, Pecah şi Reţin au format o alianţă pentru a-i opri pe asirieni. Când Ahaz a refuzat să li se alăture, Israelul şi Siria au declarat război lui Iuda.

Exact în momentul când Ahaz şi poporul lui sunt îngroziţi de perspectivele unei invazii, Isaia vine cu un mesaj de la Dumnezeu. Ahaz tocmai inspecta rezerva de apă din afara Ierusalimului, pregătindu-se pentru atacul aşteptat şi posibilul asediu. În acest moment hotărâtor, sfatul simplu al lui Isaia este ca Ahaz să nu întreprindă nicio acţiune – cei doi împăraţi de care se teme nu sunt decât doi tăciuni care mocnesc şi vor fi stinşi curând. Asiria constituie adevărata ameninţare la adresa lui Iuda (5: 26). Prin urmare, Isaia îl îndeamnă pe Ahaz să se încreadă în Dumnezeu pentru izbăvire.4

Asiria devine punctul central al mesajului lui Isaia în discuţia sa despre perspectivele regatului lui Iuda. Urmările alianţei lui Ahaz cu Pul vor fi mai rele decât tot ce s-a întâmplat în Iuda de la moartea lui Solomon şi

împărţirea regatului. Ca un om al cărui păr e ras din cap până-n picioare cu un brici, aşa va fi rasă Iuda de către Asiria (7: 20). În capitolul 8 Asiria e comparată cu un râu care goneşte prin Palestina şi îneacă Iuda până la gât. E demn de remarcat faptul că Isaia nu prezice sfârşitul existenţei naţionale a lui Iuda – soartă rezervată cu certitudine Israelului şi Siriei.

Înaintarea şi succesul Asiriei, care era o naţiune neevlavioasă, punea fără îndoială probleme serioase poporului lui Iuda. Va îngădui Dumnezeu ca poporul Său ales să fie absorbit de o putere păgână? Isaia arată clar că Dumnezeu foloseşte briciul şi face ca apele puterii asiriene să treacă peste Iuda. Deoarece poporul îl ignoră pe proroc şi se îndreaptă către spiritele morţilor (îs. 8: 19), practică ce era interzisă în lege (Deut. 18: 14 – 22), Dumnezeu trebuie să-i pedepsească pe ai Săi.

Asiria este un toiag în mâna lui Dumnezeu (îs. 10: 5). Va fi puterea asiriană atât de mare încât să distrugă Ierusalimul? în faţa înaintării armatelor asiriene, va avea oare Ierusalimul aceeaşi soartă ca Hamatul, Calno, Carchimiş, Arpad, Damascul şi Samaria? Prorocul prezintă clar adevărul fundamental al existenţei unui Dumnezeu atotputernic în mâna căruia Asiria devine un toiag sau o nuia. După ce-şi va fi realizat scopul de a aduce judecata asupra poporului Său de pe Muntele Sion şi din Ierusalim, Dumnezeu. Se va ocupa de Asiria. Aceasta îi este supusă şi se află sub controlul lui Dumnezeu, după cum securea sau fierăstrăul sunt stăpânite de meşteşugar. Toiagul nu-şi poate folosi stăpânul, şi nici Asiria nu-L va folosi pe Dumnezeu. Isaia asigură cu îndrăzneală poporul Sionului (10: 24) că nu trebuie să se teamă de invazia asiriană. Judecata lui Dumnezeu asupra Ierusalimului se va împlini. Asiria îşi va ridica pumnul la Ierusalim, însă Dumnezeu va zădărnici planurile împăratului de a distruge cetatea. Siguranţa că această naţiune păgână se află sub controlul

lui Dumnezeu reprezintă motivul de mângâiere şi speranţă pentru cei care-şi pun încrederea în Domnul oştirilor.

Perspectivele împărăţiei viitoare compensează descurajarea temporară din vremea lui Isaia. Generaţia lui se confruntă cu zile întunecate. Cu un împărat neevlavios pe tronul davidic şi adoraţia cultică asiriană dominând în Ierusalim, rămăşiţa evlavioasă trebuie să fi fost descurajată, în timp ce aştepta apropiata invazie asiriană. Odată cu asigurarea izbăvirii de acest duşman, Isaia aduce noi speranţe de viitor.

Speranţele asupra împărăţiei viitoare menţionate anterior (2: 1 – 5) sunt clarificate în acest pasaj. Aici ele sunt întreţesute cu probleme contemporane. În contrast cu conducătorii păcătoşi, Isaia dezvăluie perspectiva unui împărat evlavios pe tronul davidic. În contrast cu împărăţia trecătoare a lui Iuda, el dezvoltă promisiunea unei împărăţii universale şi veşnice.

Conducătorul neprihănit este prezentat în 7: 14 sub numele de Emanuel care înseamnă „Dumnezeu este cu noi”. Cu siguranţă că păcătosul Ahaz, care a refuzat să ceară un semn, nu a înţeles întreaga semnificaţie a acestei promisiuni, a cărei împlinire nu este datată. Fără îndoială că această promisiune simplă este vagă şi ambiguă pentru cei care-l aud pe Isaia anunţând-o într-o perioadă de criză naţională – ei ar fi putut-o confunda uşor cu naşterea fiului lui Isaia, numit Maher-Salal-Haş-Baz. Deşi ţara lui Emanuel (8: 5 – 10) urmează să fie cotropită de asirieni şi pentru moment abandonată, în 9: 1 – 7 este dată promisiunea unei mai mari izbăviri viitoare. Aceasta se va realiza prin naşterea unui fiu denumit

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU

„Dumnezeu tare”, care va instaura o domnie şi pace fără sfârşit. În capitolul 11 este indicată originea lui davidică, însă atributele lui depăşesc omenescul. El este divin în exercitarea unei judecăţi drepte, datorită

atotştiinţei şi atotputerniciei Sale.

Împărăţia va fi universală. Cunoaşterea Domnului va predomina în întreaga lume. Cei răi vor fi distruşi prin cuvântul rostit al Conducătorului Neprihănit, iar în rândurile umanităţii va domni neprihănirea. Prin instaurarea acestei împărăţii va fi afectată şi lumea animală. Sionul nu va mai fi obiectul atacurilor şi cuceririi, devenind centrul conducerii şi păcii universale, după cum s-a arătat deja în 2. Capitolul 12 exprimă lauda şi recunoştinţa cetăţenilor viitoarei împărăţii. Dumnezeu – şi nu omul – a stabilit Sionul ca reşedinţă a Sfântului lui Israel.

III. Vedere panoramică a naţiunilor – 13: 1 – 23: 18 Pieirea Babilonului şi a conducătorului său Căderea Filistiei – nicio speranţă de refacere Moabul pedepsit pentru mândrie Soarta Siriei şi Israelului Egiptul îl va recunoaşte pe Domnul Oştirilor Asdodul şi aliaţii învinşi de Asiria Căderea Babilonului Nenorocirea Edomului Soarta Arabiei

Distrugerea apropiată a lui Iuda Judecarea dregătorului Sebna Judecarea şi restaurarea Tirului

Imaginea panoramică a naţiunilor este esenţialmente legată de perspectivele împărăţiei descrise în capitolele precedente. În ultimul secol şi jumătate al existenţei naţionale a lui Iuda, din vremea lui Isaia până la căderea Ierusalimului, Regii şi regatele s-au ridicat şi au căzut. Pentru poporul din Iuda şi Ierusalim, conştient de faptul că era poporul ales al lui Dumnezeu prin care Sionul va fi în cele din urmă restabilit, aceste profeţii privind alte naţiuni aveau o semnificaţie vitală.

În mesajele asupra naţiunilor apar mai multe teme fundamentale. Fiind prezentate în cele douăsprezece capitole anterioare, ele sunt mai din plin dezvoltate şi corelate în acest mesaj. Asiriei, care în vremea lui Isaia şi în perioadele următoare a fost problema numărul unu a lui

Iuda, i se acordă aici puţină atenţie. Aceasta se îndreaptă către alte naţiuni importante.

— 32
— 18: 7
— 6
— 12
— 14
— 18 în tot acest pasaj, suveranitatea şi supremaţia lui Dumnezeu sunt esenţiale. Titlul „Domnul oştirilor" apare în aceste unsprezece capitole de cel puţin 23 de ori. Isaia L-a recunoscut pe Dumnezeu ca atare, în vremea chemării lui către misiunea profetică (6: 5), văzându-l pe „împăratul, Domnul oştirilor".5 Domul oştirilor care folosea Asiria ca toiag de judecată, oferea siguranţa instaurării împărăţiei veşnice (9: 7).

Scopurile şi planurile Domnului oştirilor sunt frecvent exprimate în mesajele referitoare la naţiuni. Judecata lui Dumnezeu nu cade la întâmplare asupra naţiunilor, ci conform unui plan divin. Nesocotirea lui Dumnezeu prin mândrie şi aroganţă este pedepsită – indiferent dacă este cazul naţiunilor păgâne, al Israelului, al lui Iuda, sau chiar al unui individ cum era dregătorul Şebna (22: 15 – 25). Niciun individ sau naţiune trufaşă nu se poate sustrage. Exemplul cel mai plastic apare în capitolele introductive ale acestui pasaj (13: 1 – 14: 27). Babilonul cu împăratul lui este singularizat pentru judecată. Deşi ziua de glorie a puterii babiloniene era încă de domeniul viitorului, Isaia a prezis în vremea lui Ezechia (39) că Babilonul va fi răspunzător de captivitatea lui Iuda. Aceste capitole trebuie să fi avut o semnificaţie deosebită pentru oamenii care au supravieţuit distrugerii Ierusalimului de către babilonieni. Acestui regat, folosit temporar de Dumnezeu în planul Său de a spăla Iuda de păcate, îi era hărăzită judecata. În acea perioadă, poporul fusese deja martor la căderea Asiriei, iar acest pasaj îl

asigura că Babilonul va fi judecat la fel. Deşi Babilonul este menţionat concret, nu este identificat împăratul respectiv. Comentariile diferă mult legând această menţiune de diverse regate şi numeroşi împăraţi ai Babilonului şi Asiriei. Totuşi, principiul esenţial este că orice naţiune sau individ care se ridică mai presus de Dumnezeu, va fi mai devremea sau mai târziu detronat de Domnul oştirilor. Dificultatea de natură istorică de a lega acest pasaj de Babilon, precum şi dezacordul în identificarea istorică a acestui împărat, poate sugera că aici sunt implicate mai mult decât o putere mondială temporară şi conducătorul ei. Acest rege arogant ar putea reprezenta forţele răului care i s-au împotrivit lui Dumnezeu – manifestate în rasa umană încă de la căderea omului (Gen 3). Această forţă a răului va antrena indivizi şi naţiuni în opoziţia faţă de Cel Atotputernic, până la judecata finală când Dumnezeu le va hotărî soarta pentru totdeauna. Distrugerea naţiunii nelegiuite reprezentată de Babilon este asemănată cu soarta Sodomei şi Gomorei, care nu au mai fost repopulate niciodată. Detronarea tiranului sau a celui rău, reprezentat de împăratul Babilonului, indică faptul că toţi cei asociaţi cu el vor fi distruşi înlăturându-se astfel orice opoziţie. Este

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU semnificativ caracterul definitiv al nimicirii.

Prin contrast, în acest pasaj revine tema restaurării Israelului şi a speranţelor regatului. Asigurarea din capitolul 2 asupra faptului că Israelul va avea o împărăţie mondială cu capitala la Sion, a reprezentat o temă majoră în 7 – 12, unde s-a pus un accent deosebit pe Conducătorul Neprihănit. Nici în aceste capitole nu este uitată tema speranţelor finale ale Israelului. Domnul oştirilor este cel care a hotărâr căderea Babilonului (21: 10). Israelul rămâne moştenirea lui Dumnezeu (19: 25), deşi este temporar judecat. Nu numai că naţiunea Israelului va fi

restaurată, dar străinii se vor putea refugia aici. Sionul a fost întemeiat de Domnul (14: 32) şi va primi daruri (18: 7). În vreme ce alte naţiuni şi regi vor fi judecaţi, pe tronul davidic va fi instaurat un conducător neprihănit (16: 5). Acestea erau promisiunile de restaurare neegalate date Israelului în repetate rânduri ca mângâiere şi speranţă în perioadele când Israeliţii erau supuşi judecăţii lui Dumnezeu.

IV. Israel într-un cadru universal – 24: 1 – 27: 13

Distrugerea Ierusalimului 24: 1 – 13 a

Rămăşiţa neprihănită şi cei răi strigă către Domnul oştirilor în Sion 24: 13 b-23

Cântec de laudă a celor mântuiţi 25: 1 – 26: 6

Rugăciunea rămăşiţei lui Israel în necaz 26: 7 – 19

Siguranţa izbăvirii şi a întoarcerii la

Muntele Sion 26: 20 – 27: 13 în aceste capitole, rămăşiţa lui Israel devine punctul central de interes. Unei rămăşiţe neprihănite i se asigură supravieţuirea de-a lungul perioadelor de judecată şi i se promite restaurarea – ea se va bucura iarăşi de binecuvântările lui Dumnezeu în timpul Conducătorului Neprihănit de pe Muntele Sion.

Mesajele lui Isaia au fost deseori legate de evenimente contemporane. Pieirea Ierusalimului fusese anunţată clar în primul capitol şi accentuată în mod repetat prin mesaje ulterioare. În 24: 1 – 13 a, Isaia descrie distrugerea ce o aşteaptă pe îndrăgita cetate a lui Iuda. Ierusalimul va fi pustiit iar porţile lui vor fi transformate în ruine. Aceasta a devenit o realitate vie în 586 î.e.n.

Totuşi, rămăşiţa este adunată de pe ţărmuri îndepărtate şi de la capătul pământului (24: 13 b cont.), în timp ce Domnul oştirilor îi pedepseşte pe cei răi. Aici, cât şi în alte pasaje, minunile cerului, legate de soare şi lună, sunt asociate acestei mari judecăţi a Domnului, care conduce din Sion.6 Contextul acestui pasaj pare să indice

un orizont mondial.

Înlăturarea celor care i se împotrivesc lui Dumnezeu şi instaurarea rămăşiţei în Sion, într-o împărăţie universală fără sfârşit, poate cu greu să fie limitată la o situaţie locală sau chiar naţională.

Deosebit de adecvată este cântarea celor mântuiţi care urmează în 25: 1 – 26: 6. Bucurându-se de salvarea lor şi de binecuvântările lui Dumnezeu, ei răspund cu mulţumiri şi laude. Reproşul, suferinţa şi ruşinea vor dispărea când Dumnezeu va şterge lacrimile şi va îndepărta moartea.

Rugăciunea din 26: 7 – 19 exprimă dorinţa sinceră cea mai arzătoare a oamenilor în vremurile de mare încercare şi suferinţă, înainte de a fi readunaţi. Israelul dă glas unei speranţe, în timp ce se zvârcoleşte în chinuri şi aşteaptă izbăvirea. Fiind victime ale nedreptăţii dominante sub conducerea celor răi, oamenii îşi exprimă credinţa şi speranţa în Dumnezeu, cerând intervenţia divină.

În răspuns li se promite izbăvirea (26: 20 – 27: 13). Israel, via lui Dumnezeu, va aduce din nou roade. Spălaţi de păcate, oamenii vor fi adunaţi unul câte unul, constituind o rămăşiţă care se va închina Domnului în Ierusalim.

V. Speranţe adevărate şi false în Sion – 28: 1 – 35: 10
Planul lui Dumnezeu are întâietate
Inutilitatea alianţei cu Egiptul
Binecuvântările pentru cei care se încred în Dumnezeu
Judecarea naţiunilor – Israelul restaurat în Sion
— 33: 2434: 1 – 35: 10

Alianţele străine constituie o problemă permanentă în Ierusalim în zilele lucrării lui Isaia. Prin intrigă politică şi diplomaţie, conducătorii lui Iuda speră să-şi asigure supravieţuirea ca naţiune, alăturându-se învingătorilor. În 735, când partidul proasirian câştigă controlul în Iuda, Ahaz îl înlocuieşte pe tatăl său Iotam pe tronul davidic. El sfidează avertismentele lui Isaia şi încheie o alianţă cu

Ţiglat-Pileser în primii ani ai domniei lui. Ezechia, următorul împărat, se alătură într-o alianţă Edomului, Moabului şi Asdodului, opunându-se Asiriei. Această coaliţie anticipează sprijinul Egiptului, dar Asdodul cade în 711, în timp ce alte naţiuni oferă asirienilor tribut pentru a evita invazia.

Isaia avertizează permanent împotriva nesăbuinţei Israelului de a se baza pe naţiuni străine. El etichetează aceste alianţe drept „un legământ cu moartea”. Prin contrast, sfatul său este ca israeliţii să-şi pună încrederea în Dumnezeu, adevăratul împărat al lui Israel. Fie că este vorba despre Ahaz, împăratul neevlavios sau de Ezechia, conducătorul evlavios, care răspunde

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU cu oferte prietenești soliei babiloniene, profetul Isaia îi mustră cu consecvenţă pe conducătorii lui Iuda pentru faptul că se bazează pe alte naţiuni în loc de a-şi îndrepta privirea către Dumnezeu pentru izbăvire. Niciunul dintre capitolele acestei secţiuni nu este datat cu precizie. Deoarece în 30 – 31 se acordă o atenţie atât de mare alianţei cu Egiptul, tot acest pasaj poate fi datat în vremea lui Ezechia când Iuda nutrea speranţa de a se elibera de sub dominaţia asiriană. În primii ani ai lui Samherib, acest interes faţă de ajutorul egiptean a pus neîndoielnic o serioasă problemă Ierusalimului.

Reflectă oare 28 – 29 acelaşi cadru istoric? „Legământul cu moartea” din 28: 15 se referă la o alianţă cu Egiptul în vremea lui Ezechia, ori ar fi posibil să se refere la alianţa încheiată de Ahaz cu Ţiglat-Pileser în 734 î.e.n? Ultima opinie merită oarecare considerente. Ahaz, în loc de a-şi pune încrederea în Dumnezeu, îl nesocoteşte pe Isaia încheind o alianţă cu asirienii. Depăşirea crizei războiului siriano-efraimit şi aventura aparent reuşită a uniunii iudeo-asiriene din 732, când Ahaz l-a întâlnit personal pe Ţiglat-Pileser în Damasc, ar fi putut fi ocazia

unei celebrări exagerate în Ierusalim. Ahaz şi tovarăşii lui păcătoşi, care sunt sprijiniţi de preoţi şi proroci în introducerea cultului asirian în Ierusalim, constituie probabil auditoriul lui Isaia, către care acesta îşi îndreaptă cuvintele aspre de avertisment şi de mustrare consemnate în 28 – 29. Ahaz şi susţinătorii lui considerau desigur că urgia copleşitoare, a invaziei asiriene nu va afecta Iuda, datorită tratatului încheiat cu acea naţiune puternică.

Indiferent dacă primele capitole ale acestui pasaj se referă la o alianţă cu Asiria sau cu Egiptul, apare clar avertismentul că asemenea aranjamente vor eşua. Acolo unde Egiptul este anume identificat (30: 2), avertismentul afirmă clar că dependenţa faţă de ajutorul egiptean nu este în planul lui Dumnezeu. Aceştia vor avea parte de umilinţă şi ruşine. În 31: 1 – 3 este pus în evidenţă contrastul puternic între egipteni, cu caii şi carele lor, şi Domnul, pe care trebuie să-L consulte Iuda. Când Domnul îşi întinde mâna împotriva lor, atât Egiptul cât şi cei pe care-i ajută vor pieri. Asiria va fi şi ea cuprinsă de groază (30: 31) şi nimicită (31: 8 – 9). Lucrul acesta nu se va realiza prin eforturile ori sabia omului, ci printr-o hotărâre a Domnului din Sion. Cruzii asirieni vor fi distruşi şi vor fi victimele trădării (33: 1). În cele din urmă, mânia şi răzbunarea lui Dumnezeu vor cădea asupra tuturor naţiunilor lumii (34: 1 şi cont.). În consecinţă, încrederea şi bizuirea pe orice naţiune prin intermediul alianţei nu pot constitui niciodată un substitut adecvat pentru credinţa simplă în Dumnezeu.

Îndemnul spre încrederea în Dumnezeu apare ca antiteză a avertismentului împotriva alianţelor politice. Sionul şi promisiunile legate de întemeierea lui sunt o garanţie că cei care au credinţă nu trebuie să se neliniştească (28: 16).7 Planul lui Dumnezeu în legătură cu Sionul, dezvăluit în aceste capitole, oferă o bază rezonabilă pentru credinţa celor rămaşi care vor să-şi pună

încrederea în Dumnezeu.

Două ilustrări simple sugerează că Dumnezeu are un scop etern în acţiunile faţă de poporul Său (28: 23 – 29). Un fermier nu-şi ară necontenit pământul fără a avea un scop. El ară pentru a semăna, astfel ca la vremea potrivită să culeagă recolta. Nici boabele nu sunt treierate sau bătute la nesfârşit. Ssopul treieratului este separarea boabelor de spice. Scopul lui Dumnezeu nu este de a distruge Israelul ci de a trimite judecata pentru purificarea poporului Său, separând rămăşiţa neprihănită de cei răi. Ierusalimul, denumit Ariel, va fi supus judecăţii, însă Domnul oştirilor va intervenii, izbăvindu-l într-o clipă (29: 1 – 8).

Deşi Israelul are doar o religie formală, onorându-L pe Dumnezeu mai degrabă cu vorbe nesincere decât din adâncul inimii (29: 9 – 24), Dumnezeu va aduce o transformare. Dumnezeu îşi va împlini scopul ca şi olarul. Israelul va fi din nou binecuvântat – prosperând şi înmulţindu-se, recâştigându-şi prestigiul printre naţiuni. Deşi este un popor răzvrătit (30: 8 – 14), el are siguranţa restaurării prin credinţa în Dumnezeu (30: 15 – 26).

Neprihănirea va domni sub conducerea împăratului Neprihănit al Sionului (32: 1 – 8). Această speranţă de viitor nu este o scuză pentru mulţumirea de sine. Locuitorii Ierusalimului sunt preveniţi că judecata şi distrugerea vor preceda aceste binecuvântări, până când Duhul se va manifesta din înalturi (32: 9 – 20). Rugăciunea celui suferind şi năpăstuit (33: 2 – 9) nu va trece neobservată. Păcătoşii vor fi judecaţi, iar rămăşiţa neprihănită se va bucura de binecuvântările Domnului (33: 10 – 24).

Adunarea naţiunilor pentru o judecată mondială şi restaurarea Sionului (34 – 35), constituie punctul culminant. S-a arătat mai înainte că Dumnezeu va cerne naţiunile printr-un ciur al distrugerii (30: 27 – 28). Chiar şi oastea cerului va răspunde la executarea acestei judecăţi.

Edomul, care a reprezentat o civilizaţie avansată din secolul al treisprezecelea până în al şaselea î.e.n., şi care avea o bunăstare deosebită în vremea lui Isaia, este amintit după ce toate naţiunile lumii sunt chemate la judecată. Sionul şi Edomul reprezintă respectiv aria geografică a binecuvântărilor şi judecăţilor lui Dumnezeu. Deoarece ziua răzbunării este o zi de răsplătire pentru casa Sionului, această judecată ar putea fi cu greu restrânsă la Edom. Multe alte naţiuni erau şi au fost vinovate faţă de Sion.

Slava Sionului descrisă în 35 oferă un contrast dătător de speranţe, ISAIA ŞI MESAJUL SĂU faţă de judecăţile îngrozitoare ale lui Dumnezeu asupra naţiunilor păcătoase. Rămăşiţa lui Israel se întoarce în ţara făgăduită, care a fost transformată dintr-o pustie într-o ţară a belşugului. Dumnezeu i-a mântuit pe neprihăniţii Lui din mâna asupritorilor şi îi aduce înapoi în Sion pentru a se bucura de fericire veşnică. Sionul va triumfa peste toate naţiunile.

VI. Amânarea judecăţii Ierusalimului – 36: 1 – 39: 8

Izbăvirea miraculoasă de sub dominaţia Asiriei 36: 1 – 37: 38 însănătoşirea lui Ezechia şi psalmul de laudă 38: 1 – 22

Prezicerea captivităţii babiloniene 39: 1 – 8

Aceste capitole8 au fost uneori denumite „Cartea lui Ezechia”. împăratul lui Iuda este confruntat cu ultimatumul de a preda asirienilor Ierusalimul. Pe cale verbală cât şi prin scris, Sanherib încearcă să-l descurajeze pe Ezechia şi poporul său – hărţuindu-i pentru că se bizuiau pe Egipt sau pe Dumnezeu pentru izbăvire. împăratul asirian chiar îi oferă cu sarcasm lui Ezechia două mii de cai, dacă le va putea asigura călăreţi. Enumerând o serie de cetăţi cucerite ai căror dumnezei nu veniseră în ajutorul lor, Sanherib pretinde că e trimis de Dumnezeu şi că rugăciunea pentru rămăşiţa lui Iuda este

ridicolă. Ezechia recurge la rugăciune, întinzând literalmente scrisoarea înaintea Lui, când îi cere lui Dumnezeu izbăvirea.9

Isaia afirmă cu îndrăzneală securitatea Ierusalimului. Deşi prezenţa asirienilor împiedicase semănatul pentru recolta viitoare, invadatorii vor fi alungaţi la timp pentru a recolta ceea ce a crescut de la sine.

Îmbolnăvirea gravă a lui Ezechia are loc în mod evident în această perioadă de presiune internaţională. Când Isaia îl anunţă să se pregătească de moarte, Ezechia se roagă cu toată sinceritatea, primind prin intermediul lui Isaia asigurarea că viaţa îi va fi prelungită cu cincisprezece ani. Simultan vine şi izbăvirea de sub ameninţarea asiriană. Semnul de confirmare este întoarcerea miraculoasă a umbrei pe cadranul solar pe care Ahaz îl obţinuse probabil din Asiria datorită legăturilor personale cu Ţiglat-Pileser. Fiind recunoscător pentru izbăvirea lui personală şi redobândirea sănătăţii, Ezechia răspunde cu un psalm de laudă. Printr-o solie babiloniană din partea lui Merodac-Baladan, primeşte felicitări cu ocazia însănătoşirii sale. Primirea cordială a babilonienilor de către Ezechia, este ocazia unei preziceri semnificative. Întrebările lui Isaia sugerează că Ezechia se abătuse de la încrederea simplă în Dumnezeu şi probabil spera că babilonienii vor ajuta Iuda să scuture supremaţia asiriană. Prin cuvintr simple dar hotărâte, profetul previne pe Ezechia că bogăţiile vor fi duse în Babilon iar fii lui vor sluji ca eunuci în palatul babilonian. Isaia prezice captivitatea babiloniană a lui Iuda chiar în perioada de glorie a puterii asiriene, cu şaptezeci şi cinci de ani înainte de perioada supremaţiei babiloniene. Cu toate că situaţia internaţională (cca. 700 î.e.n.) ar fi putut îndreptăţi previziunea capitulării lui Iuda în faţa puterii asiriene, Isaia a prezis anume exilul lui Iuda în Babilon. împlinirea acestei profeţii nu a fost datată decât prin afirmaţia că va

avea loc după domnia lui Ezechia.

VII. Promisiunea izbăvirii divine – 40: 1 – 56: 8

Mângâiere prin credinţa în Dumnezeu 40: 1 – 31

Israelul ca slujitor ales al lui Dumnezeu 41: 1 – 29

Comparaţie între robul ideal şi cel păcătos 42: 1 – 25

Restaurarea Israelului după robia babiloniană 43: 1 – 45: 25

Babilonul şi idolii săi descalificaţi 46: 1 – 47: 15

Apelul lui Dumnezeu către Israelul păcătos 48: 1 – 50: 11

Israelul susţinut prin nădejde 51: 1 – 52: 12

Izbăvirea prin suferinţa unui rob 52: 13 – 53: 12

Salvarea Israelului şi a străinilor 54: 1 – 56: 8

Promisiunea izbăvirii divine din 40 – 56 nu este cu necesitate legată de un incident anume din vremea lui Ezechia. Acest pasaj este scris din perspectiva exilului israelit în Babilon. Se prea poate ca în ultimii ani ai lucrării lui, Isaia să fi fost preocupat de problemele celor care urmau să fie duşi în exil după ce Ierusalimul va fi distrus şi babilonienii vor fi pus capăt existenţei naţionale a lui Iuda. Ridicarea la tronul davidic a nelegiuitului Mânase întuneca fără îndoială perspectivele imediate ale rămăşiţei neprihănite. Fiind martora vărsării de sânge nevinovat în Ierusalim, rămăşiţa neprihănită a anticipat împreună cu Isaia pieirea iminentă a lui Iuda.

Pentru Isaia, exilul care urmează este sigur. Prorocul e la fel de sigur că destinaţia exilului final este Babilonul, deoarece el indică lucrul acesta cu precizie în mesajul către Ezechia (39). Condiţiile de exil le sunt bine cunoscute lui Isaia şi oamenilor din Ierusalim. Nu numai că în 722 asirienii luaseră oameni din Samaria înexil, darân701 cândăanherib a cucerit cetăţi ale lui Iuda desigur că mulţi dintre cunoscuţii lui Isaia au fost luaţi prizonieri. Scrisorile şi relatările acestor exilaţi descriau plastic condiţiile predominante în care trăiau.

Având drept cadru faptele istorice şi prezicerile din 1 – 39, Isaia aduce celor care anticipau exilul babilonian, mesajul cel mai potrivit de speranţă

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU şi mângâiere. Numeroase detalii au devenit semnificative, pe măsură ce multe preziceri au devenit fapte istorice în perioadele următoare. Totuşi pentru orice vreme acesta este un mesaj de mângâiere, siguranţă şi speranţă pentru cei care-şi pun încrederea în Dumnezeu.

În acest pasaj magnific sunt întreţesute teme variate. Izbăvirea fiind tema fundamentală, mesajul dă nu numai asigurare şi speranţă dar chiar şi mijloacele prin care se vor realiza aceste promisiuni sunt viu descrise. Atât prin orizont şi amploare cât şi prin măiestria literară, acest mesaj măreţ este neegalat. Fără îndoială că el a fost un izvor de mângâiere şi binecuvântare atât pentru auditoriul imediat al lui Isaia cât şi pentru cei care au mers în exilul babilonian.

Izbăvirea şi restaurarea sunt expuse sub trei aspecte: reîntoarcerea Israelului din captivitate sub Cirus, izbăvirea de păcat şi instaurarea finală a neprihănirii – când Israelul şi străinii se vor bucura pentru totdeauna de binecuvântările lui Dumnezeu. Sfera de împlinire acoperă o lungă perioadă de timp. împlinirea iniţială vine în parte odată cu întoarcerea din captivitate sub Zorobabel, Ezra şi Neemia; ispăşirea păcatului s-a desfăşurat din punct de vedere istoric în vremea Noului Testament; instaurarea împărăţiei universale încă îşi aşteaptă împlinirea.

Garanţia acestei mari izvăviri se afla într-un Dumnezeu care poate realiza toate lucrurile. Ca prizonieri ce aşteptau ajutor, oamenii nu aveau nevoie de un mesaj de condamnare. Cei supuşi realităţii exilului erau conştienţi de trecutul lor păcătos pentru care sufereau, conform avertismentelor lui Isaia. Pentru a inspira credinţă şi a asigura mângâiere, Isaia accentuează atributele şi

caracteristicile lui Dumnezeu.

Capitolele introductive prezintă această promisiune de izbăvire într-o manieră extraordinară. În vreme ce suferea în exil, Israelul este asigurat de mângâiere şi iertare pentru răzvrătirea lui, fiind astfel pregătit pentru revelaţia slavei lui Dumnezeu care va fi dezvăluită înaintea întregii omeniri când Dumnezeu îşi va instaura conducerea în Sion. Atotputernic, etern şi infinit în înţelepciunea Sa, Dumnezeu a creat toate lucrurile, conduce şi controlează toate naţiunile, cunoaşte şi înţelege perfect Israelul în suferinţa lui. Cei care-L urmează pe Dumnezeu vor prospera. Credinţa în Cel Atotputernic, care nu poate fi comparat cu idolii, aduce mângâiere şi speranţă.

Această descriere plastică a resurselor infinite ale lui Dumnezeu constituie un preludiu deosebit de adecvat dezvoltării maiestuoase a temei izbăvirii. Referirile frecvente la Dumnezeu în capitolele următoare se bazează pe înţelegerea faptului că El nu are limite în împlinirea promisiunilor făcute poporului Său. În întregul pasaj, planurile şi scopurile lui Dumnezeu sunt întreţesute de asigurarea izbăvirii. Cuvintele de mângâiere au o bază sigură. Domnul Dumnezeul lui Israel este unic, incomparabil de măreţ şi transcende toate lucrările mâinilor Sale. Deseori este viu zugrăvit contrastul dintre Dumnezeu şi idolii păgâni. Încrederea într-un dumnezeu făcut de om (46: 5 – 13) devine ridicolă în contrast cu credinţa în Dumnezeul unic al lui Israel, Domnul oştirilor.

Tema robului este fascinantă şi deosebit de interesantă. Cuvântul „rob” apare de douăzeci de ori – introdus în 41: 8 şi menţionat ultima dată în 53: 11. Uneori identitatea robului poate fi ambiguă. Într-un număr de întrebuinţări, robul este identificat din context. Pentru o primă analiză a acestui mesaj, observaţi că robul se poate referi la Israel sau la slujitorul ideal ce are un rol semnificativ în izbăvirea promisă. Prima folosire a

cuvântului „rob” este identificată precis cu Israelul (41: 8 – 9). Dumnezeu a ales Israelul prin chemarea lui Avraam, şi-şi asigură poporul că va fi restaurat şi înălţat ca naţiune mai presus de toate celelalte. Totuşi, ca rob al lui Dumnezeu, Israelul este orb, surd şi neascultător (42: 19). Lucrul acesta i-a fost arătat lui Isaia în chemarea sa, astfel că asupra păcătoasei Iuda a fost anunţată judecata (1 – 6). Deoarece Dumnezeu şi-a creat şi ales naţiunea, el nu o va abandona (44: 1 – 2, 21). Eliberarea din exil este sigură, în zilele lui Cirus, Ierusalimul va fi restaurat. Israelul va fi readus din captivitatea babiloniană (48: 20).

Din prima parte a acestui pasaj, Robul ideal este prezentat ca o persoană prin care Dumnezeu va aduce dreptatea naţiunilor (42: 1 – 4). Acest Rob, de asemenea ales de Dumnezeu, va fi înzestrat cu Duhul lui Dumnezeu, astfel că El va realiza negreşit scopul de a instaura dreptatea pe pământ şi de a extinde legea Sa în ţări îndepărtate (îs. 2: 1 – 5 şi 11: 1 – 16). În contrast cu naţiunea care a fost aleasă dar a eşuat, acest Rob ideal va împlini scopul lui Dumnezeu.

Israelul, în eşecul lui, are nevoie de salvare. Trebuie realizată ispăşirea păcatului lui Israel, pe care Dumnezeu promite să-l şteargă (44: 22). În acest scop a fost ales Robul ideal (49: 1 – 6) – nu numai pentru a-i aduce Israelului salvare, ci şi pentru a constitui o lumină a neamurilor. În cele din urmă toate naţiunile se vor închina înaintea Lui (49: 7 şi 9: 2 – 7). Totuşi, înainte de a se împlini lucrul acesta, trebuie adus un sacrificiu pentru păcat. Acest Rob care urmează a fi înălţat (52: 13), trebuie mai întâi să facă ispăşire pentru păcat prin suferinţă şi moarte. Astfel, Robul ideal este identificat cu Robul care suferă.

Robul care suferă este înfăţişat cu mult dramatism în 52: 13 – 53: 12.

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU

Faptul că acest Rob este neprihănit şi nevinovat are o semnificaţie esenţială. Spre deosebire de Israel, care a suferit dublu pentru păcatul său (40: 2), acest Rob suferă numai pentru păcatele altora. Ispăşirea se face prin substituirea suferinţei.

Folosirea cuvântului „Rob" îşi atinge punctul culminant în 53: 11, unde cei cărora li s-a iertat răzvrătirea şi păcatul prin substituirea sacrificiului, sunt socotiţi neprihăniţi. Acest Rob nu ezită şi nu se clatină în îndeplinirea scopului pentru care a fost ales. Prin moartea lui este adusă răscumpărarea.

Preocuparea imediată a exilaţilor în Babilon o constituie perspectiva întoarcerii la Ierusalim. Aceasta a fost promisă pentru vremea lui Cirus, pe care Dumnezeu l-a desemnat ca păstor. În timp ce Asiria a fost în mâna lui Dumnezeu un toiag prin care aducea judecata (7 – 12), conducătorul Cirus va fi folosit pentru a-i aduce pe prizonieri înapoi la Ierusalim. Se promite o restaurare mai măreaţă cu ajutorul Robului, prin înălţarea finală a Sionului mai presus de toate naţiunile (49: 1 – 26). Aceasta a fost deja amintită frecvent în capitolele anterioare. Însă izbăvirea remarcabilă şi semnificativă constă în calea de ispăşire a păcatului, posibilă numai prin moartea Robului care suferă.

Această salvare este atât de unică şi deosebită încât Israelul este îndemnat, printr-un limbaj magnific, să ia aminte la suferinţa şi moartea Robului ideal. Israelul este îndemnat de trei ori să asculte, pregătindu-se pentru izbăvirea care va veni (51: 1 – 8). După cum Dumnezeu l-a ales pe Avraam şi l-a înmulţit pentru a deveni o mare naţiune, la fel Sionul va fi mângâiat prin binecuvântarea universală şi triumful veşnic. În cele trei îndemnuri care urmează, Israelul este chemat să se trezească (51: 9 – 52: 6). Mesagerii sunt încântaţi să proclame pacea şi să aducă veşti bune, anticipând întoarcerea Domnului în Sion (52: 7

– 12). Dar mesajul de speranţă prezentat în pasajul care urmează nu este izbăvirea din exil, ci izbăvirea de păcat prin suferinţa Robului (52: 13 – 53: 12).

La întoarcerea triumfală în Sion a Robului, naţiunile şi împăraţii vor fi umiliţi şi surprinşi că Robul înălţat este Acela pe care nu l-au recunoscut în suferinţa Lui. El a crescut ca un lăstar dintr-un pământ uscat. Dispreţuit şi respins, acest Om al durerii a fost împovărat de nelegiuiri şi dus ca un miel la tăiere. Privat de dreptate şi judecată, a fost condamnat la moarte de propria lui generaţie. Însă Dumnezeu a acceptat moartea acestui Rob ca sacrificiu pentru păcat, sacrificiu prin care mulţi au dobândit neprihănirea. Purtând păcatele multora, acestui Rob i se asigură o moştenire şi o pradă alături de cei mari şi puternici.

Dintr-o naţiune neroditoare şi stearpă, Dumnezeu va da naştere unui popor prosper (54: 1 – 17). Israelul a fost temporar judecat şi părăsit. După cum Dumnezeu l-a favorizat pe distrugător aducând nimicire şi judecată, de asemenea El asigură prosperitate celor din poporul Său, care sunt numiţi slujitorii Săi. Ei nu vor fi daţi de ruşine şi nici învinşi, ei vor avea în stăpânire naţiunile şi vor fi restauraţi în neprihănire.

Mesajul de iertare şi speranţă este dat pentru toţi fără excepţie în 55: 1 – 56: 8. Primirea acestei invitaţii binevoitoare aduce viaţă şi binecuvântare. Dacă cel rău renunţă la căile sale, iar cel necinstit la gândurile sale, el se poate bucura de mila Domnului şi poate obţine iertarea lui Dumnezeu, deoarece ispăşirea a fost făcută prin moartea Robului supus suferinţei. Cel care se întoarce spre Dumnezeu abandonându-şi căile păcătoase primeşte mântuirea. Caracterul de universalitate este evident din faptul că străinii şi famenii se vor conforma căilor Domnului. Naţiuni străine şi popoare îndepărtate se vor alătura Domnului. Templul va fi casa de rugăciune a

tuturor popoarelor. Agonia sufletească a Robului Neprihănit supus suferinţei va fi compensată prin roadele aduse – mulţi oameni din toate naţiunile vor deveni slujitorii neprihăniţi ai Domnului.

VIII. Instaurarea împărăţiei universale a lui Dumnezeu – 56: 9 – 66: 24 Standardul personal al unei vieţi neprihănite comparat cu cel al lui Dumnezeu 56: 9 – 59: 21

Mântuitorul aduce Sionului binecuvântări 60: 1 – 63: 6

Dumnezeu îi cunoaşte pe cei sinceri 63: 7 – 65: 16

Un cer nou şi un pământ nou 65: 17 – 66: 24

Dezvoltând într-un mod atât de adecvat tema izbăvirii, Isaia revine asupra stării contemporane a poporului său. Slava Sionului în starea lui finală are semnificaţie doar în măsura în care individul are siguranţa că va beneficia de ea – de aici comparaţia între cel neprihănit şi cel necinstit.

În capitolele inaugurale se face o clară distincţie (56: 9 – 59: 21) între practica religioasă observată de Isaia şi cerinţele lui Dumnezeu. Deosebirea dintre standardele lui Dumnezeu şi cele ale omului este atât de evidentă, încât acest pasaj reprezintă un apel către individ de a se îndepărta de practica curentă şi de a se conforma cerinţelor religiei adevărate.

Idolatria şi asuprirea săracilor predomină atât în rândul laicilor cât şi al conducătorilor, care sunt caracterizaţi drept păzitori orbi (56: 9 – 57: 13). În acelaşi timp se roagă şi postesc, aşteptând ca Dumnezeu să le acorde cu bunăvoinţă judecăţi drepte (58: 1 – 5). Păcatul şi fărădelegea, sub forma nedreptăţii sociale, asupririi, violenţei şi vărsării de sânge au continuat să

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU fie practicate pe faţă (59: 1 – 8). Lui Dumnezeu nu-i plac astfel de fapte – pe cei vinovaţi de ele îi aşteaptă judecata şi condamnarea (conf. şi capit. 1

– 5).

Prin contrast, Dumnezeu găseşte plăcere în omul cu inima zdrobită şi smerită (57: 15). Adevăratul post, pe placul lui Dumnezeu include practicarea evangheliei sociale: dezlegarea lanţurilor răutăţii, hrănirea celui flămând şi despovărarea celui asuprit (58: 6 şi cont. conf. şi cap. 1). Acestor oameni li se asigură răspunsul la rugăciune (58: 9), călăuzirea şi multe binecuvântări (verset 11). Cei care în ziua sfântă a lui Dumnezeu înlocuiesc plăcerea şi afacerile cu o adevărată şi sinceră desfătare în Dumnezeu, sunt asiguraţi de bunăvoinţa promisă (versetele 13 – 14). Practica rituală şi conformismul nu răspund cerinţelor lui Dumnezeu pentru o adevărată religie.

Întrucât păcatele şi răzvrătirea naţională l-au separat pe om de Dumnezeu (59: 1 – 15 a), El le dă oamenilor neprihăniţi siguranţa intervenţei divine şi a izbăvirii prin trimiterea unui Mântuitor în Sion. Negăsind în rasa umană niciun mijlocitor potrivit, îl trimite pe Mântuitorul îmbrăcat în veşmintele răzbunării, purtând platoşa neprihănirii şi coiful salvării. Acesta îi va dezvinovăţi pe cei neprihăniţi.

Perspectivele măreţe ale Sionului sunt zugrăvite din nou, prin venirea Mântuitorului pentru a stabili Israelul drept centrul şi desfătarea tuturor naţiunilor (60: 1 – 22). Această capitală va fi cunoscută drept cetatea Domnului, Sionul Sfântul lui Israel. Slava lui Dumnezeu se va manifesta într-un mod atât de universal încât soarele şi luna nu vor mai fi necesare. Această împărăţie va dăinui veşnic, după cum s-a indicat anterior în Isaia 9: 2 – 7 şi în alte pasaje cu acest subiect. Această perspectivă glorioasă este prezentată ca o speranţă viitoare. Data împlinirii nu este precizată, în afara promisiunii finale simple, că Dumnezeu o va aduce la momentul potrivit.

Ca pregătire pentru revelarea slavei ce va urma, Dumnezeu îşi trimite Mesagerul în Sion – uns de Duhul

Domnului (61: 1 – 11). Acest Mesager aduce veşti bune, proclamând vremea bunăvoinţei lui Dumnezeu, când cel cu inima zdrobită va fi vindecat, orbii vor fi eliberaţi, cei întristaţi vor fi mângâiaţi, iar mâhnirea se va transforma în laudă. Cei din poporul lui Dumnezeu vor fi cunoscuţi drept preoţi ai Domnului, în vreme ce prin lucrarea lor, alţii vor conoaşte binecuvântarea divină. Neprihănirea şi lauda vor răsări în faţa tuturor naţiunilor. Urmează, într-o ordine naturală, dezvinovăţirea şi restaurarea Sionului (62: 1 – 63: 6). Dumnezeu îşi va găsi plăcerea în Sionul care fusese părăsit şi pustiit, bucurându-se de poporul Său ca un mire de mireasa lui. Străjerii sunt încurajaţi să-L cheme pe Dumnezeu zi şi noapte, până cânt Ierusalimul va deveni mândria naţiunilor.

În capitolele următoare apar încă o dată linii clare de demarcaţie (63: 7 – 65: 16) între beneficiarii binecuvântărilor lui Dumnezeu şi cei vinovaţi, supuşi blestemului lui Dumnezeu. Pasajul iniţial (63: 7 – 64: 12) reprezintă o cerere de ajutor către Dumnezeu.

Bazându-se pe bunăvoinţa Lui din trecut faţă de Israel, rugăciunea exprimă solicitatea intervenţiei divine. Dumnezeu este luat răspunzător pentru faptul că a lăsat poporul să rătăcească şi le-a împietrit inimile (63: 17), lăsându-i în puterea nelegiuirii (64: 7) şi făcând din ei ceea ce sunt (64: 8). Răspunsul lui Dumnezeu la această rugăciune (65: 1 – 7) reflectă atitudinea Sa faţă de cei ce se consideră neprihăniţi dar care L-au nesocotit în vremea când Le stătea la dispoziţie. Ei I-au respins chemările şi nu s-au întors către El în ziua îndurării – deci cererea lor bazată pe neprihănirea personală vine prea târziu.

Ziua judecăţii lor a venit (65: 8 – 16). Cei care nu au răspuns chemării lui Dumnezeu şi nu au ascultat când El a vorbit sunt sortiţi pieirii – căci au nesocotit mila lui Dumnezeu, care a precedat judecata. În schimb, robii lui Dumnezeu, menţionaţi de şapte ori în aceste nouă versete,

vor beneficia de binecuvântările Sale veşnice.

În cele din urmă, Isaia descrie binecuvântările finale ale neprihăniţilor din Sion, în termenii unui cer nou şi a unui pământ nou (65: 17 – 66: 24). Ierusalimul este din nou punctul central din care binecuvântările se extind în toate sferele. Starea paşnică domină chiar şi lumea animală. Deşi cerul este tronul lui Dumnezeu iar pământul este aşternutul picioarelor Sale, El găseşte plăcere în oamenii smeriţi şi cu duhul mâhnit. Deşi au fost supuşi batjocurii şi ridicolului, ei vor triumfa prin instaurarea Sionului, în vreme ce vinovaţii vor fi condamnaţi. Când duşmanii vor fi judecaţi, se va vedea că mâna lui Dumnezeu este deasupra slujitorilor săi. Cei mântuiţi din toate naţiunile împărtăşesc binecuvântările Sionului, în timp ce răzvrătiţii suferă o pedeapsă veşnică (66: 24).

Pentru o traducere a acestei consemnări asiriene, a se vedea Pritchard, „Ancient Ne-ar Eastern Texts”, pag. 287. Această revoltă a început probabil în 713 când Azuri, regele din Asdod, a încercat să scuture dominaţia asiriană. Sargon l-a detronat şi l-a instaurat pe Ahimiti. Respingându-l pe cel desemnat de Sargon, poporul l-a ales ca rege pe Jamani. Acesta a condus o revoltă avându-i ca aliaţi pe Iuda, Edom şi Moab, alături de promisiu nea de sprijin din partea Egiptului. Când s-a apropiat armata asiriană, revolta a eşuat; Jamani a fugit în Egipt, dar mai târziu a fost predat lui Sargon. Plătind tribut, aliaţii au evitat grave consecinţe. Asdod a devenit capitala Asiriei în cursul ocupării acestei zone.

2 Vulgata traduce replica lui Isaia din 6: 6 prin „quia tăcui”, sau „pentru că am tăcut”. Aceasta adoptă opinia rabinică după care Isaia fusese destituit din slujba sa pentru că nu-l mustrase pe Ozia pentru r

ISAIA ŞI MESAJUL SĂU asumarea de îndatoriri preoţeşti, iar acum era rechemat în slujbă. Kissane semnalează corect că deest punct de vedere era bazat pe

confundarea a doua cuvinte ebraice, „damah” (a pieri) şi „damen” (a tăcea). A se vedea E.J. Kissane, „The Book of Isaiah”, vol. I, referinţa la verset.

3 A se vedea Mica 4: 1 – 4, care este similar acestui pasaj din Isaia. Remarcaţi contextul în Mica.

Conf. II Cron. 28 şi II Regi 16: 5 şi cont.

5 în patru dintre referiri, titlul este de „Domnul Dumnezeul oştirilor”. Când David l-a provocat pe Goliat, el a mers „în Numele Domnului oştirilor, Dumnezeul oştirii lui Israel”, I Sam. 17: 45.

6 Conf. îs. 13: 10, 34: 4, Ioel 2: 10 – 11, Mat. 24: 29 – 30, Fapte 2: 19 – 20 şi altor numeroase pasaje.

7 înţelesul obişnuit al acelui verb este „a se grăbi”. Versiunea grecească îl redă prin „nu se va ruşina”, şi astfel este citat în Rom. 9: 33. Un substantiv din aceeaşi rădăcină, folosit în Iov 20: 2, înseamnă „nelinişte”. Vezi E.J. Kissane, „The Book of Isaiah”, referinţa respectivă.

8 Deşi Kissane, op. cit., vol. I, pag. 395, susţine unitatea lui Isaia, el sugerează că la origine capitolele 35 – 39 au fost compilate de autorul Regilor. El îl citează pe J. Knabenbauer, „Comentarius id Isaiam Prophetam”, ed. F. Zorrel, 1922, şi pe N. Schlogl, „Das Buch des. Propheten Jesaia” (Viena, 1915), drept cercetători care susţin originea isaică a acestor capitole asupra lui Ezechia, încorporate mai târziu în II Regi.

9 Pentru o ordine cronologică probabilă a evenimentelor înregistrate aici, vezi capitolul XIII, paragraful „Ezechia – Un împărat neprihănit” (ultima parte)

Schiţa VII – VREMEA LUI IEREMIA

— Naşterea lui Ieremia – dată aproximativă
— Naşterea lui Iosia
— Urcarea lui Amon pe tronul davidic
— Urcarea pe tron a lui Iosia
— Iosia începe să-L caute pe Dumnezeu – II Cron. 34:

3

— Iosia îşi începe reformele

— Chemarea lui Ieremia în lucrarea profetică

— Urcarea lui Nabopolassar pe tronul babilonian

— Cartea legii găsită în Templu – ţinerea Paştelui

— Căderea cetăţii Ninive

— Haranul capturat de babilonieni

— Uciderea lui Iosia – Ioahaz domneşete timp de trei luni

— Armata asirio-egipteană abandonează asedierea Haranului şi se retrage la Carhemiş

— În Iuda, Ioiachin îl înlocuieşte pe Ioahaz

— La începutul anului egiptenii din Carchemiş îi înfrâng pe babilonieni la Quramati

— Babilonienii îi înfrâng decisiv pe egipteni la Carchemiş

— Prima robie a lui Iuda – Ioiachin devine vasal al Babilonului

— Urcarea lui Nebucadneţar pe tronul babilonian 601-bătălie nedecisivă între babilonieni şi egipteni 598-Ioiachim moare – asediul Ierusalimului 597-Ioiachim luat prizonier după trei luni de domnie

— A doua robie – Zedechia devine împărat 588-asediul Ierusalimului începe la 15 ianuarie

— Urcarea lui Hophre pe tronul egiptean 586 – 19 iulie, babilonienii pătrund în Ierusalim

— 15 august, incendierea Templului

— Ghedalia ucis – migrarea în Egipt.

CAPITOLUL XIX Ieremia – Un om al dârzeniei

Pentru a trăi alături de Ieremia trebuie să-i cunoşti poporul, mesajul şi problemele. El are multe de spus generaţiei sale, prevenind-o cu pasiune despre pieirea iminentă. Dar, comparartiv cu Isaia, el dedică relativ puţin spaţiu speranţelor restaurării viitoare. Judecata este iminentă în vremea lui, mai ales după moartea lui Iosia. El

se concentrează asupra problemelor curente, într-un efort de a întoarce generaţia din vremea lui către Dumnezeu. Având un mesaj vital în ultimii patruzeci de ani de existenţă naţională a lui Iuda ca regat, Ieremia relatează o mai mare parte din experienţa lui personală, decât oricare alt proroc din vremea Vechiului Testament.

O Slujbă de patruzeci de Ani

În perioada când Mânase anunţa naşterea prinţului moştenitor, Iosia, desigur că s-a acordat puţină atenţie naşterii lui Ieremia la Anantot. Fiind crescut în acest sat, la numai cinci kilometri nord-est de capitală, Ieremia s-a familiarizat cu mersul evenimentelor din Ierusalim.

Iosia a devenit împărat la vârsta de opt ani, după ce Amon a fost ucis (640 î.e.n.). Opt ani mai târziu a devenit clar că împăratul în vârstă de şaisprezece ani era preocupat de ascultarea faţă de Dumnezeu. După încă patru ani, Iosia a adoptat măsuri pozitive pentru a curăţa poporul de idolatrie. Locurile sfinte şi altarele dumnezeilor străini au fost distruse în Ierusalim şi în alte cetăţi, de la Simeon în sud până la Neftali în nord. În timpul adolescenţei sale, Ieremia trebuie să fi auzit discuţii frecvente în căminul lui preoţesc despre devoţiunea religioasă a noului împărat.

În perioada acestei reforme naţionale Ieremia a fost chemat la slujba profetică, în jurul lui 627 î.e.n. În capitolul 1 nu se relatează unde se afla, sau cum a primit chemarea. Deosebindu-se de viziunea măreaţă a lui Isaia, ori de revelaţia minuţioasă a lui Ezechiel, chemarea lui Ieremia este unică prin simplitatea ei. Totuşi, el a avut conştiinţa clară a unei chemări divine către profeţie. Această chemare a fost confirmată prin două viziuni simple. Băţul de migdal simboliza siguranţa împlinirii cuvântului profetic (aici este un joc de cuvinte între „shaqeth” (migdal) din vers. 11 şi „shoqeth” (veghere) din vers 12), în timp ce cazanul clocotind indica natura

mesajului său. Devenind conştient de faptul că va întâmpina multă opoziţie, el a primit şi asigurarea divină că Dumnezeu îl va întări şi-i vadă capacitatea de a rezista atacurilor, izbăvindu-l la vreme de necaz.

Însemnările biblice cuprind puţine indicaţii despre activitatea lui Ieremia în primii optsprezece ani ai lucrării sale (627 – 609). Faptul că a participat sau nu în mod public la reformele lui Iosia – iniţiate în 628 şi culminând cu ţinerea Paştelui în 622 – nu este menţionat de istoricii contemporani şi nici de prorocul însuşi. Când în Templu a fost descoperită „cartea legii", prorocită Hulda, şi nu Ieremia, a fost aceea care i-a explicat împăratului conţinutul. Totuşi, simpla afirmaţie că Ieremia a plâns moartea lui Iosia în 609 (II Cron. 35: 25) şi interesul religios comun al profetului şi împăratului, duc la concluzia că Ieremia a sprijinit reforma lui Iosia.

Este greu de determinat câte din mesajele lui Ieremia, înregistrate în cartea lui, reflectă vremurile lui Iosia. Învinuirea că Israelul era apostat (2: 6) este în general datată în primii ani ai lucrării profetului. Deşi este posibil ca reînvierea naţională să nu se fi răspândit larg în rândul maselor, se pare că în timpul domniei lui Iosia, opoziţia deschisă faţă de Ieremia era minimă.

Cu toate că problema naţională a amestecului asirian a devenit mai puţin stringentă, Iuda bucurându-se în timpul lui Iosia de o independenţă considerabilă, evenimentele internaţionale din zona Tigru-Eufrat erau urmărite cu mare interes la Ierusalim. Teama că ridicarea la putere a Babilonului în răsărit ar putea avea serioase implicaţii pentru Ierusalim, era neîndoielnic temperată de optimismul reformei lui Iosia. Ştirea căderii cetăţii Ninive în 612 a fost, după toate probabilităţile, întâmpinată în Iuda ca o asigurare a neintervenţei asiriene viitoare. Teama faţă de revirimentul puterii asiriene l-a determinat pe Iosia să-i blocheze pe egipteni la Meghido (609 î.e.n.),

împiedicându-i să acorde ajutor asirienilor care se retrăgeau dinaintea avansului babilonian.

Moartea neaşteptată a lui Iosia a constituit un fapt crucial atât pentru Iuda cât şi pentru Ieremia personal. În vreme ce profetul deplângea pierderea acestui împărat evlavios, naţiunea sa era aruncată în vârtejul

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI conflictelor internaţionale. Ioahaz a domnit doar trei luni înainte ca Neco al Egiptului să-l ia prizonier şi să-l aducă la tronul davidic în Ierusalim pe Ioiachim. Această bruscă întorsătură a evenimentelor nu numai că l-a lăsat pe Ieremia fără un sprijin politic evlavios, ci aproape că l-a abandonat în mâna vicleşugurilor conducătorilor apostaţi care se bucurau de bunăvoinţa lui Ioiachim.

Anii ’609 – 586 au fost cei mai tulburi – neegalaţi în vremea Vechiului Testament. Din punct de vedere politic, soarele apunea peste existenţa naţională a lui Iuda, în timp ce conflictele internaţionale aducea umbrele dispariţiei, care în cele din urmă a adus Ierusalimul în stare de ruină. În ceea ce priveşte religia, majoritatea vechilor rele îndepărtate de Iosia au revenit sub Ioahaz. Idolii canaaniţi, egipteni şi asirieni au fost reinstituiţi făţiş după înmormântarea lui Iosia. Ieremia îşi prevenea poporul, fără teamă şi cu insistenţă, de dezastrul care avea să vină. Misionând pentru o naţiune apostată, cu conducători neevlavioşi, el a fost persecutat de propriul său popor. O moarte de martir ar fi fost neîndoielnic o uşurare comparativ cu suferinţa permanentă şi chinul pe care Ieremia l-a îndurat continuându-şi lucrarea în rândurile unui popor a cărui viaţă naţională era în proces de dezintegrare. În loc de a da ascultare mesajului lui Dumnezeu adus de proroc, ei l-au persecutat pe mesager.

Crize succesive au adus Iuda mai aproape de distrugere, avertismentele lui Ieremia continuând a fi nesocotite. Anul 605 î.e.n. a marcat începutul activităţii

babiloniene pentru unii din cetăţenii Ierusalimului, în timp ce loiachim a acceptat să fie vasal invadatorilor babilonieni. În timpul luptei egipteano-babiloniene din restul perioadei lui de domnie, loiachim a făcut greşeala fatală de a se răzvrăti împotriva lui Nebucadneţar, grăbind criza din 598 – 597. Pe lângă faptul că moartea a pus brusc capăt domniei lui loiachim, fiul său Ioiachin şi aproximativ zece mii de cetăţeni de frunte ai Ierusalimului au fost luaţi în exil. Acest lucru a lăsat cetăţii doar o aparenţă de existenţă naţională, în timp ce clasele mai sărace rămase controlau guvernul condus de regele marionetă, Zedechia.

Lupta religioasă şi politică a continuat timp de alţi zece ani, vreme în care speranţele naţionale ale lui Iuda au pălit. Din când în când, Zedechia era preocupat de sfaturile lui Ieremia, însă mai frecvent el ceda presiunii partidului proegiptean din Ierusalim, care sprijinea revolta împotriva lui Nebucadneţar. Prin urmare, Ieremia a suferit alături de poporul său, când acesta a suportat ultimul asediu al Ierusalimului. Credinciosul proroc a văzut cu ochii lui împlinirea prezicerilor cărora prorocii dinaintea sa le dăduseră glas atât de frecvent. După patruzeci de ani de avertismente stăruitoare, Ieremia a fost martorul îngrozitorului rezultat. Ierusalimul a fost redus la un morman fumegând de ruine, iar Templul a fost distrus.

Ieremia a înfruntat o mai mare împotrivire şi a avut mai mulţi duşmani decât oricare alt proroc al Vechiului Testament. Urmăriţi-l cum suferă pentru mesajul pe care-l proclamă. După ce sparge vasul olarului înaintea adunării publice a preoţilor şi bătrânilor în valea Hinom, el este arestat în curtea Templului. Preotul Pashur îl bate şi-l pune în butuci pe timpul nopţii (19 – 20). Cu altă ocazie el proclamă în curtea Templului că sanctuarul va fi distrus. Preoţii şi prorocii se ridică în masă împotriva lui, cerând să fie executat. În timp ce Ahicam şi alţi prinţi vin în apărarea lui Ieremia salvându-i viaţa, Ioiachin varsă sângele lui

Urie, un alt proroc ce proclama acelaşi mesaj (26).

Ciocnirea personală cu un fals proroc vine prin persoana lui Hanania (28). Ieremia zugrăveşte în public robia babiloniană, purtând un jug de lemn. Hanania îl smulge, îl sfărâmă şi îi neagă mesajul. După o scurtă perioadă de sihăstrie, Ieremia apare din nou ca purtător de cuvânt al lui Dumnezeu. Conform prezicerii sale, Hanania moare înainte de sfârşitul anului.

Alţi proroci falşi activează în Ierusalim, precum şi printre prizonierii din Babilon, opunându-i-se lui Ieremia şi mesajului său (29). Printre aceştia se numără Ahab şi Zedechia, care-i stârnesc pe exilaţi să reziste la sfaturile lui Ieremia de a se stabili şi pregăti pentru şaptezeci de ani de captivitate. Şemaia, unul dintre captivi, a scris chiar la Ierusalim spre a-l incinta pe Tefania şi pe ceilalţi preoţi să-l mustre şi să-l închidă pe Ieremia. Alte pasaje reflectă opoziţia a diverşi proroci neidentificaţi.

Chiar şi oamenii oraşului natal al lui Ieremia s-au ridicat împotriva lui. Acest lucru se reflectă în scurtele referiri din 11: 21 – 23. Locuitorii din Anatot ameninţau să-l ucidă dacă nu înceta să prorocească în numele Domnului.

Iar conducătorii civili nu erau cei mai neînsemnaţi dintre duşmanii săi. Între experienţele lui Ieremia este binecunoscută confruntarea lui cu Ioiachin. Într-o zi Ieremia l-a trimis la Templu pe scribul său Baruc pentru a citi în public mesajul de judecată al Domnului, cu îndemnul la pocăinţă. Alarmaţi, unii conducători politici i-au raportat aceasta lui Ioiachin, dar i-au sfătuit pe Ieremia şi Baruc să se ascundă. Când sulul a fost citit înaintea lui Ioiachin, el a înfruntat cu ostentaţie avertismentul şi a ars sulul în jeraticul de cărbuni, ordonând zadarnic arestarea profetului şi a scribului său.

Ieremia a suferit consecinţele politicii oscilante din timpul domniei

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI slabe a lui

Zedechia. Aceasta a devenit cu deosebire hotărâtoare pentru proroc în ultimii ani ai domniei lui Zedechia. Când asediul babilonian a fost temporar ridicat, Ieremia a fost arestat în timp ce părăsea Ierusalimul, învinuit de simpatie probabiloniană, bătut şi închis. La reluarea asediului, Zedechia a solicitat sfaturile profetului. Ca răspuns la mustrarea şi cererea lui Ieremia, împăratul l-a transferat în curtea străjerilor. Supus presiunilor, Zedechia l-a lăsat pe Ieremia la cheremul asociaţilor săi politici, care l-au aruncat pe proroc într-o groapă unde a fost lăsat să se scufunde în noroi. Ebed-Melec, famenul etiopian, l-a salvat şi l-a readus în curtea străjerilor, unde Zedechia a mai avut o întrevedere cu el înainte de căderea Ierusalimului.

Chiar şi după distrugerea Ierusalimului, Ieremia este deseori frustrat în încercarea de a-şi ajuta poporul (42: 1 – 43: 7). Când conducătorii dezrădăcinaţi şi descurajaţi au apelat în sfârşit la el pentru a fi siguri de voia Domnului în privinţa lor, el aşteaptă călăuzirea lui Dumnezeu. Dar când îi informează că vor trebui să rămână în Palestina pentru a se bucura de binecuvântarea lui Dumnezeu, poporul în mod deliberat nu ascultă şi migrează în Egipt, luându-l cu ei pe vârstnicul proroc.

Ieremia a avut relativ puţini prieteni în vremea lui Ioiachin şi Zedechia. Baruc, ce i-a slujit profetului drept secretar, i-a fost deosebit de loial şi devotat. El a consemnat mesajele lui Ieremia, le-a citit în curtea Templului (36: 6), a servit ca intermediar în afacerile lui Ieremia în timp ce acesta se afla în închisoare (32: 9 – 14) şi în cele din urmă l-a însoţit pe stăpânul său în Egipt.

Printre conducătorii comunităţii care l-au salvat pe Ieremia de la execuţia cerută de preoţi şi profeţi (26: 16 – 24), se aflau prinţii conduşi de Ahicam. În timpul asediului babilonian, când Ieremia a fost lăsat să moară în groapă, Ebed-Melec s-a dovedit un adevărat prieten. Zedechia a manifestat suficient interes personal pentru a-i oferi

prorocului siguranţă în curtea străjii în restul perioadei de asediere a Ierusalimului.

În vremuri de opoziţie şi suferinţe, Ieremia a experimentat un adânc conflict interior. O durere pătrunzătoare i-a străpuns sufletul, înţelegând că oamenii săi insensibili ce erau indiferenţi la avertismente, aveau de suportat judecata înfricoşătoare a lui Dumnezeu. Aceasta era cauza plângerii sale zi şi noapte – şi nu suferinţa personală pe care a trebuit s-o îndure (9: 1). Aşadar, atribuirea lui Ieremia denumirii de „prorocul plângerii”, denotă forţa, curajul şi voinţa de a-şi confrunta poporul cu realităţile amare ale judecăţii viitoare.

În tot decursul lucrării sale, Ieremia şi-a păstrat convingerea dată de

Dumnezeu, că era mesagerul Lui. Fidel experienţei general-umane, în vremuri de persecuţie a căzut în deznădejdea cea mai adâncă, blestemând ziua în care s-a născut (20). Dacă păstra tăcerea pentru a evita consecinţele, cuvântul lui Dumnezeu devenea înăuntrul său un focar mistuitor, care-l determina să continue lucrarea profetică. El experimenta mereu întărirea divină promisă lui, din capitolul 1. Deseori ameninţat şi aflat în pragul morţii, în încercările vieţii Ieremia a fost susţinut providenţial ca martor viu al lui Dumnezeu, în ultimii ani de viaţă naţională a lui Iuda.

Nu se ştie cât a mai trăit Ieremia după lucrarea de patruzeci de ani din Ierusalim. La Tahpanes, modernul Tel Defenneh din Delta răsăriteană a Nilului, Ieremia şi-a zugrăvit cu dramatism ultimul lui mesaj (43 – 44). După toate probabilităţile, el a murit în Egipt.

Cartea lui Ieremia

Diviziunile cărţii lui Ieremia pentru o schematizare generală sunt mai puţin evidente decât diviziunile din multe alte cărţi profetice. Pentru o scurtă trecere în revistă a conţinutului, consideraţi următoarele unităţi:

I. Prorocul şi poporul său II. Prorocul şi conducătorii III. Promisiunea restaurării IV. Dezintegrarea regatului V. Migrarea în Egipt VI. Profeţii asupra unor naţiuni şi cetăţi VII. Apendice sau concluzii

— 45: 5

— 34

Cititorul modern al lui Ieremia ar putea fi incomodat de faptul că evenimentele şi mesajele datate nu sunt în ordine cronologică. Pe lângă aceasta multe pasaje nu sunt datate deloc. Prin urmare este greu de aranjat cu absolută certitudine conţinutul acestei cărţi, într-o schemă cronologică.

Capitolul 1 consemnând chemarea lui Ieremia, este datat în al treisprezecelea an al lui Iosia (627 î.e.n.). Capitolele 2 – 6 sunt recunoscute în general ca mesaj al lui Ieremia către popor în primii ani ai lucrării sale (conf. 3: 6). Determinarea a cât de mult din 7 – 20 e legat de domnia lui Iosia ori Ioiachin poate fi o problemă dificilă. Pasajele datate precis în timpul domniei lui Ioiachin sunt 25 – 26, 35 – 36 şi 45 – 46. Evenimentele din timpul domniei lui Zedechia sunt redate în 21, 24, 27 – 29, 32 – 34 şi 37 – 39. Capitolele 40 – 44 reflectă evoluţia evenimentelor după căderea Ierusalimului în 586 î.e.n., în timp ce altele sunt prea dificil de datat.

— 31: 4 – 192: 1 – 6: 307: 1 – 10: 2511: 1 – 12: 1713: 1 – 2714: 1 – 15: 2116: 1 – 2117: 1 – 2718: 1 – 23L

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI 349

I. Prorocul şi poporul său – 1: 1 – 18: 23 Introducere Chemarea la slujire Condiţia apostată a Ierusalimului Condamnarea crecinţei în temple şi idoli Legământul fără ascultare este zadarnic Două semne ale activităţii Rugăciunea de mijlocire este inutilă Semnul robiei iminente Credinţa în om osândită o lecţie în casa olarului

Prin lucrarea lui, Ieremia a fost asociat cu ultimii cinci împăraţi ai lui Iuda. Când a fost chemat spre lucrarea

profetică avea aproximativ aceeaşi vârstă, de douăzeci şi unu de ani, cu a lui Iosia care condusese regatul încă de la opt ani.

Răspunzând unei chemări divine, Ieremia a devenit conştient de faptul că Dumnezeu avea cu el un plan şi un scop încă dinaintea naşterii sale. El era trimis şi întărit de Dumnezeu împotriva fricii şi opoziţiei. El era de asemenea înzestrat de Dumnezeu – mesajul nu era al lui personal; el era numai agentul uman prin care Dumnezeu îşi comunica avertismentul către popor.

Această chemare este completată de două viziuni. Migdalul este primul copac care arată semne de viaţă în Palestina odată cu venirea primăverii. împlinirea cuvântului lui Dumnezeu este la fel de sigură ca înmugurirea migdalului în ianuarie. Cazanul clocotind indică natura mesajului său – judecata va izbucni în nord.

Ieremia este clar informat în chemarea lui, că va întâmpina opoziţie. Esenţa mesajului său este judecata lui Dumnezeu asupra Israelului apostat. În consecinţă, el se poate aştepta la opoziţie din partea împăraţilor, prinţilor, preoţilor şi laicilor. împreună cu această lucidă prevenire vine şi asigurarea împuternicirii din partea lui Dumnezeu.

Apostazia lui Isreal este îngrozitoare (2 – 6). Israeliţii sunt vinovaţi de părăsirea lui Dumnezeu, fântâna lor de apă vie şi izvorul tuturor binecuvântărilor. Ei au ales ca înlocuitori dumnezei străini pe care Ieremia îi compara cu cisterne sparte care nu pot ţine apa. Adorarea Dumnezeilor străini este comparabilă cu adulterul în cadrul relaţiilor de căsătorie. Israelul L-a părăsit pe Dumnezeu aşa cum o nevastă infidelă îşi părăseşte soţul. Exemplul istoric al judecăţii lui Dumnezeu asupra Israelului în 722 î.e.n., trebuie să constituie un avertisment suficient. Ca leul care răcneşte din tufişul lui, Dumnezeu stârneşte naţiunile pentru a aduce judecata asupra lui Iuda. Israelul a dispreţuit mila lui Dumnezeu. A sosit

vremea mâniei lui Dumnezeu, iar răul care se revarsă asupra lui Iuda este rodul propriilor sale gânduri (6: 19).

Ascultătorii lui Ieremia sunt sceptici cu privire la judecata ce va veni (7 – 10).1 Ei ignoră declaraţiile sale îndrăzneţe că Templul urmează a fi distrus, complăcându-se în a crede că Dumnezeu a ales acest sanctuar ca locuinţă a Lui – încrezători că Dumnezeu nu va permite conducătorilor păgâni să distrugă locul ce fusese umplut de slava Lui în vremea lui Solomon (II Cron. 5 – 7). Ieremia semnalează ruinele din nordul Ierusalimului ca dovadă că în vremuri trecute tabernacolul nu a salvat Silo de la distrugere.2 Nici Templul nu va apăra Ierusalimul în ziua judecăţii.

Ascultarea este cheia unei relaţii corecte cu Dumnezeu. Prin relele sociale şi idolatrie, oamenii au făcut din Templu o vizuină de tâlhari, deşi ei continuau sacrificiile prevăzute. Religia formală şi ritualul nu pot servi drept subsitut al ascultării faţă de Dumnezeu.

Ieremia este cuprins de mâhnire văzând indiferenţa poporului său. El vrea să se roage pentru naţiune, însă Dumnezeu îi interzice mijlocirea (7: 16). În cetăţile din Iuda şi pe străzile Ierusalimului, ei venerează alţi dumnezei. E prea târziu ca să mijlocească pentru binele lor. În acest timp oamenii găsesc mângâiere în faptul că sunt păstrători ai legii (8: 8), şi speră că lucrul acesta îi va salva de pieirea prezisă. Dar proorocului i se aminteşte că judecata teribilă a lui Dumnezeu este sigură.

Cu sufletul zdrobit, Ieremia înţelege că secerişul a trecut, vara s-a sfârşit, iar oamenii lui nu sunt salvaţi. El întreabă tânguitor dacă în Galaad nu este niciun balsam pentru vindecarea oamenilor săi. Dacă ar fi posibil, ar plânge pentru ei zi şi noapte. Chiar dacă judecata vine asupra naţiunii, Dumnezeu dă asigurarea că persoana care nu-şi caută slava în puterea, bogăţiile ori înţelepciunea ei ci în faptul că îl cunoaşte şi L înţelege pe Domnul găsindu-

şi plăcerea într-o demonstraţie practică de bunătate, dreptate şi milă pe pământ, se călăuzeşte după sfatul lui Dumnezeu. Dumnezeu ca împărat al naţiunilor este de temut (10).

Din nou Ieremia este trimis să anunţe blestemul lui Dumnezeu asupra celui neascultător (11). De la începutul formării lor ca naţiune, ascultarea era cheia legăturii cu Dumnezeu bazată pe legământ (Exod 19: 5). Legământul în sine este ineficient şi inutil în lipsa ascultării. Din cauza idolilor şi altarelor la fel de numeroase ca cetăţile lui Iuda şi străzile Ierusalimului, oamenii merită judecata. Lui Ieremia i se interzice din nou

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI să se roage pentru ei (11: 14). Ameninţat şi prevenit de propriul său popor din Anatot, el este total descurajat văzând prosperitatea celor răi. El rosteşte o rugăciune de plângere către Dumnezeu (12: 1 – 4). Ca răspuns, Dumnezeu îi cere să depăşească greutăţi şi mai mari, asigurându-l că mânia pustiitoare a lui Dumnezeu este pe cale de a fi declanşată şi manifestată în toată ţara.

Judecata iminentă a lui Dumnezeu asupra lui Iuda este zugrăvită prin două simboluri (13: 1 – 14). Ieremia apare în public cu un brâu nou de in la porunca lui Dumnezeu, îl duce la Eufrat pentru a-l ascunde într-o crăpătură de stâncă.3 La un timp după aceasta el îşi recuperează acest veşmânt, care în Orient este considerat drept cea mai intimă şi mai preţuită podoabă a unui bărbat. Brâul era atât de deteriorat încât nu putea fi folosit, într-un mod asemănător, Dumnezeu plănuieşte să-şi supună la judecată poporul ales, prin mâna altor naţiuni. Simbolice sunt vasele, oalele de pământ sau pieile de animale, umplute cu vin. împăraţii, prorocii, preoţii şi cetăţenii vor fi atât de plini de vin şi de beţie încât înţelepciunea se va degrada în consternare şi neajutorare în vreme de criză. Rezultatul evident va fi ruinarea

regatului.4

Văzând că se apropie pieirea, poporul îşi dă seama că oamenii sunt neascultători şi indiferenţi (13: 15 – 27). El îşi precede tristeţea, exprimată prin tânguiri şi lacrimi amare, în momentul când poporul său va merge în robie. I se reaminteşte că oamenii vor suferi pentru propriile lor păcate. Ei L-au uitat pe Dumnezeu. După cum leopardul nu-şi poate schimba petele, nici Israelul nu-şi poate schimba căile nelegiuite.

O grea secetă aduce suferinţă atât oamenilor cât şi animalelor (14: 1 şi cont.). Ieremia este adânc mişcat. El mijloceşte din nou pentru Iuda, mărturisind păcatele poporului. Dumnezeu îi aminteşte încă o dată să nu mijlocească, deoarece nici postul şi nici jertfele nu vor evita judecata ce va veni. Atunci Ieremia îi cere lui Dumnezeu să cruţe poporul, întrucât falşii proroci sunt răspunzători de îndrumarea greşită. Când pune întrebarea tânguitoare despre respingerea totală a lui Iuda, sperând că Dumnezeu îi va asculta rugăciunea, profetul primeşte răspunsul cel mai zguduitor: dacă însuşi Moise ori Samuel ar mijloci pentru Iuda, Dumnezeu nu se va îndupleca. El trimite sabia ucigătoare, câinii care sfâşie, păsările şi fiarele care devorează oamenii lui Iuda pentru păcatele lor, deoarece ei L-au respins pe Dumnezeu şi i-au dispreţuit binecuvântările. Abătut şi copleşit de tristeţe, Ieremia îşi găseşte din nou mângâierea în cuvântul lui Dumnezeu, primind asigurarea restaurării divine şi tăriei de a rezista oricărei opoziţii, în mesajele profetice timpul este rareori indicat. Însă iminenţa

T judecăţii asupra lui Iuda este destul de clar indicată (16: 1 şi cont.). Lui Ieremia i se interzice căsătoria. Dacă s-ar căsători şi ar avea copii, el şi-ar expune familia la condiţiile îngrozitoare ale invaziei, asediului, foametei, cuceririi şi robiei. Pieirea lui Iuda este apropiată şi sigură. Dumnezeu şi-a retras pacea deoarece ei L-au abandonat,

au slujit şi au venerat idolii, refuzând să asculte de legea Lui. Prin urmare Dumnezeu trimite vânători şi pescari spre a-i căuta pe toţi cei vinovaţi, astfel încât Iuda să-l cunoască puterea şi tăria. Păcatul lor este săpat cu un vârf de diamant pe coarnele altarului, vizibil pentru toţi, astfel că nu există nicio şansă de sustragere de la mânia aprigă a lui Dumnezeu. Încă o dată sunt clar delimitate calea binecuvântării şi calea blestemului (17: 5 şi cont.).

În casa olarului, Ieremia învaţă că Israelul, ca şi alte naţiuni, este ca lutul în mâinile olarului (18). După cum olarul poate strica, remodela şi finisa un vas deteriorat, la fel poate face Dumnezeu cu Israelul. Aplicaţia este semnificativă – pentru neascultare Dumnezeu aduce judecata. Incitaţi de acest avertisment, ascultătorii profetului complotează să scape de acest mesager.

II. Profetul şi conducătorii – 19: 1 – 29: 32

Preoţii şi bătrânii – Ieremia închis 19: 1 – 20: 18 Zedechia discută cu Ieremia 21: 1 – 14

Robie pentru împăraţi şi profeţi mincinoşi 22: 1 – 24: 10 Paharul mâniei pentru toate naţiunile 25: 1 – 38

Ahicam îl salvează pe Ieremia de la martiraj 26: 1 – 24

Profeţi mincinoşi în Ierusalim şi Babilon 27: 1 – 29: 32

Printr-o dramatică demonstraţie în valea Hinom, în faţa unei adunări alcătuite din bătrâni şi preoţi, Ieremia afirmă cu îndrăzneală că Ierusalimul va fi distrus (19: 1 şi cont).5 Spărgând un vas de lut, el descrie soarta lui Iuda. Ca urmare, preotul Pashur îl bate pe Ieremia şi-l pune în butuci lângă poarta de sus a lui Beniamin, pe timpul nopţii. Având o reacţie gravă, dar normală, Ieremia blestemă ziua în care s-a născut (20), dar în cele din urmă îşi soluţionează conflictul, înţelegând că nu se poate ca şi cuvântul lui Dumnezeu să fie întemniţat.

Asediul Ierusalimului, care a început la 15 ianuarie,

588 î.e.n., constituie ocazia schimbului de mesaje dintre Zedechia şi Ieremia.6 Cetatea fiind înconjurată de armata babiloniană, împăratul este preocupat de perspectivele eliberării. El e familiarizat cu istoria naţiunii lui, şi ştie că în vremuri trecute Dumnezeu a înfrânt miraculos armatele invadatoare (conf. îs. 37 – 38), la răspuns la cererea arogantă a lui Zedechia, Ieremia

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI prezice capitularea lui Iuda. Dumnezeu luptă împotriva ei şi va face ca inamicul să pătrundă în cetate şi să-i dea foc. Zedechia îşi poate salva viaţa doar predându-se.

Într-un mesaj general rostit probabil în timpul domniei lui Ioiachin, profetul Ieremia îi denunţă pe conducătorii nelegiuiţi care sunt răspunzători pentru nedreptatea şi asuprirea existentă (22). El prezice anume că Ioahaz nu se va întoarce din prizonieratul egiptean ci va muri acolo. Ioiachin, grăbind manifestarea blestemului lui Dumnezeu sub forma judecăţii prin căile sale rele, va avea înmormântarea unui măgar, căci nimeni nu-i va deplânge moartea. Fiul său Conta (Ioiachin) va fi dus în robie. Prin contrast (23) Israelul este asigurat că va fi readunat în viitor, astfel că oamenii se vor putea bucura de siguranţă şi neprihănire sub un conducător davidic ce va fi cunoscut sub numele: „Domnul, neprihănirea noastră”. În consecinţă, preoţii şi prorocii contemporani sunt în mod intens denunţaţi ca păstori falşi care duc poporul în rătăcire.

După ce Ioiachin şi unii cetăţeni de frunte ai lui Iuda au fost luaţi în robia babiloniană în 597 î.e.n., Ieremia a avut un mesaj oportun pentru cei rămaşi (24). Este evident că ei se lăudau cu faptul că au scăpat de robie şi se considerau favorizaţi de Dumnezeu. Într-o viziune Ieremia vede două coşuri cu smochine. Smochinele bune îi reprezintă pe exilaţi, iar ei se vor întoarce. Oamenii rămaşi în Ierusalim vor fi îndepărtaţi, ca şi smochinele rele.

Dumnezeu şi-a respins poporul şi îl va face un obiect de batjocură şi blestem oriunde va fi răspândit.

În cel de-al patrulea an, crucial, al domniei lui Ioiachin (605 î.e.n.), Ieremia vine din nou cu un cuvânt potrivit de la Domnul (25). El le reaminteşte clar oamenilor că timp de douăzeci şi trei de ani i-au ignorat avertismentele. Ca urmare a neascultării lor, Dumnezeu îl aduce în Palestina pe robul său Nebucadneţar care îi va supune unei robii de şaptezeci de ani. Folosind ca simbol potirul cu vinul mâniei, Ieremia le declară că judecata va începe cu Ierusalimul, se va extinde în numeroase naţiuni înconjurătoare şi în final va veni chiar asupra Babilonului.

Către începutul domniei lui Ioiachin, Ieremia se adresează oamenilor care vin să se închine la Templu (26), prevenindu-i că Ierusalimul va fi tmsformat în ruine.7 El citează exemplul istoric al distrugerii lui Silo – ale cărui ruine pot fi încă văzute la nord de Ierusalim. Stârniţi de preoţi şi proroci, oamenii reacţionează violent. Ei îl prind pe Ieremia. După ce prinţii ascultă învinuirea de moarte, ei ascultă şi apelul profetului. Acesta le aminteşte că prin executarea lui vor vărsa sânge nevinovat, deoarece era trimis de Dumnezeu. Dându-şi seama că în trecut Ezechia nu îl omorâse pe

Mica pentru prevestirea distrugerii Ierusalimului, conducătorii au decis că nici Ieremia nu merită moartea. Cu toate că viaţa lui Ieremia a fost salvată de Ahicam şi de prinţi, neevlaviosul împărat Ioiachin este răspunzător de arestarea şi martirizarea lui Urie care proclama acelaşi mesaj.

Unul dintre cele mai impresionante acte profetice ale lui Ieremia a avut loc în anul 594 î.e.n. (27). Deşi Zedechia era vasal al lui Nebucadneţar, exista o continuă pornire spre revoltă. Emisari din Edom, Moab, Ammon, Tir şi Sidon se adună la Ierusalim pentru a se alătura Egiptului şi lui Iuda într-o conspiraţie împotriva Babilonului. Ieremia

apare înaintea acestor reprezentanţi purtând un jug şi anunţă că Dumnezeu a dat toate aceste ţinuturi lui Nebucadneţar. De aceea este înţelept ca ele să se supună babilonienilor. Pentru Zedechia are un cuvânt special de prevenire, de a nu da ascultare preoorocilor mincinoşi. De asemenea Ieremia îi previne pe preoţi şi pe oameni că vasele şi uneltele Templului vor fi luate de cuceritori. Delegaţii străini sunt atenţionaţi să nu se lase induşi în eroare de prorocii lor falşi. Supunerea faţă de Nebucadneţar este un ordin divin. Revolta va duce distrugere şi exil.

La scurt timp după aceasta, falsul proroc Hanania i se opune cu îndrăzneală lui Ieremia. Venind din Gabaon, Hanania anunţă în Templu că peste doi ani Nebucadneţar va înapoia vasele şi exilaţii duşi în Babilon în 597. În faţa tuturor, el smulge jugul purtat de Ieremia şi-l sfărâmă, pentru a demonstra ce vor face oamenii cu jugul babilonian. Ieremia se izolează temporar, iar mai târziu se întoarce cu un nou mesaj de la Dumnezeu. Hanania a sfărâmat jugul de lemn, dar Dumnezeu îl înlocuieşte cu jugul de fier al servituţii pus pe gâtul tuturor acestor naţiuni. Hanania este anunţat că pentru prorocia lui mincinoască va muri înainte de sfârşitul anului. Funeraliile lui Hanania din luna a şaptea a acestui an, au constituit neîndoielnic o confirmare publică a adevărului mesajului lui Ieremia.

Chiar şi conducători dintre exilaţi au continuat să-i provoace necazuri lui Ieremia. Preocuparea lui pentru prizonierii din Babilon se exprimă într-o scrisoare trimisă prin Eleasa şi Ghemaria.8 Aceşti cetăţeni de vază ai Ierusalimului sunt fără îndoială trimişi la Nebucadneţar de Zedechia pentru a-l asigura de loialitatea lui Iuda, chiar în timp ce în Ierusalim se plănuieşte revolta. În scrisoarea sa, Ieremia îi avertizează pe exilaţi să nu îi creadă pe falşii proroci care prezic o întoarcere grabnică. El le aminteşte

că robia va dura şaptezeci de ani. El prezice chiar că Zedechia şi Ahab, doi dintre falşii proroci, vor fi arestaţi şi executaţi de Nebucadneţar.

Scrisoarea lui Ieremia iniţiază o corespondenţă ulterioară (29: 24 – 32). Şemaia, unul dintre instigatorii din Babilon care complota o întoarcere

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI rapidă în Ierusalim, îi scrie preotului Tefania, supraveghetor în Templu. El îl dojeneşte pe Tefania pentru că nu l-a mustrat pe Ieremia, şi-l îndeamnă să-l pună pe proroc în butuci pentru faptul că a scris exilaţilor. Dând ascultare acestei scrisori, Ieremia îl denunţă pe Şemaia şi arată că niciunul din urmaşii acestuia nu va avea parte de binecuvântările restaurării.

III. Promisiunea de restaurare – 30: 1 – 33: 26

Repunerea în drepturi a rămăşiţei – un nou legământ 30: 1 – 31: 40

Ieremia cumpără o proprietate 32: 1 – 44 împlinirea legământului davidic 33: 1 – 26

Ieremia asigură în mod special Israelul de restaurarea viitoare. Exilaţii vor fi aduşi înapoi în propria lor ţară, pentru a-L sluji pe Dumnezeu sub un conducător desemnat drept „împăratul lor, David” (30: 9). Când Dumnezeu va distruge toate naţiunile, Israelul va fi restaurat după o perioadă de pedeapsă. Dumnezeu, care împrăştie Israelul, va aduce înapoi în Sion atât Iuda cât şi Israelul, printr-un nou legământ (31: 31). Prin această nouă legătură, legea va fi gravată în inimile lor şi toţi II vor cunoaşte pe Dumnezeu, având asigurarea iertării păcatelor. Promisiunea restaurării lui Israel, naţiunea lui Dumnezeu, este la fel de sigură ca şi existenţa luminătorilor cereşti în ordinea lor fixată.

Speranţele restaurării viitoare sunt foarte realist întipărite în mintea lui Ieremia (32) în timpul asediului babilonian al Ierusalimului, în 587 î.e.n. În timp ce era

închis în curtea străjerilor, el primeşte instrucţiunea divină de a cumpăra o proprietate în Anatot, de la vărul său Hanameel. Când acesta apare cu oferta, Ieremia cumpără imediat ogorul. Banii sunt cântăriţi cu meticulozitate, actul de cumpărare este alcătuit din duplicat, semnat şi sigilat de martori. Apoi Baruc e instruit să pună originalul şi copia în vase de pământ, pentru a fi bine păstrate.

Această tranzacţie trebuie să le fi părut complet ridicolă martorilor şi observatorilor. Cine ar putea fi atât de nebun încât să cumpere o proprietate, când cetatea era pe punctul de a fi distrusă? Deosebit de surprinzător era faptul că Ieremia, care timp de patruzeci de ani prezisese capitularea guvernului naţional al lui Iuda, îşi cumpăra acum o proprietate. Acest act profetic avea o importantă semnificaţie: comunica promisiunea simplă a lui Dumnezeu, conform căreia în această ţară vor fi cumpărate din nou case şi pământuri. Investiţia lui Ieremia simboliza prosperitatea viitoare a lui Iuda.

După încheierea acestei tranzacţii, Ieremia se roagă (32: 16 – 25). Sabia, foametea şi ciumea constituie o incontestabilă realitate, în timp ce rezistenţa zadarnică împotriva asediului babilonian continuă. Ieremia însuşi este uluit de cumpărarea pe care a încheiat-o într-un moment când Dumnezeul îndurător al lui Israel îşi părăseşte poporul lăsându-l pradă distrugerii şi robiei. Credinciosului proroc i se aminteşte că Ierusalimul a stârnit mânia şi supărarea lui Dumnezeu prin idolatrie şi neascultare (32: 26 – 35). Totuşi, Dumnezeu care îi risipeşte îi va aduce înapoi şi le va reda bunăstarea (32: 36 – 44).

În timp ce ruinarea naţională se apropie cu repeziciune, Ieremia primeşte o descriere detaliată a promisiunii de restaurare. Fiind sfătuiţi prin Ieremia să cheme numele lui Dumnezeu, creatorul lor, oamenii sunt îndemnaţi să se aştepte la lucruri necunoscute. În această

ţară care se află acum în ghiarele distrugerii, se va naşte din spiţa lui David o ramură neprihănită, astfel că dreptatea şi neprihănirea vor domni din nou.

Conducerea davidică şi slujba levitică vor fi restabilite. Ierusalimul şi Iuda vor fi iarăşi plăcerea lui Dumnezeu. Acest legământ este la fel de sigur ca succesiunea precisă a zilei şi nopţii. Întrucât marea judecată anunţată de Ieremia cu aproape patruzeci de ani în urmă este pe cale de a culmina cu distrugerea Ierusalimului, promisiunile şi binecuvântările de viitor îi sunt viu insuflate credinciosului proroc.

VI. Dezintegrarea regatului – 34: 1 – 39: 18

Conducătorii necredincioşi în contrast cu recabiţii 34: 1 – 35: 19

Avertisment către laici şi conducători 36: 1 – 32

Căderea Ierusalimului 37: 1 – 39: 18

Anii cei mai întunecaţi de existenţă naţională ai lui Iuda sunt rezumaţi în aceste capitole. Distrugerea Ierusalimului este cea mai mare judecată din istoria vechi-testamentală a Israelului. Evenimentele înregistrate în 35 – 36, datate începând din vremea domniei lui Ioiachin, sugerează o bază rezonabilă a judecăţii care a devenit realitate în timpul lui Zedechia.

Împăratul Zedechia fusese adesea avertizat de judecata ce urma să vină. Acum, în momentul când armatele babiloniene asediază realmente Ierusalimul (588), lui Zedechia i se spune precis că cetatea va fi incendiată. Pentru el personal, singura speranţă este de a i se preda lui Nebucadneţar (34). Refuzând să se conformeze prin neascultare sfatului lui Ieremia, Zedechia elaborează vizibil un compromis. Conform unui legământ între împărat şi popor, în Ierusalim sunt eliberaţi toţi sclavii evrei.9 Nu este indicată motivaţia acestui act dramatic. Probabil că sclavii deveniseră o piedică în timpul asediului, astfel că în urma eliberării ar fi trebuit să se

L

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI întreţină singuri, sau probabil că ar fi luptat mai bine ca oameni liberi. După toate probabilităţile, nu mulţi au fost animaţi de o sinceră dorinţă religioasă de a se conforma legii, întrucât de îndată ce asediul a fost ridicat temporar, babilonienii urmărindu-i pe egipteni (37: 5), ei au revocat legământul. În termeni foarte siguri Ieremia anunţă judecata înspăimântătoare a lui Dumnezeu asupra lui Zedechia şi a tuturor oamenilor care au încălcat prevederile legământului lor (34: 17 – 22). Babilonienii se vor întoarce pentru a da foc cetăţii Ierusalimului.

În 35 – 36 sunt înregistrate incidente istorice din timpul lui Ioiachin, care arată clar că această atitudine de indiferenţă religioasă dominase de mult timp în Iuda. Într-o situaţie Ieremia i-a condus la Templu10 pe câţiva recabiţi care se refugiaseră în Ierusalim când babilonienii ocupau Palestina. Le-a oferit vin, dar aceştia au refuzat, ascultând de porunca strămoşului lor Ionadab care a trăit în vremea lui Iehu, împărat al lui Israel. Timp de 250 de ani, ei se conformaseră unei legi omeneşti de a nu bea vin, a nu planta vii şi de a nu construi case, locuind în corturi. Dacă recabiţii voiau să se conformeze unei judecăţi omeneşti, cu atât mai mult trebuie ca poporul lui Iuda să-l dea ascultare lui Dumnezeu, care trimisese necontenit proroci pentru a-l avertiza împotriva slujirii la idoli. În contrast cu blestemul trimis de Dumnezeu asupra Ierusalimului, recabiţii vor fi binecuvântaţi.

Ioiachin, fiul evlaviosului Iosia, nu numai că nu ascultă, dar îl şi sfidează pe Ieremia şi mesajul său. În al patrulea an de domnie, Ieremia îi cere lui Baruc să consemneze mesajele rostite anterior. În anul următor, în vreme ce poporul se adună în Ierusalim pentru un post, Baruc citeşte mesajul lui Ieremia în curtea Templului, avertizând oamenii să se întoarcă de la căile lor rele. Unii

din prinţi sunt înfricoşaţi şi raportează împăratului care ordonă să-i fie adus manuscrisul. În vreme ce Ieremia şi Baruc se ascund, sulul este citi înaintea lui Ioiachin, care îl taie şi-l aruncă în jeraticul de cărbuni. Deşi împăratul ordonă arestarea celor doi, ei nu pot fi găsiţi nicăieri. La porunca lui Dumnezeu, profetul îi dictează încă o dată scribului său mesajul. De astă dată pentru Ioiachin se proclamă o judecată deosebită pentru arderea sulului (36: 27 – 31). împrejurările morţii lui vor fi astfel încât el nu va avea o înmormântare regală ci trupul său va fi lăsat la căldură ziua şi la frig noaptea.

În 37 – 39 sunt relatate unele din evenimentele care au avut loc în timpul asedierii Ierusalimului. Pentru claritate, evenimentele pot fi catalogate în următoarea ordine:

Asediul începe la 15 ianuarie 58839: 1; 52: 4

Avertisment pentru Zedechia întrebarea lui Zedechia – răspunsul lui Ieremia

Legământul de a elibera sclavii

Ridicarea temporară a asediului

Sclavii rechemaţi (ceruţi înapoi)

— Mustrarea lui Ieremia

Ieremia arestat, bătut şi întemniţat

Reluarea asediului întrebarea lui Zedechia – Ieremia transferat

Cumpărarea proprietăţii de către Ieremia

Ieremia aruncat într-o groapă

Ebed-Melec îl salvează pe Ieremia

Ultima întrevedere dintre Zedechia şi Ieremia

Cucerirea Ierusalimului, 19 iulie 586

Distrugerea Ierusalimului, 15 august 586

— 14

— 16

— 33: 26

— 13

— 18

II Regi 25: 8 – 10 în decursul celor doi ani şi jumătate de asediu, Ieremia îl sfătuieşte constant pe împărat că cel mai bun lucru pentru el este predarea în faţa babilonienilor. În toată această perioadă Zedechia pare să fie nemulţumit de sfaturile lui Ieremia, sau cedează presiunii partidului proegiptean continuând rezistenţa faţă de babilonieni. Zadarnic aşteaptă veşti mai bune de la Ieremia. În cele din urmă babilonienii pătrund în Ierusalim. Zedechia reuşeşte să fugă la Ierihon, dar este prins şi adus în faţa lui Nebucadneţar la

Ribla. După ce a fost silit să asiste la masacrarea propriilor fii şi a numeroşi nobili, Zedechia este orbit şi dus prizonier în ţara exilului. Astfel se împlinesc prorociile aparent contradictorii, că Zedechia nu va vedea ţara în care va fi dus prizonier.11

V. Migrarea în Egipt – 40: 1 – 45: 5

Stabilirea la Mipta sub conducerea lui Ghedalia

Vărsare de sânge şi dezbinare în drum spre Egipt

Mesajele lui Ieremia în Egipt

Promisiunea către Baruc

Ieremia primeşte cel mai cordial tratament din partea cuceritorilor babilonieni. Deşi pus în cătuşe şi dus la Rama, el este eliberat de

Nebuzaradan, căpitanul armatei lui Nebucadneţar. Având posibilitatea de a alege, Ieremia hotărăşte să stea alături de cei rămaşi în Palestina, deşi ar fi beneficiat de un tratament favorabil în Babilon. Ierusalimul fiind

— 41: 18

— 44: 30

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI transformat în ruine fumegânde, cei rămaşi în Palestina se stabilesc la

Mipta, probabil localizarea actualului Nebi Samwil. Situată cam la 16 km.

nord de Ierusalim, cetatea Miptei devine capitala

provinciei babiloniene a lui Iuda, sub Ghedalia, guvernator al lui Nebucadneţar. În toată ţara sunt răspândite numeoase trupe de gherilă, împrăştiate de babilonienii invadatori. La început ele se raliază în sprijinul lui Ghedalia, dar câteva săptămâni mai târziu Ismael, unul dintre aceşti căpitani, este folosit de

Baalis, şeful amoniţilor beduini, într-un complot pentru uciderea lui

Ghedalia. În câteva zile, Ismael ucide cu brutalitate şaptezeci din cei optzeci de pelerini dinspre nord aflaţi în drum către Ierusalim, şi-i ia prizonieri pe cetăţenii Miptei, silindu-i să meargă înspre sud, sperând să-i ducă în Ammon peste Iordan. Pe drum, ei sunt salvaţi de Iohanan la

Gabaon şi duşi la Chimham, un popas de caravane pe lângă Betleem, în timp ce Ismael reuşeşte să scape.

Schimbări neaşteptate lasă această rămăşiţă a poporului fără cămin şi complet descurajată. În decurs de câteva luni, nu numai că au văzut

Ierusalimul redus la ruine, dar au şi fost izgoniţi din noua lor aşezare de la

Mipta. Având disperată nevoie de călăuzire, ei se întorc acum spre Ieremia.

Deşi intenţionează să meargă în Egipt de frica babilonienilor, oamenii insistă ca Ieremia să-L întrebe pe Domnul despre viitorul lor. După zece zile care le pun răbdarea la încercare, Ieremia are un răspuns. Ei trebuie să rămână în Palestina (42: 10). Migrarea în Egipt ar însemna război, foamete şi moarte. Neascultând în mod deliberat şi învinuindu-l pe Ieremia că nu comunică mesajul complet al lui Dumnezeu, Iohanan şi asociaţii lui îi conduc pe cei rămaşi în Egipt (43: 1 – 7). Deoarece oamenii se deplasau în masă, este foarte probabil că Ieremia şi scribul său Baruc nu au avut de ales, trebuind să meargă cu ei.

La Tahpanes, în Egipt, Ieremia îşi avertizează poporul printr-un mesaj simbolic, de faptul că Dumnezeu îl va trimite pe robul Său

Nebucadneţar şi în Egipt pentru a aduce la îndeplinire judecata (43: 8 – 13).

În următorul capitol, Ieremia subliniază ultimele evenimente într-un mesaj final. Ierusalimul este în ruină deoarece israeliţii au nesocotit avertismentele lui Dumnezeu date prin proroci. Ţinând seama de neascultarea lor, răul vine pe bună dreptate şi justificat asupra lor. Israelul a devenit un blestem şi obiect de batjocură printre toate naţiunile, deoarece a stârnit mânia lui Dumnezeu. Acum oamenii sunt apostaţi şi atât de sfidători încât cuvintele lui Ieremia nu reuşesc să-i îndrepte spre pocăinţă.

Ei îi spun cu îndrăzneală că nu vor asculta şi pretind că răul a venit asupra lor pentru că au încetat să o venereze pe împărăteasa cerului. Cuvintele de

T

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI încheiere ale lui Ieremia arată clar că îi aşteaptă judecata lui Dumnezeu, iar când aceasta va veni, vor înţelege că Dumnezeu îşi împlineşte cuvântul.

Deşi capitolul 45 relatează un eveniment care a avut loc cu vreo două decenii mai înainte, în acest moment el are o semnificaţie singulară în cartea lui Ieremia. La scurt timp după prima robie din 605 î.e.n., Baruc a fost instruit să scrie mesajul lui Ieremia. desigur că Baruc se lamentează şi se întristează anticipând condamnarea şi judecata înspăimântătoare care o aşteaptă pe Iuda. Personal, el nu vede nimic în viitor decât mâhnire, sărăcie, foamete, război şi pustiire. Baruc este povăţuit să nu caute lucruri mari şi să înţeleagă că viaţa însăşi este darul lui Dumnezeu. Dumnezeu îl asigură că viaţa îi va fi cruţată ca pradă de război. Acum, după distrugerea

Ierusalimului, Baruc încă se află alături de Ieremia, dovedind astfel că

Dumnezeu şi-a împlinit promisiunea.

VI. Profeţii asupra unor naţiuni şi cetăţi46: 1 – 51: 64 Egipt46: 1 – 28 Filistia47: 1 – 7 Moab48: 1 – 47 Ammon49: 1 – 6 Edom49: 7 – 22 Damasc49: 23 – 27 Ghdar şi Haţor49: 28 – 33 Elam49: 34 – 39 Babilon50: 1 – 51: 64 Al patrulea an al lui Ioiachin a reprezentat un punct de cotitură în istoria politică a lui Iuda. În bătălia decisivă de la Carchemiş, babilonienii i-au pus pe fugă pe egipteni, astfel că după aceea armatele lui

Nebucadneţar au înaintat ocupând Palestina. În timp ce problemele internaţionale se amplifică având serioase consecinţe asupra lui Iuda, prorocul Ieremia rosteşte o serie de mesaje adevărate, datate în al patrulea an al lui Ioiachin. Dintre acestea, sunt semnificative profeţiile referitoare la naţiuni.12

Nu numai că Egiptul suferă înfrângerea de la Carchemiş, dar până la urmă Nebucadneţar va avansa cam 800 de kilometri de-a lungul Nilului, spre a-l pedepsi pe Amon al Tebei (46). Prin contrast, Israelul va fi mângâiat, Filistia va fi distrusă de o invazie dinspre nord (47). Viaţa naţională a Moabului va fi distrusă brusc, iar slava lui se va transforma în ruine. Din cauza mândriei sale, Moabul nu poate evita distrugerea, dar este asigurat că în cele din urmă se va întoarce din robie (48). Ammon va fi supus judecăţii, stăpânit de Israel, şi împrăştiat, fără promisiunea restaurării (49: 1 – 6). Şi Edomul este condamnat. El va fi brusc coborât din poziţia sa, iar trecătorii vor fluiera văzând nenorocirea lui (49: 7 – 22).

Damascul, Chedarul, Haţorul şi Elamul vor fi de asemenea judecate

Babilonului i se acordă cea mai largă consideraţie în cadrul profeţiilor împotriva naţiunilor (50: 1 – 51: 64). Aceasta, cea mai mare şi mai puternică naţiune în cursul

ultimelor două decade ale vieţii naţionale a lui Iuda, va fi smerită pentru mândria ei. Domnul oştirilor îi va aduna pe mezi împotriva ei. În faţa Dumnezeului Atotputernic şi a Marelui Creator, puternica naţiune a Babilonului va fi distrusă împreună cu idolii ei. Ieremia îl trimite pe Seraia, un frate al lui Baruc, la Babilon, cu aceste cuvinte de osândire

— 64). După citirea mesajului de judecată în Babilon, Seraia leagă sulul de o piatră şi îl aruncă în Eufrat. În mod asemănător, soarta

Babilonului este de a se scufunda pentru a nu se mai înălţa niciodată.

VII. Apendice sau concluzie – 52: 1 – 34

Cucerirea şi prădarea Ierusalimului 52: 1 – 23

Condamnarea autorităţilor 52: 24 – 27

Deportări 52: 28 – 34

Acest scurt rezumat al domniei lui Zedechia, căderea Ierusalimului şi deportările constituie o încheiere potrivită a Cărţii lui Ieremia. După patruzeci de ani de propovăduire, Ieremia este martorul împlinirii mesajului pe care-l proclamase cu credincioşie. Zedechia şi asociaţii lui suferă urmările neascultării. Vasele şi uneltele Templului şi ale curţii acestuia sunt enumerate în versetele 17 – 23 ca fiind duse în Babilon înainte de distrugerea Templului, conform prezicerilor lui Ieremia. Lui Ioiachin, care s-a predat, i s-a acordat un tratament generos şi în cele din urmă a fost eliberat la sfârşitul domniei lui Nebucadneţar.

Plângerile

Tema Cărţii Plângerilor o constituie distrugerea şi pustiirea

Ierusalimului în 586 î.e.n. Se recunoaşte că Dumnezeu este drept pedepsindu-şi poporul ales, pentru neascultarea lui. Deoarece Dumnezeu este credincios, mai există speranţă în mărturisirea păcatului şi credinţa

implicită în El.

Conţinutul acestei cărţi este deschis prin cuvântul ebraic „Qinoth” sau „lamentaţii” în Talmud, cuvântul grecesc „Threnoi” sau „elagii” în

Septiiaginta, şi „Threni” sau „plângeri” în versiunile latine. Evreii citesc această carte în ziua a noua a lunii Ab, comemorând distrugerea

Ierusalimului. Rabinii antici care i-au atribuit lui Ieremia această carte, au grupat-o cu Ketubim, sau cele cinci suluri, care erau citite la diverse sărbători publice.

Ca structură, primele patru capitole sunt acrostihuri alfabetice.

Fiecare capitol are 22 de versete sau un multiplu de 22. Cele 22 de litere ale alfabetului ebraic sunt folosite succesiv pentru începerea fiecărui verset din

1 şi 2. Capitolele 3 şi 4 alocă fiecărei litere ebraice trei sau respectiv două versete. Deşi capitolul 5 are.22 de versete, el nu reprezintă un acrostih alfabetic. Această schemă alfabetică, folosită şi în numeroşi psalmi, îi scapă cititorului diferitelor versiuni.

Cartea Plângerilor i-a fost atribuită lui Ieremia până acum câteva secole.13 Talmudul, Septiiaginta, părinţii bisericii antice şi conducătorii bisericii până în secolul optsprezece îl considerau pe profet ca autor. De atunci, numeroase sugestii atribuie Plângerile unor diverşi autori necunoscuţi şi neidentificaţi din secolele şase şi trei î.e.n.

Cea mai rezonabilă şi mai naturală interpretare sugerează că această carte exprimă sentimentele şi reacţiile unui martor ocular. Printre cei cunoscuţi din acea perioadă, cel mai competent pare a fi Ieremia. El a prezis timp de patru decenii distrugerea Ierusalimului. Trecând pe lângă cetate în drumul spre Egipt, el trebuie să fi aruncat o ultimă privire asupra ruineler cetăţii sale iubite, care timp de peste patru secole reprezentase gloria şi mândria naţiunii sale, Israelul. Cine ar fi putut avea o

pregătire mai adecvată pentru a scrie Plângerile, decât prorocul Ieremia?

Cartea Plângerilor poate fi divizată după cum urmează:

I. Ierusalimul în trecut şi în prezent 1: 1 – 22

Cetatea în părăsire 1: 1 – 6

Amintirea trecutului 1: 7 – 11

Durerea trimisă de Dumnezeu 1: 12 – 17

Recunoaşterea dreptăţii lui Dumnezeu 1: 18 – 22

II. Relaţiile lui Dumnezeu cu Sionul 2: 1 – 22

Manifestarea mâniei lui Dumnezeu 2: 1 – 10

Căutarea mângâierii 2: 11 – 22

III. Analiza suferinţei 3: 1 – 66

Realitatea suferinţei 3: 1 – 18

Credincioşia lui Dumnezeu faţă de cei ce se întorc la El cu căinţă. 3: 19 – 30

IEREMIA – UN OM AL DÂRZENIEI

Dumnezeu este autor al binelui şi răului

Singura speranţă este în Dumnezeu

IV. Păcatul stă la baza suferinţei

Soarta de suferinţă continuă

Vina de a fi vărsat sânge nevinovat

V. Rugăciunea celui aflat în suferinţă

Mărturisirea păcatului

Apelul final

— 66

— 12

— 22

— 22

Realist, autorul vede Ierusalimul în ruine. Odinioară, cetatea era ca o prinţesă, dar acum a devenit vasală. În contrast cu slava ei trecută, ea se află acum într-o stare de suferinţă şi nenorocire. Cei care trec pe lângă ea nu-şi pot închipui tristeţea ei. Nu există nimeni care să o poată mângâia.

Mânia lui Dumnezeu se face cunoscută în Sion (2). Domnul a pus capăt legii şi tuturor sărbătorilor religioase, a îndepărtat preoţii, prorocii şi împăraţii şi l-a determinat pe duşman să-i distrugă palatele şi sanctuarul.

Expuse fluierăturilor şi batjocurii duşmanilor din jur, victimele se tânguiesc căutând mângâiere.

Suferinţa este o realitate amară. E posibil ca şi Ieremia să fi primit din mâna poporului său un tratament ca acela descris în 3: 1 – 18. Slava

Ierusalimului a apus – fără intervenţia divină, pentru el nu mai există speranţă. Pentru cei care-L caută pe Dumnezeu cu pocăinţă, suferinţa este atenuată de îndurările veşnice ale Celui Atotputernic. Ca autor al binelui şi răului, Dumnezeu aduce judecata asupra celor nelegiuiţi (vers. 19 – 39). Prin mărturisirea păcatului şi credinţa în Dumnezeu, există speranţa ca El să-i răzbune (vers. 40 – 66).

Soarta Sionului pare a fi mai rea decât cea a Sodomei. Distrugerea bruscă este preferabilă unei suferinţe continue pentru păcat. Îndrumat de proroci şi preoţi mincinoşi, Ierusalimul a vărsat sângele nevinovat al celor neprihăniţi. În consecinţă el are această soartă, dar viitorul îi va rezerva perspective mai luminoase (4: 22).

Capitolul de încheiere exprimă o rugăciune pentru mila lui

Dumnezeu. Autorul descrie viu situaţia poporului lui Dumnezeu, ca exilat în ţări străine. Este posibil ca Domnul să-şi fi uitat poporul? Sionul este în ruine iar Israelul pare a fi părăsit. Din adâncul unei inimi frânte, zdrobit şi copleşit de tristeţe, autorul îşi înalţă apelul tânguitor către Dumnezeul care domneşte veşnic, implorându-L să-i reabiliteze pe ai Săi. Apelul final de restaurare presupune mărturisirea păcatului şi credinţa implicită în

Dumnezeu.

1 Leslie, „Jeremiah” (New York: Abingdon Press,

1954), pag. 114 şi Anderson, „Understandingthe

Old Testament", pag. 331, consideră capitolele 7 şi 26 ca reprezentând acelaşi incident. T. Laetheh, „Jeremiah" (St. Louis, 1952), pag. 93, datează capitolul şapte din vremea lui Iosia. Observaţi analiza motivelor aduse în sprijinul datei târzii. El concluzionează că acest capitol se încadrează în reformele lui

Iosia.

2 Deşi relatarea biblică păstrează tăcerea, cercetătorii recunosc în general că e probabil ca Silo să fi fost distrus în vremea lui Eli şi Samuel. A se vedea W.F. Albright „Archaeology and the Religion of Israel", pag. 104 conf. Ieremia 7: 12 – 14 şi 26: 6 – 9.

3 P. Volz, „Jeremias", pag. 149, interpretează aceasta drept o parabolă. H. Schidt, „Die Grossen

Propheten" (ed. a 2-a), pag. 219 – 220, sugerează o identificare locală, în timp ce W. Rudolph, „Jeremias".

(Tubingen, 1947), la referinţa respectivă, o interpretează ca viziune. Alţii, printre care Peake, „Jeremiah".

II, pag. 193, Elmer A. Leslie, op. cit., pag. 86, şi T. Laetsch, „Jenamiah" (St. Louis, 1952), pag. 136 – 137, consideră că aceasta e o experienţă efectivă, în care profetul s-a dus de două ori la Eufrat lângă Carchemiş.

S. L. Caiger, „Lives of the Prophets" (Londra, 1949), pag. 192 – 193, consideră căleremiaeraunom cu stare, care avea proprietate şi resurse băneşti şi s-ar putea chiar să fi vizitat curtea lui Nabopolassar în Babilon.

4 Deşi Leslie, op. cit., pag. 228, datează aceasta spre sfârşitul domniei lui Zedechia, atitudinea poporului de nesocotire a profeţiei, ar fi mai potrivită în vremea lui Iosia, deoarece atunci, mai mult decât în anii următori, părea mai ridicol a te gândi la un conducător beat.

5 Acest incident este cel mai bine datat în zilele lui Ioiachin. Este îndoielnic că vreun preot Var fi întemniţat pe

Ieremia în timpul lui Iosia. Vezi comentariile lui Laetsch şi Leslie, la referinţele respective.

6 Deşi cel puţin 17 ani separă evenimentele din capitolele 20 şi 21, Leslie sugerează că relatarea din 21 relevă tratamentul aspru primit de Ieremia în 20. Vezi de asemenea Rudolph, op. cit., pag. 116.

7 Dacă Ieremia a proclamat acest mesaj în zilele lui Iosia (capitolul 7) şi l-a repetat în timpul domniei lui Ioiachin (capitolul 26), reacţia mulţimii se datorează schimbării climatului religios şi atitudinii celor doi împăraţi.

8 Ase vedea Leslie, op. cit., pag. 209. Eleasa era fiul lui Safan, secretarul de stat al lui Iosia. Ghemaria, fratele lui Eleasa avea în grijă curtea de sus a Templului, unde Baruc dădea citirii publice mesajul lui

Ieremia, 36: 10. Celălalt reprezentant trimis de Zedechia era Ghemaria fiul lui Hilchia, preotul din timpul domniei lui Iosia.

9 Conf. Exod 21: 2 – 11 şi Deut. 15: 12 – 18.

10 Recabiţii, numiţi după Recab al cărui fiu Ionadab s-a dovedit activ în a-l ajuta pe Iehu să îndepărteze veneraţia lui Baal din Regatul de Nord în 841 î.e.n. Ei îşi urmează firul genealogic până la

Hemat, un chenit din vremea lui Moise. Conf. 1 Cron. 2: 55; Num. 10: 29 – 32; Judec. 1: 16; 4: 11; 17; ISam.

11 Conf. Ezec. 12: 13; 17: 16; Ier. 32: 4 – 5; 34: 3 – 5.

12 Leslie, op. cit., pag. 161, sugerează că inscripţia din 46: 1 datează întreaga secţiune 46: 3 – 49: 33 în anul

13 În 1712 Herman von der Hardt, într-o publicaţie din Helmstaedt a atribuit cele cinci capitole ale

Plângerilor, lui Daniel, Şadrac, Meşac, Abed-Nego şi Ioiachin. A se vedea Laelsch, op. cit., pag. 379.

CAPITOLUL XX

Ezechiel – străjerul lui Israel

Ezechiel este adânc implicat în problemele generaţiei

sale. Începându-şi lucrarea de prorocie în preajma capitulării lui Iuda, cu şase ani înaintea distrugerii Ierusalimului, el suferă consecinţele dezastrului naţional. Când naţiunea se apropie de criza judecăţii înfricoşătoare a lui

Dumnezeu, el este profund conştient de gravitatea situaţiei. Mesajul lui este specific, pertinent şi concentrat asupra problemelor cu care erau confruntaţi tovarăşii lui de exil. După ce distrugerea Ierusalimului a devenit un fapt al istoriei, el şi-a îndreptat atenţia către speranţele de viitor ale Ierusalimului ca naţiune.

Un proroc printre exilaţi

La vremea naşterii lui Ezechiel (622/21 î.e.n.), Ierusalimul era în mijlocul celei mai mari pregătiri de sărbătoare a Paştelui în decurs de secole, care avea loc în perioada în care regatul lui Iosia răspundea temporar reformelor pe scară naţională. Nu numai că din punct de vedere al religiei domneau speranţe optimiste, dar diminuarea influenţei dominaţiei asiriene în Palestina a dat naştere unor perspective politice mai luminoase. Asurbanipal, a cărui domnie în Asiria s-a încheiat în jurul lui

630 î.e.n., nu a fost urmat de împăraţi suficient de puternici pentru a rezista înaintării agresive a mezilor şi babilonienilor. Desigur că vestea căderii cetăţii Ninive în 612 a eliberat Iuda de teama că armatele asiriene îi vor mai ameninţa vreodată independenţa.

În timp ce, cu sprijinul împărătesc, în Templu înfloreau activităţile religioase, Ezechiel, un membru al familiei preoţeşti, trebuie să se fi bucurat de compania oamenilor credincioşi din Iuda. Casa lui ar fi putut fi situată pe zidul estic al Ierusalimului, astfel încât curţile exterioare constituiau terenul lui de joacă, iar incintele ataşate Templului reprezentau

Schiţa VIII – CRONOLOGIA LUI EZECHIEL

— Naşterea lui Ezechiel
— Reformele lui Iosia-lucrarea lui Ieremia
— Căderea cetăţii Ninive
— Moartea lui Iosia
— Ioahaz conduce trei luni-Ioiachim devine împărat
— Bătălia de la Carchemiş
— Ostateci duşi din Ierusalim în Babilon
— Bătălia egipteano-babiloniană la frontiera Egiptului
— Ioiachin se răzvrăteşte împotriva Babilonului
— Ioiachin şi vreo 10.000 de oameni, inclusiv Ezechiel, sunt luaţi prizonieri
— Solie trimisă de Zedechia la Babilon-Ier. 29: 3
— Zedechia vine în Babilon-Ier. 51: 59
— Chemarea lui Ezechiel-l: 1 – 2 şi 3: 16
— Tăbliţă stabilind raţii pentru Ioiachin
— Bătrânii discută cu Ezechiel-8: 1 – 11: 25
— Bătrânii discută cu Ezechiel-20: 1
— În ianuarie începe asediul Ierusalimului
— Mesajul lui Ezechiel-24: 1
— Prorocii ale lui Ezechiel-29: 1; 30: 20; 31:!
— Babilonienii intră în Ierusalim-Zedechia fuge – 19 iulie
— Templul ars-15 august
— Prorocie împotriva Tirului-26: 2
— Sosirea unui fugar-8 ianuarie-Ezec. 33: 21
— Cântec de jale asupra Egiptului-32: 1 şi 17
— Viziunea lui Ezechiel-40: 1
— Ultima prorocie datată a lui Ezechiel-29: 17
— Ioiachin eliberat din închisoare-21 martie, 561 î.e.n. – II Regi 25: 27

(Conform lui Thiele, în Ezechiel cronologia foloseşte perioada Nisan-Nisan, în timp ce Regi foloseşte perioada Tishri-Tishri; prima începe în aprilie, a doua în octombrie).

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL săli de clasă

pentru pregătirea şi educaţia lui formală. Aceşti primi ani petrecuţi în umbra Templului lui Solomon l-au familiarizat cu fiecare detaliu al acestui edificiu magnific, cât şi cu ritualurile slujbei zilnice. În plus, Ezechiel l-ar fi putut asista pe tatăl lui sau pe alţi preoţi în anii săi de adolescenţă. În consecinţă, când a fost dus în Babilon avea amintiri vii despre Templu şi despre locul acestuia în viaţa poporului.

Deşi ca băiat de nouă ani Ezechiel ar fi putut să nu fi fost impresionat de vestea căderii cetăţii Ninive, totuşi evenimentele ulterioare e cu neputinţă să nu-i fi lăsat o impresie neştearsă în anii lui de formare. După plecarea neaşteptată a lui Iosia şi a armatei lui la Meghido pentru a împiedica înaintarea spre nord a egiptenilor, menită să-i ajute pe asirienii în retragere, Iosia este ucis (609 î.e.n.). Fiecare cetăţean a Ierusalimului trebuie să fi fost şocat de schimbările rapide care au urmat. Înmormântarea lui Iosia, încoronarea lui Ioahaz, prizonieratul lui Ioahaz şi încoronarea lui

Ioiachin pe tronul davidic ca vasal al Egiptului – toate acestea s-au întâmplat cam în decurs de trei luni. Lucrul cel mai neliniştitor pentru întregul regat trebuie să fi fost vestea bătăliei decisive de la Carchemiş în

605, când babilonienii au profitat de victorie pentru a-i urmări pe egiptenii în retragere conduşi de Neco, până la graniţele Egiptului. Probabil că

Ezechiel, ca tânăr de şaisprezece ori şaptesprezece ani s-a considerat nenorocos pentru că nu a fost inclus alături de Daniel şi ceilalţi care au fost luaţi ostateci în Babilon în 605 î.e.n.

Cu toate că nu-l aminteşte şi nu se referă niciodată la Ieremia, pare improbabil ca Ezechiel să nu fi avut cunoştinţă de mesajul acestui proroc atât de cunoscut în Ierusalim. Cu siguranţă că Ezechiel fusese martor la reacţia mulţimii faţă de predica de la Templu a lui Ieremia

(Ier. 26), când prinţii au refuzat să îngăduie executarea acestuia de către oameni şi conducătorii lor religioşi. Probabil că Ezechiel a fost uimit că Ioiachin a putut vărsa sângele lui Urie profetul şi a îndrăznit să ardă sulul lui Ieremia fără a fi supus judecăţii imediate.

Când Ezechiel avea cam douăzeci de ani, cetăţenii Ierusalimului erau neliniştiţi de politica externă a lui Ioiachin. În 605, când egiptenii s-au retras până la frontierele lor, Ioiachin a devenit vasal al lui Nebucadneţar, iar ca mărturie au fost luaţi ostateci în exil. În anul următor, Ioiachin şi alţi regi au recunoscut suveranitatea lui Nebucadneţar, în timp ce armatele babiloniene înaintau fără piedică prin Siro-Palestina. După trei ani de servitute Ioiachin s-a răzvrătit iar în 601 Nebucadneţar s-a întors în

Palestina.1 în mod evident, Ioiachin şi-a rezolvat problema pe cale diplomatică şi a continuat să conducă pe tronul davidic în vreme ca

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL babilonienii şi egiptenii s-au angajat într-o luptă nedecisivă. Oscilând în privinţa loialităţii sale, Ioiachin a creat până la urmă serioase necazuri.

Când s-a răzvrătit din nou, spera probabil că Egiptul îl va salva. Dar înainte ca principalele forţe ale armatei babiloniene să ajungă în ţară, moartea lui

Ioiachin l-a adus pe Ioiachin pe tron. Când Ierusalimul a fost asediat de babilonieni, cetatea a scăpat de distrugere prin faptul că Ioiachin s-a predat. Aproximativ zece mii de cetăţeni de frunte ai lui Iuda l-au însoţit pe tânărul rege în ţara exilului.

De data aceasta Ezechiel nu era doar un observator exterior al faptelor ce li se întâmplau altora. Exilul a devenit parte din experienţa lui personală. La douăzeci şi cinci de ani el a fost brusc transferat din

Ierusalim şi de la Templu, care era punctul de interes central pentru el ca preot, în tabăra exilaţilor de lângă

apele Babilonului. Deşi Templul nu a fost distrus, multe din vase au fost desacralizate de invadatorii barbari care le-au luat ca pradă de război spre a le folosi în templele lor păgâne.2

În mediul acesta nou, Ezechiel şi tovarăşii lui de captivitate s-au stabilit la Tel-Abib pe malul râului Chebar, nu departe de Babilon.

Exilaţilor li s-au dat bucăţi de pământ şi trăiau în mod vizibil în condiţii bune. Erau permise organizaţiile religioase şi civile, astfel că bătrânii s-au putut simţi în largul lor iar în decursul timpului şi-au creat interese comerciale. Astfel, exilaţii aveau o libertate considerabilă şi ocazii de a-şi stabili un standard de viaţă respectabil.

După cât se pare, aspectul cel mai neplăcut al captivităţii lor era că nu se puteau întoarce în Palestina. Deşi aceasta constituia o imposibilitate politică datorită creşterii puterii şi stăpânirii lui Nebucadneţar, ei erau optimişti. Falşii proroci aflaţi printre exilaţi, îi asigurau că se vor întoarce curând în ţara lor natală.3 Veştile din Ierusalim, unde Hanania prezicea că jugul babilonian va fi sfărâmat în doi ani (Ier. 28: 1 şi cont.), îi încuraja pe exilaţi să spere într-o întoarcere grabnică. Când Ieremia i-a prevenit în scris să se stabilească pregătindu-se pentru şaptezeci de ani de exil, falşii proroci au devenit mai activi (Ier. 29). Şemaia a răspuns scrisorii din Ierusalim învinuindu-l pe Ieremia că ar fi răspunzător pentru robia lor, şi a cerut ca el să fie pus în butuci. Într-o scrisoare publică adresată exilaţilor, Ieremia l-a denunţat la rândul lui pe Şemaia ca proroc mincinos. Este evident că activitatea profeţilor mincinoşi a devenit atât de gravă încât doi dintre conducătorii lor au fost executaţi.

În al patrulea an al său de domnie, Zedechia însuşi a făcut o călătorie în Babilon. Indiferent dacă exilaţilor li s-a permis sau nu să se îngrămădească în Babilon pentru a-l vedea pe Zedechia mergând în carul său, este îndoielnic că

după emoţia iniţială, apariţia personală a lui

Zedechia pentru a plăti tributul a crescut speranţele unei întoarceri rapide.

Este mai probabil că faptul acesta i-a descurajat în perspectivele de eliberare şi i-a trezit la realitate în ceea ce priveşte prezicerile lui Ieremia după care Ierusalimul urma să fie distrus în timpul vieţii lui.

În anul următor, Ezechiel primeşte o chemare spre lucrarea profetică.

Nu se arată în ce măsură el a împărtăşit falsele speranţe ale tovarăţilor săi de exil. El primeşte însărcinarea de a fi un străjer pentru tovarăşii lui de robie. Mesajul lui este esenţialmente acelaşi cu cel proclamat în mod consecvent de Ieremia, afirmând distrugerea Ierusalimului. În opoziţie cu falşii proroci şi cu oamenii care sperau o reîntoarcere imediată în

Ierusalim, Ezechiel este chemat să-şi avertizeze poporul că cetatea lor iubită va fi distrusă. Ei nu se vor întoarce în ţara natală în viitorul apropiat.

În prezentarea sa, Ezechiel este un maestru al alegoriei. Simbolismul, experienţele personale dramatizate şi viziunile se împletesc în viaţa şi învăţătura lui, mai intim decât în cazul oricărui alt proroc din vremea

Vechiului Testament. Din momentul chemării sale în 593 şi până la aflarea veştii despre distrugerea Ierusalimului, Ezechiel îşi îndreaptă eforturile spre a-şi convinge poporul că Ierusalimul va suferi judecata lui Dumnezeu.

Ţinând seama de starea de păcat şi idolatrie care domnea în ţinutul lui Iuda, căderea Ierusalimului era ceva de aşteptat. În cadrul lucrării sale publice cât şi în răspunsul la întrebările delegaţiei bătrânilor, el afirmă cu îndrăzneală că Ierusalimul nu are nicio posibilitate de a evita ziua judecăţii.

După căderea Ierusalimului, Ezechiel îşi îndreaptă

atenţia către speranţele de viitor. Perspectivele restaurării constituie tema noului său mesaj. După ce distrugerea Ierusalimului şi a Templului devine realitate, exilaţii sunt gata să asculte mesajul de speranţă. Se cunosc puţine lucruri despre restul anilor de exil ai lui Ezechiel. Ultima referire datată din cartea sa, îi extinde lucrarea până în anul 571 î.e.n. (29: 17). Despre familia lui nu se ştie nimic, cu excepţia faptului că era căsătorit. Deoarece în momentul chemării sale avea treizeci de ani, probabil că nu a trăit să vadă căderea

Babilonului şi întoarcerea exilaţilor în timpul lui Cirus, împăratul Persiei.

Cartea lui Ezechiel

Din punct de vedere literar, Cartea lui Ezechiel se distinge alături de

Hagai şi Zaharia drept cea mai bine datată dintre cărţile profetice.4

Succesiunea datelor din întreaga carte păstrează ordinea cronologică, cu

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL excepţia lui 29: 17, 32: 1 şi 17. Acestea apar în prorociile împotriva naţiunilor, datate respectiv în 589 şi 571. Restul datelor sunt în ordine cronologică, de la 593 î.e.n. În 1: 1 până la 585 î.e.n. În 33: 21, când Ezechiel află vestea despre soarta Ierusalimului. Ultima dată apare în 40: 1, plasând viziunea Israelului restaurat în anul 573 î.e.n.

Cartea lui Ezechiel este împărţită logic în trei părţi principale.

Capitolele 1 – 24 dezvoltă subiectul pieirii iminente a Ierusalimului.

Următoarea secţiune (25 – 32) este dedicată profeţiilor împotriva naţiunilor străine. Restul capitolelor (33 – 48) marchează o completă schimbare a accentului, deoarece criza anticipată în prima secţiune a avut loc prin distrugerea Ierusalimului. Noua temă este reînvierea şi

restaurarea israeliţilor în propria lor ţară. Pentru o analiză mai amănunţită a cărţii poate fi utilizată următoarea împărţire:

I. Chemarea şi însărcinarea lui Ezechiel 1: 1 – 3: 21

II. Pieirea Ierusalimului 3: 22 – 7: 27

III. Templul părăsit de Dumnezeu 8: 1 – 11: 25

IV. Condamnarea conducătorilor 12: 1 – 15: 8

V. Condamnarea poporului ales al lui Dumnezeu 16: 1 – 19: 14

VI. Ultima evaluare completă a faptelor lui Israel 20: 1 – 24: 27

VII. Naţiuni străine 25: 1 – 32: 32

VIII. Speranţe de restaurare 33: 1 – 39: 29

XI. Statul restaurat 40: 1 – 48: 35

Conţinutul acestei cărţi aşa cum este considerat aici este privit drept compoziţia literară a lui Ezechiel. Cadrul în care-şi desfăşoară lucrarea este în Babilon, în mijlocul tovarăşilor săi de exil. Deşi Ierusalimul este punctul central al discuţiei din 1 – 24, contextul nu necesită ca autorul să fie în Palestina, după chemarea lui Ezechiel la slujba profetică. Este semnificativ de observat că el discută soarta Ierusalimului cu exilaţii, şi niciodată nu arată că s-ar adresa direct celor rămaşi în Ierusalim, după cum făcea profetul Ieremia.

I Chemarea şi însărcinarea lui Ezechiel – 1: 1 – 3: 21

Introducere

Viziune a slavei lui Dumnezeu

Străjerul lui Israel

— 28

Data este 593 î.e.n. În cel de-al cincilea an petrecut în Babilon, prizonierii nu aveau perspective mai luminoase pentru o întoarcere grabnică. Ei sunt neliniştiţi şi derutaţi ascultând cum falşii proroci contrazic sfaturile lui Ieremia. Executarea de către Nebucadneţar a doi proroci mincinoşi, Ahab şi Zedechia, desigur că nu le diminuează speranţa de

reîntoarcere la Ierusalim în viitorul apropiat. În mijlocul acestei confuzii, Ezechiel este chemat la lucrarea profetică.

Chemarea lui Ezechiel este deosebit de impresionantă. Comparativ cu cadrul măreţ al viziunii lui Isaia şi cu comunicarea simplă adresată lui

Ieremia, chemarea lui Ezechiel la slujba profetică poate fi descrisă drept fantastică. Cadrul este situat în vecinătatea Babilonului, lângă râul Chebar.

Nu există în raza vizuală niciun templu cu care el ar putea asocia prezenţa lui Dumnezeu. Distanţa până la Ierusalim este imensă, astfel că în cel mai bun caz el păstrează numai amintirea sanctuarului în care Dumnezeu îşi manifestase prezenţa încă în vremea lui Solomon. Dacă putea fi văzut

Babilonul, Ezechiel ar fi putut zări marile temple ale lui Marduk şi ale altor zei babilonieni care erau recunoscuţi de triumfătorul Nebucadneţar. Aici, în acest mediu păgân, Ezechiel primeşte chemarea de a vorbi în Numele lui

Dumnezeu.

Ezechiel devine conştient de prezenţa lui Dumnezeu printr-o viziune

— 28). Iniţial atenţia îi este atrasă de un nor uriaş din care iese foc. Îşi fac apariţia patru făpturi vii descrise minuţios, mişcându-se înainte şi înapoi iute ca fulgerul. Aceste făpturi se dovedesc a avea atât trăsături naturale cât şi supranaturale. În strânsă legătură cu fiecare făptură se află o roată, corelată cu fiecare mişcare. Duhul făpturilor era şi în roate, iar comportarea întregului ansamblu era spectaculoasă, dar organizată.

Fiecare făptură se mişca cu ajutorul aripilor sub firmament. Ezechiel vede şi un tron deasupra, pe care este aşezată o fiinţă cu înfăţişare omenească, înconjurată de o strălucire asemănătoare curcubeului. Fără să explice ori să

interpreteze toate acestea, Ezechiel caracterizează întreaga manifestare ca o arătare a slavei lui Dumnezeu. Aici, într-o ţară păgână şi departe de

Templul din Ierusalim, Ezechiel devine conştient de prezenţa lui

Dumnezeu.5

Deşi el cade cu faţa la pământ înaintea acestei manifestări divine, Dumnezeu îi cere să se ridice, iar Duhul îl umple dându-i puterea să se supună poruncii. Numit „fiu al omului”, el primeşte însărcinarea de a fi un mesager către propriul său popor, care este neascultător, încăpăţânat şi răzvrătit.6 Mesajul îi este dat printr-o ilustrare simbolică. I se porunceşte să mănânce un sul, în care erau scrise plângeri, bocete şi gemete, care în gura lui devine dulce ca mierea. Prevenit că oamenii nu-l vor asculta şi nu-i vor primi mesajul, lui Ezechiel i se porunceşte să nu se teamă de ei. În timp ce slava lui Dumnezeu se îndepărtează, Duhul îl conştientizează pe Ezechiel de realitatea concretă a faptului că se află printre exilaţii din Tel-Abib, lângă râul Chebar. Copleşit de tot ceea ce văzuse, el reflectă asupra acestor fapte timp de şapte zile.

După o tăcere de o săptămână, Ezechiel este trimis ca străjer al casei lui Israel (3: 16 – 21). Trăind în mijlocul celor din poporul său, el devine conştient de responsabilitatea pe care o are, de a-i avertiza. Dacă vor pieri în pofida avertismentului său, el nu este vinovat. Totuşi, dacă nu-i va preveni şi ei vor pieri, Ezechiel va fi vinovat de sângele lor. A fi un străjer credincios reprezintă o problemă de viaţă şi de moarte.

II. Pieirea Ierusalimului – 3: 22 – 7: 27

Zugrăvirea distrugerii

Idolatria atrage după sine judecata

— 7: 27

Prin intermediul acţiunii simbolice, Ezechiel atrage

atenţia exilaţilor, totodată descriind viu soarta rezervată Ierusalimului. Având ordine stricte de a simula muţenia şi de a vorbi auditoriului său numai când îi cere

Domnul, Ezechiel gravează schiţa Ierusalimului pe o cărămidă.

Înconjurând-o cu întărituri şi berbeci de asediu, prorocul explică soarta imediată a cetăţii atât de cunoscută şi iubită de ascultătorii lui. Ei nu au nevoie de explicaţii verbale, fiind pe deplin familiarizaţi cu fiecare stradă a cetăţii din care fuseseră atât de recent îndepărtaţi de cuceritorii

Babilonului.

Timp de 390 de zile, Ezechiel stă culcat pe partea stângă, ceea ce simbolizează pedepsirea Israelului, Regatul de Nord. Timp de 40 de zile stă culcat pe partea dreaptă, ceea ce reprezintă judecata rezervată lui Iuda, Regatul de Sud. În această perioadă, raţia prescrisă lui Ezechiel, specifică condiţiilor de asediu, era limitată la o cantitate zilnică de aproximativ 340 grame de pâine şi mai puţin de un litru de apă. Pentru pâinea pe care o coace, Ezechiel trebuie să folosească drept combustibil excremente de om, descriind în felul acesta pângărirea lui Israel. Lucrul acesta îi pare atât de dezgustător lui Ezechiel, încât Dumnezeu îi permite să folosească obişnuitul bălegar de vacă. O interpretare rezonabilă sugerează că prorocul doarme normal în fiecare noapte dar în timpul zilei înfăţişează, stând pe o parte, soarta Ierusalimului. El refuză să se angajeze în conversaţii obişnuite şi vorbeşte numai îndemnat de Dumnezeu. Fără îndoială că în urma acestui comportament, întreaga comunitate a exilaţilor vine într-un moment sau altul la casa lui Ezechiel să vadă ei înşişi ceea ce prorocul vrea să demonstreze.7

La sfârşitul acestei perioade (5: 1 şi cont.), când comportarea

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL neobişnuită a lui Ezechiel a devenit cunoscută în toată colonia exilaţilor, oamenii trebuie să fi fost şocaţi văzându-l că-şi rade capul şi barba, împărţindu-şi cu grijă părul în trei părţi de greutate egală. Arzând o treime, fărâmiţând o treime cu sabia şi risipind restul în vânt, Ezechiel demonstrează şi anunţă într-un mod realist cum va judeca Dumnezeu

Ierusalimul. O treime a populaţiei va muri de foamete şi ciumă, o treime va muri de sabie, iar o treime va fi risipită în cele patru vânturi. Dumnezeu nu va avea milă. A sosit vremea judecăţii. Iar învinuirea care li se aduce, era profanarea sanctuarului lui Dumnezeu cu lucruri detestabile şi abonimabile (5: 11).

Detaliile pieirii iminente sunt reliefate clar în 6 – 7. Oriunde israeliţii au venerat idoli, victimele foametei, sabiei şi ciumei vor zăcea împrăştiate prin ţară. Trupurile moarte în faţa altarelor pentru idoli, vor fi o mărturie tăcută a faptului că dumnezeii adoraţi nu puteau salva. Lui Ezechiel i se porunceşte să bată din picior şi din mâini pentru accentuare. Prin această grea judecată Dumnezeu îi va determina să-L recunoască drept Domnul lor.8 înfricoşătoarea distrugere se apropie. Sentinţa lui Dumnezeu este pe cale de a se realiza în Ierusalim şi asupra lui Iuda, în toate aspectele sale înspăimântătoare. Nedreptatea, violenţa şi mândria sunt supuse mâniei lui

Dumnezeu. Toate activităţile încetează. Nimeni nu răspunde la sunetul trâmbiţei care-i cheamă la război. Sabia îi ameninţă din afară, în timp ce în cetate domneşte foametea. Dumnezeu îşi întoarce astfel faţa ca ei să-Ipoată profana din plin sanctuarul şi pentru a da voie tâlharilor să-l jefuiască. Din cauza crimelor lor sângeroase, Dumnezeu aduce asupra lor pe cea mai rea dintre naţiuni. Prorocii, preoţii, bătrânii şi împăratul, vor înşela cu toţii aşteptările naţiunii atunci când în Iuda acest dezastru va deveni realitate. Cel Atotputernic îi judecă acum pentru

păcatele lor îngrozitoare.

III. Templu părăsit de Dumnezeu – 8: 1 – 11: 25

Cadrul viziunii 8: 1 – 4

Idolatrie în Ierusalim 8: 5 – 18 înfăptuirea judecăţii 9: 1 – 10: 22

Mila lui Dumnezeu se arată în judecată 11: 1 – 25 în decurs de paisprezece luni, lucrarea spectaculoasă a lui Ezechiel stârneşte interesul poporului şi reacţia exilaţilor. Subiectul de actualitate al sorţii Ierusalimului constituie o preocupare curentă pentru un popor care nutreşte dorinţa intensă de a se întoarce în cetatea natală cu prima ocazie.

Ei au concepţia că Dumnezeu nu-şi va distruge poporul, care este păstrătorul legii, şi nici Templul, ce reprezintă slava şi prezenţa Sa alături de ei (Ier. 7 – 12). La timpul cuvenit (592 î.e.n.), o delegaţie de bătrâni vine să discute cu profetul. În timp ce bătrânii desigur că aşteptau înaintea lui, Ezechiel are o viziune a situaţiei şi evenimentelor ce vor avea loc în Templu

— 11: 25). El le relatează acest mesaj, după cum se arată în afirmaţia de încheiere a pasajului.9

Cum este analizată situaţia din Ierusalim din perspectiva lui

Dumnezeu, revelată lui Ezechiel? Condiţiile religioase sunt departe de a se conforma legii şi standardelor lui Dumnezeu. Cu toate că slava lui

Dumnezeu este încă în Ierusalim, Ezechiel vede patru scene oribile de practicare a idolatriei, în umbra Templului. O interpretare rezonabilă presupune să admitem alături de Keil, că nu toate aceste practici au avut loc realmente chiar în Templu, dar că viziunea reprezintă starea de idolatrie de pe tot cuprinsul lui Iuda.10

Cea mai evidentă este imaginea geloziei. Probabil că aceasta este o reprezentare omenească a Dumnezeului lui Israel. – o violare explicită a primei porunci. Orice ar semnifica, imaginea geloziei constituie o provocare

îngrozitoare a Dumnezeului sfânt al lui Israel.11 Ca reprezentanţi ai lui Israel, cei şaptezeci de bătrâni se închinau idolilor în

Templu. Este evident că ei aveau concepţii umaniste în care nu intra noţiunea unui Dumnezeu atotştiutor. La intrarea de la poarta de nord a

Templului, femeile plângeau pe Tamuz, zeul vegetaţiei, care murea în căldura verii şi revenea la viaţă odată cu sezonul ploios.12 În curtea interioară a Templului, între pridvor şi altar, douăzeci şi cinci de bătrâni aveau faţa îndreptată spre răsărit închinându-se înaintea Soarelui, lucru interzis în mod explicit (Deut. 4: 19; 17: 3).13

Această provocare II determină pe Dumnezeu să-şi verse mânia prin judecată. Sunt chemaţi călăii cetăţii. Slava lui Dumnezeu se ridică de pe heruvimi îndreptându-se spre pragul Templului. Totuşi, mila precede judecata, deoarece un om îmbrăcat în haină de in îi înseamnă pe toţi cei care detestă idolatria din Templu. Începând cu bătrânii din Templu, cei şase călăi străbat Ierusalimul omorându-i pe toţi cei ce nu sunt însemnaţi pe frunte. Copleşit de mâhnire, Ezechiel cere mila lui Dumnezeu, dar i se aminteşte că Ierusalimul este plin de sânge şi nedreptate. Aceasta este vremea mâniei – Dumnezeu a părăsit ţara.

Când omul îmbrăcat în raportează că i-a identificat şi marcat pe toţi neprihăniţii din cetate, Ezechiel vede manifestarea slavei lui Dumnezeu, pe care o văzuse şi în momentul chemării sale. În această apariţie, făpturile

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL vii, care se aflau în partea sudică a Templului, sunt identificate cu heruvimii. Atunci omul îmbrăcat în haina de in primeşte porunca divină să intre între roţile învârtitoare şi heruvimi şi să ia cărbuni aprinşi pentru a-i răspândi peste cetatea Ierusalimului. Slava divină se transferă acum din curte către poarta de răsărit a Templului.

Duhul îl poartă pe Ezechiel la poarta de răsărit, unde sunt adunaţi douăzeci şi cinci de oameni, răspunzători pentru soarta Ierusalimului

— 13). Sub conducerea lui Ioazania şi Pelatia, doi prinţi a căror identitate este nesigură, aceşti oameni interpretează greşit avertismentele şi se complac în a spera că Ierusalimul îi va proteja de judecăţile lui

Dumnezeu.14 Falsitatea acestei speranţe îi apare evidentă lui Ezechiel, prin moartea lui Pelatia. Ierualimul nu va fi cazanul care să-i protejeze de pieirea care va urma – ei vor fi judecaţi la graniţele Israelului. Poporul lui

Dumnezeu nu a dat ascultare poruncilor Sale, conformându-se felului de comportament al naţiunilor înconjurătoare.

Înspăimântat, Ezechiel cade cu faţa la pământ înintea lui Dumnezeu, implorându-L să-i salveze pe cei rămaşi. Drept răspuns, el este asigurat că

Dumnezeu, care şi-a împrăştiat poporul, îi va aduce înapoi pe oameni, în ţara lor natală. În ţara exilului, Dumnezeu va fi sanctuarul lor. Când vor fi readuşi în Israel, El le va da un duh nou şi o inimă de carne, pregătindu-i pentru ascultare.

În încheierea acestei viziuni, Ezechiel vede prezenţa lui Dumnezeu îndepărtându-se. Slava lui Dumnezeu care plana deasupra Ierusalimului se îndreaptă acum spre muntele de la răsăritul cetăţii. Ierusalimul cu Templul său este lăsat în seama judecăţii. Distrugerea iminentă este numai o chestiune de timp.

Această viziune (8: 11) îi descoperă lui Ezechiel starea Ierusalimului aşa cum este văzută de Dumnezeu. Ca fost cetăţean al Ierusalimului, Ezechiel era familiarizat cu idolatria predominantă, însă acum, în calitate de străjer însărcinat cu paza casei lui Israel, el împărtăşeşte perspectiva divină. Cupa răzvrătirii lui Iuda este aproape plină. Această revelaţie divină le-o împărtăşeşte el

exilaţilor (11: 25).

VI. Condamnarea conducătorilor – 12: 1 – 15: 8

Demonstrarea exilului

Falşii conducători

Starea deznădăjduită

— 14: 11

Printr-o acţiune simbolică, Ezechiel interpretează în faţa auditoriului său israelit din Babilon, experienţele amare rezervate celor rămaşi în

Ierusalim. Deosebit de patetică este ultima plecare a unui cetăţean care este silit să-şi părăsească locuinţa, ştiind că cetatea este condamnată şi că pe el îl aşteaptă exilul. Ezechiel explică toate acestea părăsindu-şi casa printr-o spărtură în zid şi purtând pe umeri un pachet cu strictul necesar. La fel va ieşi pentru ultima oară din capitala lui Iuda şi prinţul Ierusalimului (12: 1

16). Descriind condiţiile din ultimele zile ale asediului, Ezechiel îşi mănâncă pâinea neliniştit şi bea apa tremurând şi plin de teamă (12: 17 – 20).

Conducătorii religioşi sunt răspunzători de amăgirea oamenilor pe care i-au asigurat de pace, când mânia lui Dumnezeu urma să vină asupra lor. De asemenea şi femeile au fost vinovate pentru că au determinat oamenii să creadă în minciani.15 Toţi cei care prorocesc fals sunt condamnaţi pentru vorbele lor rele. Ezechiel îi învinuieşte cu îndrăzneală pe bătrâni, care vin înaintea lui să-L întrebe pe Domnul – de faptul că au idoli în inimile lor. El îi îndeamnă să se pocăiască înainte ca mânia lui

Dumnezeu să vină asupra lor.

Ierusalimul este atât de păcătos încât nimeni nu-l poate salva de la distrugere (14: 12 – 15: 8). Probabil oamenii cred că datorită grupului neprihănit din cetate Dumnezeu îşi va amâna judecăţile, după cum făcuse în trecut. Într-un ultim avertisment solemn, Ezechiel spune ascultătorilor săi că dacă însuşi Noe, Daniel sau Iov s-ar

afla în Ierusalim, Dumnezeu nu ar cruţa oraşul. Aceştia se pot salva doar pe ei înşişi. Locuitorii

Ierusalimului sunt sortiţi judecăţii lui Dumnezeu, ca şi viaţa sălbatică din pădure, gata să fie aruncată în foc.

V. Condamnarea poporului ales al lui Dumnezeu – 16: 1 – 19: 14

Istoria spirituală a Israelului 16: 1 – 63 împăratul necredincios 17: 1 – 24

Responsabilitatea individuală 18: 1 – 32

Plângere pentru domnitorii lui Israel 19: 1 – 14

Ezechiel descrie într-un limbaj alegoric corupţia religiei Israelite.

Când era la fel de neajutorat ca un prunc nou-născut, Israelul a fost ales de

Dumnezeu şi crescut cu blândeţe, fiind poporul ales de El. Bucurându-se de aceste binecuvântări generoase, Israelul a arătat în apostazia sa aceeaşi deliberare ca o prostituată în viaţa ei păcătoasă. În loc de a-l fi devotată lui

Dumnezeu, ea a folosit greşit lucrurile materiale care i s-au dat din abundenţă. Părinţii au ajuns chiar să-şi aducă copiii ca jertfe pentru idoli, în decursul timpului au câştigat bunăvoinţa naţiunilor păgâne cum sunt

Egiptul, Asiria şi Caldeea. Căderea Samariei ar fi trebuit să fie interpretată ca un avertisment oportun.16 Rechizitoriul împotriva lui Iuda se încheie cu

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL o promisiune de restaurare (16: 53 – 63). După ce vor fi fost pe drept pedepsiţi pentru păcatul lor, Dumnezeu îşi va aminti de legământul încheiat cu ei, pentru împăcare.

Printr-o altă alegorie sau pildă (17: 1 – 24), Ezechiel prezintă declinul politic al lui Iuda, ilustrând astfel capitolul precedent. Ca un vultur care smulge vârful unui cedru, împăratul Babilonului a pus capăt dinastiei davidice. împăratul care a înlocuit-o, desigur Zedechia, îşi va călca legământul cu Babilonul şi se va întoarce către

Egipt pentru ajutor în loc de a se încrede în Dumnezeu. De aceea va fi luat prizonier, pentru a muri în ţara exilului.

Se pare că exilaţii au tras concluzia că sufereau pentru păcatele părinţilor lor (18: 1 şi cont.). Desigur că exilul era un loc de suferinţă colectivă (11: 14 – 21), însă în termeni clari Ezechiel trage o linie de demarcaţie între cel neprihănit şi cel păcătos. Deşi toţi trebuie să sufere în prezent, deosebirea fundamentală dintre ei este o problemă de viaţă şi moarte. Păcătosul piere – cel neprihănit va trăi. Deoarece legile esenţiale ale Pentateuhului sunt adresate individului, Ezechiel sublinează aici responsabilitatea fiecărui israelit.

După ce tratează problema individului, Ezechiel se întoarce la tema de primă importanţă – soarta Ierusalimului şi a lui Iuda. El exprimă printr-o plângere (19: 1 – 14) evenimentele patetice, descriindu-l pe domnitorul lui Iuda ca un leu prins în laţuri şi pus într-o cuşcă pentru a fi deportat în Babilon. Ezechiel se plânge că distrugerea regatului este atât de totală încât nu a rămas nici măcar o tulpină puternică, nici măcar un toiag pentru un cârmuitor.17

VI. Ultima evaluare completă a faptelor lui Israel-20: 1 – 24: 27

Eşecul lui Israel 20: 1 – 44

Are loc judecata 20: 45 – 22: 31

Urmările necredinţei 23: 1 – 49

Ezechiel pregătit pentru judecată 24: 1 – 27

Timp de doi ani, ca străjer, profetul şi-a avertizat cu credinţă poporul. Încă o dată, în anul 591, vine la el o delegaţie de bătrâni pentru a-Lântreba pe Domnul. Zedechia se află încă pe tronul Ierusalimului.

Ezechiel trece din nou în revistă istoria Israelului. De data aceasta el subliniază că Dumnezeu i-a ales pe israeliţi în vreme ce se aflau în Egipt, le-a dat legea şi i-a adus în ţara Canaanului, dar ei L-au provocat permanent cu idolii

lor, cu ritualurile păgâne şi jertfele lor. În mânia Sa, Dumnezeu îi va împrăştia şi în cele din urmă îi va aduce înapoi purificaţi, de dragul Numelui Său (21: 1 – 32).

Punctul central al acestei recapitulări este accentuarea judecăţii care urmează în desfăşurare naturală. Dumnezeu aprinde un foc în Negheb

— 49). El îşi ascute sabia, aducându-l pe împăratul Babilonului în

Ierusalim pentru judecată (21 – 22). Domnitorii au vărsat sânge nevinovat, oamenii sunt vinovaţi de rele sociale, încâlcind legea şi uitând pe

Dumnezeu. Ierusalimul va deveni un cuptor de topit sau furnalul pentru purificarea poporului, când Dumnezeu îşi va revărsa mânia.

Păcatul încheierii alianţelor străine este semnificativ dezvoltat în 23, unde Samaria numită Ohola şi Ierusalimul numit Oholiba, sunt învinuite de desfrânare. Alianţele cu naţiuni străin, care presupuneau adesea recunoaşterea zeilor păgâni, constituiau o serioasă ofensă împotriva lui

Dumnezeu.18 Din nefericire, Iuda nu a luat căderea Samariei (722) ca avertisment. Din cauza păcatelor sale, Ierusalimul este anunţat că amanţii săi caldeeni vin să aducă judecata lui Dumnezeu asupra israeliţilor.19 Cupa mâniei lui Dumnezeu este aproape.

Chiar în ziua în care armatele babiloniene au înconjurat Ierusalimul

(15 ianuarie 588), Ezechiel a primit un alt mesaj (24).20 Nu se arată dacă l-a dramatizat în acţiune simbolică sau dacă l-a comunicat verbal ca alegorie.

Având înaintea lui un cazan cu bucăţi alese de miel, reprezentând

Ierusalimul, Ezechiel scoate afară conţinutul pentru a-l distruge. Cazanul, cu pete de rugină simbolizând pete de sânge, este pus pe foc până se topeşte, în procesul de topire petele de sânge sunt înlăturate, ilustrându-se clar că

petele de sânge ale Ierusalimului pot fi îndepărtate doar prin distrugere completă. În timpul acestei descrieri, nevasta lui Ezechiel moare. Ca semn pentru ascultătorii săi, Ezechiel primeşte porunca să nu se tânguie în public. Nici oamenii nu trebuie să plângă când vor primi vestea că Templul din Ierusalim a fost distrus. Dumnezeu care este suveran face aceasta pentru ca ei să ştie că El este Domnul. În încheiere, Dumnezeu îl asigură pe

Ezechiel că muţenia lui va lua sfârşit când vestea despre soarta

Ierusalimului va ajunge la el.

VII. Naţiuni străine-25: 1 – 32: 32

Ammon, Moab, Edom şi Filistia

Fenicia

Egipt

— 28: 26

Profeţiile datate din aceste capitole, cu excepţia lui 29: 17 – 21, au loc între al zecelea şi al doisprezecelea an al captivităţii lui Ezechiel. Aceasta

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL aproximează perioada asedierii Ierusalimului de către Nebucadneţar, 588

586. Odată cu capitularea iminentă a Ierusalimului, se ridica neîndoielnic întrebarea referitoare la locul pe care îl vor avea celelalte naţiuni în planul lui Dumnezeu pentru Iuda. Vor fi şi ele judecate?

În primul capitol al acestui pasaj, amoniţii, moabiţii, edomiţii şi filistenii sunt denunţaţi pentru mândria şi atitudinea lor de bucurie faţă de soarta lui Iuda. Deşi erau aliate cu Iuda în complotul de răzvrătire împotriva Babilonului (Ier. 27: 3), ei au părsit-o lăsând-o să ducă greul luptei în timpul invaziei lui Nebucadneţar. Ei vor fi pedepsiţi pentru aroganţa şi ura lor faţă de religia Israelului. împlinirea judecăţii împotriva lor începe în perioada imediat următoare, dar împlinirea completă a

acestei prorocii se va realiza odată cu instaurarea finală a supremaţiei lui

Israel în propria lui ţară. Prin Israel, Dumnezeu va aduce răzbunarea asupra Edomului (25: 14).

Pasajele mai lungi sunt îndreptate împotriva cetăţilor feniciene ale

Tirului şi Sidonului, şi împotriva Egiptului. În timp ce armatele babiloniene se concentrau asupra Ierusalimului, probabil că exilaţii se întrebau de ce Fenicia şi Egiptul au scăpat de sabia răzbunătoare a lui

Nebucadneţar.

Într-o analiză mai lungă, Ezechiel tratează soarta Tirului şi a domnitorului său, cu o plângere pentru fiecare (26: 1 – 28: 19). Sidonul, care era de importanţă minoră, primeşte doar o sumară consideraţie (28: 20 – 23).

Prin contrast, Israelul va fi restaurat (28: 24 – 26). Pieirea Tirului este sigură, căci Dumnezeu îl aduce împotriva lui pe Nebucadneţar.21 Plângerea asupra Tirului descrie pierderea gloriei şi supremaţiei de care se bucura datorită localizării strategice, frumuseţii arhitecturale, puterii militare şi mai ales fabuloasei bunăstări comerciale. Nici Sidonul nu va scăpa de distrugere (28: 24 – 26).

Căderea Tirului este privită paralel cu soarta prinţului conducător al cetăţii şi regatului Tirului (28: 1 – 10). Deşi el se considera un dumnezeu, regele Tirului este doar un om înaintea lui Dumnezeu. El îşi va pierde poziţia, din cauza aspiraţiilor sale deşerte.

Egiptului, care de obicei a jucat un rol vital în relaţiile internaţionale ale lui Iuda, i se acordă o largă consideraţie în aceste profeţii (29 – 32). În relaţiile sale cu Israelul, naţiunea Egiptului a fost ca o trestie, abandonând

Israelul cuceririi inamice, atunci când lucrul acesta îi era avantajos. De asemenea Egiptul şi conducătorii lui sunt învinuiţi de mândrie – Faraon se laudă că Nilul, de care depinde existenţa Egiptului, a fost făcut de el.

Egiptul va fi cucerit şi predat. Deşi după 40 de ani de pustiire va fi restaurat, el nu-şi va recăpăta niciodată poziţia anterioară. El nu-i va mai oferi niciodată Israelului o falsă securitate. Dumnezeu îl va trimite în Egipt pe Nebucadneţar pentru a-l prăda de bunurile sale, în timp ce oamenii răi vor stăpâni pământul. Actul judecăţii divine se va manifesta în distrugerea idolilor din Memfis şi înfrângerea mulţimilor din Teba.

În cadrul unui avertisment, Egiptul este comparat cu Asiria, care se înălţa ca un cedru din Liban mai presus de toţi ceilalţi copaci (31: 1 – 18).22

Egiptul va cădea la fel ca puternica împărăţie asiriană. Ezechiel îi aseamănă distrugerea cu coborârea în Hades. După un an şi două luni, aflând de căderea Ierusalimului, Ezechiel deplânge încă o dată umilirea la care va fi supus Egiptul (32: 1 – 16). Bocetul de înmormântare (32: 17 – 32), datat probabil în aceeaşi lună, 23 amplifică plângerea, enumerând şase naţiuni aflate deja în Hades. Prin soarta lui, Egiptul se va alătura unor puteri mondiale ca Asiria, Elam, Meşec-Tubal şi naţiunile învecinate cum sunt edomiţii, sidonienii şi voievozii de la miazănoapte – neîndoielnic o referire la conducătorii sirieni. Aceştia vor întâmpina Egiptul în Hades, în ziua nenorocirii lui.

VIII. Speranţe de restaurare – 33: 1 – 39: 29

Străjerul neîmputernicit

Păstorii lui Israel

Contrast între Edom şi Israel

Promisiune de restaurare şi triumf

— 31

— 39: 29

Mesajul lui Ezechiel este legat de perioada vieţii lui. Din momentul chemării sale în 593 î.e.n., el a comunicat, prin cuvânt şi acţiune simbolică, soarta Ierusalimului. În decursul asedierii efective a Ierusalimului, el a primit un

mesaj privind locul naţiunilor străine în planul Dumnezeului lui

Israel. După ce s-a împlinit distrugerea Ierusalimului, Ezechiel îşi îndreaptă din nou atenţia către speranţele naţionale ale Israelului.

În ianuarie 585 î.e.n., un fugar din Ierusalim le raportează, lui

Ezechiel şi exilaţilor, că cetatea a capitulat într-adevăr în faţa armatei babiloniene. Fără îndoială că rapoarte oficiale anunţaseră mai înainte în

Babilon cucerirea lui Iuda. Este foarte probabil ca data menţionată (32: 21

22) să fie strâns legată de întregul conţinut al acestui capitol.24 Dumnezeu, care îi revelase dinainte lui Ezechiel căderea Ierusalimului, în ajunul sosirii acestui mesager îi cere acum profetului să vorbească din nou. Încheierea perioadei lui de muţenie este un semn al confirmării divine (24: 27).

Dumnezeu îl pregăteşte deja pe Ezechiel, amintindu-i că era un străjer pentru casa lui Israel (33: 1 – 20). Vorbindu-i-se din nou ca unui fiu al

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL omului, i se arată că răspunde de prevenirea poporului său.

După sosirea fugarului, Ezechiel este pregătit pentru mesajul de tradiţie (33: 24 – 33). Rămăşiţa nepocăită din Palestina îşi transferă acum încrederea de la Templul distrus, la faptul că reprezintă sămânţa lui

Avraam.25 Ierusalimul fiind acum în ruine, desigur că niciunul dintre ascultătorii lui Ezechiel nu este atât de nesăbuit încât să creadă că vor putea înscena cu succes o revoltă împotriva lui Nebucadneţar. Ezechiel a fost prevenit că oamenii vor fi destul de curioşi să-i audă mesajul, dar nu-l vor urma.

Tema speranţei începe cu o discuţie despre păstorii lui Israel (34: 1 – 31)

Spre deosebire de falşii păstori, care sunt condamnaţi pentru egoismul lor, Dumnezeu este descris ca adevăratul Păstor al lui Israel.26 Privind departe în viitor, prorocul îi asigură pe israeliţi de refacerea lor naţională. Încheind cu ei un legământ de pace, Dumnezeu îi va restabili în propria lor ţară, pentru a se bucura de binecuvântări nelimitate sub conducerea păstorului identificat „Robul Meu David”.27 Deoarece istoria nu înregistrează împlinirea acestei promisiuni către Israel, pare logic să anticipăm realizarea ei în viitor.

Teza restaurării lui Israel este dezvoltată (35: 1 – 36: 38) în antiteză cu distrugerea Edomului. Edomul sau Muntele Seir este acuzat de duşmănie, ură sângeroasă, jinduire a pământului lui Israel şi chiar de blasfemie la adresa lui Dumnezeu.28 Edomul, inclusiv toate naţiunile, sunt destinate pustiirii. Prin contrast, israeliţii vor fi strânşi din mijlocul tuturor naţiunilor, bucurându-se din nou de bunăvoinţa lui Dumnezeu în propria lor ţară. Israeliţii au profanat numele lui Dumnezeu printre naţiuni, dar El va acţiona pentru a-i aduce înapoi, spre slava Numelui Său. Transformându-i, Dumnezeu le va da o inimă nouă şi un duh nou, îi va purifica pregătindu-i să devină poporul Său. Desigur că atât Ezechiel cât şi ascultătorii lui aveau întrebări asupra modului în care se va realiza lucrul acesta. Ierusalimul fiind în ruine iar poporul în exil, perspectivele erau tulburi. În 37: 1 – 39: 29 este dezvoltată şi zugrăvită restaurarea Ierusalimului în triumf asupra tuturor naţiunilor. Ezechiel ajunge să înţeleagă, prin revelaţie divină, că lucrul acesta se va împlini.

Duhul Domnului îl conduce pe Ezechiel în mijlocul unei văi pline cu oase uscate. Dumnezeu îi cere lui Ezechiel să vorbească acestor oase. Spre totala sa uimire, Ezechiel vede cum oasele prind viaţă. Această reînviere a oaselor moarte semnifică reînvierea şi restaurarea întregii case a lui Israel

— Incluzând atât Regatul de Nord cât şi cel de Sud. Ele vor fi reunite când israeliţii vor fi adunaţi dintre naţiuni, cu promisiunea deosebită că peste ei va domni un singur împărat. Conducătorul său păstorul, numit din nou „Robul Meu David”, va domni pentru totdeauna, iar poporul se va conforma legilor şi poruncilor lui Dumnezeu. Dumnezeu îşi va stabili din nou sanctuarul pe pământul lui Israel, astfel încât toate naţiunile vor şti că

El Şi-a sfinţit şi curăţit naţiunea.

Întemeierea Israelului nu va rămânea neobservată sau necontestată.

Naţiuni din părţile cele mai îndepărtate ale nordului, mai ales Gog şi

Magog îşi vor concentra armatele pentru a lupta împotriva Israelului în ultimele zile. Trăind în sate neîmprejmuite şi bucurânsu-se de o prosperitate fără precedent, Israelul va fi râvnit de duşmanii invadatori dinspre nord. Dar aceasta va fi o zi de răzbunare divină. Forţele naturii, sub formă de cutremur, ploaie, grindină, foc şi pucioasă, vor fi eliberate împotriva acestui uzurpator feroce. În timpul confruntării domneşte confuzia, vărsarea de sânge şi ciuma. Păsările de pradă şi fiarele sălbatice devorează armatele lui Gog şi Magog, iar duşmanul devine neajutorat, dându-i astfel Israelului posibilitatea de a aduna prăzi de război. Timp de şapte luni aceştia vor îngropa morţii şi vor curăţa ţara.

Toate naţiunile fiind conştiente de judecăţile lui Dumnezeu, Israelul este asigurat de restabilirea prosperităţii sale. Ei vor locui în siguranţă în ţară, fără a se teme de nimeni. Niciunul nu va rămâne în mijlocul naţiunilor, când Dumnezeu îşi va revărsa Duhul peste ei.

IX. Statul restaurat – 40: 1 – 48: 35

Noul Templu 40: 1 – 43: 12

Prescripţii de închinare 43: 13 – 46: 24

Pământul binecuvântat 47: 1 – 48: 35

Sezonul Paştelui din luna Nisan (573), desigur că le-a reamintit exilaţilor de cel mai mare miracol pe care Dumnezeu l-a înfăptuit vreodată pentru Israel, şi anume eliberarea lui din robia egipteană. În cei paisprezece ani care trecuseră de la distrugerea Ierusalimului, exilaţii s-au adaptat probabil la noul mediu, neavând speranţa unei întoarceri imediate.

În cel mai bun caz, dacă luau în considerare prezicerea lui Ieremia privind cei şaptezeci de ani ai perioadei de exil, doar puţini oameni dintre cei luaţi din Ierusalim se vor întoarce vreodată. Desigur că promisiunea lui

Ezechiel privind restaurarea finală i-a asigurat de dragostea şi grija lui

Dumnezeu pentru naţiunea Sa, Israelul.

Ezechiel are încă o viziune. În mod similar cu revelaţia din capitolele

— 11, prorocul vede realitatea restaurării. Punctul central este din nou

Templul din Ierusalim, care simbolizează prezenţa autentică a lui

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL

Dumnezeu în mijlocul poporului Său. Un om fără nume, cel mai probabil un înger al Domnului, îl conduce pe Ezechiel într-un tur în Templu, în vecinătatea lui şi pe pământul Palestinei. Slava lui Dumnezeu, care înainte abandonase Templul lăsându-l pradă pieirii, se întoarce acum în acest sanctuar sfânt. Dumnezeu locuieşte iarăşi în mijlocul poporului Său.

Ezechiel este instruit să ia aminte în timpul acestei incursiuni la Israelul restaurat. Tot ce vede şi aude trebuie să împărtăşească tovarăşilor lui de exil (40: 4). Având o bună perspectivă de pe un munte înalt, Ezechiel vede o cetate, reprezentând Templul şi împrejurimile lui. Ghidul, având în mână o prăjină de măsurat, trece în revistă cu

atenţie zidurile din zona Templului şi diversele construcţii, conducându-l pe Ezechiel în acest tur impresionant.

Punctul culminant este reapariţia slavei lui Dumnezeu, pe care Ezechiel o identifică cu revelaţia avută la canalul Chebar (conf. 1 şi 8 – 11). El este acum asigurat că în acest nou Templu Dumnezeu îşi stabileşte locaşul alături de poporul Său. Ei nu vor mai sfida Numele lui Dumnezeu prin idolatrie. Pentru cei pocăiţi şi cuprinşi de remuşcări dintre ascultătorii lui

Ezechiel, mesajul Templului restaurat este aducător de speranţe. Ei sunt încurajaţi să-şi ordoneze viaţa în conformitate cu cerinţele lui Dumnezeu

Sunt cu grijă prescrise noile reglementări ale unei închinări acceptabile

— 46: 24). Ezechiel vede altarul şi observă jertfele şi sacrificiile care-i asigură poporului o bază acceptabilă pentru apropierea de Dumnezeu.

Intrând în templul propriu-zis, el cade cu faţa la pământ recunoscând slava lui Dumnezeu care umple sanctuarul. Este din nou îndemnat să reţină bine instrucţiunile privind ceremoniile şi cei care au voie să oficieze în noul

Templu. Pentru încălcarea legământului şi profanarea Templului prin idolatrie, preoţii sunt supuşi unei pedepse aspre. Dumnezeu va binecuvânta

Israelul cu o nouă preoţime şi cu un domnitor care va învăţa poporul, va instaura dreptatea şi va respecta sărbătorile.

Viziunea culminează cu incursiunea lui Ezechiel pe pământul

Israelului (47: 1 – 48: 35). La uşa Templului, el vede izvorând de sub prag un râu care se îndrepta spre Arabah, aducând apa proaspătă atât de necesară vieţii marine, şi irigând pământul pentru producerea fructelor. Întreaga zonă primeşte o nouă viaţă, industria piscicolă înfloreşte,

iar fermele pomicole sunt pretutindeni. Pământul Canaanului este împărţit cu grijă, rezervându-se terenuri pentru fiecare seminţie, de la intrarea Hamatului în nord, până la pârâul Egiptului în sud. Domnitorului şi leviţilor li se alocă o porţiune de pământ din apropierea cetăţii, în care este situat Templul.29

Această cetate, în care prezenţa divină se manifestă prin slava lui

Dumnezeu are numele „Domnul este aici”.

Restaurarea Israelului în ţara făgăduinţei – aceasta este speranţa lui

Ezechiel pentru generaţia sa aflată în ţara exilului. Dumnezeu îşi va reuni poporul în triumf şi îl va binecuvânta din nou.

Conf. II Regi 24: 1.

2 Conf. Dan. 5: 1 – 4.

3 Conf. Ier. 29: 21 şi Ezechiel 13: 3, 16.

4 Carl Gordon Howie, „The Date and Composition of Ezekiel”, în „Journal of Biblical Literature

Monograph Series”, vol. IV (Philadelphia, 1950), pag. 46, consideră că datele individuale din carte sunt corecte, chiar dacă nu tot materialul dintre două date se încadrează neapărat acolo din pune de vedere cronologic.

5 Prezenţa lui Dumnezeu alături de poporul Lui, s-a manifestat activ într-un nor, încă de la izbăvirea din Egipt. Conf. Exod 14: 19, 20, 24; Num. 10: 11 – 12, 34, etc. Când Solomon a sfinţit Templul, prezenţa vizibilă a lui Dumnezeu într-un nor a fost identificată drept slava lui Dumnezeu. Conf. II Cron. 5: 14 şi 7: 3.

Ezechiel fiind preot, se poate ca el să fi fost surprins să găsească această manifestare într-un mediu păgân atât de departe de Templu.

6 Această denumire de „fiul omului” v este folosită în Vechiul Testament exclusiv de Ezechiel, cu excepţia lui Dan. 7: 13. Ea accentuează faptul că în prezenţa lui

Dumnezeu, prorocul este doar un om, un simplu „copil al omului”.

7 A se vedea H.L. Ellison, „Ezekiel: The Man and His Message” (Grand Rapids: Eerdmans, 1956), pag. 31 – 35, pentru o interpretare logică. În perspectiva datelor din 1: 1 şi 8: 1 care determină un interval de

413 zile, pare logic să presupunem că ultimele 40 de zile din cele 390 pentru Israel şi cele 40 de zile pentru

Iuda se suprapuneau, întrucât ambele sufereau exilul. Pentru Israel, cei 390 de ani s-ar întinde de la dezbinarea regatului în 931 aproximativ până în 539 î.e.n., când a căzut Babilonul. LXX redă 190 în loc de

390, în 4: 5, 9.

8 Expresia „să ştie că Eu sunt Domnul”, apare în această formă simplă de 54 de ori, şi în variante extinse de 18 ori. Dumnezeu se făcea cunoscut prin har sau judecată, astfel încât ei înţelegeau că Dumnezeu acţiona. Pentru discuţii a se vedea Ellison, op. cit., pag. 37 – 39.

9 Ellison, op. cit., pag. 40, sugerează că Ezechiel vorbea cu intermitenţă bătrânilor aflaţi înaintea lui.

10 A se vedea C.F. Keil, „Commentary on Ezekiel”, la referirea asupra 8: 1 – 4.

11 Conform lui G.E. Wright, „The Oldâestament Against its Environment”, pag. 24 şi cont., niciun chip al lui Iahveh nu a fost descoperit vreodată de arheologi.

12 Pentru o descriere mai amplă vezi G.A. Cooke, „Ezechiel!”, pag. 96 – 97. Acesta este un rit religios antic datândeam din 3.000 î.e.n. În Babilon. În formă populară, acest mit era cunoscut în vremea Vechiului

Testament, din Canaan până în Babilon.

13 Poziţia acestor oameni pare să justifice deducţia că ei reprezentau preoţia. Ellison, op. cit., pag. 43, şi alţii, identifică aceasta cu adorarea Shamash, zeul-soare babilonian, atribuindu-le acestor 25 de conducători vina de a admite faptul că zeii babilonieni îl învingeau pe Iahveh,

Dumnezeul lui Israel.

14 Ellison, op. cit., pag. 45 – 47 interpretează aceasta ca o prezicere a condiţiilor existente în timpul asediului, cu câţiva ani mai târziu. Conducătorii proegipteni au nesocotit avertismentele lui Ieremia fiind încrezători că Ierusalimul va rezista, după cum ne indică încrederea lor fanatică în Templu, Ier. 7: 4. Totuşi aceşti conducători au fost executaţi la Ribla, II Regi 25: 18 – 21.

15 „Vrăjitoare" ar fi un termen modern mai bundecât „prorocite", pentru femeile descrise în 13: 17 – 23 conform lui Ellison, op. cit., pag. 56 – 57. Singurele „prorocite" menţionate în Scriptură sunt Maria, Debora, Hulda şi Noadia.

16 Conf. Ier. 3: 6 – 13.

17 Conf. îs. 6: 13.

18 Cererea pentru un împărat, în zilele lui Samuel (I Sam. 8: 5), reflectă faptul că oamenii erau impresionaţi de împăraţii păgâni. Solomon a încheiat o alianţă cu Egiptul, I Regi 3: l. În Regatul de Nord, Iehu plătea tribut regelui asirian Salmanasar III, conform reprezentării de pe Obeliscul Negru, a se vedea

EZECHIEL – STRĂJERUL LUI ISRAEL

Pritchard, „Ancient Ne-ar Eastern Texts", pag. 280. Regatul lui Iuda avea legături mai serioase cu jiria prin Ahaz, II Regi 16: 7 şi îs. 7: 1 – 7, care l-a sfidat pe Isaia încheind un tratat cu Ţiglat-Pileser III. Observaţi de asemenea pe Ezechia şi babilonienii, în îs. 39: 6.

19 Remarcaţi avertismentul despre pieirea Ierusalimului, aşa cum este anunţat de Isaia. Conf. îs. 39: 6 şi II Regi 20: 17.

20 Anul al nouălea, luna a zecea, ziua a zecea – 15 ianuarie, 588 î.e.n. Conf. Parker, „The Mysterious

Numbers of the Hebrew Kings", pag. 164. Observaţi de asemenea Ier. 39: 1 şi II Regi 25: 1.

21 Asediul Tirului, 586 – 573 î.e.n., a luat sfârşit cânt

Etbaal, regele Tirului, a recunoscut supremaţia babiloniană. Cetatea insulară nu a fost cucerită până cânt Alexandru cel Mare nu a construit un dig în 332 î.e.n. pentru a determina supunerea completă.

22 Acest mesaj e datat în mai iunie, 587 î.e.n. Exilaţii sperau că Egiptul va salva Ierusalimul de la distrugere de către babilonieni, care începuseră asediul în ianuarie 588. Asupra utilizării denumirii „Asiria" aşa cum apare în Textul ebraic din Ezechiel 31: 3, compară versiunile King James, American Standard şi

Revised Standard.

23 C.F. Keil, „Commentary on Ezekiel", la referinţa respectivă, sugerează că acesta a fost compus cu

14 zile mai târziu, în luna a douăsprezecea (conf. 32: 1). Din cauza unei erori de copiere, aici luna a fost omisă. R.S.V. urmează versiunea grecească şi înserează luna întâi. Deoarece 32: 1 este datat în luna a douăsprezecea, pare logic să datăm şi cealaltă referinţă în aceeaşi lungă, păstrând ordinea cronologică.

24 Ellison, op. cit., pag. 118, citeşte „a unsprezecea" în 33: 21, pe baza a 8 manuscrise ebraice, a câtorva manuscrise LXX şi aversiunii Siriace, identificând această dată cu august 586 î.e.n. Conform lui Thiele. În studiul său general asupra cronologiei, „The Mysterious Numbers oh the Hebrew Kings", pag. 161 – 166 şi schiţa de la pag. 74 – 75, Zedechiaa fugit din Ierusalim pe 19 iulie 586, iar distrugerea finală a Ierusalimului a început pe 15 august 586. Deşi în mod normal călătoria necesita trei luni, acest fugar a ajuns la exilaţi în

Ianuarie 585 î.e.n.

25 Conf. Ier. 40 – 43, privitor la atitudinea rămăşiţei de a se împotrivi să urmeze sfatul lui Ieremia.

26 „Păstor" este aici folosit metaforic. Însemnând „împărat", conform lui Ellison, op. cit., pag. 121. Ase vedea Ps. 23 pentru păstorul desăvârşit. De asemenea Ioan 10.

27 A se vedea Ellison, op. cit., pag. 119 – 122, pentru un rezumat asupra conducătorilor trecuţi şi prezenţi ai Israelului, indicând că sub conducerea persană, greacă şi romană, nimeni din spiţa lui Davidnu a fost recunoscut ca împărat.

28 Esau şi urmaşii lui, cunoscuţi sub numele de edomiţi, s-au stabilit pe Muntele Seir la sud de Marea

Moartă, Gen. 36. Observaţi în Vechiul Testament animozitatea continuă dintre Israel şi Edom. Conf.

Num. 21, etc.

29 Tema fundamentală din Ezechiel 33 – 48, a restaurării Israelului ca stăpân în propria lui ţară sub conducerea unui domnitor, este în concordanţă cu tema din Isaia care asigură Israelul de o perioadă absolută de pace universală, când Sionul va fi punctul central de interes al tuturor naţiunilor, şi se va afla sub controlul acestui conducător ideal care va realiza neprihănirea perfectă. Conf. îs. 2, 4, 11, 35 şi 65 – 66.

CAPITOLUL XXI

Daniel-om de stat şi profet

Eminent între exilaţii evrei din Babilon, Daniel şi-a câştigat dubla distincţie de politician şi profet. Ridicându-se din starea de servitute la calitatea de om de stat, el s-a remarcat în sfera politică timp de peste şase decenii, sub conducători babilonieni şi medo-perşi. În cartea care-i poartă numele se interpătrund experienţele personale ale lui Daniel şi revelaţiile profetice privind evenimente viitoare.

Daniel s-a născut în Regatul lui Iuda în vremea domniei lui Iosia şi era probabil adolescent când a fost luat prizonier în 605 î.e.n. În capitolul întâi al cărţii sale, el reflectă convingerile religioase ale lui Iosia şi Ieremia, care desigur că trebuie să-l fi influenţat pe Daniel şi pe alţi tineri evrei din acea vreme.

Cu toate că speranţele lui Iuda de a-şi păstra

independenţa au crescut probabil la căderea cetăţii Ninive, oamenii au fost zguduiţi pe neaşteptate prin uciderea lui Iosia la Meghido (609). La scurt timp după aceea, Iuda a fost supusă de Egipt, iar faraonul Neco l-a adus la tron pe Ioiachin. Prin bătălia de la Carchemiş (605) dominaţia egipteană a cedat în faţa controlului babilonian. Tratatele de supunere faţă de Nebucadneţar iniţiate de Ioiachin, trebuie să fi fost o surpriză pentru Daniel şi însoţitorii lui care au fost luaţi ca ostateci în capitala babiloniană.

Familiaritatea lui Daniel cu limba ebraică şi aramaică este evidentă în scrierile sale.1 Această carte are ca particularitate includerea celui mai amplu pasaj aramaic din canonul Vechiului Testament.

O sistematizare larg acceptată a lui Daniel împarte cartea în două părţi, primele şase capitole fiind considerate istorice iar ultimele şase profetice. Este demn de remarcat faptul că în prima parte Daniel vorbeşte despre el însuşi la persoana a treia şi acţionează ca agent al revelaţiei. În ultima parte scrie la persoana întâi, consemnând mesajele profetice revelate lui prim mijloace supranaturale.

Pentru accentuarea aspectelor profetice, cartea lui Daniel poate fi analizată după următoarea schiţă:

A. Introducere istorică

B. împărăţiile neamurilor

C. Naţiunea lui Israel

— 7: 28

Această schiţă ia în considerare compoziţia bilingvă. Pasajul aramaic

(2: 4 b-7: 28) conţine un mesaj de interes deosebit pentru naţiunile păgâne, indicând ordinea lor de succesiune, personalitatea şi destinul lor.

Capitolele scrise în ebraică focalizează atenţia asupra rolului particular al

Israelului în desfăşurarea evenimentelor

internaţionale.

Pentru un prim studiu al cărţii lui Daniel, perspectiva istorică este esenţială. Diversele revelaţii ale lui Daniel erau o urmare logică în lumina evenimentelor contemporane. Pentru încadrarea istorică a cărţii ne va fi de ajutor următoarea analiză cronologică:

I. Domnia lui Nebucadneţar

Prizonieri evrei la curte

Daniel şi visul împăratului

Punerea la încercare a celor trei prieteni

Umilirea împăratului

II. Era Nabonidus-Belşaţar împărăţiile reprezentate prin fiare

Identificarea împărăţiilor în pragul căderii Babilonului

III. Epoca mezo-perşilor îngrijorarea lui Daniel pentru poporul său

Judecat pentru religia sa

Ultima revelaţie a lui Daniel

— 49

— 37

— 27

— 27

— 12: 13 în Timpul domniei lui Nebucadneţar2

Printre ostatecii luaţi din Ierusalim se aflau Daniel şi cei trei prieteni ai săi, Hanania, Mişael şi Azaria.3 Selecţionaţi pentru o pregătire specială în colegiul regal, aceşti tineri evrei sunt confruntaţi cu problema pângăririi când li se oferă mediul îmbelşugat al acestei curţi păgâne. Vorbind în numele grupului, Daniel i-a cerut şefului dregătorilor cu curaj dar şi cu politeţe, să le asigure un meniu ales de ei şi să-i pună la încercare timp de zece zile. La sfârşitul acestei perioade, dregătorul a fost încântat să vadă că

Daniel şi prietenii lui au o sănătate mai bună decât ceilalţi cursanţi. Nu peste multă vreme a devenit evident pentru supraveghetori că aceşti tineri evrei erau înzestraţi cu o îndemânare şi înţelepciune deosebită. După ce împăratul a stat de vorbă cu Daniel şi cei trei prieteni, ei au primit cele mai înalte onoruri şi au fost recunoscuţi ca fiind mult superiori tuturor celorlalţi oameni înţelepţi de la curtea regală (1: 17 – 21).

Afinitatea dintre religie şi politică trebuie să-i fi lăsat lui Daniel o impresie de neşters. În diverse momente din anul urcării la tron a lui

Nebucadneţar care au culminat prin festivalul de sărbătorire a Zilei Anului

Nou, împăratul i-a recunoscut pe zeii Nabu şi Marduk şi i-a însoţit în procesiunea publică ce se încheia la templul Akitu. Daniel trebuie să fi fost uluit văzând că Nebucadneţar îşi extinde cuceririle în numele acestor zei păgâni.

În primul an de domnie, Nebucadneţar îşi conducea triumfător armatele către vest şi colecta tribut de la regii Siriei şi Palestinei.4 Pentru

Daniel trebuie să fi prezentat un interes deosebit menţionarea lui Ioiachin în lista regilor tributari şi faptul că Nebucadneţar transformase Ascalonul în ruine înainte de întoarcerea sa în Babilon la începutul lui 603 î.e.n.

Cronicarul babilonian raportează puţine lucruri despre activitatea lui

Nebucadneţar în cel de-al doilea an al său. Totuşi, pentru Daniel, experienţa cea mai memorabilă a reprezentat-o apariţia sa înaintea celui mai mare dintre monarhii Babilonului (2: 1 – 49).

Împăratul Nebucadneţar a avut un vis confuz. Chemându-i înaintea sa pe toţi înţelepţii, le-a cerut să-i relateze visul şi interpretarea lui.5 Fiind ameninţaţi cu moartea, înţelepţii l-au implorat arzător dar zadarnic pe

împărat să-şi povestească visul. Aflând de această dilemă, Daniel a solicitat o întâlnire cu Nebucadneţar. În timp ce se făceau pregătirile, Daniel şi cei trei tovarăşi s-au rugat fierbinte lui Dumnezeu să le dezvăluie acest mister, în timpul nopţii, printr-o vedenie, Dumnezeu i-a făcut cunoscut lui Daniel visul împăratului şi interpretarea sa. Introdus la Nebucadneţar, Daniel i-a spus că Dumnezeu a revelat împăratului tainele viitorului.

În visul său, Nebucadneţar a văzut un chip strălucitor cu capul de aur, pieptul şi braţele de argint, cu pântecele şi coapsele de aramă, picioarele de fier iar labele picioarelor din fier şi lut. Acest chip a fost strivit în faţa lui de o piatră, fiind astfel complet distrus.

Daniel l-a informat pe Nebucadneţar că el reprezintă capul de aur căruia Dumnezeu i-a dat acest mare imperiu. Cel de-al doilea şi al treilea regat vor fi inferioare lui. Cel de-al patrulea regat reprezentat prin fier va zdrobi toate celelalte regate, însă amestecul de fier şi lut din picioare arată destrămarea lui finală. După aceea Dumnezeu va instaura o împărăţie care nu va fi distrusă niciodată. După cum piatra a sfărâmat întregul chip, şi această împărăţie va pune capăt tuturor celorlalte, după ce va fi permanent instaurată.

Ascultând această interpretare, Nebucadneţar l-a onorat pe Daniel, recunoscându-L pe Cel care a revelat acest secret ca Dumnezeul dumnezeilor şi Domnul împăraţilor.6 Daniel devine conducător al provinciei Babilonului şi primeşte cea mai înaltă poziţie între înţelepţi. La cererea lui, cei trei prieteni ale căror nume babilonieneerau Şadrac, Meşac şi Abed-Nego, primesc poziţii de răspundere în provincie, în timp ce

Daniel rămâne la curtea împăratului.

În timpul domniei lui, Nebucadneţar înalţă un chip impunător pe câmpia Dura (Daniel 3: 1).7 Acest chip ar fi putut avea forma unui obelisc alcătuit din aur scânteietor

având la bază înălţimea de 27, 5 metri. La inaugurarea lui, toată lumea trebuia să se închine cu faţa la pământ, sub ameninţarea cu moartea. Se observă desigur imediat că cei trei prieteni ai lui Daniel refuză să se conformeze.8 Arestaţi şi aduşi înaintea împăratului, ei sunt aruncaţi într-un cuptor aprins. împăratul păgân observă cu mare uimire că sunt nevătămaţi şi însoţiţi de o a patra persoană.9 Cerându-le să iasă afară, Nebucadneţar mărturiseşte că Dumnezeul lor i-a izbăvit şi dă un decret public interzicând oricui să vorbească împotriva Dumnezeului lui

Şadrac, Meşac şi Abed-Nego.

Umilirea şi reabilitatea lui Nebucadneţar (4: 1 – 37) sunt atât de semnificative încât el dă un edict oficial în care-şi relatează experienţa.

Recunoscând că Dumnezeu l-a umilit şi reabilitat, el îl recunoaşte pe

Dumnezeu în mod public drept conducător al unei împărăţii eterne.

Nebucadneţar are un alt vis tulburător. El îi cheamă din nou pe înţelepţi, de data aceasta relatându-le visul. Când ei nu reuşesc să-i dea o interpretare este consultat Daniel, cunoscut şi sub numele de Belşaţar. În acest vis, Nebucadneţar vede un copac înălţându-se către cer, care este atât de uriaş şi roditor încât oferă umbră, hrană şi adăpost pentru animale şi păsări. La momentul potrivit, un străjer sfânt din cer dă ordin pentru tăierea copacului, lăsând din el numai o buturugă.

Daniel interpretează visul după cum urmează: copacul îl reprezintă pe

Nebucadneţar ca împărat al marelui imperiu babilonian – după cum copacul a fost tăiat şi Nebucadneţar va fi coborât din poziţia sa la o existenţă animalică, şapte perioade de timp, până când va înţelege că nu este mai presus de toate. Daniel îl informează pe împărat că această hotărâre vine de la Cel Preaînalt şi îl previne să-şi îndrepte

căile, pentru ca împărăţia

DANIEL – OM DE STAT ŞI PROFET lui să poată dăinui.

Se pare că Nebucadneţar a nesocotit avertismentul. Sub supravegherea lui, Babilonul a devenit capitala cea mai măreaţă din vremurile antice. Ziduri masive şi dublate de şanţuri cu apă înconjurau capitala, incluzând templele lui Marduk şi Ishtar. La faimoasa Ishtar, leii şi dragonii din ceramică smălţuită marcau începutul impresionant al străzii procesiunilor care ducea către luxosul palat regal. Nebucadneţar a construit pentru regina lui medă, grădinile suspendate pe care grecii le considerau una din cele şapte minuni ale lumii. Lăudându-se cu toate aceste realizări, Nebucadneţar este lovit pe neaşteptate de licantropie, prin judecată divină, 10 este deposedat de împărăţie şi surghiunit la o viaţă printre animalele câmpului, pentru o perioadă denumită „şapte vremi”.

Când îi revine raţiunea, el este reinstaurat ca împărat. El recunoaşte printr-o proclamaţie oficială că Cel Preaînalt este Atotputernic peste oastea cerului şi peste locuitorii pământului, apoi lăudându-L şi slăvindu-Lmărturiseşte că împăratul cerurilor este drept şi adevărat în toate căile

Sale, şi are putinţa să-i smerească pe cei mândri.

Era Nabonidus – Belşaţar

Ani întregi ai istoriei babiloniene sunt trecuţi sub tăcere în cartea lui

Daniel. Magnifica domnie de patruzeci şi trei de ani a lui Nebucadneţar s-a încheiat prin moartea acestuia în 562 î.e.n. După doi ani de conducere sub

Awel-Marduk şi după patru ani de domnie sub Neriglissar, imperiul babilonian şi-a încheiat existenţa sub Nabonidus (556 – 539 î.e.n.). Un fiu al lui Nabonidus, Belşaţar, a cărui identitate în calitate de co-regent şi administrator al împărăţiei babiloniene este stabilită în

afara oricărei îndoieli, este menţionat în trei capitole din Daniel. Evenimentele capitolului 5 sunt legate cu precizie de ultimele zile ale lui Belşaţar, când cetatea Babilonului este ocupată de armata medo persană (octombrie, 539 î.e.n.). Data exactă a capitolelor 7 şi 8 depinde de anul în care Daniel a datat începutul domniei lui Belşaţar, întrucât acesta era co-regent cu

Nabonidus. Tăbliţele conţinând contracte şi pe care apare numele lui

Belşaţar sunt datate în vremea domniei lui Nabonidus. Conform unor înregistrări babiloniene, Belşaţar se asociază cu tatăl său la conducere încă din 553 î.e.n. De aceea, datarea capitolelor 7 şi 8 în primul şi al treilea an al domniei lui Belşaţar trebuie să se încadreze în perioada 553 – 539 î.e.n.

Evenimentele istorice contemporane din vremea lui Belşaţar şi

Nabonidus sunt semnificative, constituind cadrul viziunilor înregistrate în capitolele 7 şi 8. A trecut mai mult de o jumătate de secol de când Daniel îl identificase clar pe Nebucadneţar cu capul de aur, în urma căruia trebuia să se ridice o împărăţie inferioară (2). Desigur că Daniel era foarte conştient de ridicarea lui Cirus, care după ce a venit la tron în Persia şi

Anshan în 559 î.e.n., a câştigat controlul Mediei (550 î.e.n.), fapt care a dezechilibrat balanţa puterii până la a primejdui Babilonul. Prin 547, Cirus şi-a condus armatele spre nord-vest obţinând o victorie decisivă în Lydia împotriva lui Croesus. Datorită experienţei lui politice, Daniel trebuie să fi sesizat ascensiunea Persiei în timp ce regatul babilonian se dezintegra sub urmaşii lui Nebucadneţar.

În această perioadă, Daniel ale două viziuni în decurs de trei ani. În prima (7), el vede patru fiare mari ridicându-se din marea stârnită de cele patru vânturi ale cerurilor.

Un leu cu aripi de vultur, căruia i se smulg aripile în timp ce el stă drept pe două picioare, primeşte mintea unui om. A doua fiară seamănă cu un urs – aşezat pe o parte şi având în gură trei coaste – căruia i s-a poruncit să mănânce multă carne. Apoi urmează un leopard cu patru aripi şi patru capete. Cea de-a patra era un animal indescriptibil, având dinţi de fier pentru a devora şi călcând resturile în picioare. Trei din cele zece coarne ale sale sunt înlocuite cu un corn având ochi omeneşti şi o gură care vorbea cu trufie. Apare apoi un tron pe care se află o persoană îmbrăcată în alb, identificată drept Cel îmbătrânit de Zile.

Cărţile sunt deschise – se face judecata. Trupul acelei fiare indescriptibile este însemnat pentru a fi ars, iar celorlalte fiare li se ia puterea. Apoi Cel îmbătrânit de Zile îi încredinţează celui „ca un fiu al omului" stăpânirea peste toate regatele, instaurând această nouă împărăţie pentru totdeauna.

Daniel este neliniştit şi caută o explicaţie. Ca răspuns, el este informat că cele patru fiare reprezintă patru împăraţi ai pământului. După aceasta, Sfinţii Celui Preaînalt vor stăpâni împărăţia veşnică. Cea de-a patra fiară reprezintă o a patra împărăţie care va cuprinde toată lumea. Cele zece coarne reprezintă zece împăraţi – trei dintre ei vor fi înlocuiţi de un împărat care îl va huli pe Cel Preaînalt încercând chiar să schimbe legea şi vremea. După trei perioade şi jumătate el va fi judecat şi nimicit. Sfinţii

Celui Preaînalt vor prelua împărăţia, care va dăinui veşnic. Cu toate că

Daniel este foarte tulburat de vis şi de interpretarea lui, el cumpăneşte în mintea sa aceste lucruri – încercând probabil să facă legătura cu evenimentele contemporane.

În al treilea an al lui Belşaţar, Daniel are o altă viziune (8: 1 – 27). Deşi nu precizează unde locuia el în

acel moment, cadrul viziunii este Susa, pe malul râului Ulai.11 Această cetate era sub controlul persan, iar mai târziu a

DANIEL – OM DE STAT ŞI PROFET devenit o importantă capitală de vară în timpul lui Darius cel Mare (5. – 486 î.e.n.).

Pe malul râului, în faţa lui Daniel apare un berbec cu două coarne inegale. Acest berbec deţine nestingherit controlul până când este atacat de un ţap cu un singur corn, care vine cu repeziciune dinspre vest. După ce acesta a nimicit berbecul, cornul cel mare al ţapului s-a frânt, iar în locul lui au crescut patru coarne proeminente. Dintr-unul din ele a ieşit un corn mic care înainta spre miazăzi pentru a călca în picioare sanctuarul, timp de

2300 de zile.

Daniel doreşte din nou o explicaţie. Îngerul Gabriel îl informează că această viziune se referă la vremea sfârşitului. Berbecul cu două coarne îi reprezintă pe împăraţii Medo Persiei. Ţapul se identifică cu Grecia, cornul cel mare reprezentându-l pe cel dintâi împărat. Cele patru regate care se vor ridica din Grecia nu vor avea multă putere până când nu va apărea un împărat puternic cu înfăţişare fioroasă. El îşi va folosi marea lui forţă de distrugere împotriva poporului sfânt şi a Domnului oştirilor, dar va fi brusc îndepărtat fără intervenţie omenească.

Daniel este atât de zdruncinat de această viziune, încât nu este capabil să reia treburile împăratului timp de mai multe zile. Ştiind că mezo-perşii sunt pe punctul de a îngloba regatul babilonian, Daniel avea motive de îngrijorare. Nu se indică în ce calitate slujea Daniel guvernului babilonian după moartea lui Nebucadneţar, însă Belşaţar s-a îndreptat spre el în amurgul vieţii lui.

Ne aflăm în anul 539 î.e.n. Fiind sigur că Babilonul nu putea fi cucerit, Belşaţar a adunat o mie dintre slujbaşii

lui împreună cu nevestele lor la un banchet. Ei şi-au băut vinul din vasele de aur şi argint pe care

Nebucadneţar le confiscase din Templul de la Ierusalim. În acelaşi timp i-au recunoscut în mod deschis pe dumnezeii păgâni făcuţi de mâna omului, în timp ce bea înaintea mai marilor ridicat pe o platformă, conform obiceiului oriental, împăratul a observat dintr-odată o mână care a scris pe zid. Cuprins de spaimă, Belşaţar i-a chemat pe înţelepţii Babilonului pentru a citi şi interpreta cele scrise, oferind ca recompensă o haină de purpură, un lănţişor de aur şi locul al treilea în împărăţie.12 Aflând despre starea împăratului, împărăteasa s-a grăbit să intre în sala ospăţului şi i-a reamintit că exista un om pe care Nebucadneţar îl desemnase mai mare peste înţelepţii Babilonului.13 Daniel a fost adus imediat înaintea lui

Belşaţar. Fără să fie interesat de recompensă. Daniel l-a asigurat pe împărat că va interpreta mesajul de pe perete. Într-un limbaj simplu i-a amintit că Nebucadneţar, căruia Dumnezeu îi încredinţase o mare împărăţie, a fost redus la starea animalică până când a recunoscut că Cel

Preaînalt conduce împărăţiile oamenilor. Deşi cunoştea aceste lucruri, Belşaţar nu L-a onorat pe Dumnezeu. Mâna şi mesajul scris au fost trimise de Dumnezeu iar interpretarea a fost clară. Dumnezeu a pus capăt împărăţiei şi a împărţit-o între mezi şi perşi. Cât despre Belşaţar, el a fost cântărit şi s-a găsit că lasă de dorit. La porunca împăratului, lui Daniel i s-au acordat onoruri regale şi locul al treilea în conducerea împărăţiei. Dar ultimele ceasuri ale împărăţiei babiloniene se scurgeau repede. Chiar în acea noapte Belşaţar a fost ucis, iar cetatea Babilonului a fost ocupată de mezo-perşi.

I

Epoca medo-perşilor

Medo-perşii au cucerit şi ocupat marea capitală a Babilonului fără a o distruge. Spre sfârşitul lui octombrie

(539), Cirus însuşi şi-a făcut intrarea triumfală şi a rămas în această cetate renumită pentru a sărbători festivalul

Noului An.

Darius medul, care cucereşte Babilonul, se pare că acţionează sub comanda lui Cirus. Deoarece nu s-a descoperit nici măcar o inscripţie sau tăbliţă purtându-i numele, pentru identificarea lui au fost avansate numeroase teorii. Pe baza unor noi fapte, identificarea lui cu Gubaru, guvernatorul Babilonului în timpul lui Cirus, garantează concluzia că

Darius medul poate fi considerat ca personaj istoric. Conform relatării lui

Daniel, lui Darius i se atribuie ocuparea Babilonului şi conducerea regatului caldeean. Deşi med prin naştere, el guvernează după legile mezilor şi perşilor.

Experienţele personale ale lui Daniel înregistrate în capitolele 6 şi 9 sunt legate de domnia lui Darius. Ultimul verset din 6 sugerează că ulterior

Daniel a fost asociat cu Cirus. Probabil că în vremea aceea Darius murise ori Daniel fusese transferat, astfel încât el era direct răspunzător faţă de

Cirus. În criza ocupării Babilonului de către invadatori, Darius a recunoscut imediat poziţia lui Daniel, desemnându-l ca unul din cei trei dregători din guvernul său. După cât se pare a trecut câtva timp înainte ca ceilalţi doi dregători să acţioneze împotriva lui Daniel încercând să-l înlăture (6: 1 – 28). Între timp, Daniel ar fi putut avea experienţa consemnată în capitolul 9.

Faptul că mezo-perşii au luat locul babilonienilor ca regat conducător în Orientul Apropiat, nu constituie o surpriză pentru Daniel. Încă de mult, în al doilea an al lui Nebucadneţar, în jurul lui 603 î.e.n., Daniel i-a explicat

DANIEL – OM DE STAT ŞI PROFET clar celui mai mare dintre împăraţii babilonieni că alte regate aveau să-i urmeze în decursul timpului. În timpul domniei lui Belşaţar

s-a revelat identitatea următorului regat. Când s-a aflat în faţa împăratului înspăimântat, în preajma căderii Babilonului, Daniel a afirmat clar că mezii şi perşii îi cucereau regatul.

Când criza a avut loc efectiv şi s-a instaurat supremaţia mezo-perşilor, Daniel era dornic să ştie ce semnificaţie avea lucrul acesta pentru propriul său popor. Citind cu atenţie profeţiile lui Ieremia, el observă că a fost prezisă o perioadă de şaptezeci de ani de captivitate.14 Deşi nu o menţionează, el ar fi putut citi despre Cirus în cartea lui Isaia (44: 28 – 45: 1), unde Cirus este identificat drept păstorul pe care-l va folosi Dumnezeu pentru a-şi elibera poporul în vederea întoarcerii la Ierusalim. Cirus se aflase deja pe scena internaţională timp de câteva decenii. Ar fi oare posibil ca evreilor să nu li se permită întoarcerea? Evident că edictul privind întoarcerea nu fusese încă dat sau promulgat.

Daniel este foarte neliniştit în legătură cu prezicerea dată de Ieremia.

Au trecut aproape şaptezeci de ani de când primul grup de evrei din care făcea parte şi el fusese luat din Ierusalim în 605 î.e.n. Înţelegând că vremea împlinirii era aproape, Daniel se roagă mărturisind păcatele lui Israel şi recunoscând că Dumnezeu este neprihănit şi drept în toate judecăţile Sale.

Gabriel îl lămureşte pe Daniel în privinţa viitorului lui Israel. Daniel beneficiase deja de o imagine generală a unei succesiuni de imperii mondiale. Aici atenţia se concentrează asupra naţiunii lui Israel în planul lui Dumnezeu. Şapetezeci de săptămâni reprezintă perioada după care

Israelul va vedea împlinirea promisiunilor lui Dumnezeu.15 Evenimentele alocate acestei perioade în legătură cu poporul lui Daniel şi cetatea sfântă sunt următoarele:

(1) încetarea fărădelegilor
(2) încetarea păcatelor
(3) ispăşirea pentru răzvrătire
(4) aducerea neprihănirii veşnice
(5) pecetluirea vedeniei şi profeţiei
(6) ungerea Celui Preasfânt împărţind întreaga perioadă în unităţi mai mici, o perioadă de şapte plus şaizeci şi două de săptămâni este rezervată apariţiei şi nimicirii unei persoane denumite „Unsul”. Cetatea şi sanctuarul urmează a fi distruse de un popor din mijlocul căruia se va înălţa un prinţ, care va face un legământ cu mulţi, timp de o săptămână. Acest legământ aduce în obiectiv cea de-a şaptezecea săptămână ce reprezintă momentul şi durata acestei legături.

Totuşi, la mijlocul săptămânii, prinţul va încălca legământul, determinând încetarea jertfelor şi darurilor şi aducând pustiirea până când pustiitorul va fi distrus.

Făcând abstracţie de variatele interpretări ale acestei explicaţii oarecum ambigue, aşa cum apare ea în numeroase cărţi scrise asupra acestor profeţii, Daniel însuşi primeşte asigurarea că naţiunea lui pentru care se roagă, are un loc precis în planul lui Dumnezeu. Fără îndoială că el este încurajat în mod deosebit când Cirus, la scurtă vreme după supunerea

Babilonului, dă o proclamaţie încurajându-i pe evrei să se întoarcă în ţara lor.

Când Darius organizează regatul, Daniel slujeşte drept unul din cei trei dregători. Nu după mult timp, el se detaşează ca un administrator atât de înţelept, încât cei doi asociaţi ai săi devin extrem de invidioşi. Nereuşind să-i găsească nereguli în îndatoririle oficiale, ei îl incriminează pe Daniel pentru practica lui religioasă, lucru pentru care este aruncat în groapa cu lei. Când îl găseşte pe Daniel neatins, Darius recunoaşte printr-o proclamaţie că Dumnezeu a fost Cel care l-a izbăvit – Dumnezeul viu care

face semne şi minuni în cer şi pe pământ, Cel care conduce o împărăţie veşnică.

Ultima revelaţie a lui Daniel (10: 1 – 12: 13) este datată în al treilea an al lui Cirus. În această vreme, politicianul-profet era deja bine stabilit în guvernul medo pers. Dacă în vremea când fusese luat în captivitate era adolescent, Daniel trebuia să aibă acum peste optzeci de ani. Ţinând seama de vârsta şi responsabilităţile sale oficiale în guvern, nu pare probabil ca el să se fi gândit serios la posibilitatea de a se alătura exodului evreilor pentru întoarcerea în Ierusalim. Cu toate acestea el era sincer interesat de bunăstarea şi speranţele de viitor ale poporului său.

Daniel petrece trei săptămâni în post şi jale. În a douăzeci şi patra zi a lunii întâi, el se află pe malul râului Tigru, unde devine conştient de prezenţa unui om îmbrăcat în haine de in cu trăsături supranaturale. Când Daniel are această viziune şi aude sunetul cuvintelor acelui om, el cade cu faţa la pământ într-un somn adânc. Oamenii care sunt cu el, fug. Daniel e trezit şi îndemnat să se ridice, iar acel om îl asigură că rugăciunea i-a fost auzită.

Datorită intervenţiei prinţului Persiei, răspunsul a fost amânat. Daniel este un om prea iubit, care s-a smerit în rugăciune. Acest mesager divin a venit cu ajutorul lui Mihail, unul dintre prinţii cei mai de seamă, pentru a-i

DANIEL – OM DE STAT ŞI PROFET dezvălui viitorul lui Israel. Deşi slab şi temător, Daniel primeşte ai or supranatural, fiind astfel pregătit pentru primirea mesajului. Trimisul îl informează că este pe cale de a-şi relua conflictul cu prinţul Persiei, iar ulterior trebuie să aştepte ciocnirea cu prinţul Greciei. Înainte de plecare el îi împărtăşeşte lui Daniel conţinutul cărţii adevărului.

Patru împăraţi îl vor urma pe Cirus la tronul Persiei – dintre care ultimul îi va stârni pe greci prin bogăţia lui excesivă. Un împărat deosebit de puternic din Grecia îşi va

impune stăpânirea făcând ce va voi, dar curând va fi îndepărtat. împărăţia lui se va împărţi în patru (11: 2 – 4). Câtva timp se va dezlănţui un conflict violent între împăratul de la miazănoapte şi cel de la miazăzi (11: 5 – 20). După aceea se va ridica un om josnic şi demn de dispreţ, care-l va înfrunta pe împăratul de la miazăzi în bătălii repetate. În furia lui va profana Templul şi va face să înceteze arderea de tot necurmată iar mulţi vor muri în acest conflict (11: 21 – 35).

Un împărat ambiţios care sfidează totul se ridică pe sine deasupra tuturor dumnezeilor – sfidându-L chiar pe Dumnezeul dumnezeilor

(11: 36). Pentru un timp, el îşi va extinde controlul în Egipt, Etiopia şi Libia, dar în cele din urmă îşi va găsi pieirea într-un conflict aprig.

Ce se întâmplă cu poporul lui Daniel? în vremea acestui conflict înspăimântător, Mihail, prinţul Israelului, se ridică pentru a-l izbăvi. Are loc o înviere prin care mulţi primes viaţă veşnică – iar alţii ocară veşnică.

Primind asigurarea că cei înţelepţi care se întorc la neprihănire vor beneficia de binecuvântările lui Dumnezeu, Daniel este sfătuit să pecetluiască mesajul care i-a fost revelat. La vremea sfârşitului mulţi îl vor citi pentru a-şi mări cunoştinţa (12: 4).

Daniel vede două persoane, câte una pe fiecare mal al râului.

Întorcându-se către omul în haine albe de in el întreabă despre sfârşitul acestor minuni. Ridicându-şi mâinile spre cer, omul în haine de in jură pe „Cel ce trăieşte veşnic”, că aceste minuni se vor sfârşi după trei vremi şi jumătate. Atunci se va încheia şi clătinarea puterii poporului sfânt. Daniel este încă uluit. El aude cuvintele însă nu le înţelege. Întrebându-l pe omul în haine de in este sfătuit să-şi vadă de drumul său – cuvintele sunt închise şi pecetluite până la vremea sfârşitului. Mulţi vor fi

purificaţi şi vor înţelege, în timp ce alţii vor continua să facă răul şi nu vor înţelege. Chiar dacă evenimentele viitoare nu îi sunt clare lui Daniel, lui i se promite odihnă şi o parte de moştenire la sfârşitul vremurilor. După ce i se dă această speranţă personală şi asigurarea că poporul lui va triumfa în cele din urmă, Daniel este instruit să-şi pecetluiască cartea.

1 Daniel ar fi putut învăţa aramaica înainte de a fi fost luat prizonier. Încă din secolul al şaptelea, aramaica era utilizată ca limbă oficială internaţională în Egipt, Fenicia şi Siria. R.A. Bowman, „Arameeans, Aramaic and the Bible", în „Journal of Ne-ar Eastern Studies", 7 (1948), 71 – 73.

2 Asupra primilor zece ani ai domniei lui Nebucadneţar s-au adus multe clarificări prin tăbliţa 21946 aflată la British Museum, citita şi interpretată de D.J. Wiseman. A se vedea op. cit., pag. 67 – 74 şi 23 – 37.

3 Numele babiloniene pentru Daniei şi cei trei prieteni ai săi erau: Belşaţar, Şadrac, Meşac şi Abed Nego.

4 D.J. Wiseman, „Chronicles of Chaldean Kings", op. cit., BM 21946, pag. 69 şi 28. Conform şi II Regi

5 „Mi-a scăpat din minte lucrul", Daniel 2: 5. Interpretarea preferabilă este că afirmaţia se referă la porunca împăratului şi nu la visul acestuia. Dacă ei i-ar putea spune conţinutul visului, atunci el s-ar putea baza pe interpretarea lor.

6 O interpretare rezonabilă este că aceste cuvinte constituie recunoaşterea protestului anterior al lui

Daniel, 2: 27 – 28, acordându-I-se tot creditul lui Dumnezeu. Onorându-l pe Daniel, împăratul şi-a arătat recunoştinţa faţă de Dumnezeul lui Daniel, 2: 46 – 47. Conf. H.C. Leupold, „Exposition of Daniel".

(Columbus, Ohio: Wartburg Press, 1949).

7 Data nu apare în textul ebraic. Dacă textul grecesc este corect înserând al 18-lea an al lui

Nebucadneţar, atunci această manifestare de mândrie a avut loc în 586 î.e.n., anul în care Ierusalimul a fost cucerit de babilonieni. Faptul că acela era chipul lui Nebucadneţar, pare să fie o concluzie logică.

8 Nu se arată unde se afla Daniel în acel timp. Deoarece relatarea biblică nu îl aminteşte, locul în care se afla este subiect de interpretare. Ţinând seama de caracterul lui Daniel descris în întreaga carte, este cu totul ilogic să tragem concluzia că el s-a închinat acelui chip.

9 Nebucadneţar foloseşte o terminologie păgână pentru identificarea acestei fiinţe supranaturale.

Pentru traducerea „fiu de dumnezei", Daniel 3: 25, a se vedea S.R. Driver, „The Book of Daniel" (Cambrige

Bible Series, Cambrige University Press, 1900), la referinţă. Conf. şi Leupold, op. cit., la referinţă şi E. J.

Young, „The Prophecy of Daniel" (Grand Rapids: Eerdmans, 1949).

10 Pentru recunoaşterea acurateţei istorice a acestui fapt, a se vedea Pfeiffer.

11 Ulai este identificat cu Eulaeus care trecea prin Susa înainte de a se uni cu râul Choaspes. A se vedea

M. S. and J.S. Miller, „Harper's Bible Dictionary" (New York 1952), pag. 788.

12 întrucât Belşaţar conduce alături de Nabonidus, al treilea loc în regat era cea mai bună recompensă pe care o putea oferi.

13 împărăteasa îl numeşte Nebucadneţar, „tatăl" lui Belşaţar, Daniel 5: 11. În limbile semitice, acest cuvânt este folosit cu opt sensuri diferite. Aici referirea ar putea fi folosită cu sensul de strămoş.

14 Conf. Ieremia 25: 11 şi 29: 10 cu Daniel 9: 1 – 2.

15 Pentru un rezumat al dovezilor că fiecare din aceste şaptezeci de săptămâni se referă la o perioadă de şapte ani, vezi Alva J, McClain, „Daniel's Prophsy of the Seventy Weeks" (Grand Rapids: Zondervan.

1940). Pentru o discuţie a profeţiei celor şaptezeci de săptămâni, Daniel 9: 24 – 27, vezi Culver R.D., „Daniel and the Latter Days” (Westwood, N. J.: Revell Co., 1954), pag. 135 – 160. Pentru o interpretare amilenistă reprezentativă, vezi E.J. Young, „the Prophcy of Daniel”, la referinţa respectivă.

CAPITOLUL XXII în vremuri de prosperitate

Independenţa politică, expansiunea şi prosperitatea au caracterizat

Israelul în perioada de glorie şi izbândă a lui Ieroboam. După zilele vărsării de sânge şi ale oprimării din 841 î.e.n., în cele din urmă dinastia lui Iehu a condus Regatul de Nord către culmile prestigiului economic şi politic în prima jumătate a secolului al optulea. Elisei şi-a continuat lucrarea, alăturându-se ca mesager al lui Dumnezeu în aceşti primi ani tumultuoşi ai dinastiei lui Iehu.

În Samaria, drumul lui Iehu spre tron a fost pătat de sânge. Nefiind satisfăcut de uciderea împăraţilor lui Iuda şi Israel, Iehu a vărsat nestăpânit sânge, exterminând familia regală. Îndemnat de un fanatism perfid, el i-a adunat pe toţi adepţii lui Baal pentru o ucidere în masă.

Succesul local al lui Iehu a fost curând umbrit de probleme internaţionale. Cu siguranţă că moartea oribilă a Izabelei nu a adus bunăvoinţa Feniciei. Ierusalimul, al cărui împărat fusese victima revoluţiei din Samaria a fost aruncat într-o teroare sângeroasă în timpul Ataliei.

Moabul se răzvrătea împotriva Israelului. Din Damasc, Hazael exercita presiuni înspre sud cu sălbăticie, smulgând teritoriul israelit de la răsărit de

Iordan. Iehu era neajutorat – prea slab pentru a salva poporul din Galaad şi Basan de asuprirea Siriei. Mai mult încă, el a considerat necesar să-i trimită tribut lui Salmanasar III pentru a evita ameninţarea prevestitoare de rău a unei invazii asiriene.

Hazael a devenit cel mai mare duşman al Israelului. Atâta timp cât el a condus în Siria, Iehu şi urmaşii săi au avut necazuri. Pe lângă faptul că a invadat Basanul şi Galaadul, Hazael a avansat către sud în Palestina, pentru a captura Gâtul. Mai mult decât atât, el amenința să cucerească

Ierusalimul (II Regi 12: 17). Înconjurat şi asuprit de sirieni, Israelul părea să aibă un viitor lipsit de speranţă. În mod evident statele vecine au profitat de slăbiciunea Israelului, efectuând raiduri repetate (Amos 1: 6 – 12).

Cu puţin înainte de începutul secolului, odată cu moartea lui Hazael, au apărut perspectivele despovărării lui Israel. În timp ce Asiria biruia

Damascul, Israelul avea ocazia de a apărea din nou pe scena internaţională. În scurt timp Ioas a adunat o puternică forţă de luptă contestând controlul noului împărat sirian, Ben-Hadad, asupra teritoriului israelit. În timp ce se bucurau de izbândă, moartea lui Elisei, prorocul veteran din Israel, a venit ca o lovitură pentru Ioas.

Armata lui Ioas era atât de mare încât Amaţia, împăratul lui Iuda a închiriar de la el o sută de mii de oameni spre a-l ajuta să supună Edomul.

Reuşita acestei încercări l-a făcut pe Amaţia să devină atât de arogant încât a returnat trupele israelite cu o provocare către Ioas ca armatele lui Iuda şi ale Isrealului să se înfrunte în luptă. După ce avertismentul verbal i-a fost nesocotit, Ioas a invadat Iuda, a dărâmat o parte din zidul Ierusalimului, a jefuit palatul şi Templul şi a luat ostateci în Samaria. Iuda fiind acum vasală Israelului, Amaţia a fost după toate probabilităţile întemniţat sau cel puţin detronat pentru o lungă perioadă.

Iona şi-a făcut apariţia cam în această vreme.1 Prezicerea lui era oportună şi neîndoielnic populară. El a declarat că Ieroboam era pe cale să revendice teritoriul cedat lui Hazael în trecut. Într-adevăr, nu după mult timp

izbânzile militare, expansiunea teritorială şi prosperitatea economică au devenit realitate sub conducerea energică şi agresivă a lui Ieroboam II.

— 753 î.e.n. Siria fiind slăbită de presiunea lui Adadnirari III, Ieroboam a recâştigat teritoriul naţiunii sale, de la Marea Moartă până la „intrarea

Hamatului” (trecătoarea dintre munţii Libanului şi muntele Hermon).

Astfel, Ieroboam II avea sub control un domeniu mai întins decât oricare din predecesorii săi.

Relaţiile comerciale s-au extins. Comerţul internaţional a cunoscut cea mai mare înflorire în Israel, de la Solomon încoace. În această eră de succes economic şi expansiune teritorială, Samaria s-a întărit pentru perioada invaziei străine. Având Siria ca stat tampon, israeliţii s-au complăcut în a uita pericolul unei ameninţări asiriene. Deşi Iuda a început să arate semnele unei reînvieri economice şi politice, Regatul de Sud era încă cel învins şi relativ inactiv atâta timp cât Ieroboam continua să conducă în Samaria.

Când Israelul se afla în perioada lui de înflorire, doi profeţi şi-au făcut apariţia – Amos şi Osea. Fiecare a încercat să-i trezească pe cetăţenii

Israelului din letargia lor, dar niciunul nu a reuşit să-şi întoarcă poporul de la apostazie.

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE

Iona – misiunea de la Ninive2 – Iona 1: 1 – 4: 11

Iona a avut de predicat în Israel un mesaj popular. În vremuri de asuprire, promisiunea unor zile prospere era deosebit de binevenită. Fără îndoială că împlinirea prezicerii lui în teritoriul israelit aflat sub conducerea lui Ieroboam, i-a mărit popularitatea în ţara lui natală. Nu sunt indicaţii că el ar fi avut de transmis către propriul său popor un mesaj de avertizare sau judecată (II Regi 14: 25).

Predica lui Iona către locuitorii din Ninive nu era

nicidecum ademenitoare. Judecarea şi distrugerea acestei cetăţi străine erau rezumate în tema: „Încă patruzeci de zile, şi Ninive va fi nimicită”. După ce şi-a închinat în cele din urmă această sarcină, el şi-a înscris experienţele în cartea care-i poartă numele. Observaţi următoarea analiză sumară:

I. Călătoria dus-întors a lui Iona către vest

II. O misiune de propovăduire izbutită

III. O lecţie pentru Iona

— 10

Iona a primit însărcinarea divină de a merge la Ninive – o misiune neplăcută pentru un Israelit. În timpul lui Iehu, Israelul plătise tribut împăratului asirian Salmanasar III. Iona cunoştea suferinţa la care a fost supusă Siria respingând recentele atacuri asiriene. De ce s-ar expune el unei misiuni atât de periculoase? Cruzimea cu care asirienii au terorizat mai târziu naţiunile supuse lui Ţiglat-Pileser III, probabil că se făcuse deja cunoscută în această perioadă. Din perspectiva umană, Asiria era ultimul loc pe care l-ar fi ales un israelit pentru o tentativă misionară.

Iona a început o călătorie în direcţie opusă. La Iafo s-a îmbarcat confortabil pe o corabie ce se îndrepta spre Tars, un port mediteranean vestic. Pe drum a izbucnit o furtună atât de puternică încât echipajul s-a alarmat, deşi vremea nefavorabilă nu constituia pentru el o noutate. În timp ce Iona dormea adânc în cală, marinarii cuprinşi de panică au despovărat corabia şi i-au chemat pe dumnezeii lor. Lui Iona i s-a cerut să se ridice şi să se alăture celor ce se rugau. Trăgând la sorţi, pasagerii au decis că Iona era răspunzător pentru nenorocirea lor. Deşi se temeau de mânia divină, ei l-au aruncat peste bord. Furtuna a încetat imediat şi s-a instaurat o mare linişte. În ceea ce-i privea pe marinari, problema era rezolvată. Nu însă şi pentru Iona! Problemele sale abia începeau. El a fost înghiţit de

un peşte mare.3

Trei zile şi trei nopţi Iona a stat închis în acest monstru marin.

Chemându-L pe Dumnezeu, el a recunoscut deschis că fără intervenţia divină era pierdut fără nicio speranţă. El a făcut promisiunea simplă că dacă va fi izbăvit, el îşi va îndeplini juruinţele. Şi astfel, la porunca divină, peştele l-a dus pe Iona pe uscat.

Încă o dată i s-a cerut lui Iona să meargă la Ninive. De data aceasta el s-a îndreptat spre răsărit către pământul îndepărtat al Asiriei aflat la aproximativ 1300 km. de Israel. Situată pe malul estic al Tigrului, Ninive era o cetate mare, având numeroase suburbii dincolo de zidurile ei.4 Iona şi-a început aici misiunea de predicare. Pervertiţi şi păcătoşi cum erau, oamenii au ascultat avertismentul proorocului: „Încă patruzeci de zile, şi

Ninive va fi nimicită”. Abia şi-a început Iona itinerariul şi poporul a reacţionat la mesajul său. Pocăindu-se şi îmbrăcându-se în saci, ei au postit şi s-au întors către Dumnezeu prin credinţă. Imediat ce mesajul a ajuns la palat, împăratul a trecut la fapte.5 Schimbându-şi veşmintele regale şi acoperindu-se cu un sac, el s-a aşezat în cenuşă. El a emis o proclamaţie regală către cetăţenii din Ninive, îndemnându-i să se îndepărteze de căile lor păcătoase prin pocăinţă. Iona a fost tulburat văzând semnele pocăinţei atât de răspândite. Spre marea lui surpriză, misiunea a avut succes. Iar spre dezamăgirea lui, cetatea nu a fost distrusă; ea a fost cruţată, Dumnezeu arătând milă unei populaţii care se pocăia.6 Probabil că Iona a avut o reacţie nervoasă. Tensiunea psihică şi fizică, nu numai a acestei călătorii riscante dar şi a predicării unui mesaj îngrozitor, de judecată unui popor străin, este greu de apreciat. În orice caz, Iona a fost deosebit de tulburat.7

Nemulţumit de răspunsul pe care i l-a dat Dumnezeu

ca avertisment, Iona s-a retras pe un vârf de deal din apropiere, de unde putea vedea cetatea care fusese însemnată pentru distrugere. Se pare că perioada celor patruzeci de zile încă nu se sfârşise, căci el încă prevedea posibilitatea pieirii apropiate a cetăţii. Adăpostit într-o baracă, Iona s-a simţit încurajat când

Dumnezeu a făcut să crească cu repeziciune o plantă, oferindu-i astfel un umbrar care-l proteja de căldura zilei.

Dar Iona a trebuit să mai înveţe o lecţie. În loc de a fi martor la distrugerea cetăţii, el s-a supărat când un vierme a distrus planta care îi adusese atâta desfătare. Dumnezeu a subliniat că prorocul era mult mai preocupat de propria lui tihnă decât de binele a 120.000 de copii nevinovaţi care nu atinseseră încă vârsta discernământului.8 Pentru Dumnezeu, convertirea asirienilor era cu mult mai importantă decât păstrarea unei plante pentru bucuria unui singur om.

Ceea ce s-a întâmplat în final cu Iona nu se relatează în cartea ce-i poartă numele. Desigur că el s-a întors în ţara natală pentru a-şi consemna misiunea de la Ninive.9

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE

Amos – păstor şi proroc – Amos 1: 1 – 9: 15 în ultimii ani ai domniei lui Ieroboam, Amos a proclamat Cuvântul lui

Dumnezeu către Regatul de Nord. El a venit în Samaria din micul sat

Tecoa, localizat la vreo opt kilometri sud de Betleem. Pentru a-şi câştiga existenţa, el păştea oi şi îngrijea sicomori.1° Aflându-se printre păstorii din

Tecoa, Amos a primit de la Dumnezeu chemarea de a fi proroc. Această chemare a fost atât de limpede încât atunci când marele preot a avut controversa cu Amos în Betel, el a refuzat să tacă (7: 10 – 17).

Mesajul lui Amos reflecta luxul şi trândăvia Israelului în timpul domniei lui Ieroboam.11 Comerţul cu Fenicia,

impozitul asupra traficului de caravane în Israel şi Arabia cât şi expansiunea spre nord în detrimentul

Siriei, au îmbogăţit visteria lui Ieroboam. Creşterea rapidă a nivelului de viaţă al celor avuţi a lărgit prăpastia dintre clase. Relele sociale dominau.

Cu adâncă pătrundere, Amos a observat corupţia morală, luxul egoist şi asuprirea săracilor, în timp ce oamenii înstăriţi acumulau tot mai multe bogăţii. Printr-o exprimare simplă dar plină de forţă, el a denunţat cu îndrăzneală relele care impregnau viaţa socială, economică şi politică a

Israelului. În religie, ritualurile existente nu puteau ţine locul neprihănirii, fără de care naţiunea lui Israel nu putea scăpa de judecata unui Dumnezeu neprihănit.

Cât timp a prorocit Amos? Deoarece el a venit din Iuda în domeniul stăpânit de Ieroboam pentru a denunţa aristocraţia bogată, este rezonabil să presupunem că lucrarea lui a fost doar pentru scurt timp tolerată. Nu se relatează ce s-a întâmplat cu Amos, după ce Amaţia i-a raportat lui

Ieroboam despre el. S-ar fi putut să fi fost întemniţat, exilat sau chiar martirizat.12

Cu multă măiestrie literară şi într-un stil magnific, Amos prezintă mesajul lui Dumnezeu către generaţia sa.13 El zugrăveşte cu simplitate clasică întâlnirea lui cu generaţia contemporană păcătoasă. Pentru o scurtă analiză a cărţii lui Amos consideraţi următoarele:

I. Introducere 2

II. Osândirea naţiunilor 1: 3 – 2: 16

III. Dumnezeu extinde învinuirea lui Israel 3: 1 – 6: 14

IV. Planul lui Dumnezeu pentru Israel 7: 1 – 9: 15

Remarcaţi cum îşi începe Amos misiunea de propovăduire. Anunţând cu îndrăzneală judecata asupra naţiunilor înconjurătoare, el a atras atenţia israeliţilor.

Cuvintele mânioase ale prorocului ar fi putut să producă o bucurie răutăcioasă în destule inimi împietrite.

Mai întâi a fost acuzat Damascul. Cu siguranţă că unii israeliţi mai vârstnici îşi puteau aminti cum Hazael a adus dezastrul asupra lor prin invazie, ocupare şi luare de prizonieri în timpul domniei lui Iehu. Alţi ascultători ai lui Amos şi-au amintit fără plăcere de filisteni care în comerţul cu Edomul vindeau prizonieri. Tirul se făcuse vinovat de aceeaşi activitate profitabilă. Edomiţii, a căror animozitate şi ură împotriva israeliţilor era notorie încă din vremea lui Iacov şi Esau, nu puteau scăpa de pedeapsă. Cruzimile amoniţilor şi faptele perfide ale Moabului sunt şi ele reţinute în vederea judecăţii.

Ascultând aceste acuzaţii tăioase ale lui Amos, desigur că israeliţii se bucurau pentru judecata divină revărsată vecinilor lor păcătoşi. Aceşti păgâni meritau să fie pedepsiţi. Până acum, Amos ocolise Israelul punând sub acuzaţie şase naţiuni înconjurătoare. Al şaptelea pe listă era propriul său regat, Iuda. Probabil că locuitorii Ierusalimului se lăudaseră cu faptul că erau păstrătorii legii şi Templului. Dar Amos i-a condamnat fără frică pentru neascultarea lor şi încălcarea legii. După toate probabilităţile, acest lucru era deosebit de plăcut pentru israeliţii naţionalişti, care erau iritaţi de mândria religioasă a lui Iuda.

Dacă şi-ar fi încheiat mesajul aici, Amos ar fi putut fi deosebit de popular, dar nu s-a întâmplat aşa. Următorii pe listă, cărora li se adresa, erau israeliţii. Relele sociale, asuprirea, imoralitatea, blasfemia – toate acestea existau în Israel. Dumnezeu nu putea trece cu vederea asemenea păcate în poporul legământului pe care îl izbăvise din Egipt. Dacă alte naţiuni meritau pedeapsa, cu atât mai mult o merita Israelul. Nu, ei nu puteau scăpa privirii cercetătoare a lui Dumnezeu.

Raporturile lui Dumnezeu cu Israelul erau într-

adevăr intime (3: 1 – 8).

Dintre toate naţiunile pământului, Dumnezeu alesese Israelul pentru a fi poporul legământului Său. Dar israeliţii păcătuiseră. Rămânea doar o alternativă: Dumnezeu trebuia să-i pedepsească. Faptul că nu au reuşit să se ridice la înălţimea privilegiilor mai înalte şi a binecuvântărilor mai bogate primite, aduce în schimb judecata şi pedeapsa lui Dumnezeu.

Oare judecata vine la întâmplare? Punând o serie de întrebări retorice al căror răspuns este în mod evident „Nu”, Amos a ajuns să exprime adevărul că răul sau pedeapssa nu vine asupra unei cetăţi fără ca

Dumnezeu să aibă cunoştinţă de ele. Dumnezeu le dezvăluie profeţilor. Iar când Dumnezeu vorbeşte unui profet, cine ar putea să nu prorocească?

Aşadar, Amos nu avea altă alternativă. Dumnezeu îi vorbise. El avea obligaţia divină de a rosti Cuvântul lui Dumnezeu.

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE

Luându-i ca martori pe vecinii păgâni, Amos şi-a continuat învinuirile la adresa Israelului (3: 9 – 6: 14). În Samaria, cei bogaţi beau şi petreceau pe seama celor săraci. Stăruind în aceste fapte rele, ei îşi înmulţeau fărădelegile prin sacrificii rituale. În acelaşi timp ei urau mustrarea, se împotriveau adevărului, acceptau mită, îi neglijau pe cei nevoiaşi şi îi năpăstuiau pe cei neprihăniţi. Ei au transformat realmente dreptatea în otravă. Evaluarea situaţiei din Israel I-a lăsat lui Dumnezeu o singură alernativă. Pentru israeliţi a fost hotărât exilul în masă.

Printre aceste învinuiri era intercalată descrierea explicită a pieirii ce urma să vină. Un inamic va înconjura ţara. Când altarele Betelului şi palatele de fildeş se vor sfărâma sub picioarele invadatorilor, nici religia şi nici politica nu vor putea salva Israelul. Locuitorii săi vor fi

duşi în exil ca peştii prinşi în undiţă. Pentru a-i judeca, Dumnezeu aducea asupra lor o naţiune care va asupri ţara, de la frontiera nordică a Hamatului până la râul

Egiptului.

Îndurarea precedase judecata.14 Dumnezeu trimisese seceta, urgiile şi molima pentru a-l zgudui pe Israel îndreptându-l către pocăinţă, dar poporul Său nu a reacţionat. Continuând să meargă pe căi nelegiuite, ei prevedeau că ziua Domnului le va aduce binecuvântare şi victorie. Ce deziluzie tragică! Amos a subliniat că aceasta va fi pentru ei mai degrabă o zi de întuneric decât de lumină.

Ca un om care fuge de un leu şi întâlneşte un urs, în ziua Domnului, Israelul va fi confruntat cu dezastrul inevitabil. Dumnezeu nu putea tolera ritualurile lor religioase, sărbătorile şi jertfele atâta timp cât ei se făceau vinovaţi faţă de oamenii din jurul lor. Singurul mod în care puteau spera să-şi păstreze viaţa era să-L caute pe Dumnezeu, să urască răul şi să iubească binele, dovedind dreptate în întreaga conduită a vieţii lor.

Deoarece nu răspunseseră avertismentelor repetate, judecata lui

Dumnezeu era irevocabilă. Dumnezeu nu putea fi cumpărat cu daruri şi jertfe pentru a nesocoti dreptatea. Ruina totală – şi nu triumful – îi aştepta în ziua Domnului.

Planul lui Dumnezeu pentru Israel era trasat clar. El nesocotise mila

Să Judecata era acum iminentă. Lui Amos i-au fost prefigurate evenimentele prin cinci viziuni, dându-i-se astfel un mesaj de avertizare (7

9). Aceste viziuni descriau în mod viu, pieirea viitoare. Cele patru viziuni expuse gradat – lăcustele, focul, cumpăna şi coşul cu fructe coapte – culminau cu cea de-a cincea, care semnifica distrugerea efectivă.

Văzând formarea roiurilor de lăcuste, Amos a fost

cuprins de o adâncă compasiune pentru poporul său. Dacă ele ar năpădi ţara, poporul ar fi lipsit de baza subzistenţei lui, deşi împăratul îşi luase partea din nutreţul de primăvară. Imediat Amos a strigat, „Doamne, Dumnezeule, iartă”, iar mâna judecăţii lui Dumnezeu s-a oprit.

După aceea, profetul a văzut un foc pe care Dumnezeu era pe cale să-l dezlănţuie pentru judecarea Israelului. Amos nu a putut îndura gândul că poporul lui Dumnezeu va fi distrus prin foc. El a mijlocit din nou, iar ca răspuns Dumnezeu a înlăturat judecata.

În a treia viziune, Domnul apare ţinând în mână o cumpănă pentru a controla zidurile. Astfel, se descria clar cercetarea lui Israel de către

Domnul. Nimeni nu ştia mai bine decât Amos că israeliţii nu puteau trece acest examen, dar profetul a fost prevenit că Dumnezeu nu va mai închide ochii datorită milei Sale. Acest lucru sugera faptul că mijlocirea nu va mai ajuta. De două ori şi-a prelungit Dumnezeu îndurarea, dar acum sanctuarele urmau să fie distruse. Sabia era îndreptată împotriva familiei regale.

Acest mesaj era în mod evident prea aspru pentru unii ascultători din

Betel. Preotul Amaţia a fost cuprins de mânie împotriva lui Amos. El a trimis imediat vorbă împăratului şi apoi i-a adresat profetului un ultimatum de a se întoarce în Iuda pentru a-şi câştiga acolo existenţa.

Având convingerea fermă că a fos chemat de Dumnezeu, Amos a anunţat cu îndrăzneală pieirea lui Amaţia. Pe lângă faptul că va fi ucis iar familia lui va trece prin suferinţe, Israelul va fi dezrădăcinat şi dus în exil.

În a patra viziune apare un coş cu fructe de vară. În timp ce cumpăna simboliza cercetarea, fructele coapte arată iminenţa judecăţii. După cum fructele prea coapte sunt îndepărtate a venit şi vremea nimicirii Israelului.

Acesta este sfârşitul: Dumnezeu nu-i va mai lăsa

nepedepsiţi. Asupritorii, cei ce încalcă Sabatul şi cei necinstiţi în afaceri sunt chemaţi să dea socoteală pentru faptele lor. Bocetele urmează să ia locul muzicii. Va veni vremea când oamenii vor vrea să audă Cuvântul lui Dumnezeu, dar nu vor putea să-l găsească. Ei vor pieri prin judecată.

În ultima viziune, Domnul se va afla lângă altar pentru a executa sentinţa împotriva lui Israel. Venise vremea să dărâme capitelurile şi să distrugă întreaga structură a Templului. Dumnezeu, care le dăruise bunătatea Lui, conduce acum execuţia. Dumnezeu şi-a îndreptat ochii spre ei ca să le facă rău, nu bine. Indiferent unde vor fugi, nu vor scăpa de robie.

Israelul urmează a fi vânturat printre naţiuni, pentru a se despărţi boabele de pleavă.

Fiecare proroc avea un mesaj de speranţă. În paragraful final Amos a lansat o promisiune încurajatoare (9: 11 – 15). Dinastia lui David va fi

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE restaurată – regatul va fi recuperat. Toate naţiunile, „peste care a fost chemat Numele Meu”, vor fi subordonate Israelului. Tăria şi izbânda vor domni iarăşi când Israelul îşi va redobândi binecuvântarea. Va veni vremea când el se va stabili în propria ţară, pentru a nu mai fi smuls de acolo niciodată.

Osea – mesagerul dragostei lui Dumnezeu – Osea 1: 1 – 14: 9

Osea, a cărui carte figurează prima pe lista Profeţilor mici, şi-a început lucrarea în ultima decadă a domniei lui Ieroboam. Spre deosebire de Amos a cărui slujire pare să fi fost de foarte scurtă durată, Osea a activat timp de mai multe decenii sub domnia lui Ezechia. Este foarte probabil ca el să fi fost martor la căderea Samariei. Osea nu este menţionat în alte cărţi fiindu-ne cunoscut doar prin ceea ce consemnează în cartea ce-i poartă numele.

Deşi era originar din nord, este posibil ca lucrarea lui

să se fi extins în ambele regate (conf. 6: 4).

Să aruncăm o privire către vremea lui Osea. El s-a născut şi a crescut într-o perioadă de prosperitate şi pace. Către sfârşitul acestei perioade când

Israelul avea locul de frunte printre naţiunile Palestinei, Osea şi-a început slujirea anunţând judecata lui Dumnezeu asupra dinastiei lui Iehu aflată la conducere. Nu cu mulţi ani în urmă, naţiunea a plâns moartea lui

Ieroboam, remarcabilul conducător al Regatului de Nord. Anul 753/52 a adus în palatul regal, vărsare de sânge şi crimă. Zaharia a condus numai şase luni, când şalum a pus capăt dinastiei lui Iehu. După o lună de domnie, Şalum a fost ucis de Menahem. Deşi capitala a fost zguduită, Regatul de

Nord şi-a menţinut status quo-ul economic în primii ani ai domniei lui

Menahem.

Scena internaţională s-a schimbat brusc. Ţiglat-Pileser a pus mâna pe tronul Asiriei în 745. Acest lucru a marcat reînnoirea unei agresiuni către vest, care în următorul secol a adus Cornul de Aur sub controlul asirian. În cele din urmă, sub împăraţii care au urmat, zona comercială a lumii antice extinsă până la îndepărtata Tebă a ajuns sub controlul capitalei asiriene.

Naţiunile care estimau pericolul înaintării armatei lui Ţiglat-Pileser au fost cuprinse de teroare. Existau într-adevăr motive de teamă. Sub noua politică militară asiriană, naţionalismul era înfrânt prin transferarea populaţiilor cucerite din ţara lor natală în regiuni îndepărtate ale imperiului. În schimb, în teritoriile ocupate erau aşezaţi străini pentru evitarea unor revolte ulterioare. Odată cucerită de Asiria, era într-adevăr deosebit de grea pentru orice naţiune să se elibereze de acest jug.

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE în a doua jumătate a secolului al optulea, regatele din Palestina au trecut prin

vremuri tulburi. La început Ozia, împăratul lui Iuda a condus coaliţia palestiniană împotriva înaintării asiriene, dar fără a avea un succes de durată. Menahem şi-a păstrat tronul numai prin impunerea poporului la taxe excesive pentru a plăti tributul pretins de monarhul asirian. Deşi în felul acesta şi-a rezolvat temporar problema externă, Menahem şi-a atras resentimentul cetăţenilor înstăriţi din Israel. După moartea lui, fiul său, Pecahia, a condus numai doi ani pentru a fi apoi asasinat în cursul unei revolte îndreptate împotriva conducerii care favoriza politica proasiriană.

Pecah, asasinul, a profitat de concentrarea armatelor asiriene în campania din Urartu. Aliindu-se cu sirienii din Damasc, el s-a pregătit pentru ziua reîntoarcerii asirienilor. Această încercare nereuşită de a debarasa Israelul de ameninţarea asiriană nu a făcut decât să ducă la înrăutăţirea lucrurilor. Prin 732 î.e.n., împăratul sirian Reţin a fost ucis în timpul ocupării Damascului de asirieni. Israelul avea puţine şanse întrucât

Ahaz, împăratul lui Iuda, încheiase o alianţă cu Ţiglat-Pileser. Pecah a fost îndepărtat printr-o crimă sângeroasă lăsându-i locul lui Osea, care l-a asigurat imediat pe regele asirian de loialitate şi de plata tributului.

Osea şi-a început domnia ca vasal al Asiriei. În 727, când Salmanasar

— A înlocuit pe Ţiglat-Pileser la tronul Asiriei, israeliţii au încercat o nouă revoltă. În câţiva ani, armatele lui Salmanasar V au înconjurat Samaria.

Capitala israelită a capitulat după trei ani de asediu, în 722 î.e.n. În decurs de trei decenii de la moartea lui Ieroboam, Regatul de Nord a fost redus de la o poziţie de conducere printre naţiunile Palestinei la o provincie asiriană.

Aceste decenii care au zguduit regatul aproape că au redus la tăcere vocea profetului Osea. În primii ani ai

lucrării lui, timpurile erau atât de bune încât isareliţii nu voiau să fie deranjaţi prin avertismente profetice.

Dinastia lui Iehu reuşise să păstreze tronul aproape un secol. Totuşi, nu peste mult timp prezicerea lui Amos referitoare la exilul Israelului a căpătat o semnificaţie neliniştitoare, odată cu punerea în practică a politicii militare asiriene de dezrădăcinare a populaţiilor. Repetată vărsare de sânge în palat, invazia asiriană, taxele grele şi tributul, alianţele externe schimbătoare şi în sfârşit căderea Samariei au avut loc în vremurile de încercare ale lucrării lui Osea.

În stresul şi tensiunea acestor vremuri schimbătoare, Osea şi-a slujit credincios generaţia, vorbind în numele lui Dumnezeu. Nu apar alte detalii referitoare la chemarea lui către lucrarea profetică, exceptând faptul că

Domnul i-a vorbit. El a fost îndemnat să arate că Dumnezeu încă iubea

Israelul apostat. El cerea cu răbdare poporului să se pocăiască, în timp ce vedea cum regatul decade din statutul său înalt şi arogant în vremea lui

Ieroboam II, la cel de provincie ocupată de asirieni.

În decursul îndelungatei sale lucrări, Osea a împărtăşit soarta poporului său într-un regat instabil. Arătându-şi compasiunea şi dragostea pentru oameni, el a răspuns cu sensibilitate la nevoile lui Israel aflat în starea lui păcătoasă. Pe baza experienţei lui personale, el a exprimat cu patos dragostea lui Dumnezeu pentru un popor care nu a reuşit să răspundă bunătăţii Lui.

În cartea lui Osea nu apar date specifice. Deoarece în primul verset sunt numiţi Ieroboam şi Ozia, este general acceptat faptul că Osea şi-a început lucrarea în jurul lui 760 î.e.n., în ultimii ani ai domniei lui

Ieroboam.15 Cu siguranţă că prezicerile din primul capitol referitoare la dinastia lui Iehu şi probabil următoarele mesaje din primele trei capitole au fost făcute

publice înaintea morţii lui Ieroboam. Este rezonabil să asociem mesajele din capitolele 4 – 14 cu evenimentele care au aruncat asupra teritoriului Palestinei umbrele lungi ale dominaţiei asiriene. Pentru o analiză a întregului mesaj înregistrat în cartea lui Osea, consideraţi următoarea schiţă:

I. Căsătoria lui Osea şi semnificaţia ei pentru Israel 1: 1 – 3: 5

II. Învinuirile lui Dumnezeu la adresa lui Efraim 4: 1 – 6: 3

III. Hotărârea lui Dumnezeu de a-l pedepsi pe Efraim 6: 4 – 10: 15

IV. Hotărârea lui Dumnezeu de judecată şi îndurare 11: 1 – 14: 9

Experienţa matrimonială a lui Osea a fost unică printre profeţi. Sub constrângere divină el s-a căsătorit cu Gomera. În decursul timpului s-au născut trei copii – Izrael, Lo-Ruhama şi Lo-Ami. Această legătură de familie a devenit baza mai multor mesaje pe care Osea le-a rostit în faţa poporului său, în prima decadă a lucrării lui.

Scurteţea relatării lui Osea referitoarela căsătoria şi viaţa lui de familie lasă nerezolvate o serie de probleme. În ciuda acestui fapt, cititorul nu poate să nu remarce revelaţia progresivă a mesajului lui Dumnezeu, prin Osea. Prin naşterea fiecărui copil, avertismentul judecăţii iminente era prezent cu mai multă forţă şi rigurozitate.

Numele „Izrael” a stârnit în mintea israeliţilor, numoroase amintiri cu o rezonanţă neliniştitoare. Ca cetate regală în Israel denumirea era asociată cu uciderea lui Nabot de către Izabela. Numele amintea în mod curent israeliţilor că puternica dinastie a lui Iehu aflată la putere îşi marcase drumul spre tron cu excesiva vărsare de sânge de la Izrael (II Regi

— 10). În felul acesta, Osea îşi avertiza generaţia că Regatului de Nord i se apropie sfârşitul. Puterea lui va fi

înfrântă în valea Izrael.

Un alt avertisment a fost adresat Israelului prin naşterea fiicei lui

Osea, Lo-Ruhama. Înţelesul numelui „cea care nu primeşte îndurare”, comunica israeliţilor mesajul că Dumnezeu îşi va retrage îndurarea şi nu-i va mai ierta.

Ulterior, naşterea celui de-al treilea copil a adus cu sine anunţul culminant că Dumnezeu îşi întrerupea legăturile sale intime cu Israelul, între Dumnezeu şi poporul Său. exista prin legământ o legătură mutuală.

Acum, Osea i-a semnalat Israelului că această legătură era distrusă.

Israelul nu mai era poporul lui Dumnezeu: nici Dumnezeu nu mai era

Dumnezeul lui Israel. Legătura legământului ajunsese să fie desfăcută.

Totuşi, privind departe în viitor, Osea a introdus o rază de speranţă în perspectivele abandonării totale de către Dumnezeu. Sentinţa împotriva lui Israel avea să fie executată în prezent dar, va veni o zi când Israelul şi

Iuda vor fi strânse în propria lor ţară sub un singur conducător. Această mulţime nenumărată va fi identificată drept „copiii Dumnezeului celui viu”.

Osea a revenit apoi la problemele contemporane. Speranţa restaurării finale nu avea nevoie de o accentuare deosebită, acum când generaţia lui era pe cale de a pierde bunăvoinţa lui Dumnezeu. Formula legată de divorţ

(2: 2) arată că prorocul şi-a desfăcut căsătoria cu Gomera cea adulteră. În mod similar Israelul se face vinovat de adulter datorită trecutului său întunecat. Griul, vinul, uleiul, argintul şi aurul pe care le primiseră prin bunăvoinţa lui Dumnezeu au fost folosite de israeliţi ca jertfe pentru Baal.

Israel, după cum a arătat-o comportarea sa, nu a „cunoscut” sau nu şi-a dat seama că Dumnezeu a acordat

toate aceste lucruri bune poporului legământului Său.16 Acum, Dumnezeu va veni asupra lor cu judecată.

Toate festivităţile religioase urmau să înceteze. Israelul va fi pedepsit pentru apostazia lui fiind dezrădăcinat şi exilat – părăsit de Dumnezeu.

Viitorul era dezvăluit încă o dată. La timpul cuvenit, Dumnezeu îşi va arăta îndurarea restaurând Israelul (2: 14 – 23). Vine ziua când legământul va fi reînnoit, astfel că el se va bucura din nou de binecuvântarea divină, ca popor al lui Dumnezeu. Acest angajament a fost confirmat chiar prin experienţa lui Osea (3: 1 – 5). Proorocului i s-a cerut să-şi caute nevasta şi să o reintegreze în familie. Dar unde se afla ea? Ce se întâmplase? Este evident că ea depăşise orice limită a imoralităţii, astfel încât nimeni nu o dorea. Osea a

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE găsit-o în piaţă, fiind oferită spre vânzare licitatorului care oferea preţul cel mai mare.17 Depăşindu-şi cu mult obligaţiile legale şi morale, el a plătit preţul şi i-a acordat dragostea, reînnoindu-şi jurămintele de căsătorie.

Această acţiune simboliza dragostea lui Dumnezeu către Israelul adulter.

Promisiunea simplă a lui Dumnezeu este că în zilele de pe urmă, Israelul va fi iarăşi restaurat sub conducerea împăratului lor, David.

Ce învinuire îi aducea Dumnezeu, Israelului? Limbajul blasfemator, minciuna, uciderea, furtul, adulterul şi crima – toate acestea erau simptome ale eşecului lui Israel în a-L cunoaşte şi mărturisi pe Dumnezeu.

Oamenii nesocotiseră legea lui Dumnezeu, 18 de aceea Dumnezeu îi respingea. Prin idolatria lui, Efraim era mai rău decât o prostituată.19

Preoţii şi prorocii decăzuseră deopotrivă, astfel că Iuda a fost avertizată să nu se lase contaminată de Efraim. Preotul, împăratul şi poporul erau atenţionaţi că urma să

vină judecata (5: 1). În timp ce trâmbiţele sunau alarma în întreaga ţară, Dumnezeu avertiza Israelul că era pe cale să-l părăsească. El nu-L căutase pe Domnul ci se îndreptase către Asiria pentru ajutor. Dumnezeu îl părăsea pe Israel până în vremea când acesta îl va căuta cu sinceritate (6: 1 – 3).

Ce va face Dumnezeu cu Efraim? Această întrebare a adus în centrul atenţiei, discuţia obiectivă cuprinsă în 6: 4 – 10: 15. Această secţiune reflectă mesajul lui Osea în deceniile când Efraim se afla în procesul dezintegrării sub înaintarea zdrobitoare a maşinii de război asiriene. Treptat, norii exilului au aruncat o umbră deasă pentru Efraim, întunecând şi ultimele raze de speranţă naţională a lui Israel.

În legătura legământului, dragostea lui Israel pentru Dumnezeu oscilase frecvent. Dumnezeu a încercat în repetate rânduri să-şi întoarcă poporul de pe căile rătăcirii, trimiţând proroci care să-l mustre. Alte ori a venit asupra lor cu nenorociri şi judecată. Totuşi ei continuau să aducă jertfe în locul dragostei şi fidelităţii adevărate. Ce descoperea Dumnezeu când îi restabilea după mustrare? Faptele nelegiuite, înşelăciunea, jaful, beţia – acestea îi provoacă lui Dumnezeu acelaşi dezgust, ca o turtă pe jumătate coaptă. Nimeni din Israel nu-L caută cu adevărat pe Dumnezeu.

Efraim era prea mândru. Acţionând ca o turturică uşor de amăgit, oficialii căutau să-şi asigure ajutorul Egiptului sau Asiriei pe cale diplomatică, sperând ca în felul acesta să evite judecata lui Dumnezeu. În loc de a se baza pe Dumnezeu, ei continuau să-şi arate dependenţa faţă de Baal. Ce putea face Dumnezeu decât să-şi execute sentinţa asupra acestui popor apostat?

O altă acuzaţie la adresa lui Israel era că împăraţii fuseseră întronaţi fără aprobarea lui Dumnezeu. Făcându-şi idoli, oamenii au desconsiderat

Decalogul care limita clar adeziunea şi loialitatea lor numai faţă de

Dumnezeu care-i izbăvise din robia egipteană.20 De asemenea, mărirea numărului altarelor şi jertfelor nu era pe placul lui Dumnezeu atâta timp cât nu era însoţită de atitudinea cuvenită. Ipocrizia religioasă din vremea lui

Osea îi era cunoscută lui Dumnezeu. Din cauza răutăţii excesive, lui Israel îi erau rezervate moartea şi distrugerea. împăratul va fi exterminat cu desăvârşire odată cu distrugerea regatului (8: 1 – 10: 15).

Cum s-ar putea manifesta dragostea veşnică şi dreptatea lui

Dumnezeu către Israelul apostat? Ar putea Dumnezeu să-şi părăsească şi să-şi uite complet poporul? Decizia în această problemă este dată în 11: 1

Israel era fiul lui Dumnezeu.21 Dumnezeu îşi confirmase legământul cu israeliţii în Egipt, eliberându-i din robie. Dumnezeu S-a îngrijit de Israel după cum un tată îşi învaţă copilul să meargă în picioare, îi asigură toate cele necesare şi îi acordă o dragoste nemăsurată. Acum oamenii au păcătuit şi trebuie să fie pedepsiţi. Pedeapsa trebuie să vină, dar ei nu se vor întoarce în Egipt. Ţara exilului lor va fi Asiria.22

Dezbătând încă problema dragostei paterne plină de milă pentru un fiu îndărătnic, mesajul profetic trece de la ameninţare la promisiune prin întrebarea, „Cum să te părăsesc, Efraime?” Problema este soluţionată prin trimiterea lui Israel în exil, cu asigurarea că el se va întoarce. Atât Iuda cât şi

Efraim sunt vinovaţi pentru că s-au bazat pe ajutorul Egiptului şi Asiriei.

Israelul a provocat mânia lui Dumnezeu devenind pentru El un motiv de ruşine. Un timp, Dumnezeu va fi pentru naţiune ca un leu care sfâşie, executând sentinţa hotărâtă pentru ea. Lucrul acesta nu poate fi schimbat,

însă în viitor Dumnezeu va veni în ajutorul naţiunii. Această promisiune i-a adus lui Israel consolare şi optimism în zilele întunecoase ale exilului.

Osea a dat poporului său o formulă simplă de întoarcere la

Dumnezeu: părăseşte-ţi idolii, transferă-ţi credinţa sau încrederea de la

Asiria către Dumnezeu şi mărturiseşte-ţi nelegiuirile. Cel orfan va găsi milă numai la Dumnezeu (14: 1 – 4).

Speranţa finală constă în restaurarea lui Israel. Va veni ziua când idolii vor fi părăsiţi, iar devotamentul faţă de Dumnezeu va stăpâni pe deplin.

Restabilit în propria lui ţară, Israelul se va bucura iarăşi de prosperitate materială şi binecuvântări divine.

1 Jona trăia la Gat-Hefer, la vreo cinci kilometri nord de Nazaret.

2 În mod curent o tratare populară a cărţii lui Iona constă în a o considera o povestire scrisă pentru

ÎN VREMURI DE PROSPERITATE propagandă religioasă, probabil în secolul patru î.e.n. Conf. B.W. Anderson, „Undertandmg the Old

Testament" (Englewood Cliffs, 1957), pag. 503 – 504. Pentru o tratare mai pretenţioasă, a se vedea R. H.

Pfeiffer, „Introduction to the Old Testament", pag. 587 şi cont. Aage Bentzen, „Introduction to the Old

Testament", vol. II (ed. a 2-a, 1952), pag. 144 – 147, o consideră alături de Bewer, o parabolă.

Pentru apărarea cărţii lui Iona ca înregistrare istorică a se vedea A. CH. Aalders, „The Problem of the

Book of Jonah" (Londra: Tyndale Press, 1948), şi E.J. Young, „An Introduction to the Old Testament", pag. 254 – 258. Pentru o interpretare istorică reprezentativă a se vedea Frank E. Gaebelein, „The Servant and the Dove" (New York: Our Hope Press, 1946), pag. 51 – 143. Keil şi Delitzsch, „Commentary on the

Minor Prophets”, vol. I, pag. 379 – 417. E.B. Pusey, „The Minor Prophets”, vol. I (New York: Funk and Wagnalls, 1885), pag. 371 – 427.

3 Aceasta nu era în mod necesar o balenă, ci un „peşte mare”, Iona 1: 17, sau un uriaş monstru marin, Matei 12: 40. Ca analogie modernă a experienţei lui Iona, remarcaţi relatarea lui John Ambrose Wilson, conform căreia lângă insulele Falklanduncaşalot a înghiţit un membru al echipajului unei nave care a fost salvat trei zile mai târziu, şi-a recăpătat cunoştinţa şi apoi a trăit fără a avea probleme de sănătate.

Conf. „Princeton Theological Review”: „The Songof the Prophet Jonah”, XXV (1927), 636. Asupra posibilităţii ca o balenă să poată înghiţi un om, a se vedea Articolul „How inâest the Story of Jonah” de G. Macloskie în „Biblioteca Sacra”, LXXII, 336.

4 „Ninive, marea cetate” – include centrul propriu-zis şi suburbiile. Din 1100 î.e.n. Ninive a fost una din reşedinţele regale. După 722, Sargon II a transformat-o în capitală şi ea a continuat să fie prima cetate asiriană până la căderea ei în 612 î.e.n.

5 Gaebelin riscă opinia că împăratul asirian în cauză este fie Adadnirari III, cca. 811 – 782, fie Salmanasar IV, cca. 782 – 772. Conf., op. cit., pag. 119.

6 Conform acţiunii lui Dumnezeu întrecut, Dumnezeu l-a asigurat pe Avraam că Sodomaşi Gomora ar fi fost cruţate de dragul a zece oameni neprihăniţi, Gen. 18. Conf. şi Exod 32 şi I Regi 21: 29, când prin mila Sa, Dumnezeu a amânat judecata.

7 A se vedea Gaebelein, pag. 129. Conf. şi I Regi 19: 4; Ieremia 20; Iov 3.

8 E.B. Pusey, „The Mino Prophts”, vol. I (New York: Funk and Wagnalls, 1885), pag. 426 estimează populaţia cetăţii Ninive la 600.000.

9 Tradiţia după care Iona a fost înmormântat pe colina Nebii Yunus, marcată de o moschee pe locul cetăţii Ninive este lipsită de suport istoric. D.W.B. Robinsonân articolul său despre „Iona”, sugerează că această carte ar fi putut să fie scrisă în Regatul de Nord de către Iona, înainte de 21 î.e.n. Conf. „The New

Bible Commentary”, pag. 715.

10 înţepând fructul de sicomor asemănător smochinei, insectele dinăuntru erau eliberate iar procesul de coacere se accelera.

1 Este universal acceptat de cercetători, faptul că Amos a prorocit în vremea lui Ieroboam II. Domnia acestuia s-a încheiat în 753 î.e.n., conform lui E.R. Thiele, „The Mysterious Numbers of the Hebrew

Kings”, pag. 70. W.F. Albright, „The Biblival Period”, pag. 37, datează domnia lui Ieroboam cca. 786 – 746.

13 Aage Bentzen, op. cit., pag. 139, sugerează că această carte a fost compilată în Iuda, deoarece Ozia este menţionat înaintea lui Ieroboam în 1: 1.

14 îndemnul de a se pregăti pentru întâlnirea cu Dumnezeu, 4: 12, nu reprezintă încă o „şansă”.

Deoarece dispreţuiseră mila divină, ei erau avertizaţi solemn să se întărească în vederea pedepsei lui

Dumnezeu.

15 Cu siguranţă că pentru căsătoria lui Osea şi naşterea celor trei copii trebuie rezervată o perioadă minimă de trei până la zece ani. Nu se arată cât de mult din această perioadă s-a suprapus domniei lui

Ieroboam. Considerând data finală a lui Ieroboam în 753 î.e.n., ar părea rezonabil să datăm începutul lucrării lui Osea la aproximativ 760 î.e.n.

16 Cuvântul „a cunoaşte” sau „cunoştinţă” este frecvent folosit de Osea şi nu se referă doar la o înţelegere intelectuală. Problema este că oamenii nu-şi conformează viaţa cerinţelor lui Dumnezeu.

17 Este posibil ca ea să fi devenit sclava concubină a altui bărbat sau probabil că s-a întors la tatăl ei, căruia Osea i-a plătit un al doilea preţ de căsătorie.

18 Conf Exod 19: 1 – 6, unde ascultarea este cheia relaţiei corecte a lui Israel cu Dumnezeu, ca popor sfânt.

19 Osea foloseşte frecvent cuvântul „Efraim" pentru a desemna Regatul de Nord în contrast cu Iuda.

Legământul a fost încheiat în vremurile mozaice cu întreaga naţiune. Diviziunea politică din 931 şi încă existentă în vremea lui Osea nu va exista în perioada restaurării. Cf. şi lui Ezechiel 37.

20 Conform avertismentelor date de Moise în Deut. 28: 15 – 68.

21 Aici Dumnezeu este descris ca un tată milostiv care Şi iubeşte fiul, în timp ce înainte legământul lui

Dumnezeu cu Israel era exprimat figurativ printr-o legătură matrimonială.

„Comparaţi versiunile A.S.V. şi R.S.V. pentru Osea 11: 5. Prima urmează textul ebraic, redând" Nu se va întoarce în Egipt". A doua omite cuvântul „nu", urmând textul grecesc.

CAPITOLUL XXIII

Avertismente pentru Iuda

Pe cine a folosit Dumnezeu pentru a preveni poporul din Iuda de judecata ce avea să vină? Dintre profeţii mari s-au distins Isaia şi Ieremia, fiecare servindu-şi generaţia mai mult de patruzeci de ani. Ca profeţi mici s-au ridicat Ioel, Mica şi Tefania ale căror voci s-au făcut auzite în Regatul de Sud. Având răspunderea dată de Dumnezeu de a lega mesajele profetice de evenimentele contemporane, ei au înfruntat problemele cu care se confrunta generaţia lor, concluzionând cu o promisiune de restaurare.

Ioel – ziua crucială a Domnului – 1: 1 – 3: 21

Profetul Ioel ne este cunoscut în afara cărţii care-i poartă numele.

Chiar şi în această carte, singura informaţie care ni se dă este numele tatălui său. Predicile sale-i oglindesc o slujire publică în ţinutul lui Iuda.1

Data activităţii profetice a lui Ioel este dificil de stabilit.2 El se referă la Filistia, Fenicia, Egipt şi Edom ca naţiuni contemporane. Templul se înalţă în Ierusalim, iar conducătorii importanţi din Iuda sunt preoţii şi bătrânii. O invazie de lăcuste extrem de distructivă îl aduce pe Ioel în scenă, cu un mesaj escatologic. Niciuna din aceste referinţe nu este concludentă pentru stabilirea vremii lucrării lui Ioel. Datele sugerate se încadrează între domnia lui Ioas şi perioada postexilică (850 – 350 î.e.n.).

Următoarea analiză caută să pună în evidenţă dezvoltarea mesajului lui Ioel:

I. Invazia de lăcuste
II. Povaţă şi mijlocire
III. Avertisment şi îndemn
IV. Răspunsul şi promisiunea lui Dumnezeu
V. Judecata şi binecuvântarea universală
— 20
— 32

O invazie de lăcuste este un motiv important de alarmă. Deşi o asemenea devastare nu era fără precedent în ţinutul lui Iuda, aceasta trebuie să fi fost neobişnuit de gravă. Copacii sunt desfrunziţi, câmpurile rămân pustii, iar oamenii sunt îngroziţi descoperind brusc că au rămas fără hrană. Atât de săracă este Iuda încât, nici măcar jertfele prescrise nu mai sunt aduse la casa Domului. În această situaţie disperată, Ioel vorbeşte cu convingere în numele lui Dumnezeu, aducând un mesaj adecvat şi oportun.

Lamentaţiile, învelirea în saci, adunarea publică pentru post – toate sunt conform ordinii divine. În trezirea produsă de această invazie de lăcuste, care a lăsat până şi vieţuitoarele câmpului să piară, era imperativ ca poporul să recunoască o judecată divină. Profetul Ioel recurge apoi

la rugăciunea de mijlocire.

Deşi această devastare era înspăimântătoare, Sionul va avea o zi mai mare de judecată, Ziua Domnului (2: 1 – 11). Ioel cere ca trâmbiţele să sune alarma. Focul distrugător precede şi urmează armata distrugerii, care se îndreaptă spre cetatea Sionului. Cerurile şi pământul se cutremură, iar luminile cereşti pălesc, când Dumnezeu vine să-şi împlinească judecata în

Sion. Tânguindu-se, prorocul pune întrebarea referitoare la această mare şi înspăimântătoare zi a Domnului – cine o poate oare îndura?

Dar încă mai este timp pentru pocăinţă şi pentru a căuta iertarea lui

Dumnezeu (2: 12 – 17). Oare Dumnezeu nu-i va salva pe cei care cer cu căinţă iertare? Oare nu-şi va extinde Dumnezeu mila Sa pentru a evita ocara lui

Iuda printre naţiuni?

Răspunsul lui Dumnezeu aduce asigurarea unei binecuvântări nemăsurate (2: 18 – 27). Încă o dată pământul se va bucura de recolte abundente. Ploaia timpurie şi târzie se va întoarce, Astfel încât vor predomina anotimpurile roditoare. Recoltele peste măsură de bogate vor face ca Israelul să-L recunoască pe Dumnezeu şi să se bucure înaintea Sa.

Înainte de vremea sfârşitului, Dumnezeu îşi va revărsa Duhul. Visele şi vedeniile se vor înmulţi. Oamenii vor chema Numele Domnului şi vor fi izbăviţi. După aceste vremuri de odihnă, Soarele se va întuneca, iar Luna va deveni însângerată. Ioel nu indică nicăieri cât vor dura aceste vremuri de împrospătare prin lucrarea Duhului, dar el ne dă evenimentul final.

Această perioadă de binecuvântare va fi urmată de minuni în ceruri.

În ziua restaurării lui Iuda, toate naţiunile vor fi adunate în valea lui

Iosafat pentru judecată.3 Păgânii au împrăştiat Israelul, au împărţit ţara şi au tras la sorţi pentru poporul lui Dumnezeu. Fenicia şi Filistia sunt învinuite de înrobirea locuitorilor din Iuda pentru a-i vinde grecilor, ele alături de toate celelalte naţiuni sunt anunţate să se pregătească de război în

AVERTISMENTE PENTRU IUDA valea lui Iosafat, unde Dumnezeu va sta la judecată cu mulţimi nenumărate. Răutatea lor a atins limitele îndurării lui Dumnezeu. El va veni în Sion pentru a răzbuna sângele poporului Său. Cerurile şi Pământul se vor cutremura, iar Soarele, Luna şi stelele vor refuza să strălucească atunci când cei răi vor fi distruşi. Israeliţii vor stăpâni din nou Sionul şi Lvor recunoaşte pe Domnul ca Dumnezeul lor. Un izvor va ieşi din Templu şi va uda ţara, într-o vreme de prosperitate şi binecuvântare. Prin contrast, Egiptul şi Edomul vor fi pustiite. Israelul se va bucura de ţara sa pentru totdeauna, când Domnul Dumnezeu va locui în această cetate sfântă a

Sionului iar străinii nu vor mai trece prin Ierusalim.

Mica – reformator în vremuri tulburi – 1: 1 – 7: 20 în ziua de glorie a dominaţiei asiriene asupra Siriei şi Palestinei, în

Iuda apare pe scenă, prorocul Mica. El şi-a continuat misiunea din zilele lui

Iotam (aprox. 740 î.e.n.) până la începutul secolului. În timpul domniei lui

Ezechia, el a fost umbrit de colegul său, Isaia.

Când Mica şi-a făcut apariţia, soarele apunea peste era de prosperitate şi prestigiu internaţional al lui Iuda. Ozia, ale cărui interese comerciale penetraseră în Arabia şi a cărui putere militară provoca armatele Asiriei ce înaintau dinspre nord, a murit în 740 î.e.n. Iotam a menţinut status qou-ul, timp de mai mulţi ani, în vreme ce Pecah a dus în Samaria o politică antiasiriană. Prin 735 î.e.n., partidul proasirian din Ierusalim l-a instaurat pe

Ahaz pe tronul davidic. În decursul câtorva ani, acest tânăr împărat a încheiat o alianţă cu Asiria care în esenţă îl făcea vasal al lui Ţiglat-Pileser

III. în decursul celor două decenii ale acestei legături iudeo-asiriene, regatele Siriei şi Israelului au cedat presiunii asiriene.

În această perioadă de confuzie – probabil curând după moartea lui

Ozia – Mica a răspuns chemării profetice. Crizele repetate au dezorganizat balanţa puterii dintre naţiunile Palestinei şi Siria, timp în care asirienii îşi extindeau imperiul. În mesajul său introductiv către locuitorii

Regatului de Sud, Mica prezice atât căderea Samariei cât şi distrugerea

Ierusalimului. Deşi nu sunt indicate precis ocaziile predicării lui, cartea reprezintă fără îndoială esenţa mesajului său, în vremea domniilor lui

Iotam, Ahaz şi Ezechia. Prezicerea referitoare la Samaria ar fi putut fi dată încă din vremea domniei lui Iotam. Corupţia şi idolatria reflectate în întreaga carte pot fi puse în legătură cu gradul scăzut de imoralitate şi interes religios din vremea lui Ahaz. Rămâne o incertitudine timpul cât a continuat Mica în vremea domniei lui Ezechia.4

Odată cu urcarea la tron a lui Ezechia în 716 î.e.n. În Iuda a început o nouă eră. Plata tributului şi practicarea cultului păgân în Templu, promovate de Ahaz, deveniseră în această vreme nepopulare. Noul rege a pus capăt politicii pacifiste faţă de Asiria. A fost ajutat şi de faptul că

Sargon cu armatele sale era ocupat în alte părţi ale vastului său imperiu, într-un spirit de naţionalism, Ezechia a elaborat un puternic program de apărare. Pe lângă extinderea şi fortificarea zidurilor Ierusalimului (II

Cronici 32: 5), el a asigurat o bună aprovizionare cu apă, construind tunelul

Siloam – care şi astăzi constituie o atracţie turistică. Binecunoscuta inscripţie a acestui tunel, prezentă în muzeul din Istanbul este o mărturie a eforturilor lui Ezechia.

Politica religioasă inaugurată de Ezechia era atât de drastică şi eficientă încât pe bună dreptate a ajuns să fie considerată drept cea mai de seamă reformă din istoria lui Iuda (II Regi 18). Altarele, stâlpii sacri şi idolii au fost dărâmaţi. Chiar Nehuştan, şarpele de aramă făcut de Moise a fost distrus întrucât devenise un obiect de veneraţie şi închinare. După toate probabilităţile, obiectele asiriene de cult au fost şi ele îndepărtate din

Templu. Prin aceste reforme s-a curăţat drumul întoarcerii lui Israel la închinarea faţă de Dumnezeu după cum era prescris în lege.

În vremuri ca acestea, în ţinutul lui Iuda trăia Mica. Oraşul lui de origine era satul Moreşet-Gat, aflat la aproximativ patruzeci de kilometri sud-vest de Ierusalim.5 Este posibil ca el să-şi fi văzut naţiunea înghiţită de asirieni în vremea lui Sanherib. Ameninţării din 701 asupra Ierusalimului i s-a pus brusc capăt printr-o izbăvire deosebită înregistrată în Cronici, Regi şi Isaia. Nu se ştie în ce măsură Mica a fost personal implicat în aceste evenimente cruciale.

În afară de graniţa cărţii care-i poartă numele, prorocul Mica este menţionat numai o singură dată în Vechiul Testament. Cu aproape un secol mai târziu, Ieremia aduce mărturie asupra sentinţei de judecată a lui

Mica (Ieremia 26: 18 – 19).

Datorită repetatelor crize ce aveau loc în Iuda şi în naţiunile înconjurătoare, fără îndoială că Mica a avut numeroase ocazii de a-şi ridica vocea ca profet. Implicaţiile religioase şi politice ale expansiuni deliberate şi ferme ale puterii asiriene în Palestina, reclamau o lucrare îndrăzneaţă a unor bărbaţi curajoşi ca Mica şi Isaia. Deşi

niciunul nu se referă la celălalt, fără îndoială că ei au fost asociaţi în îndatoririle lor profetice. Această posibilitate este atât de rezonabilă, încât se presupune că

Mica era discipol al lui Isaia. Pasajul clasic al restaurării Sionului este comun ambelor cărţi.6 De asemenea, se presupune că Mica era un profet

AVERTISMENTE PENTRU IUDA rustic, cu o misiune rurală, în timp ce Isaia care crescuse în oraş, şi-a închinat eforturile profetice populaţiei şi curţii din Ierusallim.

În asemenea vremuri tulburi, Mica a scos în evinenţă fără frică relele predominante în Samaria şi Ierusalim. La fel ca Amos, el nu ezită să-i denunţe pe proprietarii de pământuri şi pe conducători de asuprirea săracilor. Alături de Isaia, el anunţă judecata viitoare cât şi speranţele de restaurare ale1 Sionului şi naţiunii sale.

Mai numeroase decât în multe alte cărţi profetice sunt prezicerile specifice ale lui Mica şi împlinirile lor. El vorbeşte despre judecata Samariei şi

Ierusalimului, despre exilul ambelor regate, despre restaurarea lui Israel, despre perioada ideală de pace absolută şi despre venirea unui împărat Păstor care se va naşte în Betleem. Unele dintre acestea deja au devenit istorie, în timp ce altele îşi aşteaptă încă împlinirea.

Următoarea schiţă serveşte ca introducere la o analiză mai precisă a mesajului lui Mica:

I. Învinuiri împotriva Samariei şi Ierusalimului 1: 1 – 16

II. Conducătorii condamnaţi 2: 1 – 3: 12

III. Restaurarea Sionului 4: 1 – 5: 1

IV. împăratul-păstor din Betleem 5: 2 – 15

V. Condiţii contemporane faţă de condiţii viitoare 6: 1 – 7: 20 în introducerea sa, Mica se preocupă de capitalele lui Iuda şi Israel.

Dumnezeu e gata să iasă din locaşul Lui cel sfânt pentru a judeca Israelul, reducând Samaria la un morman

de ruine. Chipurile cioplite vor fi sfărâmate iar idolii distruşi (1: 1 – 7). Înţelegând că Ierusalimul este vizat de o soartă asemănătoare, Mica se jeluieşte. El îşi afişează deschis mâhnirea, lăsându-şi deoparte haina şi mergând în picioarele goale. Întrucât această calamitate se va întinde până la poarta Ierusalimului, oamenii lui Iuda sunt preveniţi să se pregătească pentru exil (1: 8 – 16).

Printr-o analiză incisivă, Mica dezvăluie mijloacele perfide folosite de nobili în exercitarea puterii şi prestigiului lor (2: 1 – 9). Ei pun mâna pe câmpuri şi case. Ei nesocotesc drepturile de moştenire.7 Turiştii care le trec graniţele sunt jefuiţi. Văduvele care nu au pe nimeni pentru a le apăra sunt lăsate pe drumuri.8 Din toate aceste motive, distrugerea este inevitabilă, dar se dă speranţa restaurării unei rămăşiţe (2: 10 – 13). Dumnezeu îşi va aduna poporul şi va avea grijă de el, aşa cum un păstor se îngrijeşte de turma sa. Eliberarea din exil este sigură, prin atotputernicia Domnului, care va merge înainte ca împărat.

Apoi sunt discutaţi pentru faptele lor rele conducătorii civili. Urând binele şi iubind răul, ei se fac vinovaţi de maltratarea săracilor. În consecinţă, Dumnezeu nu-i va asculta. Prorocii conduc poporul în rătăcire făcându-şi cunoscut mesajul pentru propriul lor avantaj economic. Va veni ziua când prorocii, văzătorii şi ghicitorii vor fi în dizgraţie datorită incapacităţii lor de a obţine un răspuns din partea lui Dumnezeu. Prin contrast, Mica este plin de Duhul Domnului, mustrând şi prevenindu-şi generaţia pentru păcatele ei. În acelaşi timp, judecătorii emit decizii primind mită, iar preoţii dau învăţătură pentru a fi răsplătiţi. Lipsa de justiţie se face văzută peste tot. Din toate aceste motive, Sionul va fi arat ca un câmp, iar Ierusalimul redus la un morman de ruine (3: 1 – 12).

Judecata este îngrozitoare şi sigură. Dar Mica se întoarce acum către restaurarea Sionului în ultimele zile.

De pe acest munte – condamnat datorită păcatelor lui Iuda – legea va fi adusă la cunoştinţa tuturor naţiunilor. Sionul nu va fi doar capitala lui Iuda, ci punctul central al tuturor naţiunilor. Judecata dreaptă se va impune – săbiile şi lăncile se vor transforma în unelte agricole. Pacea universală va fi instaurată, iar

Israelul se va elibera de frică (4: 1 – 5). Rămăşiţei lui Israel, deşi împrăştiată între toate naţiunile, i se oferă o mângâiere prin speranţa restaurării.

Dumnezeu o va salva din exilul babilonian.9 în ciuda opoziţiei atâtor naţiuni, Sionul va fi repus în drepturi (4: 6 – 5: 1).

Speranţa viitorului victorios al Sionului se bazează pe Conducătorul al cărui loc de naştere este identificat ca fiind Betleemul (5: 2 – 9). Prin rolul său de Păstor şi împărat10 sunt descrise două aspecte ale caracterului acestui Conducător. Ca Păstor îşi va aduna poporul din ţările exilului şi se va îngriji de el cu blândeţe oferindu-i păşuni şi adăpost. Pe de altă parte, El va exercita puterea unui rege adunându-i din toate naţiunile şi ducându-i într-o ţară a păcii. Mica îşi asigură propria sa generaţie că va fi în siguranţă când asirienii vor veni pe pământul lui Iuda.11

Israelul trebuie să fie sigur că în ziua aceea, toate mijloacele de apărare, caii şi carele vor fi distruse. Farmecele, vrăjitoria şi toate formele de idolatrie vor fi şi ele îndepărtate, căci Israelul nu se va mai încrede în ele.

În acea zi de răzbunare şi mânie, Dumnezeu îşi va executa judecata asupra tuturor naţiunilor vinovate de neascultare (5: 10 – 15).

După cum arată Mica, în prezent Dumnezeu are o controversă cu poporul Lui (6: 1, cont.). Oare Dumnezeu nu i-a izbăvit pe ei din Egipt şi nu le-a arătat mereu faptele Sale miraculoase în folosul lor? I-a adus din ţara robiei şi i-a protejat după aceea, astfel ca ei să cunoască actele Lui de dreptate în interesul lor. Ce scuză pot avea pentru

nesocotirea lui

Dumnezeu?

AVERTISMENTE PENTRU IUDA

Urmează acum întrebarea: Cum poate omul să-l fie plăcut lui

Dumnezeu? Oare Dumnezeu. Se bucură de multitudinea arderilor de tot, ori de sacrificiul omenesc? Desigur că nu, dacă acestea ţin locul dreptăţii, faptelor de bunătate şi dragoste şi unei atitudini de ascultare umilă în relaţia omului cu Dumnezeu.12

Oare ce observă Mica în tiparul comportamental al generaţiei sale?

Procedeele păcătoase în afaceri, corupţia morală, idolatrie, ură, mită, luptă, înşelătorie, necinste, amăgire, chiar vărsare de sânge – toate acestea şi multe altele predomină în ţară. Zadarnic caută Mica milă şi dreptate la israeliţi. El înţelege cu pătrundere că niciun număr oricât de mare de jertfe nu poate înlocui în mod eficient practicarea dreptăţii.

Prorocul se întoarce către Dumnezeu pentru rugăciune şi mijlocire

— 20). El ştie că Dumnezeu îşi va împlini judecata asupra poporului Său păcătos. În această vreme de suferinţă, Israelul va fi ţinta batjocurii duşmanilor săi. Dar Mica cunoaşte şi promisiunea de restaurare în care găseşte mângâiere şi speranţă. Vine ziua când duşmanul se va simţi ruşinat să întrebe: Unde este Domnul Dumnezeul lui Israel? După cum Dumnezeu a izbăvit Israelul din Egipt, la fel îl va aduna şi din toate naţiunile pentru a-i oferi siguranţă în propria lui ţară. În ziua aceea naţiunile se vor întoarce către Dumnezeu cu frică şi veneraţie.

Mica îşi încheie rugăciunea cu o notă de laudă. Prin mila Sa, Dumnezeu va ierta păcatul şi îşi va repune poporul în drepturi. Nu e de mirare că prorocul exclamă:

„Care Dumnezeu este ca Tine!”

Tefania – ziua mâniei şi binecuvântării – 1: 1 – 3: 20

După moartea lui Ezechia, nu numai că adevărata religie din Iuda a intrat în declin, dar ea a fost înlocuită prin idolatrie vădită. Mânase a înălţat altare baalilor, a făcut astartee şi a venerat oastea cerului, folosind chiar templul pentru aceste practici idolatre.13 Prin jertfirea rituală a fiilor săi, conform obiceiurilor păgâne şi prin vărsarea de sânge nevinovat în

Ierusalim, Mânase şi-a condus oamenii în păcate atât de mari încât Iuda era cu mult mai decăzut decât naţiunile pe care Dumnezeu le izgonise din

Canaan în vremuri trecute.

Curând, vocea lui Isaia care avertiza poporul a fost redusă la tăcere. În relatarea biblică nu se spune dacă el a murit de moarte naturală sau a devenit martir prin planurile nelegiuite ale lui Mânase. Vechiul Testament nu identifică nici prorocii care au avut curajul să-şi ridice glasurile, opunându-se acestui nemernic împărat al lui Iuda.14 în orice caz, religia lui

Iuda era atât de imorală încât judecata promisă trebuia să se dezlănţuie negreşit – mai ales că împăratul a continuat să-L provoace pe Dumnezeu.

Judecata divină a venit asupra lui Mânase prin luarea lui ca prizonier în Babilon de către asirieni. Aici el s-a pocăit iar cu timpul şi-a redobândit tronul în Ierusalim. Este greu de stabilit cât de eficient a fost el în îndreptarea răului pe tot cuprinsul lui Iuda, înainte ca domnia lui să se încheie. Fiul său, Amon s-a întors la căile rele ale lui Mânase atrăgând asupra sa o vină din ce în ce mai mare. În mai puţin de doi ani domnia lui s-a încheiat brusc, prin asasinarea sa (aprox. 740 î.e.n.).

Iosia, moştenitorul tronului a condus Iuda către o reformă religioasă, în vreme ce regele asirian Asurbanipal şi-a îndreptat eforturile către interese culturale şi

înăbuşirea răscoalelor babiloniene.

Odată cu moartea regelui asirian, (aprox. 633 î.e.n.) spiritul de nelinişte în întregul Corn de Aur s-a dezlănţuit în revoltă deschisă, oferindu-i lui Iosia posibilitatea de a elibera Iuda de sub influenţa asiriană.

Moartea prematură a lui Iosia în 609 a schimbat viitorul politic al lui Iuda.

Lucrarea profetică a lui Tefania este asociată cu vremea lui Iosia (1: 1).

În afară de această referinţă ne lipseşte o dată exactă, dar se pare că el era activ înainte de începerea reformei lui Iosia.15 Fiind după cât se pare un descendent al lui Zedechia, Tefania a crescut probabil sub influenţa aceloraşi profesori care l-au instruit şi îndrumat pe Iosia în primii săi ani de viaţă. Desigur că nu este lipsit de logică să-i atribuim acestui proroc stimularea mişcării reformiste conduse de Iosia. Familiarizarea lui Tefania cu Ierusalimul sugerează posibilitatea ca el să fi fost un cetăţean al capitalei lui Iuda. Vorbind propriului său popor, el aduce un semnal de alarmă care trebuie să fi trezit la acţiune chiar şi pe omul cel mai mulţumit de sine.

Ca un sunet de trompetă, Tefania îşi ridică vocea zguduindu-i pe locuitorii indolenţi din Iuda. Ziua Domnului este aproape. Este o zi de judecată. După toate probabilităţile, Tefania cunoştea prezicerile lui

Amos, Isaia şi ale altor proroci anteriori, asupra sorţii Ierusalimului.

Trecuse peste o jumătate de veac de când Isaia îl avertizase explicit pe

Ezechia că urmaşii lui şi bogăţia Ierusalimului vor fi duse în Babilon. Pe lângă acuzarea lui Iuda de idolatrie vădită şi vărsare de sânge, Tefania a semnalat situaţia internaţională instabilă, rău prevestitoare, din zona

Tigru-Eufrat. Un mesaj atât de pătrunzător trebuie să-i fi îngrijorat profund pe toţi cetăţenii Ierusalimului.

Pieirea fiind atât de aproape, prorocul nu arată doar implicaţiile imediate, ci atrage atenţia şi asupra vremii finale când se va da socoteală, în ziua Domnului. El descrie printr-un scurt mesaj, judecata care se extinde asupra întregii lumi.

AVERTISMENTE PENTRU IUDA

Cartea lui Tefania poate fi rezumată după cum urmează:

I. Pieirea iminentă a Ierusalimului 1: 1 – 18

II. Sfera judecăţii lui Dumnezeu 2: 1 – 3: 8

III. Restaurare şi binecuvântare 3: 9 – 20

Neînfricatul Tefania îşi începe lucrarea profetică anunţând ziua judecăţii finale a celor răi (1: 2 – 3). În acea zi, atât omul cât şi animalele vor fi nimicite de pe faţa pământului.

Vorbind generaţiei sale, prorocul declară că Ierusalimul va fi distrus.

Religia naturalistă a lui Baal este sortită pieirii. El atrage atenţia în mod solemn poporului său, să se supună cu umilinţă judecăţilor divine care-i aşteaptă. El face o descriere vie a faptului că Dumnezeu îi va sacrifica pe conducătorii lui Iuda care sunt răspunzători pentru necinstea şi violenţa existentă. Această pedeapsă îi vizează şi pe oamenii care îl nesocotesc pe

Dumnezeu şi nu respectă legea.16 În ziua mâniei lui Dumnezeu nu există scăpare pentru Ierusalim şi nici pentru întregul Pământ (1: 17 – 18).

Tefania cere poporului să caute neprihănirea şi smerenia înainte de venirea acestei zile a mâniei (2: 1 – 2). Însuşi acest avertisment este un semn de îndurare, oferindu-le încă o ocazie de a se întoarce către Dumnezeu cu pocăinţă.

Printr-o imagine panoramică, prorocul descrie judecata lui

Dumnezeu asupra cetăţilor Filistiei. Din cauza

batjocoririi lui Iuda, moabiţii şi amoniţii vor avea soarta Sodomei şi Gomorei. Şi Etiopia e destinată distrugerii. Chiar şi Ninive, mândra cetate asiriană este pe punctul de a fi transformată în ruine şi lăsată în voia fiarelor sălbatice. Cu atât mai mult merită pedeapsa Ierusalimul (3: 1 – 8). În loc de a se încrede în

Dumnezeu, slujbaşii, judecătorii prorocii şi preoţii au dus poporul în rătăcire. Cunoscând decizia lui Dumnezeu de a distruge toate naţiunile în mânia Sa geloasă, Tefania încearcă încă o dată să trezească Ierusalimul în speranţa de a îndepărta judecata hotărâtă de Dumnezeu.

Pe acest fundal întunecat, Tefania exprimă speranţa restaurării. Va veni vremea când popoare din ţări îndepărtate vor chema numele

Domnului, când cei mândri şi trufaşi vor fi exilaţi din Ierusalim. Cel umil şi modest va trăi în pace şi siguranţă alături de rămăşiţa lui Israel, sub conducerea Domnului, împăratul lor. Triumfător asupra tuturor duşmanilor săi, Israelul se va bucura din nou de plinătatea binecuvântărilor lui Dumnezeu, în propria sa ţară unde va domni pacea şi neprihănirea.

Arvid S. Kapelrud, „Joel Studies" (Uppsala, 1948), pag. 11. Cf. 1: 14 şi altor versete.

2 Ibid. pag. 181 – 192, oferă o excelentă analiză a problemelor datării lui Ioel. Deşi favorizează data aproximativă ca fiind 600 î.e.n., autorul admite că problema cea mai grea o constituie datarea perioadei lucrării lui Ioel. Lipsesc aluziile directe la această perioadă, astfel că sugestiile asupra oricărei date depind de dovezi adiacente.

3 Iosafat înseamnă „Iehova judecă". Identificarea acestei văi este nesigură. Cf. 3: 14 care se referă la acelaşi loc numindu-l valea judecăţii.

4 Aage Bentzen, „Introduction to the Old Testament", pag. 147, sugerează cca. 724 – 711 ca perioadă a lucrării

lui Mica.

5 Acest sat se afla în Shaphelah la vreo 270 km. de Tecoa, oraşul de origine al lui Amos. Prin această câmpie treceau frecvent armatele şi caravanele comerciale. În 734, 711, 701 şi alte daţi, asirienii au înaintat până în această zonă.

6 Cf. Mica 4: 1 – 5 şi Isaia 2: 1 – 4.

7 Cf. Numeri 27: 11, Levitic 25: 8 şi cont., Deuteronom 27: 17.

8 Remarcaţi grija pentru orfani şi văduve din Exod 22: 22 şi Deuteronom 27: 19. Cf. şi lui Isaia 1: 17.

9 Aceasta este o prezicere remarcabilă, întrucât în vremea lui Mica, Asiria era cea mai mare putere.

10 Conf. Mica 2: 11 – 12.

11 Conf. A. Frazer şi Stephen-Hodge, articolul intitulat „Micah", în „The New Bible Commentary", ed. F. Davidson, pag. 724. Iuda avea motive să se teamă de o invazie asiriană.

12 Mica condamnă sacrificiul ca substitut pentru ascultare. Cf. Exod 19: 1 – 5, unde Dumnezeu, în legătura bazată pe legământ cere ascultare. Jertfa adusă de cel ascultător şi cu inima zdrobită este acceptată, Psalm 51: 17 – 19.

13 II Regi 21: 1 – 18 şi II Cronici 33: 1 – 20.

14 Conf. II Regi 21: 11.

15 în mod curent cei mai mulţi cercetători îl datează pe Tefania în vremea domniei lui Iosia înainte de

621 î.e.n. Pentru unele discuţii reprezentative, a se vedea E.J. Young, „Introduction to the Old Testament", pag. 265 – 267 şi R.H. Pfeiffer, „Introduction to the Old Testament", pag. 600 – 601. Pentru datarea lui

Tefania în timpul domniei lui Ioiachin, a se vedea Eduard KSnig, „Einleitung in das Alte Testament".

(Bonn, 1893), pag. 352 – 354 şi J.P. Hyatt în „Journal of Ne-ar Eastern Studies", VII (1948), 25 – 29.

16 Conf. Deuteronom 28: 29, 52.

CAPITOLUL XXIV

Profeţii despre naţiuni străine

Trei profeţi mici atrag fiecare atenţia asupra câte unei naţiuni străine:

Obadia asupra Edomului, Naum asupra Asiriei şi Habacuc asupra

Caldeei. Spre deosebire de Isaia, Amos şi alţi proroci, autorii acestor profeţii abia se referă la alte naţiuni. Ei îşi încurajează sau mustră propriul popor pe calea contrastului sau comparaţiei.

Cele trei cărţi nu oferă informaţii care ar putea satisface curiozitatea cu privire la viaţa personală a profetilor. În acelaşi timp, referirile limitate la evenimentele contemporane fac imposibilă certitudinea în datarea carierelor lor. Prin urmare încadrarea acestor bărbaţi în vremea în care au trăit prezintă probleme.

Obadia – Mândria Edomului – 1 – 21

Obadia este cea mai scurtă carte a Vechiului Testament. Nu avem indicii asupra profetului, cu excepţia numelui său şi nu există nicio bază pentru identificarea lui cu vreo altă persoană purtând acelaşi nume. Datele sugerate pentru lucrarea lui Obadia bazate pe conţinutul prezicerilor sale, sunt cuprinse între vremea lui Amos şi ultima parte a vremii lui Ieremia.

Profetia se împarte în patru secţiuni:

I. Poziţia invulnerabilă a Edomului

II. Nenorocirile Ierusalimului

III. Soarta Edomului

IV Triumful lui Israel asupra Edomului vor. 1 – 9 vor. 10 – 14 vor. 15 – 16 vor. 17 – 21

Edomul este mândru. Aflaţi în siguranţă în fortăreaţa lor stâncoasă inexpugnabilă, edomiţii adoptă atitudinea celor care sunt mai presus de pericolul invaziei şi cuceririi. Nu numai că ei se laudă cu siguranţa pe care o au în

fortăreaţa lor naturală, dar se mândresc şi cu înţelepciunea lor. Cu

PROFEŢII DESPRE NAŢIUNI STRĂINE toate că se complac în credinţă că nimic nu li se va întâmpla, umilirea lor de către Dumnezeu este iminentă. Probabil că hoţii ar fura doar cât le trebuie, iar culegătorii de vie ar mai lăsa struguri, însă Edomul urmează a fi prădat de confederaţii care îi cunosc cu siguranţă comorile lui ascunse. Înşelaţi de aliaţi şi de prieteni, edomiţii vor ajunge să înţeleagă că nici înţelepciunea şi nici puterea nu-i poate salva (vor. 1 – 9).

Este oare justificată această judecată a Edomului? învinuirile împotriva lui sunt afirmate clar. În ziua nenorocirii Ierusalimului, 1 edomiţii au jubilat şi chiar i-au predat inamicului pe fugari, făcându-se vinovaţi de nedreptăţi flagrante (10 – 14).

Toate naţiunile vor da socote ală în ziua Domnului. Însă Obadia este cu deosebire preocupat de Edom şi legătura lui cu starea finală a lui Iuda.

Edomul va fi judecat pentru faptele sale. El va bea paharul mâniei şi va apune ca şi cum n-ar fi existat niciodată (15 – 16).

Prin contrast, Muntele Sion va fi întemeiat. În vreme ce Edomul va dispărea fără niciun supravieţuitor, israeliţii vor fi restabiliţi în siguranţă în propria lor ţară – de la Negheb în sud până la Sarepta în Nord – avându-L pe Domnul drept Conducător. Chiar şi exilaţii din Sefarad se vor întoarce pentru a stăpâni cetăţile Neghebului.2 Muntele Esau, reprezentând odinioară mândria şi aroganţa edomiţilor va fi condus de pe Muntele Sion

Naum – soarta cetăţii Ninive – 1: 1 – 3: 19

Indicii interne din cartea lui Naum oferă bune dovezi pentru datarea acestui proroc în a doua jumătate a secolului al şaptelea. Referirea lui

Naum la căderea Tebei face din anul 661 î.e.n.

terminus a quo, iar pezicerea căderii cetăţii Ninive sugerează anul 612 î.e.n. ca terminus adquem pentru perioada carierei sale. Desigur că între aceste limite este imposibil să fixăm perioada exactă a lucrării sale.

Cucerirea Tebei de către Asurbanipal reprezintă cel mai îndepărtat punct al înaintării asiriene, aflat la vreo 800 de kilometri în amonte pe Nil.3

Dar nu după mult timp, revoltele au început să zguduie imperiul lui

Asurbanipal. Propriul lui frate, Samaşumuchim – desemnat ca guvernator al Babilonului de Esar-Hadon – a înscenat o insurecţie nereuşită şi a pierit în timpul incendierii Babilonului în 648 î.e.n. Când

Asurbanipal a murit în jurul lui 633, revoltele au izbucnit succesiv în diverse zone, prevenind Asiria asupra nimicirii sale apropiate. Cyaxares a preluat conducerea în Media iar în mai puţin de un deceniu, Nabopolassar era bine stabilit pe tronul Babilonului. Aliindu-şi forţele, meişi babilonienii s-au îndreptat spre Asiria, realizând distrugerea cetăţii Ninive în 612 î.e.n. În câţiva ani, imperiul asirian a fost absorbit de învingători.

Desigur că Naum era familiar cu unele din aceste evenimente. Cu toate că Elcoş, oraşul de origine al lui Naum nu a fost niciodată identificat cu certitudine, se pare că el a fost cetăţean al lui Iuda. îi erau cunoscute greutăţile pe care le îndurase Iuda în secolul de dominaţie asiriană.

Neîndoielnic că el avea cunoştinţă de asuprirea asiriană, datorită căreia chiar împăratul lui Iuda, Mânase, fusese dus în exil pe timp de o vreme.

Următoarea analiză sugerează temele principale dezvoltate în cartea lui Naum:

I. Măreţia lui Dumnezeu în judecată şi îndurare

II. Asediul şi distrugerea cetăţii Ninive

III. Motivul căderii cetăţii Ninive

— 2: 13

Măreţia lui Dumnezeu constituie tema introductivă a lui Naum.

Suveran şi atotputernic, Dumnezeu deţine supremaţia asupra naturii.

Celor răi – vrăjmaşi ai lui Dumnezeu prin faptele lor – li se îngăduie să continue deoarece Dumnezeu este încet la mânie. La timpul potrivit se manifestă răzbunarea unui Dumnezeu gelos. Cei care se încred în El vor fi salvaţi în ziua mânjei Lui, însă duşmanii vor fi distruşi complet (l: 1 – 8).5

Se pare că unii dintre ascultătorii lui Naum se îndoiau de împlinirea acestei preziceri (1: 9). Prorocul declară cu siguranţă că judecata lui

Dumnezeu este atât de categorică încât ei nu trebuie nici măcar să se teamă de noi greutăţi din partea cetăţii Ninive. Necazurile pe care Asiria le-a provocat lui Iuda nu se vor repeta (1: 12 – 13). Adresându-se asirienilor, Naum prezice că această distrugere va împiedica perpetuarea numelui lor.

Distrugerea cetăţii Ninive semnifică pentru Iuda eliberarea de sub asuprire. Prorocul vorbeşte într-un mod pitoresc despre solul ce vine cu vestea cea bună (1: 15). Oamenii sunt îndemnaţi să-şi reînnoiască devoţiunea religioasă drept recunoştinţă pentru această izbăvire. Prin contrast cu scurtul îndemn pentru Iuda, mesajul către Ninive cuprinde un serios avertisment. Naum descrie cu vivacitate asediul, cucerirea şi ruinarea completă a capitalei asiriene (2: 1 – 13). Această cetate mândră a asirienilor care a năpăstuit Ierusalimul este acum supusă chinului îngrozitor al unui asediu în care domneşte haosul total. Duşmanul intră, prădează şi reduce Ninive la ruină, lăsând-o într-o stare de completă distrugere.

Cetăţenii din Ninive au grăbit această catastrofă – ei sunt acuzaţi de un marcantilism lipsit de scrupule şi de

jefuire nemiloasă. Descriind viu una dintre cele mai dramatice scene de luptă din literatura Vechiului

Testament, Naum zugrăveşte înaintarea carelor şi atacul cailor care zdrobesc cadavrele apărătorilor cetăţii Ninive. Folosind comparaţia cu o prostituată, Naum descrie expunerea ruşinoasă a cetăţii înaintea naţiunilor pe care le asuprise atât de nemilos. Ele o vor privi cu dispreţ şi nimeni nu-i va deplânge pieirea.

Este citată spre comparaţie distrugerea Tebei (3: 8 – 15). În ciuda vastelor fortificaţii, această cetate egipteană atât de populată a fost cucerită şi jefuită de asirieni în 661 î.e.n.6 Este Ninive mai bună decât Teba?

Puternică, întărită şi susţinută de Put şi de Libia, Teba nu a putut rezista asaltului asirian. Nici Ninive nu va rămâne în picioare în ziua asedierii sale.

Întăririle ei sunt ineficiente în faţa atacului zdrobitor al duşmanului ce înaintează ca un foc disrugător.

În descrierea finală a sorţii cetăţii Ninive, Naum foloseşte imaginea lăcustelor atât de familiară minţii orientale. Comparând populaţia cetăţii cu lăcustele, profetul prezice că ei se vor îngrămădi în cetate pentru refugiu dar, vor fi împrăştiaţi şi vor dispărea. Spre deosebire de Iuda, naţiunea

Asiriei nu are speranţa unei rămăşiţe. Mai mult încă, toată lumea se va bucura de distrugerea ei, căci ce popor nu a fost atins de devastarea maşinii de război asiriene?

Habacuc – Dumnezeu îi foloseşte pe caldeeni – 1: 1 – 3: 19

După toate probabilităţile, Habacuc a fost martor la declinul şi căderea imperiului asirian. Odată cu slăbirea influenţei asiriene, în Iuda a avut loc revirimentul din timpul conducerii lui Iosia. Simultană cu aceste evenimente a fost creşterea puterii Mediei şi Babilonului în partea răsăriteană a Cornului de Aur. Căderea cetăţii Ninive s-ar fi putut produce înainte ca Habacuc să-şi facă

apariţia ca purtător de cuvânt al lui

Dumnezeu. Tabloul violenţei, luptelor şi apostaziei atât de comun în Iuda din vremea lui Habacuc (1: 2 – 4), pare să corespundă perioadei imediat următoare morţii lui Iosia în 609. Caldeenii nu se afirmaseră suficient pentru a constitui o ameninţare la adresa lui Iuda întrucât până la bătălia de la Carchemiş (605) controlul egiptean se extindea până spre Eufrat. În consecinţă, anii cuprinşi între 609 şi 605 constituie un cadru potrivit pentru mesajul lui Habacuc.

Dialogul din Habacuc şi Dumnezeu este demn de atenţie. Profetul ridică problema filosofică a unei aparente discrepanţe dintre faptele

PROFEŢII DESPRE NAŢIUNI STRĂINE istoriei şi revelaţia divină. În final, el îşi soluţionează proble ele exprimându-şi credinţa în Dumnezeu. La baza întregii discuţii stă folosirea de către Dumnezeu a unei naţiuni păgâne pentru pedepsirea propriului Său popor.

În vederea aprofundării mesajului lui Habacuc se poate folosi ca ghid următoarea schiţă:

I. De ce îngăduie Dumnezeu violenţa?

II. Dumnezeu îi stârneşte pe caldeeni pentru a pedepsi pe Iuda

III. De ce trebuie ca cei nelegiuiţi să-i pedepsească pe cei drepţi?

IV. Cel neprihănit trăieşte prin credinţă şi speranţă

V. Osândirea celor nelegiuiţi

VI. Un psalm de laudă7

— 11

— 4

— 19

Habacuc este tulburat de relele larg răspândite ale generaţiei sale.

Domneşte nedreptatea, violenţa şi distrugerea; Tora este ignorată „având în vedere aceste lucruri, profetul se

adresează nerăbdător lui Dumnezeu, dar nu intervine nicio schimbare. Cât timp nu va lua Dumnezeu în seamă rugăciunea lui şi va tolera astfel de situaţi?

Răspunsul lui Dumnezeu va veni. Caldeenii duri şi impetuoşi se apropie. În înaintarea lor rapidă ei răspândesc teroarea punând mâna pe noi teritorii, distrugând fortăreţe şi îndepărtând împăraţi. Dumnezeu îi aţâţă pe aceşti cuceritori cruzi pentru a judeca Iuda (1: 5 – 11).

Oare într-adevăr Dumnezeu îi foloseşte pe cei răi pentru a-i pedepsi pe necredincioşii lui Iuda? Păcătoşii din poporul lui Dumnezeu – oricât ar fi de vinovaţi – nu sunt ei totuşi mai buni decât idolatrii nemiloşi din

Babilon? Habacuc se întreabă dacă natura revelată a lui Dumnezeu ca sfânt şi neprihănit şi condiţia actuală a invadatorului păgân îndreptăţesc presupunerea că Dumnezeu va îngădui aceste lucruri. Tulburat şi nedumerit de faptul că Dumnezeu i-a predestinat pe Caldeeni pentru a executa judecata, Habacuc aşteaptă cu nerăbdare un răspuns (1: 12 – 2: 1).

Prorocului i se cere să consemneze revelaţia. Acest mesaj divin este atât de semnificativ încât el trebuie păstrat pentru a fi luat în considerare în viitor. împlinirea profeţiei este sigură – deşi nu este indicat momentul.

Principiul de bază exprimat aici este simplu şi totuşi profund: cel neprihănit va trăi prin credincioşia lui.8 Prin contrast, naţiunea asupritoare va fi ajunsă de blesteme. Credinţa în Dumnezeu este piatra de încercare a perseverenţei într-o viaţă de credincioşie.

Privind în jurul său, Habacuc vede o demonstraţie vie a relelor predominante. El îi enumera pe cei care merg cu mândrie şi în siguranţă pe căile lor proprii:

1. Agresorii nedrepţi
2. Cei care îşi scuză căile rele
3. Cei ce varsă sânge pentru câştig personal

4. Cei care-şi amăgesc vecinii
5. Cei care se încred în idoli
— 11
— 17

Observând cu profunzime aceste multiple manifestări ale îngâmfării în jurul său, Habacuc găseşte mângâiere în faptul că Domnul este în Templul Lui cel sfânt. El rosteşte imediat avertismentul solemn ca tot Pământul să tacă înaintea Lui.

Aceste gânduri aduc pe buzele proorocului un psalm de laudă. Lui îi sunt cunoscute lucrările extraordinare ale lui Dumnezeu în trecut. Rugându-L pe Dumnezeu ca în vremea mâniei să-şi amintească de îndurarea Lui.

Habacuc îl imploră să-şi facă încă odată cunoscute faptele Lui pline de putere. Arătându-şi slava şi folosind natura, Dunezeu l-a salvat pe Israel, poporul Său, ducându-l prin pustie şi stabilindu-l pe pământul făgăduinţei.

Habacuc poate suporta nenorocirile prezente ştiind că Dumnezeu va aduce asupra agresorului, ziua necazului. Chiar dacă turmele şi câmpiile nu-i vor mai da hrană, el tot se va bucura în Dumnezeul mântuirii sale. Prin credinţa vie în Dumnezeu, prorocul adună putere pentru a înfrunta viitorul nesigur.

1 Remarcaţi numeroasele ocazii în care Ierusalimul a fost supus invaziilor în vremea Vechiului

Testament:

1. I Regi 14: 25 – 26-Şişac în vremea lui Roboam.

2. II Cronici 21: 16 – 17-filistenii şi arabii în timpul lui Ioram.

3. II. Regi 14: 13 – 14-loas al Israelului, în timpul lui Amaţia.

4. II Regi 24: 1 şi cont. – Nebucadneţar în 605 – 586.

Keil, „Cei doisprezece profeţi mici”, I şi alţii îl datează pe Obadia în timpul domniei lui Ioram – D.B. W.

Robinson, „The New Commentary”, pag. 710 şi alţii îl

datează pe Obadia după căderea Ierusalimului.

2 Aceasta este probabil o referire la Shaparda, un district în sud-vestul Mediei în care Sargon a exilat pe israeliţi (II Regi 17: 6). Conf. Julius A. Bewer, „Obadiah and Joel", în „International Criticai

Commentary" (New York: Scribner's Sons, 1911), pag. 45 – 46. Pentru identificarea cu Sardris, Cparda pe monumentele persane, capitala Lydiei din Asia Mică unde exita o colonie evreiască încă din timpul domniei lui Artaxerxes (464 – 424), a se vedea „Interpreter's Bible" la referinţă (voi. 6, pag. 867). Conf. şi

CC. Torrey, „The Biblingual Inscription fron Sardis", în „America Journal of Semitic Languages anf

Literature, XXXIV (1917 – 1918), Pag. 185 – 198.

3 Teba era cunoscută sub numele No sau No-Amon, Naum 3: 8.

4 Ecoş ar fi putut fi un sat între Gaza şi Ierusalim, lângă Beit-Jibrin. A se vedea „The New Bible

Commentary" F. Davidson ed., pag. 727. pentru numeroase tradiţii privind Elcoş.

5 în ebraică acest poem inaugural este în acrostih alfabetic.

6 Homer („Iliada" IX 383) descrie Teba cu templele, obeliscurile, sfincşii şi cele 100 de porţi, drept una din cele mai frumoase cetăţi ale lumii antice.

7 Pentru discuţia lui Habacuc 3 ca unitate separată, a se vedea Pfeiffer, „Introduction to the Old

Testament", pag. 597 – 600. Comentariul din Sulurile de la Marea Moartă discută numai primele două capitole. Pentru abordarea lui W.F. Albright, care consideră întreaga carte „efectiv lucrarea unui singur autor", ase vedea articolul său „The Psalm of Habakkuk", în „Studies în Old Testament Prophecy", ed. H.

H. Rowley, pag. 1 – 18.

8 Pronumele ebraic este ambiguu. În LXX apare „prin credincioşia mea”, sugerându-l pe cel neprihănit va trăi datorită credincioşiei lui Dumnezeu. Utilizarea din Noul Testament îngustează „credincioşia” la „credinţă”. Cf. Romani 1: 17; Galateni 3: 11; Evrei 10: 38.

CAPITOLUL XXV

După exil

După ce speranţele naţionale ale lui Iuda au fost zdruncinate prin incendierea Ierusalimului în 586, prorocul Ieremia a însoţit o rămăşiţă a evreilor în Egipt, încheindu-şi acolo lucrarea. Ezechiel, proroc printre exilaţii din Babilonia şi-a dedicat mesajul perspectivelor restaurării finale în ţara natală. Lucrarea lui profetică s-a încheiat probabil în jurul anului

570 î.e.n. După întoarcerea evreilor în ţara lor natală, Hagai şi Zaharia au început să exercite o reală influenţă, stimulându-i pe evrei în eforturile de reconstruire a Templului. Înainte de a se fi scurs încă un secol, Maleahi s-a remarcat în Iuda ca proroc al Domnului.

Vremea reconstruirii Ierusalimului

Prezicerea scrisă a lui Ieremia privind perioada celor şaptezeci de ani de captivitate a evreilor circula printre exilaţii din Babilon (Ieremia 25: 11;

29: 30; Daniel 9: 1 – 2). Atât timp cât conducătorii babilonieni îşi păstrau puterea erau slabe speranţele reîntoarcerii în ţara natală. Pentru cei ce cunoşteau mesajul lui Isaia (44: 28 – 45: 11) trebuie să se fi ivit o nouă speranţă când Cirus personal s-a remarcat în conducerea politică şi militară

(559 î.e.n.). După ce el a cucerit Babilonul în 539, prorocia lui Ieremia a stârnit un nou interes pentru cei evlavioşi şi credincioşi (Daniel 9: 1 – 2).

Pe evrei îi aşteptau zile memorabile. La scurt timp după căderea

Babilonului, Cirus a emis un decret important.

Schimbând politica dezrădăcinării popoarelor cucerite – practicată timp de peste două secole de asirieni şi babilonieni – Cirus şi-a arătat bunăvoinţa faţă de evrei şi alte popoare înrobite printr-o proclamaţie care le permitea să se întoarcă în ţările lor natale. Aproximativ cincizeci de mii de evrei s-au unit în vederea emigrării din Babilon către Ierusalim pentru a-şi reface viaţa naţională sub conducerea unor oameni ca Zorobabel şi Iosua (Ezra 1 – 3).

DUPĂ EXIL

IERUSALIM r (a i Poarta lui Irod Poarta Damascu ui Ar

— Sfântului Ştefan

Oilor. Poarta Peştilor Poarta „1”. „Templul* ivii Efraâm; „/. /. „/… * v /. V/*” f *

L… MB Poarta de Auratul V. – V.B. Poarta laffa iii- Poarta / Poarta Gunoiului. „* 0, „. Poarta Apelor L, V s zb – Poapi-fiil.] Ghihon

Tunelul lui Ezechiae? 1 Poarta Văii \par fl-fib Zid probabil în perioada împărăţiei Poarta Gunoiului MUNTELE DE

POTICNIRE—” Extinderi ulterioare Ziduri actuale

Următoarea schiţă a cărţii are la bază cele patru preziceri:

I. Mustrarea şi reacţia poporului 1: 1 – 15

II. Slava mai mare a noului Templu 2: 1 – 9

III. Siguranţa binecuvântării 2: 10 – 19

IV. Un mesaj personal 2: 20 – 23

Al doilea deceniu de când nu se mai adăugase o nouă piatră la Templu se scurgea rapid. Entuziasmul religios arătat la punerea fundaţiilor fusese înăbuşit în mod decisiv de samaritenii ostili.

Între timp poporul se ocupa de construirea propriilor lor case.

Hagai şi-a adresat primele cuvinte lui Zorobabel,

guvernatorul, şi lui

Iosua, marele preot. El a declarat cu îndrăzneală că nu era corect ca oamenii să amâne construirea Templului. Adresându-se laicilor, el le-a amintit că Domnul oştirilor este izvorul şi dătătorul tuturor binecuvântărilor materiale. În loc de a-şi închina eforturile proiectului sfânt, ei îşi construiseră case cu pereţii îmbrăcaţi în lemn. De aceea avuseseră parte de secetă şi recolte slabe (1: 1 – 11).

Până acum niciun proroc nu se bucurase de rezultate atât de prompte în Iuda. Poporul a răspuns cu entuziasm la îndemnul lui Hagai. În decurs de douăzeci şi patru de zile, el a avut satisfacţia să asiste la reluarea activităţii de construcţie (1: 12 – 15).

Zidirea noului Templu a înaintat cu paşi repezi timp de aproape o lună, înainte ca Hagai să rostească un alt mesaj. Ocazia a constituit-o ultima zi a Sărbătorii Corturilor.2 Deoarece fusese o recoltă slabă, această celebrare a fost vădit mediocră în comparaţie cu festivităţile ample care aveau loc în curtea Templului în vremea dinaintea exilului. Probabil că existau încă printre bătrâni câţiva care văzuseră primul Templu – mai puţin totuşi decât în 538 î.e.n. când fusese aşezată noua fundaţie.

Comparând perspectivele actuale cu măreţia construcţiei lui Solomon, ei au devenit pesimişti şi descurajaţi. Lucrul încetinea, sentimentul de deznădejde începea să cuprindă întregul popor.

Mesajul oportun al lui Hagai a salvat situaţia. Îndemnându-i pe evrei să-şi reînnoiască eforturile, profetul i-a asigurat că Dumnezeu se afla printre ei, prin Duhul Său. În plus s-a adăugat acest cuvânt din partea

Domnului oştirilor: Dumnezeu va clătina naţiunile, El va face ca slava

Templului să o depăşească pe a celui anterior, va aduce în acest loc prosperitate şi pace. Deşi promisiunea

era neechivocă şi specifică, momentul împlinirii este învăluit în cuvintele ambigue „peste puţină vreme”. Pentru generaţia lui Hagai această promisiune a fost un izvor de încurajare pentru sarcina lor imediată.

Evreii reîntorşi au început cu optimism sarcina atât de amplă a refacerii căminului lor naţional. Ei au înălţat un altar şi au reinstituit în

Ierusalim închinarea după Legea lui Moise. Ei au reluat cu entuziasm respectarea sărbătorilor şi jertfelor stabilite. În al doilea an după întorcere au trecut cu curaj la reconstruirea Templului. În timp ce mulţi strigau de bucurie, alţii plângeau gândindu-se la frumoasa construcţie a lui Solomon care fusese complet distrusă de armatele babiloniene cu vreo cincizeci de ani în urmă.

Curând, optimismul a lăsat loc descurajării. Refuzând ajutorul populaţiei amestecate din provincia Samariei, evreii au devenit victimele urii. Vecinii dinspre nord le erau atât de ostili încât proiectul de construcţie a fost complet abandonat timp de aproximativ optsprezece ani.

Evreii nu au putut să-şi reînnoiască eforturile până în al doilea an al lui

Darius (520 î.e.n.). În acea vreme, prorocii Hagai şi Zaharia au stimulat zelul şi patriotismul unei noi generaţii.1 La mai puţin de o lună după ce

Hagai şi-a făcut prima apariţie în public, poporul a reluat programul de construcţie. Entuziasmul a crescut câteva săptămâni mai târziu când Zaharia i s-a alăturat lui Hagai cu mesaje de mustrare, mângâiere şi încurajare.

Zorobabel şi Iosua şi-au condus curajoşi poporul în acest nobil efort, în pofida opoziţiei lui Tatnai (Ezra 4 – 6). Când acesta a apelat la împăratul persan, Darius a întreprins o cercetare şi a dat un verdict în favoarea evreilor. În decurs de cinci ani, poporul lui Iuda şi-a văzut speranţele împlinite, prin sfinţirea noului Templu.

Hagai şi Zaharia sunt abia menţionaţi în Ezra (5: 1 –

2 şi 6: 14) ca proroci care i-au ajutat pe Zorobabel şi Iosua. Eficienţa lucrării lor profetice şi impactul lor asupra oamenilor din Iuda se desprind mai clar din scrierile lor.

Hagai – promotor al programului de construcţie-l: 1 – 2: 23

Se cunosc puţine lucruri despre Hagai, în afară de identificarea lui ca profet. E foarte probabil ca el să se fi născut în Babilon, întorcându-se în cursul emigrării la Ierusalim din 539 – 538 î.e.n. Sarcina lui Specifică era de a-i încuraja pe evrei să-şi reia lucrarea la Templu.

Începând de la sfârşitul lui august 520 î.e.n., Hagai a rostit patru mesaje către popor înainte de încheierea anului. Aspectul concis al cărţii lui ar putea sugera că el a înregistrat doar un rezumat al mesajelor sale orale.

DUPĂ EXIL mesajul de încurajare al lui Hagai de la Sărbătoarea Corturilor. Citind avertisment neascultarea strămoşilor, Zaharia sprijină efortul tovarăşului său de a-i activiza pe evrei. Numai o sinceră schimbare a inimii va atrage bunăvoinţa lui Dumnezeu (1: 1 – 6).

Cea de-a doua prorocie i se dezvăluie lui Zaharia printr-o serie de vedenii de noapte.6 într-o succesiune rapidă, prin intermediul profetului sunt descrise evenimentele curente şi problemele cu care se confrunta poporul. Odată cu fiecare aspect al acestei revelaţii vine şi mijlocul de încurajare de la Dumnezeu. Deşi fiecare viziune merită un studiu special privind semnificaţia ei pentru viitor, efectul global al acestei vederi panoramice avea o semnificaţie vitală pentru ascultătorii lui Zaharia, în efortul lor nobil din aceste luni de nelinişte.

În prima scenă apar patru călăreţi. Întorcându-se din rondul lor, ei raportează că peste tot este linişte. Domnul oştirilor răspunde la întrebarea privind soarta Ierusalimului anunţând că Sionul va fi mângâiat prin restaurarea Templului din Ierusalim (1: 7 – 17).

După aceea, profetul vede patru coarne şi patru

fierari. Distrugerea coarnelor de către fierari semnifica distrugerea naţiunilor vinovate de risipirea lui Iuda, a Israelului şi a Ierusalimului (1: 18 – 21).

În faţa lui Zaharia apare un topograf. Ierusalimul restaurat va fi atât de populat şi prosper încât va fi necesară extinderea lui dincolo de ziduri.

Când va apărea Domnul, slava acestei cetăţi, El va fi ca un zid de foc protector. Readunând Israelul, Domnul va înfricoşa naţiunile care vor deveni prada de război a evreilor ce odinioară le fuseseră robi. Iuda va fi din nou moştenirea lui Dumnezeu, pentru că Cel Atotputernic va alege iarăşi Ierusalimul drept reşedinţă (2: 1 – 13).

Într-o altă viziune, Zaharia îl vede pe Iosua îmbrăcat în veşminte murdare. Satana, acuzatorul marelui preot al lui Israel, este mustrat de

Domnul care a ales Ierusalimul. Iosua este imediat îmbrăcat în straie curate. Cu condiţia ascultării, Iosua e asigurat că îşi va putea reprezenta acum poporul înaintea lui Dumnezeu într-un mod acceptabil. Cu împlinirea promisiunii de viitor este investit slujitorul identificat drept

Odrasla.7 într-o singură zi, Domnul oştirilor va îndepărta vinovăţia din ţară, în vederea revenirii păcii şi prosperităţii (3: 1 – 10).

Deosebit de remarcabil este viziunea sfeşnicului de aur cu cei doi măslini. Importanţa ei îi este relevată lui Zaharia de un înger. Cupa care servea drept rezervor era în mod vizibil umplută continuu cu ulei de la cei doi măslini. Prin această viziune, Zorobabel a primit asigurarea că

Dumnezeu, prin Duhul Său, îşi va împlini scopul. Zorobabel a început construirea Templului şi o va termina. Stând de veghe, Domnul întregului

Pământ este sprijinit de doi unşi care în mod evident erau Iosua (3: 1 – 10) şi

Zorobabel (4: 1 – 14; Hagai 2: 20 – 23).

Următoarea vedenie este într-adevăr dramatică. Zaharia vede un sul zburător – de dimensiuni fantastice (în jur de 4, 5 cu 9 metri) – care anunţă un blestem împotriva furtului şi falsei mărturisiri. Blestemul este trimis de Domnul pentru nimicirea tuturor celor vinovaţi din ţară (5: 1 – 4).

Imediat sunt expuse măsurile pentru îndepărtarea nelegiuirii. O femeie, reprezentând nelegiuirea este închisă într-o era şi îndepărtată, către

Babilonia (5: 5 – 11).

În ultima viziune apar nişte> care ce se îndreaptă către cele patru puncte cardinale pentru a cerceta Pământul. Din nou Domnul întregului

Pământ exercită un control universal după cum face şi în prima viziune, prin călăreţi (6: 1 – 8).

Situaţia din Ierusalim se apropia cu repeziciune de un stadiu critic, în momentul când Zaharia a comunicat seria de mesaje care i s-au dezvăluit în vedeniile sale nocturne. Trecuseră exact cinci luni de când fusese iniţiată reconstruirea Templului ca răspuns la mesajul lui Hagai. Între timp, Tatnai şi alte oficialităţi persane veniseră în Ierusalim să cerceteze evenimentele, insinuând că evreii se răzvrăteau împotriva Persiei (Ezra 5

6). Deşi nu solicitau un ordin de încetare imediată a lucrului, ei au notat numele conducătorilor evrei şi i-au înaintat lui Darius o plângere scrisă oficială. Nu se arată cât timp s-a scurs până când oficialii perşi au primit răspuns de la Darius. Se pare că evreii nu cunoşteau verdictul împăratului persan când Zaharia a început să prorocească. Fără îndoială că erau mulţi care se întrebau cât timp îşi vor putea continua programul de construcţie.

Ei fuseseră opriţi o dată: acest lucru se putea întâmpla din nou. Problema viitorului lor imediat care depindea de decretul împăratului persan, incomoda destul de mult comunitatea evreiască.

Prorocul avea un mesaj de întărire pentru zilele de nesiguranţă.

Această serie de vedenii nocturne au adus asigurarea că Dumnezeu, care supraveghează Pământul, promisese restaurarea Ierusalimului. Naţiunile de pe urma cărora suferiseră israeliţii urmau a fi distruse la fel cum cele patru coarne fuseseră zdrobite de cei patru fierari. Prin promisiunea extinderii Ierusalimului dincolo de ziduri, erau asigurate pacea şi abundenţa. Deoarece în vremea Vechiului Testament zidul unei cetăţi oferea protecţie împotriva duşmanului, vieţuirea paşnică în afara zidurilor implica lipsa atacurilor. În viziunea asupra lui Iosua se luau măsuri pentru o mijlocire corectă în interesul lui Israel. Urma imediat asigurarea că

DUPĂ EXIL

Zorobabel va fi împuternicit de Duhul lui Dumnezeu pentru a încheia proiectul de construcţie. Deşi cei delăsători şi păcătoşi erau blestemaţi, nelegiuirea a fost efectiv înlăturată din ţară. În încheiere, patrula de care de luptă condusă de Domnul întregului Pământ, a adus mângâiere constructorilor Templului. Celor care erau receptivi la mesajul prorocului şi-şi manifestau credinţa în Dumnezeu, aceste cuvinte oportune trebuie să le fi adus o reală încurajare într-un moment de mare nelinişte privind verdictul lui Darius.

Actul simbolic al prorocului (6: 9 – 15) era profetic şi totodată culminant în seria viziunilor. Însoţit de trei evrei din Babilon, Zaharia l-a încoronat pe Iosua, ca mare preot, cu o coroană de argint şi aur.8 Era foarte semnificativă alegerea lui Iosua pentru a simboliza Odrasla care va construi Templul când naţiunile îndepărtate îşi vor aduce aportul.9 Slava, onorurile şi pacea îl însoţesc pe acest viitor conducător caracterizat prin această combinaţie unică de împărat şi preot.

Aceste atribuţii erau complet distincte în Iuda chiar

şi în vremea lui
Zaharia.
Coroana simbolică urma să fie aşezată în Templu spre amintire.
Mesajul profetului va fi certificat prin ajutorul care va veni (6: 15).
Nu se arată cât de curând le-a ajuns la cunoştinţă, decizia lui Darius.
Dar când a sosit, verdictul le era favorabil evreilor. Darius, împăratul persan, nu numai că a anulat încercarea lui Tatnai şi a celorlalţi guvernatori ataşaţi lui de a împiedica construcţia dar le-a şi ordonat să-i ajute pe evrei cu materiale şi bani (Ezra 6: 6 – 15).
Programul de construcţie continuă timp de doi ani. O delegaţie din
Betel vine la Ierusalim, cerând lămuriri despre ţinerea postului. Zaharia le aminteşte că mânia lui Dumnezeu a venit asupra Ierusalimului deoarece strămoşii lor nu au respectat legea şi nu au ascultat glasul profeţilor trimişi să-i avertizeze (7: 4 – 14). Domnul oştirilor este gelos pentru Sion şi va restaura Ierusalimul. Rămăşiţa Lui va fi adunată dinspre răsărit şi apus, între Dumnezeu şi poporul Lui făurindu-se o legătură de satisfacţie şi încredere reciprocă (8: 1 – 8).
În 8: 9 – 19 este dată aplicaţia imediată pentru ascultătorii lui Zaharia.
El îndeamnă la dublarea eforturilor în programul de construcţie.
Dumnezeu a făcut din Israel un cuvânt de ocară printre naţiuni, dar acum
Şi-a propus să facă bine poporului Său. Fie ca adevărul, dreptatea şi pacea să domnească în mijlocul lor. Fie ca postul să se schimbe în zile de bucurie.10 Când dumnezeu va fi recunoscut în Ierusalim, oamenii vor don cu ardoare bunăvoinţa divină. Evreii vor fi căutaţi de

naţiuni, deoarece ele

I

DUPĂ EXIL vor recunoaşte că Dumnezeu este alături de poporul Său (8: 20 – 23).

Nu există date pentru ultima parte a cărţii lui Zaharia. Deoarece nu apare nicio referire la proiectul de construcţie este probabil ca acest mesaj să fi fost dat după sfinţirea Templului. Se presupune că acest mesaj aparţine unei perioade mai târzii a carierei profetice a lui Zaharia.

În timp ce naţiunile înconjurătoare sunt supuse mâniei lui Dumnezeu

— 8), Ierusalimul are perspectiva unui împărat triumfător (9: 9 – 10). Deşi arată smerit şi modest, acest împărat este drept şi aduce mântuirea. În domeniul său universal, el va vesti naţiunilor pacea.

Domnul oştirilor îşi va manifesta în folosul Ierusalimului, forţa protectoare împotriva duşmanului (9: 11 – 17). El îi va salva pe ai Săi căci ei alcătuiesc turma poporului Său. Israeliţii trăiesc ca nişte oi fără păstor, dar

Dumnezeu îi va salva. Pedepsindu-i pe falşii păstori, Dumnezeu îşi va aduna turma – pe Efraim şi pe Iuda deopotrivă. Ei vor veni din mijlocul naţiunilor, chiar şi din ţări îndepărtate, în timp ce mândria paginilor va fi frântă (10: 1 – 12).

Păstorii necredincioşi ai lui Israel urmează să fie nimiciţi printr-o judecată înfricoşătoare (11: 1 – 3). Printr-un al doilea act simbolic, lui

Zaharia i se cere să devină păstorul lui Israel (11: 4 – 17). Într-un anumit sens, profetul acţionează având atributele Domnului oştirilor care este adevăratul păstor al lui Israel.11 în timp ce el îşi asumă acest rol, Dumnezeu descrie îngrozitoarea soartă a lui Israel aflat în mâinile falşilor păstori. Israelul este condamnat. Păstorul încearcă zadarnic să-şi salvezte turma, în timp ce ei îl detestă. Soarta oilor aflată în mâna traficanţilor este patetică

atunci când păstorilor nu le pasă de ele. Într-o manieră asemănătoare, Dumnezeu va supune Israelul suferinţei în mijlocul naţiunilor, deoarece

L-a respins pe adevăratul păstor.

Deşi lăsat naţiunilor spre a fi judecat, Israelul are un loc în planul lui

Dumnezeu. Va veni ziua când Ierusalimul va deveni o piatră grea pentru naţiuni. Sionul va prinde putere iar Iuda va fi victorios asupra tuturor naţiunilor care-i stau împotrivă (12: 1 – 9).

În această zi a victoriei, israeliţii se vor întoarce într-un duh de har şi rugăciune către Cel pe care odinioară L-au respins (12: 10 – 14).12 Oamenii

Ierusalimului vor beneficia de un izvor pentru purificarea de păcat şi necurăţie. Nu numai poporul, ci şi ţara va fi curăţită. Idolii vor fi alungaţi din memorie iar falşii proroci vor fi ostracizaţi (13: 1 – 6).

Lovirea adevăratului păstor duce la împrăştierea oilor. Deşi două treimi din oameni vor pieri, o rămăşiţă va supravieţui focului purificator.

Aceştia se vor întoarce la Dumnezeu şi vor recunoaşte că Domnul este

Dumnezeu (13: 7 – 9).

În ziua Domnului, toate naţiunile se vor aduna la Ierusalim pentru luptă. De pe Muntele Măslinilor, Domnul va ţine piept tuturor duşmanilor şi va deveni împărat al întregului Pământ. Ierusalimul, din care va izvorî apă vie va fi zidit într-un loc sigur. Cuprinsă de panică, opoziţia se va dezintegra, astfel că bogăţia tuturor naţiunilor va fi strânsă fără nicio piedică. Toţi supravieţuitorii se vor urca la Ierusalim pentru a se închina împăratului, Domnului oştirilor şi pentru a prăznui Sărbătoarea

Corturilor. După ce Ierusalimul va deveni punctul de interes central al tuturor naţiunilor, închinarea lui Dumnezeu va fi curăţită de orice element impur, astfel că

întreaga fire îi va sluji lui Dumnezeu, preamărindu-L.

Maleahi – ultimul avertisment profetic-l: 1 – 4: 6

Singura apariţie a numelui „Maleahi” intervine în primul verset al acestei cărţi. Deoarece „Maleahi” înseamnă „mesagerul meu”, Septiiaginta redă cuvântul ca substantiv comun. Faptul că toate celelalte cărţi din acest grup sunt asociate cu numele prorocilor, vine în sprijinul recunoaşterii lui

Maleahi ca nume propriu.

Perioada lucrării lui Maleahi este greu de determinat. Cel de-al doilea

Templu era înălţat, altarul pentru jertfe era în uz, iar comunitatea evreiască era sub jurisdicţia unui guvernator persan. Aceste date îi plasează activitatea după vremea lui Hagai şi Zaharia, când Templul fusese reconstruit. Se cunoaşte atât de puţin despre situaţia statutului lui Iuda de la sfinţirea Templului până la venirea lui Ezra, încât este imposibil de fixat o dată concludentă pentru prorocia lui Maleahi. Conţinutul cărţii i-a determinat pe unii să-l asocieze pe Maleahi cu vremea lui Neemia. Alţii preferă să-l dateze înaintea călătoriei lui Ezra la Ierusalim, în jurul anului

460 î.e.n.

Maleahi se distinge prin faptul că este ultimul dintre prorocii evrei. El vine ca ultim mesager de avertizare a unei generaţii apostate. Cu o extraordinară claritate, el descrie viaţa şi speranţa finală a celor neprihăniţi în contrast cu blestemul care-i aşteaptă pe cei nelegiuiţi. Mesajul lui se încadrează în următoarea împărţire:

I. Israelul ca naţiune preferată a lui Dumnezeu

II. Lipsa de respect a lui Israel faţă de Dumnezeu

III. Mustrarea preoţilor necredincioşi

— 14

IV. Iuda cea necredincioasă

V. Cerinţele lui Dumnezeu

VI. Soarta finală a celor neprihăniţi şi a celor răi — 3: 15

Tema introductivă a mesajului lui Maleahi este relaţia unică a

Israelului cu Dumnezeu. Domnul oştirilor l-a ales pe Iacov. Edomul, descendent din Esau, fratele geamăn al lui Iacov, nu va mai putea să se considere mai presus de Israel. Stăpânirea Domnului se va extinde dincolo de graniţele Israelului, incluzând teritoriul subjugat al Edomului (1: 2 – 5).

Dar Israelul nu L-a onorat pe Dumnezeu. Jertfindu-l animale imperfecte sau furate, oamenii şi-au dovedit lipsa de respect faţă de

Dumnezeu. Ei nu ar îndrăzni să-şi trateze guvernatorul în felul acesta.

Numele lui Dumnezeu este venerat printre naţiuni, dar nu şi în Israel.

Dumnezeu nu trebuie să fie astfel tratat de poporul Său ales. Înşelătoria atrage blestemul lui Dumnezeu (1: 6 – 14).

Preoţii sunt chemaţi la judecată. Dumnezeu încheiase un legământ cu tribul lui Levi, astfel ca prin intermediul lor poporul să primească cunoştinţă şi învăţătură. Pentru lipsa de credincioşie în îndeplinirea acestor responsabilităţi, ei vor fi dispreţuiţi de poporul pe care-l conduc

Poporul lui Iuda a profanat sanctuarul căsătorindu-se cu păgânii.

Nevestele străine au introdus idolatria. Învinuiţi şi pentru divorţuri, oamenii nu pot fi acceptaţi cu jertfele lor înaintea Domnului oştirilor (2: 10

Pe lângă toate acestea, Maleahi le aminteşte cu asprime ascultătorilor săi, că L-au obosit pe Dumnezeu prin faptul că nu au căutat calea cea dreaptă. Dumnezeu este pe punctul de a-şi trimite Mesagerul în Templul

Său pentru a-şi judeca, a-şi curaţi prin foc şi a-şi purifica poporul. Ei sunt învinuiţi de vrăjitorie, adulter, mărturie mincinoasă, neplătirea zeciuielii şi nedreptăţii sociale faţă de simbriaşi, văduve, orfani şi străini. Prin comportarea lor ei au desconsiderat onoarea de a-l sluji lui Dumnezeu cu credinţă (2: 17 – 3: 15).

Dumnezeu îi cunoaşte pe cei care se tem de El: ei sunt comoara Lui deosebită. Consemnaţi într-o carte de aducere aminte, cei neprihăniţi sunt destinaţi mântuirii în ziua mâniei lui Dumnezeu. Cei ce au fost trufaşi şi au încurajat nelegiuirea vor pieri ca miriştea care arde pe câmp în urma recoltării. Pe de altă parte, cei ce se tem de Dumnezeu vor fi întăriţi (3: 16 în încheiere, Maleahi îşi îndeamnă generaţia să asculte de legea

DUPĂ EXIL mozaică (4: 4 – 6). Ziua înfricoşătoare a Domnului fiind aproape, el le aminteşte că această judecată va fi precedată de o perioadă de îndurare, anunţată prin venirea lui Ilie. Având o valoare profetică, numele „Ilie” sugera o perioadă de renaştere printr-un trimis al lui Dumnezeu. O astfel de persoană fusese deja promisă (3: 1). Peste aproximativ patru secole, acest mesager a fost identificat (Matei 11: 10, 14).

1 în primii ani ai domniei lui Darius au avut loc revoluţii larg răspândite. În scrierile celor doi proroci nu se indică dacă acestea au avut vreo influenţă asupra activităţii lor, deşi Pfeiffer, „Introduction to the Old

Testament”, pag. 602 – 607, interpretează Hagai 2: 6 – 9 şi Zaharia 2: 6 cont. drept referiri la condiţiile instabile din acea vreme, comp. cu Algright „The Biblical Period”, pag. 50. Cu siguranţă că Ezra 5 îl reprezintă pe

Darius ca deosebit de binevoitor către evrei.

2 Această sărbătoare era ţinută în luna a şaptea, din ziua a paisprezecea până în a douăzeci şi una. Cf.

Levitic 23: 24.

3 în această vreme, Zaharia îşi rosteşte deja primul

mesaj despre pocăinţă. Remarcaţi cronologia acestor doi proroci:

În cel de-al doilea an al lui Darius:

Primul mesaj al lui Hagai (1: 1) – luna a 6-a, prima zi

Construcţia reîncepută (1: 15) – luna a 6-a, ziua a 24-a

Al 2-lea mesaj al lui Hagai (2: 1) – luna a 7-a, ziua a 21-a

Primul mesaj al lui Zaharia – luna a 8-a

Mesajele al 3-lea şi al 4-lea al lui Hagai – luna a 9-a, ziua a 24-a

Viziunile nocturne ale lui Zaharia (1: 7) – luna a 11-a, ziua a 24-a în al 4-lea an al lui Darius (7: 1) – luna a 9-a, ziua a 4-a.

4 Deşi ploile din luna a noua au avut un efect decisiv asupra recoltei anului următor, observaţi că

Hagai a făcut această prorocie când sămânţa se afla încă în grânar.

5 Cf. C.F. Keil, „The Twelve Minor Prophets", vol. II, la referinţa pentru Hagai 2: 20 – 23. Inelul cu pecete era în Orient un obiect extraordinar de preţios şi un semn de autoritate. Cf. şi lui E.J. Young, „Introduction to the Old Testament", pag. 265.

6 Zaharia şi-a început lucrarea cu vreo două luni după Hagai, când programul de construcţie fusese pe deplin activizat.

7 Cf. Isaia 4: 2; Ieremia 23: 15; Zaharia 6: 12. conf. şi Isaia 42: 1 şi 52: 13.

8 Pluralul „coroane" din ebraică denotă o singură coroană cu încrustaţii de aur şi argint sau cu mai multe diademe. A se vedea Keil, op. cit., la comentariul pentru 6: 11.

9 în mod normal coroana ar fi dată conducătorului politic. R.H. Pfeiffer, op. cit., pag. 605 – 606, schimbă textul înlocuind „Iosua" cu „Zorobabel" în 6: 11 şi pretinde

că Zorobabel a fost încoronat în taină dar îndepărtat de perşi din funcţia de guvernator. Lipsesc dovezile în sprijinul acestei teorii. Cf. „New Bible

Commentary", pag. 754. Albright, op. cit., pag. 50 nu vede niciun indiciu după care Zorobabel ar fi fost în vreun fel neloial coroanei.

10 Observaţi zilele de post şi evenimentele comemorate de evrei în captivitate:

Luna a 4-a, ziua a 9-a – Nebucadneţar intră pe porţile Ierusalimului-Ier. 39: 2 – 3, 52: 6 – 7.

Luna a 5-a, ziua a 10-a – Incendierea Templului-Ier. 52: 12 – 13

Luna a 7-a, ziua a 3-a – Uciderea lui Ghedalia-II Regi 25: 22 – 25

Luna a 10-a, ziua a 10-a – A început asediul Ierusalimului-II Regi 25: 1

11 Cf. Ezechiel 34: 11 – 31; Isaia 40: 10 – 11 şi altor pasaje în care ulterior a fost clar identificat Mesia. De asemenea, Psalmul 23 şi Ioan 10.

12 Conf. Zaharia 11: 8, unde adevăratul păstor este detestat.

După două luni de progres rapid în programul de construcţie, Hagai a primit încă un mesaj de la Dumnezeu.3 Poporul trecuse prin ani neroditori în perioada în care neglijaseră construirea Templului, dar acum, când au reluat lucrul, Dumnezeu urma să îi binecuvânteze din plin. Deşi nu avusese loc semănatul, ei trebuiau să reţină această zi ca fiind începutul unor mai mari binecuvântări materiale.4 îi aşteaptă recolte mai bune.

În aceeaşi zi, Hagai a avut un cuvânt personal pentru Zorobabel. Ca descendent al spiţei regale şi guvernator al lui Iuda, el reprezenta tronul lui

David. În ziua în care Dumnezeu va clătina cerurile şi Pământul, va răsturna scaunele de domnie şi va nimici

puterea naţiunilor păgâne, Domnul oştirilor va face din Zorobabel o pecete. Întrucât aceste evenimente nu au avut loc în vremea lui Zorobabel, promisiunea îi era adresată în calitate de reprezentant al spiţei davidice prin care îşi va afla împlinirea.5 Declaraţia care afirmă că el a fost ales de Domnul oştirilor a constituit încurajarea necesară pentru o conducere eficientă, într-un moment când guvernatorii persani din acea zonă ameninţau să întrerupă acţiunea de construcţie din Ierusalim.

Zaharia – Israelul într-un cadru mondial-l: 1 – 14: 21

Ierusalimul fremăta de activitate şi emoţie când Zaharia şi-a enunţat sentinţele apocaliptice. În zilele de ezitare care au urmat celui de-al doilea mesaj al lui Hagai, Zaharia a însufleţit în continuare grupul îndârjit de evrei. După toate probabilităţile, el făcea parte din spiţa preoţească a lui

Ido care se întorsese în Palestina (Neemia 12: 1, 4, 16). Dacă el este preotul menţionat în Neemia 12: 16, în 520 î.e.n. când şi-a început lucrarea el era încă tânăr.

Mesajele lui Zaharia din 1 – 8 sunt legate cu precizie de perioada reconstruirii Templului. Restul cărţii sale poate fi rezonabil datat în ultimii ani ai vieţii lui şi după sfinţirea Templului.

Să considerăm următoarea analiză a cărţii lui Zaharia:

I. Chetnarea la pocăinţă
II. Vedeniâte nocturne
III. Încoronarea lui Iosua
IV. Problema postului
V. împăratul-păştor
VI. Conducătorul universal
— 6: 8
— 8: 23
— 14: 21

Cuvintele inaugurale ale lui Zaharia urmează trezirii

produse de

INDEXUL PASAJELOR BIBLICE

VECHIUL TESTAMENT

Genesa14: 2438425: 84241: 1 – 11: 3223 – 291710125: 42, 55165332817: 8 – 16107 Numeri3: 1514818: 12791: 1 – 36: 1389 – 983: 1931618: 21 – 22211117010: 15 – 193819: 1 – 54243: 5 – 137612: 1 – 50: 2631 – 3519: 1 – 64134: 168214: 187619: 3 – 40: 3869 – 885: 5 – 108115: 136819: 53506: 1 – 2112515: 1610719: 61656: 10 – 148117: 529201686: 24 – 268717: 1 – 2710920: 101017: 89761841320: 11298: 177619: 510721: 2 – 113649: 1 – 58425: 1527222: 224249: 9 – 128532: 22 – 3217127: 6 – 141249: 13 – 14853638529: 3827610: 2 – 47636: 1213330: 722710: 1069, 8336: 31 – 3913330: 119010: 296841: 5217130: 1329610: 29 – 3236444: 71713241311: 12 – 2812947: 116738: 812913 – 14107 Exodul 38: 269015: 1 – 13821: 1 – 19: 257 – 6840: 1 – 339115: 5, 10823109 Leviticul 15: 27 – 31815: 1 – 3791: 1 – 27: 3469 – 8815: 32 – 368212: 28417: 3 – 710017: 107612: 627918: 24 – 2810718: 1 – 722712: 1910119: 3114218: 729612: 488420 – 231072138513: 329520: 212921: 2731613: 3 – 48520: 6, 2714221: 4 – 923113: 21 – 229223: 23 – 4329122: 283014: 19 – 2092, 38423: 34276, 44322: 229614: 2110923: 39 – 4329226170

INDEXUL PASAJELOR BIBLICE

— 15881: 1693, 3648: 3 – 913214: 13 – 14< 4309: 1 – 2430727: 217616: 18 – 202111: 22 – 261128: 416714: 2540110: 1 – 36: 23171, 24828: 3 – 88017: 33743: 111338: 1413315: 1931918: 210128: 9, 198217: 14 – 201654: 1198, 3648: 5 – 1118316: 5-i 34121: 16 – 1743028: 11 – 158317: 17152, 1684: 1736410: 8 – 1014216: 73852834128: 19 – 238518: 10 – 111426 – 76712: 1 – 1330517: 5 – 65530: 17 rl 27928: 268818: 14 – 223258: 1 – 320312: 2713317: 643032: 5, 41829: 1 – 68320: 17 – 1810711: 266713: 3714218: 17 – 2726933: 1 – 2042429: 7 – 118623: 4 –

629612: 1 – 620314: 42951841835: 11 – 14. s”. r 2793211523: 810118: 2829520: 1738535: 25 e34435: 9 – 34

— 25

52 Rut

— 129

21: 7424

A*S AEzra

— 3433 Deuteronom26: 5554: 18 – 221 Z.

52/Regi21: 11424! AC1: 1 – 6: 22”; 2*3 – 2791: 1 – 34: 1298 – 10127: 17424 l: l îi 43157 – 17023: 131082: 5,! 2901: 29327: 19424/Samuel1: 9, 19, 2510123: 201012: 3 – 67 v/: 2911: 13 – 1721128: 15 – 694141: 1 – 31: 13131 – 1422 – 328324: 22682: 36 – 3929629628: 29, 5242411292: 931624: 1254, 384, 398, 4303.4 va* >”. 2963: 1414229: 1711: 31193: 138424: 10 – 172674 – 6 ’14344: 231631: 9 – 13862: 222223: 3 – 2830725: 1385, 4434: 8 – 6: 18, 144: 1937431: 10 – 31832: 27 – 371603: 1231625: 8 – 1025: 1705, [„r” 4345: 12 – 158231: 25 – 262483: 19 – 201494: 29 – 3030725: 18 – 213845: 64385: 1410131: 26768: 53845: 9 – 1331625: 27 – 30270, 2725: 1 – 2 – „*” i 4348: 916732: 4410110: 123166: 162, 118, 11925: 22 – 254436: 1: ’26410: 2 – 47233: 87611: 81715: 12307/Cronici6: 1443410: 3 – 576 Iosua13: 141528: 463161: 1 – 29: 30143 – 1576: 6 – 1543910: 181011: 1 – 24: 33107 – 11714: 3 – 4160 îi, 8: 652962: 553647: 1 – 10: 442 lfo-28612: 13165: 68514: 47150 vi10: 13163: 182957: 12 – 261412: 6 – 7809: 315115: 6 364 %12: 1 – 22: 58171 cont.5: 262208: 15, 1726912: 15, 2110112: 514215: 22316 – (i132416: 3130412: 17 – 188012: 2420217: 45341 i14: 25 – 26131, 43015 – 16304 Neemia12: 20 – 247313: 1114227: 10364; 18: 1910626: 13 – 161641: 1 – 13: 31286 – 29612: 3110715: 14, 1912028: 24101 i19: 441328: 11597: 529514: 29

— 18

— 9
— 31
Samuel t. q146;
U
JOI!” 19: 21
Regi
— 248/Cronici
— 9269
16: 1386
85 Judecători
7: 12142 î;
8: 14384
293 Estera
1: 1926114: 431624: 9316 Iov
— 28521: 427225: 1224741? 34: 1 – 1710126245, 367J
A-1QHIJ
20: 2LI L
— 39
— 6230, 233
— 19
379 Psalmii39: 6271, 385282691: 1 – 150: 6304 – 30640 – 502928: 136823385, 44340: 10 – 11 t44329269, 3683215241: 84529: 22695115242: 144329: 10247, 398, 43351: 17 – 1942444: 2827129: 2138478: 6018644: 28 – 45: 1395, 43330: 10165106: 36 – 3723545: 1 – 427632248 Proverbele50: 131532: 4 – 53641: 1 – 31: 31307 – 31052: 1344334: 3 – 536454: 4, 531536: 1 – 32245 Eclesiastul6538536: 27 – 322461: 1 – 12: 14311 – 3136638537247 Cântarea Cântărilor Ieremia39: 13851: 1 – 8: 14313 – 3151: 1 – 52: 34343 – 36139: 2, 34436: 42021 – 2024339: 3, 132542 – 424340 – 43385 Isaia3: 1 – 2031540: 142681: 1 – 66: 24317 – 3413: 6 – 1338449: 7 – 221011: 174247: 438452: 6 – 744323857 – 1024852: 12 – 134432: 1 – 44247: 12 – 2413552: 211706: 1338410: 111452: 31 –

34272438513: 1 – 1119: 1.
— Plângeri4: 244320: 182451: 1 – 5: 22361 – 3637: 122919: 82717: 1 – 8: 821820315, 413 Ezechiel7: 1 – 1738522: 11 – 122441: 1 – 48: 35365 – 3849: 1221422: 18 – 192461: 12681138523: 154433: 1526811: 1384242468: 1269INDEXUL PASAJELOR BIBLICE
— 14
— 31
364
364
101
Obadia
— 426
— 46
Daniel
— 7270
— 5
— 2
Osea
— 3
Ioel
— 11
Amos
— 12
— 412
— 417
— 407
Ion a”: 1 – 4: 11401 – 402 Luca1: 121616: 17 Mica24: 251: 1 – 7: 20
341 Ioan3: 14 – 16 Naum3: 291: 1 – 3: 19426 – 4288: 44 Habacuc
13: 18 Ţefania
Hagai
Zaharia
Maleahi

— 423
— 441
NOUL TESTAMENT
Matei
— 45
443
72
18
385, 443
Fapte
— 32
— 4
Romani
5: 14
Corinteni
Corinteni
316
316
18
30
Galatenievrei/Petru3: 114311: 53161: 20 – 21183: 17681: 83167: 17316 Efeseni
431 Apocalipsa5: 23 – 3231611: 32124, 126, 12712: 9
316/Timotei20: 2302: 13 – 1429 Iacov21: 2316/Timotei2: 23, 4521: 93163: 16185: 1719422: 17316INDEXUL HĂRŢILOR
Acad, 33
Adam, 110
Adulam, 130
Alec, 188
Ai, 110
Aialon, 110
Alepo, 252
Amaleciţi, 144
Amon, 110, 144, 188, 232, 274

Apele Amare, 56
Aram (Siria), 144, 176, 188
Arbela, 260
Arpad, 232, 252
Arvad, 252
Ascalon, 110, 130, 144
Asia Mică, 48
Asiria, 48, 232
Aşdod, 130, 144, 232, 274
Aşez, 116
Aşur, 33, 48, 232
Atena, 260
Babilon, 33, 48, 232, 252
Babilonia, 48, 232, 252
Basan, 116, 176
Beer-şeba, 33, 110, 130, 144, 176, Beniamin, 116
Betel, 33, 110, 144, 188, 274
Betleem, 130, 144
Bet-Moaca, 144
Bet-şan, 130
Bet-şean, 110
Bet-şemeş, 110
Bet-Ţur, 274
Biblos, 33, 48, 144
Cades, 144
Cades-Barnea, 56
Canaan, 48
Carchemiş, 48, 232, 252
Cârmei, 130
Chedeş, 116
Cheila, 130
INDEXUL HĂRŢILOR
Chir-Haveset, 188
Chiriat-Iearim, 130
Cilicia, 252

Câmpia lui Izrael, 176
Cornul de Aur, 48
Damasc, 33, 48, 144, 176, 188, Dan, 116
Debir, 110
Deşertul Arabiei, 48, 144, 188
Dibon, 56
Dor, 274
Dotan, 48, 176, 188
Ecbatana, 48, 252, 260
Ecron, 130, 238
Edom, 56, 110, 144, 188, 232
Efraim, 116
Egipt, 33, 48, 56, 232, 252
Eglon, 110
Elam, 48, 252
El-Amarna, 48
Elat, 56, 232, 252
Elim, 56
Endor, 130
Eram, 56
Eţion-Gheber, 56, 144, 188
Fenicia, 48, 144, 176, 188, 232
Filistia, 116, 144, 188
Gad, 116
Galaad, 176, 274
Galilea, 176
Gât, 116, 130, 144
Gaza, 110, 130, 144, 176
Gheşur, 144
Ghibea, 110, 130, 144
Ghibeon, 144, 274
Ghilboa, 130
Ghilgal, 110, 130, 188
Golful Persic, 33, 48, 232, 252, 260
Gosen, 33

Grecia, 260
Hachila, 130
Haran, 33, 48, 252
Haţerot, 56
Haţor, 110
Hebron, 33, 110, 144, 176, 188, Heliopolis, 56
Hesbon, 56
Iabesul din Galaad, 130
Iarmut, 110
Idumea, 274
Ierihon, 33, 110, 176, 188, 238, 274
Ierusalim, 33, 110, 130, 144, 176, Imperiul Hitit, 48
Iopa, 176
Isahar, 144
Israel, 144, 188
Iuda, 116, 144, 176, 188, 232, 238, Izrael, 188
Lachiş, 110, 144, 188, 274
Lacul Urma, 232
Lacul Van, 232
Lais, 116
Libna, 110
Lidia, 252, 260
Mânase, 116
Maon, 130
Mara, 56
Marea Caspică, 33, 48, 232, 252, Marea Chineret, 110
Marea Mediterană, 33, 48, 56, Marea Moartă, 56, 110, 116, 130, Marea Neagră, 33, 260
Marea Roşie, 33, 48, 232, 252, 260
Mari, 33, 48
Media, 232, 252, 260
Meghido, 144, 176, 188, 238
Memfis, 33, 48, 232, 252
Micmaş, 130

Midian, 56
Migdol, 56
Mitani, 48
Mipta, 130
Moab, 56, 110, 144, 176, 188, 232, Muntele Carmel, 110
Muntele Ebal, 110
Muntele Garizim, 110
Muntele Gherizim, 274
Muntele Hor, 56
Muntele Nebo, 110
Muntele Tabor, 116
Neftali, 116
Ninive, 48, 232
Nippur, 48, 232, 252
Nob, 130
Nuţ, 33, 48
Padan-Aram, 33
Pasargade, 260
Persepole, 260
Persia, 48, 260
Piton, 56
Pustia lui Iuda, 130
Pustia Paran, 56
Pustia Sin, 56
Pustia Sur, 56
Pustia Ţin, 56
Rabat-Amon, 144
Rama, 130
Ramot din Galaad, 144, 188
Ramses, 56
Refidim, 56
Regatul Og, 110
Regatul Sihon, 110
Ribla, 252

Râul Arnon, 110, 116, 176
Râul Eufrat, 33, 48, 232, 252, 260
Râul Iabac, 110, 116, 176
Râul Iarmuc, 116, 176
Râul Iordan, 110, 116, 176
Râul Nil, 33, 48, 56, 232, 252, 260
Râul Tigru, 33, 48, 232, 252, 260
Ruben, 116
Samaria, 176, 188, 232, 238, 274
Sardis, 260
Sarepta, 188
Scitia, 260
Sidon, 33, 144, 188
Sihem, 33, 110, 144, 176, 188, 274
Silo, 110, 130, 188
Simeon, 116
Sinai, 48, 56
Sparta, 260
Sumer, 33
Susa, 252
Tanis, 56
Tebes, 260
Tecoa, 130
Timnata, 116
Tir, 33, 144, 176, 188, 252
Tirţa, 188
Tisbe, 188
INDEXUL HĂRŢILOR
Tob, 144
Tracia, 260
Tartan, 110
Ţiclag, 130
Toba, 144
Ţorea, 116
Ugarit, 33, 48

Ur, 33, 48
Urartu, 252
Zabulon, 116
Zif, 130
INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Aaron, 64, 71, 76, 90, 91, 92, 136
Abargi, mormântul, 34
Abdon Gudecător), 118, 125
Abed-Nego (Azaria), 388, 390
Abel, 24, 27
Abel-Bet-Maaca, 154
Abia, fiul lui Ieroboam, 172, 190, Abiatar, 140, 159
Abjgail, 140
Abihu, 76
Abiam, 172, 205
Abimelec Preot, 140
Fiul lui Ghedeon, 124
Abinadab, 136, 148
Abiram, 94
Abişag, 160
Abner, 146
Absalom, 133, 153, 154, 156, 159
Abydos, 36
Acad, 265
Acân, 111
Achiş, 140
Adadnirari II, 216
Adadnirari III, 183, 185, 400
Adam, 19, 24, 108
Adonia, fiul lui David, 158, 159
Adoniram, 162
Adulam, 140
Alec, 196
Agur, 308
Ahab

Prorocfals, 346, 371 împărat al lui Israel, 173, Ahaşveroş (Xerxes), 277, 280, 281
Ahaz, 172, 184, 186, 218, 228, 229, Ahazia
Fiul lui Ahab, 173, 178, 180, Fiul lui Ioram, 201, 209, 210
Ahia
Proroc, 168, 169, 189
Ahicam, 245, 346, 354
Ahitofel, 153
Ahuramazda, 264
Ai, 111
Akh-en-Aton, 59, 102
(Amen-hotep IV)
Albright, William Foxwell, 62, 74, Alexandru cel Mare, 34, 59, 173, Amalec, 67, 97, 107
Amaleciţi, 97, 122, 133, 145
Amaria preotul, 208
Amarna, 50, 59, 104
Scrisorile de la Amarna, 59, Amasis (Faraon), 255
Amaţia
Preot, 496
Fiul lui Ioas, 172, 174, 178, Amen-em-opet, înţelepciunea lui, Amen-hotep I, 58
Amen-hotep II, 59, 102, 104
Amen-hotep III, 59, 102
Amen-hotep IV, (Akh-en-Aton), Ammon, 41, 159, 237, 361, 378
Amnon, 153
Amon împărat, 182, 238, 239, Amoniţi, 96, 121, 133, 150, 228
Amoriţi, 38, 96, 105, 113
Liga amorită, 113, 114
Amos, 172, 214, 319, 405, 406, Amos, cartea lui, 400, 403 – 407
Anath, 106

Anatot, 160, 244, 246, 259, 343
Anshan, 392
Anun, Preoţia lui, 60
Anun, Cultul, 60
Appuasu, 257
Aram, 29, 132
Descendenţi, 182
Aramei, 131 – 132, 150, 151
Ararat, Muntele, 28
Arderi de tot, 79
Arieni, 103
Artabanus, 266
Artatama, 104
Artaxexes I (Longimanus), 266, Artaxerxes II, 266
Artaxerxes III, 266
Aşa, 182, 191, 204 – 207, 208
Asaf, 277, 304
Ascalon, 132, 245, 389
Asdod, 132, 330
Ashburdan, 185
Ashtoreth, 106, 168
Ashur-rabi II, 131, 132
Ashuruballit, 253
Asiria, 131, 184, 330, 380, 400, Imperiul Asirian, 128, 139, Astartee (Ashtoreth), 106, 168, Astyages, 259
Asur, 29, 102, 104, 186, 251
Zeu asirian, 184
Asur, căderea, 239
Asurbanipal, 172, 185, 226, 251, Asumarsipal II, 172, 183, 197
Asumirari, 185
Aşez, 90, 115, 230
Aşeza, 106, 195, 222
Aşezah, 195, 206, 222, 235
Atalia, 172, 194, 210, 211, 221, 399

Aton, 59
Avans (Zoan), 38, 103
INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Avraam (Avram), 29, 34, 36, 107, Legământul lui Avraam, 45
Awel-marduk (Evil-Merodac), Azaria
Abed-Nego, 186, 388
Mare preot, 227 împărat (Ozia), 172, 178, Profet, 206
Azimi, Sărbătoarea, 84
Baal, (Hadad), 106, 121, 194, 195, Baalat, 166
Babei, Turnul lui, 28, 29
Babilon, 36, 378, 428
Babilonia, Imperiul, 103, 251 – 259, Supremaţia în Iuda, 244 – 248
Baeşa, 172, 175, 178, 182, 191 – 192
Balaam, 96, 97
Balac, 96, 97
Barac, 121, 122
Baruc, 147, 346
Basan, 41, 399
Bat-şeba, 152
Beer-şeba, 39, 94, 136, 320
Behemoth, 303
Behistun, Inscripţia, 265
Bel-ibni, 231, 321
Belşaţar, 258, 390, 391, 394, 396, Benaia, 155
Ben-Hadad, 182, 191, 197, 206, Beniamin
Fiul lui Iacov, 51
Trib, 90, 115, 128
Berosus, 168, 267
Betel, 40, 43, 111, 136, 190, 214, Bet-Horon, 112, 166
Betleem, 51, 115, 128, 136
Bet-şan, 41, 141, 149, 227
Bet-şemeş, 166, 224, 267

Beţaleel, 73
Biblia de la Geneva, 17
Biblia Mare, 17
Biblia lui Matei, 17
Bildad, 300, 301, 302
Boghazkoy, 103, 104
Cades pe Orontes, 104
Bătălia de la 104
Cades sau Cades-Barnea, 40, 89, Caftor, 47
Cain, 24
Calah, 186
Caleb, 94, 115
Cambyses, 262, 263, 277
Canaan (Fiul lui Ham), 28
Canaan, 38 – 39, 42, 43 – 46, 66, 72, Cucerirea, 93, 94, 107
Geografia, 31, 39 – 41
Intrarea în 108
Religia, 42, 106
Canaaniţi, 97, 98, 105, 150
Carchemiş, 104, 132, 150, 187, Cârmei (Muntele), 39, 195
Chedeşân Neftali, 115
Chehatiţi, 90
Chemoş, 168, 199
Chileab, 159
INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Chir-Hareset (modernul Kerak), Chiriat-Iearim, 136, 148
Chivotul Legământului, 69, 73 – 76, Cilicia, 167, 257
Circumcizie, 103 – 106
Cirus, 258, 259, 275, 333, 336, 369, Cântarea Cântărilor, 13
Cartea, 313 – 315
Interpretarea alegorică, 313

Teoria Adonis-Tamuz, 313
Teoria ciclului căsătoriei, 313
Teoria dramatică, 313
Conta, vezi Ioiachin
Core 94
Cort, 73, 91, 135, 165
Creaţie, 25 – 26, 27 – 28
Croesus, 258, 392
Cyaxares, 251, 426
Dalila, 127
Damasc, 132, 150, 182, 196, 399, Dan
Cetăţi, 115, 320
Trib, 73, 90, 127, 128, 190
Daniel (Belşaţar), 253, 270, 367, Daniel, Cartea lui, 387 – 398
Darius I, 263, 393 – 394, 396, 434, Darius II, 266
Darius III, 173, 266
Datan, 94
David, 11, 113, 118, 132, 138 – 140, Debir (Chiriat-Sefer), 40, 113 – 114
Debora, 121
Decalog, 69, 71, 72, 73, 168, 219, Deuteronom, Cartea, 57, 89 – 101
De Vaux (Părintele), 62
Dotan, 40, 52, 200
Ebal (Muntele), 107
Ecbatana, 258, 278, 280
Eclesiastul, Cartea, 13, 311 – 313
Eclesiastul, 13
Ecron, 132
Ed Danieh, 108
Edom, 95, 132, 199, 203, 247, 378, Edom, Cucerirea, 150, 224
Edomiţi, 133, 404, 442
Efraim

Fiul lui Iosif, 115
Trib, 90, 171, 230, 411, 440
Egipt, 31, 36 – 37, 51, 54, 57, 63, 66, Egipt, Religia, 60 – 61, 103
Eglon, (Teii el Hesi), 113
Ehud, 101 – 102
El, 106
Elah (Valea), 113
Elah
Fiul lui Baeşa, 172, 192, 226
Elam
Ţară, 29, 361, 380
Popor, 36
Elcoş, 427
Eleazar, 76, 95, 115
Eli, 118, 132, 134
Eliachim, vezi Ioiachin, 253
Eliaşib, 294
Eliezer
Profet, 172, 198, 209
Slujitor al lui Avraam, 44
Elihu, 203
Elifaz, 300
Elim, 67
Elisei, 172, 195, 251, 399
Elon, 113, 118, 125
Endor, Femeia din, 141
Enos, 27
En-Roguel, 170
Esagila, Templul lui Marduk, 257
Esar-Hadon, 186, 236, 251, 426
Esau, 46, 404, 426
Estera, 261, 279
Etbaal, 182, 211
Et-Tell, 111

Eţion-Gheber, 95, 166, 209
Eva, 25
Evil-Merodac; vezi Awel-Marduk
Exilul, 266 – 271
Exodul, 65
Exod, Cartea, 61 – 67, 71
Exod, Data, 66
Ezechia, 186, 230, 304 – 308, 320, Ezechiel, 172, 268, 322, 433
Ezechiel, Cartea, 369 – 384
Ezra, 264, 273 – 277, 335, 433, 441
Ezra, Cartea, 283 – 286, 304
Fenicieni, 105, 192, 193, 131, 148
Fereziţi, 103 – 106
Filistia, 47, 132, 378, 415, 423
Filisteni, 47, 121, 132, 136, 149
Ţineas, 97, 117
Gaal, 129
Gabaon, 112, 160, 354
Gad
Profet, 156, 136, 140
Trib, 90, 108
Galaad, 41, 146, 350, 399
Garizim (Muntele), 107, 296
Garstang, John, 61, 114
Gât, 140, 149, 399
Gautama, 272
Gaza, 39, 114, 132
Genesa Cartea, 41 – 54
Ghedalia, 268, 359
Ghedeon, 121
Ghehazi, 199
Gherar, 47
Gherşoniţi, 90
Gheşem, 289

Gheşur, 133, 150
Ghezer, 113, 166
Ghibea, 128, 137, 146, 148
Ghilgal, 109, 136, 199
Glueck, Nelson, 62
Gobryas, 259
Golan, 115
Goliat, 113, 114, 139
Gomera, 409
Gomora, 41, 423
Gosen, 58, 59 Greci, 15, 38, 393
Gubaru, 394
Guti, 54
Habacuc, Cartea lui, 428 – 431
Hadad
Un edomit, 169, 203
Un zeu, 106
Hadadezer, 132, 150, 182
Hagar, 44
Hagai, 277, 369, 433, 434, 435, Hagai, Cartea lui, 434 – 436
Ham, 28
Haman, 281
Hamat, 38, 132, 143, 182, 197, Hammurapi
Codul lui, 36
Hanamel, 355
Hanani
Fratele lui Neemia, 206, 291
Un proroc, 172, 206
Hanania
Şadrac, 247, 291, 368, 388
(Ierem. 28), 247, 269, 346, 368
(Neemia 7: 2), 368
Haran, 29, 43, 104, 187, 244, 251
Hatshepsut, 58

Hattina (Teii Tainat), 164
Hattusil, 105
Haţor, 114, 166, 360
Hazael, 183, 195, 211, 223, 399, Hebron, 45, 47, 112, 140, 145
Heviţi, 104
Hilcliia, 241
Hiram, 102, 103, 133
Hitiţi, 38, 103, 104, 132
Hobab, 93
Horeb (vezi şi Sinai), 67, 195
Horiţi, 42, 104
Horma, 95
Horus, 60
Hulda, 172, 240, 344
Hurieni (Horiţi), 35, 103 – 104
Huşai, 153
Hyksos, 38, 103 – 105
Iaazania, 275
Iabes (Iabes-Galaad), 133, 141, Iabin, 114
Iacov, 50, 404, 442
Iad, 123
Iafet, 28
Iahaziel, (un levit), 208
Iair, 118, 125
Iarmut, 112
Ibţan, 118, 126
I-Cabod, 135
Ido, 172, 204, 436
Iebusiţi, 120, 147
Ieconia (vezi Ioiachin)
Iehoiada, 172, 222
Iefta, 118, 125
Iehu împărat, 173, 183, 192, 195, Profet, 191, 357
Ieremia, 135, 178, 243, 244, 245, Cartea lui, 348 –

361
Ierihon, 61, 62, 108, 194
Ierihon, Cucerirea, 109, 198)
Ieroboam I, 169, 171, 189, 204, Ieroboam II, 172, 215, 226, 399, Ierusalim, 40, 112, 135, 145, 173, Ietro, 67
Ilie, 172, 194, 210, 443
Ioahaz
Fiul lui Iehu, 172, 183, 214
Fiul lui Iosia, 172, 244, 345, Ioas, (împărat al lui Iuda), 174, Ioas (împărat al lui Israel), 174, INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Ioiachin (Eliachim), 172, 244, Ioiachin (Ieconia), 127, 254, 345, Ioel, 415, 416 – 417
Iohanan, 285, 359
Iona, 216, 400, 401, 402
Cartea lui, 401 – 402
Ionatan, 128, 139, 145
Iopa, 186
Ioram (împărat al lui Iuda), 174, Ioram (împărat al lui Israel), 173, Iordan, Râul, 40, 92, 108
Iosafat, 172, 194, 207, 304, 416
Iosefus, 254, 256, 278
Antichităţile lui, 254, 280
Iosia, 238, 306, 367, 387, 422, 428
Iosua
Iesua, preotul, 276, 433, 434, Iosua, fiul lui Nun, 67, 94, 95, Iosua, Cartea lui, 102, 107 – 117
Ioşeba, 221
Iot am împărat, 172, 226, 300, 417
Fiul lui Ghedeon, 124
Iov, Cartea lui, 13, 297 – 304, 376
Isaac, 46 – 47
Isahar, 90, 115
Isaia
Autorul lui, 214, 229, 321, Cartea lui, 270, 321 – 341

Persoana, 178, 229, 319, 321, Ismael, 43, 268, 359
Ispăşire, Ziua, 86 – 87
Israel, 50, 90, 103, 401, 404
Iacov, 46
Regat, 143, 144, 442
Naţiunea, 51
Religia lui, 69
Sub David, 143
IŞ-Boşet, 146
Itamar, 76
Iuda
Naţiune, 146, 174, 203, 229, Trib, 52, 74, 90, 115, 174, 442
Izabela 106, 182, 193, 210, 399
Izrael, 39, 102, 141, 199, 213, 409 întoarcerea, 275 – 277
Jérôme, 16
Jertfe
Ardere de tot, 79
De mâncare, 81
De pace, 80
De ispăşire, 80
Pentru vină, 81
Jubileu, Anul, 83
Judecători, Cartea, 121 – 129, 135
Kandalanu, 251
Karkar, Bătălia de la 173, 183, Karnak, 37, 131
Lista de la Karnak, 204
Kenyon, Kathleen, 61
Koheleth, 312
Laban, 46
Labashi-marduk, 257
Lachiş (Teii ed-Duweir), 40, 113, Scrisorile din Lachiş, 267
Lameh, 27

Latina veche, 16
Lea, 50
Legământul lui Avraam, 45, 350 mozaic, 71 – 72, 99, 100 lui Noe 28
Lemuel, 308
Levi, 51, 95, 115, 442
Levitic, Cartea, 57, 59
Leviţi, 76, 90, 208, 209, 286
Libna, 40, 234
Lo-Ami, 409
Lo-Ruhama, 409
Lot, 44, 45
Lugal-zaggisi, 34
Lună nouă, 83
Luther, Biblia germană a lui, 16
Luxor, 60
Maaca, 133, 150, 205
Macabei, 147, 278
Macpela, 38
Madian, 64, 97, 98
Madianiţi, 67, 97, 121, 124
Maleahi, 433, 441 – 443
Mânase, 53, 77, 115 împărat, 108, 186, 235, 240, Trib, 90, 108, 109
Mană, 67, 109
Manetho, 58
Mara, 67
Mardoheu, 280, 281, 283
Marduk, 36, 256, 275, 389, 391
Marea Moartă, 15, 23, 96
Sulurile de la Marea Moartă, Marea Roşie (a trestiilor), 66
Mari, 29, 36
Maria, 93
Masoreţi, 15

Maşal, 307
Matania (Zedechia), 181, 246
Media, 103, 260, 259, 392, 394, 428
Mefiboşet, 151
Meghido, Cetate, 120, 166, 244, 367, Câmpia, 40
Melhisedec, 43
Memfis, 37, 59, 380
Menahem, 186, 217, 317, 407
Menes, 36, 37
Merariţi, 90
Merneptah, 102, 122
Merodac-Baladan, 231, 321, 333
Meşa, 199
Meşac, (Mişael), 390
Meşulam, 290
Mesopotamia, 31, 97, 150
Mezi, 250, 361, 427
Mica (idolatru), 128
Mica
Cartea lui, 417 – 421
Profetul, 245, 415, 418, 421
Mica, 198, 310
Mical, 146
Mişael, 388
Mitanni, 103, 104
Mipta, 128, 136, 268, 358
Moab, 41, 71, 122, 150, 194, 330, Moabiţi, 71, 96, 121, 133, 193, 246
Piatra moabită, 193
Moise, 64, 71, 72, 73, 90, 107, 143, INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Moloh, 168, 235
Moreşet-Gat, 418
Moria, 156
Moţ, 106

Muntele Hor, 95
Mutwatallis, 105
Mycale, Capul, (Bătălia de la), 271
Naaman, 199
Nabal, 140
Nabonidus, 257, 391
Nabopolassar, 251, 253, 426
Nabot, 196, 409
Nabu, 389
Nadab, Preot, 76
Fiul lui Ieroboam, 191
Nahor, 29
Nannar, 35
Naram-Sin, 35
Natan, 136, 148
Naum, Cartea lui, 426 – 428
Nazireat, Jurământul de 91.126
Nebucadneţar, 245, 253, 345, 354, Neco II (Faraon), 244, 253, 345, Neemia, 266, 273, 335, 441
Cartea lui, 286 – 290
Neftali, 90, 115, 343
Negheb, 40, 378, 426
Nergal-Sareţer (Neriglissar), 256
Nil, Râul, 31, 103, 106
Ninive, 186, 236, 244, 367, 387, Căderea, 244, 344, 426
NinGal, 35
Noadia, 295
Noe, 24, 376
Numeri, Cartea, 57
Nuzu, Tăbliţele, 35
Obadia, Cartea lui, 425 – 426
Obed-Edom, 148
Obeliscul Negru, 213
Oded, 172, 218

Og, 96
Ohola, 378
Oholiab, 73
Oholiba, 378
Omri, 182, 192, 207, 216
Dinastia lui, 192 – 193, 216
Origen, 16
Osarcon I, 205
Osea (prorocul), 172, 216, 319, Cartea lui, 407 – 413
Osea (împărat), 184, 186, 219, Osiris, 61, 102
Otniel, 118
Ozia, 217, 223, 317, 408, 417
Paralelism, Antitetic, 308
Sinonimic, 308
Sintetic, 308
Paran, pustia, 93, 130
Paşte, 66, 84, 92, 109, 230, 240, Paşur, 245, 346
Patriarhi, 31
Pecah, 183, 217, 228, 319, 408, 417
Pecahia, 172, 217, 319, 408
Pelatia, 375
Peleg, 43
Persepolis, 264
Persia, 219, 259, 273, 369, 392, Piramide, 36, 61
Pitom, 62, 63
Plataea, 264, 266
Plângeri, Cartea, 270, 361 – 363
Potifar, 52
Potop, 24
Praznicul Corturilor, 86, 435, 436, Trâmbiţelor, 83, 84
Săptămânilor, 86, Preoţie, 73, 76
Prepeliţe, 67, 93
Proverbe, Cartea, 13, 307 – 310
Psalmi, Cartea, 13, 270, 304 – 306

Psalmi alfabetici, istorici, mesianici, de pocăinţă, de pelerinaj, de laudă, rugăciuni ale celui neprihănit, 305
Psameticus, 247, 251
Psamtik III, 263
Ptah-hotep, 37
Ptolemeu, 173
Purim, sărbătoarea, 280
Pustia Sur, 67
Pustia, rătăciri prin, 89, 94
Rabat în Amon (Rabat-Amon), Rahab, 108
Rahela, 46
Rama, 136, 173, 191
Ramot-Galaad, 115, 197, 201
Ramses, (cetatea), 62, 63
Ramses II, 59, 102, 105, 122
Ramses III, 102, 105, 131
Ramses IV-XII, 102, 103, 131
Ras Shamra, 55
Rawlinson, Sir Henry, 265
Ra, 59, 60
Rebeca, 46
Recabiţi, 357
Refaim, 38
Refidim, 67, 107
Regat, Egipt
Nou, 36, 58 – 60
Mijlociu, 37 – 38
Vechi, 37
Regi, Prima carte, 143 – 169
Regi, A doua carte, 171 – 248
Reisner, George, 202
Religia Egiptului, 60
Reţin, 183, 218, 229, 319, 408
Rezon, 169, 170, 182
Ribla, 244, 253, 358

Roboam, 171, 182, 189, 203
Rowley, 62, 67
Ruben, 51, 90, 94, 98, 108
Rut, 127
Cartea lui, 127, 128
Sabat, 82, 83
An sabatic, 83
Salamis, bătălia de la 266
Salmanasar III, 173, 183, 185, 197, Salmanasar IV, 185, 216
Salmanasar V, 186, 219, 408
Samaria, Cetatea, 200, 214, 300, 376, Ţara, 434
Sambalat, 289
Samson, 118, 126, 132
Samuel, 118, 132
Prima carte, 134 – 135
A doua carte 143, 145
L
INDEX DE NUME ŞI SUBIECTE
Sanctuar, 73, 74
Sanherib, 186, 233, 310, 321, 418
Sara, 44
Sardis, 258
Sarduris III, 227
Sargon I, 34
Sargon II, 186, 219, 230, 320, 418
Satrapii, 264
Saul, 118, 132, 135, 138, 143
Saushshatar, 104
Sărbători, 84
Sărbătoarea Azimilor, 84
Scăpare, cetate de 98
Sciţi, 264
Seba, împărăteasa din, 167, 307
Sem, 24

Septiiaginta, 15
Seraia, 161
Set, 27
Seti I, 59, 102
Sfinx, 59, 61
Shabako, 233, 320
Shamassumuchin, 236, 238
Shamshi-Adad I, 36, 184
Shamshi-Adad V, 185
Shebitko (Shabataka), 237
Shuppiluliume, 104
Shushan (Susa), 280, 281
Sidon, 133, 157, 182, 186, 194, 379
Sihon, 96
Siloam, Tunelul, 233, 418
Simeon, 51, 90, 115
Sinai, 69, 89
Siria, 38, 103, 166, 182, 367, 399, Siro-efraimit, războiul, 183, 218, fuseră, 122, 123
Sodoma, 44, 46, 423
Solomon, 62, 118, 143, 160, 166.
308, 319, 434 proiecte de construcţie, 165 templul lui, 161
Soncino, 15
Stâlp de nor, 67
Sucot, 66, 67
Susa, 36, 256, 264, 280, 392
Şadrac, (Hanania), 390
Şalum, (Ioahaz), 172, 217, 244, Şamgar, 118
Şarpele de aramă, 96
Şeba (Beniamit), 154
Şecania, 285
Şemaia, un captiv, 346, 368 un profet, 172, 189, 204
Silo, 115, 134, 191
Şimei, 160

Şinear, 28
Şişac, 102, 190, 204
Tabor, Muntele, 122
Taharka (Tirhaka), 172, 173
Tahpanes, (Tel Defenneh), 348
Tamar, 52, 166
Tammuz, 374
Taanac, 120
Tannis, 59, 131
Tars, 401
Tatnai, 278, 434, 438
Teba, 36, 59, 178, 380, 426, 428
Tecoa, 153, 403
Templul construirea, 161 reconstruirea, 143, 277, 383
Terah, 43, 45
Termopile, bătălia de la 266
Thiele, Edwin C., 174, 175
Thutmose I, 58
Thutmose II, 58
Thutmose III, 58, 104
Thutmose IV, 59, 104
Tibni, 192
Ţiglat-Pileser I, 102, 131
Ţiglat-Pileser III, 183, 185, 217, Tir, 133, 157, 213, 254, 379
Tirţa, 171, 190
Tob, 125
Tobia, 289
Tola, 118, 125
Tut-ankh-amon, 59, 121
Tyndale, William, 17
Ţadoc, 159
Tefania
Preotul, 346 prorocul, 355, 415 cartea lui, 421 – 424

Ţelofhad, fiicele lui, 42
Ţiclag, 133 – 147
Ţipor, 67
Ţfar, 300
Ugarit, 38, 105
Unger, Merrill F., 111, 218
Ur, 29
Urartu, 218, 319, 408
Urie, Hititul, 346
Preotul, 229
Prorocul, 245, 346.354, 367
Uza, 148
Vasti, 281
Vincent, Părintele, 62, 111
Vulgata, 16
Washshukanni, 104
Wen-Amun, 131, 132
Wooley, C. Leonard, 43
Wright, G. Ernest, 111
Wycliffe, John, 16
Xerxes (Ahaşveroş), 265, 279, 280, Yomm, 106
Zabulon, 115, 123
Zaharia, cartea lui, 436 – 441 împărat al lui Israel, 216, Fiul lui Iehoiada, 222
Profet în Regatul de Sud, 222, Profet după exil, 278, 433, Zedechia, împărat al lui Iuda
(Matania), 172, 246, 254, 342, 345, Profetul lui Ahab, 196, 197
Profet mincinos, 346, 371
Zera, 205
Zorobabel, 276, 335, 433, 434, Ziruri, 172, 192
Zimri-lim, 35
Zif, 140
Zobah, 142.211

SFÂRŞIT